KAYSERİ'NİN ULU ÇINARI

KAYSERİ LİSESİ TARİHİ

BAŞLANGIÇTAN BUGÜNE
(1893-2023)

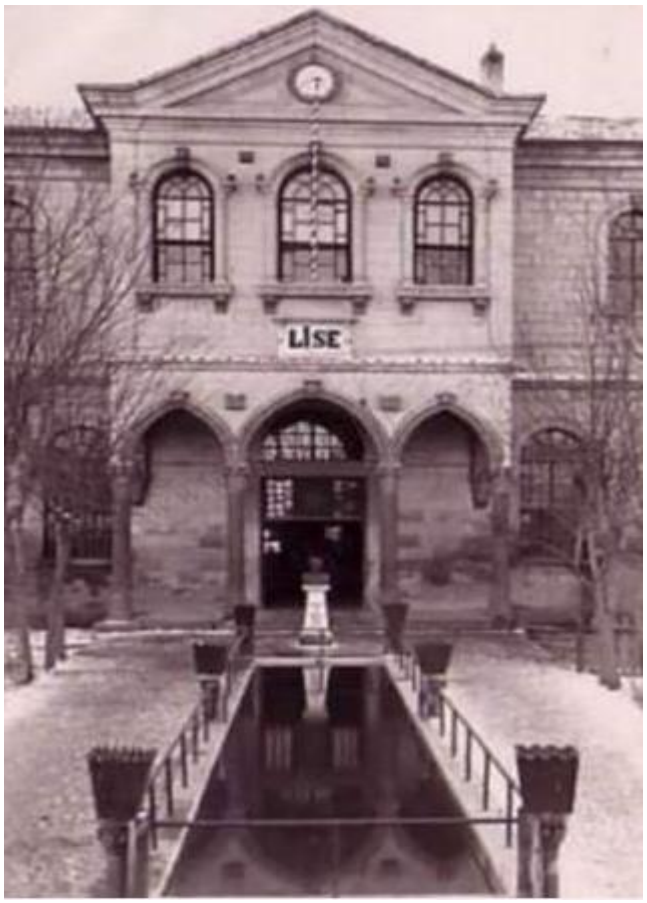

YUSUF ÖZMERDİVENLİ

CİLT I

MELİKGAZİ BELEDİYESİ KÜLTÜR YAYINLARI

Kayseri Melikgazi Belediyesi
Kültür Yayınları No:14

Bu kitap KAYSERİ MELİKGAZİ BELEDİYESİ'nin bir kültür hizmetidir.

Yayın Koordinatörü
Dr. Yakup YÜKSEL

Yürütme Kurulu
İbrahim BOZDAĞ
Ömer Faruk SARIKAYA
M. Zeki SOYAK

ISBN Takım Numarası
978-605-80031-6-3

ISBN: 978-605-80031-6-3

Editör / Redaksiyon
Rabia TALHAOĞLU

Kapak / Tasarım
Yusuf ÖZMERDİVENLİ

Matbaa Sertifika No
72440

Baskı
Önder Ofset O.S.B. 22. Cadde No:27 KAYSERİ
Tel: 0352 331 44 00 | 0530 227 40 04

Bu kitabın yayın hakkı yazarına ait olup, tanıtım amacıyla yapılacak alıntılar dışında, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

"Kayseri'nin Ulu Çınarı

KAYSERİ LİSESİ TARİHİ

Başlangıçtan Bugüne" adlı Kitabımı

Sayın

……..…… 'a

takdim ediyor,

sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

……/……/20…

Yusuf Özmerdivenli

KAYSERİ'NİN ULU ÇINARI

KAYSERİ LİSESİ TARİHİ

BAŞLANGIÇTAN BUGÜNE

(1893-2023)

CİLT I

YUSUF ÖZMERDİVENLİ

Kayseri Lisesi Emekli Müdür Yardımcısı ve

Fizik Öğretmeni

İSTİKLAL MARŞI

Kahraman Ordumuza

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakka tapan milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın afakini sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak!' diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Canı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden, ilâhi şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli,
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dinin temeli,
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım,
Her cerihamdan, ilâhi boşanıp kanlı yaşım.
Fışkırır ruh-ı mucerred gibi yerden nâ'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl!
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakka tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Akif Ersoy

Bu eser, ezan ve Kur'an sevgisi ile gönülleri dolu; vatan, millet, bayrak, din, namus, hürriyet, şeref ve bağımsızlık davası uğruna; sevdiklerini, hayallerini, hayatlarını, canlarını feda etmiş, bütün aziz şehitlerimize ve Kayseri Lisesi'ne emeği geçmiş bütün Kayseri Lisesi sevdalılarına ithaf edilmiştir.

Yusuf ÖZMERDİVENLİ

DOÇ.DR. MUSTAFA PALANCIOĞLU
MELİKGAZİ BELEDİYE BAŞKANI

SUNUŞ

Eğitim, insanlığın en değerli hazinelerinden biridir. Büyük İslam düşünürü Gazali: "*Bir insanın en büyük sermayesi bilgidir; en büyük serveti ise ahlaktır*." sözleriyle eğitimin ahlaki boyutunu ve gerçek değerini vurgular.

Gençlerimizi bilgili ve ahlaklı birer insan olarak yetiştirerek insanlığa kazandıran Kayseri Lisesi'nin 130. kuruluş yıl dönümünü kutluyoruz.

1893 yılında kurulan Lisemiz, tarih sayfalarına adını altın harflerle yazdırmış olarak eğitim hayatına devam etmektedir. 1984-1987 yılları arasında lise eğitimimi tamamladığım Kayseri Lisesi, ikisi cumhurbaşkanı, üçü başbakan olmak üzere ülkemizin siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal hayatına yön veren pek çok değerli şahsiyet yetiştirmiş bir kültür ve medeniyet ocağıdır. 130. kuruluş yıl dönümü vesilesiyle hazırlanan "Kayseri'nin Ulu Çınarı Kayseri Lisesi Tarihi" ni okurken hem okulumun hem şehrimizin hem de milletimizin yakın geçmişine tanıklık ettim.

Eser, şehrimizin sembollerinden olan Kayseri Lisesi'nin tarihini gün yüzüne çıkararak mezunlarını ve bu kurumda hizmet verenleri tanıtarak okula ait belgeleri, fotoğrafları, hatıraları kayıt altına alarak bu kıymetli hafızayı zamanın silgisinden korumuş olacaktır.

Hem bir Kayseri Lisesi mezunu hem de Belediye Başkanı olarak bu çalışmanın, Kayseri'nin zengin eğitim mirasına olan katkısını gurur ve memnuniyetle karşılıyorum. Yazarın özverili çalışması ve Tarihi Lise'nin derinlemesine incelenmesi, gelecek kuşaklara ilham kaynağı olacaktır.

Eseri hazırlayan ve Kayseri Lisesi'nde bir eğitimci olarak da uzun yıllar çalışan kıymetli Yusuf Özmerdivenli'ye ve emeği geçen herkese teşekkür eder; saygı ve sevgilerimi sunarım.

Doç. Dr. H. Mustafa PALANCIOĞLU

SUNUŞ

Değerli Okuyucular,

Bu satırları, tarihî derinlikleri ve manevi atmosferiyle Türkiye'nin köklü eğitim kurumlarından biri olan Kayseri Lisesi'nin tarihî yolculuğuna adanmış bir kitaba teşekkür yazısı olarak, bu liseden mezun birisi olarak kaleme alıyorum. Kayseri Lisesi, içinde bulunduğumuz coğrafyanın eğitim ve kültür mozaiğine ışık tutan, anlam ve değer yüklü bir hikâyeye sahiptir.

Bugün, bu yüce eğitim yuvasının 130'ncu kuruluş yıl dönümünü kutlamanın haklı gururunu yaşıyoruz. Kayseri Lisesi, şanlı tarihinde Türk eğitim ve kültür hayatında özel bir konuma sahiptir. Köklü geleneği, vatan sevgisiyle yoğrulan öğrencilerini, Cumhuriyetimizin ilkeleriyle buluşturarak aydın bireyler yetiştirmiştir.

130 yıl boyunca binlerce genç zihin, bu muazzam çınarın gölgesinde yetişerek Türkiye Cumhuriyeti'nin temel değerleriyle donanmış, bilgiyle aydınlanmıştır. Kayseri Lisesi, sadece bir okul değil, aynı zamanda bir sembol, bir eğitim bayrağıdır. Öğrencilerine özgüven ve bilgiyle donanım kazandırırken, vatan sevgisi ve sorumluluk duygusu aşılayarak onları geleceğe hazırlamıştır.

Okulumuz bu yıldan itibaren Fen Lisesi olarak hizmetine devam edecek. Bu nedenle okul idaresi tarafından düzenlenen törendeki konuşmamda:"Ülkeler, devletler kurumlarla yaşıyor. Kurumları bizim muhafaza etmemiz, korumamız lazımdır. Bu şanlı tarihe vatan millet sevgisiyle, yapılacak bilimsel çalışmalarla bir şeyler yapmamız lazım. Tarihten ibret ve ilham almalıyız. Tarihe sahip çıkılması ve katkı sağlanması gerekir.

Gençler, sevgili öğrenciler, sizler donanımlı olduğunuz sürece, ülkemizin geleceği daha güvenli olacaktır. 85 milyonun sizden beklentisi büyük; tarihimizin ve gelecek nesillerimizin sizlere duyduğu güven de o denli büyük. Unutmayın, en büyük takdir güvenilmektir ve en büyük başarı da bu güvene layık olmaktır.

Kayseri Lisesi Tarihi mutlaka yazılmalı, Kayseri Lisesi ile ilgili bilgiler, belgeler tozlu raflarda unutulmaktan, yok olmaktan, kaybolmaktan kurtarılmalı."Demiştim.

Törenden sonra bahçeye çıktığımızda gazeteci arkadaşlar bana sevindirici bir haberi iletti: "Sayın Bakanım, Yusuf Özmerdivenli hocamız Kayseri Lisesi'nin uzun ve zengin tarihini kaleme aldı. Bu kapsamlı eser, Melikgazi Belediyesi Kültür Müdürlüğü tarafından yayınlanacak. Daha önce Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli isimli üç ciltlik kitabı da hazırlamıştı." Dediler.Bu haberi duyduğumda içim sevinçle doldu.

Bu kutlu tarihi anlamak, korumak ve gelecek nesillere aktarmak, bizim tarihe ve kültüre olan sorumluluğumuzun bir gereğidir. Geçmişine saygı göstermeyen gelecekte saygı göremez.

Kayseri Lisesi'nin tarihini derinlemesine inceleyen ve bu büyük mirası gelecek nesillere taşıyan bir eserin ortaya çıkması, beni ayrıca mutlu etti. Bu kitap, okulumuzun Kurtuluş Savaşı ve Milli Mücadele'deki rolünü, sunduğu hizmetleri, yetiştirdiği değerli bireyleri ve öğretmenleri gelecek kuşaklara aktarıyor. Gelecek nesillerin, bu zengin mirastan ders ve ilham alacaklarına inanıyorum.

Eserin yayınlanmasına en büyük katkıyı sağlayan Melikgazi Belediye Başkanı Sayın Doç. Dr. Mustafa Palancıoğlu'na, Kayseri Lisesi'nin 130'ncu kuruluş yılına ve Cumhuriyetin 100'ncü yıldönümüne sunulan, Kayseri Lisesi'nin tarihini kaleme alan değerli hocamız Sayın Yusuf Özmerdivenli 'ye ve emeği geçen herkese içten teşekkürlerimi sunarım. Bu kitabın, gelecekteki nesiller için bir kılavuz ve ilham kaynağı olacağına yürekten inanıyorum.

Saygılarımla
Hulusi AKAR
Milli Savunma Bakanı

ÖN SÖZ

Kayseri Lisesi, tarihe tanıklık eden köklü geçmişi ve yetiştirdiği önemli kişiler ile ekol olmuş bir okuldur. Kuruluşundan bu yana nice genci hayata hazırlayarak topluma kazandırmış, Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişmesinde belirleyici rol üstlenmiştir. Bu misyonunu 129 yıldır da sürdürmektedir.

Elinizdeki bu eser; bundan önceki eserimiz, "Kayseri Lisesi'nin 100. Yıl Şeref Belgeseli" gibi, kurum kültürünü oluşturmuş bir eğitim kurumunun tarihini anlatmaktadır. Eser aynı zamanda ülkemizdeki ortaöğretimimizin tarihî seyrini de belgeleriyle gözler önüne sermektedir. Bu çalışmanın hem eğitim öğretimimize hem de kültürümüze faydası olacağı kanaatindeyiz. Kayseri Lisesi'ni sadece anılarda yaşamaktan kurtaracak ve belgelerle önümüzdeki yüzyıllara taşıyacaktır.

"Kayseri'nin Ulu Çınarı Kayseri Lisesi Tarihi" denilince, akla hemen bu okulun kronolojik tarihi gelmemelidir çünkü burada bir okulun, dönem öğrencilerinin, öğretmenlerinin, destek personelinin, idarecilerinin ve velilerinin hâletiruhiyeleri anlatılmakta; bir zamanlar başkent olmaya aday Kayseri, İç Anadolu Bölgesi'nin ve son tahlilde de koca imparatorluktan millet devlet olmaya doğru ilerleyen ülkenin sosyal tarihi de sergilenmektedir.

Kayseri Lisesi'nin yetiştirdiği yöneticiler, askerler, bilim adamları, eğitimciler, iş adamları, sanatkârlar vb.sadece şehrin sosyal hayatına dokunmakla kalmamış; çağlarına damgalarını vurmuş, tarihin akışını olumlu yönde değiştirmiş saygın kişilerdir. Kayseri Lisesi'nde zengin bir hayat tecrübesi kazanan bu insanlar cesur, güvenilir, vefalı, yardımsever, dürüst, ahlak ve erdem sahibi cömert kişilerdir. Olaylar karşısında zaman faktörünü de göz önünde bulundurarak çabuk karar verebilen; azimli, gayretli, akıllı ve mantıklı kimselerdir.

Böylece özellikle gençlerimizde yakın tarihimize karşı bir ilgi uyandırmak, onlara bizi biz yapan kültür ve medeniyetin kaynaklarını hissettirmek, onlarda tarih ve vatan şuuru oluşmasına yardımcı olabilmek, onları bugünün ve yarının tehlikelerine karşı güçlendirmek istedik.

Elbette bu amaçlar çok değerlidir ve çok büyüktür. Bu eserin tek iddiası ise bu amaçlara hizmet etmektir.

Bu kitapta kimi kendisini bulacak kimisi de yakınlarını. Belki de hiç tanımadığınız kişilerin verdiği mücadelelere zaman yolculuğu misali şahit olacaksınız. Kayseri Lisesi'nin bu günlere gelişinin kolay olmadığını göreceksiniz.

Gördüklerimiz, yaşadıklarımız, derlediklerimiz belki de gelecek nesillere ışık tutacak bir miras olacaktır. Kayseri Lisesi'ni yazmak hem zevkli hem de zor bir işti. Ben; hem bu zevki tattım hem de o zorluğu yenmeyi başardım. İleride çok daha güzel çalışmaların ortaya konulacağına inanıyorum. Elinizdeki bu kitap Kayseri Lisesi'nin manevi havasına sinmiş olan bir takım güzellikleriyle birlikte O'nun maddi yönünü de ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu mekânlarda yaşayan insanların hatıraları, iz ve göstergeleri de hafızamızı ve dilimizi yeniden kazanmada çok önemlidir. Geçmişle ilgili anılarımızı hatırlamamızı sağlayan en önemli araç ise fotoğraflardır. Gerek mekân fotoğrafları, gerekse insan fotoğrafları bu hususta ki en önemli kaynaklarımızdır. Bir mekân fotoğrafından mekânsal hafızamızı tazelediğimiz gibi insan fotoğraflarından da hayat nizamımızı ve yaşama biçimimizi hatırlarız.

Buram buram tarih ve kültür yüklü koskoca Kayseri Lisesi'nin böyle bir kitaba sığamıyacağını hepimiz biliyoruz. İnanıyoruz ki gelecekte nice böyle Kayseri Lisesi kitapları yayınlanacak ve Kayseri Lisesi bu alandaki gerçek yerini alacaktır. Buna inanıyor ve gelecek nesillere güveniyoruz. Hepinize şimdiden keyfli okumalar, esenlikler ve mutluluklar diliyorum.

Her yaştan insanın faydalanabileceği bir eseri insanlık âlemine kazandırmanın onur ve gururunu bir şeref madalyası gibi taşıyacağım. Bu kitabı okuyan gençlere eğitimlerinde ve girişimlerinde bir esin kaynağı olabilirsem en büyük mutluluğu duyacağım.

Yusuf ÖZMERDİVENLİ

BU KİTABIN HİKÂYESİ

Bu yıl, yükselen değerini katlayarak günümüze kadar ulaştıran, güzel Kayseri'mizin kültürel kimliğinin belirleyici unsurlarından olan Kayseri Lisesi'nin yüz otuzuncu kuruluş yıldönümüdür. Öğrencilerine kapılarını açarak eğitim-öğretim hayatına başladığı yıldan itibaren bütün toplumsal değişimlerde önemli roller üstlenen bu irfan yuvasının yüz yirmi dokuz altın yılı geride bırakması evrensel bir bilgeliğe sahip olduğunun da göstergesidir.

Tarih boyunca birçok medeniyeti topraklarında ağırlayan Kayseri; pek çok devirde Anadolu'nun kaderini etkilerken, Kayseri Lisesi ile de ülkenin yakın dönemde özel bir yer tutmuştur. Bu bakımdan Kayseri Lisesi; tarihî binası, öğretmenleri, yetiştirdikleri ile Kayseri'nin ve ülkenin yakın dönem panoramasını çizen bir boyuttadır. Eldeki kitap, bu genel görünümüyle birlikte görünenin öte yanını da gösterme sorumluluğundan doğmuştur.

Bu kitabın hikâyesi uzun yıllar öncesine dayanıyor. Başlangıç noktası gençlik yılarıma uzanıyor.

İstanbul'un tarihî Selimiye Kışlası'nda 18 ay yedek subay olarak vatanî görevimi yerine getirirken asker olmanın verdiği avantajlarla ecdadımızın, tarihimizin sanat zenginlikleriyle dolu İstanbul, Bursa ve Edirne'deki muhteşem eserlerini gezmek, incelemek fırsatını bulmuştum. Sanatın, siyasetin, mimarinin doruğa çıktığı günlerden sonraki gelişimin ve değişimin, bu günkü nesle sunuluşunu görmüş, acımasız zaman selinin önünden kurtarılması için izlenen yolu incelemiştim. Gözlem ve inceleme sonucunda duyarlılık kazandım. Askerlik dönüşü mezunu ve mensubu olmakla gurur, onur ve şeref duyduğum Kayseri Lisesine öğretmen ve idareci olarak atandığım zaman, bu muhteşem kültür hazinesinin geçmişini, ne zaman kurulduğunu, ne gibi hizmetler verdiğini, kimleri yetiştirdiğini araştırmaya başladım. Üzülerek söyleyeyim ki kapıda asılı tabeladaki 1893 tarihi ve ufak tefek bilgiden başka derli toplu bilgi veremediler. İstanbul'daki, Edirne ve Bursa'daki, tarihî eserlerle ilgili kitap, broşür, belge, resim gibi kaynakları düşündükçe kendi kendime niçin Kayseri Lisesi'nin geçmişini, geleceğe taşıyan böyle kitaplar yok, diye soruyor; belki ileride kendimin çıkarabileceğini düşünerek teselli buluyordum.

Kayseri Lisesi'nde göreve başladıktan sonra "*Asli görevim öğretmenliğin dışında mesai haricinde, beni yetiştirip bu günlere getiren okuluma nasıl bir hizmet yapabilirim? Sıradan bir öğretmenlik yapmayıp başka sosyal, kültürel hizmetler de yapmalıyım*." diye düşündüm. Okulu incelemeye başladım.

Bodrumlarda, merdiven altında Osmanlı dönemindeki idadisinden, sultanisinden hatta Cumhuriyetin ilk yıllarından kalma, müfredattan kalktığı için kullanılmayan onlarca, yüzlerce fizik, kimya, biyoloji derslerine ait laboratuvar malzemeleri ile karşılaştım. Giden gitmiş, bunlar kalanları idi.

Toplumu oluşturan bireylerin geçmişi daha iyi tanımalarına olanak sağlayacak bir müze kurarak bunları atıl vaziyetten ve yok olmaktan kurtarmalıyım diye düşünerek rahmetli edebiyat öğretmenimiz Mustafa Parlak arkadaşımın da yardımıyla okulda "14 Ekim Atatürk Müzesi" adını verdiğim müzeyi kurduk.

Millî Eğitim Bakanlığı, cumhuriyetin 75. yılı anısına her ilde bir eğitim müzesi kurulması için genelge göndermişti. Müze kurulması için Valilik makamınca görevlendirilen beş kişilik komitede ben de vardım. "Cumhuriyetin 75. Yılı Eğitim Müzesi" adını verdiğimiz müzenin Kayseri Lisesi'nde kurulmasını sağladım. Böylece kurulan iki müze bugünkü "Kayseri Lisesi Millî Mücadele Müzesi"nin temelini teşkil etti.

Muhtelif aralıklarla bazı öğretim yılı sonlarında "Kayseri Lisesi Yıllıkları"nı çıkarıp bunlarda okulun tarihi ile ilgili belgeler ve bilgiler yayınladım. Bunlardan esinlenerek bizde de şu belgeler, şu fotoğraflar, bilgiler var, diyen öğrencilerim ve vatandaşlar oldu. Köşede bucakta, tozlu raflarda unutulup kaybolacak bilgiler, belgeler geldi.

Kayseri Lisesi dergisini çıkardım. Bunlarda da okulla ilgili bilgi ve belgeler yayınladım. Yıllıklar ve dergi sayesinde basın yoluyla Kayseri Lisesi ile ilgili bilgi ve belgeler derledim.

Hafta sonu ve belirli günlerdeki törenlerde yaptığım konuşmalarda öğrencilere; dedelerinden, yakınlarından kalma bilgi, belge, fotoğraf vb. varsa bunları getirerek "Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli"e katkıda bulunmaları gerektiğini anlattım. Böylece basına ve gelecek nesillere kazandırılmasına yardımcı olduk.

Bir gün dersten çıktığımda teneffüste öğrencilerimden birisi; "*Hocam, dedem burada öğretmenlik yapmış. Dolapta, bazılarının arkası eski yazı ile yazılmış bir tomar fotoğraf vardı. Annem temizlik yaparken, bunlar daha ne duruyor, kalabalık ediyor, diye sobaya atıyordu. Elini tuttum, Anne Yusuf Hocam böyle şeylere meraklı, törendeki konuşmasında anlattı, belki işine yarar, diye sobaya attırmadım. Getireyim mi?* dedi. "*Tabii getir kızım.*" dedim. Ertesi gün 15-20 fotoğraf getirdi. Bazıları öğrenci grup fotoğrafları ve öğretmenle çekilmişti. Ancak iki tanesi var ki çok kıymetli, antika değerinde idi. Bunların arkasında Osmanlıca, "*Aziz dostum Mustafa Nuri Efendiye, Faruk Nafiz*" yazıyordu.

Bu resimleri Türkiye'de ilk defa yayınlayarak basına ben kazandırdım. Bu fotoğraflara başka hiçbir kaynakta rastlamadım.

Bir başka gün yine bir öğrencim; "*Hocam, dedem Kayseri Lisesi'nin eski mezunlarından. Eski yazı ile yazılmış diploması var. Belki bir gün dönüşüme gidenlerle atılıp yok olacak. Siz meraklısınız, getireyim mi?"* dedi. "*Tabii getir memnun olurum*", dedim. Ertesi gün getirdi. Eskilerin, kapı gibi diplomam var, dediklerinde haklılarmış. 41x56 ebadında, Osmanlıca yazılmış, tuğralı, ışığa tutunca gizli filigran görülen diplomanın sahibi

Tahir Feyzioğlu 1927'de Kayseri Lisesi'nden birincilikle mezun olmuş, Harp Okulunu kazanmış, Emekli Albay iken Mekke'de vefat etmiş. Böyle şaşalı basılmış diploma da cumhuriyetin nimetlerindendir diyebiliriz.

1982 yılı idi galiba. O zaman hayatta olan en yaşlı Kayseri Lisesi mezunlarından rahmetli Cemal Hattat'ı (o zamanki Hattat Oteli'nin sahibi) röportaj yapmak için ziyarete gitmiştim. Sohbet ettik, anılarından gerekli notları aldım. "*Hocam benim diplomayı görmek ister misiniz?* dedi. "*Tabi Hacı Baba sevinirim*." dedim. Kendisi 1917 yılında Kayseri Sultanisinden mezun olmuştu. Kasayı açtı, şimdiki A4 kâğıdı boyutunda saman kâğıda elden Osmanlıca yazılmış, pul yapıştırılmış, mühürlenip imzalanmış, arkası önü yazılı bir kâğıt parçası idi. Ben şaşalı, tuğralı vb. dizaynlı diploma bekliyordum. "*Diplomanız bu mu Hacı baba?*" dediğimde: "*Allah o günleri bir daha göstermesin. Devlet diploma bile basamıyordu. Okul idaresi diplomada bulunması gereken bilgileri elden yazıp, tasdik ederek bizlere bu diplomayı verdi. Şuradaki eğik yazıda beldede fotoğrafçı bulunmadığından fotoğraf yapıştırılamadı diye de not düştüler."* dedi.

"Ben bir müze kuruyorum. Orada sergileyelim. Şimdiki gençlik hangi şartlardan bugünlere geldiğimizi görsün, ibret alsın." dedim. "*Benim için hazine değerinde veremem ancak fotoğrafını çektireyim, müzeye fotoğrafını koyun (o zaman fotokopi yoktu.)"* demişti. Tahir Feyzioğlu'nun ve Cemal Hattat'ın diplomalarını Kayseri Lisesi'nin 100. Yıl Şeref Belgeseli ve bu kitabımızda görebilirsiniz.

Bir gün kalorifercimiz rulo haline gelmiş gazete kâğıdı büyüklüğünce bir defteri odama getirdi. "*Kaloriferi yakmak, odun ve kömürü tutuşturmak için kâğıt arıyordum -o zaman kalorifer odun kömürle yakılıyordu- boruların arasında bunu buldum. Yusuf Hocam siz meraklısınız, işinize yarar mı?"* dedi. Aldım rutubetten lime lime olmuş, sayfaları açmaya çalıştıkça yırtıklar ilerliyordu.

"İmtihan cetveli" adı verilen tuğralı, özel şablon baskılı 200 küsur sayfalık defterdi. Okulun 1898'den 1925 yılına kadar bütün öğrencilerin isimleri, imtihana girdikleri dersler, aldığı notlar, mükâfatlar öğretmenlerin imza yerine mühür kullanarak tasdik ettikleri tutanaklar vb. yer alıyordu.

"*Aman Mehmet Efendi yakılır mı? Bu defter okulun tarihinin tapusudur. Bir daha böyle şeylere rastlarsan bana getir. Mutlaka benim bilgim olsun."* dedim.

Defteri evime götürdüm, geceleri saat ikilere üçlere kadar, defterin kâğıdının rengine yakın kâğıtlar keserek yapıştırıp tamir ettim. Ciltletip okulun kasasına koydum. Böylece tarihî hazinelerden birini daha yanmaktan kurtarmış oldum.

Başka bir gün fotoğraflı bir defter getirdi. Öğretmen sicil defteri idi. Okullardaki

bugünkü sicil defteri formatında fakat şablon Osmanlıca idi. Öğretmenlerin kimlik bilgileri, bitirdiği okullar, görev yaptığı okullar vb. Osmanlıca yazılı idi. Kimler yok ki. 1922-1924 yılları arasında Kayseri Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yapan ve Kayseri Lisesi Marşı'nı, Han Duvarları şiirini yazan Faruk Nafiz Çamlıbel, Cevdet Kudret Solok, Abdulbaki Gölpınarlı, Fizikçi Abdullah Efendi (Atatürk'ün dersine girdiği öğretmen) vb. öğretmenleri kapsıyordu. Bu defteri de alıp ciltlettirdim. Cilt 1 numarasını verdim. Demirbaşa kayıt yaptırdım. Fakat önceki cilt yoktu. Belki de yakılmış veya SEKA'ya gitmiş olabilir.

Bir anekdotu daha sizlerle paylaşacağım:

12 Eylül İhtilalinden sonra idi. Okullara bir genelge geldi. Komisyon kurularak okul kütüphanelerindeki bütün kitaplar incelenecek, yasak yayınlar demirbaştan düşülerek imha edilecek, deniliyordu. Kayseri Lisesi'nde de komisyon kuruldu, komisyonda ben de vardım. Genelde öğleden sonra çalışıyorduk. O günkü çalışmamız bitti. Kütüphaneden gelirken okulun Merkez Bankası tarafındaki bahçesinde bir kamyon gördüm. Kamyona eski kitaplar, kullanılmayan yeni yazı ders kitapları, yazılı kâğıtları vb. yükleniyordu. Mustafa Parlak ile şoförün yanına gittik. Bunlar nereye gidiyor, dediğimizde, "*Müdür Bey'in emri SEKA'ya gidiyor hocam."* dedi. Müdür Bey'in yanına çıktık. "*Bunlar işe yaramaz, incelettim. Yer açılsın, dönüşümde değerlensin diye SEKA'ya gönderiyoruz."* dedi. "*Bunların içinde belki önemli, kıymetli kitaplar var. Yüksek İslam Enstitüsü kütüphanesine verelim onlar inceler değerlendirir. İçindeki kıymetli eserleri gelecek nesillere kazandırmış oluruz."* önerimiz üzerine (önce giden 2-3 kamyondan sonra) işlem durduruldu. 10-15 çuval ve koliler dolusu Osmanlıca kitaplar Yüksek İslam Enstitüsü (Şimdiki İlahiyat Fakültesi) Kütüphanesi'ne gönderildi. SEKA'ya giden iki üç kamyonda nelerin gittiğini bilmiyoruz.

Geçmişi karanlıklar içerisinde bırakmak, bilmemek, geçmişle gelecek arasında köprü kurmamak büyük hatadır.

Buna ilave olarak ben de üzülerek diyorum ki: Maalesef arşiv kültürü yok. Ne yazık ki, bizler ecdadımızın paha biçilmez eserlerini kendi ellerimizle yakıyor veya dönüşüme gönderiyoruz.

Uzun ve yorucu 15 yıllık bir çalışmanın ürünü olan bu eser kolay hazırlanmadı. Âdeta iğne ile kuyu kazarcasına; arının bin bir çiçekten usare toplayarak o kıymetli balı oluşturduğu gibi, yılmadan, usanmadan onlarca, yüzlerce eser ve kaynak incelenerek; Kayseri Lisesi'nin her yaştan nura koşan gençlerinin de katkısıyla yüzlerce, binlerce bilgi, belge derleyerek meydana getirildi.

Biz, belge ve bilgilerle geçmişe gitmek her geçen gün daha az mümkün olurken en azından Kayseri Lisesi Tarihi kitabıyla yıkımı tersine çevirmek istedik. Bu güngörmüş tarih dolu okulun üzerine geçmişin örttüğü o kalın ve tozlu örtüyü aralayıp o örtünün altında bir pırlanta temizliği ve ihtişamıyla yatan eski Kayseri Lisesi'ni genç kuşağın önüne serip yaymak, onu göstermek istedik.

Kuruluşundan günümüze değin, dile kolay, yüz yirmi dokuz yıl geçen okulumuz, "İdadî", "Sultanî" ve Lise" olarak Osmanlı Devleti'nin yaklaşık son otuz yılına ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze kadar süren dönemine şahitlik etmiştir. Canla başla ülke bekası için çabalamış; yeri geldiğinde ellerinde silahlarıyla öğrencisi öğretmeni cepheye koşan, yeri geldiğinde yetiştirdiği büyük devlet adamlarıyla çeşitli makam ve mevkilerde ülkesine hizmet edecek üstün karakterler yetiştiren kutlu bir çatı olmuş. Bilimde, eğitimde, siyasette, sporda, sanatta, edebiyatta sayısız şahsiyetler yetiştirerek yurdumuzu hep aydınlatmış koca bir irfan meşalesi olmuş büyük lise**.** Büyük Lise'nin çalışmamızda adı geçen ya da geçmeyen, ahrete intikal etmiş tüm mezun ya da mensuplarını rahmetle yâd ediyor, hayatta olanlara uzun, sağlıklı yıllar diliyoruz.

Bir okulun hem de tarihi çok eski yıllara uzanan bir okulun, her yönüyle mazisini bulup çıkarmanın, dile getirmenin, onları derleyip toplayıp ortaya koymanın güçlüğünü takdir edersiniz. Bu itibarla kitabımızın hazırlanmasında elbette bir hayli noksanlık ve eksiklerimiz olmuş olabilir. Şunu hemen samimi olarak ifade edelim ki kitabımızın Kayseri Lisesi'ni tam aksettirdiği iddiasında değiliz.

Diğer taraftan; bundan böyle ileride daha iyisini, daha mükemmelini yazacaklar için ışık tutacağına inancımızın tam oluşu da tek teselli kaynağımız olmuştur.

Bu noksanlık ve eksiklerimizi, Kayseri Lisesi'ne hizmet etmek gibi kutsal bir vazife ile tartarsanız, hizmet kefesinin ağır basacağını takdir edeceğinizi düşünerek ayrıca teselli oluyorum.

Bu kitabın hazırlanmasında ve basılmasına benden kıymetli yardımlarını esirgemeyen öğrencilerime, arkadaşlarıma ve hemşehrilerime minnet borcum vardır.

Melikgazi Belediye Başkanı Sayın Doç. Dr. H. Mustafa PALANCIOĞLU kitabın basılması talimatı vererek, kendisinin de mezunları arasında olmaktan gurur ve mutluluk duyduğu "Kayseri'nin Asırlık Çınarı Kayseri Lisesi Tarihi" kitabını Kayseri Lisesi mezunlarına ve Kayseri kültürüne kazandırdı.

Yayıncı-Yazar İnş. Müh. Âlim Gerçel benimle birlikte uğraştı, didindi. Eserin daha hacimli olması, daha çok bilgi, belge yayınlanması için, çok yönlü araştırma yapmama yardımcı oldu. Sık sık gidip onun muhtarlık ofisinden yeni kişilere ait resimler ve bilgiler aldım.

Kayseri Lisesi'nin son dönem bilgilerinin temininde öğrencim ve Kayseri Lisesi Müdürü Ali Durmuş, Müdür Yardımcıları Ömer Avni İşler, Hayri Altun ve Memur Nihat Can'ın katkıları oldu. Hayrettin Yılmaz Osmanlıca yazılı İmtihan Cetveli Defterini Erciyes Üniversitesi'nde tez konusu olarak seçti. Tez çalışması devam ediyor.

Osmanlıca yazılı imtihan ve kütük defterinin filmlerini stüdyo Belde'nin sahibi Nuri Demir sabır ve itina ile çekti.

"Kayseri Lisesi Millî Mücadele Müzesi" Müdürü Fehmi Gündüz benim kurduğum iki müzeye ait olup da şimdi Kayseri Lisesi Millî Mücadele Müzesi Envanterine geçen belgelerde yardımcı oldu.

Laçin Yayınları sahibi Mehmet Çelebi kitabın basıma hazırlanmasında fikir ve önerileri ile yardımcı oldu.

Eserlerinden, yazılarından, fikir ve önerilerinden, yayınladığı belgelerden faydalandığım: Prof. Dr. Yıldıray Özbek, Prof. Dr. Zübeyir Saltuk (Kars), Prof. Dr. Alemdar Yalçın, Doç. Dr. Serdar Sakin, Doç. Dr. Aslı Sağıroğlu Arslan, Doç. Dr. Hikmet Eldek Güner,

Doç. Dr. Cengiz Kartın, Dr. Serhat Karadurmuş, Meral Metin Göksu, S. Burhanettin Akbaş, Dursun Berkok, Faruk Yaman, Mustafa Savranlar, Ali Peker, Mehmet Arıslı, Baki Sarısakal, Oğuz Gümüşkaynak, Hasan Çiftçi, Taş Mektep Kayseri Lisesi Mezunları Derneği Yönetim Kurulu, Dr. Mahmut Telcioğlu, Dr. Figen Sağlam (Uğur), Jale Ahıskalı, Ahmet Sıvacı, Prof. Dr. Kemal Göde, Serdar Kozan, Oğuz Kalafat, Osman Gerçek, Bekir Oğuzbaşaran, Necmettin Feyzioğlu, Mehmet Topuzoğlu, Fazlı Köksal, Dr. Öğr. Üyesi Ali Ahmetbeyoğlu, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Diçaslan, M. Orhan Cebeci, Hakan Topuzoğlu, Av. Bekir Özkan Gülmez, Av. Gökhan Tahtalı, Ali Tuzcu…

Dizgileri ve fotoğraf mizanpajlarını benim isteğim doğrultusunda sabır ve itina ile yapan Nazım Duran, eserin tashihinde yardımcı olan arkadaşım, meslektaşım Edebiyat öğretmeni, 40 kitabın yazarı Nurkan Kumsuz'a...

Esere bilgi, belge, fotoğraf vb.yönden katkıda bulunan, isimlerini buraya yazamayacak kadar çok olan öğrencilerimin, meslektaşlarımın, arkadaşlarımın ve hemşehrilerimin her birine ayrı ayrı teşekkür etmeyi, eda edilmesi lazım gelen bir borç bilir, hepsine selamlarımı iletirim.

Yusuf ÖZMERDİVENLİ

Kayseri 2023

TAKDİM

Her şehir, kendine has imajını belirlemede ve kendini ifade etmede sembolleşen değerlere sahiptir. Bu değerlerle şehirler de insanlar gibi ayırt edici özelliklerle birer kimlik taşırlar. Kayseri'nin kimliğinin oluşmasında ve gelişmesinde belirleyici özelliklere sahip o değerlerden biri yetiştirdikleri ile şehri biçimlendirdiği gibi, ülkenin gelişmişliğini bütün alanlarda net olarak yansıtma gücüne sahip tarihî Kayseri Lisesi'dir.

Kayseri Lisesi; kuruluşundan günümüze Kayseri İdadîsi, Kayseri Sultanîsi, şimdiki adıyla Kayseri Lisesi olarak Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine, Millî Mücadele'ye, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze kadar bütün önemli olayların aşamalarına şahitlik etmiştir.

Kayseri Lisesi'nin böylesine şanlı mazisini hatırlatarak hafızaları bir daha tazeliyor Yusuf Özmerdivenli.

Yusuf Özmerdivenli; öğrenci olarak okuyup mezun olduğu, fizik öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak uzun yıllar görev yaptığı Kayseri Lisesi'nin 129 yıllık geçmişini yazdı. Daha önce 3 ciltlik "Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli" ni hazırlamıştı. O eseri hazırlarken topladığı nice belge ve bilgileri de kullanarak "Kayseri'nin Ulu Çınarı Kayseri Lisesi Tarihi" kitabında değerlendirdi. 10 bölüm olarak hazırladığı kitapta; okulun kronolojik tarihi paralelinde idarecileri, öğretmenleri, öğrencileri, yetiştirdikleri ve velileri de ayrıntılı olarak ele almıştır.

"Kayseri'nin Ulu Çınarı Kayseri Lisesi Tarihi" kitabı; Kayseri Lisesi'nin tarihi gelişimini anlatmakla beraber, aynı zamanda Türk eğitiminin tarihi gelişimine, Kayseri'nin ve ülkenin de tarihi ve sosyal olaylarına ışık tutmaktadır. Millî Mücadele sırasında Kayseri'nin başkent adayı olması, Atatürk'ün Kayseri ziyaretleri, ülkenin zor zamanlarında gösterilen olağanüstü çaba belge ve fotoğraflarla değerlendirilmiş.

Kayseri Lisesi'nde okuyarak Kayseri'nin siyasî, ekonomi, kültür, sanat, spor, eğitim, edebiyat ve ilim hayatında söz sahibi olan sembol isimler okul yılları ve hayat hikâyeleri ile verilmiş.

Kayseri Lisesi'nin yetiştirdiği, ileriye bakan başarılarının müjdesini önceden vererek ülkeye hizmette farklı bir ufkun temsilcisi olan yöneticiler, bürokratlar, askerler, aydınlar, sanatçılar, iş adamları ve diğer meslek sahipleri… İki cumhurbaşkanı, üç başbakan, bakanlar ve diğer üst düzey yöneticiler. Yaşadıkları dönemi etkiledikleri gibi, kendilerinden sonra gelenlere de yol açarak daima zirvelerde dolaşan daha nice önemli isim. Okul yılları, hatıraları, hizmetleri ile çok yönlü değerlendirilmiş.

Türk Milleti'nin millî gücünü tamamlayan, ölüme ahenk kazandıran derinliğiyle

şehitlik mertebesine ulaşan öğrencileri. Türk Milleti'nin vatan toprağının sadece mülkiyetine değil, ruhuna da sahip olduğunu yansıtan iki kahramanlık örneği Türk tarihine altın harflerle yazıldı.

Kayseri Lisesi'nin 1916-1917 sınıf geçme defteri'nin son sınıflar bölümüne öğrenciler Çanakkale Savaşı'na gittiğinden, "sınıf teşkil edilemedi" yazılmıştır. 1920-1921 öğretim yılı mezuniyet defterine "Lise son sınıf talebeleri Sakarya Savaşı için cepheye gidip hepsi cephede şehit düştüğünden bu öğretim yılında okul mezun vermemiştir." ibaresi düşülmüştür. Ayrıca, Kayseri Lisesi'nde görev yapan sanat adamlarının eserlerine ve liseden mezun olan öğrencilerin hatıralarına da yer verilerek eser daha da zenginleştirilmiştir.

Yusuf Özmerdivenli Hocamız asli görevi öğretmenliğin yanında yıllardır sürdürdüğü kalemiyle de insanlara faydalı olma, bilhassa yeni nesillere, gelecek kuşaklara, Kayseri Lisesi ile ilgili bilgiler verme hizmetine **''Kayseri'nin Ulu Çınarı KAYSERİ LİSESİ TARİHİ Başlangıçtan Bu Güne''** adlı eseriyle, yeni bir halka daha ekledi.

İnsanlarımız vardır, hayatın un gibi öğüttüğü…

İnsanlarımız vardır, hayatın ilmik ilmik ördüğü…

İnsanlarımız vardır, bilgeliğiyle, şefkatiyle hayata ve insanlara ışık saçan ve onlara doğru yolu gösteren…

İşte Yusuf Özmerdivenli böyle insanlardan biri. Adı geçen eseriyle, yaşamı boyunca edindiği engin tecrübeleri gençlerle paylaşarak, onları hayat karşısında hazırlamak, mutlu ve başarılı bireyler olmalarını sağlamak için hayatın merkezine ışık tutuyor.

Kayseri Lisesi tarihine altın harflerle yazılacak derecede hizmet eden Yusuf Özmerdivenli bu çalışmasıyla Kayseri Lisesi'nin sloganı olan, **"Kayseri Lisesi; bir okuldan daha ötesi"**nin anlamını tarihi gerçeklerin ışığında yansıtmayı başarmış.

"Kayseri'nin Ulu Çınarı Kayseri Lisesi Tarihi" kitabı; gerçek hizmetin anlamını ve yüceliğini hayata geçirme bakımından hangi alanlara nasıl el atılacağına güzel bir örnek teşkil eden emek ürünü, ezber bozan ve özgün özellikler taşıyan bir eser. Pek çok alanda yapılacak yeni çalışmalara da büyük oranda yol gösterecek bir kaynak.

Kitabın gerektiği gibi değerlendirilerek hak ettiği ilgiyi görmesini diliyorum.

Nurkal KUMSUZ

Yazar

ÖZGEÇMİŞ

Eğitimci-Araştırmacı-Yazar Yusuf Özmerdivenli 1944 Kayseri-İncesu doğumludur. Lisede Kayseri Lisesi'nden, Konya Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Eğitim Enstitüsü) Fen Bölümü'nden ve Anadolu Üniversitesi Fizik Bölümü'nden mezun olmuştur. Mezuniyeti sonrasında Argıncık Lisesi'nde idarecilik ve öğretmenlik yapan Özmerdivenli buradan vatani görevini yapmak üzere ayrılır. İstanbul'da tarihi Selimiye Kışlasında 156. Dönem Yedek Subay olarak 18 ay askerlik görevini tamamladıktan sonra, Kayseri Lisesi'ne fizik öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak atandı.

Fizik öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak uzun yıllar görev yaptı. Kayseri Lisesi'nde binlerce öğrenci yetiştirmenin yanında, birçok kalıcı hizmet ve esere imzasını attı. Yazı işleri müdürlüğünü bizzat üstlenerek 23 sayı çıkardığı Kayseri Lisesi dergisini kurdu. Dergi, Kayseri'nin en uzun ömürlü süreli okul yayınları arasında yerini aldı. Her biri ait oldukları yılların tarihi birer belgeseli olma niteliğini kazanmış ve her biri yaklaşık 450 şer sayfa olan:

1) A)1982 – 1983, B) 1984 – 1985, C) 1986 – 1987, D)1990 – 1991, E)1993 – 1994 Kayseri Lisesi yıllıkları, Yusuf Özmerdivenli tarafından çıkarılmıştır.

2) Kayseri Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğünce 1985 yılında çıkarılan "Öğretmenler Günü Armağanı" ve 1986 yılında çıkarılan "Öğretmen Armağanı" isimli kitapları hazırlayan komitede görev almıştır.

3) Kayseri Valiliğince Cumhuriyetin 75. yıl dönümü münasebetiyle hazırlanan "Kayseri Prestij Kitabı"nın Milli Eğitim bölümünü hazırlamıştır.

4) Kayseri İli Milli Eğitim Müdürlüğünce cumhuriyetin 75. yıl dönümünde hazırlanan "Kayseri Milli Eğitim Belgeseli" isimli kitabı hazırlayan komitede görev almıştır.

5) Kayseri Lisesi bünyesinde kurulmuş olan "Kayseri Lisesi 14 Ekim Atatürk Müzesi" ve "Cumhuriyet Eğitim Müzesi" nin kuruluşunda öncülük etmiş ve kurmuştur.

6) Dergi Anadolu, Yeşilay, Erciyes, Kayseri Lisesi Dergisi gibi dergilerle, mahalli gazetelerde çeşitli makale, deneme, inceleme ve araştırmaları yayınlanmıştır. Dergi Anadolu'nun başyazarı olarak yazıları her sayıda yayınlanıyor.

7) 129. Yılını idrak eden Kayseri Lisesi'nin tarihini gün ışığına çıkaran ve Kayseri Lisesini dünüyle-bugünüyle tanıtan, tarihi şanla, şerefle, gururla dolu asırlık abide olan Kayseri Lisesi'nde bugüne kadar kimler yetişmiş, kimler bu kurumda hizmet vermiş, Kayseri Lisesi'ne ait belge, fotoğraf, hatıra vb. bilgileri zaman selsinin önünden kurtarmak amacıyla üç ciltlik 2500 sayfalık "Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli" ni hazırlamıştır.

8) Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından çıkarılan Kayseri Ansiklopedisi'nin bazı maddelerini yazdı.

9) Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'nin kuruluşunda, Kayseri Lisesi ile ilgili Taş Mektep isimli ulusal filimde danışmanlık yaptı. Hazırladığı Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli isimli kitap, baş kaynak eser olarak kullanıldı.

10) Teknolojinin nimetlerinden faydalanarak gerek Kayseri'de, gerekse Yurt içinde ve Yurt dışında yaşayan Kayseri Liselilerin; Kayseri Lisesi'ne ait hiçbir yerde bulamayacağı birçok bilgiyi, belgeyi bir araya getiren "**Kayseri Lisesi ile ilgili özel web sitesi'**ni" kurdu. Siz de Google'a **www.yusufozmerdivenli.com.tr** yazıp, siteye ulaşarak, birbirinden kıymetli bilgileri görebilirsiniz.

11) Devlet okullarındaki 27 yıl hizmetinden sona 2000 yılının Temmuz ayında Kayseri Lisesi'nden emekli olmuştur. Emekli olunca da eğitimden kopmayıp, özel dershane ve özel lise müdürü olarak 20 yıl daha eğitim hizmetine devam etmiştir.

12) Başak TV, Erciyes TV, Kay TV, Elif TV, E.Ünv. Kampüs TV, Anadolu RTV, TV-1, Olay Türk TV. Televizyonlarda çeşitli proğramlara konuk olarak katılıp Kayseri Lisesi Tarihini anlattı. Bu arada izleyicilere, dinleyicilere, gençlere ve öğrencilere eğitimle ilgili mesajlar, tiyolar, bilgiler verdi.

Yusuf Özmerdivenli evli ve üç çocuk babasıdır. Büyük kızı avukat, ortanca kızı İngilizce öğretmeni ve oğlu da mimar olmuştur. Dört de torun sahibidir.

KISALTMALAR

a. g. e.: Adı geçen eser
a. g. m.: Adı geçen makale
a. g. md.: Adı geçen madde
a.g.t: Adı geçen tez
ABCFM : American Board Of Commissioners for Foreign Missions
BCA : Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
BİGD : Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü
Bkz.: Bakınız
BOA.: Osmanlı Arşivi
BUİM : Başbakanlık Umumi İstatistik Müdürlüğü
C. Cilt
Çev.: Çeviren
DIA: Diyanet İslam Ansiklopedisi
DSCN: Dosya Sicil No
Edt.: Editör
ERÜ: Erciyes Üniversitesi
FÜSBD: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
GM.: Gayrimüslim
H.: Hicri
Haz.: Hazırlayan
İ.DH.: İrade Dâhiliye
KMA: Konya Maarif Arşivi
KTO : Kayseri Ticaret Odası
KVS: Konya Vilayet Salnamesi
M. : Miladi
M.: Müslüman
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
OMS: Osmanlı Maarif Salnamesi
R: Rumi
s. Sayfa
S. Sayı
s.: Sayfa numarası
S.N.M.U.: Salnâme-i Nezâret-i Maârif-i Umûmiyye
SUTAD: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi
SÜSBE: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
T.D.V.İ.A.: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
TED : Türk Eğitim Derneği
TTK.: Türk Tarih Kurumu
Yab:: Yabancı
Yay.: Yayınevi
YÖK : Yükseköğretim Kurulu

İÇİNDEKİLER

İçindekiler

SUNUŞ IX
ÖN SÖZ XI
TAKDİM XX
ÖZGEÇMİŞ XXII
KISALTMALAR XXIV
1.BÖLÜM XLV
KAYSERİ KENT TARİHİ VE KAYSERİ EĞİTİM TARİHİ XLVI
TANIMLAR 1
KAYSERİ KENT TARİHİ 3
Giriş 3
Kayseri Adı Nereden Geliyor? 3
Şehrin Kronolojisi 4
Kayseri'nin Tarihçesi 6
Türkiye Cumhuriyeti İdaresinde Kayseri 10
KAYSERİ NÜFUSU 13
Kayseri İlçeleri Nüfusu 13
Cumhuriyet Öncesi Kayseri'de Eğitim 14
Eğitim Tarihi'nin Önemi 17
Osmanlı Dönemi Kayseri'de Eğitim 18
Sübyan Mektepleri 18
Medreseler 19
Kayseri'deki Medreseler 21
1.Avgunlu Medresesi 22
2. Gevher Nesibe Daru's-Şifası ve Medresesi 22
3. Gülük Medresesi 23
4. Hacı İbrahim Medresesi 23
5. Hacı Kılıç Medresesi 23
6. Hacı Ömer Medresesi 23
7. Hatuniye Medresesi 23
8.Hoca Hasan Medresesi 24
9.Hunat Hatun Medresesi 24

10. Lala Paşa Medresesi 24
11. Kocabey Medresesi 24
12. Köşk Medresesi 25
13. Kurşunlu Cami Medresesi 25
14.Külük Medresesi 25
15.Mahmut Bey Medresesi 25
16. Melikgazi Medresesi 25
17. Nassırye Medresesi 26
18. Pervane medresesi 26
19. Sahabiye Medresesi 26
20. Saray Medresesi 26
21. Seraceddin Medresesi 26
22. Şıhlı Hamidiye Medresesi 26
23. Diğer Medreseler 27
Kayseri'de Modern Anlamda Okulların Açılmasında İlk Adımı Atan: 27
AHMET PAŞA (1806-1878) 27
KAYBOLAN OKULLARIMIZDAN TİCARET LİSESİ, 50. YIL DEDEMAN ORTAOKULU, MİMARSİNAN İLKOKULU VE CUMHURİYET MEKTEBİ… 31
İptidai Mektepleri 38
Rüştiyeler: 40
Özel Mektepler: 41
Meslek Okulu 41
Askerî Okul 42
Azınlık ve Misyoner Okulları 42
a-Ermeni Mektepleri 42
b-Rum Mektepleri 43
c-Fransız Mektepleri 43
ç-Amerikan Mektepleri 44
Personel Politikası 47
Kayseri-Talas Misyonu'nun Kapanışı 47
KAYSERİ'DE GAYRİMÜSLİMLER TARAFINDAN KURULAN MEKTEPLER 50
1. Çalkıyan Mektebi: 50
2. Agobyan Mektebi: 50
3. Serkisyan Mektebi: 51

4. Arâmiyân Mektebi: 51
5. Katolik Mektebi: 51
6.Erciyas Mektebi: 51
7. Rum Ermeni Protestan Mektebi: 52
8. İncil Va'zı Mektebi: 52
9.Vazos Mektebi: 52
10.Erşâk-ı Kevniyân Mektebi: 52
11. Bartovyan Mektebi: 52
12. Dar'ıl İtfa ve Arhi Mektebi: 53
13. Sorop Haç Mektebi: 53
14. Fenese Ermeni Mektebi: 53
15.Diğer Mektepler: 53
Cizvit Papaz Okulu 53
SONUÇ 55
Pazarören Köy Enstitüsü (Öğretmen Okulu) 56
Köy Enstitüsü Binaları İçin Proje Yarışması Açıldı 57
Köy Öğretmen Okulu Ve Denemesi 58
Mimarsinan Anadolu Öğretmen Lisesi Tarihi 59
Mimarsinan Ilköğretmen Okulu (1954-1976) 59
Mimarsinan Öğretmen Lisesi (1976-1994) 60
Mimarsinan Anadolu Öğretmen Lisesi 60
TED Kayseri Koleji 61
II. ABDÜLHAMİD DEVRİ EĞİTİM POLİTİKASI VE KAYSERİ İDADİSİ 65
II. Abdülhamid Devri Eğitim Politikası ve İdeolojisi 65
II. Abdülhamit Dönemi Genel Özellikleri 66
II. Abdülhamit Dönemi Eğitim Politikaları 67
Okullaşmanın Yayılması 69
İdadiler 69
II. Abdülhamid'in Hizmet ve Eserleri 70
II. Abdülhamid Devri Eğitim Politikası'nın Taşraya Yansıması: Yozgat Sancağı Örneği .. 71
Prof. Dr. Ali AÇIKEL 71
2.BÖLÜM 73
ATATÜRK KAYSERİ'DE VE KAYSERİ LİSESİ'NDE 73
ATATÜRK VE KAYSERİ ZİYARETLERİ 75

ATATÜRK KAYSERİ'DE VE KAYSERİ LİSESİ'NDE 76
ATATÜRK'ÜN KAYSERİ'YE İLK GELİŞLERİ (19-21 ARALIK 1919) 76
ULU ÖNDER KAYSERİ'DE… 76
19 Aralık'ta Sivas'tan Kayseri'ye Hareket Edildi 76
Mazhar Müfit Kansu 77
Ahmet Hilmi Kalaç 81
Beyannamenin bugünkü Türkçeye çevrilmiş hali 88
Cemal Hattat'ın Anılarından 89
SONUÇ: 91
KAYSERİ ATATÜRK EVİ MÜZESİ 91
GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN SONBAHAR SEYAHATLERİ VE KAYSERİ 93
Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Kayseri'ye Gelişi 94
ÇAĞLAR'DAN BİR HATIRA 98
ATATÜRK'ÜN KAYSERİ'DEKİ TEMASLARI 100
Memleket Hastanesi'nin Açılışı 100
EĞİTİMCİ ATATÜRK'TEN İKİ ANI 101
BAŞARININ MÜKÂFATI ZAM VE TAKDİRNAME 101
ÜZÜNTÜDEN HASTA OLAN BİR ÖĞRENCİ 102
YAZILARI BAŞARISIZLIĞININ SEBEBİNİ GÖSTERİYOR 103
Kayseri Lisesi'nde Birkaç Saat 104
ATATÜRK'ÜN KAYSERİ'DEN AYRILIŞI 111
ATATÜRK'ÜN KAYSERİ'YE ÜÇÜNCÜ GELİŞLERİ (20 EYLÜL 1928) 111
Atatürk'ün 1928'de Kayseri Ziyareti 111
Mustafa Kemal Atatürk'ün Tokat ve Sivas İzlenimleri 111
Kayseri Yolculuğu 113
Atatürk'ün Kayseri'deki İntibaları 113
ATATÜRK'ÜN KAYSERİ'YE DÖRDÜNCÜ GELİŞLERİ (18 KASIM 1930) 115
Atatürk'ün 1930 Yılı Ziyareti 115
Kayseri'ye Hareket 115
Kayseri'deki Karşılama 116
Kayseri'deki Temaslar 117
Mustafa Kemal Atatürk'ün Kayseri'den Ayrılışı 118

ATATÜRK'ÜN KAYSERİ'Yİ BEŞİNCİ ZİYARETİ (4-5 ŞUBAT 1934) 119
Atatürk'ün 1934 Yılı Kayseri Ziyareti 119
Mustafa Kemal Atatürk'ün Kayseri'yi Son Ziyareti 119
Kayseri'ye Hareket 120
Kayseri'deki Temaslar 120
ATATÜRK, TALAS ATA KÖŞKÜ'NDE 121
Kayseri'den Ayrılış 123
SONUÇ 123
3.BÖLÜM 125
MİLLİ MÜCADELEDE KAYSERİ VE KAYSERİ LİSESİ 125
KURTULUŞ SAVAŞI'NDA KAYSERİ 127
ATATÜRK, KURTULUŞ SAVAŞI VE KAYSERİ 128
Sakarya Zaferi Üzerine Kayseri'de Yapılan Mitingler 138
SAKARYA ZAFERİ ÖNCESİ KAYSERİ 140
Kütahya-Eskişehir yenilgisi: 140
Tarihte Kütahya-Eskişehir Muhabereleri 140
Yeni Gün ve Sebilürreşat Gazetelerinin Kayseri'de Neşri 142
Kayseri' Muallime ve Muallimler Derneği Kuruluşu 143
BU VATAN KOLAY KAZANILMADI 146
Liseli Öğrencilerin Seferberliğe Dahil Edilmeleri: 149
ÇANAKKALE ÇANAKKALE DEDİKLERİ 156
KAYSERİ LİSELİ BİR ADSIZ KAHRAMAN: BAŞKATİPZADE TEĞMEN RAGIP BEY 165
KAYSERİ'DE MİLLÎ MÜCADELE'YE HİZMET EDENLER 171
Kayseri Sultanisi Öğretmenleri'nden MAZLUM RASİM CAN 171
KAYSERİ LİSESİ'NDEN HANGİ TARİHTE ÖĞRENCİLERİN HANGİ CEPHEYE GİTTİKLERİNİ GÖSTEREN ÖNEMLİ BİR BELGE 175
ÇANAKKALE'DE ŞEHİT DÜŞEN LİSELİLER! 177
ÇANAKKALE ZAFERİ İLE İLGİLİ NE DEDİLER? 180
ÇANAKKALE, SAKARYA SAVAŞLARI VE MİLLİ MÜCADELE'DEKİ KAHRAMANLIK MENKİBELERİNDEN VE YAŞANMIŞ VAKALARDAN BİRKAÇ ÖRNEK: 183
Toygar Akman'ın Dilinden İstanbul Lisesi'nin Emektar Öğretmeni Esat Lami Akman Anlatıyor: 183

İstanbul Lisesi Öğretmeni Seracettin Bey'in Çanakkale Savaşı'nda Tanık Olduğu Muhteşem Bir Olay... 184
KONYA'NIN MEKTEPLİ ŞEHİTLERİ ... 185
İZMİR, BURSA VE ERZİNCAN LİSELERİ ... 186
BALIKESİR LİSESİ İZCİLERİ ... 187
KASTAMONULU LİSELİ ŞEHİTLER ... 187
GALATASARAY LİSESİ TALEBELERİ ... 188
EDİRNE LİSESİ'NİN MEKTEPLİLERİ ... 188
TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ ... 189
MEHMETÇİK YERİNE AYŞECİK ... 190
Baba-Oğul Aynı Cephede ... 190
MİLLİ MÜCADELEDE TÜRK KADINI ... 191
Erzurumlu Kara Fatma Kimdir? ... 192
TARİHİMİZİN ALTIN NESİLLERİ ... 195
BİR ORDU VARDI Kİ, O BAMBAŞKA BİR ORDUYDU ... 196
Çanakkale'nin Eğitim Ordusu ... 196
Çanakkale'nin İlk Gönüllü Mekteplisi ... 197
KAYSERİ LİSESİ ... 201
Okul talebesinin birisi listenin okunmasını istedi. ... 201
YENİDEN VAROLUŞUN ADIDIR SAKARYA ZAFERİ ... 202
ŞEHİTLİK RÜTBESİ ... 211
Peygamber Efendimizin şu mübarek sözlerine dikkat et: ... 213
VATAN VE BAYRAK ... 216
Toprağın Kara Bağrında Sıra Dağlar Gibi Duranlar: ... 217
VATAN SEVGİSİ ve ŞEHİTLİK ... 218
SAKARYA ZAFERİ'Nİ ANMAK VE ANLAMAK ... 221
13 EYLÜL 1921 ... 221
Sakarya Savaşı'nda Zaferi Peygamberimiz Müjdeliyor. ... 223
İki Mustafa Sabretsin, Zafer Onların Olacak… ... 223
Ulukışla'ya Cephane ... 226
SONUÇ ... 228
ACILARIMIZ BİZİ DİRİ TUTAN GURUR KAYNAĞIMIZDIR ... 233

SAKARYA CEPHESİ* 243
ŞEHİTLER 248
LİSELİ ŞEHİTLER DESTANI YÂHUT KAYSERİ LİSESİNDEN NÛRA KOŞANLAR 249
BİR DESTAN BİR ŞİİR 251
LİSELİ ŞEHİTLER DESTANI 251
LİSEMİN ŞEHİTLERİ 255
KAYSERİ LİSESİ ŞEHİTLERİNDEN: 270
ŞEHİT JANDARMA ÜSTEĞMEN MUSTAFA ŞİMŞEK 271
KURTULUŞ SAVAŞI GAZİSİ HASAN KARAMAN 277
SAKARYA ZAFERİ NELERE KADİRMİŞSİN 279
YUNAN BAŞKOMUTANI TRİKOPİS'İ YAKALAYAN KAYSERİLİ 284
MİLLİ MÜCADELE KAHRAMANLARI 290
4.BÖLÜM 293
KAYSERİ (İDADİSİ) LİSESİ İNŞAA TARİHÇESİ 293
KAYSERİ LİSESİ' NE (MEKTEB-İ İDADİ) AİT İKİ VESİKA 295
KAYSERİ İDADİSİ (LİSESİ) 299
KAYSERİ'NİN İLK MODERN EĞİTİM YAPISI: KAYSERİ LİSESİ 310
Giriş 310
Yapının Genel Tanımı 311
Kayseri Lisesi'nin İnşa Tarihçesi 312
Kayseri Lisesi İle İlgili Kaynaklar 314
Yapının Mimari Tanımı 314
Bodrum Kat 314
Zemin Kat 315
Birinci Kat 315
Cepheler 316
Kuzey Cephe 316
Güney Cephe 318
Doğu Cephe 318
İç Mekân 318
SONUÇ 319
ÇİZİMLER 320

FOTOĞRAFLAR 325
KAYSERİ LİSESİ MÜZELERİ 333
KAYSERİ LİSESİ 14 EKİM ATATÜRK MÜZESİ VE 75.YIL EĞİTİM MÜZESİ'NDEN KARELER 336
BİR DÖNÜŞÜM HİKAYESİ; KAYSERİ LİSESİ 342
Kentlerin Turizm Etkisi ile Dönüşümü 343
Kayseri Kent Tarihi 345
Kayseri ve Müzecilik 346
Kayseri Lisesi'nin Geçmişinden Doğan Yeni İşlevi 349
KAYSERİ LİSESİ MİLLİ MÜCADELE MÜZESİ'NDEN KARELER 353
KAYSERİ LİSESİ BİNASININ "MİLLİ MÜCADELE MÜZESİ"NE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ 362
YENİ VAZİYET PLANI 370
DERSLİK BLOĞU ZEMİN KAT PLANI 370
DERSLİK BLOĞU 1. KAT PLANI 371
KONFERANS SALONU VE SPOR SALONU BLOĞU ZEMİN KAT PLANI 371
KONFERANS SALONU VE SPOR SALONU BLOĞU 1. KAT PLANI 372
KAYSERİ LİSESİ MİLLÎ MÜCADELE MÜZESİ 374
KAYSERİ LİSESİ'NİN YENİ HALE GEÇİŞ SAFHASI'NDAN BAZI KARELER 375
Kayseri Lisesi'nin yeni yapılan ek binasından kareler 377
5. BÖLÜM 383
KAYSERİ LİSESİ'NİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE BUGÜNLERE NASIL GELİNDİ 383
KAYSERİ LİSESİ'NİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE BUGÜNLERE NASIL GELİNDİ? 385
Modern Eğitime Giriş 386
Modern Eğitimde Zıtlıklar 387
İdadilerin Açılması 388
İdadilerde Plân ve Program 390
Mükafat ve Cezalar 391
İmtihanlar: 392
Resmi İdadiler 392
Müstakil Sancaklarda İdadiler 392
İdadi Programları 393
KAYSERİDE BULUNAN İDADİ'LER 395

Kayseri Mektebi İdadisi 395
Kuruluş Yıllarında Kayseri (İdadisi) Lisesi'nde Öğrenci Ve Öğretmen Durumu 396
SULTANİLER 401
İDADİ'DE EĞİTİM VE ÖGRETİM FAALİYETLERİ 403
1924 Lise Müfredat Programı 406
Haftalık Ders Dağılım Cetvelleri 407
GENEL ORTAOKUL VE LİSELERİN HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ 408
4 YILLIK LİSEDE OKUTULAN DERSLER 409
1971-1972 Yılı Yükseköğretime Hazırlayan Lise Ders Programları 420
DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ 423
YENİDEN SINIF GEÇME SİSTEMİNE DÖNÜŞ 426
Sınavlar ve Sınıf Geçme 426
1984 Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmenliği 427
YABANCI DİL AĞIRLIKLI LİSELERE NASIL GİRİLİRDİ 428
2021-2022 ÖĞRETİM YILI LİSE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ 430
KAYSERİ'DE EĞİTİM VE KÜLTÜR DURUMU 435
ÖZET KAYSERİ LİSESİ TARİHİ İÇİN BİLGİ VE BİBLİYOGRAFYA* 442
6.BÖLÜM 447
KAYSERİ LİSESİ'NE HİZMET VEREN MÜDÜRLER, ÖĞRETMENLER VE DİĞER PERSONEL 447
KAYSERİ LİSESİNE HİZMET VEREN MÜDÜRLERİMİZ 449
KAYSERİ LİSESİ'NİN EFSANE MÜDÜRLERİNDEN MEHMET ATEŞOĞLU 452
KAYSERİ LİSESİ'NİN EFSANE MÜDÜRLERİNDEN MAHMUT TAŞKIN 454
MEHMET YONTAR 456
TUNCER ERTEN 457
MEHMET BEDİZ 458
GENÇOSMAN MART 459
KUBİLAY AKYÜREK 460
ÖMER GÜVEN 461
İSMET ERBAŞ 462
ALİ DURMUŞ 463

KAYSERİ LİSESİ'NİN UNUTULMAYAN İDARECİLERİ 465
Fazilet KILINÇ 465
Gülay BAYRAM 466
Şerife ÖZTÜRK 467
Hayri TERZİOĞLU 468
Ahmet ÇAKIR 469
Seyit TEKİN 470
Yusuf ÖZMERDİVENLİ 471
Hayrettin CENGİZ 474
Mustafa Sami ERTEM 475
Fevzi AY 476
Mustafa Kemal KILNAMAZ 477
Nihat IŞIK 478
Durmuş KARAMAN 479
Süleyman AYDIN 480
İsmail KAYA 481
Ahmet KARATOPRAK 482
Emrullah KARAKAYA 483
İsmail ASLANTAŞ 484
İbrahim YALTIRAKLI 485
Mehmet YAVRUCU 486
Hüseyin SAZAK 487
Yusuf AKBUDAK 488
Cavit GÜLSOY 489
Ömer Avni İŞLEYİCİ 490
Mustafa KÜÇÜK 491
KAYSERİ LİSESİ'NE HİZMET VEREN ÖĞRETMENLERİMİZ 492
Öğretmenleri Anlatmaya Sayfalar Yetmez 498
Kayseri İdadisi, (Kayseri Sultanisi) Kayseri Lisesi'ne Hizmet Veren Öğretmenlerle İlgili Açıklama 502
Kayseri Lisesi Öğretmenleri 506
Okul Dışından Muhtelif Zamanlarda Derse Giren Bazı Öğretmenler 529
Kayseri Lisesine Hizmet Veren Memurlarımız Ve Hizmetlilerimiz 530
Kayseri Lisesine Hizmet Veren Hizmetlilerimiz 531

UNUTULMAYAN, İZ BIRAKAN ÖĞRETMENLER 532
Kayseri Lisesi'nde iki Yıl Edebiyat Öğretmenliği Yapan ve Kayseri Lisesi Marşını Yazan Faruk Nafiz Çamlıbel (1893-1973) 534
Kayseri Lisesi Türkçe Öğretmeni Faruk Nafiz Manzum Piyes Canavar'ı Kayseri'de Yazdı 536
KAYSERİ LİSESİ MARŞI'NIN BESTESİNİ KİM YAPTI 540
Kayseri Lisesi Marşı'nın Bestecisi Necdet Eren Kimdir? 540
Reşat Nuri Güntekin'in Anadolu Notları adlı eserinden:Otoray Yolculuğu;Niğde-Kayseri 543
Cevdet Kudret (Solok) 548
Cevdet Kudret Kayseri Lisesi'nde. 549
Cevdet Kudret-Kayseri Halkevi 550
Kayseri Lisesi'ndeki Edebiyat Öğretmenlerimizden: Cevdet Kudret Solok 551
Cevdet Kudret 554
Abdulbaki Gölpınarlı 555
Kayseri Lisesi Kimya Öğretmeni İbrahim Hakkı Göver'in Biyografisi 559
Kayseri Lisesi Kimya Öğretmeni Ecz.Özdemir Akgün 562
Muharrem Barut 562
Ağlaya Ağlaya Gittiğim Kayseri'den Ağlaya Ağlaya Ayrılmıştım 563
Latif Baykal 565
Şükrü Baykal 566
Hayrı Akış 566
Mevlüt Gölgelioğlu 567
Yunus Emre Ozulu 567
Kayseri'ye Sevdalı Yunus Emre Özulu Hocam 569
Samsun Gemisinde Kayserililer Gecesi 569
Durmayalım Düşeriz, Oturmayalım Çökeriz 570
Nuh Naci Yazgan'ı Rahmetle Anıyorum 571
Unutulmaz Lise Müdürü Ali Tekol 571
Mehmet Ateşoğlu 575
Kayseri Lisesi'nin Efsane Müdürü: Öğretmenim, Müdürüm Mehmet Ateşoğlu 577
Edebiyatçı Ayvaz 583
Öğretmenim Ayvaz Gökdemir 583
Kayseri Lisesi'nde 38 Yıl ; Nurşen Özdamar 588

Öğretmenlerin Öğretmeni: Nurşen Özdamar 592
BÜTÜN TÜRKÜYE'DE OKUTULAN ALFABE'NİN YAZARI 593
Kayseri Lisesi Öğretmeni Ahmet Hilmi Güçlü 594
ÖĞRETMENİM AVUKAT MEHMET ALTUN 597
HAYIRSEVER MEHMET ALTUN 600
AVUKAT MEHMET ALTUN DİYOR Kİ; 601
AVUKAT MEHMET ALTUN'U TANIMAK 602
EĞİTİM VE ÖĞRENİM 603
AVUKAT MEHMET ALTUN TARAFINDAN YAPILAN ESERLERİN LİSTESİ 612
Kayseri Lisesi'nde 1960-1970 Yılları Arasında Görev Yapan Öğretmenlerimiz 624

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1 Döner Kümbet 8
Fotoğraf 2 Gülük Camii Mihrabı..... 9
Fotoğraf 3: Roma imparatorluğu döneminde inşa edilen ve savaşlara tanıklık ettikten sonra ticaret merkezi olarak kullanılan 1750 yıllık Kayseri Kalesi'nin 1881 yılındaki hali. O günlerden bu günlere neler değişti. Kale ve çevresinin o zamanlardaki hali. 12
Fotoğraf 4:Kayseri Kalesi ve Cumhuriyet Meydanı'nın bugünkü hali 12
Fotoğraf 5: Ahmet Paşa..... 29
Fotoğraf 6: Ahmet Paşa'nın Kayseri de yaptırdığı ilk modern okul Kayseri Mekteb-i Rüştiye 29
Fotoğraf 7: Bir Zamanlar Ahmetpaşa İlköğretim okulu vardı. Mazide kalan, şimdi yok olan okul. 30
Fotoğraf 8:Eskiden İtfaiye Meydanı, Kömürlük gibi isimlerle de anılan yerde açılan şimdiki Ticaret Lisesi'nin ilk yıllardaki hali. 33
Fotoğraf 9 :Eskiden İtfaiye Meydanı, Kömürlük gibi isimlerle de anılan yerde 1925 de açılan Ticaret Ortaokulu'nun (şimdiki Ticaret Lisesi'nin) ilk yıllardaki hali. Başka bir kare..... 34
Fotoğraf 10: 1968/1969 öğretim yılında Fevzi Çakmak Mahallesi'ndeki yeni binasına taşınmadan önce Ticaret Lisesi, Eski Hal ve çevresi görülmektedir. 34
Fotoğraf 11: Eski Ticaret Lisesi'nin yıkılıp yerine 50. Yıl Dedeman Ortaokulu yapılmadan önceki hali. 35
Fotoğraf 12:Yıllar sonra Ticaret Lisesi'nin Fevzi Çakmak Mahallesi'ndeki yeni yerine taşınmadan önceki ve yıkılıp yerine 50. Yıl Dedeman Ortaokulu'nun yapılmadan önceki hali. Çevrede belediye blokları görülmektedir..... 35
Fotoğraf 13: Ticaret Lisesi'nin Fevzi Çakmak Mahallesi'ndeki yeni halinden bir kare..... 36
Fotoğraf 14:Ticaret Lisesi'nin Fevzi Çakmak Mahallesi'ndeki yeni halinden bir başka görünüş..... 36
Fotoğraf 15:2022 yılında yıkılan 50. Yıl Dedeman Ortaokulu'nun çevresinin iş yerlerince ve arabalarla kuşatılmış son halinden bir görünüş. 37
Fotoğraf 16: Hulusi Akar Bulvarındaki yeni modern binasına taşınan 50. Yıl Dedeman Ortaokulu'nun son halinden bir başka görünüş..... 37
Fotoğraf 17: Eski yerinde görevini tamamlamış olan 50.Yıl Dedeman Ortaokulu'nun Hulusi Akar Bulvarı'ndaki yeni binasından bir fotoğraf. 38
Fotoğraf 18: Eski yerinde görevini tamamlamış olan 50.Yıl Dedeman Ortaokulu'nun Hulusi Akar Bulvarı'ndaki yeni binasından bir başka fotoğraf. 38
Fotoğraf 19: Talas Amerikan Ortaokulu'ndan mezun Ali Cem Baysal'a ait diploma 45
Fotoğraf 20: Talas Amerikan Koleji 1906 yılındaki hali 49
Fotoğraf 21: Talas'ın en mutena köşesinde masal diyarı manzaralı; Bir Şato görünümündeki Kayseri Talas Amerikan Koleji 2020' li yıllar..... 49
Fotoğraf 22: Pazarören Anadolu Lisesi, Pınarbaşı/Kayseri 61
Fotoğraf 23: Kayseri TED Koleji Giriş Kapısı..... 64

Fotoğraf 24: Kayseri TED Koleji 64
Fotoğraf 25: Atatürk'ün Kayseri'de karşılanması 85
Fotoğraf 26: Atatürk'ün kaldığı İmamzade Raşit Ağa Konağı. Şimdi Atatürk Evi olarak ziyarete açılmıştır. 91
Fotoğraf 27: Gazi Mustafa Kemal Atatürk Ve Eşi Latife Hanım'ın 14 Ekim 1924 Günü Kayseri Lisesi'ni Ziyaretleri'nde Okul Hatıra Defteri'ne (Şeref Defteri'ne) Yazdıkları İltifat Yazısı. 107
Fotoğraf 28: Gazi Mustafa Kemal Atatürk Ve Eşi Latife Hanım'ın 14 Ekim 1924 Günü Kayseri Lisesi'ni Ziyaretleri'nde Okul Hatıra Defteri'ne (Şeref Defteri'ne) Yazdıkları İltifat Yazısı Ve Defterdeki Bilgilerin Yeni Harflere Çevrilmiş Hali. 108
Fotoğraf 29: Mustafa Kemal Paşa ve Latife Hanım Kayseri'de 109
Fotoğraf 30 : Mustafa Kemal Paşa ve Lâtife Hanım Çankaya'da 109
Fotoğraf 31: Atatürk'ün Kayseri Lisesi'ne hediye ettikleri İmzalı Resmi 110
Fotoğraf 32 : Atatürk Kayseri'de Halk Fırkası önünde yeni harflerle ilgili halkı imtihan ediyor. 114
Fotoğraf 33: Gazi M.Kemal Atatürk Kayseri Lisesi'ni ziyareti sonunda öğrencileriyle birlikte. 118
Fotoğraf 34 : Atatürk Köşkü (Talas) "Han-ı Erciyes" 121
Fotoğraf 35 : Atatürk Talas Köşkünde kahve içerken. 122
Fotoğraf 36 : 13 Eylul 1921' de Kayseri halkının Sakarya Zaferi münasebetiyle yaptığı gösteri. 129
Fotoğraf 37: Sakarya Savaşı öncesinde TBMM'nin taşınması için hazırlanan Kayseri Lisesi binası içinde kurulmuş olan Büyük Millet Meclisi kürsüsü 23 Ağustos 1337 (1921) 130
Fotoğraf 38: 5 Eylül 1337 (1921)'de Sakarya Savaşı için yapılan mitingden dağılan halk. 130
Fotoğraf 39: Kayseri'de 4 Ağustos 1337 (1921) günü Sakarya Savaşı münasebetiyle yapılan toplantıda halk konuşan hatipleri dinliyor. 131
Fotoğraf 40: Kayseri'de Eylül 1337 (1921)'de Sakarya Zaferi münasebetiyle yapılan bir merasim. 132
Fotoğraf 41: Sakarya Savaşı münasebetiyle Kayseri Belediyesi binası önünde toplanan halk. Bu resim 24 Ağustos 1337 (1921)'de çekilmiştir. 132
Fotoğraf 42: Kayseri'de 26 Ağustos 1337 (1921) günü Sakarya Savaşı için yapılan toplantıda halk, zaferin kazanılması için dua etti ve orduya selam gönderdi. 133
Fotoğraf 43: Kayseri'de Sakarya Zaferine ait ilk telgraflar okunuyor. 11 Eylül 1337 (1921) 136
Fotoğraf 44: Temmuz 1920 Kurban Bayramında Meclis önünde yapılan dua. 137
Fotoğraf 45: Birinci İnönü Zaferi büyük bir ferahlık yarattı. Bu sebepten Ankara'dakiler, kendilerine bugünü yaşatan Tanrı'ya minnetlerini dua ederek açıkladılar 137
Fotoğraf 46: Birinci İnönü Zaferi münasebetiyle yapılan merasimden başka bir görünüş. 138
Fotoğraf 47: Yunanlıların Sakarya'ya doğru ilerlemesi üzerine Ankara'da daha içlere doğru bir göç başladı. 10 Ağustos 1337 (1921)'de Kaman üzerinden Kayseri'ye doğru göç eden bir kafile ile birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ait matbaa makineleri de görülmektedir. 143
Fotoğraf 48: 13 Eylül 1921 tarihinde Sakarya Meydan Savaşını kazanan TBMM Orduları'nın "Başkomutanı" olması dolayısı ile "Mustafa Kemal Paşa (Atatürk)" ' ya 19 Eylül 1921 tarihinde

Büyük Millet Meclisi tarafından verilen Gazilik unvanıyla birlikte mareşal rütbesi ‘ 144
Fotoğraf 49: Gazi Mustafa Kemal Atatürk mareşal kıyafetiyle 144
Fotoğraf 50: Çanakkale’nin Eğitim Orduları’ndan biri toplu halde 148
Fotoğraf 51:Balıkesir Liselilerin Çanakkale’ye gitmeden önceki son hatıra fotoğrafı 148
Fotoğraf 52: Abdurrahmanpaşa Lisesi 154
Fotoğraf 53: Kayseri Lisesi sınıf geçme defterinin 1915-1916 öğretim yılı’na ait bölümü. 155
Fotoğraf 54: Kendi cenaze namazını kılan askerler 160
Fotoğraf 55: Önce vatan dediler. 161
Fotoğraf 56: Kayserili Kuvayi Milliyeciler 162
Fotoğraf 57 Batılı Kuvayı Milliyeciler. 162
Fotoğraf 58: Trabzon Kuvayı Milliyecileri. 163
Fotoğraf 59 : Antep direnişindeki küçük Kuvayi Milliyeciler. 163
Fotoğraf 60: Mustafa oğlu 1318 doğumlu Nakip’in Osman 164
Fotoğraf 61: Başkatipzade Teğmen Ragıp Bey 1334/1918 Sibirya, Grasnoyarsk’ta iken alınan esaret hatırası. 166
Fotoğraf 62: Başkatipzade Teğmen Ragıp Bey’in Kayseri Lisesi diploması 167
Fotoğraf 63: :İhtilal ve harekât-ı askeriye günlerinin bir hatırası 170
Fotoğraf 64: Papa Eftim Efendi 174
Fotoğraf 65: Gesi Nahiyesi Müdürü ve Gesi’nin ileri gelenleri 176
Fotoğraf 66: Alay ve sancağı. Fotoğraf üzerindeki Osmanlıca yazı çevirisi için Ahmet Beylen.’e teşekkürler. "Çanakkale Arıburnu muhaberelerinde kahramanlığına mukafeten 57.Alay Sancağının taktim töreni." Çanakkale, kınalı kuzular tümüyle büyük bir destan. 180
Fotoğraf 67: Winston Churchill 180
Fotoğraf 68: New York Times’in Ocak 1923 tarihli haberi şöyle der: Bir avuç Türk dünyaya meydan okudu. İşte o Türkler... Bir avuçtular ama kazandılar. 181
Fotoğraf 69: Birinci Dünya Savaşında yaralı taşıyan ambulans eşekler… 181
Fotoğraf 70: Kurtuluş Savaşı esnasında Sakarya’ da cepheden cepheye yol alan Kızılay ve askeri konvoy araçları.. 182
Fotoğraf 71 : Çanakkale Savaşında şehit düşen asker ailelerine yardım etmek için Kayseri de dokunmuş, alt tarafında "Evlad-ı şehit vergüsü" yazan Osmanlı kağıt parası şeklinde 1915- 1916 yıllarında dokunmuş halılardan birisi. 182
Fotoğraf 72: Konya Lisesi; 1914-1915 ‘te 25 mezun, 1915-1916 ‘da 2 mezun, 1918-1920 arası Kayseri Lisesi ve Galatasaray Liseleri gibi hiç mezun verememiştir. 186
Fotoğraf 73: Milli Mücadeledeki Türk kadınları 192
Fotoğraf 74: Erzurumlu Kara Fatma ve silah arkadaşları 192
Fotoğraf 75: İşe bu vatanı bize bırakanlar… 195
Fotoğraf 76: Kayseri Lisesi’nin 1920-1921 Mezunları sayfası ayıracı. 208

Fotoğraf 77: Ebedi Mensuplarımız..... 210
Fotoğraf 78: Sakarya'daki Sakarya Şehitleri Anıtı ve şehit olan Kayseri Lisesi öğrencilerinin isimleri..... 232
Fotoğraf 79: Kayseri Lisesi Şehit Öğrenciler Anıtı Kayseri Lisesi bahçesinde..... 233
Fotoğraf 80: Kayseri Lisesi son sınıf öğrencilerinin gönüllü olarak Sakarya Savaşı'na katılıp şehit olduklarını ulusal film şirketi Taş Mektep adıyla sinemaya aktardı. Filmin çekimine başlandığını belirten gazete haberi..... 242
Fotoğraf 81: Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu (24 Ağustos 1904-24 Şubat 1992)..... 261
Fotoğraf 82: Şehit Jandarma Üsteğmen Mustafa Şimşek..... 271
Fotoğraf 83: Kurtuluş Savaşı Gazisi Hasan Karaman..... 277
Fotoğraf 84: Kurtuluş Savaşında esir alınan Yunan generaller..... 283
Fotoğraf 85: Bayram Bayazıt'ın Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'ndeki stantta bulunan belgelerinden dilekçesi ve İstiklal Madalyası beratı..... 286
Fotoğraf 86: Amerika Dolar matbasında basılan 500 Yunan Drahmisi..... 287
Fotoğraf 87: Milli Mücadele afişi..... 288
Fotoğraf 88: Kayseri İdadisi'nin (Lise) 1905 yılındaki görünüşü..... 307
Fotoğraf 89: 1927 yılında Kültür Bakanlığınca Cizvitlerden satın alınarak Kayseri Lisesi'ne ilhak edilen Cizvit Mektebi'nin görünüşü..... 307
Fotoğraf 90: Kayseri Lisesi'nin 1926 yılındaki görünüşü..... 308
Fotoğraf 91: Kayseri Lisesi'nin 1926 yılındaki görünüşü..... 308
Fotoğraf 92: Kayseri Lisesi'nin yemekhanesinde çıkan yangın söndürme çalışmalarını izleyen şehir halkı-1933..... 309
Fotoğraf 93: Yapının batı cephesinden görünüşü..... 325
Fotoğraf 94: Yapının batı cephesinden görünüşü..... 325
Fotoğraf 95: Yapının güneybatı cephesinden genel görünüş..... 326
Fotoğraf 96: Yapının güney cephesinden genel görünüş..... 326
Fotoğraf 97: Yapının mescid kısmının dışarıdan görünüş..... 327
Fotoğraf 98: Yapının doğu cephesinden genel görünüş..... 327
Fotoğraf 99: Yapının doğu cephesinden yan giriş kapısı..... 328
Fotoğraf 100:Yapının kuzey cephesinden genel görünüş..... 328
Fotoğraf 101:Yapının kuzey cephesindeki ana giriş kapısından görünüş..... 329
Fotoğraf 102:Yapının kuzey cephesinden görünüş..... 329
Fotoğraf 103:Yapının alt kat merdivenlerinden genel görünüş..... 330
Fotoğraf 104 Yapının iç mekân koridorundan görünüş..... 330
Fotoğraf 105:Yapının iç mekân koridorundan görünüş..... 331
Fotoğraf 106:Yapının üst kat sınıflarından görünüş..... 331
Fotoğraf 107:Yapının U şeklindeki asma katından görünüş..... 332

Fotoğraf 108: Yapının alt kat sınıflarından görünüş 332
Fotoğraf 109: Orijinal neoklasik üsluptaki iç pencerelerinden birinin görünüşü 333
Fotoğraf 110: Kayseri Lisesi'ndeki 14 Ekim Atatürk Müzesi'nden bir köşe..... 336
Fotoğraf 111: Kayseri Lisesi 14 Ekim Atatürk Müzesi'nden başka bir görünüş. 337
Fotoğraf 112: Cumhuriyet 75. Yıl Eğitim Müzesi'nden görünüş. Emektar eski telefonlar. 338
Fotoğraf 113: Bir zamanlar diğer kamu kurumlarında olduğu gibi Kayseri Lisesi'nde de santral odası ve santral memuru vardı. Dışarıdan gelen telefon aramalarını, idareci odalarına ve öğretmenler odasına bağlayıp telefon görüşmelerini sağlardı. Santral memuresi görev başında. 339
Fotoğraf 114: Bilgisayar henüz yokken daktilolar vardı. 340
Fotoğraf 115: 14 Ekim Atatürk Müzesi'ndeki piyanolar, radyo ve daktilo. 341
Fotoğraf 116: Bu piyanolar yıllarca müzik derslerinde kullanıldı. Okulun kuruluşundan itibaren hizmet verdiler..... 342
Fotoğraf 117: Millî Mücadele Müzesi plan şeması 349
Fotoğraf 118: Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'nden kareler. Millî Mücadele süreci 356
Fotoğraf 119: Müzenin girişindeki şehit öğrenciler anısına hazırlanan bölüm 357
Fotoğraf 120: TBMM Salonu ve TBMM Kürsüsü canlandırması 357
Fotoğraf 121: Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'nden kareler..... 358
Fotoğraf 122: Okul canlandırması, ünlü mezun öğrencilere ait silikon heykeller ve fotoğraflar..... 359
Fotoğraf 123: Öğrencilere ilişkin anıların ve eski yıllara ait laboratuvar malzemeleinin sergilendiği bölüm..... 360
Fotoğraf 124: Öğrencilere ilişkin anıların ve spor başarı ödüllerinin sergilendiği bölüm 361
Fotoğraf 125: Kayseri Lisesi'nde merdiven altlarında çürümeye terk edilmişlikten ve yok olmaktan kurtararak kurduğum 14 Ekim Atatürk Müzesi 361
Fotoğraf 126: Kayseri Lisesi'nin müze olmadan önceki eski hali güney-batı cephesi 364
Fotoğraf 127: Mevcut 14 Ekim Atatürk Müzesi'nin önceki hali 365
Fotoğraf 128: Mevcut Cumhuriyet'in 75. Yılı Eğitim Müzesi'nin önceki hali..... 366
Fotoğraf 129: Kantin olarak nitelendirilen bina. 366
Fotoğraf 130: B Blok olarak nitelendirilen bina..... 367
Fotoğraf 131: C Blok olarak nitelendirilen bina 367
Fotoğraf 132: Kayseri Lisesi'nin Yeni Binasının Yapılışından Kareler 373
Fotoğraf 133: Pansiyon binasının yıkılıp ek yeni bina yapılmadan önceki hali 2010..... 375
Fotoğraf 134: Yeni lise binası yapılışından kareler..... 378
Fotoğraf 135: Yeni bina yapılmış hali..... 379
Fotoğraf 136: Kayseri Lisesi yeni hali ile 379
Fotoğraf 137: Kayseri Lisesi'nin yeni yapılan ek binası..... 380
Fotoğraf 138: Kayseri Lisesi'nin yeni halinde, eski mezunlarımızdan Asım Kibar tarafında dizayn ettirilen Çanakkale ve Sakarya Şehitleri koridoru. 380

Fotoğraf 139: Asım Kibar tarafında dizayn ettirilen 15 Temmuz Demokrasi ve Direniş koridoru . 381
Fotoğraf 140: 1938-1939 Öğretim yılında Kayseri Lisesi'nden mezun olan Meliha Külahçı'ya ait olgunluk diploması. . 411
Fotoğraf 141: 1938-1939 Öğretim yılında Kayseri Lisesi'nden mezun olan Meliha Külahçı'ya ait lise bitirme diploması. 411
Fotoğraf 142: Kayseri Lisesi mezunu Dr.Adil Üçok'un lise fen kolu diploması 412
Fotoğraf 143: Kayseri Lisesi mezunu Dr.Adil Üçok'un devlet olgunluk diploması. 412
Fotoğraf 144:1928-1929 öğretim yılında Kayseri Lisesi'nden mezun olan daha sonraki yıllarda Kayseri Lisesi Müdürlüğü de yapan Ali Tekol'ün diploma kabı ve diploması. 413
Fotoğraf 145: 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın ilkokul diploması 414
Fotoğraf 146: Kayseri Lisesi'nden mezun olan 8.Cumhurbaşkanı Turgut ÖZAL'ın ortaokul diploması.. 414
Fotoğraf 147: Eskiden Liselerde Jeoloji dersi okutulurdu. 416
Fotoğraf 148 : Eskiden liselere kayıt yapılırken sağlık raporu istenirdi. 417
Fotoğraf 149: Bir zamanlar kullanılan öğrenci pasosu, belediyece de onaylanıp otobüse binerken indirimli biletle binilirdi. 418
Fotoğraf 150: Kayseri Lisesi'nde 1940'lı yıllarda bugünkü gibi öğrencisinin devamsızlığını dilekçe vererek belgeleyen bir velinin dilekçesi. O zamanlar müdürlük yerine direktörlük kullanılıyordu.... 418
Fotoğraf 151: Faruk Nafiz Çamlıbel Kayseri Lisesi'nde 535
Fotoğraf 152: Faruk Nafiz Çamlıbel Çalışma Masasında 536
Fotoğraf 153: Faruk Nafiz Çamlıbel Kayseri Lisesi Bahçesi'nde 539
Fotoğraf 154: Han Duvarları filminin afişi 546
Fotoğraf 155: Faruk Nafiz Çamlıbel'in Han Duvarları şiirinin İncesu ile ilgili bölümü ve İncesu Kervansarayı. 547
Fotoğraf 156: Cevdet Kudretin Kayseri Lisesi'nde öğretmenlik yaptığı dönemlerde Kayseri Lisesi'nin bahçesinde çekilmiş ve arkasına 1.5.1935 çarşamba diye tarih düşülmüş bir resmi... 548
Fotoğraf 157: Cevdet Kudret'in Kayseri'yi ve Kayseri Lisesi'ni anlatan iki kitabı. 550
Fotoğraf 158: Cevdet Kudret Kayseri Lisesi'nde çalıştığı yıllarda okulun önünde öğretmen arkadaşları ve öğrencilerle. 552
Fotoğraf 159: Okulun önündeki havuz başında Cevdet Kudret öğrencileri ve bazı öğretmenlerle. ... 552
Fotoğraf 160: Kayseri Lisesi öğretmeni Cevdet Kudret öğrencileri ile birlikte. 553
Fotoğraf 161: Cevdet ve İhsan Kudret nikâhtan sonra 553
Fotoğraf 162: Abdülbaaki Gölpınarlı 556
Fotoğraf 163: Atatürk'ün Kayseri Lisesi Öğretmeni Abdulbaki Gölpınarlı'ya yazdırıp İlk mekteplerde ve Köy Mekteplerinde okuttuğu Cumhuriyet Çocuğu'nun Din Dersleri Kitabı..... 556
Fotoğraf 164: İbrahim Hakkı Göver, Kayseri Lisesi'nde Atatürk ve beraberindeki heyetle birlikte (1930) 559

Fotoğraf 165: İbrahim Hakkı Göver'in Eczacılık Diploması 560
Fotoğraf 166: Muharrem Barut Kayseri Lises'nde Öğretmenlik yaptığı yıllarda 564
Fotoğraf 167: Nurşen Özdamar Hocamız Kayseri Lisesi'ne atandığı ilk yıllarda okulun bahçesinde öğrencileri ile..... 592
Fotoğraf 168: Yazdığı ALFABE ile yıllarca Türk çocuklarına okuma-yazmayı öğreten Ahmet Hilmi Güçlü görülüyor 594
Fotoğraf 169: Av. Mehmet Altun Kayseri Lisesi'nde okuduğu yıllarda…..... 597
Fotoğraf 170: Türkan -Soysal- Altun Lisede okuduğu yıllarda… 597
Fotoğraf 171: Yıllar sonra Mehmet ALTUN ve Türkan ALTUN…..... 599
Fotoğraf 172: Hakkari-Yüksekova İlköğretim Okulu öğrencileri Av. Mehmet Altun'la Anıtkabiri ziyaret etmişlerdir..... 608
Fotoğraf 173: Erciyes Üniversitesi'nin karşısında, Millet Bahçesi'nin bitişiğinde yapımına başlanan "Mehmet Altun Havacılık ve Uzay Bilimleri Lisesi… 612
Fotoğraf 174: Hey gidi günler hey (1930'lu yıllarda) Kayseri Lisesi öğrencileri okulun önünde Öğretmenleri ile bir hatıra resmi çektirmişler. 613
Fotoğraf 175: Cumhuriyet İlk Mektebi 1923 Oturanlardan 5. sırada İlk Alfabe Yazarı Ahmet Hilmi Güçlü Kayseri Lisesi Öğretmeni 614
Fotoğraf 176: Kayseri Lisesi eğilim öğretiminin yanında sosyal faaliyetleri de ihmal etmiyor. 06.05.1934 günü Kayseri Lisesi öğretmen ve öğrencilerinin Karpuzatan gezisi hatırası olarak çektirdikleri bir resim 614
Fotoğraf 177: Bu fotoğrafın değeri ne ile ölçülebilir ki? 1958-1959 Öğretim Yılında görev yapan Öğretmenlerimiz..... 615
Fotoğraf 178: Şu asalete bakınız, sanki üniversite hocaları. Kayseri Lisesi'ne hizmet veren 1950'li yıllarda çalışan bu öğretmenlerimizi keşke bilebilsek. …..... 615
Fotoğraf 179: 1930'lu yıllara ait resimde Kayseri Lisesi öğretmenlerini toplu halde görüyoruz. 616
Fotoğraf 180: 1930'lu yıllara ait resimde Kayseri Lisesi öğretmenlerini toplu halde görüyoruz 616
Fotoğraf 181: 1930'lu yıllarda Kayseri Lisesi öğretmenleri ve öğrencilerinin okulun önünde çekilmiş resimleri 617
Fotoğraf 182: 1930'lu yıllarda Kayseri Liseesi öğretmenleri ve öğrencileri. 617
Fotoğraf 183: Kayseri Lisesi 1947-1948 öğretim yılı öğretmenleri..... 618
Fotoğraf 184: Kayseri Lisesi 1949-1950 öğretim yılı öğretmenleri..... 619
Fotoğraf 185: Kayseri Lisesi 1950-1951 öğretim yılı öğretmenleri..... 620
Fotoğraf 186: Kayseri Lisesi 1956-1957 öğretim yılı öğretmenleri..... 621
Fotoğraf 187: Kayseri Lisesi 1961-1962 öğretim yılı öğretmenleri..... 622
Fotoğraf 188: 1960'lı yıllarda Kayseri Lisesi Öğretmenleri 623
Fotoğraf 189: Kayseri Lisesi 1966-1967 öğretim yılı öğretmen kadrosu 623
Fotoğraf 190: Kimler geldi geçti? 1960-1970 arası, Kayseri Lisesi öğretmenleri.. 625

Fotoğraf 191: Adliye çalışanları Seminer sonrası Kayseri Lisesi bahçesinde toplu halde 625
Fotoğraf 192: Kayseri Adliye çalışanları Kayseri Lisesi'nde hakimler, savcılar, mübaşirler ve diğerleri bir Seminer sonrası toplu halde (1928 veya 1929)..... 626
Fotoğraf 193: Kayseri Türk Ocağı Heyeti (Himaye-i Eftal Cemiyeti) Topluca Kayseri Lisesi'ni ziyaret ediyorlar. 626
Fotoğraf 194: Milli Eğitim Bakanı Esad Bey ve beraberindeki heyetin Kayseri Lisesi'ni ziyareti. . 627
Fotoğraf 195: Kayseri Lisesi 1971-1972 öğretim yılı öğretmenleri..... 628
Fotoğraf 196: Kayseri Lisesi 1972-1973 öğretim yılı öğretmenleri..... 629
Fotoğraf 197: Kayseri Lisesi 1981-1982 öğretim yılı öğretmenleri..... 630
Fotoğraf 198: Kayseri Lisesi 1982-1983 öğretim yılı öğretmenleri..... 631
Fotoğraf 199: Kayseri Lisesi 1984-1985 öğretim yılı öğretmenleri..... 632
Fotoğraf 200: Kayseri Lisesi 1986-1987 öğretim yılı öğretmenleri..... 633
Fotoğraf 201: Kayseri Lisesi 1990-1991 öğretim yılı öğretmenleri..... 634
Fotoğraf 202: Kayseri Lisesi 1991-1992 öğretim yılı öğretmenleri..... 635
Fotoğraf 203: Kayseri Lisesi 1992-1993 öğretim yılı öğretmenleri..... 636
Fotoğraf 204: Kayseri Lisesi 1994-1995 öğretim yılı öğretmenleri..... 637
Fotoğraf 205: Kayseri Lisesi'nden mezun olup, 1982-1983 öğretim yılında Kayseri Lisesi'nde görev yapan öğretmenler. 638
Fotoğraf 206: Kayseri Lisesi'nden mezun olup 1990'lı yıllarda Kayseri Lisesi'nde görev yapan öğretmenlerimiz 639
Fotoğraf 207: Kayseri Lisesi 2006-2007 öğretim yılı öğretmenleri. Müdür Ömer Güven dönemi 640
Fotoğraf 208: Kayseri Lisesi 2012-2013 öğretim yılı öğretmenleri. Müdür İsmet Erbaş dönemi 641
Fotoğraf 209: 2021-2022 öğretim yılı öğretmenleri..... 642

1.BÖLÜM
KAYSERİ KENT TARİHİ VE KAYSERİ EĞİTİM TARİHİ

TANIMLAR

Ameli: Uygulamalı ve pratik olarak yapılan iş[1].

Bakalorya: Darülfünuna girmek için lise mezunlarının vermeleri gereken sınav (1913), bu sınava mülazemet ruusu da denilmişti. Ayrıca lise mezunu sayılabilmek için 1926-1935 yılları arasında uygulanan üniversiteye girme hakkını veren ve lisenin tüm sınıflarının konularını kapsayan yazılı ve sözlü sınavlardır[2].

Bevvab: Kapıcı, çocukları evlerine getirip götüren okul hademesi[3].

Darüleytam: Kelime anlamı olarak yetimler yurdu, yetimlerin barındırıldığı kurum anlamındadır. Genel anlamda yetimlere özgü kurumları, özel anlamda ise I. Dünya Savaşı sırasında kurulan müesseseleri karşılamaktadır[4].

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla, istenilen değişiklikleri meydana getirme sürecidir[5].

İdadi: Arapça idad kökünden türetilen ve hazırlamaya mahsus yer, hazırlama yeri anlamına gelen idadi; 1869'a kadar orta ve yüksek dereceli mekteplere talebe hazırlayan kurumlar veya sınıflar için kullanılan bir tabirdir[6], [7].

Inas: Kızlar, kadınlar anlamına gelmektedir[8].

İptidai: Osmanlı Devleti'nde ilkokullardır. Tanzimat dönemi içinde rüştiyelere öğrenci yetiştirmek üzere sübyan mekteplerinin ıslah edilerek tekrar organize bir kurum haline dönüştürülmesi ve aynı zamanda iptidai adıyla modern ilkokulların açılmasıdır[9].

Kültür Bakanlığı: Eğitim Bakanlığı'nın, 1935-1941 yılları arasında kullandığı addır[10], [11].

Leyli: Geceleyin kalan, yatılı anlamındadır[12].

Maarif Vekâleti: Eğitim Bakanlığı'nın, 1923-1935 yılları arasında ve 1950-1960 yılları arasında kullandığı addır[13].

---

[1] Ferit Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük, (Haz:Aydın Sami Güneyçal), Ankara: Aydın Kitapevi Yayınları, 2008)
[2] Yahya Akyüz, Türk Eğitim Tarihi (M.Ö.1000-M.S.2012) (Ankara; Pegem Akademi Yayınları 2013,)
[3] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük 2008, 93
[4] Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük
[5] Selahattin Ertürk, Eğitimde Program Geliştirme, (Ankara: Cihan Matbaası 1975)
[6] Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük.
[7] Osman Ergin, Türk Maarif Tarihi.C.II, (İstanbul 1977)
[8] Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük.
[9] Ahmet Cihan, Osmanlı'sa Eğitim (İstanbul; 3F Yayınevi, 2007)
[10] Sait Dinç, Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihimizde II. Milli Eğitim Şurası (15-21 Şubat 1943) ve Uygulamaları. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi, 2008, 1-40
[11] URL-55, 2017
[12] Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük
[13] URL-55, 2017

Maarif Vekilliği: Eğitim Bakanlığı'nın, 1941-1946 yılları arasında kullandığı addır. [14], [15]

Meccani: Parasız, bedava anlamında ücretsiz eğitim alanlar için kullanılan tabirdir[16].

Mubassır: Okullarda öğrencilerin durum ve davranışlarını denetlemekle görevli memura verilen addır[17].

Öğretim: İçsel bir süreç olan öğrenmeyi destekleyen ve sağlayan dışsal olayların planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi sürecidir[18].

Rüştiye mektepleri: Osmanlı Devleti zamanında iptidai ile idadi arasında üçü ilk, üçü orta olmak üzere altı sınıflı bugünkü ortaokullara denk gelen mekteplerdir[19].

Sübyan Mektebi: Osmanlı Devleti'nin ilköğretim seviyesindeki okullarına genel olarak Sübyan mektepleri denilmiş ve bu okullarda okuma-yazma, bazı dinî bilgiler ve basit hesap işlemleri öğretilmişti[20].

Sultani: Liselere eskiden verilen ad.[21] Bu terim Galatasaray'da gerçek anlamıyla kurulan ilk liseye verilen "Mektebi-i Sultani" adı ile ortaya çıkmıştır[22].

Taş Mektep: Tanzimat döneminde gösterişli binalarda açılan ilkokullara halkın verdiği addır[23].

TBMM Tutanak Dergisi: Eski adı Zabıt Ceridesi olan Tutanak dergisi, Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan Genel Kurul görüşmelerinin tutanaklarını ve bu görüşmelere dayanak teşkil eden metinleri, özellikle kanun teklif ve tasarılarını, komisyon raporlarını vs. içeren belgelerdir[24].

Tevhid-i Tedrisat: Çeşitli öğretimlerin birleştirilmesi anlamında 3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Kanunun ve uygulamanın adıdır[25].

Zukur: Erkek, erkeklere ait anlamına gelmektedir[26].

---

[14] Dinç, Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihimizde II. Milli Eğitim Şurası (15-21 Şubat 1943) ve Uygulamaları. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi, 2008, 1-40, URL-55, 2017.
[15] URL-55, 2017
[16] Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük.
[17] Akyüz, Türk Eğitim Tarihi (M.Ö.1000-M.S.2012).
[18] Nuray Senemoğlu, Eğitimin Psikolojik Temelleri. Veysel Sönmez (Ed). Eğitim Bilimine Giriş İçinde. (Ankara: Anı Yayıncılık. 2009), s.119-150
[19] Öztürk, İ.C. (2006)
[20] Akyüz, Türk Eğitim Tarihi.
[21] Ali Rıza Alp, Sabahat Alp, Büyük Osmanlı Lügati. C.IV. (İstanbul: Ercan Matbaası, 1961), s.1381.
[22] Akyüz, Türk Eğitim Tarihi
[23] Akyüz, Türk Eğitim Tarihi.
[24] Kemal Gözler, Anayasa Hukukunun Metodolojisi, (Bursa: Ekin Kitapevi. 1999)
[25] Akyüz, Türk Eğitim Tarihi.
[26] Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük

KAYSERİ KENT TARİHİ

Giriş

Kayseri ismi insanlarda çeşitli çağrışımlar yapar. Kayseri denilince bir tabiat harikası olan Erciyes Dağı akla gelir. Çoğu kişi için Kayseri, hem şehrin sembolleşen ismi hem de gurur kaynağı pastırma ve mantının en mükemmel yapıldığı yerdir. Bu isim Kayserililerin âlemşümul zekâsını, pırıl pırıl aydınlık başını sembolize eder. Bu isim girişimci, çalışkan, üretken insanlarıyla özdeştir. Kayseri deyince Türklüğün tüm hasletlerini sinesinde barındıran; fedakârlık, feragat, yiğitlik, mertlik, mürüvvet, vefa, sadakat, hamiyet ve gayret duygularıyla dolu insanların barındığı, yaşadığı bir belde olmasıyla beraber Anadolu'nun bütün özelliklerini taşıyan folklor hazinesinin yanında, büyük ilim adamları, fikir adamları bürokratlar, şairler yazarlar yetiştirmiş olması bakımından "Makar-ı Ulema" diye adlandırılan güzel şehrimiz akla gelir.

Ayrıca Kayseri denilince yıllarca insanlığa kazandırdığı ilim, irfan ordusu ve bunlar içerisinde zirve noktaları oluşturan şahsiyetlerle Türk Milli Eğitim tarihinde seçkin yerini almış; kuruluşundan bugüne kadar yetiştirdiği şehitleri, gazileri, kahramanları, büyük devlet adamları, cumhurbaşkanları, başbakanları, devletin her kademesindeki mezunları ile ilim, irfan yuvası (Kayseri İdadisi, Kayseri Sultanisi) KAYSERİ LİSESİ akla gelir.

Atalarımız "İnsan doğduğu yerde değil, doyduğu yerdedir." demişlerdir. Yüzlerce, binlerce hemşehrimiz, mezunumuz bu atasözümüzdeki temanın gereğini yerine getirircesine sıla hasreti, eş, dost, akraba hasreti çekme pahasına güzel Kayseri'mizden kopup başka şehirlere, başka ülkelere yerleşmiştir. Gurbetteki Kayserili hemşehrilerimizin de Kayseri deyince akıllarına ilk gelen değerlerden, kurumlardan biri Kayseri Lisesi'dir.

Kayseri yalnızca bunlardan mı ibarettir? Bir ülkeyi, bir bölgeyi veya bir ili tanımak için, o yerin coğrafi yapısını iyi bilmek gerekir. Bilinmesi gerekenlerden birisi de o yerin tarihidir. Çünkü bugün, geçmişin temelleri üzerine kurulmuştur.

6000 yıllık geçmişi bilinen bu şehrin bin yıllık kısmında bizim kültür ve medeniyetimizin mührü vardır. Bu mühür Kayseri'nin önemli, belirleyici unsuru haline gelmiştir ve sonsuza kadar da kalıcılığını koruyarak öylece devam edecektir.

Kayseri, bilinen 6000 yıllık tarihiyle Dünya'nın en eski yerleşim ve medeniyet merkezlerinden birisidir. Anadolu da tarih âdeta Kayseri ile başlar. Yapılan kazı çalışmalarına göre Kayseri'de yerleşimin tarihi en eski çağlara kadar uzanmaktadır. Kültepe Höyüğü'nden elde edilen belgeler, Kayseri tarihini M.Ö.4000 yılına kadar götürmektedir.

Kayseri Adı Nereden Geliyor?

Kayseri milattan önce kurulmuş bir şehirdir. Bu şehre ilk defa (Kanişti) adı verilmiştir.

Asurlular dönemine rastlayan çağlardaki bu ad daha sonra (Mazaka) olarak değişmiştir. Bu adın da Kapadokyalıların atası Mechus, ya da (Mosoch) geldiği ifade edilir. Bir başka görüş de Mazak'n Grekçe Mazaka'ya dönüşmesinden geldiği şeklindedir: Bu adın, Frig dilindeki Zeus anlamına gelen Mazeus'tan gelebileceği de öne sürülmektedir. En uygun şekli de bu ifade olmalıdır. Çünkü bulunan eski paralar üzerinde bu ifadelere rastlanmaktadır

Kayseri, bir ara (Eusebeia) adını da almıştır. Bu adla I. Kapadokya Krallığı'nın başkenti olduğu da ayrıca kaynaklarda ifade ediliyor.

Kayseri'nin bu adı alış tarihi M.S.17. yıla rastlar. Kapadokya Kralı Roma İmparatoru'nun onuruna şehre (Kaisareia) adını vermiştir. Şehir bu adla ün bulmuş ve gelişmiştir. Ancak, aynı yıllarda, Anadolu'da aynı adla başka şehirler de bulunduğu için burasını diğerlerinden ayırmak için (Erciyes'in kenarındaki (Kaisareia)- (Kapadokya'nın başkenti Kaisareia) - (Anadolu"nun öncü şehri Kaisareia) gibi adlar verilmiştir.

Şehrin bugünkü adını alışı 7. asırda Arap ordularının şehri ele geçirmelerinden sonraya rastlar. O da (Kaisareia) adını (Kayseri) şeklinde okunuşundan ibarettir. Şehir, o tarihten beri bu adla anılmaktadır.

Şehrin Kronolojisi

M.Ö.3.500 Şehir ilk tunç çağında "Kanişti" adıyla, Kültepe Kaniş öncesi Karum'da kurulur. Bu dönemde şehre "Ganeş" de denmektedir.

1.850-1.460 Eski Hitit Krallık Dönemi.

1.460-1.180 Eti imparatorluğu dönemi.

1200 Şehir, bugünkü yerleşim alanının güneyinde bulunan ve Eskişehir tâbir edilen yerde yeniden kurulur.

1.100-900 Geç Hitit Şehir Devleti Dönemi.

637 Şehir, Asur ve Lidyalılârın eline geçer.

612 Klikya.

550 Persler, şehre hâkim olur. Adı "Mazaka" olarak değiştirilir.

334 İskender'in işgâli ve-Diyadoklar'ın hâkimiyet dönemi. Şehir, "Evsebia" adını alır.

323 Kapadokyâ Krallığı'na bağlı olarak kurulan Aryaratlar dönemi, Mihridat'ın şehri işgal ve yağmalaması.

90 Roma İmparatorluğu'nun denetiminde Pontür Krallığının hâkimiyet dönemi.

77 Mihridat'ın damadı: Ermeni Dikran'ın şehri yağmalaması.

66 Romalıların yeniden şehre hâkimiyeti.

M.S.17 Şehrin adı; "Kaiessareia" olarak değişir.

260 Sasani Hükümdarı Şatipur'un şehri istilâsı.

395 Bizanslılar şehri ele geçirir.

685 Sasani hükümdarı II. Hüsrev şehre hâkim olur.

647 Emeviler Kayseri'yi fetheder. Kayseri, ilk defa bu tarihte Müslümanlar tarafından alınmaktadır.

690 Bizanslılar şehri tekrar ele geçirir.

726 İslam orduları şehri yeniden fethederler. Bu dönemde İslam orduları, İstanbul'a yaptıkları bütün seferlerde Kayseri'den geçmiş ve şehri fethetmişlerdir.

963 Bizanslılar, Haçlı Akınlarıyla şehri yeniden ele geçirirler.

1067 Kayseri'de ilk Türk akınları görülür. Büyük Selçuklu kumandanı Afşin Bey Kayseri'yi Bizanslıların elinden alır.

1080 Melik Mehmed Gazi Danişmendliler adına idareyi ele alır.

1097 Haçlı orduları Kayseri'yi tekrar kuşatırlar ama alamazlar.

1162 Danişmendlilerin şehirdeki hâkimiyeti sona erer.

1169 II. Kılıç Aslan şehri kendisine bağlar.

1186 II. Kılıçaslan, şehri oğlu Nureddin Sultanşah'a verir.

1186. Kutbeddin Melikşah, kardeşi Nureddin Sultanşah'ı öldürerek şehri kendi yönetimine alır.

1193 İzzeddin Keykayuş şehre hâkim olur.

1220 Şehir İzzeddin Keykayus'un ölümü üzerine kardeşi Alaeddin Keykubad'a verilir.

1238 Kayseri, Sivas, Amasya ve Maraş'ta Baba İshak'ın çıkardığı isyan bastırılır.

1243 Moğollar şehri yağmalar.

1277 Moğol hükümdarı Baybars şehri kendisine bağlar. Ancak şehir aynı yıl Karaman Beyliği'nin kontrolüne girer.

1297 İlhanlılar şehri kendilerine bağlar. Gazan Han şehrin hâkimi olur.

1323 Emir Çoban'ın Ebu Said Bahadır Han tarafından idamı ve Timurtaş'ın şehri terkiyle Kayseri'de Eratna yönetimi başlar. Alaeddin Eratna şehre sultan olur.

1335 Alaeddin Eratna, Kayseri'de bağımsızlığını ilan eder.

1388 Kadı Burhaneddin Kayseri'yi kendisine bağlar.

1401 Moğol İmparatoru Timur, Kayseri'yi işgal eder; giderken de burasını Karamanoğulları beyliğine devreder.

1430 Samiler şehre hâkim olur.

1436 II. Murat Kayseri'yi Karamanoğulları'ndan alıp Dulkadinoğulları'na verir. Fatih Sultan Mehmet'in saltanatı sırasında Gedik Ahmet Paşa, Kayseri'yi Osmanlı

İmparatorluğu'na bağlar.

1467 Fatih Sultan Mehmet'in saltanatı sırasında Gedik Ahmet Paşa, Kayseri'yi Osmanlı İmparatorluğu'na bağlar.

1473 Akkoyunlular'ın Kayseri'deki varlıkları sona erer.

1505 Safaviler şehre saldırır ve şehri yağmalar.

1515 Yavuz Sultan Selim, Kayseri'yi Osmanlı İmparatorluğu'na bağlar.

1600 Celâlî isyanları Kayseri'yi on yıl boyunca tahrip eder.

1729 Şehirde büyük bir yangın çıkar ve şehre ağır zarar verir.

1735 Kayseri'de büyük bir deprem olur ve birçok bina büyük hasar görür.

1867 Kayseri, Ankara'ya sancak olarak bağlanır.

1909 Kayseri müstakil vilayet olur.

1919 İşgal kuvvetlerine bağlı Fransız orduları, güneyden girdikleri yurdumuzda ilerler ve Kayseri-Develi tarafından Fransızların işgaline uğrar. Kayseri'de "Müdafaî Hukuk Cemiyeti" kurulur ve 19 Aralık günü Atatürk Kayseri'ye gelir. Böylece Kayseri, bağımsızlık mücadelesindeki yerini almış olur.

1920 Develi'deki işgalci Fransızlar ile onlara destek veren Ermeni çetelerinin mukavemeti kırılır.

1921 Hükümet Merkezi'nin Kayseri'ye nakli için T.B.M.M.'den şartlı karar çıkar ve bazı bakanlıkların nakli yapılırken düşman ric'ata başladığı için bu karardan vazgeçilir.

1988 Kayseri "Büyük Şehir" statüsüne kavuşur. Şehir merkezi, Melikgazi ve Kocasinan adıyla iki ilçeye ayrılır[27].

Kayseri'nin Tarihçesi

İlk çağlardan bu yana en önemli kültürel geçiş alanı üzerinde bulunan Anadolu'nun Yukarı Kızılırmak bölümünde yer alan Kayseri; Hititler, Asurlar, Persler, Romalılar, Bizanslılar döneminde de aynı özelliği muhafaza etmiş ve bu kültürlerin kaynaştığı bir bölge olmuştur. 1071 yılında yapılan Malazgirt Savaşı sonucu Türklerin iskânına sahne olan Anadolu ve onun tam ortasında yer alan Kayseri Türkler tarafından imar edilmiştir.

Kayseri çevresinde bilinen en eski yerleşim yeri, bugünkü şehre 20 km mesafede bulunan Kültepe Höyüğü'dür. Bu höyükte bulunan (Kaniş) Kayseri Ovası'nın başşehri olup MÖ 2800 senesinde Helenistik devrine kadar önemini korumuştur. Kültepe Höyüğünde yapılan kazılarda en eski devirlerden itibaren bu bölgede yerleşim olduğu anlaşılmaktadır.

[27] Muhsin İlyas Subaşı , Dünden Bugüne Kayseri. (Kayseri: Se-Da Selçuklu Yayın Dağıtım, 1991)

Kayseri ve çevresindeki yazılı tarih ise Asur ticaret kolonilerinin bu çevreye gelmeleri ve MÖ 2500 yıllarına doğru da Hitit imparatorluğunun yerleşmesiyle başlar ve Kanişti adıyla şehir kurulur.

Anadolu'da yazı ilk defa Asurlu tüccarlar tarafından MÖ 1800 yılında burada, Kültepe'de başlamıştır. Kapadokiya Tabletleri ismiyle anılan bu vesikalar ilk defa 1925 yılında Âlimi Hrozyn tarafından keşfedilmiş; bu tabletlerin Asurlu tüccarların ticarî mektup ve vesikaları olduğu anlaşılmıştır. Kayseri'deki Asur hâkimiyeti ticari sahada olup siyasî sahada şehir devletleri sistemi hâkimdi.

MÖ 612 yılında Med'ler Asurluların çevredeki etkinliklerine son verirler. Bunun peşinden Kilkya Devleti kurulur. Fakat bu devletin ömrü uzun sürmez. MÖ 550 yılında Persler, Med yönetimine son vererek kendi devletlerini kurarlar; şehrin adı (Mazaka) olur.

Kaniş'in önemini kaybetmesinden sonra bölgenin merkezi olarak devrin kutsal dağı "Argaiös" un (Erciyes) kuzey eteğindeki Mazaka ön plana çıkmaya başlar.

Persler zamanında Anadolu üç satraplığa ayrılmış, üçüncü satraplığın merkezi olarak Mazaka seçilmiştir. Zamanla Mazaka halkı yavaş yavaş İranlılaşmış ve bu durum İsa'dan sonraki yüzyıllarda bile devam etmiştir. Yerli halk kendinden üstün olan Pers kültürünü kabul ederek Persler'in tanrılarını, takvimlerini, giyimlerini ve isimlerini kullanmaya başlamıştır.

MÖ 334'de Makedonyalılar Persleri yenerek bölgeye yerleşmişlerdir. İskender'in ölümünden sonra bölge yeniden el değiştirir ve bu defa MÖ 280'de Persler yeniden Kapodokya Krallığı'nı kurarlar. Kayseri Pers kralı IV. Ariaretes Evsedes döneminde Evsebia adını alır. Pontus krallığı kendi hükümdarlığını ilan eder. Bunun hemen arkasından birkaç yüzyıl sonra bölgede Roma orduları görülür. Fakat bunların fazla etkinlikleri olmaz.

Dönemin istila hareketlerinden Kayseri de nasibini alır. MÖ 77'de Ermeni kralı Dikran şehri yağmalar. 9 yıl sonra da yani MÖ 66'da Roma' ya bağlanır. MS 17 yılında Kayseri ve çevresi Kapadokya hâkimiyetinden tamamen çıkarak Romalıların denetimine geçer. Şehir Kapadokya'nın son kralı Arkilaius zamanında "Kaysaireia" adını alır. Araplar, Kayseri'ye demiş; Türkler de Kayseri demişlerdir. Bugünkü adının bundan geldiği bilinmektedir.

Kaisareia "KOnyon" denilen eyalet genel meclisi tarafından idare edilen ve en büyük idare amiri olan ve Roma'dan gelen bir memur bu meclise başkanlık ederdi. Önceleri bu memurların tek vazifesi maliye işleri iken MS 72 yılından itibaren atlı sınıfından imparatorluk valisi sıfatı ile idareciler tayin edilmiştir.

Kayseri daha 7.y.y.'da Doğu Anadolu'daki bütün şehirler gibi Arapların saldırısına uğradı. Konstantiniye üzerine sefere giden İslam orduları Kayseri'den geçtiler. Şehir 690'da Abdülmelik, 726'da Mesleme, 729'da Sait bin Hişam ve 733'de Süleyman bin Hişam

tarafından geçici bir zaman için alındı.

Kayseri'yi Türklerin, Bizanslılardan ne zaman ve kimin eliyle aldığı bilinmemektedir. Malazgirt Savaşı'ndan (1071) kısa bir süre sonra burası Türk hâkimiyeti altına girdi. Selçuklular veya Danişmentliler'in hâkim olduğu konusunda söylentiler vardır. Bu söylentilere göre Kayseri Tursun Bey tarafından alınarak, Melik Danişment Ahmet Gazi 'nin hükümetine katıldı. Tursun Bey, Kayseri'nin ilk valisi oldu. Yerine Gümüştegin Gazi geçti (1094).

Kayseri, II. Kılıç Arslan tarafından 1169'da fethedilerek Selçukluların idaresine alındı. Böylece Danişmentliler'in saltanatı da tümüyle sona ermiş oldu. Bundan sonra şehrin yönetimi I.İzzeddin Keykavus, I.Alaaddin Keykubat, II. Gıyaseddin Keyhüsrev, II. İzzeddin Keykavus, IV. Kılıç Arslan adındaki hükümdarlara geçti.

Fotoğraf 1 Döner Kümbet

Kayseri, Orta Çağ tarihinde en parlak dönemini Selçukluların hâkimiyetinde yaşadı. 1277 yılında Memluk sultanı Anadolu Selçukluların ileri gelenlerinin isteği üzerine (Müniüddin Süleyman Pervane) Kayseri'ye gelerek burada sultanlığını ilan etti. Gerekli ilgiyi göremeyen Baybars ülkesine dönünce İlhanlılar şehre saldırarak yağmaladılar ve çok sayıda insan öldürdüler.

İlhanlılar döneminde onların desteğiyle Timurtaş Kayseri'yi kendisine merkez edinerek burada hükümranlığını sürdürdü. İlhanlıların Anadolu'ya tayin ettirdikleri genel valiler 13. yy. sonunda Kayseri'de sikke bastırdılar.

Bir süre sonra hâkimiyet Emir Eretna'nın eline geçti (1343). Emir Eretna, burasını Sivas'tan sonra ikinci başkent yaptı. Kurduğu devlet 1380 yılına kadar sürdü. Eretna'nın torunu Ali Bey zamanında Karamanlılar Kayseri'ye saldırdılar. Ali Bey, Sivas'a çekilerek şehrin kurtarılmasını Kadı Burhaneddin'e bıraktı. Kadı Burhaneddin, kendisini hükümdar ilan

ederek Sivas'a döndü. Kadı Burhaneddin'in ölümünden sonra şehir Osmanlı Hükümdarı Yıldırım Bayezid'in eline geçti (1398) fakat Timur'un saldırısı sırasında bölgeye Karamanlılar hâkim oldular. Dulkadırlı Naslüddin Muhammed, Karamanlılar'la savaştı. Sonra Memluk sultanlığının buyruğu altına girdi. Kayseri'yi ele geçiren Memluk Sultanı El Melikü-Müeyyed burayı Nasiriddin'ne zeamet olarak verdi (1419). Kayseri bundan sonra Dulkadırlılar ile Karamanlılar arasında sık sık el değiştirdi. Dulkadırlılar Karamanlılar'a karşı Osmanlı Devleti'nden yardım istediler. II. Murat şehri kuşatarak aldıktan sonra Dulkadırlılar'a verdi (1430). Karamanlılar ve Dulkadırlılar arasında zaman zaman el değiştiren Kayseri, 1465 yılında Fatih Sultan Mehmet Konya'yı alarak Karamanlılar devletine son verince Kayseri yine Dulkadırlıların eline geçti. Daha sonra II. Bayezid devrinde Osmanlı-Memlûk rekabeti sırasında bir ara Memluk ordusu Kayseri'yi kuşattı. 1508'de Şah İsmail'in Safevî kuvvetleri buraya bir akın yaptı.

Fotoğraf 2 Gülük Camii Mihrabı

Dulkadirliler'in bu bölgedeki faaliyetleri Yavuz Sultan Selim'in seferden dönüşte (1515) Alauddevle Bey'in idam ettirilmesi ile son buldu. Zamanla Karaman eyaleti (Konya, Aksaray, Akşehir, Kayseri ve Niğde adları ile) yedi sancağa ayrılmıştır.

Kayseri'de Oğuz boyu adını taşıyan yerler vardır. 14. yy. sonlarında şehir merkezindeki ahaliyi rahatsız eden Kınıklı, diğer Üçok boyuna mensup göçer evli Türkmenler, Kadı

Burhaneddin tarafından cezalandırılmışlardı. Şehrin hemen yakınında kurulan Salur, Kızık, Karaev köyleri şüphesiz Oğuzlarla ilgilidir.

Türkiye Cumhuriyeti İdaresinde Kayseri

I. Dünya Savaşı sonunda imzalanan, Mondros Ateşkes Antlaşması ile galip devletler tüm Anadolu'muzu işgal ettiler ve yurdumuzu kendi aralarında paylaştılar.

Kayseri bu işgalin dışında kalmışsa da Adana dolaylarını işgal eden Fransızlar, Kayseri'yi almak hevesinde idiler. Kayseri işgal edilmemiş olmasına rağmen harbin doğurduğu felaketlere diğer şehirlerimiz kadar maruz kalmıştır, etkilenmiştir. Kayseri'de faaliyet gösteren Ermeniler birtakım olaylar çıkararak buranın İtilaf Devletlerince işgaline zemin hazırlamaya çalışmışlardır. 29 Ocak 1914 tarihinde bomba yapımını öğrenerek Amerika'dan dönen Kıyork'un Develi'de (Everek) evinde yapmakta olduğu bomba elinde kazaen patladı. Bu patlamadan sonra Kayseri' deki aramalarda 90 kadar çeşitli bomba, 400' den fazla harp silahı (mavzer, tabanca) bulunmuştur. Bu olay Kayseri halkına yönelik olması bakımından önemlidir.

Ermenilerin şikâyeti üzerine 10 Nisan 1919 tarihinde Yozgat mutasarrıf vekili Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Bey'in idam edilmesine Kayseri halkı büyük tepki göstermiştir. Bu olaylar halkın İstanbul hükümetinden soğumasına, hükümetle arasındaki bağların zayıflamasına yol açmış ve halkta huzursuzluğa sebep olmuştur.

Mustafa Kemal'in Havza Genelgesi gereği aynalı kahvede bir toplantı yapılmıştır. İhtiyat Zabıtan Cemiyeti tarafından yapılan bu toplantı, Millî Mücadele'ye katılma bakımından Kayseri'de yapılan ilk toplantıdır. Bu miting amaçlı toplantının yapılması ile Kayseri Millî Mücadeledeki yerini alarak fiili olarak iştirak etmiştir. Bundan sonra Kayseri'deki gelişmeler hep Millî Mücadele lehinde olacaktır.

Amasya Genelgesi doğrultusunda Sivas'ta yapılacak kongre için yurdun her ilinden halkın güvenini kazanmış üç kişinin katılması istenmişti, Sivas Kongresinde Kayseri'yi Ahmet Hilmi (Kalaç), (Nuh Naci Bey (Yazgan), İmamzade Ömer Mümtaz Bey temsil etmişlerdir.

Bu delegeler Sivas'ta Mustafa Kemal'e, "Kayseri bundan böyle sizin safınızda ve emrinizde vatanî vazifesini yapacaktır." güvencesini ve sözünü vermişlerdir.

Eylül 1919'da toplanan Sivas Kongresi'nde kurtuluşumuz ile ilgili kararlar alınmış, fevkalade yetkilerle yeni bir hükümet kurmakla görevlendirilen Heyeti temsiliye ve onun değerli başkanı Mustafa Kemal arkadaşları ile birlikte 19 Aralık 1919'da soğuk bir kış günü Kayseri'ye geldi. Kayserililer kendisini candan karşıladılar. I. Dünya Savaşı'nın çeşitli cephelerinde savaşan Kayserili gaziler, kumandanları Mustafa Kemal'i coşkuyla bağırlarına

bastılar.

Kurtuluş Savaşı'nın her safhasında yer alan Kayseri halkı Mustafa Kemal'e destek vermişlerdir.

Bu mücadeleye en güzel örneği Kayseri Lisesi öğrencileri vermiştir. Kayseri Lisesi'nin son sınıf öğrencileri Sakarya Savaşı nedeniyle cepheye gitmiş, vatan millet uğruna şehit düşmüşlerdir. Kayseri Lisesi 1920-1921 öğretim yılında mezun vermemiştir. Mezuniyet defterinin son sınıfların karşısına, "Lise son sınıf talebeleri Sakarya Savaşı için cepheye gidip hepsi cephede şehit düştüğünden bu öğretim yılında okulumuz mezun vermemiştir." ibaresi yazılır.

1922 Eylülünde Kurtuluş Savaşı'nın sona ermesi ile yeni Türkiye'nin kurulma mücadelesinde Kayseri'nin rolü büyük olmuştur. Eskiden beri ticaret ve endüstri alanında önemli gelişmeler gösteren Kayseri, Türkiye Cumhuriyeti devrinde kalkınmanın en tipik örneğini veren şehir olmuştur. Bu özelliği günümüzde de devam etmektedir. Kayseri 07.12.1988 tarihinde 3508 sayılı kanunla büyükşehir statüsüne kavuştu. Merkez "Kocasinan" ve "Melikgazi" adıyla iki merkez ilçeye ayrıldı[28].

[28] Kayseri Eğitim Belgeseli, 1998.

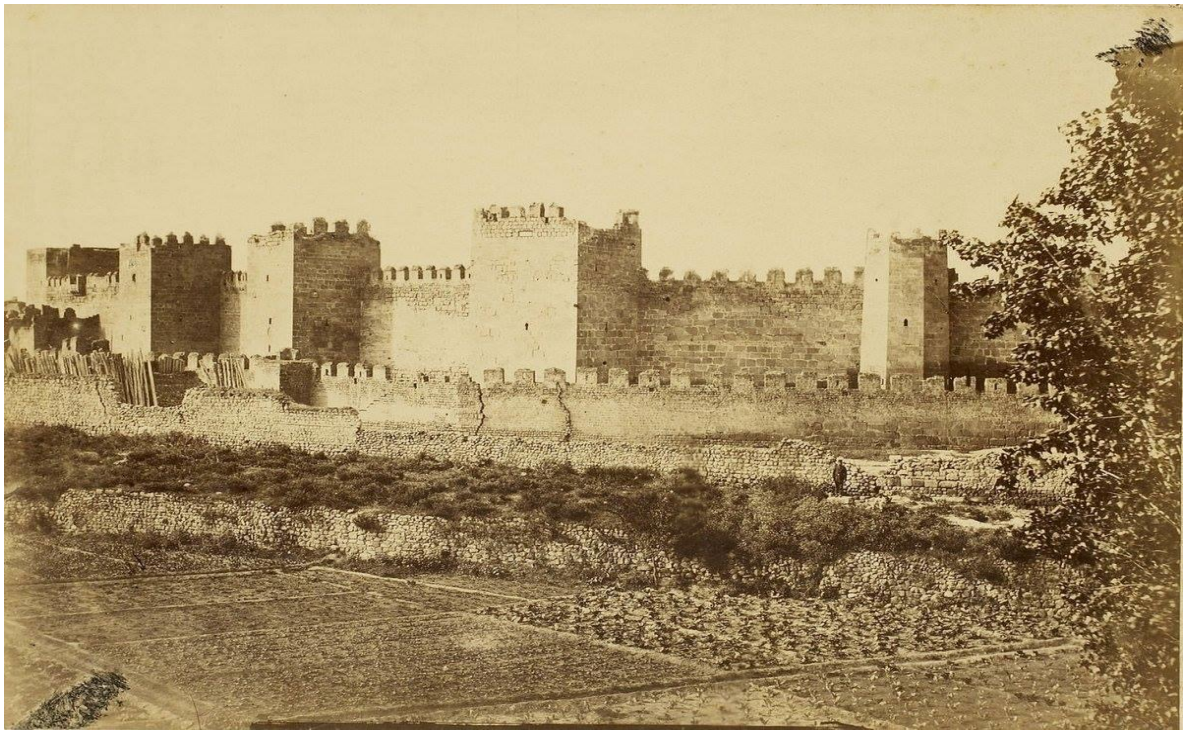

Fotoğraf 3: Roma imparatorluğu döneminde inşa edilen ve savaşlara tanıklık ettikten sonra ticaret merkezi olarak kullanılan 1750 yıllık Kayseri Kalesi'nin 1881 yılındaki hali. O günlerden bugünlere neler değişti. Kale ve çevresinin o zamanlardaki hali.

Fotoğraf 4:Kayseri Kalesi ve Cumhuriyet Meydanı'nın bugünkü hali

KAYSERİ NÜFUSU

Kayseri Nüfusu: 1.441.523

%0,50

Kayseri nüfusu bir önceki yıla göre 7.166 artmıştır.

Kayseri nüfusu 2022 yılına göre 1.441.523'dir.

Bu nüfus, 721.809 erkek ve 719.714 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: %50,07 erkek, %49,93kadındır.

Kayseri İlçeleri Nüfusu

2022 ilçe nüfus bilgileri nüfusa göre azalan şekilde sıralanmıştır.

Yıl	İlçe	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Erkek %	Kadın %
2022	Melikgazi	594.344	295.576	298.768	%49,73	%50,27
2022	Kocasinan	409.005	204.010	204.995	%49,88	%50,12
2022	Talas	169.214	83.805	85.409	%49,53	%50,47
2022	Develi	66.840	33.381	33.459	%49,94	%50,06
2022	Yahyalı	35.481	17.952	17.529	%50,60	%49,40
2022	Bünyan	29.704	17.086	12.618	%57,52	%42,48
2022	İncesu	29.120	14.864	14.256	%51,04	%48,96
2022	Pınarbaşı	21.240	11.229	10.011	%52,87	%47,13
2022	Tomarza	21.100	10.716	10.384	%50,79	%49,21
2022	Yeşilhisar	15.531	7.809	7.722	%50,28	%49,72
2022	Sarıoğlan	13.396	6.744	6.652	%50,34	%49,66
2022	Hacılar	12.465	6.354	6.111	%50,97	%49,03
2022	Sarız	9.282	4.775	4.507	%51,44	%48,56
2022	Akkışla	5.563	2.840	2.723	%51,05	%48,95
2022	Felahiye	5.419	2.739	2.680	%50,54	%49,46
2022	Özvatan	3.819	1.929	1.890	%50,51	%49,49

2022 nüfus sayım verilerine göre en kalabalık ilçe Melikgazi, nüfusu en az olan ise Özvatan ilçesidir[29].

Cumhuriyet Öncesi Kayseri'de Eğitim

Kayseri Anadolu'nun ortasında yirminin üzerinde kültüre mekân olmuş bir ilimizdir. Üzerinde barındırdığı nice tarihî eserlerle bir açık hava müzesidir. Tarihteki misyonu sebebiyle Makarıulema (Bilginler Karargâhı) ve Daürü'lfeth (Fetih Kapısı) gibi sıfatlar verilmiştir.

Eğitim tarihi bir ülkenin, bir toplumun, bir kurumun veya kişilerin geçmişte yaşanmış fakat gelecek nesiller için değerli olabilecek fikir ve uygulamalarının bütünüdür. Bu nedenle her toplumun eğitim faaliyetlerindeki başarısı geçmişte yaşadıklarını doğru bilmesiyle ve yaşadıklarından faydalanarak içinde yaşadığı toplumu sağlıklı değerlendirip geleceğe dair sağlam planlar yapmasıyla mümkündür. Eğitim tarihi incelemek, tarihi süreç içerisinde yaşanan olaylardan ve geçmiş tecrübelerden ders alınarak bunlara çözüm üretebilmek için önemlidir.

Eğitim-öğretim devletlerin vazgeçemeyeceği bir faaliyet alanıdır. Her devlet veya toplum, kendi şartları ve ihtiyaçları doğrultusunda bu faaliyetleri yürütmektedir. Türklerin tarih sahnesine çıkışmasıyla başlayan ve günümüzde de devam eden Türk eğitim tarihi; Türkiye'yi, köklü eğitim geleneği olan bir ülke yapmıştır[30].

Türk toplumu, diğer toplumlar gibi birçok dönemden geçmiş ve bu dönemlerde eğitim sistemi de değişmiştir. Türk eğitim tarihi de bu değişimler sonucu içinde bulunduğu koşulların ortaya çıkardığı kültürlerin etkileşimi sonucu zenginleşmiştir. Bu zenginliğin en güzel örneği göçebe hayattan yerleşik hayata geçilmesi ve sözlü kültürden yazılı kültüre geçilmesiyle olmuştur[31]. Türklerin İslamiyet'i benimsemeleriyle de eğitim sisteminde düzenli ve planlı eğitim-öğretim kurumu olan medreseler ortaya çıkmış ve Osmanlı dönemi eğitim sisteminde de devam etmiştir. Bu kurumlar İslamî temellere dayanarak kendi içerisinde sistemli bir bütünlük sağlamıştır[32]. Eğitim diğer İslam ülkelerinde olduğu gibi, çoğunlukla dini eğitime dayanan medreselerde yapılmıştır. Bu doğrultuda Osmanlı Devleti'nde medreselerde ve sübyan mekteplerinde dini eğitim yanında günlük yaşamda ihtiyaç duyulan bilgilere yer veriliyorsa da devletin eğitim felsefesini din olgusu biçimlendirmiştir[33]. Osmanlı Devleti'nde eğitim kurumlarının başında medreselerin yanı sıra sübyan mektepleri gelmiştir. Ayrıca saray

[29] Türk İstatistik Kurumu, 2023
[30] Çınar, S. (2005)
[31] İsmail Güven, Türk Eğitim Tarihi (Ankara: Pegem Yayıncılık, 2014)
[32] Okur, M. (2005)
[33] Hasan Ali Koçer, Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923), (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi,1970)

ve ordunun eğitimi için Enderun Mektebi ve Acemioğlanlar mektepleri açılmıştır. Mektep, medrese ve Enderun'dan oluşan Osmanlı eğitim örgütlenmesi 18. yüzyıla kadar değişmemiş ve bu yüzyıldan itibaren eski okulların yanında batı tarzında askeri okullar açılmıştı[34]. Tanzimatla beraber mesleki ve teknik okulların temelleri atılmaya başlanmıştı. İlk kez öğretmen yetiştiren meslek okulları ve ilk defa kızlar için orta dereceli okullar açılmıştı[35].

Devletin halka götürmekle mükellef olduğu hizmetlerden bazıları Osmanlı Devleti'nde vakıflar vasıtasıyla karşılanmıştı. Osmanlı Devleti zamanında vakıflar vasıtasıyla hayat bulan kuruluşların en önemlilerinden biri de medreselerdi. Medreselerin öğretmen kadrosu, görevlilerin maaşları, öğrencilerin kalacak yerleri, yemek giderleri ve eğitimle ilgili araç ve gereçler vakıf gelirlerinden karşılanmıştı[36]. Her mahallede, camilerin yanında veya içinde bulunan mektepler ile çeşitli derecelerde ülkenin her tarafına yayılmış olan medreseler Osmanlı Devleti'nde eğitimin temelini oluşturmuştu.

Medreselerin sosyal özeliklerinden biri de eğitimde fırsat eşitliği sağlamasıydı. Devletin gözetimi altında olan medreselerde, fakir ve kimsesiz talebelere ilim tahsil etme fırsatı verilmiş ve talebelerin bütün ihtiyaçları vakıflar tarafından karşılanmıştı[37],[38]. Medreselerde ders veren müderrislerin ücretleri rütbelerine göre verilmiştir. Medreselerde dinî ilimlerin yanında beşerî bilimler de okutulmuştu.

Örgün eğitim kurumlarının ilk basamağını oluşturan ve kuruluş devrinden beri varlığını devam ettiren sübyan mektepleri ise Osmanlı eğitim sisteminde ayrı bir yer tutmuştu. Mahalle mektepleri ve taş mektep olarak da anılan sübyan mektepleri formel bir bilgi aktarımı ve geliştirme alanı olmaktan ziyade, İslamî kurallara bağlı olarak geleneksel değerler taşıyan bireyler yetiştirip topluma hazırlamıştı[39], [40].

Osmanlı Devleti'ni küçük bir beylikten kısa bir zamanda cihan devleti haline getiren politikalardan biri de eğitimdi. Osmanlı Devleti'nin Batı karşısındaki üstünlüğü XVII. yüzyıla kadar devam etmiş ve devlette meydana gelen çözülmeler eğitim sistemini de doğrudan etkilemişti. Çünkü XVII. yüzyıla kadar eğitimin her kademesinde nitelikli insan ihtiyacını karşılayan eğitim kurumları, devletin diğer kurumlarında meydana gelen bozulmalara paralel olarak bu ihtiyacını karşılayamaz olmuştu. Fakat Tanzimat dönemine kadar eğitim sisteminde önemli bir değişiklik olmamıştı. Tanzimat döneminden sonra açılmaya başlayan yeni okullar

[34] Kazan, M. (2009)
[35] Akyüz, Türk Eğitim Tarihi.
[36] Ulusoy, A. (2007)
[37] Akyüz, Türk Eğitim Tarihi.
[38] Cemal Anadol- F.Abbasova, F., (Türk Kültür ve Medeniyeti. İstanbul: Bilge Karınca Yayınları. Ankara, 2002).
[39]Yolalıcı, M.E. (1999)
[40] Akyüz, Türk Eğitim Tarihi.

ile eski okulların aynı anda eğitim vermesi birbirinden farklı düşüncelerin oluşmasına ve zıt görüşlü nesiller yetişmesinde sebep olmuştu. Eğitim sisteminde devam eden bu ikilik Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar devam etmişti[41].

Millî Mücadele döneminde ise her kurumda olduğu gibi eğitim-öğretimin bütün kademeleri de savaştan etkilenmişti. Bazı okullar öğrenci olmaması nedeniyle kapatılmış, bazı okullardaki eğitim öğretim kadrosu da cephede ve cephe gerisinde Millî Mücadele'ye destek vermişti[42]. Millî Mücadele döneminde Kayseri Lisesi son sınıf öğrencilerinin cepheye gitmesiyle o dönem lisenin hiç mezun vermemesi Millî Mücadele ruhunun en güçlü kanıtı olmuştu[43].

Millî Mücadele'nin kazanılmasından sonra her alanda olduğu gibi eğitim sisteminde de köklü değişiklik yapılmıştı. 1924 yılında çıkarılan "Tevhid-i Tedrisat" kanunuyla tüm öğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış, eğitim müfredatları ve okul programları üzerinde bir dizi reformlar yapılmıştı.

Tevhid-i Tedrisat kanunu ile eğitim ve öğretimin birleştirilmesi, Latin alfabesinin kabul edilmesi, Millet Mekteplerinin açılması, özel idare bütçelerinden %10'luk bir kısmın eğitime ayrılması ve öğretmen okullarının sayısının arttırılması Cumhuriyet dönemi eğitiminin gelişmesi için atılan adımlardan bazılarıydı[44].

Kayseri eğitim tarihi de bu süreç içerisinde yerini almış ve Kayseri'nin coğrafi konumu nedeniyle ilkçağlardan günümüze kadar yaşanan gelişmeler, sosyal ve kültürel etkileşimler neticesinde şekillenmişti. Eğitim tarihi çok eskilere dayanan Kayseri şehrine, "Makarrıulema" yani "bilginler yurdu" denilmiştir. Bilginler yurdu olan bu şehir bir ilim merkezi olmuştu. Kayseri sınırları içinde kurulan medreseler sadece merkezin nüfusunu değil civarındaki il ve kazaların nüfusunu da ilmi yönden besleyebilecek kapasiteye ulaşmıştır[45].

Kayseri'nin eğitime verdiği önem Cumhuriyet'in ilk yılları ve sonrasında da devam etmişti. Anadolu'nun tamamında olduğu gibi Kayseri'de de okulsuz köy kalmaması için çalışmalar yapılmış ve bütün köylere okul açılmış, okullardaki öğretmen ihtiyacını karşılamak için de Köy Enstitüleri kurulmuştu**. Köy Enstitüleriyle Kayseri ili ve civar illerin öğretmen ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştı.** Halka okuma yazma öğretmek amacıyla Millet Mektepleri, halkın sosyal ve kültürel açıdan gelişmesini sağlamak için Halkevleri açılmıştı.

---

[41] Kazan M. (2009)
[42] Akyüz, Türk Eğitim Tarihi.
[43] Yusuf Özmerdivenli . (2000)
[44] Can, S. (2006)
[45] İsmet Demir, Bir Döneme Sistematik Eğitimi Ile Damgasını Vuran Kurumlarımız ve XIX. Yüzyılda Kayseri Medreseleri. III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri, (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2000), s.115-124.

1931 yılında açılan Tayyare Fabrikası ve 1935 yılında açılan Sümerbez Fabrikası ile Kayseri ili sanayileşmeye başlamıştı. Sanat Enstitüsü ve Ticaret Lisesi'nin açılmasıyla da gelişmekte olan sanayi için ara eleman yetişmesi sağlanmıştı. Türk kadının eğitim seviyesini yükseltilmek, kültürel ve sosyal hayat şartlarını iyileştirmek amacıyla da kız enstitüsü açılmıştı. 1950'li yıllardan sonra Türkiye'de ilk defa "Sanayi Sitesi" kurulmuş, Şeker Fabrikası ve bunun yanı sıra özel teşebbüs sayesinde birçok fabrika açılmıştı. Devlet ve halkın iş birliğiyle İç Anadolu'nun en önemli sanayi kentlerinden biri olan Kayseri'de eğitimin her kademesinde özel ve devlet okullarının yanı sıra sanayinin gelişmesine paralel olarak birçok meslek okulları açılmıştı.

Eğitim Tarihi'nin Önemi

Eğitim tarihi; bir ülkenin, bir toplumun, bir kurumun veya kişilerin geçmişte yaşanmış fakat gelecek nesiller için değerli olabilecek fikir ve uygulamalardır. Bu açıdan Türk eğitim tarihi geçmişten günümüze Türk milletinin eğitim ve kültür alanında kat ettiği mesafeleri ortaya koymasıyla berber geçmişten birtakım dersler çıkartıp günümüz eğitimine yön vermesi bakımından önem taşımaktadır. Kayseri eğitim tarihini bir başlık altında toplayarak, bilimsel veriler ışığında incelemeye çalışmak amaçlanmıştı. Elde edilen veriler ışığında hem Kayseri Eğitim Tarihi ile ilgili eksiklikler giderilmeye çalışılmış hem de bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlaması hedeflenmişti.

Eğitim, toplumların bilgi ve kültürel birikimlerini gelecek nesillere aktarmada önemli bir araçtır. Eğitim tarihi çalışmaları da bu birikimlerin oluşumundaki etkenleri, yapılan çalışmalardaki eksik veya yanlışları toplumların daha iyi algılamalarını, bu süreçte geçirilen evreleri ve ulaşılacak hedefleri daha iyi anlamada önemli bir yoldur.

Bu çalışmayla Türk eğitim tarihi ve bu tarih içerisinde Kayseri eğitim tarihinin yeri ve önemi incelenmiştir. Kayseri'de Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren gelişmeye başlayan eğitim-öğretim faaliyetleri günümüz eğitim araştırmalarına ışık tutacak şekilde Kayseri eğitim tarihi derinlemesine ele alınmıştı.

Ele alınan dönem itibariyle eğitim alanında yapısal ve sayısal değişimler; Cumhuriyet dönemi eğitim politikalarının Kayseri eğitimine etkisi, Kayseri'de halk eğitimine yönelik kurumlar ve faaliyetler; eğitimin gelişmesinde halkın katkısı ve hayırseverlerin Kayseri eğitiminin kalkınmasındaki rolü belirlenerek çalışma yönlendirilmiştir.

Kayseri'nin incelenen dönemiyle ilgili olarak salnameler, meclis zabıtları, hatıralar, seyahatnameler, süreli yayınlar, şehir üzerine yapılmış birçok yerli ve yabancı araştırmalar ve incelemeler, şehirle ilgili birçok bilgiye ulaşmada bize yardımcı olmuştur.

Osmanlı Dönemi Kayseri'de Eğitim

Osmanlı Devleti zamanında Anadolu'nun her yerinde olduğu gibi Kayseri'de de eğitime önem verilmişti. Halkının eğitim seviyesini yükseltmek için sübyan mektepleri, medreseler, iptidailer, rüştiyeler ve idadiler açılmıştı. Ayrıca şehirde yaşayan gayrimüslim halkın eğitim alması içinde yabancı okullar açılmıştı. Kayseri'de açılan okullar şunlardır:

Sübyan Mektepleri

İlköğretim düzeyinde eğitim veren, sabi denilen beş altı yaşlarındaki kız ve erkek çocukları okutmak amacıyla açılan ilk tahsil müessesleridir. Halk tabakasının okuması için tahsis edilen iki müessese vardır; birincisi medreseler diğeri de sübyan mektepleridir. İlk tahsili veren bu mektepler, 5-6 yaşlarındaki çocuklara okuma-yazmayı, ilmihâl denilen bazı dini bilgileri ve dört işlemden ibaret olan basit matematik bilgilerini vermek üzere kurulmuş olan okullardır. İslamiyet'ten önce Hire'de varlığına rastlanan bu okulun Müslüman Türk Devletleri'nden Karahanlılar ve Selçuklular da "Sübyan Mektebi", Osmanlı'da ise "Dâru't-ta'lim", "Muallimhâne", "Mektep", "Mektephâne", "Mahalle Mektebi", "Taş Mekteb", "Mekteb-i İhtidaiye" ve "Sübyan Mektebi" adlarıyla anıldıkları görülmektedir. Bu mekteplerin hocasına "Muallim", yardımcısına "Kalfa", öğrencilerine de "Talebe", "Sûhte", "Tilmîz", "Puser" ve "Şakird" denilmekteydi. Osmanlının kuruluşundan ilkokulların açılışına kadar bu okulların programlarında değişiklikler yapılmıştır.

Kayseri'de ilk sübyan mektebi 1494 yılında Bedesten yanında, ikinci olarak 1576 yılında Kurşunlu Cami avlusunda Darüttalim adıyla açılmıştı. 1900-1901 Ankara Vilayet Salnamesine göre Kayseri'de 58 sübyan mektebi mevcuttu. Ancak yine aynı salnamede Kayseri kasabası dâhilinde Müslüman ahaliye ait 62 sübyan mektebinin varlığından ve bunların üçü erkek, biri kız, kalanlarının ise kız ve erkek öğrencilerden oluştuğu belirtilmişti. 1902-1903 yıllarına gelindiğinde Kayseri şehrinde sübyan mektebinin sayısı 92'ye çıkmıştı. Bu mekteplerin üçü erkek, biri kız, diğerleri de karışık olarak eğitim verilmişti (Ankara Vilayet Salnamesi [AVS], 1902-1903).

Kayseri de kurulan sübyan mekteplerinden isimleri tespit edilenler şunlardır[46]:

Alaca Mescit Mahallesi İslam Mektebi, Bozatlı Kilercioğlu Bölgesi İslam Mektebi, Bozatlı Paşa Mahallesi İlsem Mektebi, Bozatlı Sokağındaki İslam Mektebi, Büyük Bahçe Mahallesi İslam Mektebi, Cafer Bey Mahallesi Köy Yıkan Bölgesi İslam Mektebi, Camikebir Mahallesi İslam Mektebi, Çakaloz Mahallesi İslam Mektebi, Deliklitaş Mahallesi İslam

[46] Kadir Özdamarlar, Eğitim Kayseri Ansiklopedisi. C.2 (2010). s.93-11

Mektebi, Dilaverpaşa Mahallesi İslam Mektebi, Emir Sulatan Mahallesi İslam Mektebi, Eski Bedesten Mahallesi İslam Mektebi, Gavramzade Mahallesi Mektebi, Gebe İlyas Tahir Ağa Mahallesi İslam Mektebi, Gülük Mahallesi İslam Mektebi, Hacı Arap Ekici Yahya Mahallesi Mektebi, Hacı Kasım Mahallesi İslam Mektebi, Hacı Mansur Mahallesi İslam Mektebi, Hacı Veled Mahallesi İslam Mektebi, Halaçoğlu Mahallesi İslam Mektebi, Hamurcu Gubaroğlu Bölgesi İslam Mektebi, Harput Mahallesi İslam Mektebi, Hasan Fakı Emir Ağa Mahallesi İslam Mektebi, Hasanlı Mahallesi İslam Mektebi, Hasbek Mahallesi Hoca Hasan Bölgesi İslam Mektebi, Hatıroğlu Mahallesi İslam Mektebi, Hunat Mahallesi Mektebi, Kalenderhane Şeyh Bölgesi İslam Mektebi, Kalpaklıoğlu Mahallesi Mektebi, Kapan Mahallesi İslam Mektebi, Karakürkçü Mahallesi İslam Mektebi, Kazgancılar Mahallesi İslam Mektebi, Konuklar Mahallesi İslam Mektebi, Kurşunlu Mahallesi İslam Mektebi, Kürtler Seyfullah Bölgesi Mektebi, Kürtler Fetullah Bölgesi Mektebi, Lala Paşa Mahallesi Mektebi, Musagazi Mahallesi Mektebi, Mükremin Mahallesi İslam Mektebi, Oduncu Süleyman Mahallesi İslam Mektebi, Seyitgazi Mahallesi İslam Mektebi, Şeyh Cami Mahallesi İslam Mektebi, Şeyh Taceddin Mahallesi İslam Mektebi, Tac-I Kızıl Mahallesi İslam Mektebi, Taşkıncık Pamuk Atan Bölgesi İslam Mektebi, Tus Mahallesi İslam Mektebi, Tus Mahallesi Emin Bey Sokağı İslam Mektebi, Yalman Mahallesi İslam Mektebi, Yeni Cami Mahallesi İslam Mektebi, Yenice Hacı Ekiz Mahallesi Ahi Nasuh Mektebi, Yenice İsmail Efendi Mahallesi İslam Mektebi'dir.

Ayrıca I. Dünya Savaşı'nın isimsiz kahramanlarından biri olan Kayserili, Kayseri (İdadisi) Lisesi mezunu yedek subay Ragıp Bey'in hatıratında 1895 yılında Kayseri merkezde bulunan Cami Kebir Cami'nin batı yönünde uzun minareye bitişik bir mahalle mektebinin bulunduğu ve isminin Pişekâr Mektebi olduğunu ifade edilmişti. Pişekâr Mektebini uzun yıllar Pişekarzadelerden hoca efendiler yönettiği için mektebe bu ismi verilmişti[47].

Medreseler

Medrese, Arapça bir kelimedir; ders gösterilen yer anlamına gelmektedir[48]. Bir mescit ve dershaneler ile müderrislerin ve öğrencilerin yaşamasına elverişli hücreleri bulunan bir yükseköğretim kuruluşudur[49]. Osmanlı Devleti'nde medreselerin açılması, devletin kuruluşu ile başlamıştır[50]. Birkaç istisnanın dışında kurulan mektep ve medrese gibi müesseseleri hep

[47] Ahmet Emin Güven, Yaşam Öyküm- Kayserili Başkatipzade Teğmen Ragıp Bey'in Eğitim- Savaş- Tutsaklık- Kurtuluş Anıları, (Ankara: Piramit Yayıncılık, 2003)
[48] Türk Ansiklopedisi, "Medrese" M.E.B., C.23, Ankara, 1976, s.370.
[49] Türk Andiklopedisi, "Medrese", s.372.

[50] Osman Ergin, Türk Maarif Tarihi. (Ciltl-II). (İstanbul, 1977) s.97

hayırsever kişiler yapmıştır. Hayırseverler kuruluş ve yükselme dönemlerinde yaptıkları müesseselere hep kendi isimlerini vermişler, kendi isim ve hesaplarına müesseseler inşa etmişlerdir. Medreselerin bütün masrafları, medreseleri yapanlar tarafından karşılanmıştır. Hayırseverler tarafından yapılan bu eğitim müesseselerinden halk parasız olarak istifade ettiği gibi, burada öğrenim gören öğrencilere de yiyecek ve giyeceklerinin yanında para da verilmekteydi.[51] İslam tarihinde medrese, orta ve yüksek seviyelerde eğitim öğretim yapan örgün müesseselerin ortak adıdır. Medreseler, insanlara toplumun kültür özelliklerini kazandıran ve memleketin ihtiyaç duyduğu elemanları yetiştiren bir eğitim ve öğretim kurumudur. Daha önceki devirlerde olduğu gibi medreseler Osmanlı'da da hayırsever şahıslar tarafından tesis edilmiş ve yaşaması için vakıflar kurulmuştur.[52] Klasik dönemde Osmanlı Devleti her alanda müesseseleşmiş ve tarihte eşine az rastlanan bir medeniyetin temsilcisi olmuştur. XVI. yüzyılda üç kıtaya yayılan topraklarıyla önemli ve güçlü bir devlet haline gelmiştir. Osmanlılar bu başarıya kurdukları ya da geliştirdikleri kurumlar sayesinde ulaşmıştır. Osmanlı devlet bürokrasisinin en önemli müessesesi ilmiye teşkilâtı ve en önemli ilmi kurumları da medreselerdir. Devletin özellikle yönetim alanında ihtiyaç duyduğu, ilerde devlette faal olarak rol alabilecek insanlar da bu kurumlardan yetişiyordu. Osmanlı devlet sistemi içerisinde vazgeçilmez kurumlardan bir tanesi de eğitimdir. Tabii ki eğitimin içerisinde de en önemli kurum medreselerdir.

Türklerin Anadolu'ya gelmesiyle Türkmen beyleri yerleştikleri bölgelerde faaliyetlere başlamıştı. Kayseri'de bu faaliyetlerden nasibini almış; yüzyıllar boyunca Orta Anadolu'nun eğitim, bilim, sanat ve kültür merkezi olmuştu[53].

Türklerin, Türk-İslam eğitim ve öğretimine yaptıkları en önemli katkılardan birisi medreseler olmuştu. Medreseler, örgün eğitim kurumları olup İslam dinînin esaslarına göre eğitim verilmişti. Medreseler vakıflarca yönetilmiş, her türlü giderleri bu vakıflar tarafından karşılanmıştı. Selçuklular zamanında kurulan medreseler beylikler döneminde de gelişmeye devam etmişti. Anadolu Selçuklu devrinde açılan medreseler ilk örgün eğitim kurumlarını oluşturmuştu.

Beylikler gibi Osmanlı Devleti de medreseye büyük önem vermişti. Ülkenin en ücra köşelerine kadar medreseler kurup; bu medreselerde devlet yönetimi için gerekli âlimler, hâkimler, müftüler, imam-hatipler, müderris ve muallimler, tabipler, vezirler, diğer memur ve bürokratlar yetişmiştir[54].

---

[51] Ergin, Türk Maarif Tarihi , s.305.
[52] Baltacı, a.g.e., s.447.
[53] Mehmet Eskioğlu, Kayseri 1973 İl Yıllığı, (Kayseri: Ayyıldız Matbaası, 1973)
[54] Yaşar Sarıkaya, Medreseler ve Modernleşme, (İstanbul: İz yayınları, 1997)

Kayseri'deki Medreseler

Kayseri sınırlan içinde kurulan medreseler yalnız merkezin nüfusunu değil civarındaki il ve kazaların nüfusunu dahi ilmi yönden besleyebilecek kapasitedeydi[55].

Kayseri'de H.1320/M.1902-1903 tarihli Ankara Vilayet Salnâmesi'ne baktığımızda 39 adet medrese olduğundan bahsedilmektedir[56]. Ahmet Nazif Efendi kaleme aldığı Mirat-ı Kayseriyye adlı eserinde Kayseri'deki medrese sayısını 39 olarak vermektedir[57]. Yine aynı eserden bu medreselerin durumlarının hiç de iç açıcı olamadıklarını, işlevlerini tamamen kaybettiklerini anlıyoruz.

Bu dönemle ilgili olarak maarif salnameleri incelendiğinde Kayseri'de kurulan medreselerden hiç bahsedilmemektedir. Ankara Vilayet Salnamesi'nde ise sadece medrese sayısı verilmekte, medreselerin isimleri verilmemektedir. Bazı medreselerin isimlerine ise Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan Kayseri ile alakalı Cevdet Maarif ve Cevdet Evkaf'ta bulunan belgeleri incelediğimizde ulaşabildik. Ayrıca günümüzde bina olarak varlığını devam ettiren medreseler de vardır, bunların kitabelerinden adları tespit edilmiştir.

H.1286/M.1869-1870 tarihine gelindiğinde bir Rüştiye kurulmuş, ancak kurulan bu rüştiyenin eğitim durumu diğer mahalle mekteplerinden pek farklı olmamıştır[58]. Kayseri'de H.1318/M.1900- 1901 tarihinde 58 ilkokul (sübyan mektebi), 4 İptidai (ortaokul), 1 mektebi idadi (lise), ve 39 medrese bulunmaktadır[59].

H. 13 20/M. 1902-1903 tarihinde Develi ilçesinde üç adet[60] medrese vardır. 1907 tarihine gelindiğinde ise medrese sayısı dört[61] olmuştur. Bu medreselerin isimleri bilinmemektedir. Sadece sayı olarak ifade edilmiştir. Aynı tarihte Kayseri'de irili ufaklı 44 medrese bulunmaktadır. 1910 yılında ise 2000 öğrencisi ile 30 kadar medrese eğitim öğretime devam etmektedir[62]. Medreselerden bazıları günümüze kadar ulaşmıştır.

Tespit edilen medreselerin hemen hemen tamamı XX. yüzyıldan önce yapılmış ve bu medreselerin pek çoğunun yapıldığı dönemden beri varlığını sürdürmüştü. Kayseri'de merkezde kurulan medreselerden bazıları bina ve çeşitli mekân olarak varlığını sürdürmektedir. Bu medreselerin isimlerini kitabelerinden öğrenmek mümkündür. Kayseri'de

---

[55] Demir, Bir Döneme Sistematik Eğitimi Ile Damgasını Vuran Kurumlarımız ve XIX. Yüzyılda Kayseri Medreseleri.
[56] AVS, H.1320/M.1902-1903, s.202.
[57] Ahmet Nazif, Mirat-ı Kayseriyye veya Kayseri Tarihi. (Çev. M. Palamutoğlu), (Kayseri, 1987), s.13-14.
[58] Nazif, Mirat-ı Kayseriyye veya Kayseri Tarihi, s.13-14.
[59] Mehmet ÇAYIRDAĞ, "Kayseri'de Sultan II.Abdülhamid Dönemi Bina ve Kitabeleri", 1. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri, (Kayseri, 2000), s.45.
[60] AVS, H.1320/M.1902-1903, s.208
[61] Zübeyir KARS, "Kayseri'de Eğitim Tarihi Üzerine Bir Deneme", 1 Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri, (Kayseri, 2000), s.178.
[62] Kars, Kayseri'de Eğitim Tarihi Üzerine Bir Deneme, s.178.

kurulan medreseler şunlardır:

1.Avgunlu Medresesi

XIII.yüzyılda Selçuklular tarafından inşa edilmişti. 1990 yılında yapılan yenileme çalışması sonucunda yapının bütün eksik bölümleri tamamlanmıştır[63].

2. Gevher Nesibe Daru's-Şifası ve Medresesi

1205 tarihinde, II. Kılıçaslan'ın kızı Gevher Nesibe Hatun'un vasiyeti üzerine kardeşi Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından yaptırılmıştı. Bu iki binadan medreseyi yaptırmış olan Selçuklu Sultanı'nın adından dolayı halk arasında Gıyasiye diğerine de Şifaiye medresesi denilmiş ve her ikisine birden de Çifteler ismi verilmiştir[6465]. Selçuklular döneminde Anadolu'da tıp eğitimi vermek amacıyla kurulan ilk medresedir. Gevher Nesibe Hatun'un türbesi medresenin içerisinde yer almıştır. Darü's Şifaya ait olan vakıflar ise Talas köyünün malikânesi, Erkilet köyünün malikânesi, Yozgat köyü malikânesinin üçte bir hissesi, Acı Kuyu mezrası, Saslu mezrasının malikânesi, Sultan Hamamı'dır[66].

Kayseri Gevher Nesibe Darüşşifası ve Tıp Medresesi Selçuklu döneminden günümüze ulaşan en erken tarihli hastanesi ve tıp medresesidir. Hastanenin ilk kadrosunda biri başhekim olan 2 hekim, 1 cerrah, 1 göz doktoru, 1 eczacı ve 1 idarecinin olduğu, hastanenin yapıldığı yıllarda Konyalı Hekim Ebubekir Kayseri'de görev almış ve başhekimlik yapmıştı. Bu sırada Konya'da başhekimlik yapan Ekmelüddin Müeyyed ile Kayseri'de çalışan hekim Ebubekir'in iletişim içinde oldukları, sağlık kuruluşlarının başkent Konya'dan idare edildiğini de göstermektedir[67],[68],[69].

Bu medresenin dünya çapında üne ulaşmasını sebeplerinden biri de ruh hastaları için yapılmış ayrı bir bölümünün olmasıdır. 18 odadan meydana gelen bu kısmın adı da tımarhanedir. Medrese, Osmanlı döneminin son yıllarına kadar hizmet etmiş ve 1960'lı yıllarda bugünkü halini almıştır[70]. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne devredilmiş ve Tıp Müzesi olarak hizmet vermektedir.

---

[63] Özdamarlar, Eğitim Kayseri Ansiklopedisi
[64] Yasemin Demircan, Tahrir ve Evkaf Defterlerine Göre Kayseri Vakıfları. (Kayseri: 1992)
[65] Mahmut Akok, Kayseri' de Gevher Nesibe Sultan Darü's Şifası ve Sahabiye Medresesi Rölöve ve Mimarisi, (Ankara: TTK Basımevi, 1969)
[66] Yinanç, R. (1985)
[67] Afet İnan, Kayseri Gevher Nesibe Şifaiyesi (H. 602-M. 1206). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları. 1969).
[68] K.İ. Gürkan,. Selçuklu Hastaneleri. Malazgirt Armağanı. (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1972), s. 33-66
[69] Kahya, E. (1990)
[70]Serhat Karadurmuş, 20.Yüzyılın Başında Kayseri'de Eğitim ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi, Afyon , 2006)

3. Gülük Medresesi

Gülük Camii bitişiğinde küçük bir medresedir. 1210 tarihinde Mahmud bin Yağıbasan kızı Adsız Elti Hatun tarafından onarılan Gülük Medresesi; 1334 tarihinde depremde zarar gördüğü için Gülük Şemseddin tarafından tamir edilmiş, bu sebeple de bu adı almıştır. Son müderrisleri Hacı Osman ve Yahyalızade Hacı Mehmed Efendi'dir[71].

4. Hacı İbrahim Medresesi

Hasan Fakih mahallesinde 1784 yılında Hacı İbrahim adında bir hayırsever tarafından yapılmıştır[72].

5. Hacı Kılıç Medresesi

1249 tarihinde Sultan II. Keykavus zamanında Ebul Kasım İbn Ali Eltusî tarafından yaptırılan Hacı Kılıç Külliyesi, Kayseri şehir merkezinde istasyon caddesindedir. Bir başka kaynakta ise Hacı Kılıç Medresesi'nin yapılış tarihi 1249-1250 yıllarıdır[73]. Hacı Mustafa Nuri Efendi son müderrisidir[74]. Medrese 19. yy. sonlarına kadar kullanılmıştır. Yapı günümüzde varlığını devam ettirmektedir.

6. Hacı Ömer Medresesi

Kalenderhâne Mahallesi'nde Serçeoğlu ve Sur-ı Atik Camii yakınında yer almıştır. Erkiletli Hacı Ömer tarafından yaptırılmıştır[75].

7. Hatuniye Medresesi

Hatuniye Medresesi, 1431-1432 yılları arasında yapılmıştır[76]. Dulkadiroğlularından Nasıreddin Mehmet Bey tarafından yaptırılmış ve Koca Bey Camii civarındadır[77]. Dulkadiroğulları'nın Suriye'yi ellerinde bulunduran Memluklular taraftarı olduğu dönemde yapıldığı için bu medreseye aynı zamanda "Şamiler Medresesi" de denilmiştir. Kayseri'de ikamet eden ve aynı zamanda idarecilik yapan Nasreddin Mehmed Bey'in hanımı Hatice Hatun'dan dolayı da "Hatuniye Medresesi" adını almıştır. Son müderrisi Sarı Abdullahzade'dir[78]. Bu medreselerde devrin önemli şahsiyetleri binlerce öğrenci yetiştirmiştir[79].

---

[71] Özdamarlar, (2010)
[72] Ahmet Gündüz, (1998)
[73] Erkiletlioğlu, (2001)
[74] Özdamarlar, (2010)
[75] Gündüz, (1998)
[76] Halit Erkiletlioğlu, Kayseri Kitabeleri. (Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, (2001)
[77] Nazif, Mırat-ı Kayseriyye.
[78] Özdamarlar, (2010)
[79] Kayseri İli Yıllığı, 1968

8.Hoca Hasan Medresesi

1193 yılında II. Kılıç Arslan'ın oğlu Kayseri Meliki Nureddin Sultan Şah zamanında yaptırılmıştır. Banisi Vezir Ebubekir oğlu Hoca Hasan'dır. Son müderrisi Külekçizade Hacı Ali Efendi'dir[80].

9.Hunat Hatun Medresesi

1238'de Sultan I. Alâeddin Keykubat'ın eşi Mahperi Hatun tarafından kendi adına yaptırılmıştı. Bu külliyedeki eserlerin tamamının Hunat Hatun tarafından yaptırıldığı bilinse de eser üzerindeki araştırmalar, külliye dâhilindeki binalardan bazılarının medrese ve hamamı mimari özellikleri ile Hunat Hatun'a ait olamayacağını ortaya çıkarmıştır. Bu binaların Hunat Hatun'un yaptırdığı camiden daha evvel yaptırılmış olduğunu, bunları yaptıranında muhtemelen Hunat Hatun'un kocası Sultan I. Alâeddin Keykubat olduğu ileri sürülmüştü[81]. Bu medreseye büyüklüğü dolayısıyla "Hunat-ı Kebir Medresesi" de denilmişti. Seyyid Burhaneddin'in burada müderrislik yaptığı ve Şeyh İbrahim Tennûrî, Seyyid Mustafa Nisari de burada görev almıştır. Son müderrisleri ise Muhaddiszade Mustafa, Hacı Said, Vahdi, Vehbi, Âlim efendilerdir[82]. Küçük Hunat Medresesi: Medresesi yanında bulunması ve ondan daha küçük olması sebebiyle "Hunat-ı Sagir" Medresesi de denir. 1238'de Gıyâseddin Keyhüsrev tarafından yaptırılmıştır. Küçük Hunat Medresesi'nin son müderrisleri Hisarcıklızade İzzet ve Cündibeyzade Salih efendilerdir[83].

Hunad Medresesi; cami, türbe, hamamla birlikte bir külliye oluşturmuştur. Medresesi çarşı olarak kullanılırken cami ve hamamı Selçuklu zamanındaki işlevini devam ettirmiştir.

10. Lala Paşa Medresesi

XIII. Yüzyılda Lala Muslihiddin tarafından yaptırılmıştır.[84] Lala Camii yanındaydı. Bazı kaynaklara göre 324 akçe geliri vardı[85].

11. Kocabey Medresesi

Kayseri'nin Boyacı Kapısı Semtinde ve Gürcü Mahallesi'nde bulunmaktadır. Kadı Mahmut Efendi 1548 de gelirlerinin bir kısmının cami ve medrese için vakıf olarak ayırmıştır[86].

---

[80] Karadurmuş, "20.Yüzyılın Başında Kayseri'de Eğitim ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
[81] Çayırdağ, Kayseri Hunat Külliyesi. Vakıf ve Kültür Dergisi, 1(2). (1998)
[82] Özdamarlar,. (2010)
[83] Özdamarlar,. (2010)
[84] Özdamarlar, (2010)
[85] Erkiletlioğlu, Osmanlılar Zamanında Kayseri, Kayseri: KBB Kültür Yayınları. (1996)
[86] Nazif, Mirat-ı Kayseriyye.

12. Köşk Medresesi

1338-1340 yılları arasında yapılan eski Kayseri şehri ikamet alanları dışında ve şehrin merkezine bir kilometre kadar uzak yerde kurulmuş olan bir medresedir[87]. Eratnaoğulları Devleti'nin kurucusu Emir Eratna'nın hanımı adına yaptırılmıştı. 1339'da Eratna Emîri Gıyâseddin Mehmed tarafından Şeyh Evhadüddin-i Kirmanî'ye hürmeten hangâh olarak yapılmış fakat sonradan medrese olarak kullanılmıştı. Molla Zahid bilinen son müderrisidir[88].

13. Kurşunlu Cami Medresesi

10 Ağustos 1833 yılında Kayseri mutasarrıflığına Osman Nuri Paşa tayin edilmiş, Osman Nuri Paşa'nın mutasarrıflığı sırasında Kurşunlu Cami'inin tamiratı yaptırılmış ve caminin batı tarafına yeni bir medrese inşa edilmişti. Müderrisliğine de Sadık Efendi tayin edilmişti[89].

14.Külük Medresesi

Gülük Mahallesi'nde hamam, medrese ve cami ile birlikte külliye olarak yapılmıştır. Medresesi küçük bir medresedir. Kitabesinden anlaşıldığı kadarıyla Yağıbasan'ın torunu Atsız Elti Hatun, 1212 yılında yaptırmıştı. Kitabesi cami giriş kapısının üzerindedir ve şu cümleler yazmaktadır:

"Fetihlerin babası, din ve dünyanın izzeti, müminlerin emirinin kasiymi, Keyhüsrev'in oğlu büyük sultan, efendimiz Keykavus'un devleti zamanında, Allah'ın kullarının en zayıfı, Masum Hanım Yağıbasan'ın oğlu Mahmut'un kızı Atsuz Elti Hatun tarafından âlemlerin rabbinin yolunda altı yüz dokuz senesinde imar edilmiştir" [90].

15.Mahmut Bey Medresesi

Mahmut Bey Medresesi hakkında çok fazla bilgi bulunmamakla beraber Cafer Bey Mahallesi'nde kurulmuştur[91].

16. Melikgazi Medresesi

Kayseri'de bilinen ilk medrese Danişmendoğullarından Mehmet Melikgazi'nin yaptırdığı Melikgazi Medresesi (1135) olmuştu. Zamanla Melikgazi Medresesi'nin bütün bölümleri açılmıştır. Melikgazi Medresesi, bazı kaynaklarda Cami-i Kebir yanında kurulmuş olması dolayısıyla "Cami-i Kebir Medresesi"de denilmişti. Kurucusu Danişmend Gümüştekin

---

[87] Akok, *Kayseri'de Tuzhisarı Sultan Hanı Köşk Medrese ve Alaca Mescid Diye Tanınan Üç Selçuklu Mimari Eserin Rölvesi*. (Ankara: TTK Basımevi, 1970)
[88] Özdamarlar, Eğitim Kayseri Ansiklopedisi.
[89] Erkiletlioğlu, Kayseri Kitabeleri (2001)
[90] Karadurmuş, 20.Yüzyılın Başında Kayseri'de
[91] Karadurmuş, 20.Yüzyılın Başında Kayseri'de Eğitim

Ahmet Gazi'dir. Son müderrisleri Hacı Salih Efendi, Eynihanzade Âlim Efendi, Hasan Efendi hocalardır.[92] Adı geçen medresede on iki oda mevcuttur.[93] 1922 yılında bu medresede bir sınıfta on beş talebe eğitim almıştır[94].

17. Nassırye Medresesi

Dulkadiroğluları hükümdarlarından Nasıreddin Mehmet tarafından yaptırılmıştır. Bazı kaynaklara göre bu medrese Hatuniyye medresesiyle aynı medrese olduğu söylenmişti. Aynı medrese olmasa dahi Nasıriyye Medresesi'nin de şehrin Dulkadiroğulları'nın elinde kaldığı yıllarda Nasıreddin Mehmet'in 1442'de ölümünden önce yapılmış olması muhtemeldir[95].

18. Pervane Medresesi

Medrese Selçuklu veziri Pervane Muineddin Süleyman tarafından yaptırılmıştır.[96] Yapı bugün ayakta olmadığından yapılış tarihiyle alakalı bir bilgi mevcut değildir. Bilinen müderrisleri Ali Ferdi Mehmet (1710), Sadık (1845), Kuşçulu Hacı Mehmet, Karakimseli Hacı Mehmed, Küçük Hoca efendilerdir[97].

19. Sahabiye Medresesi

Serçeoğlu Camii karşısındadır. III. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında vezirlerden Sahip Ata Fahrettin Ali tarafından 1267-1268 yıllarında yaptırılmıştır. Son müderrisleri Hacı Abdullah Efendi, Ahmed Efendi ve Abdurrahman Efendi'lerdir[98]. Uzun yıllar medrese olarak kullanılan bu yapı günümüzde kitapçılar çarşısı olarak kullanılmaktadır.

20. Saray Medresesi

Osman Paşa tarafından Saray Camii ve Medresesi şeklinde yaptırılmıştır. 18. yy.'ın sonlarında medrese faal durumdaydı ve talebeler eğitim görüyordu[99].

21. Seraceddin Medresesi

1238 'de Kayseri Emîri Lala Seraceddin Bedr tarafından yaptırılmıştı.1646 yılında Müftü Ahmed Efendi bu medresede müderrislik yapmıştır[100].

22. Şıhlı Hamidiye Medresesi

1891-1892 yıllarında II. Abdülhamit zamanında yaptırılmış ve medresenin yapılmasına vesile olan Şıhlılı Kılıç Ali Efendi aynı zamanda medresenin de ilk müderrisi olmuştu.

---

[92] Özdamarlar, Eğitim Kayseri Ansiklopedisi.
[93] Nazif, Mirat-ı Kayseriyye.
[94] Hıfzı Nuri, Kayseri Sancağı (Sadeleştiren, Zübeyr KARS), (Kayseri: KTO Yayınları 1922)
[95] Karadurmuş, 20.Yüzyılın Başında Kayseri'de Eğitim
[96] Erkiletlioğlu, Osmanlılar Zamanında Kayseri
[97] Özdamarlar, Eğitim Kayseri Ansiklopedisi.
[98] Nazif, Mirat-ı Kayseriyye
[99] Gündüz, A.(1998)
[100] Özdamarlar, Eğitim Kayseri Ansiklopedisi.

Medresenin bütün masrafları padişah tarafından karşılanmıştır[101].

23. Diğer Medreseler

Kayseri'de bulunan diğer medreselere gelince; Mahmut Gazi Medresesi[102], Kibar Medresesi,[103] bu medreseler Osmanlı Devleti'nden önceki dönemlerde yapılan medreselerdir[104]. Gürcü Osman Paşa Camii Şerifin bitişiğinde iki adet medrese vardı. Caminin batı tarafında yer alan medreseye Yeni Saray Medresesi adı verilmişti. Ayrıca Gülük Cami'nin bitişiğinde küçük bir medrese vardır[105].

I. Dünya Savaşı ve sonrasında Millî Mücadele'nin başlamasıyla eğitim büyük oranda azalmıştı.1922 yılına gelindiğinde talebeler; 15 öğrencili bir sınıflı Melikgazi Medresesi, 2 sınıflı 30 öğrencili Zekeriya Efendi Medresesi, 3 sınıf 36 öğrencisi olan Karafa Medresesi, 4 sınıf 25 öğrencili Hasanlı Medresesi ve sekiz sınıf 98 öğrenciye sahip İmemhani medresesinde eğitim almıştır[106].

1914-1924 yılları arası öğrenci sayısı 2000'den 200'e düşen medreselerin isimleri şunlardır: Kürtler Mahallesi Medresesi, Yeni Daire, Küçük Hunat, Büyük Hunat, İmam Sultan, Eskisaray, Serçeoğlu, Sahabiye, Gözübüyük, Kozanoğlu, Akçakoyunlu, Hacıtatlı, Yağmuroğlu, Hoca Hüseyin, Hacı Kılıç, Şifaiye, Nuriye, Kazgancılar, Kocabey, Dörtdurak, Boğazlıyanlı ve Künbet medreseleridir[107].

Kayseri'nin İncesu ilçesinde iki,[108] Develi ilçesinde ise üç adet medrese bulunuyordu.[109] Bu medreselerden başka Osmanlı sadrazamlarından Erkilet doğumlu Mehmet Paşa'nın Erkilet köyünde yaptırdığı medrese, Gesi nahiyesi, Bünyan, İncesu ve ona bağlı Yeşilhisar nahiyesinde birer medrese vardır[110].

Kayseri'de Modern Anlamda Okulların Açılmasında İlk Adımı Atan: AHMET PAŞA (1806-1878)

Ahmet Paşa 1806 yılında (daha önce Develi ilçesine bağlı olan) Tomarza'nın Pusatlı köyünde dünyaya gelmiştir. Babasının adı Mehmet'tir. Çocukluğunu ve gençliğini köyünde

---

[101] Çayırdağ, Kayseri'de Sultan II. Abdülhamid Dönemi Bina ve Kitabeleri. I.Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezi Yayınları. 2000), s.43-60.
[102] Dilek Atmaca, (1999)
[103] Meryem Ünal, (1999)
[104] H.Sezer, (2003)
[105] Nazif, Mirat-ı Kayseriyye
[106] Zübeyir Kars, Kayseri' de Eğitim Tarihi Üzerine Bir Deneme. I.Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2000), s. 175-191
[107] Kars Kayseri' de Eğitim Tarihi Üzerine Bir Deneme
[108] Ankara Vilayet Salnamesi, H.1320/1902-1903
[109] Ankara Vilayet Salnamesi, H.1320/1902-1903

geçiren Ahmet, 1825 yılında bahriye eri olarak askere çağrılmıştır. Askerde çalışmalarıyla kendisini kabul ettirmiş ve hemen çavuş olmuştur. Çavuş Ahmet; denizde meydana gelen bir kazada, çarpışan iki geminin batma tehlikesini gemilerde açılan yaraları kapatmak suretiyle gösterdiği yeni buluşlarından dolayı mülazımlığa terfi ettirilmiştir. Bu olaydan yirmi gün sonra da yüzbaşılık rütbesi verilmiştir.

Yüzbaşı Ahmet, Sisem ayaklanmasını bastırmış, bu başarısından dolayı binbaşılığa yükseltilmiş, ayrıca kendisine "İftihar nişanı" verilmiştir. Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın isyanında da ayaklanmanın bastırılmasında görev alan Binbaşı Ahmet, 1845 yılında ferikliğe yükselmiştir. Kırım Muharebesi'nde Karadeniz Kumandanı olmuş ve Sivastopal fethinde Mahmudiye savaş gemisi ile hazır bulunmuştur. 1854 tarihinde vezir rütbesi verilmiş, 1855'te İstanbul'a gelmiş ve 1856'da Bahri Sefid (Akdeniz) valisi, 1859 da İzmir valisi, 1860'da Sayda, 1862'de Cezayir Barh-i Sefid valisi olmuştur. 1873'te Bahriye Nazırı olup, 1874'te Şura-ı Devlet Azası olmuştur. 1875'te ikinci defa İzmir, Bursa, Adana valiliklerinde bulunmuştur. Adana Valisi iken azledilmiştir. 1876'da Bahriye Nazırı olmuş, Kaptan-ı Derya unvanı almıştır. 1876 sonunda tekrar azl edilmiş, 1877'de Ayan Meclisine aza olmuştur. Ruslarla muharebe çıkınca Tuna Valisi ve kumandanı oldu. 1878'de geçirdiği kalp krizi sonucunda vefat etmiş ve Süleymaniye Camii Kabristanı'na defnedilmiştir.

Kayseri'de "Kayseri İdadisi"nin (Kayseri Lisesi) açılmasında bir merhale olan Kayseri Rüştiyesi (şimdiki Ahmet Paşa İlkokulu) 1870 yılında Ahmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Böylece Ahmet Paşa Kayseri'de modern anlamda okulların açılmasında ilk adımı atmıştır.

[110] Kars, Kayseri' de Eğitim Tarihi Üzerine Bir Deneme.

Fotoğraf 5: Ahmet Paşa

Fotoğraf 6: Ahmet Paşa'nın Kayseri de yaptırdığı ilk modern okul Kayseri Mekteb-i Rüştiye

Fotoğraf 7: Bir Zamanlar Ahmetpaşa İlköğretim okulu vardı. Mazide kalan, şimdi yok olan okul.

Eskiden herkes çocuğunu Ahmetpaşa İlkokuluna kaydettirmeye çalışırdı. Orada okul hayatına başlayan öğrenciler, Kayseri Lisesi'ne gideceğim, diye hedef belirlerdi. Kayseri Lisesi'nin öğrenci kaynağı idi…

Kayseri'de, ortaklarının metrekaresine 2 bin 500 ytl (o zamanki para birimmiz ytl idi) değer biçtiği Ahmet Paşa İlköğretim okulu için İl Özel İdare'den arsa bedeli olarak 11 milyon ytl ödenek istenince okul kapatıldı. Üzerinde bulunduğu arsasının yüzde 35-40'ı İl Özel İdare'ye ait olan ve arsanın ortakları tarafından 2002 yılında Cumhuriyet Savcılığı'na açılan davanın 163 ortağı lehine sonuçlanması üzerine Haziran ayında boşaltılan Ahmet Paşa İlköğretim okulunun yıkım çalışmaları başladı. 2006 yılında yıkıldı.

Ahmet Paşa'nın Adına Yaptırdığı Okulun Yanındaki Çeşmenin Kitabesi:

Sarf-ı himmet ederek Hazret-i Ahmet Paşa

Vatan-ı asli olan Kayseri şehrini ihyaₜ

Bildi muhtaç idi âba Vilayet halkı

Mâ ihsanı ile anları kıldı irva mecra

Çekti bendi yol azıtmıştı bu ma-i ceryan

Etti emri ile yine râh-ı kadimin

Tâ baştan alup yolları terdit ederek

Etti bu ma-i hayatı bu mahallede icra

Peder ve mâderinin ruhunu şâdetmek için

Böyle hayrata ânı kıldı muvaffak Mevlâ

Teşneğan söyledi menkût ile "FEYZİ" tarihini

(Âba kandırdı cihan halkını Ahmet Paşa) 1287 H. - 1870 M. [111]

[111] Yusuf Özmerdivenli, Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli, Cilt 1, (Ankara 1997), s.152.

KAYBOLAN OKULLARIMIZDAN TİCARET LİSESİ, 50. YIL DEDEMAN ORTAOKULU, MİMARSİNAN İLKOKULU VE CUMHURİYET MEKTEBİ…

Tıpkı insanlar gibi, bütün resmi ve hususi müesseselerin hatta alelade evlerin bile kendilerine göre yaşanmış bir hayatları vardır. Hele büyük ve yatılı maarif müesseseleri olan okullar, adeta canlı mahlûklar gibidir. Onlar da ilk kuruluşlarıyla dünyaya gelmiş olurlar, yaşarlar, büyürler, gelişirler ve bazen de fertler gibi ölürler yok olurlar.

İlim ocaklarının, okulların doğuşları nasıl sosyal hayatın bir ihtiyacı eseri olmuşsa, yok oluşları da yine ictimai icapların eseri olmaktadır.

Bu günkü Ticaret Lisesi yakın zamanda yıkılan 50. Yıl Dedeman Ortaokulu'nun yerinde 1925 yılında Kayseri Orta Ticaret Okulu olarak açılmıştır. 1942/1943 Öğretim yılında Ticaret Lisesi eklenerek, 2022 de yıkılan 50. yıl Dedeman Ortaokulu'nun bulunduğu yerde eğitime devam etmiştir.1925 Yılında eğitime açılması ile birlikte bu bölgenin muhasebe ara eleman ihtiyacını büyük ölçüde karşılamıştır.

Kayseri halkının büyük ilgi gösterdiği ve **"Ticaret Kayseriliden sorulur."** düşüncesinden hareketle Ticaret Lisesi'nin, Kayseri sanayisinin ve ekonomisinin gelişmesine ve büyümesine pek çok katkıları vardır. Ülkemizin hızla gelişen sanayisine koşar adımlarla giden Kayseri'miz için ticaret öğretimine bağlı okulların önemi büyüktür.

Okul İhtiyaca yetmez olunca 1968/1969 eğitim öğretim yılında Fevzi Çakmak Mahallesindeki 14 derslikli şimdiki öğretim binasına taşınmış ve daha çok öğrenciye eğitim sağlanmıştır. Bunun yerine de hayırsever iş adamı Kemal Dedeman tarafından ortaokul yaptırılmış, ortaokulun açılış töreni 18.10.1976 tarihinde gerçekleşmişti. Ancak şehrin Merkezinde kaldığı, çevresinde ikamet yeri kalmayıp iş yerleri ile dolduğu ve trafiği tehlikeli hale getirdiği için 2022 yılında yıkıldı. Hulusi Akar Bulvarında günün şartlarına uygun yapılan yeni modern binasına taşındı.

İl Milli Eğitim Müdürü Ayhan Teltik de okulun yeni binasının son derece modern olduğunu belirterek emeği geçenlere teşekkür etti.

Eskiler hatırlayacak çok sayıda okul ihtiyaca binaen yıkıldı. Görevini tamamlamış oldu. Eski Talas durağında Yoğun Burç'un yakınındaki Mimar Sinan İlkokulu yol genişletmek için yıkılmış, Kayseri Lisesi'nin karşısına Nuh Yazgan Köylü Talebe Yurdunun yanına yapılan okula taşınmıştı. Burada da görevini tamamladı. Çevresi iş yeri olduğu için öğrenci gelmez oldu. Kurs işleri vb. için kullanılıyordu. Kayseri Lisesi'nin 100. Yıl kutlamaları için İstanbul'dan gelen, Nuh Naci Yazgan Vakfının Başkanı Av. Nafiz Akşehirlioğlu Kayseri

Lisesi mezunu idi. Odamda sohbet ederken yurdun önemli hizmetler yaptığını ancak ihtiyaca yetmediğini arsası küçük olduğu için büyütemediklerini anlattı. Ben de yanındaki okula öğrenci gelmediği için aktif görev yapılmıyor. Milli Eğitim Müdürlüğü ile görüşerek o okulun yerini de alabilirsiniz demiştim. Görüşüldü yerine Erbosan İlköğretim Okulu yapılarak yurt ile okulun arsasının yerine on iki katlı modern yurt binası yapılmış oldu.

Tarihi çok eskilere dayanan Düvenönü'nde surların yanında bulunan Cumhuriyet Mektebi de ihtiyaca binaen kurulan ve ihtiyaca binaean yıkılan okullardan birisi idi.

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer…

Abdülhak Hamit Tarhan'ın dediği gibi; "Kim demiş çocuk küçük bir şeydir. Belki de en büyük şeydir. Bir zamanların ünlü okulu şimdi yok olan tarihi Cumhuriyet Mektebi vardı. Cumhuriyet Mektebi'nden bir sınıf öğretmenleri ilebir sınıf. Kayseri'nin yetiştirdiği ünlü bilim adamı, siyasetçi, milletvekili Prof.Dr. Turhan Feyzioğlu bu sınıfta. Ayaktakilerden 1.sıra soldan sağa 7. kişi. Yıl 1934. Nazmiye Namaldı'nın albümünden alınmıştır. Teşekkür ederiz. Keşke diğerlerinin de kimler olduklarını bilebilsek. Belki de doktorlar, mühendisler, mimarlar, öğretmenler, iş adamları, sanatkârlar vb.olmuşlardır.

Kaybolan Okullarımız: 1930'lu yıllarda Kayseri Ticaret Lisesi önünde çekilen bir resim. Kayseri Lisesi Öğretmenleri'de dışarıdan derse giriyorlardı. Kayseri Lisesi öğretmenlerinden Nevzat Yücel'in de içinde bulunduğu bu topluluktaki kıyafetler o günün kıyafetleri konusunda yeterli bilgi veriyor sanırım.

Fotoğraf 8 : Eskiden İtfaiye Meydanı, Kömürlük gibi isimlerle de anılan yerde açılan şimdiki Ticaret Lisesi'nin ilk yıllardaki hali. Daha sonra yıkılarak yerine 50. Yıl Dedeman Ortaokulu yapıldı. Halil Ömercikli, Eski Türkiye Fotoğrafları'ndan

Fotoğraf 9 :Eskiden İtfaiye Meydanı, Kömürlük gibi isimlerle de anılan yerde 1925 de açılan Ticaret Ortaokulu'nun (şimdiki Ticaret Lisesi'nin) ilk yıllardaki hali. (Başka bir kare)

Fotoğraf 10: 1968/1969 öğretim yılında Fevzi Çakmak Mahallesi'ndeki yeni binasına taşınmadan önce Ticaret Lisesi, Eski Hal ve çevresi görülmektedir.

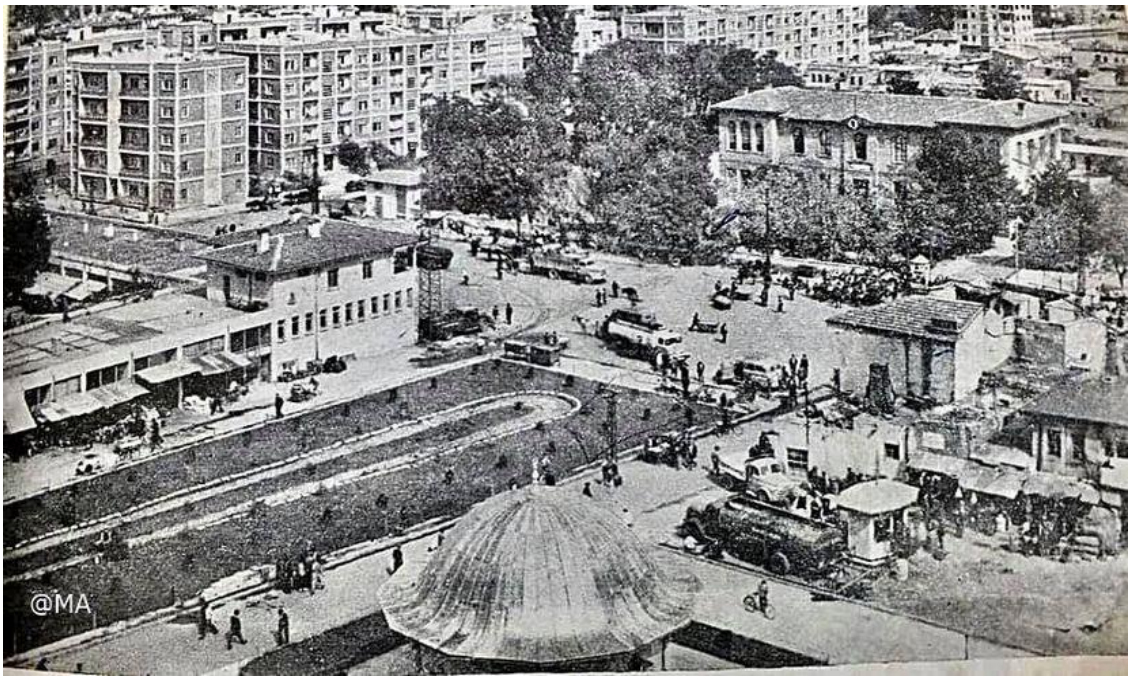

Fotoğraf 11: Eski Ticaret Lisesi'nin yıkılıp yerine 50. Yıl Dedeman Ortaokulu yapılmadan önceki hali. 1960'lı yıllarda Ticaret Lisesi ile Nazmi Toker Ortaokulu (şimdiki Nazmi Toker İlköğretim okulu) aynı bahçede idi. 50. Yıl Dedeman Ortaokulu yapılınca öğrencileri 50. Yıl Dedeman Ortaokulu'na nakledildi. Bu fotoğraf Mehmet Arıslı'nın arşivinden alınmıştır. Teşekkür ederiz.

Fotoğraf 12:Yıllar sonra Ticaret Lisesi'nin Fevzi Çakmak Mahallesi'ndeki yeni yerine taşınmadan önceki ve yıkılıp yerine 50. Yıl Dedeman Ortaokulu'nun yapılmadan önceki hali. Çevrede Belediye blokları görülmektedir.(Bu fotoğraf ayın Doç. Dr. H. Mustafa Palancıoğlu'nun arşivinden alınmıştır. Kendilerine teşekkür ederiz.

Fotoğraf 13: Ticaret Lisesi'nin Fevzi Çakmak Mahallesi'ndeki yeni halinden bir kare.

Fotoğraf 14:Ticaret Lisesi'nin Fevzi Çakmak Mahallesi'ndeki yeni halinden bir başka görünüş

Fotoğraf 15:2022 yılında yıkılan 50. Yıl Dedeman Ortaokulunun çevresinin iş yerlerince ve arabalarla kuşatılmış son halinden bir görünüş. Araba parkmetre ücret tarife tabelası dikkat çekiyor.

Fotoğraf 16: Hulusi Akar Bulvarındaki yeni modern binasına taşınan 50. Yıl Dedeman ortaokulu'nun son halinden bir başka görünüş

Fotoğraf 17: Eski yerinde görevini tamamlamış olan 50.Yıl Dedeman ortaokulunun Hulusi Akar Bulvarı'ndaki yeni binasından bir fotoğraf

Fotoğraf 18: Eski yerinde görevini tamamlamış olan 50.Yıl Dedeman Ortaokulu'nun Hulusi Akar Bulvarı'ndaki yeni binasından bir başka fotoğraf

İptidai Mektepleri

Bu okulların temel amacı: Yeni yetişen nesile milletin içtimai gayelerini benimsetmek, mesuliyet, teşebbüs, nefse hâkimiyet gibi his ve alışkanlıklar kazandırmaktı. Özetle memlekete adam yetiştirmekti.

1869 yılında yayınlanan Maarif Nizâmnâmesi doğrultusunda, bu okullar İstanbul'dan vilayetlere, kazalara ve köylere yayılmıştır. Zor da olsa halkın katkılarıyla kimi zaman yeni binalarda kimi zaman kiralık konaklarda öğretim başlamıştır. 8-14 yaşlarında çocuklar bu mekteplerde öğrenim görmüşlerdir.

Mektepler, bir dershaneli ve bir muallimli olarak başlar. İmkânlara göre altı dershaneli ve altı muallimliye kadar altı kategoriye ayrılırlar.

Öğrencilerin kayıtları, devam ve devamsızlıkları, sınıf geçmeleri ve imtihanları, talebelerin (şakird) disiplin işleri, yıllık çalışma esasları belli bir prensibe dayandırılmıştır. Resmî tatil cuma günüdür.

Bu okullarda Kurân-ı Kerim, Malumat-ı Diniye, Kıraat ve Hatt Lisan-ı Osmanî, Coğrafya, Hesap ve Hendese, Tarih, Dürüs-ı Eşya, Hıfzısıhha, Elişleri ve Resim, Gına (İlâhi ve ilmî şiirler), Terbiye-i Bedeniye ve Mektup oyunları, Talim-i Askeri, Dikiş İşleri vd. dersler okutulur.

Bu dersler peyderpey yıllar içerisinde okutulmuştur. Öğretmenleri Dârül-Muallimin (Öğretmen okulu) ya da medrese tahsillidirler.

1882 yılında yapılan yeniliklerle sübyan mektepleri ile iptidai mektepleri aralarındaki ikilik giderildi, 1892'de bu okullar köy ve kasabalara kadar yayıldı.

Zaman içerisinde Kayseri'deki sübyan mektepleri yenileme çalışmaları içerisinde ad değiştirerek mekteb-i iptidai olarak hizmet vermişlerdir.

Bu okullar özellikle 1900 yılından sonra bölgemizde artmıştır.

1907 yılında Kayseri'de okulların toplamı 247'dir. 1910'larda merkezde 9 resmî okul vardır. Kayseri okulculuğunda zamanın mutasarrıfı Muammer Bey'in büyük hizmeti vardır. Kayseri ve merkezde 1, köylerde 17, Develide 6, İncesu'da 2, Talas'ta 1 iptidai mektep yapılmıştır. İki yıllık mutasarrıflık döneminde tam 54 okulun yapılması sağlanmıştır.

Kayseri merkezinde tespit edilen bu resmi mekteb-i iptidailer şunlardır; Ahmet Paşa 1311/1893, Terakki 1311, Darül İrfan 1315/1896 (Karakürtlü Mahallesinde), Nazmi Toker binasında Darül-Edeb, Darül-Hilafe, Feyziye (Tacettin mah. Keşenoğlu'nun Konağında), Saçan Hasan (Eskici Yahya mah.), Hasinli iptidaiyeleridir. Bu okullar erkek iptidaiyeleridir.

Kaza ve köylerde ise Develi'de (Develi, Abdulbaki, Fenese mah. ve Sindelhöyük, Zile, İncesu, Gazi Şahmelik köyleri), İncesu (iki adet), Talas, Tomarza (Merkez ve Pusatlı köyü), ayrıca: Ağırnas, Gesi, Erkilet, Tavlusun 1910 vb.okullar mevcuttur.

Kızlar için de iptidaiyeler açılmıştır: Feyzü'l - Hamid İnas 1214/1898, Ravzat'üI-Benat, Hadikatü'I-Benat, Hunat Hatun ve Hacı Mansur önemli kız mektepleridir. Kızlarımızın eğitim ve öğretiminde bu okullar önemli roller üstlenmiştir.

Özetle ikinci meşrutiyette Kayseri ve civarındaki iptidaiyeler şöyle bir tabloda gösterilebilir:

Kazanın Adı	1 DERS Haneli Mektep	2 DERS Haneli Mektep	3 DERS Haneli Mektep	4 DERS Haneli Mektep	5 DERS Haneli Mektep	6 DERS Haneli Mektep	Mektep Toplamı
Kayseri	8	3	5	-	-	4	20
İncesu	4	1	-	2	-	-	7
Bünyan	2	3	1	-	-	1	7
Develi	8	-	-	-	-	1	9
Tomarza	1	-	-	-	-	-	1
Toplam	23	7	6	2	-	6	44

Bu okulda görev alan öğretmenler ise şunlardır:

1-Ahmet Paşa İptidai Mektebi: İlk muallim (M. Evvel) Remzi Efendi, ikinci muallim (M. Sani) Abdullah Efendi

2-Darü'l İrfan İptidaiyesî: İlk muallim Osman Efendi, ikinci muallim Ali Efendi.

3-Fevziye İptidaiye Mektebi: İlk muallim Sait Efendi, ikinci muallim Ali Efendi.

4-Feyzü'I Hamid İnas İptidaiye Mektebi: İlk muallime Ganime Hanım, ikinci muallime Penbe Hanım.

5-Mekteb-i Terakki: İlk muallim Ali Efendi, ikinci muallim Mehmet Hilmi, üçüncü muallim Abdullah Efendi.

Genel okullarda 70 erkek, 4 kadın; özel okullarda 82 erkek, 29 kadın olmak üzere toplam 152 erkek, 33 kadın öğretmen görev almıştır.

Rüştiyeler:

Genelde 1838-1918 yıllarında okullaşmada mektep ifadesi yaygındır.

Rüştiyeler Sultan II. Mahmut zamanında sübyan mekteplerinin üzerinde bir okul olarak açılmış ve 1845'te de Darülfününa öğrenci yetiştiren orta dereceli okul hüviyeti verilmiştir.

İlk rüştiye 1847'de İstanbul'da açılmıştır. Bu okullarda, Kuran'ı Kerim, Akait, Arapça, hesap ve yazı gibi derslerle başlanmıştır. İlk önce Müslüman çocukları, daha sonraları Hristiyan çocukları da alınmıştır.

Bu okullar 1889'da idadiye çevrilmiş ise de vilayet ve kazalarda 1892'deki yeni yönetmelikle açılmaya ve yaygınlaşmaya başladı.

Kayseri'de ilk rüştiye Kaptan Ahmet Paşa tarafından kendi adıyla 1864'te açılan rüştiyedir.

Ancak rüştiyeler 1889'da idadiye çevrilince okulun adı da Ahmet Paşa Mektebii İptidaiyesi adını almıştır.

Daha sonra Develi"de 1884 (1302), Kayseri'de 1891 (1307) ve Talas'ta 1891 (1307) tarihinde rüştiye açılmıştır

Bu okullardan;

a-Kayseri Mekteb-i Rüştiyesi'nde: Birinci muallim Ömer Efendi, ikinci muallim Ahmet Efendi, Rıkka muallimi Nazif Ağa.

b- Talas Mekteb-i Rüştiyesi'nde: Birinci muallim Mustafa Efendi, ikinci muallim Mustafa Efendi, rikka muallimi İsmail Efendi.

c- Develi Mekteb-i Rüştiyesi'nde: Birinci muallim Rüştü Efendi, ikinci muallim Hakkı Efendi.

Kurucu kadro olarak görev aldılar.

d- İdadî, Sultanî:

1889 yılında rüştiyeler idadiye çevrilmek istenmesine rağmen bu Kayseri'de ancak 1893 yılında gerçekleşti.

Bu okulumuzda ilk müdür Memduh Bey; yanında Nazif, Ömer Lütfü, Ömer Fevzi, Ali Rıza, Ananyadi gibi isimler görev almıştır.

II. Meşrutiyet'ten sonra bu okul adı sultaniye, daha sonra da liseye çevrilerek 129 yıldan beri Kayseri Lisesi olarak Kayseri maarifine hizmet vermektedir.

Özel Mektepler:

Azınlık mektepleri bir tarafta bırakılırsa Kayseri ve civarında açılan ilk özel okul, 1911 yılında, kimsesiz ve yetim çocukların eğitimi için bir kiralık konakta açılan kız ye erkek darü'l eytamıdır. Daha sonra 1919'da da Develi'de aynı şekilde ikinci bir okul açılmıştır.

Meslek Okulu

Bütün bu okullarda çekilen en önemli sıkıntılardan biri de bu okullarda görev yapacak kaliteli öğretmen bulunamamasıdır. İşte Kayseri'de de okulculuk gelişince; ilki 1847'de İstanbul'da açılan darülmuallimin bir örneği de Ankara'da açılınca, buranın bir şubesi olarak 1909 yılında önce Uzunyol'da Seyfi Ağa'nın konağında, sonra şimdiki Gazi Paşa İlköğretim binasında Kayseri darülmuallimini açılmış ve birçok öğretmenin yetişmesinde çok önemli görev yapmıştır.

Bu okul Kayseri'de ilerde açılacak olan Kayseri Öğretmen Lisesine temel oluşturacaktır.

Askerî Okul

Kayseri'de hakkında yeterli bilgi bulunamayan bir okul da Kayseri Jandarma Mektebidir. Tahminen 1910'larda Bahçebaşı Mahallesi'nde kurulmuştur.

Ayrıca Zincidere'de Gedikli Okulu açılmış ve bu okul kapandıktan sonra Polis Okulu olarak 1966 yılına kadar hizmet vermiştir[112].

Azınlık ve Misyoner Okulları

Kayseri'de Ermeni ve Rumlar da eğitimlerine önem vermişlerdir. Gerek Ermeni gerekse Rumlar proteston ve Katolik olarak ikiye ayrılmıştır. Öğretim dilleri Türkçe'dir. Ancak devletin zayıf anlarında Ermenice ve Rumca da tahsil yapılmıştır.

Kayseri'de tarih boyunca azınlık statüsünde yaşamış iki gayrimüslim cemaat vardır. Bunlar Ermeniler ve Rumlardır. 1893 yılında yayımlanan 1881-82 nüfus sayımına göre Kayseri merkez sancağında toplam 130.549 kişi yaşamaktadır. Bunların 85.163'ü Müslüman, 24.950'si Ermeni, 18.406'sı Rum; 715'i Katolik, 1315'i Protestan'dır[113]. 1906 sayımında ise Kayseri sancağında toplam 138.273 Müslüman, 42.621 Ermeni, 24.012 Rum; 1579 Katolik, 2051 Protestan ve 48 yabancı uyruklu olmak üzere toplam 208.584 kişi yaşamaktadır[114]. 1914 yılında yapılan son sayımda ise, merkez kazada 101.924 Müslüman, 30.105 Ermeni, 19.662 Rum, 1513 Ermeni Katolik, 1614 Protestan olmak üzere toplam 154.818; Develi'de 30.948 Müslüman, 15.689 Ermeni, 2.085 Rum, 2 Ermeni Katolik ve 404 Protestan olmak üzere toplam 48.148; İncesu'da 14.559 Müslüman, 3.773 Rum olmak üzere toplam 18.332; Bünyan'da ise 36.861 Müslüman, 2.865 Ermeni ve 1070 Rum olmak üzere toplam 40.796 kişi yaşamaktadır. Son nüfus sayımına göre kazanın toplam nüfusu 263.074'tür. Bunların 184.292'si Müslüman, 48.659'u Ermeni, 26.590'ı Rum, 1515'i Ermeni Katolik, 2.018'i Protestan'dır[115].

Müslümanlar dışında Kayseri'de en kalabalık etnik unsur Ermenilerdir. Kayseri'de yüzyıllardır Müslümanlarla birlikte yaşayan Ermenilerin pek çok kilise ve mekteplerinin olduğu bilinmektedir. Ancak bunlardan günümüze ulaşmış kiliseler olmakla birlikte, mektepler günümüze gelememiştir.

a-Ermeni Mektepleri

Okulları manastır ve kiliselerin ya içerisinde ya da yanlarında yapılan ek binalardır.

---

[112] Kayseri Eğitim Belgeseli (1998).
[113] K.H. Karpat, Osmanlı Nüfusu 1830-1914, (İstanbul, 2010), s.268.
[114] Karpat, Osmanlı Nüfusu 1830-1914, s.336-337.
[115] O. Sakin, Osmanlı'da Etnik Yapı, 1914 Nüfusu, (İstanbul: Ekin Yayınları, 2010), s.279.

Kayseri'de bilinen ilk kilise 1191 tarihinde yapılan Surp Krikor Kilisesidir. Fakat ilkokul Nüsalı Sırp Krikor Manastırında (16.-17.), 18. asrın ikinci çeyreğinde ise Surp Karabet Başmanastırında okullar açılmıştır. 19. asrın başlarında ise özel olarak okullar açılmaya başladı. I. Dünya Savaşı'ndan önce Kayseri ve civarında 36 Katolik ve Ermeni Okulu vardır. Sadece Develi'deki iki Ermeni okulunda 1700 öğrenci vardı[116].

Yüksekokul 28.01.1893'te Episkopos Dırdad Balyan tarafından Surp Garabet Manastırında açılmıştır. 1916 yılına kadar 215 öğrenci mezun olmuştur.

Ayrıca Hayk adında bir de gazete çıkarmışlardır.

Bunlar yanında Zincidere Köyü'nde ve Develi'de birer Eytamhane yaptırılmıştır.

Bunlar yanında Talas'ta bir kız iptidaiyesi, Develi'de ve Tomarza'da birer karma iptidaiye mevcuttur.

b-Rum Mektepleri

Kayseri uzun zaman Rum Ortodoksların da merkezi olmuştur. İlkokulları da Zincidere Köyü'ndeki Hazret-i Yahya Manastırında "Türk Ortodoks Ruhban Mektebidir."

Ayrıca buraya matbaa da kurularak çeşitli dinî eserler basılmış ve gazete çıkarılmıştır. Bir Rum Okulu da Develi ve Efkere'de vardı.

1924 ve 1930 yıllarında Rumlar bu bölgeden göçünce o okullar da kapanmıştır.

Ayrıca Isbile'de bir de Eytam haneleri mevcuttu.

c-Fransız Mektepleri

Fransız Cizvit papazlarının da Kayseri'de mabetleri, okulları vardır. Kayseri'de azınlıklar dışında en fazla okul teşebbüsünde bulunmuş olan misyoner grup Cizvit tarikatıdır. Osmanlı topraklarına 8 Kasım 1853 tarihinde giren ilk Katolik misyonerler grubu olan, aslında Bizans ve Roma Kiliselerini birleştirmeyi amaç edinen Cizvitler[117] Fransız destekli bir dinsel tarikat olup, Kayseri'deki faaliyetleri XIX. yüzyılın üçüncü çeyreğinde başlamıştır. Cizvit tarikatı aracılığı ile Fransızların Kayseri Sancağı'nda 1 kolej, 6 okul, 2 manastır, 1 kilise, 1 mabet, 1 dostgâh, 1 darülaceze, 1 dispanser olmak üzere 14 müesseselerinin olduğu iddia edilir[118].

Bunlardan Kayseri Lisesi'nin bahçesine yakın okulları Cizvitlerden Kültür Bakanlığınca satın alınıp 1927'de okula ilave edilerek kütüphane, yatakhane genişletilmiş ve bir müsamere salonu yapılmıştır[119].

---

[116] Kayseri Eğitim Belgeseli (1998).
[117] G. Alan, Cizvit Tarikatı, Kayseri Ansiklopedisi, C.I
[118] A. Şişman, XX.Yüzyıl Başlarında Osmanlıda
[119] Özmerdivenli, Kayseri Lisesi 100. Yıl Ş.B. C.1.

ç-Amerikan Mektepleri

Amerikan misyonerlerinin Kayseri'ye gelmeleri 1854'e rastlar. 1889-1966 yılları arasında kız ve erkek öğrenciler için Talas'ta okullar açmışlardır. Paralı-yatılı olarak öğrencileri almış ve çok sayıda mezun vermişlerdir. Bu okul 1966 yılında kapanmış ve evrakları Tarsus Amerikan Koleji'ne devredilmiştir.

Talas Amerikan Koleji (Kayseri)

Talas'ta kız ve erkek okulu açılmıştır. Kız okulu 1871- 1915 yılları arasında faaliyet göstermiştir. Talas'ta Amerikalılar tarafından kurulan ve uzun süre etkili olan okul ise Talas Amerikan Erkek Okulu olmuştur. Talas Erkek Okulu 1889'da açılmış, I. Dünya Savaşı'ndan sonra aralıklı eğitime devam etmiş, bir süre sonra kapanmıştır[120].

Talas'taki Erkek Yatılı Okulu'nun 1899-1900 öğrenim yılı mali raporu, okulun paralı bir okul olduğunu göstermektedir. Okulda anılan yıl içinde yatılı öğrenciler için 146 lira 69 kuruş harcama yapılırken bunun 134 lira 45 kuruşluk kısmı, eğitim ücreti adı altında öğrencilerden geri alınmaktadır[121].

Talas'taki misyoner okulunun I. Dünya Savaşı esnasında kapanmasından sonra Board Teşkilatı 1 Mayıs 1925 tarihinde okulun yeniden açılması için hükümete müracaat etmiştir. 1927 Mart ayında bu talep yenilenmiştir. Maarif Şûrası ve Hariciye Vekâletinden itiraz gelmemesine rağmen Maarif Vekâleti olumlu veya olumsuz bir karar bildirmemiştir[122].

Okul 1928 Ekim'inde 25 öğrenci ile ilkokuldan sonra beş yıllık bir ortaokul olmak üzere ikinci defa öğretime açılmıştır. 1937 yılına gelindiğinde Talas'taki Amerikan Erkek Kolejine 50 tane köy çocuğunun parasını ödemek suretiyle kaydı, ticaret alanında yetiştirilmek üzere yapılmıştır[123].

[120] Necmeddin Tozlu,, Kültür ve Eğitim Tarihimizde Yabancı Okullar…, s. 139.
[121] Uğur Kocabaşoğlu , Anadolu'daki Amerika…, s.124.
[122] Ömer Turan, Avrasya'da Misyonerlik, (AVRASYA Stratejik Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2002), s.53.
[123] Turan, Avrasya'da Misyonerlik, s.59.

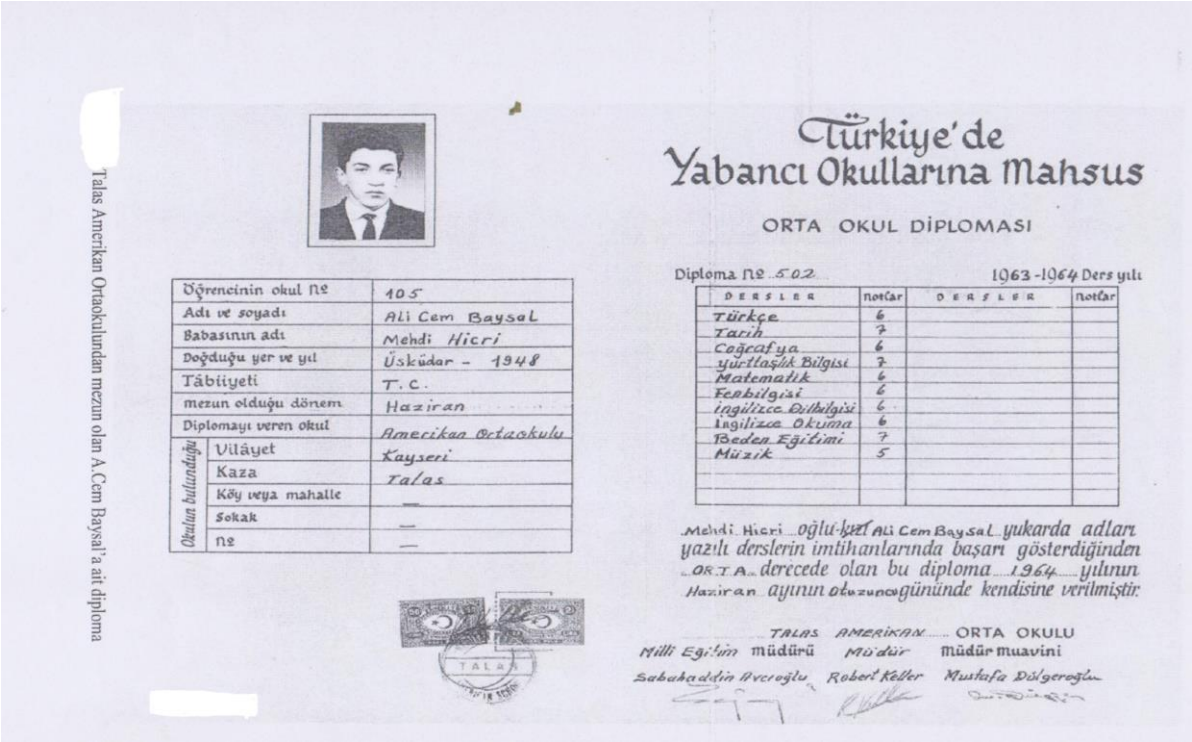

Fotoğraf 19: Talas Amerikan Ortaokulu'ndan mezun Ali Cem Baysal'a ait diploma

Banner, Talas Amerikan Okulu yıllıklarında okulun 1928- 1967 yılları arasında Amerikalı müdürler tarafından yönetildiğini belirtmiştir. 1928 yılından 1967 yılına kadar çalışan Amerikalı müdürler şunladır[124]:

1. Paul E. Nilson
2. Harriet E. Nilson
3. Paul. E. Nilson
4. John W. Scott
5. William A. Edmonds
6. John W. Scott
7. Everett C. Blake
8. Robert Keller
9. Frederick D. Shepard
10. Wallece M. Robenson
11. Richard E. Maanard
12. Everett C. Blake

[124] Hasan Özsoy, Kayseri'de Amerikan Misyoner Faaliyetleri ve Talas Amerikan Koleji, (Talas Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri, 1996), s.93.

Cumhuriyet döneminde, misyoner okulları olan yabancı okullarda Türk müdür başyardımcısı çalıştırma zorunluluğu getirilince Talas Amerikan Okulu'nda da Türk müdür yardımcıları çalışmaya başlamıştı. Bunlar:

Türk Müdür Yardımcıları

1) A. Settar	1928-1936
2) Tahsin Halil Yaşamak	1936-1944
3) Latif Baykal	1944-1945 (Vekil)
4) Yavuz Konnutlu	1945-1947
5) Veli Akay	1947-1954
6) Durmuş Esen	1954-1959
7) Mustafa Dülgeroğlu	1959-1966
8) Ahmet Şahin	1966-1967

1967 yılında çeşitli zorluklar yaşayan, Talas okulu kapanmış, evraklarını ve programını 1967 yılında Tarsus Amerikan Lisesine taşımıştır.[125]

Bu kısımca Amerikan okullarından ilimiz Talas ilçesinde bulunan okulun kısa tarihçesi ve bilgileri verilmiştir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. 20. asrın ilk çeyreğine kadar Amerikalı Protestan misyonerlerinin eğitim alanında başarılı oldukları aşikârdır.

Genelde tüm Amerikan okullarının kuruluş amaçları Protestanlığı yaymak ve kendi düşüncelerine hizmet edecek kişiler yetiştirmektir. Cumhuriyet döneminde bu tehlike sezilmiş ve Mustafa Kemal Atatürk topluma zarar verdiğini tespit ettiği bu kurumları kapattırmıştır.

Yabancı okulların Türklüğe ve Müslümanlığa zarar verenleri anında tespit edilmiş; basın, halk ve devlet kararlılıkla bu kurumların üzerine gitmiştir. Amerikan Board Teşkilatı'nın arşivinden bulunan sayısız belge incelendiğinde Osmanlı Devleti'nin yabancılara çok ayrıcalık verdiği görülmektedir. Ermeni meselesini, bir süre sonra da Rum meselesini bu tavizlerin ortaya çıkarttığı açıktır.

Amerikan okullarının çoğunda Ermeni ve Rumlar okumaktadır. Bu iki azınlığında Türk toplumu ile savaş içine girmesi bir tesadüf değildir. Bu kurumlar üzerinde Atatürk'ün izlemiş olduğu politikada ne kadar haklı olduğu açıktır.

Eğitim misyonerlerin en büyük silahı olup Osmanlıların son döneminde Amerikalı

[125] "Amerikan Bord Heyeti'nin Tarihçesi" www.sevakfi.org/tr/sev.htm, 11.10.1924.

misyonerler bu silahı çok iyi kullanmıştır. Osmanlı Devleti de bu okullara ve faaliyetlere izin vermiş, denetimler kısıtlı olmuştur. Tevhid-i Tedrisat kanunu ile birlikte bu kurumlar denetim altına alınmaya başlanmış ve Milli Eğitim sisteminin uygulanması ile başarı sağlanmıştır. Türkiye bu kanunla ve uygulamalarla büyük bir tehditten kurtulmuştur[126].

Personel Politikası

Gerek Müslim, gerek azınlıklar önceleri okul olarak ya mabetlerden ya da kiralanan konaklardan faydalanmışlardır.

Sübyan okullarında görevli personel olarak imam, halife veya mahalleden kültürlü bir kişi görev alırken iptidaiyelerde mutlaka tahsilli kişiler görev almışlardır. XX. asra yaklaşırken de öğretmen okulu mezunları görev almışlardır.

Personelin maaşları ve okulun giderleri çoğunlukla mahalli imkânlarla, maarif komisyonunun denetiminde sağlanmıştır. Daha sonraları da devletçe karşılanmıştır.

Azınlık okullarında, giderleri kiliselerce ve misyon merkezlerince karşılanan kişiler ve papazlar görev almışlardır.

Fakat azınlık okulları ve personelinin imkânı Müslim okul ve personeline karşı daha iyi olduğu görülüyor.

Bu kurum ve kuruluşlar 1924 yılında Türkiye Cumhuriyeti hükümetince çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu'na göre Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmış ve denetim altına alınmıştır.

Kayseri-Talas Misyonu'nun Kapanışı

1960 yılında okul müdürü John W. Scott'ın ayrılmasından sonra okulda yedi yıl içinde altı idareci görev yapmıştır. Bu durum okulun idarecilerinin devamlılık ilkesine uymamış, okul maddi ve manevi olarak yıpranmaya başlamıştır. Okula idareci, öğretmen ve mali kaynak bulma gittikçe zorlaşmıştır. Öğrencilerden alınan yıllık ücretler giderleri karşılayamaz olmuştur. Ayrıca okulun bağlı olduğu Board, yeterli maddi desteği sağlamamıştır. 1966 sonbaharında Board, eskiyen tesislerin tamir masrafları, öğretmen temin etmekte karşılaşılan güçlükler ve diğer mali yetersizlikler yüzünden okulun kapatılmasına karar vermiştir[127]. Ancak okul 1967 yılı sonuna kadar faaliyetine devam etmiştir.

---

[126] Ayhan Öztürk –Özgür Yıldız, Amerikan Protestan Misyonerlerin Türkiye'deki Faaliyetleri, (İstanbul Arka Oda Yayınları), s.94.

[127] Mustafa Dağlı, Kayseri'de Amerikan Misyoner Faaliyetleri ve Talas Amerikan Koleji, Talas Belediyesi Kültür Yayınları No:22, s.135.

Ancak okulun kapanış yıllarına ait bir anı, okulun sadece maddi yetersizlikler yüzünden kapanmadığını, başka sebepleri de olduğu izlenimini vermektedir.

Okulun 1949 yılından 1966 yılı sonuna kadar okulda Türk müdür yardımcılığı ve Türkçe öğretmenliği yapan Kayserili emekli Dedeman Ortaokulu Müdürü Mustafa Dülgeroğlu'nun (Pişkin)'nun Talas Amerikan Okulu'nun kapanış yıllarına ait şu anısı okulun kapanması hususuna açıklık getirmesi bakımından dikkate değerdir:

"Okul müdürü Mr. Scott'ın son yıllarıydı. Okul müdürü Mr. Scott'dan okulun yapımında çok büyük emeği geçen Mr. Wingate'in oğlunun Amerika'da çok zengin bir iş adamı olduğunu öğrendim. Okul maddî açıdan büyük zorluklar içindeydi. Okul müdürü Mr Scott'a Wingate'in oğluna bir mektup yazmayı teklif ettim. Türkçe olarak duygulu bir mektup yazdım ve Mr. Scott bunu ingilizce'ye çevirdi. Mektupta; babasının bu okulda çok büyük emeği olduğunu, kendisinin de çocukluğunun, Talas'da geçmesi sebebi ile Talas'a gelmesini ve okulu ziyaret etmesini istedim. Wingate'in oğlu davetimiz kabul edip, Talas'a geldi. Okula yardım edeceğini umduğumuz için çok sevinmiştik. Talas'ta çocukluk günlerini yadetti. Ne yemek istediğini sorduğumuzda, mahalli yemeğimiz olan "yağlama" yemek istediğini ayrıca "bazlama"yı da çok özlediğini söyledi. Birkaç gün sonra Wingate'in oğlunun davranışları değişti. Buna sebep, okul kâtibinden aldığı bir cevap sebep olmuştu. Okul kâtibine okulda kaç Ermeni öğrenci olduğunu sormuş ve üç dört tane var cevabını almıştı. Çok zengin bir iş adamı olan Wingate'nin oğlu dişe dokunur bir yardım yapmadan Talas'dan ayrıldı"[128]. Ayrıca bu bilgiler misyoner ve okulları ile Ermeniler arasındaki ilgiyi göstermesi bakımından son derece önemlidir.

[128] Dağlı, s.135.

Fotoğraf 20: Talas Amerikan Koleji 1906 yılındaki hali

Fotoğraf 21: Talas'ın en mutena köşesinde masal diyarı manzaralı; 1967 yılında kapatılmasıyla evrakları ve bir kısım öğrencileri, yine Board'a bağlı bir okul olan Tarsus Amerikan Okulu'na nakledilmişlerdir. Bir Şato görünümündeki Kayseri Talas Amerikan Koleji 2020' li yıllar

Talas Amerikan Okulu 1967 yılında kapandıktan sonra bir müddet boş kaldı. Daha sonra Kayseri İl Özel İdaresi tarafından satın alınan binalar halen Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Talas Kamp ve Eğitim Tesisleri olarak kullanılmaktadır.

KAYSERİ'DE GAYRİMÜSLİMLER TARAFINDAN KURULAN MEKTEPLER

Osmanlı Devleti'nde azınlık okullarının ve yabancı okulların tarihçesi 1453 yılına kadar gitmektedir. Osmanlı Devleti içinde yer alan azınlıklara dillerinde ve dinlerinde serbestlik tanınmıştır. Bu nedenle devletler içinde zamanla baktığımızda müesseseleştiklerini görmekteyiz. Bu da Osmanlı'daki hoşgörünün bir sonucu olsa gerektir. Osmanlı'da yer alan önce Latinlere sonra Rum, Ermeni ve Yunanlılara tanınan din, dil ve ayinlerini rahatlıkla yapabilme hürriyeti, bu topluluklarda kendilerinden sonra gelecek olanlara bu âdet ve gelenekleri rahatlıkla aktarabilecekleri kişilerin yetişmesi fikri yerleştirecektir. Bu nedenlerden dolayı başlangıçta kilise okulları diyebileceğimiz okullar bir ya da iki sınıf olarak açılmaya başlamıştır.

II. Abdülhamit zamanında tesis edilen Kayseri, Talas ve Develi rüştiyelerinden sekiz yüz kadar öğrenci mezun olmuştur. Bunların bazıları resmî ve askerî hizmetlere tayin edildiği gibi bazıları da yüksek mekteplere kaydolmuşlardır. Kayseri'de bu dönemde Müslüman ahaliye ait 62 sübyan mektebi vardır. Ayrıca Ermenilere ait okullar da bulunmaktadır. Bununla birlikte eğitim hayatına devam eden 39 medresede ise 1500 civarında öğrenci eğitim görmektedir. Bunlardan da her yıl 20-30 öğrenci mezun olmaktadır[129].

1. Çalkıyan Mektebi:

Kayseri merkezinde bulunan bu mektebin H.l316/M. 1898-1899 tarihindeki bilgilerine baktığımızda[130] Ermeni cemaati tarafından yaptırıldığını görürüz. Ermeni murahhası tarafından okul açılması için ruhsat alınmıştır. Mektebin derecesi idadidir. Bu yılda 200 erkek öğrencisi bulunmaktadır. Bahsettiğimiz tarihte kız öğrencisi yoktur. Diğer yıllara ait Maarif salnamelerinde de okulunun kız öğrencisi bulunmamaktadır. Bu bilgiler ışığında mektep erkek okuludur, diyebiliriz. R. 6 Nisan 1312/M. 18 Nisan 1896 tarihinde okulun açılması için ruhsatname alınmıştır.

H.1317/M.1899-1900 ve H.1318/M.1900-1901 tarihli salnamedeki bilgilerle okul yukarıda bahsettiğimiz bilgiler aynıdır. Bilgilerde herhangi bir değişiklik olmamıştır.

2. Agobyan Mektebi:

Kayseri merkezinde bulunan bu mektebin H.1316/M.1898-1899 tarihli maarif salnamesinde[131] mektep hakkındaki bilgilere baktığımızda Ermeni cemaati tarafından kurulan bir mektep olduğu görülür. Ermeni murahhası tarafından ruhsatname alınmıştır. Ruhsatname

[129] Mehmet Çayırdağ, "Kayseri'de Sultan II.Abdülhamid Dönemi Bina ve Kitabeleri", s.47.
[130] SNMU, H.1316/m.1898-1899, s.866-867
[131] SNMU, H.1316/m.1898-1899, s. 866-867

alınış tarihi R. 6 Nisan 1312/M.18 Nisan 1896'dır. Mektebin derecesi idadidir. 200 erkek öğrencisi olmakla birlikte hiç kız öğrencisi yoktur. Diğer salnamelerde[132] de mekteple ilgili bilgilerde herhangi bir değişiklik yoktur.

3. Serkisyan Mektebi:

Kayseri merkezinde kurulmuştur. Maarif salnamelerinde[133] mektep hakkındaki bilgiler şu şekildedir: Ermeni cemaati tarafından kurulan bir idadidir. Ruhsatnamesi Ermeni murahhası tarafından R. 6 Nisan 1312/M. 18 Nisan 1896 tarihinde alınmıştır. Mektebin öğrenci mevcudu 400'dür. Öğrencilerin tamamı erkek öğrencilerden oluşmaktadır. H. l318/M. 1900-1901 tarihinde öğrencisi tamamen erkek iken bu yıla gelindiğinde okula 300 kız öğrenci alınmıştır.

4. Arâmiyân Mektebi:

Kayseri merkezinde Ermeni cemaati tarafından kurulmuş bir idadidir. Maarif salnamelerine[134] göre Ermeni murahhası tarafından ruhsatname alınmıştır. Okulun 400 kız öğrencisi vardır. Erkek öğrencisi yoktur. H.1318/M.1900-1901 tarihine gelindiğinde ise öğrenci sayısı 400'den 110'a kadar inmiştir.

5. Katolik Mektebi:

Kayseri merkezde Katolik cemaati tarafından kurulan bir okuldur. Maarif Salnameleri'nde[135] göre mektebin derecesi idadidir. Murahhasa Bağvis Efendi tarafından mektebin açılması için R.1280/M. 1863-1864 tarihinde ruhsatname alınmıştır. Öğrenci mevcutları ise 110 erkek 110 kız öğrenci olmak üzere toplam 220 öğrenciden oluşmaktadır. Karma bir eğitim uygulanmaktadır. H.1318/M.1900-1901 tarihli Maarif Salnamesi'nde kız öğrenciye rastlanmamaktadır. Kayseri'de Katolik cemaatinin açtığı ilk ve tek mekteptir.

6.Erciyas Mektebi:

Kayseri merkezde Protestan cemaati tarafından kurulan bir mekteptir. Maarif salnamelerine[136] göre Körüpi Efendi tarafından mektebin açılması için R. 5 Nisan 1312/M.17 Nisan 1896 tarihinde ruhsatname alınmıştır. Mektebin derecesi idadidir. 130 erkek öğrencisi olmasına rağmen hiç kız öğrencisi yoktur. R. 1277/M.1856-1857 tarihinde yapılmıştır. Daha sonraki yıllarda mektep hakkındaki bilgilerde herhangi bir değişiklik olmamıştır.

---

[132] SNMU, H.1317/m.1899-1900, s962-963. SNMU, H.1318/m.1900-1901, s.1070-1073.
[133] SNMU, H.1316/m.1898-1899, s.866-867, SNMU, H.1317/m.1899-1900, s.962-963
[134] SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1070-1073. SNMU, H.1317/M.1899-1900, s.962-963, SNMU, H.1318/m.1900-1901,.
[135] SNMU, H.1317/M.1899-1900 s.962-963, SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1070-1073.
[136] SNMU, H.1316/M.1898-1899, s.866-867, SNMU, H.1317/M.1899-1900, s.962-963, SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1070-1073.

7. Rum Ermeni Protestan Mektebi:

Maarif salnamelerine[137] göre mektebin mensup olduğu cemaat Protestan cemaatidir. Erciyas Mektebinin murahhası olan Körüpi Efendi tarafından ruhsatname alınmıştır. Ruhsatnamenin tarihi bilinmemektedir. 71 kız öğrenci olan mektebin derecesi idadidir. Sadece H.1316/M.1898-1899 tarihli Maarif Salnamesi'nde hakkında bilgi bulunulan mektepten diğer salnamelerde bahsedilmemektedir. Büyük bir ihtimalle kapanmıştır.

8. İncil Va'zı Mektebi:

Maarif salnamelerine[138] göre, Kayseri merkezde kurulan okulun derecesi idadidir. Protestan cemaatine mensup bir mekteptir. Avâdis Efendi tarafından R.6 Nisan 1312/M.18 Nisan 1896 tarihinde ruhsatname alınmıştır. Mektebin 65 erkek öğrencisi bulunmaktadır.

9.Vazos Mektebi:

Ermeni cemaati tarafından kurulan bu mekteplerden aynı isimde üç adet mektep bulunmaktadır[139]. Üç okul da Ermeni murahhası tarafından kurulmuştur. Kuruluş tarihleri R. 06 Nisan 1312/M. 18 Nisan 1896 olarak geçmektedir. Üç okulun da derecesi idadidir. Birinci mektebin 400 kız öğrencisi, ikinci mektebin 250 erkek öğrencisi ve üçüncü mektebin 150 kız öğrencisi bulunmaktadır. Toplam olarak bu üç mektepte 800 öğrenci eğitim görmektedir. Bu öğrencilerden 250'si erkek 550 adedi ise kız öğrenciden oluşmaktadır. Birinci sırada bahsettiğiiz mektep daha sonraki salnamelerde yoktur.

10.Erşâk-ı Kevniyân Mektebi:

Maarif salnamelerine göre[140] Kayseri merkezde kurulan bir idadidir. Ermeni cemaatine mensup bir mekteptir. Ermeni murahhası adına mektebin açılması için R. 06 Nisan 1312/M. 18 Nisan 1896 tarihinde açılma izni verilmiştir, mektebin yapılış tarihi bilinmemektedir. Maarif salnamelerinin hiçbirisinde öğrenci mevcutlarından bahsedilmemektedir.

11. Bartovyan Mektebi:

Ermeni cemaati tarafından kurulan bir idadidir[141]. Mektebin açılış iznini Ermeni murahhası almıştır. R. 06 Nisan 1312/M. 18 Nisan 1896 tarihinde açılma izni verilmiştir, mektebin yapılış tarihi bilinmemektedir. 120 erkek, 5 kız olmak üzere toplam 125 öğrencisi vardır. Daha sonraki yıllarda mektep bilgileri hakkında bir değişiklik olmamıştır.

---

[137] SNMU, H.1316/M.1898-1899, s.866-867, SNMU, H.1317/M.1899-1900, s.962-963, SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1070-1073.

[138] SNMU, H.1316/M.1898-1899, s.866-867, SNMU, H.1317/M.1899-1900, s.962-963, SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1070-1073.

[139] SNMU, H.1316/M.1898-1899, s.866-867, SNMU, H.1317/M.1899-1900, s.962-963, SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1070-1073.

[140] SNMU, H.1316/M.1898-1899, s.866-867, SNMU, H.1317/M.1899-1900, s.962-963, SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1070-1073.

[141] SNMU, H.1316/M.1898-1899, s.866-867, SNMU, H.1317/M.1899-1900, s.962-963, SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1070-1073.

12. Dar'ıl İtfa ve Arhi Mektebi:

Ermeni cemaati tarafından kurulan bir idadidir. Maarif salnamelerinde[142] bu mekteple ilgili bilgilere baktığımızda, Ermeni murahhası tarafından R. 06 Nisan 1312/M.18 Nisan 1896 tarihinde açılma izni verilmiştir. Mektebin yapılış tarihi bilinmemektedir. 120 erkek, 7 kız olmak üzere toplam 127 öğrencisi bulunmaktadır. Salnamelerin tamamında mektep hakkında başlangıçta verilen bilgiler aynen verilmiş olup herhangi bir değişiklik söz konusu değildir.

13. Sorop Haç Mektebi:

Maarif Salnamelerinde[143] geçen tek Ali Mektebi'dir. Ermeni cemaati tarafından kurulmuştur. Kayseri merkezde kurulan mektebin açılış izni Ermeni murahhasına verilmiştir. 52 erkek, 16 kız olmak üzere toplam 68 öğrencisi bulunmaktadır. İlk salnamedeki 52 erkek öğrenci mevcudunu korurken 16 kız öğrenciden diğer salnamelerde bahsedilmemektedir.

14. Fenese Ermeni Mektebi:

Kayseri'nin Develi ilçesindedir. Aslen Kayseri'nin Talas nahiyesinden olup, Amerika'da yaşayan Bahçeciyan Ohannes bu mektepte R. 1329/M. 1913-1914 tarihinde muallimlik yapmıştır[144]. Bu bilgilerin dışında mekteple ilgili başka bir bilgi mevcut değildir.

15.Diğer Mektepler:

H. 1320/ M. 1902-1903 tarihli Ankara Vilayet Salnamesi'nde[145] Kayseri' de dört adet iptidaiden bahsetmektedir. Bu okullardan 3 tanesi erkek, bir tanesi ise kız mektebidir. Bu mektepler Ermeniler tarafından kurulmuştur.

Ayrıca bu okullardan başka ikisi erkek, birisi kız olmak üzere toplam üç adet Rum mektebi vardır. Talas'ta Protestan cemaatinin bir adet mektebi ve Katolik cemaatinin de Kayseri'de Mekteb-i Ibtidaisi[146] vardır.

Cizvit Papaz Okulu

Fransız Cizvit papazlarının Kayseri'ye gelişiyle beraber, Kayseri'de hemen mabet ve okullarını açıp faaliyetlerine başlamıştı. Öğretmenler ve hangi derslerin okutulduğuna dair bilginin olmamasına rağmen okullarında 600 yakın öğrenci eğitim almıştır[147]. 10 Haziran 1943 Kayseri Vilayet Gazetesi'nde "Eski Fransız mektebinin kilisesi en sert çelikleri bile peynirleştiren modern bir torna atölyesine dönüştürdüğü" ifadesi yer almıştır[148].

---

[142] SNMU, H.1316/M.1898-1899, s.866-867, SNMU, H.1317/M.1899-1900, s.962-963, SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1070-1073.
[143] SNMU, H.1316/M.1898-1899, s.866-867, SNMU, H.1317/M.1899-1900, s.962-963, SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1070-1073.
[144] BOAD, HR,SYS 2879/20-1, (R.18 Nisan 1331/M.1 Mayıs 1915)
[145] AVS, 320/M1902-1903, s.202
[146] AVS, 320/M1902-1903, s.202
[147] Özdamarlar , Eğitim Kayseri Ansiklopedisi.
[148] Kayseri Vilayet Gazetesi, 10 Haziran 1943, No.1753.

Kayseri'de Gayrimüslimler Tarafından Kurulan Mekteplerinin Öğrenci Sayıları

Mektebin Adı	Mensup Olduğu	Derecesi	Öğrenci Mevcudu		
			H.1316/M.18	H.1317/	H.1318/M.19
Çalkıyan	Ermeni	İdadi	200	200	200
Agobyan	Ermeni	İdadi	200	200	200
Serkisyan	Ermeni	İdadi	400	400	700
Aramiyan	Ermeni	İdadi	400	400	110
Katolik	Katolik	İdadi	220	220	110
Erciyas	Protestan	İdadi	130	130	130
Rum Ermeni	Protestan	İdadi	71		
İncil Va'zı	Protestan	İdadi	65	65	77
Vazos	Ermeni	İdadi	400	400	400
Vazos	Ermeni	İdadi	250	250	250
Vazos	Ermeni	İdadi	150		
Erşak-ı	Ermeni	İdadi			
Bartovyan	Ermeni	İdadi	125	125	125
Dar'il itfa ve	Ermeni	İdadi	127	127	127
Sorop Haç	Ermeni	İdadi	68	55	
Toplam Öğrenci Sayısı			2806	2572	7429

H.1316/M.1898-1899 tarihinde cemaat okullarındaki toplam öğrenci sayısı 2806'dır. H.1318/M.1900-1901 tarihine gelindiğinde bu sayı 2429'a düşmüştür. İki tarih arasında 377 öğrencilik bir azalma vardır.

1898-1899 ders yılında, H. 1316/M.1898-1899 tarihli Maarif salnamesini incelediğimizde Kayseri'de özellikle gayrimüslimler tarafından açılan cemaat okullarında, idadi olarak Ermeniler 10 idadi, Protestanlar 3 idadi, Katolikler 1 idadi ve Osmanlı ise 1 idadi ile eğitim faaliyetlerini devam ettirmiştir. Diğer cemaatlere göre en fazla okulu Ermeni cemaati açmıştır.

Gayrimüslimlerin Kayseri'de Açmış Oldukları Mektep Sayıları:

Ermeniler %72

Protestanlar %21

Katolikler %7

[149] SNMU, H.1316/M.1898-1899, s.866-867
[150] SNMU, H.1317/M.1899-1900, s.962-963,
[151] SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1070-1073.

Gayrimüslimler tarafından Açılan Mekteplerdeki ve Kayseri İdadisindeki Öğrenci Sayıları:

Kayseri Mekteb-i İdadisinde	%3
Ermenilere ait İdadilerde	%80
Katoliklere ait İdadilerde	%8
Protestanlara ait İdadilerde	%9

SONUÇ

Eğitime günümüzde olduğu kadar geçmişte de hep önem verilmiştir. Bütün devletler insanlarını eğitme yoluna gitmişlerdir. Bu amaçla da toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek eğitim öğretim kurumları inşa etmişlerdir. Osmanlı Devleti de halkının bu ihtiyacını karşılamak amacıyla ilk önce en küçüklerin eğitilmesi için sübyan mekteplerini açmıştır. Arkasından bunları medreseler takip etmiş, derken daha sonraları basamak basamak yeni eğitim kurumları açmıştır. Tabii işlevini devam ettiremeyen kurumlar ortadan kalkmış yerine ihtiyaca daha iyi cevap verebilecek olan kurumlar getirilmiştir. Bu toplum yıllarca Ermenilerle iç içe yaşamıştır. Nüfus olarak Kayseri'de en fazla orana sahip olanlar Müslümanlar olmuştur. Ancak azınlıklar eğitim işlerine daha fazla önem vermişlerdir. Verdikleri önemi açtıkları okullardan ve bu okullarda okuyan, mezun olan ve hayata atılan öğrenci sayılarından rahatlıkla anlıyoruz.

Ele aldığımız dönem Osmanlı Devleti'nin son dönemleri olması nedeniyle devletin kurumlarında görülen gerileme eğitim kurumlarında da görülmüştür. Bu kurumlar başlangıçtaki kalitesini muhafaza edememiştir. Medreselere öğrenci seçimlerinde başlangıçta belirlenen kıstaslar terk edilmiş, yerine keyfiyete göre yeni kıstaslar getirilmiştir. Bu da bu eğitim kurumlarının amacından sapmasına neden olmuştur. Öğrenci sayılarında devletin I. Dünya Savaşı'na girmesinden ve öğrencilerin cepheye gönderilmesi gibi nedenlerden dolayı önemli ölçüde azalmalar olmuştur.

Kayseri'de H.1318/M.1900-1901 tarihinde elli sekiz ilkokul (sübyan mektebi), dört iptidai (ortaokul), bir rüşdiye, bir mektebi idadi (lise) ve otuz dokuz medrese bulunmaktadır. H.1320/M.1902-1903 tarihinde Develi ilçesinde üç adet medrese vardır. 1907 tarihine gelindiğinde ise medrese sayısı dört olmuştur. Aynı tarihte Kayseri'de irili ufaklı 44 medrese bulunmaktadır. 1910 yılında ise 2000 öğrencisi ile 30 kadar medrese eğitim öğretime devam etmektedir. İsimleri tespit edilenler ilgili bölümlerde sunulmuştur.

Osmanlı Devleti son dönemlerini yaşarken gerek ekonomik gerek siyasal ve gerekse eğitim alanında ciddi sıkıntılar çekmiştir. Özellikle eğitim alanında meydana gelen boşluğu misyonerler hızla doldurma yoluna gitmişlerdir. 1900'lerin başında ülke genelinde sadece

Amerikalılar tarafından açılan okul sayısının 266, Fransızlar tarafından açılan okul sayısının 878 olması bu alanda yaptıkları çalışmaları daha kolay anlamamızı sağlayacaktır. Kayseri'de de bu amaçla özellikle Talas'ta okullar açmışlardır. Amerikalılar bu okulları açarken okulun açıldığı bölgede özellikle Ermeni nüfusun varlığı ve sayısını dikkate almışlardır. Müesseseleri açılırken genelde azınlıkların yaşadıkları bölgeleri tercih etmişlerdir. Bunların açılışlarında da misyonerlerin ve misyoner teşkilatlarının yardımlarını görmüşlerdir.

Kayseri'de yaşayan gayrimüslimler tarafından on beş idadi kurulmuş, bu mekteplerde H. 1316/M. 1898-1899 tarihinde toplam 2806 öğrenci eğitim-öğretim görmüştür. Amerikalılar tarafından da Talas'ta bir erkek ve bir kız okulu açılmış. Ayrıca Fransızlar tarafından da Kayseri'de yedi okul açılmıştır.

Özellikle azınlıkları tercih etmişlerdir. Bunun nedenleri ise, bunlar sayesinde rahatlıkla ticaret yapabilmektir. Ermenileri himayeleri altına alarak siyasal alanda bunların hak ve özgürlüklerini savunarak Osmanlı Devleti'nin iç işlerini doğrudan müdahale etmeyi hedeflemişlerdir. Başlangıçta masumane görünen bu okulların daha sonra ülke genelinde çıkan azınlık ayaklanmalarıyla hiç de masum olmadıkları anlaşılmıştır.

Ülke Kurtuluş Savaşı'nı kazanmış ve bu gidişe son verilmek amacıyla eğitimi tekrar ele alarak 3 Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat yasasını çıkartmış ve bütün okulları tek elde toplamıştır. Özelliğini kaybeden medreselerin eğitim hayatı sona ermiştir[152].

Pazarören Köy Enstitüsü (Öğretmen Okulu)

Köy enstitüleri neredeyse tüm Anadolu'nun okulsuz ve öğretmensiz olduğu gerçeği göz önüne alınarak dönemin cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün himayesinde, Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel tarafından, İsmail Hakkı Tonguç'un çabalarıyla köylerden ilkokul mezunu zeki çocukların bu okullarda yetiştirildikten sonra yeniden köylere giderek öğretmen olarak çalışmaları düşüncesiyle kuruldu.

Okul geçmişten aldığı mirası zor da olsa ayakta tutmaya çalışıyor. 110 dönümlük araziye yapılan tarihi enstitü bünyesinde, kurulduğu ilk yıllarda birçok öğretmen yetiştiren tarihi okul binası, öğretmen lokali, bakım atölyeleri, sinema ve spor salonu hala ayakta, yıkılma riski Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinde 1938 yılında eğitmen kursu olarak açılan ve çeşitli değişikliklere rağmen 66 yıl boyunca öğretmen yetiştiren Pazarören Köy Enstitüsü'nün kaderine terk edilen binaları tarihe tanıklık ediyor.

Hazırlamış olduğum rapor ve Mimarlar Odası Genel Merkezi'nin girişimleri sonucunda Kültür Bakanlığı Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 5.5.2000 tarih ve

[152] Karadurmuş, Yüzyılın Başında Kayseri'de Eğitim,

2576 sayılı kararıyla Pazarören'deki binalar, arsalarıyla birlikte koruma altına alınmıştır[153]

İsmail Hakkı Tonguç; Kayseri, Yozgat ve Çorum köylerinde bir inceleme gezisine çıktı. Kayseri istasyonunda vagondan indiğinde tarih 12 Nisan 1936 idi.

Ertesi günü, Kayseri İl Milli Eğitim Müdürü ve bir ilköğretim müfettişi ile birlikte, bir taksi kiralayarak Bünyan-Pınarbaşı yönünde yola çıktılar. Sık sık anayoldan saparak, yirmiye yakın köy gördüler. Bunların, yalnız birinde okul vardı (Bu bina daha sonraki yıllarda ve kapanana kadar belediye binası olarak kullanıldı). Burası, Pazarören Bucağı idi. Şosenin kenarında, bir sırtta 1935 yılında kurulmuş bu görkemli yatılı bölge okulu, Bucak Müdürü Ethem Öker'in (Sarı Müdür ya da Gesili Ethem) öncülüğünde, yaklaşık otuz köyün imecesiyle kurulmuştu. Çevrede, Avşar Türkmenlerinin yanı sıra, 1865'de Kafkasya'dan göçe zorlanan Çerkezler ve 1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın (93 Harbi) baskısı ile gelen Kars muhacirlerinin köyleri yaygındı.

Köy Enstitüsü Binaları İçin Proje Yarışması Açıldı

Kanunun 16. maddesine göre yaptırılacak ilkokul binalarının planlarının hazırlattırılması işi, 20 Aralık 1940 tarihinden 10 Şubat 1941 tarihine kadar devam etmek üzere yarışmaya açıldı. Tasarlanacak binaların soğuk, sıcak ve ılıman iklim bölgelerini göz önünde tutarak bir bina için bu bölgelere göre üç tip proje olması gerekiyordu. Yarışmadaki başka önemli bir nokta da köylerde bulunabilen inşaat malzemesinin cinsinin, niteliğinin, iklim bölgelerine göre köy binalarının gösterdikleri stil farklarını, köylerdeki inşaatta çalıştırılabilecek elemanın teknik durumlarının dikkate alınmasıydı.

Yüksek mimar Asım Mutlu ve Ahsen Yapanar'ın projeleri birinci, yüksek mimar Zeki Sayar'ın projesi ikinci, yüksek mimar Rebii Gorbon'un projesini üçüncü seçildi.

Yarışmayı kazanan Ahsen Yapanar ile Mualla Eyüboğlu adlı yüksek mimarların projeleri ve yerleşim planları uygulanarak, 45 kadar değişik amaçlı bina yapıldı. Bunlar; yatakhaneler, derslikler, işlikler, atölyeler, yemekhane, mutfak, ambar, öğretmen evleri, kitaplık, hamam, çamaşırhane, revir, fırın, kooperatif, yönetim binası, elektrik santralı, konferans salonu, lavabo, tuvaletler, uygulama bahçeleri, uygulama okulu, ağıl, ahır, kümes, arı kovanlığı vb.idi.

Okul; yatakhaneler, mutfak, demircilik atölyesi ve marangozhane, sinema salonu, hamam, revir, öğretmen evleri ve ahırlar gibi 58 yapıdan oluşan bir manzumenin en önemli unsurudur. Enstitü için Maarif Vekâletince açılan proje yarışmasına sekiz mimar katılmış, bunlar içinde 17537 rumuzlu Yüksek Mimar Ahsen Yapanar'ın projesi 7-9 Kasım 1940

[153] Ali Salman, Pazarörenli Yıllar, s.19.

tarihinde toplanan jüri tarafından birinci seçilmiştir.[154] Yarışmaya sunulan 13579 numaralı projeye sunulan izah notu ve resimler içinde bu okulun gösterilmiş olması,[155] binanın 1940 yılından önce inşa edilmiş olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Ahsen Yapanar incelediğimiz okulun değil, enstitünün diğer binalarının mimarı olmalıdır. Esasen okul, 1935 yılında burada görev yapan ve ileri görüşlü bir bürokrat olduğu anlaşılan Gesili Ethem Bey'in öncülüğünde ve çevre köylerin ahalisinin de gayretleriyle iki katlı olarak ve yatılı bölge okulu maksadıyla 1936 yılında açılmıştır. Tonguç 1936 yılı Nisan'ında bu okula uğramıştır. Burada 1937-38 yılında bir eğitmen kursu açılmış; Kayseri, Niğde, Yozgat, Kırşehir illeri köylerinden eğitmen adayları bu kursa iştirak etmiştir[156].

Pazarören Köy Enstitüsü Müdürü Şevket Gedikoğlu hatıralarında ilk yılları şöyle anlatır:

"Kayseri'ye 81, Pınarbaşı'na 27 kilometre uzaklıkta Kayseri-Bünyan-Pınarbaşı şosesi üzerinde Pazarören nahiye merkezinde kurulan (Pazarören Köy Enstitüsü) 26/VII/1940 tarihinde açılmıştır. İlk yılda 201 erkek, 12 kız öğrenci ile faaliyete geçmiştir. Burada 1938'de Enstitüden önce yatılı okul olarak yapılmış biri büyük, diğeri de orta çapta olan iki binada eğitmen kursu işe başlamış ve Enstitünün açılış tarihine kadar sekiz bina meydana getirilmiştir. Bu kurs üç yıl içinde yetiştirdiği 450 eğitmenle dikkate değer başarılar kazanmıştır.

1937-1938 ders yılı içende Pazarören'de bir eğitmen kursu açıldı. Kayseri, Niğde, Kırşehir, Yozgat vilayetlerinin köylerinden bu kursa eğitmen namzetleri alındı. Pazarören ilkokulu binasının yanına 250 yatılı mevcuda göre yatakhane, banyo, öğretmen evi gibi yeni binalar yapılmaya başlandı.

Bir yıl sonra Pazarören 'de ikinci defa eğitmen kursu açıldı. Yeni gelenler kendilerinden önce kursa gelenlerin başladıkları işlere aynı plan ve programa göre devam ettiler. Yeni yapılan binaların sayısı çoğaldı. Okulun arazisi genişletildi[157].

Köy Öğretmen Okulu Ve Denemesi

1924 yılında Türkiye'ye gelen Amerikalı ünlü eğitimci John Dewey'in uyarıcı raporundan sonra[158] 1926 yılında birisi Kayseri-Zincidere'de olmak üzere 2 köy öğretmen okulu açılmıştır. Fakat öğrencilerin şehir ve kasabalardan alınmaları ve köye göre öğretmen

---

[154] Ebru Baysal, Erken Cumhuriyet Döneminde Köy Mekânına Bakış ve Köy Enstitülerinde Mekânsal Deneyimler, (Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Ankara, 2006), s.229.
[155] Baysal, Erken Cumhuriyet Döneminde Köy Mekânına Bakış ve Köy Enstitülerinde Mekânsal Deneyimler s.236.
[156] Ali Salman, "Tonguç ve Köy Enstitüleri", Köy Enstitüleri Sempozyumu, Kastamonu 14-17 Nisan 2010, (İstanbul, 2010), s.67-68.

[157] Şevket Gedikoğlu, Köy Enstitüleri, s.32.

yetiştirilmemesi nedeniyle beklenen başarı sağlanamadığından bu okullar 1932-1933 ders yılında kapatılmıştır.

Önce Eğitmen Kursları, köye göre öğretmenlerden önce, "Köye eğitmen" girişimiyle işe başlanılmıştır. Askerliğini çavuş, onbaşı olarak yapanların tercih edildiği; kabiliyetli köy gençlerinden yararlanmak yolu tutularak yetiştirilmiş ve "eğitmen" adıyla köylere gönderilmiştir. Gittikleri köylerde çok yararlı hizmetler görmüşler, pekçok köyümüze ilk eğitim ışığını bunlar götürmüşlerdir.

Eğitmenler (bu seçme insanlar) sadece öğrenci yetiştirmekle kalmamışlar, köyünün de bir nevi halk eğitimcisi olmuşlardır. 1936'dan başlayarak çeşitli yıllarda yetiştirilmiş 8646 eğitmenden bugün hayatta tek tük kalabilmişse, diğerleri Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.[159]

Amcam Mustafa Özmerdivenli de bunlardan birisi idi. O günkü imkânsızlıklar içinde ne büyük hizmetler yaptıklarını daha sonra anlıyoruz.

Mimarsinan Anadolu Öğretmen Lisesi Tarihi

1938 yılında Atatürk'ün sağlığında, dönemin Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan'la İlköğretim Genel Müdürü İsmail Tonguç'un hazırladıkları program ve kanun tasarıları ile Türk köylüsünü, Türk halkını eğitim yoluyla kalkındırma çabalarına girilmiştir. 1938'de Türk Eğitmen Kursları açılmıştır. 1939-1940 Öğretim yılında Köy Enstitüleri açılmıştır. 1939-1940 öğretim yılında 4274 Sayılı Kanun'la Hasan Ali Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç'un uyguladıkları, Köy Enstitüsü adı altındaki köye öğretmen yetiştiren okullardan birisi de Pazaröre n'de kurulmuştur. Bu okul beş sınıflı, iki katlı Pazaröre n İlkokulu'nun binasında açılmıştır. 1954 yılına kadar Pazaröre n Köy Enstitüsü eğitim ve öğretim devam etmektedir. Etrafı muntazam bahçe duvarı ile çevrili 96 dönümlük arazi üzerinde çeşit çeşit ağaçların içinde ak binaların süslediği, bozkırın çıplaklığına karşı yeşilliğin fışkırdığı bir uygarlık sembolü olarak kurulmuştur. Buradan mezun olan bir öğrenci gittiği köyde halkın bütün dertlerinde başvuracağı kimseler olurlardı. Bu çok yönlü öğrenci yetiştiren okullar daha sonra ilköğretmen okuluna dönüştürüldü.

Mimarsinan Ilköğretmen Okulu (1954-1976)

1954 yılında Köy Enstitüsü adı değiştirilerek Mimarsinan İlköğretmen Okulu adıyla yeni bir statü kazanmıştır. 1975-1976 yıllarına kadar okulumuz öğretmen yetiştirmiştir. Türkiye'nin ilkokul öğretmeni ihtiyacının büyük bir kısmını okulumuz karşılamıştır.

---

[158] L.Dewey, Türkiye Maarif Hakkında Rapor, (İstanbul: Devlet Basımevi, 1939).

[159] Rasim Pehlivanoğlu, Türkiye'de Köy Enstitüleri ve Pazaröre n Köy Enstitüsü. (Kayseri), s.14.

Mimarsinan Öğretmen Lisesi (1976-1994)

Bu yıllarda okulumuzdan mezun olan öğrenciler üniversite sınavlarıyla öğretmen yetiştiren kurumlara ek puanla yerleştiği gibi diğer fakültelere de gitmeye başlamıştır. Öğretmen lisesi 1994-1995 eğitim öğretim yılında son mezunlarını vermiştir.

Mimarsinan Anadolu Öğretmen Lisesi

1989 yılında Öğretmen Liseleri, Anadolu Öğretmen Liselerine dönüştürülmüştür. Okulumuz da Mimarsinan Anadolu Öğretmen Lisesi adını almıştır. Okulumuzda, 2006-2007 eğitim öğretim yılı itibari ile toplam dokuz sınıf mevcuttur.[160]

Günümüzde ise Pazarören Anadolu Lisesi olarak eğitim hizmeti vermektedir

12 derslik, 1 fizik, 1 kimya, 1 biyoloji ve 1 bilgisayar laboratuvarı ile 1 tiyatro salonu mevcuttur.

Okul içerisinde 1 adet aktif konumda kütüphane bulunmaktadır. Yatılı erkek pansiyonu mevcuttur ve yatılı olması nedeniyle önem taşıyan bir de reviri vardır.

Eğitim ve öğretimde, üniversite başarısında, millî ve manevi değerlerin temsilinde, ilin en önde gelen okulu olmak vizyonuyla çalışan kurum, yıllar içerisinde çok sayıda başarılı mezunlar yetiştirmiştir.

Okulumuz 2020-2021 eğitim öğretim yılından itibaren sınavla öğrenci alan proje okul kapsamına alınmıştır.

Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 5/5/2000 tarih ve 2576 sayılı kararı ile 96 dönümlük okul alanı koruma altına alınmış, toplam 26 binadan 18'i) ana bina, kızlar yatakhanesi, Gülcemal yatakhanesi, tuvaletler, fırın, çamaşırhane, hamam, garajlar, öğretmenler lokali, demirhane, marangozhane, spor salonu, sinema salonu, kalorifer Binası, Jenaratör Binası, 3 adet lojman) tescillenmiştir.

Okul alanı ile ilgili hazırlanan; yıkılmış binaların yeniden yapılmasını da içeren, tarihi dokuyu canlandırıp koruyacak şekilde modern bir proje 2011'de Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Üst Kurulu'ndan geçmiştir. Ancak yüksek maliyetten dolayı proje uygulanamamıştır. Bu binalardan, sinema salonu yaz mevsimlerinde kullanılabilmektedir. Bu binaların dışında yönetim binası, derslik binası ve pansiyon binası eğitim hizmetinde kullanılmaktadır.

[160] Fethullah Taş, M.Sinan Okul Dergisi, s.3.

Fotoğraf 22: Pazarören Anadolu Lisesi, Pınarbaşı/Kayseri

TED Kayseri Koleji

TED Kayseri Koleji'nin de Pazarören gibi Kayseri milli eğitimine büyük hizmetleri olmuş yüzlerce, binlerce öğrenci yetiştirmiştir. Kayseri milli eğitim tarihi çerçevesinde kısaca bu okuldan da bahsedeceğiz. Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa, 1 Kasım 1925 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış konuşmasında, özel eğitim kurumlarının önemine değinmiş ve bu kurumların bir an önce kurulabilmeleri için maddi durumu iyi olan vatandaşları ve özel girişimcileri göreve çağırmıştır. Bu direktif sonrasında devleti kuran kadro girişimlere başlamış, 31 Ocak 1928 tarihinde Cumhurbaşkanlığının koruması altında hususi ve milli bir eğitim kurumu olan Türk Maarif Cemiyetini kurmuştur. Bu tarihten sonra hayat bulan kurum ülkenin her bölgesine ulaşmak için yürürlükte olan 1908 Cemiyetler Kanunu'na göre şubeler, temsilcilikler açmıştır. Bu şube ve temsilciliklerin çalışmaları ile yeni okullar ve yurtlar açılmış, her türlü eğitim öğretim faaliyeti gerçekleştirilmiş, basın ve yayın yolu kullanılarak dönemin şartlarına göre tüm vatandaşlara eğitim rehberliği yapılmıştır. Cemiyet, kurulduğu günden itibaren bir sivil toplum kuruluşu niteliği taşımış ve özellikle zeki, bilgili, ahlaklı Türk çocuklarına maddi eğitim desteği sağlayan, Türk milli eğitimine kültürelve bilimsel katkı yapan köklü bir özel eğitim kurumu haline gelmiştir.

Türk Maarif Cemiyeti, 1928 yılından 1946 yılına kadar bu ad altında devam etmiş, 1946

yılından sonra ise "Türk Eğitim Derneği" adını almıştır. Adı değişen bu kurum günümüze kadar eğitim faaliyetlerine ara vermeden devam etmiştir

Türk Eğitim derneği kurulduğu günden beri siyasetle herhangi bir bağı olmamıştır. Atatürk İlkelerine bağlı ve çağdaş çizgisini korumuştur. Tüm vatandaşlara ve özellikle Türk çocuklarına eşit bir eğitim imkânı sunmaya çalışmıştır[161].

Kayseri Koleji, dernek şubesinin girişimleri ve Talas Amerikan Kolejinin kapatılması ile açılan boşluğu doldurma isteği üzerine doğmuştur[162]. 13 Nisan 1966 tarihli TED yönetim kurulu toplantısında kolej açılmasına karar verilmiş ve ardından Kayseri Şubesi yönetim kurulu oluşturulmuştur. Adı geçen yönetim kurulunda; Başkan Şahap Sicimoğlu, başkan vekili Şükrü Alkanat, sekreter İsmail Başoğlu, sayman üye Rıfat Gönen, üye Mehmet Özateş, denetçiler Şükrü Çetiner ve Mehmet Felekoğlu bulunmuştur[163].

Kolej, Kayseri Fevzi Çakmak Mahallesi'nde 8.000 metrekarelik bir arsa üzerine dört ay gibi kısa bir zamanda inşa edilmiştir. 26 Eylül 1966 tarihinde[164] 2 hazırlık sınıfı ve 83 öğrenci ile eğitim hayatına başlamıştır.[165] 1967-1968 ders döneminden itibaren ilkokulda 41 öğrenci, ortaokulda 205 öğrenci öğrenim görmüştür. Ayrıca orta bölüm için yatılı kısım hizmete girmiştir[166].

Kolej eğitime başladıktan kısa bir süre sonra dönemin Başbakanı Süleyman Demirel tarafından ziyaret edilmiş ve çok yönlü eğitim çalışmaları yerinde incelenmiştir. Bu ziyaretten sonra Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü 26 Ekim 1966 tarihli telgrafı ile Fen derslerinin İngilizce okutulmasına Kayseri Valiliğince izin verilmiştir.[167] Kayseri Koleji Genel Yönetmeliğinde öğrenci niteliği şu şekilde belirtilmiştir[168]:

"*Kayseri Koleji eğitim ve öğretim işlerinde Türkiye Cumhuriyetinin Milli ahlâkını benimsemiş pozitif bilim anlayışını kazanmış, çalışkan, yararlı güzel sanatları seven, sağlam karakterli, müteşebbis, cesur hamiyetli, kültürlü, adil, kadirbilir, ailesine, milletine ve insanlığa faydalı, yabancı dili iyi vasıflı bir yurttaş olarak yetişmesini, üst basamak öğretmeni*

[161] Oğuz Kalafat, Cumhuriyetin Eğitimde Önce Kurumlarından Biri. Türk Eğitim Derneği (1928-2013), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2019, s.209.
[162] Türk Eğitim Derneği Otuz Birinci Genel Kuruluna Sunulan 1970 Yılı Çalışma Raporu ve 1971 Yılı Bütçe Tasarısı, Ankara, Şubat 1971, s. 20; TED Kayseri Koleji Vakfı Kolej Dergisi, S. 4, Aralık, 1980, s.5; Türk Eğitim Derneği Haber Bülteni, S.11, s. 28.
[163] Türk Eğitim Derneği Yirmi Yedinci Genel Kurulu, Ankara, Şubat 1967, s. 5.
[164] Türk Eğitim Derneği Yirmi Yedinci Genel Kurulu, s. 7.
[165] Türk eğitim Derneği Kayseri Koleji Rehberi Eğitim-Öğretim-Yönetim Esasları, Yeni Matbaa, Kayseri, 1968, s. 3; Türk Eğitim Derneği Yirmi Yedinci Genel Kurulu, s. 7, 12; TED Kayseri Koleji Vakfı Kolej Dergisi, s. 5.
[166] Türk Eğitim Derneği Yirmi Sekizinci Genel Kurulu, Ankara, Şubat 1967, s. 12; Türk Eğitim Derneği Otuz Birinci Genel Kuruluna Sunulan 1970 Yılı Çalışma Raporu ve 1971 Yılı Bütçe Tasarısı, s. 20.
[167]40. Yıl Dönümünde Türk Eğitim Derneği, s. 43.
[168]Ülke genelinde yabancı dille öğretim yapan okullarda ise hazırlık sınıfı ile öğretime başlanılmış ve haftalık 25 saate kadar yabancı dil ve bu yabancı dille okutulan derslere yer verilmiştir. Kayseri Koleji bu okullardan olmadığı için bazı dersler yabancı dilde okutulmuştur. TED Kayseri Koleji VakfıKolej Dergisi, s. 1-5.

takip için gerekli bilgi ve kültür seviyesine erişmesini, iyi alışkanlıklar ve maharetler kazanmasını, ruhça ve bedence sağlam olmasını amaç sayar."

Bu amaçlar doğrultusunda dil öğrenimine önem veren Kolej, derslerde yabancı dile 12 saat yer vermiştir. Matematik, fizik, kimya gibi dersler Türkçe okutulmuş ve Şube Yönetim Kurulu kararı ile hazırlık sınıfı açılmamıştır. Açılışından birkaç yıl sonra matematik ve fen bilgisi gibi ilim dersleri yabancı dille okutulmuştur. İngilizcenin dışında okutulan dersler, gerek sayı gerek müfredat programı bakımından resmi okullarla aynı olmuştur. Bu amaçların kazanılması için sınıf mevcudunun 36 kişiden fazla olmaması titizlikle takip edilmiştir[169].1967 yılında uygulamaya sokulan Türk Eğitim Derneği armağanları için her yıl kolejlerden adaylar gösterilmiş ve yönetim kurulunun yaptığı seçim sonucunda her kolejden TED armağanına layık öğrenciler belirlenmiştir. Adı geçen bu armağanlardan Kayseri Koleji öğrencileri çok sayıda ödül almıştır[170].

Tapusu, Kayseri Belediyesi adına kayıtlı olan Kayseri Koleji binalarının kullanım hakkı 1973-1974 eğitim yılında 100 seneliğine derneğe devredilmiştir[171]. Okul, 1975 yılına kadar Türk Eğitim Derneği Genel Merkezi ve Türk Eğitim derneği Kayseri şubesi tarafından yönetilmiştir. 18 Mayıs 1975 tarihinde yapılan olağanüstü kongre ile okul, TED'in diğer kolejleri gibi daha rahat yönetilmesi ve eğitim faaliyetlerinin devam edebilmesi için vakfa dönüştürülmüştür[172].1974-1990 yılları arasında 4 katlı 16 dershanesi, 3 laboratuvarı, kitaplığı, çok amaçlı salonu, pansiyon bölümü olan lise bölümü ve ilaveten bir jimnastik ve kültür salonu,[173] bir erkek ve kız pansiyon binaları yapılmıştır[174]. 1988-1992 yılları arasında okulun faaliyetlerini anlatan ve öğrencilerin çalışmalarını içeren "*Kolej*" adında uzun süreli bir okul gazetesi de çıkarılmıştır[175].

İlkokul bölümünden 1971 yılından 2013 yılına kadar 3.774 öğrenci mezun olmuştur. 1997-1998 eğitim yılından sonra 8 yıllık eğitime geçilmesi nedeniyle mezun öğrenciler bu sayıya dâhil edilmiştir. Liseden ise, 1973 yılından 2013 yılına kadar 3.129 öğrenci mezun olmuştur[176].

---

[169]Türk Eğitim Derneği Kayseri Koleji Rehberi Eğitim-Öğretim-Yönetim Esasları, Yeni Matbaa, Kayseri, 1968, s. 3, 4, 5, 12.

[170]Türk Eğitim Derneği Yirmi Dokuzuncu Genel Kurulu 1968 Yılı Yönetim Kurulu Çalışma Raporu Denetleme Kurulu Raporu 1969 Yılı Bütçe Tasarısı, Ayyıldız Matbaası A.Ş., Ankara, 1969, s. 11.

[171]Türk Eğitim Derneği Çalışma Raporu, Ankara, 1973-1974, s. 45; Türk Eğitim Derneği Kırk Üçüncü Genel Kuruluna Sunulan 1982 Yılı Çalışma Raporu, 1982-1983 Dönemi Bütçe Tasarısı, Ankara, 8 Ekim 1982, s. 23.

[172]50. Yılında Türk Eğitim Derneği, s. 60.

[173]TED Kayseri Koleji Vakfı Kolej Dergisi, S.15, Aralık 1991, s.1.

[174]3 Aralık 1991 tarihinde bilgisayar laboratuvarı açılmış ve ek derslik binası yapılmış, 1993 yılında spor salonu tamamlanmış, 2009 yılında yemekhane hizmete girmiş, 2010 yılında 323 kişilik konferanssalonu açılmış, 2012 yılından itibaren halkla ilişkiler ve güvenlik binası hizmete girmiştir. Bkz. Türk Eğitim Derneği Otuz Birinci Genel Kurulu'na Sunulan 1970 Yılı Çalışma Raporu ve 1971 Yılı Bütçe Tasarısı, s. 3.

[175] "Kolej" adlı bu dergide kolejin ve eğitim çevresinin haberleri devamlı olarak yayınlanmıştır.

[176]1971-2014 Türk Eğitim Derneği Genel Kurul Toplantı Tutanakları Kayseri Koleji VakfıEkleri; Ballar, a.g.e., s. 314-872.

Fotoğraf 23: Kayseri TED Koleji Giriş Kapısı

Fotoğraf 24: Kayseri TED Koleji

II. ABDÜLHAMİD DEVRİ EĞİTİM POLİTİKASI VE KAYSERİ İDADİSİ

II. Abdülhamid Devri Eğitim Politikası ve İdeolojisi[177]

Yıkılmak üzere olan Osmanlı İmparatorluğu'nu 33 yıl ayakta tutmayı başarmış büyük bir padişah olan II. Abdülhamid'in padişahlık döneminde bayındırlık, istihbarî, politik gelişmelerin yanında eğitimin yayılmasını sağlayacak bazı tedbirlere de başvurulmuştur. II. Abdülhamid dönemindeki eğitim ve öğretim, merkeziyetçi ve eğitim müesseseleri arasında dengeye dayanan bir siyaset üzerine kurulmuştur. Modern eğitim bu dönemde yerleştiğinden devlet, eğitimdeki görevinin bilincine varmıştır. Yeni okullara devletçe mali yardım sağlanması ve yeniden Darülfünunun eğitim hayatına geçirilmek istenmesi eğitim konusunda yapılmak istenen atılımlardan birkaçıdır. Ayrıca eğitimin, Türklerin çoğunlukta olduğu yerlere, özellikle Anadolu'ya yönelik olması eğitimdeki şuurlanmanın temel belirtileridir. Bunda ise halkı bilinçlendirmek amacından çok, devletin en uzak köşelerine kadar merkezi otoritenin uzantılarını götürmek, bir anlamda bürokrasiyi ve resmi kurumlaşmayı yaygınlaştırmak düşüncesi egemendir. Öte yandan azınlık ve yabancı okullar az çok kontrol altına alınmış, bu okullara Türk öğretmenler tayin edilmiştir. Tanzimat döneminde yapılmış kanunların ana maddeleri değiştirilmemiş, bunların uygulanmasında da bu ruhtan uzaklaşılmamış ancak Tanzimat dönemi tipi devlet adamlarına görev verilmeyip daha çok Doğu'da yetişmiş kimseler iş başına getirilmiştir. Bu devirde siyasi fikir akımlarının da okullara yansıdığı görülür. Başlangıçta ilköğretimin amacı İslamcılık, ortaöğretimin amacı da Osmanlıcılık siyasetine uygun görülüyordu. Her iki akım terk edilmemekle birlikte Türkçülük de okulların amaçları arasına girmeye başlamıştır.

İdadiler, 1873 yılında memur ve yeni okullara öğrenci yetiştirmek amacıyla kuruldu. Sultaniler, Galatasaray'da kurulan ilk liseye verilen isim olup Mekteb-i Sultani daha sonra ortaöğretim basamağının üst sınıflarını teşkil etmek üzere vilayet merkezlerinde açılması düşünülen okullara denildi. Bu okulların en önemlilerinden biri de Anadolu'nun bağrında Derece-i Ula Mekteb-i Mülkiye İdadisi adıyla üçü rüşdiye, ikisi idadi olmak üzere beş sınıflı olarak13 Eylül 1893'te Seyfullah Efendi Konağı'nda öğretime başlayan, 1915-1916 öğretim yılında Ankara Sultanisi ile birleştirilerek üç dönemli, 12 yıl süreli yatılı sultani durumuna getirilen Kayseri Sultanisidir. Yani Anadolu'da lise açılmasına karar verilen şehirlerden biri de o dönemde Ankara'ya bağlı bir sancak olan Kayseri'dir. 1923 yılında Ziya Gökalp'ın kanun teklifi ile sultani adı liseye çevrilmiştir. Sakarya Savaşı sırasında Ankara'nın boşaltılması söz konusu olunca Kayseri Lisesi binasının Büyük Millet Meclisi'ne bırakılması

[177] Vehbi Kıvanç, II. Abdulhamid Devri Eğitim Politikası ve Kayseri Lisesi, (Kayseri Lisesi Dergisi, sayı 42), s.10.

için hazırlıklar yapılmış ancak Sakarya Savaşı'nın kazanılması ile bu karardan vazgeçilmiştir.

Sonuç olarak altı yüz yıllık imparatorluğun perdeleri kapanırken yaşanan siyasî ve askerî gelişmeler içinde gürültülü tonlarda ulusal eğitim sesleri çokça duyuldu. II. Meşrutiyet'in temel sloganı ise, "Devletin yıkılışını ancak eğitim kurtarır." anlayışı olmuştur. Ama bu yargı, yıkılma süreciyle çakıştığından sonuç hüsrandı, İttihat ve Terakki Cemiyeti, Osmanlı halkını savaştan savaşa sürüklerken cephelere sevk edilen yüz binler arasında eğitim kadroları ve öğrenciler de eridi. Kayseri Lisesi buna tipik bir örnektir. Bu okulun açıldıktan sonra giderek artan öğrenci sayısı, ülkenin Balkan Savaşı ve I. Dünya Savaşı'na girmesi üzerine azalır, mevcut öğrenci sayısı bir ara 49'a kadar düşer ve Çanakkale Savaşı'nda sadece dokuz mezun verir. Yine Kayseri Lisesinin son sınıf öğrencileri de Sakarya Savaşı sebebiyle cepheye gitmiş, vatan için şehit düşmüş ve Kayseri Lisesi 1920-1921 öğretim yılında mezun verememiştir. Bu nedenle okulun mezuniyet defterine son sınıfların karşısına, "Lise son sınıf talebeleri Sakarya Savaşı için cepheye gidip hepsi cephede şehit düştüğünden bu öğretim yılında okulumuz mezun verememiştir." cümlesi yazılmıştır.

II. Abdülhamit Dönemi Genel Özellikleri

Sultan II. Abdülhamit, 31 Ağustos 1876'da tahta oturduğunda Osmanlı İmparatorluğu maddi-manevi açıdan bir çöküş içerisinde bulunuyordu. Özellikle Müslümanlar ve devletin ana unsuru olan Türk nüfus psikolojik bir buhran içerisindeydi.[178] Devlet bir taraftan Tanzimat'la birlikte ortaya çıkan yeni sıkıntılarla uğraşırken diğer taraftan da Rusya ile girişilecek savaşın eşiğinde yer almaktaydı. Her şeyden önce devlet Tanzimat'ın ağır faturası ve dış borçlanma nedeniyle ekonomik olarak iflas etmişti. Ayrıca, Avrupa devletlerinin artan müdahaleleri nedeniyle gayrimüslimler arasındaki ayrılıkçı girişimler de artmıştır[179].

Dönemin başlarında yaşanan ve Çırağan Vakası olarak bilinen olay Sultan II. Abdülhamit'in kişiliğinde bir dönüm noktası olarak bilinmektedir. 20 Mayıs 1878'de başta Ali Suavi olmak üzere yüz elliye yakın kişi teknelerle Çırağan Sarayı'na çıkmıştı. Amaç V. Murat'ı yeniden tahta çıkarmaktı. Bu girişim Beşiktaş Muhafızı Yedisekiz Hasan Paşa tarafından bastırılmıştır. Bu olaydan sonra Sultan II. Abdülhamit'in kişiliğinde önemli değişimler yaşanmıştır. Şehzadeliği sırasında gezmeyi, macerayı seven ve sevgisini etrafına yansıtan bir adam olan II. Abdülhamit; kimseye güvenmeyen, her şeye şüpheyle yaklaşan bir adam haline gelmiştir[180].

Sultan II. Abdülhamit modernleşme yanlısı bir padişahtı. Tanzimat dönemi devlet

---

[178] Mehmet İspirli, "Sultan II.Abdülhamid'i Tahta Çıkaran ve Tahttan İndiren Fetvalar", Sultan II Abdülhamid ve Dönemi, Editör: Çoşkun Yılmaz, (İstanbul: Sultanbeyli Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Kültür Yayınları, 2012), s.42.
[179] Azmi Özcan, Pan-İslamizm: Osmanlı devleti, Hindistan Müslümanları ve İngiltere (1877-1924), (Ankara: İsam Yayınları, 1997), s.54.
[180] Abdülhamit Kırmızı, "Sultan II. Abdülhamid'in Kişiliği Süreklilik ve Kopuş", Sultan II.Abdülhamid ve Dönemi, Editör: : Çoşkun Yılmaz, (İstanbul: Sultanbeyli Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Kültür Yayınları, 2012), s.19-20.

adamlarının kusursuz bir varisi konumundaydı. II. Abdülhamit dönemi, XIX. yüzyıl başından itibaren görülen reformların uygulandığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Tanzimat döneminin hukuki, idari ve eğitim reformları bu dönemde meyve vermeye başlamış ve zirve noktasına ulaşmıştır[181]. II. Abdülhamit devri okullarında yetişen yeni nesil, II. Meşrutiyet'in ve Cumhuriyet döneminin inkılâplarını gerçekleştirmeye yönelik fikri hazırlığı bu dönemde edinmişlerdir. Yine bu devirde Batı ile doğrudan kültürel temaslar arttığı için Batı kaynaklı yeni edebiyat ve fikir akımları ortaya çıkmıştır. Bu fikirlerin Batılılaşma hareketleri açısından önemli bir rolü olmuştur[182].

İslâm dünyasındaki nüfus ve şöhretine rağmen, Sultan II. Abdülhamit ile Osmanlı aydınları arasında iyi bir yakınlaşma sağlanamamıştır. Özellikle Jön Türkler olarak bilinen grup arasında, II. Abdülhamit'e karşı gittikçe güçlenen bir muhalefet oluşmuştur. Jön Türkler, meşrutiyeti ve Tanzimat'ın Osmanlıcılık idealini savunuyorlardı. Bununla beraber, mensupları arasındaki çeşitli fikir ayrılıkları yüzünden 1906'ya kadar siyasi hayatta etkili olamamışlar ve önemli bir ilerleme sağlayamamışlardır. Ancak bu tarihten itibaren, kısmen küçük bir Asya ülkesi olan Japonya'nın Rusya'ya karşı zaferinden ilham alarak, kısmen de yeni taktik ve anlayışların etkisiyle siyasi hayatta etkin bir rol oynamaya başlamışlardır. Hareketin bu gelişimi önce padişahı meşrutiyeti ilan etmeye zorlamış (1908), ardından da Sultan II. Abdülhamit'in tahttan indirilmesiyle (1909) sonuçlanmıştır[183].

II. Abdülhamit Dönemi Eğitim Politikaları

II. Abdülhamit dönemi (1876-1909), eğitim alanında Tanzimat devrinden itibaren atılan adımların meyvesini verdiği ve uygulanma fırsatı bulduğu bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır[184]. Bu dönemde modern eğitim sisteminin tüm basamaklarında II. Mahmut döneminden itibaren başlayan reform girişimleri artarak sürmüştür. Öte yandan bu dönemde okuma-yazma oranında bir önceki devre göre üç kat artış gözlenmiş ve çeşitli öğretim kademelerinde çok sayıda okul açılmıştır.

Sultan II. Abdülhamit döneminde ibtidai ve rüşdiye mekteplerinin yanı sıra idadi mekteplerinin sayısında da artış gözlenmiştir. 1000 haneden fazla İslam hanesinin bulunduğu yerlerde açılan bu okullardan bir tanesi de Kayseri'de açılmıştır[185].

Sultan II. Abdülhamit döneminde imparatorluğun pek çok köşesinde idadi mektepleri inşa edilmiştir. Sultan II. Abdülhamit döneminde inşa edilen en önemli idadilerden biri de

[181] Lewis, Bernard, Modern Türkiye'nin Doğuşu, s.243.
[182] Osman Kafadar, Türk Eğitim Düşüncesinde Batılılaşma, (Ankara: Vadi Yayınları, 1997), s.114-115.
[183] Azmi Özcan, Pan-İslamizm: Osmanlı Devleti, Hindistan Müslümanları ve İngiltere (1877-1924), s.165.
[184] Bayram Kodaman, Abdülhamis Devri Eğitim Sistemi, s.163-164.
[185] Ahmet Cihan, Reform Çağında Osmanlı İlmiyye Sınıfı, (İstanbul Birey Yayıncılık, 2004), s.216.

Kayseri İdadi Mektebi'dir.

II. Abdülhamit devri eğitim sistemi konuşunda birçok önemli çalışma yapılmıştır. Konumuz gereği bunlardan en önemlileri tanıtılacaktır. Konu hakkında yazılmış en önemli kitaplardan biri Bayram Kodaman tarafından kaleme alınan "Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi" adlı eserdir. Eserde modern maarif teşkilatının yanı sıra II. Abdülhamid devri eğitim politikası, ilköğretim ve ortaöğretim kurumları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. II. Abdülhamid devri eğitimi hakkındaki bir diğer eser de Selçuk Akşin Somel tarafından yazılan "Osmanlı'da Eğitim Modernleşmesi" (1839) adlı kitaptır. Eserde Osmanlı eğitiminde yaşanan modernleşme detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ayrıca II. Abdülhamit döneminde hem Müslüman hem de gayrimüslim eğitiminde yaşanan gelişmeler ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. II. Abdülhamit devri eğitimi hakkındaki önemli kitaplardan biri de Benjamin Fortna tarafından yazılmış olan "Mekteb-i Hümâyûn" adlı eserdir. Kitapta II. Abdülhamit döneminde Osmanlı eğitiminin durumu ve sürdürülen eğitim politikası akıcı bir dille anlatılmıştır. II. Abdülhamit devri eğitimi hakkında yapılmış önemli çalışmalardan birisi de Esma Parmaksız tarafından yazılan "II. Abdülhamid Dönemi (1876-1909) Eğitim Sistemi, Eğitim Yapıları ve Askeri Rüşdiyeler" adlı doktora tezidir. Çalışmada dönemin eğitim sistemi ve eğitim yapıları detaylı bir biçimde incelenmiştir. Bahsettiğimiz bu çalışmalar dışında konu hakkında yazılmış birçok kitap ve makale bulunmaktadır.

II. Abdülhamit dönemi eğitim politikasına baktığımızda zor zamanlarda devlete hizmet verebilecek yetenekler ve siyasi sadakate sahip genç bir nesil yetiştirmenin hedeflendiğini görüyoruz. II. Abdülhamit, eğitim alanında Batı ile rekabet edebilmek için Batılı pedagoji tekniklerinin seçicilikle ödünç alınmasına yönelik bir politika izlemiştir[186].

II. Abdülhamit döneminde eğitim sistemi sağlam bir zemin üzerine oturtulmuş ve devletin eğitim düzeni üzerindeki kontrolü kısmen sağlanmıştır. Dönemin ilk yıllarında laik olarak nitelendirebileceğimiz bir eğitim politikası sürdürülürken, daha sonraki süreçte eğitimde dinselleşme başlamıştır[187]. Bu çerçevede İslâmiyet ile modernleşme arasında bir sentez oluşturulmaya çalışılmış, ders kitapları ve öğretmen davranışlarının din kurallarına uygun olması öngörülmüştür[188].

[186] Benjamin C. Fortna, Mekteb-i Hümayun: Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Döneminde İslam, Devlet ve Eğitim, İstanbul: İletişim Yayınları, 2005, s.291.
[187] Esma Parmaksız, II. Abdülhamid Dönemi (1876-1909) Eğitim Sistemi Yapıları ve ASKERİ Rüştiyeler, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul:Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitisü , 2008, s.27-28.
[188] Selçuk Akşin Somel, Osmanlı'da Eğitimin Modernleşmesi, (1839-1908) İslâmlaşma, Otokrasi ve Disiplin, Çev: Osman Yener, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2010).s.22-23

II. Abdülhamit döneminde maarif teşkilatı modern bir hale getirilmiştir. 1876 yılında ilan edilen Kanun-ı Esasi ile maarifle ilgili hükümler ilk kez anayasa metinlerine girmiştir. Anayasada maarif hizmetleri doğrudan devlet işleri arasında kabul edilmiş ve ilköğretim zorunlu hale getirilmiştir. Bu dönemde Maarif Nezareti yeniden yapılandırılmış ve modern bir teşkilât haline getirilmiştir[189]. Bununla birlikte Maarif Nezareti dâhilinde, bütün öğretim kademeleri için genel müdürlükler ve müfettişlikler oluşturulmuştur. Sancak ve kazalarda da Maarif Meclisi şubeleri açılmıştır. Öte yandan yine Maarif Nezareti'nin içinde rüştiye ve idadi müdürlükleri oluşturulmuştur[190].

Okullaşmanın Yayılması

Sultan II. Abdülhamit döneminde maarif alanındaki en önemli gelişmelerden bir tanesi okullaşmanın ve maarif teşkilâtının vilayetlere kadar yayılmasıdır. Tanzimat döneminde İstanbul'la sınırlı kalan maarif hizmetleri 1878'den itibaren imparatorluğun her köşesine yayılmaya başlamıştır[191].

İbtidai, rüşdiye ve idadi okullarının taşraya yayılışı Sultan II. Abdülhamit döneminde gerçekleşmiştir. 1876 yılından önce taşrada mevcudiyeti sınırlı olan Darulmuallimîn ve sanayi mektebi gibi meslek okulları, II. Abdülhamit devrinde vilayet ve sancak merkezlerine kadar yayılış göstermiştir. Benzer şekilde kız rüşdiyeleri de birçok vilayet merkezi ile sancak ve kaza merkezlerine kadar yayılmıştır. Okullaşmanın taşradaki bu yayılışı vilayet maarif meclisleri ve sancak ile kaza maarif encümenlerinin kuruluşuyla gerçekleşmiştir[192].

II Abdülhamit devrinde okullaşmanın yayılması kapsamında çeşitli kademelerdeki okul sayılarında da artış gözlenmiştir. Bu dönemde ibtidai okullarının sayısı 200'den 5000'e, rüşdiye mekteplerinin sayısı 250'den 600'e, idadilerin sayısı da 5'ten 104'e yükselmiştir[193]. Bütün bu veriler II. Abdülhamit döneminde maarif alanında yaşanan okullaşmanın göstergesidir.

İdadiler

II. Abdülhamit zamanında ortaöğretim alanında idadilerin kurulmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır. Devletin idadiler kurma politikasının en belirleyici özelliği, okulların inşa masrafını karşılayabilmek için bir finans mekânizması oluşturulmasıdır. 1884 yılında

---

[189] Osman Kafadar, Türk Eğitim Sistemi Düşüncesinde Batılılaşma, s.112-113.
[190] Tuğrul Özcan, Merkezi ve Modern Eğitim kapsamında Osmanlı Gayrimüslim Cemaat ve yabancı Okulları, (Ankara: Gece Kitaplığı, 2017). s.25.
[191] Kodaman, Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi, s.37-38.
[192] Somel, "Abdülhamid Devri Eğitimine Genel Bir Balış", Sultan II.Abdülhamid ve Dönemi,, Editör: Çoşkun Yılmaz,(İstanbul: Sultanbeyli Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Yayınları, 2012), s.147-148.
[193] Orhan Koloğlu, Abdülhamid Gerçeği, s.347-348.

oluşturulan Eğitim fonu, devletin yeni okullar inşası uygulamasındaki temel engelin ortadan kaldırılmasına yönelik önemli bir adımdır. Eğitim fonu, öşür miktarının yükseltilmesi yoluyla oluşturulmuştur. Eğitim fonu sayesinde maarif alanında kalıcı bir gelir akışı sağlanmış ve çok sayıda idadi mektebi inşa edilmiştir"[194].

II. Abdülhamid'in Hizmet ve Eserleri

II. Sultan Abdülhamid merhumun yaptığı hizmetler ve bıraktığı eserler aşağıdaki gibidir;

1.Mülkiye'nin (Siyasal Bilgiler Fakültesi) açılması, 2.Eski eserler müzesinin açılması, 3.Divanı Muhasebat (Sayıştay) teşkili, 4.Yüksek Kız Öğretmen Okulunun kurulması, 5.İdadi mektepler (liseler) açılması, 6.Emekli Sandığı'nın kurulması, 7.Bursa Demiryolu'nun inşası, 8.Rüştiyelerin (ortaokul) açılması, 9.Kudüs ve Ankara demiryollarının yapılması, 10.Kadıköy gazhanesinin tesisi, 11.Osmanlı Sigorta Şirketi'nin Teşkili, 12.Selanik-Manastır demiryolunun yapılması, 13.Şam demiryolunun yapılması, 14.Galata rıhtımının inşası, 15.Darülacezenin tesisi, 16.Büyük zelzelede yıkılan kapalı çarşının yeniden yapılması, 17.Şişli Çocuk Hastanesi'nin açılması, 18.Memurların sicillerinin tutulması, 19.Hukuk mektebi tesisi, 20.Güzel Sanatlar Okulu'nun tesisi, 21.Ticaret Mektebi'nin açılması, 22.Yüksek Mühendis Mektebi'nin açılması, 23.Terkos suyunun şehre akıtılması, 24.Ziraat Bankasının kurulması, 25.Bursa'da ipekhane açılması, 26.Halkalı Ziraat ve Baytar Mektebi nin açılışı, 27.Aşiret Mektebi meydana getirilmesi, 28.Yeni Postanenin inşası, Kağıthane fabrikası tesisi, 29.Beyrut Limanı ve rıhtımının inşası, 30.Eskişehir-Kütahya demiryolunun yapılması, 31.Beyrut-Şam-Halep demiryolları inşası, 32.İstanbul-Selanik ve Hicaz demiryollarının inşası, 33.Selanik Limanı ve rıhtımının yapılması, 34.Maden Mektebi'nin açılması, 35.Haydarpaşa Askeri Tıbbiyesi'nin vücuda getirilmesi, 36.Edirne Ziraat Sergisi'nin tertiplenmesi, 37.Şam'da elektrikli tramvayın işletilmesi, 38.İstanbul Hamidiye suyunun şehre akıtılması, 39.Haydarpaşa'ya gar, liman ve rıhtımıyla dalgakıranın inşası, 40.Şam'da Tıbbiye Mektebi'nin küşadı, 41.Bütün memlekette telsiz-telgraf tesisi, 42.Yıldız'da marangozhane meydana getirilmesi, 43.Yıldız Çini Fabrikasının vücuda getirilmesi, 44.Yıldız Kütüphanesinin vücuda getirilmesi, 45.Şam'da Hamidiye Çarşısı'nın inşası (Sûk-i Hamidiye)[195]

[194] Benjamin Fortna, Mekteb-i Hümayun, Osmanlı İmparatorluğunun Son Döneminde Eğitim, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005.) s.151-154.

[195] Mustafa Armağan, Türkiye Edebiyatı Dergisi. Temmuz 2004, Sayı;369, s.7.

II. Abdülhamid Devri Eğitim Politikası'nın Taşraya Yansıması: Yozgat Sancağı Örneği

Prof. Dr. Ali AÇIKEL

Osmanlı eğitim tarihi içinde II. Abdülhamid devrinin ayrı bir yeri bulunmaktadır. Bu devirde ülke genelinde eğitim ve öğretimi geliştirmek ve yaygınlaştırmak için başarılı bir eğitim politikası izlenmiştir.

Abdülhamid'in 33 yıllık saltanat sürecinde klasik medrese eğitimi sürdürülürken modern eğitim kurumları başkent ve taşra vilayetlerinde yaygınlaştırılmıştır.

Bugüne kadar II. Abdülhamid devri eğitimi üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Hatta bu eğitim incelemeleri bazı vilayetler düzeyinde de gerçekleştirilmiştir. Ancak bugüne kadar vilayetler ve sancaklarındaki eğitim kurumları ve faaliyetleri hakkında yapılan akademik çalışmalar sınırlı sayıda kalmıştır.

II. Abdülhamid devri eğitim sistemini tam olarak anlayabilmek için daha fazla vilayet ve sancak çalışmalarına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu düşünceden hareketle Yozgat sancağında eğitimin durumu inceleme konusu yapılacaktır.

İnceleme konusu, daha önce Tanzimat sonrası Yozgat şehrinin eğitim tarihi üzerine hazırlanan bir makale de dikkate alınarak, yeni kaynaklar yardımı ile bütün sancağı kapsayacak şekilde II. Abdülhamid'in eğitim politikasının taşraya yansıması bağlamında ele alınacaktır.

Bildirinin temel kaynakları; Osmanlı arşiv belgeleri, Osmanlı maarif salnameleri, Ankara Vilayet salnameleri ve modern incelemelerdir. Bildiride genel olarak bu kaynaklardaki Yozgat sancağı eğitimine ilişkin veriler tablolar yardımı ile analitik olarak değerlendirilecektir. Başka bir ifade ile sancaktaki Müslim ve Gayrimüslimlere ait sıbyan/iptidai, rüştiye ve idadilerin kuruluş, yaygınlaşma, öğrenci ve hoca sayıları ile sözü edilen okulların müfredatı üzerine yoğunlaşılacaktır. Usul-i cedit mektepleri olarak da bilinen söz konusu kurumlara ilişkin yapılan değerlendirmelerin yanı sıra -Tanzimat sonrası eğitim alanındaki değişimi tespit edebilmek bakımından- usul-i atik olarak tanımlanan sıbyan mektepleri ve medreselerin sancak düzeyindeki eğitim faaliyetleri ve yapılanmalarına da değinilecektir. **Bildirinin temel amacı, özelde Yozgat, genelde Osmanlı eğitim tarihine katkı yapmaktır.**

İdadi mekteplerine ilk olarak 1869 Nizamnamesi'nde yer verilerek, rüşdiyelerden mezun olan Müslim ve Gayrimüslim çocukların bir arada öğretim yapacakları öğretim süresi üç yıl olan okullar olarak tanımlandı (33. Madde). İdadilerin de her türlü masrafları Vilayet Maarif İdaresi sandığından karşılanacaktı.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Yozgat Sancağı, Salname, Rüşdiye, İdadi, Medrese.

2.BÖLÜM
ATATÜRK KAYSERİ'DE VE KAYSERİ LİSESİ'NDE

ATATÜRK VE KAYSERİ ZİYARETLERİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Ulu Önder Atatürk kişisel özellikleri, siyasal ve askerî yetenekleri ile insanlık tarihinde pek ender rastlanan çok yönlü bir lider örneğidir. O; başarılı bir askerdir, iyi bir politikacı, tam bir devlet adamı, hesaplı bir ekonomist, mükemmel bir yönetici, eşsiz bir eğitimci ve cesaretli bir inkılâpçı olma özelliklerini taşıyan gerçek bir kurtarıcı idi.

Ulu Önder Atatürk tüm hayatında eğitime ve eğitimcilere önem vermiş ve yeni Türkiye'nin kurulmasında kendisine en yakın yardımcı olarak öğretmenleri görmüş ve her fırsatta öğretmenleri ve öğretmenlik mesleğini yüceltmiştir.

Yaptığı yurt içi seyahatlerinde ilk ziyaret ettiği yer okullar olmuş ve her fırsatta öğretmenleri ve üniversite öğretim üyelerini yüceltecek davranışlar göstermiştir.

Aziz Atatürk Kayseri'mize beş defa gelmiştir. Her gelişleri bir olay olmuş, incelemelerde bulunmuş, hastane açmış, vatandaşın dertlerini dinlemiştir.

Ne gariptir ki bu güzel ziyaretlerin belgeleri, fotoğrafları, olayın tanıklarının hatıraları, gazete belgeleri bir bütünlük içerisinde değerlendirilememiştir. Bu belgeler dağınık durmaktadır.

Bu belgeler önce öğretmen yazar Ömer Çelebi'nin "Atatürk Kayseri'de" adlı eserinde derlenmeye çalışılmıştır. Hatıralar ise Erciyes dergisi koleksiyonlarında ve TTK ile Genel Kurmay Başkanlığı arşivlerindedir. Atatürk'ün gezileri filme de alınmıştır.

Başöğretmen Atatürk'ün ilimizdeki karşılama ve uğurlama törenlerini, okul ziyaretlerini ve ilin eğitim-öğretim işleriyle ilgili bilgileri kronolojik sıraya göre sunacağız.

Büyük kurtarıcımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün şehrimize yaptığı ziyaretler ve bu teşriflerindeki, denetleme, konuşma söylev ve demeçleri yakın tarihimizin araştırılması gereken konularının başında gelmektedir. Cumhuriyet döneminin gerek önceki gerekse sonraki her iki döneminde de bu tarihi ziyaretlerin aziz milletimizin geçmişinde büyük yeri ve önemi vardır.

"Kişiler doğar, yaşar ve ölürler. Ancak toplumlarda öyle kişiler vardır ki, bunlar eylemleriyle, kişilikleriyle, düşünceleriyle o topluma damgalarını vururlar. O toplumun yaşayış biçimini kaderini değiştirirler. Bu kişilerin o toplum için önemi tartışılamaz."

İşte bu İnsanları yeni kuşakların anlayabilmesi, öğrenebilmesi ve kendilerine bıraktığı mirasa daha fazla sahip çıkabilmeleri için onları tanıyabilmeleri gerekir.

O günleri yaşayan ve bilen, sayıları bir elin, parmaklarının sayısını dahi geçmeyen yaşlı Kayserililerin, her gün birisinin daha aramızdan ayrıldığı günümüzde bu görevi daha fazla

gecikmeden yerine getirmek bizim için bir borç olmuştur. Tarihe ve toprağa karışmaya yönelen bu unutulmaz hatıraları dile getirirken yazılı belgelerden ve hâlen yaşayan bazı canlı tarihlerden faydalandık.

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün Kayseri'yi ziyaretlerinin kronolojik sırası şöyledir[196]:

ATATÜRK KAYSERİ'DE VE KAYSERİ LİSESİ'NDE

İstiklal Harbi'ne 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basarak başlayan Atatürk, savaşın planlarını yaparak ve dünyaya da bu konudaki hedeflerini açıklayarak, yedi ay sonra 19 Aralık 1919 tarihinde de Kayseri'ye geldi. Bu kutlu geliş yine şuurlu Kayseri aydınlarınca Kayseri'nin resmî günü oldu. O günden bugüne kadar da her yıl aynı tarihte mütevazı bir biçimde kutlanır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk, Kayseri'yi beş kez ziyaret etmişlerdir:

1.19-21Aralık1919

2. 13-14 Ekim 1924

3. 20 Eylül 1928

4. 18 Kasım 1930

5. 4-5 Şubat 1934

ATATÜRK'ÜN KAYSERİ'YE İLK GELİŞLERİ (19-21 ARALIK 1919) ULU ÖNDER KAYSERİ'DE…

S. Burhanettin AKBAŞ*

Ulu Önder'in Kayseri'ye ilk gelişlerinin tarihi olan 19 Aralık 1919 tarihi, Kayseri halkı tarafından büyük bir gururla kutlanmaktadır. Bu haklı gurur, Türk Kurtuluş Savaşı'nın planlandığı en kritik günlerde tecelli eden ziyaretin öneminden kaynaklanmaktadır. Bu tarihî vakanın ayrıntıları Kayseri için ve millî tarihimiz için önem taşımaktadır. Ulu Önder'in 19 Aralık'ta başlayan ve 21 Aralık'ta sona eren Kayseri gezisinde neler olmuştu, Ulu Önder kimlerle buluştu, neler söyledi, nereleri ziyaret etti? Bütün bunları sizlerle paylaşmak istiyoruz.

19 Aralık'ta Sivas'tan Kayseri'ye Hareket Edildi

19 Aralık 1919'da Sivas'tan Kayseri'ye hareket eden heyette Mustafa Kemal Atatürk,

[196] Kayseri Eğitim Belgeseli, s.20.

* S.Burhanettin Akbaş , Araştırmacı-Yazar, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni.

Mazhar Müfit Kansu, Hüsrev Gerede, Hüseyin Rauf Orbay, Dr. Refik Saydam, Hakkı Behiç, A. Rüstem, Şeyh Fevzi Efendi, yaverleri Cevat Abbas Gürer, Muzaffer Kılıç, Bedri ve başka şahıslar da bulunmaktadır.

Mazhar Müfit Kansu

Heyet-i Temsiliye üyesi olan Mazhar Müfit Kansu, hatıralarında Sivas'tan Kayseri'ye gelişin serüvenini şöyle anlatır: "Sivas'tan hareketimizden sonra, bir köprü başına geldik, doğru gidilirse bu yol Tokat ve Amasya'ya gidiyordu, sola dönerek köprü geçilecek olursa bu da Kayseri yolu idi. Tabii biz sola saptık, bir müddet sonra ismi hatırımda kalmayan bir köye geldik"[197]. "Köyden harekâtımızdan sonra, bir dağın kenarından geçen şose üzerinden dağı aşmak oldukça zahmetli geçtik. Nihayet kar ve buzdan çok eziyet çekerek 19 Aralık 1919 Cuma günü Kayseri'ye yaklaşmakta idik"[198]. Mazhar Müfit Kansu'nun içerisinde bulunduğu eski otomobilin üç defa iç lastiklerinin parçalanması sonucunda, araçları yolda kalmış. Çok çetin kış şartlarında diğer ekipten geri kalmışlar ve kara saplanan arabayı kurtarmak için Taşçızade Mehmet Efendi, Amerikan Kolejinden bir kamyon bulmuş ve arabadakiler kurtarılmış ve gece yarısına yakın Kayseri'ye getirilmişlerdir.

Kayseri'de hava çok soğuktu ve kar serpiştiriyordu, halk çok kalabalıktı. Mustafa Kemal Paşa ve beraberindekiler ise 19 Aralık 1919'da akşam saatlerinde Kayseri'ye ulaşmışlardır. Oldukça soğuk bir gündür. Yerler tamamen buzla kaplıdır ve gün boyu devam eden kar yağışı aralıklarla sürmektedir. O zaman genç bir öğretmen olan 1899 doğumlu Ahmet Hilmi Güçlü'nün ifadesine göre, Atatürk'ün geleceğini öğrenen halk, soğuğa ve kar yağışına aldırmadan yollara dökülmüştür. Çifte Kümbetlere kadar yolun iki yanını doldurmuşlar; atlılar ise, çok daha uzaklara gitmişlerdi. Vakit akşamüzeriydi ve Atatürk'ü "Yolunda ölmeye hazırız paşam!" sözleriyle alkışlıyorlardı. Akşam İmamzade Raşit Ağa'nın evinde misafir edildi, demektedir[199].

Atatürk, eski bir Ford arabaya binmişti, hemen halkın içine karıştı ve yürüyerek şehre geldi. O tarihte Jandarma kaleminde yazıcı olan 1314 doğumlu Talaslı Gazi Türkcan ise, Ömer Çelebi'ye şunları ifade etmiştir: "Ben, o zaman jandarma kaleminde yazıcı erdim. Jandarma kumandanımız Binbaşı Hayri Bey ve Jandarma Bölük Kumandanımız da Yüzbaşı Ali Tatıp Bey idi. Atatürk'ün geleceğini ilk olarak Yüzbaşı Tatıp Bey, o sabah bize söyledi. Kumarlı'ya kadar yolun her iki yanı asker ve jandarmayla koruyucu tedbir alınmıştı. Vakit ikindi üzeri, yani akşam yakınıydı. Halk, Çifte Kümbetlere kadar yolun iki yanını tutmuştu ve çok kalabalıktı. Atatürk, eski bir Ford araba ile geldi. Halk ile yavaş yavaş yürüyerek geldi. Şimdiki stadyumun (stadyum yıkılarak yerine Form AVM yapıldı) yanında Küçük Hacı deve

[197] Kansu, Mazhar Müfit, Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber, TTK Yayını, Ankara, 1968, s.489.
[198] Kansu, Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber s.490.
[199] Çelebi, Ömer, Atatürk Kayseri'de, Ankara, 1973.s.23

kurban etti. Hava çok soğuktu ve hafif hafif de kar atıştırmakta idi[200].

Kayserililer Ata'yı Cirit oynayarak karşıladılar:

O zamanlar on sekiz yaşında bir delikanlı olan 1317 (M.1901) doğumlu Ali oğlu Osman Bakkalbaşı, Atatürk'ü karşılayan atlılar arasında bulunduğunu bildirdiği gibi, 1315 (M.1899) doğumlu olan Ali Büyükgöncü de atlılar arasında bulunduğunu bildirmiş ve o günü şöyle anlatmıştır: "*Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının geleceği haberi duyulunca, sabahın erken saatinde 500-600 kadar atlı toplanarak yola çıktık. Yaya karşılayıcılar pek çoktu. Çifte Kümbetlerden şimdiki hükümet meydanına kadar yolun iki yanı insanla doluydu. Atlılar, cirit oynayarak yol boyu çok ileri açıldık. Ben ve bir atlı arkadaşım çok daha ileri giderek Kayırhanı'nda karşıladık. Mustafa Kemal, beyaz renkte bir arabadaydı. Hava çok soğuktu. Çifte Kümbetlere gelince Mustafa Kemal Paşa arabadan indi. Yolun her iki yanındaki halkı selamlayarak belediyeye kadar yürüyerek geldiler. Şehre giriş yeri olan ve şimdiki stadyumun yanında Küçük Hacı, bir deveyi kurban (olarak) kesti. Belediyeye geldiklerinde vakit akşam namazı vaktiydi. Belediyeden ayrıldıktan sonra eşraftan İmamzade Raşit Ağa'nın evine gitti ve orada misafir kaldılar. Bu ev, yapısı ve mobilyası bakımından şehrin en iyi eviydi*."[201]

Vali'den ihtiyatlı karşılama ve bir çocuktan heyecanlı bir şiir

Hâlihazırda işgal altında da olsa bir Osmanlı Devleti ve hükümeti vardı. Valiler, devletin ve hükümetin valisi oldukları için zamanın Kayseri Valisi de Atatürk'ü sadece uzaktan izlemekle yetinmişti. Mustafa Kemal Atatürk'ün emir eri Ali Çavuş, bu durumu hatıralarında şöyle dile getirir: "*Kayseri halkı çok büyük bir coşku ile Atatürk'ü karşıladı. Kayseri valisi kafileyi Kayseri'nin uzağında, bir İngiliz arabasına binmiş olarak karşılamıştı. Bu hâl Atatürk'ün gözünden kaçmamış, Vali'yi arabalarına almadan Kayseri'ye girmişlerdi. Vali'ye kızgınlığı, Erzurum ve Sivas kongrelerinde İngilizlerin olumsuz gayretleri ve Sivas Kongresi'ndeki manda ve himaye meselesindendi. Vali'ye bir Türk atasözünde (olduğu) gibi 'Ne Şam'ın şekeri ne Arap'ın yüzü demek istemişti."* Atatürk'ün emir eri Ali Çavuş'un naklettiği bu bilgiyi ihtiyatla karşılamamıza sebep olan bilgiler vardır. Kayserili Cemal Hattat'ın hatıralarında daha Kayseri'deki ilk geceden itibaren gece geç vakitlere kadar zamanın Kayseri valisi Salih Lütfü Bey ile görüşmeler yapıldığı anlaşılmaktadır[202]. Bir gün sonra da valiliği ziyaret edeceklerdir. Emir eri Ali Çavuş'un dikkat etmediği husus, Salih Lütfü Bey'i alenen riske sokmamak için Atatürk ve arkadaşlarının halkın huzurunda onunla birlikte görüntü vermekten sakınmaları olabilir. Emir eri Ali Çavuş, Atatürk'ün Kayseri'ye geldiğinde halka kısa bir konuşma yaptığından da bahseder:

---

[200] Çelebi, Atatürk Kayseri'de, s.23-24
[201] Çelebi, Atatürk Kayseri'de, s.25

[202] Özmerdivenli, Yusuf, Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli, Ankara, 1997, s. 124.

"*Atatürk halka kısa ve heyecanlı bir konuşma yaptı. Halk coşmuştu. Atatürk'ün nutkuna bir ilkokul çocuğunun cevap vermesi hepimizin gözlerini yaşartmıştı. Mini mini çocuk:*

Kan aksa can çıksa dönmeyeceğiz geri
Damarlarımızda taşıdığımız ecdat kanı
Allah hakkı için başaracağız bu işi

……..

şiiri ile sözlerini bitirdiği zaman Atatürk eğilerek çocuğu okşayıp öptü ve halkın duyacağı bir sesle:

-Biz bu işe Allah'ın yardımıyla başladık. İnşallah memleketimizi kurtararak yarının gençliği olan sizlere emanet edeceğiz, demişti.

Kayseri halkının 'Yaşa, var ol!' sesleri ve alkışları Atatürk gibi hepimizi memnun etmişti. Kayseri cenge hazırdı"[203].

Atatürk, İmamzade Raşit Ağa'nın evinde kaldı.

Mazhar Müfit Kansu'nun hatıralarında Raşit Efendi Konağı ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır: "Kayseri'ye vasıl olan Mustafa Kemal Paşa, İmamzade Raşit Ağa'nın hanesinde misafir edilmiş, ben ve Hüsrev Bey de bu evde kalacak surette hazırlık yapılmış. Rauf Bey, Nuh Efendi'nin hanesinde ve diğer arkadaşlarla diğer zevatın hanelerine misafir edilmişler." Mustafa Kemal Paşa: 'Arkadaşlarım gelmeden sofraya oturmam' deyince bir kamyon ve kâfi jandarma ile yolda kalanlara yardıma çıkılmıştı. Nihayet kara saplanan otomobil kurtarılmış ve gece yarısına bir saat kala Kansu ve arkadaşları kamyonun arkasına bağlanan arabaları ile birlikte şehre giriş yapmışlardır. Kansu, Kayseri'de Atatürk'ün yanına gelmiştir ve aralarında geçen konuşmayı şöyle nakletmektedir: "*Donacak haldeydik. Paşa'yı hazırlanmış sofraya oturmamış, gezinmekte bulduk. Merak ile: 'Aman yahu, nerede kaldınız, merak içindeyim' dedi. Ben de bizi bırakıp kaçtınız sandım, bu olur mu?"* dedim. "*Ne bileyim, arkadan yavaş yavaş geliyordunuz, kara saplandığınızı zannettim. Neyse, geçmiş olsun. Bu havalarda bu kırık dökük otomobillerle bundan daha iyi seyahat mümkün olur mu?"* dedi. Biraz ısındık ve sofraya oturduk. Paşa'nın güzel hikâyeleriyle çektiklerimizi unutarak güle güle yemek yedik. Ertesi gün Kayseri'de kalacaktık, ziyaret edilecek yerler vardı. Gece yarısını geçmiş idi ki, yatak odalarına çekildik. Paşa, sağdaki odada, ben karşıdaki odada, Hüsrev Bey de yanımdaki odada mükemmel ve çok rahat yapılmış yataklara kavuştuk. Odalar, yanan sobalarla mükemmel teshin edilmişti. Rahat uyuduk. Raşit Ağa'nın misafirperverliğini unutamıyorum"[204].

[203] Oranlı, Ziya, Atatürk'ün Şimdiye Kadar Yayınlanmamış Anıları, Ankara, 1967. s.43.
[204] Kansu, Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber, s.491.

O yıllarda yokluk ve ümitsizlik hüküm sürüyordu

Atatürk'ün Kayseri'ye geldiği 1919 yılı aslında Türk Milleti için kara yılların arasında yer alıyordu. Yurdun dört bir yanı işgal altındadır. Türk Ordusu dağıtılmış, elinden silahı ve cephanesi alınmıştır. Halk umutsuz ve yorgundur. Fakirlik bir yandan, salgın hastalıklar diğer taraftan halkı yıpratırken, Türk Halkı yurdunun işgal edilişinin derin üzüntüsü içerisindedir. Ahmet Hilmi Kalaç, o yılların Kayserisini anlatırken aslında yurdun genel durumundan da manzaralar çizmektedir: "*Hükümet otoritesi çok zayıflamış, adeta yok denecek derecede, asayiş bozulmuş, soygunculuk, şekavet eksik değildi. İaşe darlığı, bilhassa un ve ekmek buhranı şiddetle devam ediyordu. Ticaret hayatı felç bir halde, herkes bir endişe ve ümitsizlik halindeydi*"[205].

Bu sıkıntılı dönemde Belediye Başkanlığı yapmış olan Ahmet Rıfat Bey (Çalıka) hatıralarında şöyle diyor: "*Birinci Dünya Savaşı içinde, akşamdan ekmek bekleyip sabaha çıkanları, çıkamayıp ölenleri gördüm. Ölenleri kaldırdım ve kalanların yaralarına merhem olmaya çalıştım. 23.000 nüfusa kadar Belediye'den ekmek temin etmeye çalıştım. Belediye'nin kokmuş olduğu için el koyup toprağa gömdüğü etleri yiyenleri, salhanede kesilen koyunların kanlarını dilleri ile yalayanları görmüştüm*"[206].

1918 yılına kadar elde ettiği hububatın büyük bir bölümünü 3. Orduya sevk eden Kayseri, 400 bin kilo pastırma üreterek yine 3. Orduya göndermişti. Lakin evlatlarını cepheye yolladığı için de araziyi yeterince ekememiş ve tarım rekoltesi de oldukça düşmüştü. 1919 yılında ise kısmen toparlanma olmuş, merkezde bir önceki yıl 6.857.441 olan hububat rekoltesi 1919 yılında 8.815.851'e yükselmiştir. Yine Bünyan-ı Hamid kazasında 1918 yılında 613.543'e düşen hububat miktarı 1919 yılında 2.483.707'ye yükselmişti[207].

İkinci gün… 20 Aralık 1919

Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları 20 Aralık 1919 Cumartesi gününü Kayseri'de bir kısım ziyaretlerle gerçekleştirmişlerdir. Ziyaret edilen yerler arasında hükümet ve belediye binaları, askerî kulüp, Kayseri İhtiyat-ı Zabitan Cemiyeti Merkezi ve bazı mektepler vardır.

Pastırmalı Yumurta

Kansu'nun hatıralarına dönecek olursak Kansu o günün sabahını şöyle anlatmaktadır**:**

"*Sabahleyin mükemmel bir kahvaltı yaptık; evet, mükemmel diyorum, bizim aylardır ki, tereyağı, kaymak, süt, bal gördüğümüz yoktu. Bu gibi şeylerden mahrum kaldıktan sonra insan bir gün kavuşursa kıymetleri o zaman daha ziyade artıyor. Paşa, kahvaltıda yine şakaya başladı. Ev sahibine: 'Azizim, biz her sabah sütten, kaymaktan bıktık. Sizin meşhur pastırmanız vardır, üzerine birkaç taze yumurta kırılsa da daha kuvvetli bir kahvaltı alsak,*

[205] Kalaç, Ahmet Hilmi, Kendi Kitabım, …….., Yeni Matbaa, 1960.s.144.
[206] Çalıka, Hurşit, Kurtuluş Savaşı'nda Adalet Bakanı Rıfat Çalıka'nın Anıları, İstanbul, 1992.s. 18
[207] BOA, DH.İ.UM.nr. E55/81. DH.İ.UM NR. E 55/40

nasıl olur? Bugün gezeceğimiz yerler var, öğle yemeğini biraz geç yiyeceğiz!' ve Paşa bana bir göz işareti yaptı. Raşit Ağa: *"Başüstüne efendim!"* diyerek fırladı gitti. Paşa: "*Öyle değil mi? Kaymaktan, sütten, baldan filan bıktık."* deyince bir kahkaha attık. "*Adi bir çay ile bir dilim ekmekten ne haber Paşam?"* dedim. "*Canım pastırmalı yumurta istedi de onun için söyledi."* dedi. Beş on dakika geçmeden pastırmalı yumurta geldi. Nihayet mükemmel bir yemek yedik. Arkadaşlar da birer birer geldiler, birleştik. Askerî kulübü gezdik; bir küçük mütevazı evdi. Sonra bazı mektepleri ve Ermeni cemaatine ait mektebi ve papazını gördük. Fakat Kayseri'yi terk etmek üzereymiş. İleri gelenlerle, işimiz hakkında müzakerelerde bulunuldu. Kayserililer umumiyetle Kuva-yı Milliyeci ve fedakâr ve vatansever insanlardır. Her şeye hazır olduklarını memnuniyetle müşahede ettik. O gece de misafir olduğumuz evlerde kaldık"[208].

Ahmet Hilmi Kalaç

Ahmet Hilmi Kalaç ise 20 Aralık 1919'u şöyle dile getirir:

"*Hükümet ve belediyeyi ziyaret ettiler. Halkla ve bilhassa hocalarla toplu bir halde görüşmek arzusunu izhar ettiklerinden, başta Kızıklı Hacı Kasım Efendi olduğu halde, ilmiye sınıfının ileri gelenleri, tüccar ve esnaftan bazıları Raşit Efendi Kütüphanesi'nde toplandılar. Kütüphaneye gelen hocaların ayrı ayrı ellerini sıkarak iltifatta bulundu. Memleketin uğradığı haksızlığı, bunu önlemek için milletçe yapılacak vazifeyi tebarüz ettirdi. Kayseri'de bir de beyanname neşrederek ertesi gün Ankara'ya müteveccihen yollarına devam ettiler"*[209].

Raşit Efendi Kütüphanesindeki toplantı ve Kızıklı Hoca Kasım Efendi

Kayseri insanı Millî Mücadele'ye çok büyük destek vermiştir. Mustafa Kemal Atatürk'e bu destek Sivas Kongresi öncesi Ahmet Hilmi Bey tarafından bizzat açıklandığı gibi, Sivas Kongresi sonrasında da 19 Aralık 1919'da Atatürk'ün Kayseri'ye gelişlerinde şehrin ileri gelenleri tarafından açıklanmıştır. 20 Aralık 1919'da Raşit Efendi Kütüphanesi'nde Kayseri ileri gelenlerinden Hacılarlı Mustafa Efendi, Beydayı'nın yeğeni Ahmet Efendi, Nisarizade Abdurrahman Efendi, Taşçıoğlu Mehmet Bey, Ahmet Hilmi Kalaç, Mehterin Yunus Efendi, Avukat Osman Bey, Tacettin Tacettinoğlu ve Ahmet Hilmi Güçlü gibi daha şehrin ileri gelenlerinden birçok insanla Atatürk görüşmüştür. Kütüphanedeki toplantıda Mustafa Kemal Paşa, hocaların ve diğerlerinin ayrı ayrı ellerini sıkarak iltifatta bulunmuştur. Memleketin içine düştüğü bu kötü durumdan ancak, birlik ve beraberlik içerisinde, milletçe kurtulacağını söylemiş ve onlardan yardımlarını istemiştir. Toplantıda bulunanlar gerekeni yapacaklarını ve kendilerini destekleyeceklerini Atatürk'e bildirmişlerdir[210]. Raşit Efendi Kütüphanesi'ndeki bu toplantıdan sonra Kayseri halkı üzerinde büyük etkisi olan Kızıklızade Hoca Kasım

[208] Kansu, Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber, s.492
[209] Kalaç, Kendi Kitabım, …….., s.159.
[210]Kars, Zübeyir, Milli Mücadele'de Kayseri, Kültür Bakanlığı Yayını Ankara, 1993. s.62-66

Efendi'yi evinde ziyarete gitmişlerdir. Bu görüşmede Hoca Kasım Efendi, Atatürk'e şöyle hitap etmiştir:

-Doğudan mavi gözlü bir zat gelecek ve bu vatanı kurtaracak. Allah'ül-âlem, o zatı muhterem siz olsanız gerektir.

Bu sözler ve ardından Hoca Kasım Efendi'nin yapmış olduğu dua Atatürk ve arkadaşlarını son derece memnun etmiştir.

Din adamlarının Heyet-i Temsiliye'ye takındıkları tavır önemliydi

Heyet-i Temsiliye'ye karşı din adamlarının tavrı çok önemliydi. Özellikle Kayseri Müdafa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığı da yürüten Müftü Ahmet Remzi Efendi başta olmak üzere Kayseri Müdafa-i Hukuk Cemiyeti'nin bütün üyeleri Atatürk'ü karşılamaya gelmişlerdi. İhtiyat-ı Zabitan üyeleri, devlet memurları, Kayseri ulemasında Kızıklı Hacı Kasım Efendi de Ata'yı karşılayanlar arasında yerini almıştı. Bu da göstermektedir ki Kayseri şehir olarak Ata'yı karşılamaya önceden hazırlanmıştır[211].Kayseri'deki medreselerde de aynı hazırlığın yapıldığını Dar'ü-l Hilafetü'l-Aliye Medresesi öğrencisi olan Hakkı Demirtaş'ın ifadelerinden öğreniyoruz: "Hey'et-i Temsiliyeyi karşılamak için medresede günler evvel hazırlıklar yapıldı. Medresede Miyaszade Nuh Mehmed Efendi, Ekmek Yemez Osman Efendi, İmam Ahmet Efendi gibi hocalarımızda bir istek ve sevinç vardı"[212].

Kayseri millî uyanışta tereddüt değil cesaret göstermişti

Biraz gerilere gidelim. Kayseri'de millî uyanışı canlı tutan bazı şahısları kısaca tanımak gerekli olacaktır. Çünkü Sivas Kongresi'nde Atatürk'le yan yana gelen bir kısım Kayserili şahıs, Kayseri'de boş durmamış ve önemli çalışmalar yapmışlardı. Yani Kayseri'de Millî Mücadele'nin alt yapısı oluşturulmuştu. 21 Ağustos 1911'den 2 Nisan 1919'a kadar Kayseri Müftülüğü görevini yürüten Şeyhü'l-İslam Mustafa Sabri'nin Kayseri'deki propagandasına izin vermediği için müftülük ve müderrislik görevinden azledilen Müftü Ahmet Remzi Efendi, 2 Kasım 1919'da Kayseri'den Osmanlı Meclisine mebus seçildiği halde istifa ederek bu meclise katılmamıştı[213]. Erzurum Kongresi'nden sonra ikinci bir kongrenin Sivas'ta yapılacağı haberi duyulunca Ahmet Remzi Efendi'nin önderliğinde elli kişilik bir grup Taşçıoğlu Mehmet Bey'in evinde gizlice toplanmışlardı. Gizlice diyorum, çünkü zamanın Kayseri valisi Ali Ulvi Bey, İstanbul yanlısı idi ve Kayseri'de Millî Mücadele yanlılarının faaliyetlerini büyük ölçüde kısıtlamıştı. Taşçıoğlu Mehmet Bey'in evindeki toplantıda

---

[211] Sarıkoyuncu, Ali, "Mustafa Kemal ve Milli Mücadele'de Din Adamları", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, sayı: 39. s.997-998.

[212] Kars, Milli Mücadele'de Kayseri, s.58.

[213] Çoker, Fahri, Türk Parlamento Tarihi, TBMM Yayını, c.III. s.639.

Katipzade Nuh Naci ile Ahmet Hilmi Bey'in Sivas'a gitmesine karar verilmişti. Daha sonra İmamzade Ömer Mümtaz Bey de aralarına katılınca üç kişi olmuşlardı[214]. Bu üç delege Sivas Kongresi'nde Mustafa Kemal Paşa ile görüşmüşler, Kayseri'ye döner dönmez de Ahmet Paşa İlkokulunda gizli bir toplantı yaparak Kayseri Müdafa-i Hukuk Cemiyetini kurmuşlardı. Seksen kişilik topluluk, aralarından Müftü Ahmet Remzi Bey'i başkanlığa getirmiş, idare meclisine ise Nuh Naci Bey, Ahmet Hilmi Bey, Mazhar Karakaya, Faik Seler, Mustafa Ağırnaslı ve Uşaki Osman seçilmişlerdi[215].

Görülüyor ki 19 Aralık 1919 tarihinden çok önce Kayseri'deki örgütlenme gerçekleştirilmişti. Millî uyanışın neticesinde teşkilatlar halkı aydınlatmak için önemli faaliyetler yapmıştı.

Sivas Kongresi delegelerinden İmam zade Ömer Mümtaz Bey, Kayseri İhtiyat-ı Zabitan Teavün Cemiyeti'ndeki toplantı: I. Dünya Savaşı'nda cephelerden ve esaretten dönen ihtiyat zabitleri Kayseri'de "İhtiyat-ı Zabitan Teavün Cemiyeti"ni kurmuşlardı. Çünkü o yıllarda Kayseri'de Adana'nın ve Maraş'ın Fransızlar tarafından işgali şiddetle protesto ediliyordu. Hatta "Adana'ya Doğru" isimli gazete çıkarılmıştı. Haçın'da (Saimbeyli) Ermeni mezalimine karşı intikam alayları oluşturulmuştu. İntikam alayının sayısı İncesu, Bünyan ve Develi'den katılan gönüllülerle 200 atlıya ulaştı. İntikam Alayı Saat Kulesi Meydanı'nda yapılan konuşma ve dualardan sonra Haçın'a hareket etti[216].

1317 doğumlu olan Cemal Hattat, Ömer Çelebi'ye Haçın cephesindeki çarpışmaları anlatırken, "Topu da, makineli tüfeği de Bağdat Cephesi'nden dönen Mehmet Çavuş'tan başkası kullanamıyordu." demektedir[217]. İşte bu ihtiyat zabitleri cepheden cepheye koşmuşlardı ve askerî silahları ve harp sanatını çok iyi biliyorlardı. Başlarında da Mustafa Kemal Paşa'nın Sivas Kongresi'nde güvenliğini sağlayan Mazlum Rasim (Can) Bey vardı. Ekim 1919'da Kayseri'ye dönen Mazlum Rasim Bey, bu cemiyetin başına getirilmişti. Bu zat, 1911 yılında Kayseri İdadisinde öğretmenlik yapmış, cesur ve yurtsever bir insandı[218]. Sivas Polis Müdürü iken Kayseri'ye cemiyetin başına getirilen Mazlum Rasim Bey, o günleri şöyle ifade etmiştir: "Sivas Kongresi hitama erip de Temsil Heyeti seçildiği günün ferdasında (ertesi) her sabah mutat ziyaretlerimin sonucu Mustafa Kemal Paşa'ya yaparak veda ettim. Niçin ayrılıyorsun, dediler. Hey'et-i Temsiliye seçildi, murahhaslar mıntıkalarına avdete başladılar, ben de Kayseri'ye giderek hizmete başlamak istiyorum, diye arz ettim. İlk memuriyetim burada başlamıştır. İdadi muallimi olarak hizmet etmiştim. Talebelerim oradadırlar. Halen de İhtiyat zabitidirler. Muhiti iyi tanırım. Hizmet için de en iyi saha benim

[214] Kars, Milli Mücadele'de Kayseri, s. 15.
[215] Kars, Milli Mücadele'de Kayseri, s.34-37.
[216] Kars, Zübeyir, Milli Mücadele'de Kayseri, s. 17
[217] Çelebi, Atatürk Kayseri'de,s.47.
[218] Çelebi, Atatürk Kayseri'de,s.49.

için orasıdır, diye maruzatımı yaptım. Muvafık buldular. O gün merhum Ruşen Eşref ile hareket ettik, Kayseri'ye muvasalat ettiğim gün, merhum Ahmet Hilmi Kalaç ile buluştuk. Onun evinde barındım. Adana'ya Doğru diye bir gazete çıkarmayı beraberce kararlaştırdık. O da Erciyes gazetesini çıkarmakta idi. Talebelerim olan gençler beni İhtiyat Zabitan Cemiyeti reisliğine getirdiler"[219]. Zübeyir Kars, bu cemiyetin Kayseri'de Türk millî uyanışında önderlik ettiğini ifade etmektedir[220]. Hatta o sırada Pozantı taraflarına "av tüccarı" adıyla kurdukları beş kişilik bir ekip millî uyanışı anlatmak için propaganda faaliyetine gönderilmişti[221]. Kayseri İhtiyat-ı Zabitan Teavün Cemiyetinin üyeleri arasında Osman Coşkun, Mazlum Rasim, Bünyanlı Müderris Mehmed Âlim Efendi, Jandarma Zabiti Ratıp Bey, yedek subaylardan Kemal, İcracı Şaban ve Naim, Tacettin Tacettinoğlu, Başçavuş Mehmet, Ahmet Efendi, Avukat Osman Bey, Ahmet Hilmi Kalaç, Mehterin Yunus, Taşçıoğlu Ömer, Nisarizade Abdurrahman, Sait Feyzioğlu, Cemal Hattat, Tevfik Hocanın oğlu Mehmet Efendi, Şişlinin Abdurrahman, Nakibin Osman, Ahmet Hilmi Güçlü gibi şahıslar vardı[222]. 20 Aralık 1919'da bu cemiyette yapılan toplantı oldukça önemliydi. Mustafa Kemal Paşa, burada etkili bir konuşma yapmıştır. Bu toplantıya katılanlardan biri de 1899 Kayseri doğumlu olan Ahmet Hilmi Güçlü'dür ve o günkü toplantıyı Ömer Çelebi'ye şöyle nakletmiştir: "Mustafa Kemal Paşa, Yedek Subaylar Cemiyeti binasına giderek konuşma yaptı. Konuşmasının yalnız şu kadarını hatırlıyorum: "*Arkadaşlar, memleketin mevcudiyeti tehlikededir. Bizim, sizinle sevgi, saygımız cephede başlamıştır. Yedek Subaylara güveniyoruz, inanıyoruz."* dedi. Yedek Subaylar da cevaben: *"Emrinizdeyiz, canımızla, kanımızla, sizinle beraberiz."* dediler. Bina önünde bir de fotoğraf çektirdik"[223]. Mustafa Kemal Atatürk ve Heyet-i Temsiliye üyeleri Kayseri İhtiyat-ı Zabitan Teavün Cemiyeti Merkezi önündeler. Öndekiler: Rauf Bey (Orbay), Mustafa Kemal Atatürk ve Hüsrev Bey. Arkadakiler: Hacılarlı Mustafa Efendi, Beydayının Yeğeni Ahmet Efendi, Nisarizade Abdurrahman Efendi, Taşçıoğlu Mehmet Efendi, Avukat Osman Bey, Ahmet Hilmi Kalaç, Mazhar Müfit Kansu, Mehterin Yunus, Sağır Hocanın Oğlu, Tacettin Tacettinoğlu, Ahmet Hilmi Güçlü.

[219]Önder, Ali Rıza, Kayseri Basın Tarihi, Ankara, 1972, s.158-159
[220] Kars, Milli Mücadele'de Kayseri, s. 17.
[221] Kars Milli Mücadele'de Kayseri, s. 15.
[222] Kalaç, Kendi Kitabım, 1960.s. 157, Sarıkoyuncu, Ali, "Mustafa Kemal ve Milli Mücadele'de Din Adamları", s.386
[223] Çelebi, Atatürk Kayseri'de, s.54.

20 Aralık 1919 **Mustafa Kemal ve Heyeti Temsiliye üyeleri "Kayseri İhtiyat ve Zabitan Teavün Cemiyeti Merkezi" binası önünde halk ile birlikte. Tanınabilenler:1) Rauf Bey, 2) Mustafa Kemal Paşa, 3)Hüsrev Bey.Arka sıradakiler:4) Hacılarlı Mustafa Efendi,5)Bey dayının yeğeni Ahmet Efendi,6)Nisarizade Abdurrahman Efendi,7)Taşcıoğlunun Mehmet Efendi,8) Av. Osman Bey,9)Ahmet Hilmi Kalaç,10) Mazhar Müfit Kansu,11)Mehterin Yunus,12) Sağır hocanın oğlu,13) Tacettin Tacettinoğlu,14 Ahmet Hilmi Güçlü.**

Fotoğraf 25:13 Ekim 1924 Atatürk'ün Kayseri de karşılanışı.Tanınabilenler:1) Ahmet Hilmi Kalaç,2) M. Kemal Atatürk,3) Vali Muammer Bey,4) Mebus Nuh Naci Bey,5) Taşcıoğlu Mehmet Efendi.(Resimler K.L. 100.Yıl Şeref Belgeseli'nden)

21 Aralık 1919 Pazar… Üçüncü Gün…

21 Aralık 1919 tarihinin en önemli hadisesi Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesi adına Kayseri halkına verilen beyanname olmuştur. Altı kişilik heyet sabah saat dokuzu on geçe Kayseri'den ayrılmıştır. Mazhar Müfit Kansu, hatıralarında şöyle diyor: "*Kayseri'den 21 Aralık 1919 Pazar sabahı hareketle doğruca Mucur'a gidiyorduk. Fakat hareket dokuzda olmak lazım gelirken on dakika geç kaldığımızdan hareket müdürü söylenip duruyordu. Bu on dakikayı birinci on beş dakikalık istirahattan keserek telafi edeceğini teemmül ile biraz öfkesi geçti. Soğuk çok ziyade idi. Himmetdede köyünde on beş dakika yerine beş dakikalık bir tevakufla tekrar yola düzüldük. Öğle yemeği otomobillerde yenecekti. Kayserililerin yolluk olarak verdikleri börekler, sucuklar, pastırmalar, piliçler her otomobile bu tavakkuf sırası taksim ve tevzi edildi. Bu defa da kar yerine biraz yağmur yağdı ve nihayet, yolları kardan ve çamurdan cıvık bir hal aldığından, mukadder saatten iki üç saat sonra yani gece sekiz buçukta Mucur'a gelebildik"*[224].

Kayseri'den atlılar Topaklı'ya kadar Ata'yı uğurladı. Kayseri'den Ata'ya refakat eden atlılardan Ali Büyükgöncü o günü şöyle ifade eder: "*Mustafa Kemal Paşa giderken sabahleyin Saat Kulesi'nin yanında ufak çapta bir uğurlama töreni yapıldı. Toplantıda şehrin ileri gelenleri vardı. Yola çıkıldı. Himmetdede'ye yaklaşınca, Paşa, atlılara: 'Dönün çocuklar, yorulmayın!" dedi. O zaman atlılardan Germirli Hacı: 'Paşam, biz sizi yolcu edeceğiz. Bizim atlarımız yorulmaz." dedi. Topaklı'ya vardık. Kırşehir atlıları gelmişti. Biz Topaklı'dan geri döndük."*

"Kayseri'nin muhterem ahalisine teşekkür ederiz."

21 Aralık 1919 Pazar gününün en önemli hadisesinin Mustafa Kemal imzasıyla "Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesinin Kayseri Ahali-i Muhteremesine Beyannamesi" adıyla bir beyanname yayınlaması olmuştur. Kayseri halkına duyulan memnuniyeti ifade eden nice sözlerin yer aldığı bu beyanname Kayseri için oldukça önem taşımaktadır. Heyeti Temsiliye namına Mustafa Kemal imzasıyla yayınlanan beyanname Kayserililerin atadan evlada kalan ve iftiharla, şükranla taşıyacakları en değerli bir belgedir. Bu beyanname şu şekildedir[225].

[224] Kansu, Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber, s.492.

[225] Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, Maarif Vekilliği Yayınları.

"ANADOLU VE RUMELİ MÜDAFAİ HUKUK CEMİYETİ HEYETİ TEMSİLİYE' SİNİN KAYSERİ AHALİİ MUHTEREMESİNE BEYANNAMESİ"

Anadolu'nun hayatı iktisadiyesinde ebedi bir mevki-i bülendi olan Kayseri'nin Heyet-i Temsiliye'ye açtığı aguş-ı samimiyet ve uhuvvet o kadar hâr, o kadar nevazişkâr oldu ki muhterem Kayserililere aleni bir lisan-ı minnet ve şükran ile hitap etmeye lüzum gördük. Kadın, erkek, çocuk bütün efradı milleti umumi bir galeyan ve heyecan ile izhar ettiği teveccüh ve samimiyet, Heyet-i Temsiliyeyi teşkil eden naçiz fertlerin şahıslarında bilâ istisna her kalbin birleşmiş ve her kuvvetli şahsiyetin itilaf ve irtibat etmiş bulunması cihetiyle pek kıymettar ve pek ulvi mahiyettedir.

Heyet etrafında her çehrede ve her Türk'ten taşan tufanı muhabbet ve samimiyet içinde hayatını vakfetmiş olduğu mesainin amel-i milliyeye istinad ettiğini görmekle bahtiyar ve memleketin yegâne haris-i tamamiyeti ve milletin ilk ve son çare-i necat ve selameti olan bu vahdet devam ettikçe istikbalin telafi-i mafatına behemehâl imkân bahşetmeyeceğinden ümitvar oldu.

Bu tahassüsat ile gaye-i milliye ye daha ziyade kuvvet ve metanetle yürümek için milletin azim ve imanına istinat ettiğini hissederek müteşekkir kaldı.

Anadolu'nun kalb-i heyecanına bu seyahatimizin ilk merhalesinde Kayseri'de temas ettik. Bu temasın bıraktığı hatır u hürmet ve merbüdiyeti ve şahsen mütehassıs olduğumuz asar-ı uhuvvet ve nezaketin tevlit ettiği hiss-i şükranı ömrümüz oldukça muhafaza edeceğiz. Gayemize şiddet-i merbudiyetin yüreklerimize bahşettiği hiss-i iftihar ile seyahatimize devam ederken arkamızdan Anadolu'nun bütün teheyyücatı vatanperveranesini nefsinde en güzel temsil ve tecelli ettirmişkuvvetli, zeki, muktedir, samimi bir merkez-i faaliyet mevcut olduğunu daima düşünerek müftehir olacağız.

Bu tahassüsatı ve bu iftihar hislerini bize hissettirdiğinden dolayı Kayseri'nin muhterem ahalisine teşekküratımızı alenen takdim ve gayeye müteveccih mesaide daima kalben müttehit kalarak arzı veda ederiz. 21.12.1919 Kayseri

Anadolu ve Rumeli Müdafa- i Hukuk

Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesi Namına

MUSTAFA KEMAL

ANADOLU VE RUMELİ MÜDAFAA-İ HUKUK CEMİYETİ HEYETİ TEMSİLİYESİ'NİN KAYSERİ AHALİSİNE BEYANNAMESİ

Anadolu'nun iktisadi hayatında ebedi bir yüksek mevki olan Kayseri'nin Heyeti Temsiliye açtığı samimiyet ve kardeşlik kucağı o kadar sıcak, o kadar gönül alıcı ki, muhterem Kayserililere aleni bir minnet ve şükran lisanıyla hitap etmeye lüzum gördük. Kadın, erkek, çocuk bütün millet fertlerinin genel bir galeyan ve heyecan ile gösterdiği teveccüh ve samimiyet Heyeti Temsiliye'yi teşkil eden naçiz fertlerin şahısları itibariyle değil asıl, yönelmiş olduğu mukaddes birlik gayesinde istisnasız her kalbin birleşmiş ve her kuvvet ve şahsiyetin anlaşmış ve irtibat kurmuş bulunması nedeniyle pek kıymettar ve pek yüce bir mahiyettedir.

Heyet etrafında her çehrede ve her Türk'ten taşan muhabbet ve samimiyet tufanı içinde, hayatını vakfetmiş olduğu mesainin milli emellere tamamen dayandığını görmekte bahtiyar ve memleketin bütünlüğünün yegâne kuruyucusu ve milletin selametinin ve kurtuluşunun ilk ve son çaresi olan bu birlik devam ettikçe, geleceğin, kayıpları telafi edeceğine mutlaka imkân bahşedeceğinden ümit var oldu.

Bu hissiyatla, milli gayeye daha ziyade kuvvet ve metanetle yürümek için, milletin azim ve imanına dayandığını hissederek müteşekkir kaldı. Anadolu'nun kalpten heyecanına, bu seyahatimizin ilk merhalesinde, Kayseri'de temas 'ettik. Bu temasın bıraktığı hürmet ve bağımlılık hatırasını ve şahsen mütehassıs olduğumuz kardeşlik ve nezaket eserlerinin yarattığı şükran hissini, ömrümüz oldukça muhafaza edeceğiz.

Gayemize bağımlılık şiddetinin, yüreklerimize bahşettiği iftihar hissiyle, seyahatimize devam ederken, arkamızda Anadolu'nun bütün vatanperverane coşkusunu nefsinde en güzel temsil ve tecelli ettirmiş; kuvvetli, zeki, muktedir ve samimi bir faaliyet merkezi mevcut olduğunu daima düşünerek iftihar edeceğiz.

Bu hissiyatı ve bu iftihar hisselerini bize hissettirdiğinden dolayı Kayseri'nin muhterem ahalisine teşekkürlerimizi, alenen takdim ve gayeye yönelik çalışmalarda daima kalben birleşmiş kalarak veda arz ederiz.

21 Aralık 1919 Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsilliye Adına
MUSTAFA KEMAL

Beyannamenin bugünkü Türkçeye çevrilmiş hali[226]

[226] A. Vehbi Ecer, Mustafa Kemal Paşa'nın Heyeti Temsiliye Reisi olarak Kayseri'ye Gelişi, Kayseri Enstitüsü Derneği Yayınlar, s.29.

Cemal Hattat'ın Anılarından

Kayseri'de 1317 (M.1901) yılında doğan Cemal Hattat, o günlere ait hatıralarında şunları nakletmektedir: *"1918-1919 (yılları), bütün Türk Ulusu için çok kötü geçti. Halkımız umutsuzluk içinde karanlık günler yaşadı. Kayseri halkı da öyleydi. Mal ve can emniyeti yoktu. Herkes yarınından emin değildi. Ermeniler, Türkler'in evlerine baskın yaparak kadına, kıza kötülük ediyorlardı. Bir gün de Saraç Mavuş'un Hamdi Efendi'nin evine kâğıt yapıştırarak, kendisini ölümle, karısını dağa kaldırmakla tehdit etmişlerdi.*

Ben o zaman Kayseri Sultanisi'nde (lise) okuyordum. Bir gün bütün Kayserililer meydanda toplanarak miting yapıldı. Dua edildi. Ve Ermeniler üzerine yürümek ve baskın yapmak için karar verildi. Herkes evinde ne gibi silahı varsa aldı. İbrahim Safa ve Şişlinin Abdurrahman Efendiler bu olayda çok yararlıklar gösterdiler."

"Doğruca Haçın'a gittik."

"Doğruca Haçın'a (Saimbeyli) gittik. Bir top ve bir de makineli tüfeğimiz vardı. Topu Sivas'tan camız arabasıyla Pilavcı'nın Mustafa Ağa getirdi. Haçın'a inen tepelerden birisinde cephe tuttuk. Ve ateşe başladık. Ermeniler de silah ve cephane bol olduğundan bizi kuvvetli ateş altında tutuyorlardı ve bizi köye yaklaştırmıyorlardı. Topu da, makineli tüfeği de Bağdat cephesinden dönen Mehmet Çavuş'tan başka kimse kullanamıyordu. Nihayet bin bir güçlükle topu çalıştırarak ateşledik ve bir büyük isabetle top kiliseye düştü ve kilise tahrip oldu. Kiliseye sığınmış olan Ermeniler açıkta kaldılar ve sağa, sola kaçmaya başladılar. Panik baş gösterdi Ermenilerde. O zaman da makineli tüfekle ateşe başladık"[227].

Raşit Ağa bana : "Gel, Paşa'nın hizmetini gör" dedi.

"18 Aralık Perşembe günü memleketin büyüklerinden İmam zade Raşit Ağa, oğlu Yunus Ağa ile birlikte bana:

-Yarın Mustafa Kemal Paşa gelecek. Sen de gel, Paşa'nın hizmetini gör, dedi. Yunus Ağa, benim çok samimi arkadaşımdı. Hem de o evde çok bulunurdum. 19 Aralık Cuma, karlı bir havada sabahleyin ev yerleştirilmeye başlandı. Yunus Ağa ile birlikte biz de verdikleri talimatı yerine getirmeye başladık. Nihayet o gün sabahleyin şehirden Metahin Mehmet Ağa, Tacettin Tacettinoğlu Ağa, Nisarizade Abdurrahman, Şişlinin Abdurrahman, Göncünün Mehmet Ağa, Çıkrıkçının Kadir, Cemal Cenkçi, İcra memuru Şaban ve daha atı silahı olan 40-50 arkadaş Paşa'yı karşılamak için yürüdüler. Kumarlı ve Kayırhan'a kadar gidilmiş. Halk kurbanlar kesti. Paşa'yı karşıladılar. Bu arada Kayseri halkı Necmettin Bey'in evi şehrin harici idi, oraya gelmiş. Biz de bu evde bekliyorduk. Bu arada Küçük Hacı, deve

[227] Çelebi, Atatürk Kayseri'de, s.46-47.

kesmiş ve birçok halk kurban kesmişler.

Paşa, sonra kendine ayrılan eve geldi. Köşe odaya yerleşti. Arkadaşları vardı: Bekir Sami Bey, Mazhar Müfit Bey, Rauf Bey, Faik Seler Bey, İbrahim Safa vardı. Altı kişilerdi. Bunlar içerisinden Bekir Sami Bey, Rauf Bey arabaları çöktüğü için gelememişler. Bunları almak için Talas'tan Taşçıoğlu'nun Mehmet Efendi, Amerikalılardan bir reo kamyon getirdi. Şoförü Kunduracı Mehmet'ti. Gittiler arabayı Kızılyokuş'tan çektiler, selamete çıkardılar. Fakat bunlar yokken Paşa çok üzgündü. Onlar gelmeden yemeğe oturmadı. Onlar da gelince çok neşelendi.

Oturdular, o zamanlar Vali, Belediye Reisi, eşraf-ı mümeyyize, şehrin ileri gelenleri geldiler, oturdular, sohbet ettiler. Paşa, halkın üzülmemesini, bu işlerin biteceğini söyledi. Paşa, yapacakları hareketten bahsetti. Halkın hiç üzülmemesini, bu işlerin biteceğini, sureti katiyede kendi sözleriyle söyledi. Ben ve arkadaşım Yunus Ağa ile birlikte, biz de konuşmaları dinliyorduk.

Bu sırada yemek geldi. Benden pastırma, leblebiyi tazelememi istedi. Onları da getirdim. Memnun oldu, sevindi. Bazı şakalı sözler söyledi. Nihayet geç vakit yatak odalarına çekildiler. Biz ve zamanın Belediye Reisi kapıda nöbetçi kaldık. 20 Aralık 1919. Sabah oldu, kalktılar, kahvaltılarını yaptılar. Bekir Sami Bey, Rıfat Bey Ulukışla'ya gittiler. Ulukışla'da eski Paşalardan birisi gelmiş. Telgraf Müdürü Şakir Bey'in evinde misafirmiş. Ali Hikmet Paşa. Bu paşa ile buluşmak istemişler. Bunları ben konuşurlarken duydum." "Paşa, ne Yunan'ın ne İngiliz'in kalacağını katiyetle söylüyordu." "Sabahtan sonra, yemek, kahvaltı… Yine halkla, eşrafla, tüccarlarla konuştular. Vakit oldu. Raşit Efendi Kütüphanesine gidildi. Buraya birçok hocalar ve halkın ileri gelenleri birikmişler. Biz tabii kapını arkasında duruyoruz. Orada konuşuldu. Halkın müteessir olmamasını, suret-i katiyede bu işin halledileceğini ne Yunan'ın ne İngiliz'in kalacağını, suret-i katiyede söylüyordu. Efendim. Bu sırada kütüphaneden camiye inildi. Orada topluca namaz kılındı. Namazdan sonra birçok yaşlılar arasında memleketin hürmet ettiği Kızıklı Hacı Kasım Efendi. Evinde bulunan Hacı Kasım Efendi'ye heyetçe gidildi. Orada hocayla konuştular. Ben içeriyi göremediğim için ne konuştuklarını bilmiyorum. Halktan şayi olduğuna göre bazı şeyler konuşmuşlar. Oradan gelindi. Akşam oldu. Yemeğini yedi. Gelen halkla konuştu. 21 Aralık 1919. Kayseri halkına teşekkür ve memnuniyetini ifade eden 21 Aralık 1919 tarihli beyannamesini yayınladığı sabahleyin Rauf Bey, Mazhar Müfit Bey, bunlar üç arkadaş Ankara'ya gittiler"[228].

[228] Yusuf Özmerdivenli, Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli, C.I, Ankara, 1997.s.124.

SONUÇ:

Bu küçük çalışmayla 102 yıl öncesine dönerek tarihî bir hadisenin ayrıntılarını ele almaya çalıştık. Bugün yaşadığımız şartlar düşünülecek olursa, başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Türk Milleti'nin bağımsızlığı için büyük emekler harcayan nice insanımıza, bu uğurda hayatlarını feda eden aziz şehitlerimize bir kez daha minnet ve şükranlarımızı sunuyoruz. Kayseri ili olarak yurt sathında yürütülen bu önemli mücadelede Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşları ile aynı saflarda yer alan halkımızla, ulemalarımız, askerlerimiz, memurlarımız, eşrafımız, tüccarlarımız, din büyüklerimizle Ulu Önder'in yanında yer aldıkları için, o günün şartlarında her türlü sıkıntıya katlandıkları için gurur duyuyoruz. Ruhları şad ve mekânları Cennet olsun.

Fotoğraf 26: Atatürk'ün kaldığı İmamzade Raşit Ağa Konağı. Şimdi Atatürk Evi olarak ziyarete açılmıştır.

KAYSERİ ATATÜRK EVİ MÜZESİ

Kayseri ili, Melikgazi ilçesi, Cumhuriyet Mahallesi'nde yer alan ve Raşit Ağa Konağı olarak bilinen ev XIX. yüzyılda yapılmış Geç Osmanlı Dönemine ait eski bir Türk evidir. 13.04.1969 tarihinde tescil edilen ve 1978 yılında da Kültür Bakanlığınca kamulaştırılan konak, yapılan restorasyon çalışmalarının ardından 1983 yılında "Atatürk Evi" olarak ziyarete açılmıştır.

Konağın ikinci katı yeniden düzenlenerek 19 Aralık 1998 tarihinden bu yana "Atatürk Müzesi" olarak hizmet vermeye başlamıştır.

Aynı zamanda konağın birinci katında Kayseri Devlet Güzel Sanatlar Galerisi idari büroları ile hizmetlerini sürdürmekte olup, zemin katında ise sergi salonu yer almaktadır.

Konak, kültürel öneminin yanı sıra, Mustafa Kemal Atatürk'ün ağırlanması bakımından tarihi öneme sahip bulunmaktadır.

19 Aralık 1919 tarihinde Mustafa Kemal Heyet-i Temsiliye adına Kayseri'ye ilk gelişlerinde bu konakta iki gece misafir kalmıştır.

Müzede, (41) adet envanterlik eser sergilenmektedir.

Anadolu'da Millî Mücadele'yi başlatmış olan Atatürk, Sivas Kongresi'nden sonra (Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesi'ni) Ankara'ya nakletmeyi kararlaştırmış, yanında Mazhar Müfit (Kansu), Hüsrev, (Gerede) H. Rauf (Orbay), Dr. Refik (Saydam), Hakkı Behiç, A. Rüstem, Şeyh Fevzi Efendi, yaverleri Cevat Abbas (Gürer), Muzaffer (Kılıç), Bedri ve başkaları olduğu halde, soğuk bir kış günü, 19 Aralık 1919'da Kayseri'ye gelmişlerdir. Kayserililer, Çifte Kümbetler'e kadar yolun sağını ve solunu doldurmuş, yüzlerce atlı, onu uzaklardan karşılamak üzere yollara dökülmüştü. 19 Aralık 1919 Cuma günü akşama doğru arabası ve yanında arkadaşları ile görünen Atatürk'ü, Kayserililer coşkun gösterilerle karşılamış, o günler Kayseri'nin en gösterişli konağı olan İmamzade Raşit Ağa'nın evinde misafir etmişlerdir.

Geceyi bu evde geçiren Atatürk, ertesi günü Kayseri ileri gelenleriyle görüşmeler yapmıştı. O gece de Konak'ta kaldı. 21 Aralık 1919 sabahı da Kayseri'den ayrılmıştır.

Atatürk'ün konuk olduğu ev yaklaşık 1898 yıllarında, iki katlı olarak yaptırılmıştır. Tavanı ahşap işlemelidir. Atatürk'ün kaldığı oda, ikinci katta ve evin güney doğusundadır. Odanın tavanının ortasında, yıldızlı bir göbek süslemesi, doğu duvarına yaslanan bir sediri vardır. Evin bu katında ayrıca bir hol, dört oda ve banyo bulunmaktadır. Atatürk'ün kaldığı odanın duvarına şu plaka asılmıştır: (Atatürk, Heyet-i Temsiliye Reisi olarak 20.12.1919 da Kayseri'yi teşriflerinde bu evde misafir kalmışlardır. 20.12.1964). Ev, Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun aldığı bir kararla, korunması gerekli eski eserlerden sayılmıştır.

Raşit Ağa Konağı, 1978 yılında Kültür Bakanlığınca kamulaştırılmış ve onarımları yapılmıştır. Binanın ilk katı Güzel Sanatlar Galerisi olarak düzenlenmiştir. Üs katta Atatürk'le ilgili fotoğraf, belge ve eşyalar sergilenmektedir[229].

[229] Atatürk Evleri, Atatürk Müzeleri, s.39.

GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN SONBAHAR SEYAHATLERİ VE KAYSERİ

Doç. Dr. Serkan SAKİN*

Atatürk 1924 yılında, 29 Ağustos'tan 18 Ekim'e kadar 51 gün süren uzun bir Anadolu gezisine çıkmıştır. "Atatürk'ün Sonbahar Seyahatleri" adıyla tarihe geçen bu gezi, süre bakımından en uzun geçen. Anadolu gezisidir sonbahar seyahatleri kapsamında Kayseri'ye de uğramıştır[230].

Aslında Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 1924 yılının sonbahar aylarına rastlayan Anadolu'da bu uzun gezisi İç Anadolu'nun sakin ve durgun yaşamında coşkun, hareketli bir heyecan havası oluşturmuştur. Bu bakımdan her yönü ile yazıya dökmeye değer gereken aşamaları içermektedir.[231] Bununla beraber bu gezi, Büyük Gazi'nin halkla teması, en tabii ve hakiki halk temsilcileriyle fikir alışverişi için çok hayırlı bir vesile oluşturmuştur. Gazi, her fırsatta belediyelerde, Halk Fırkası merkezlerinde, Türk Ocaklarında, öğretmen derneklerinde, okullarda çeşitli söylevler vermiştir. Gazi'nin ruhundan birer düstur açıklığıyla fışkıran öğretici söylevler ve kendisine verilen cevaplar ve bütün yol boyunca, en ücra yerlerde bile bizzat halkın o etkili coşkusu ve söyleşisi cumhuriyet ve inkılâp fikri etrafında kurtarıcı ile Türk milleti arasında karşılıklı bir anlaşma levhası olarak gelecek kuşaklara aktarılmaya layıktır. Bu bakımdan, bu değerli gösterilerin günlük gazete sayfalarında unutulmayıp gelecek zamanlara toplu bir belge olarak aktarılması tarihi bir vazifedir[232].

1924 yılında yapılan bu geziye Atatürk'ün eşi Latife Hanım da katılmıştır. Gazi, bu gezide Latife Hanım'ı yanına almakla, Türk kadınının gelişme aşamasını da göstermek istemiştir. Ayrıca Gazi'nin çevresini bir sevgi çemberi şeklinde kuşatan halkımıza kadınlarımızın da katılması sağlanacak, resmîkabullere ve toplantılara herkesin eşiyle birlikte katılmasına imkân hazırlanacaktır[233].

İşte Kurtuluş Savaşı'nda zaferin belli başlı unsurlarından birini oluşturan Türk kadını, bu vesileyle saygınlık simgesi olmuştur. Hatta bazı şehirlerde Latife Hanım'ın müsamerelere muhterem eşiyle birlikte teşrif etmeleri, o şehrin kadınlarının da ilk kez bu gibi genel ve sosyal toplantılara kocaları, kardeşleri ve ana-babalarıyla birlikte katılmalarına imkân ve fırsat vermiştir[234].

---

* Erciyes Üniversitesi Atatürk İlkeleri Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü.

[230] Tural, Mehmet Akif, Atatürk Devrinde İktisadi Yapılaşma ve Celal Bayar (1920-1938), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987. s. 373. Mustafa Kemal Atatürk'ün Sonbahar Seyahatleri kitaplaştırılarak Osmanlıca olarak basılmıştır. Bu seyahatleri Kayseri kısmı için bkz. Ek-1. Akın,

[231] Akın, Fehmi, Atatürk'ün Sonbahar Gezileri, Anekdot Yayınları, Ankara, 2008, s. 12.

[232] Akın, Atatürk'ün Sonbahar Gezileri, s. 13-14.

[233] Atatürk'ün Sırdaşı Kılıç Ali'nin Anıları, Derleyen: Hulusi Turgut, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2005, s. 535. Akın, age, s. 14.

[234] Akın, Atatürk'ün Sonbahar Gezileri, s. 14.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Kayseri'ye Gelişi

Atatürk, Kayseri'ye ikinci kez, 1924 yılı Sonbahar gezisi sırasında, Erzurum'dan Ankara'ya dönerken 13 Ekim 1924 tarihinde[235] sabah saat 10.00'da Sivas'tan hareketle akşam saat 17.00'de halkın candan tezahüratı arasında gelmişlerdir[236].

Atatürk ve yanındakiler yolda Kayadibi ve Gemerek nahiyeleri ve köylüleri ve Şarkışla halkı tarafından pek samimi tezahüratla selamlanmışlardır. Şarkışla'da İlkokulu ziyaret etmişler ve gördükleri intizamdan[237], cumhuriyetin eğitim amacına uygun çalışmalarından dolayı[238] özellikle okulun öğretmenlerine memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Kayseri'den 5 saat uzakta Kayseri Valisi Muammer Bey'in başkanlığındaki Cemil Cahit (Toydemir) Paşa, Belediye Başkanı Refet, Halk Fırkası Başkanı Mustafa Efendi (Ağırnaslı), milletvekillerinden Nuh Naci (Yazgan), Halit, Ahmet Hilmi (Kalaç), Osman (Feyzioğlu) beylerden kurulu bir heyet tarafından istikbal olunmuşlardır. Kayseri'den evvel Gesi nahiyesinde 15 dakika kadar istirahat edilmiştir.

Karşılama merasimi yapılmaması hakkında yapılan tebligata rağmen Kayserililer, Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü pek samimi bir surette istikbal etmişlerdir. Öyle ki Cumhurbaşkanı Atatürk, şehirden 5 kilometre uzakta millî kıyafetleriyle yüzlerce atlılar tarafından karşılanmıştır. Atlılar şehre kadar olan mesafeyi otomobiller ile birlikte kat etmişlerdir. Şehrin girişinde bütün halk tarafından "Yaşasın büyük Gazimiz" sedalarıyla karşılanan Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk, inşa olunan muhteşem takdan geçerken kurban olarak bir deve kesilmiştir,

Atatürk daha sonra halkın alkışları arasında belediye dairesine teşrif eylemişlerdir. Belediye dairesinde belediye başkanı şehir namına cumhurbaşkanlarına beyan-ı hoşamedi (hoşgeldiniz) eylemiştir[239].

Bu sırada belediye önünde toplanan binlerce halk, hararetli bir surette tezahüratta bulunurken Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk dışarıya çıkarak halka kısa bir beyanatta bulunmuştur. Konuşmasında beş sene evvel yine böyle bir akşam Kayseri'ye geldiğini, gecenin karanlığına rağmen bütün muhterem halkın tıpkı bugün gibi büyük samimiyetle muhabbet asarı gösterdiklerini ve her zaman için olduğu gibi o zaman da çok ehemmiyet atfettiği halkın muhabbet ve itimadından kuvvet aldığını hatırlatmıştır. Ayrıca gösterilen kalbî tezahürattan dolayı teşekkür etmiştir.

---

[235]Önder, Mehmet, Atatürk'ün Yurt Gezileri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1975, s.225.
[236] Çelebi, Atatürk Kayseri'de, s. 72.
[237] Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 14 Ekim 1924, s.1. Bkz. EK-2
[238] Ökte, Ertuğrul Zekai, Atatürk 'ün Yurtiçi Gezileri, C. 1, Tarihi Araştırmalar Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000, s.306.
[239] Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 14 Ekim 1924, s.1.

Oradan halkla beraber yürüyerek ikametine tahsis olunan mahale gitmişlerdir. Mezkûr ikametgâhın tekmil duvarları, tavanları, zemini Kayseri'nin nefis ipekli haklarıyla kâmilen setr ve tezyin olunmuştur[240].

Atatürk o geceyi Kayseri'de geçirmiştir[241].

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Kayseri'yi teşrif ettikleri 13 Ekim 1924 tarihi akşamı şereflerine fener alayı ve şenlikler yapmak suretiyle hürmet ve muhabbet gösteren Kayseri halkı ve öğrenciler, ikamet buyurdukları hanenin etrafına toplanarak pek samimi tezahüratta bulunmuşlardır.

Cumhurbaşkanı halkın arasına çıkmış ve pek hararetli alkışlarla ve "Yaşa büyük Gazi" nidalarıyla selamlanmışlardır. Bu esnada, Kayseri Lisesi 10. Sınıf öğrencilerinden Behçet Kemal (Çağlar) Bey vatanpervarene ve ateşli bir nutuk irat ermiştir. Halkın hissiyatına hakkıyla ve tamamıyla tercüman olan nutuk halk tarafından sürekli bir surette alkışlanmıştır.[242] Behçet Kemal Bey'in söz konusu nutku şöyledir:

"Paşam; Türkiye'nin ortasında olan şehrimizde hem manen hem maddeten Türkiye'nin bir kalbi halindesin. Türkiye'nin damarlarında dolaşan kandaki besalet, istiklal nabızlarını sen verdin ve veriyorsun. Bugün sen çocukların babası, gençlerin kardeşi ve ihtiyarların oğlusun. Türkler sana böyle bir sevgi besliyor. Zamanın eli, bir İskender'i gönüllerden çıkarır, bir Napolyon'u yahut cüret ve besaletin bir heykelini yıkar, bir Fatih'i bir Yavuz'u dillerden silebilir. Fâkat o el kalplerin en mutena bir köşesine uzanırken huşu ile titrer, kırılır ve mağlup olur. İşte o köşe senin yerindir. Güneş geceleri kaybolur. Gündüzleri bulutla örtülür. Lakin bir güneş vardır ki bulutsuz, safi yüksek bir semanın ufkunda doğmuştun. Ne gece, ne gündüz onun ziyasını, mahvedemez. Bu sema istiklalin seması, o ufuk milletinin nasiyesidir. Güneş sensin, sönmezsin, sönmeyeceksin. Meşum mütâreke anlarıydı. Türklerin dünyayı en kara gördüğü zamanlardan biri artık Türkiye'nin göğsüne korkunç karanlık bir gece çökmüştü[243].

"Aradan yıllar geçti ve kutup gecelerinden daha uzun bu gecenin sabahını bekleyen gözler içlerinde bedbinliğin esneyen gölgeleri titreyerek yere eğilmiş ve birkaç damla yaş dökmüştü. Bir gün tuludan evvel şarkta beliren kırmızılıklar şafaklar gibi Anadolu'nun

---

[240] Gazi Hazretleri beş sene evvel Kayseri'den geçerken mebusları hasbi hal etmek üzere Ankara'ya davet etmişlerdi. Bu defa ki turlarında büyük millet meclisini içtimaa davet etmiş bulunuyorlar. Şayan-ı kayd bir tesadüf. Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 14 Ekim 1924, s. 1.

[241] Önder, Atatürk'ün Yurt Gezileri, s. 225. 13 Ekim Akşamı düzenlenen ve Behçet Kemal'in coşku dolu yaptığı konuşmayı Mehmet Önder, 14 Ekim 1924 olarak söylemektedir. Hâlbuki bu konuşma ve fener alayı düzenlenmesi gazetelerden ve diğer anı kitaplarından edinilen bilgilere göre 13 Ekim 1924 akşamı gerçekleşmiştir.

[242] Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 15 Ekim 1924, s. 1. Bkz. Ek-3.

[243] Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 15 Ekim 1924, s. 1

şarklarında Erzurum ve Sivas Kongreleri belirdi. Artık şafak atmıştı. Artık güneş doğacaktı. Füsunkâr ziyalarını kalplerin gözleri gördü ve aydınlattığı havayı vicdanların, mefkûrelerin ciğeri içti. İşte bu güneş deminki güneşti. Sen böyle doğmuştun değil mi gazi paşamız? Yine o gecelerden birine dönüyorum. Kamer sabahtan beri oynayan facianın kanlı aksini parlak sathında göstermemek için karanlıklara karışmış arz-ı kalplere matem tutulan haile-engiz bir mersiyenin gürültüsüyle çalkanmıştı. Rüzgârlar bir an için durmuş, kâinat hareket-i muntazamasını bir an için kaybetmişti. Anadolu yanıyordu. Manş'ın ötesinde bir sırtlan hunharlığıyla sırıtan bir İngiliz emperyalizmi Peleponnes'in ihtiyar haydudu Konstantin'e insaniyet namına teşekkür ediyordu. Elenizmin sahife-i hatırata Don Kişot menkıbeleri kaydetmek isteyen o ihtiyar haydut, o hayali sergerde gülüyordu. Anadolu'da ise necip bir adam siyah bir kaputa bürünmüş, kutlu bakışlı bir büyük adam gözlerini garba çevirmişti. Baktı, baktı, uzun bir cephenin üstünde bir baykuş gibi bütün gecenin karanlığını nazarıyla eritti. Birkaç gün sonra Akdeniz'in nevazişkar meltemleri ile iklimleri âşık eden rüzgârı bu büyük adamın önünde diz çöktü. Türk süvarilerinin Küçük Asya'da at nallarından sıçrayan kıvılcımları köhne bir krallıkla hayali bir imparatorluğu maziye karıştırırken Manş'ın ötesinde insan kanıyla geçinen İngiliz emperyalizminin korkunç heykeli de zulmün korkunç ve mütefessih vücuduyla beraber karanlıklara karışıyordu. Ufuktan bir ses yükseldi: Yaşasın Türkiye! Türkiye'nin bağrından kopan bir ses bunu takip etti: "Yaşasın Mehdimiz!" işte mehdi o büyük adamdı. Ve o büyük adamda sendin muhterem paşam! Ey millet peygamberi! Sen müncilerin, halaskarların en bahtiyarısın. Çünkü kurtardığın millet milletlerin en büyüğüdür ve ebediyen yaşamaya namzet bir millettir. Bu milletin damarlarında dolaşan kahraman her kanı şu mai gözlerinin derinlerinde titreyen dehanın bir kıvılcımıyla ateşlerken eğer onun besaletinden emin olmasaydık yine bedbin olmayacak, ruhun da yarattığın inkılâbı azminle besleyecek ve yeryüzünde âleme gösterecektik, Türk'ün büyük imanı ölmeyen öldürülemeyen azmi yılmayan besaleti sana rehber oldu. İnkılâp da senin şerefini Türkiye'nin şerefinden ayırmak bir hatadır[244].

Senin şerefin Türkündür. Türklüğün şerefi senindir. Sen olmasaydın şimdi istiklaline kavuşamayacaktı. Eğer o olmasa sen olmayacaktın. Efendiler, size birisi Türklüğün azmini, imanını, istiklal arzusunu ispat et derse eskisi gibi maziye dalmayın. Daima ümitle atiye bakın gözlerinizi arkaya çevirip de bir aşiretten bir devlet kurduk, krallara emir verdik demeyin Böyle bir anda şu karşı gözde duran ve türkün bütün hasletlerinin canlı bir timsali olan paşamızı gösterim Çünkü o bir aşiretten bir devlet değil, yoktan hür müstakil, müterakki bir

[244] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 15 Ekim 1924, s. 2. Bkz. Ek-4.

millet yarattı. Çünkü o Mehmetçiğin azmiyle kazandığı zaferle dünyayı titretti. Âlem ona manen ram oldu. Seni görmemiş bir Türk için görmek, sana kavuşmak istiklali görmek hürriyete kavuşmak kadar mukaddes bir emeldir. İşte bugün biz bu emelin tahakkukuyla bahtiyarız ve bunun için en derin minnetlerimizi, en hür teşekkürlerimizi arz ederiz paşam[245].

Senin de böyle böyle büyük bir emelin, yaşatmak istediğin mukaddes bir gayen vardır. Değil mi? Biz bunu senin emsalsiz vatanperverliğinde sezdik ve sarsılmaz hayırhahlığında okuduk. Gayen mefkurenin ebedi olmasıdır değil mi, paşam gözlerimizi atiye çevirerek, ellerimizi vicdanlarımızın üzerine koyarak yemin ediyoruz ki mefkureni ebediyen yaşatacağız bugün bütün gençler cumhuriyetin ne demek olduğunu anlamıştır. Bugünkü gençlik uykudan silkinmiş zinde milletine kıskanç bir kitledir. Gençlik cumhuriyetin ne demek olduğunu anlamış ateşli kanına mefkûreni aşılamıştır paşam. Parlak, cesur gözleriniz karşısında eriyen ruhlarımız son zafere en kuvvetli tak olmuştur ve cumhuriyetin temeli kalbimizde atılmıştır. Seni yakından görmek işte bize yol gösterecek eller, işte bizden istiklale giden en doğru yolumuz ilk defa gören gözler, işte zahirde nahif ve nazikken bir aslan pençesi kuvvetiyle saltanatın tahtım deviren bilekler diyebilmek, bakmak, uzun uzun huşu ile hürmetle minnetle bakmak ne büyük bahtiyarlıktır[246].

"Muhterem paşam mukaddes arzunuz vecihle fikri hür irfanı hür vicdanı hür bir nesli yetiştirilen, yetişen talebe arkadaşlarımın ruhlarında kaynaşan, hürmet, samimiyet membalarından sızan şu sözlerime nihayet verirken bütün Türkiye'nin en büyük emelini en devamlı duasını tekrar edeceğim: milletinle ve ordunla var ol[247].

Mustafa Kemal Atatürk bu nutka cevap vererek tahassüsat ve teşekkürlerini beyan eylemiştir.

Ezcümle "mazinin müstereddit çürümüş zihniyeti ölmüştür. Bütün dünya bilmelidir ki Türk milleti hakkını, haysiyetini, şerefini tanıtmaya kadirdir. Türk vatanın bir karış toprağı için bütün millet bir vücut olarak ayağa kalkar, haysiyetinin bir zerresine, vatanın bir avuç toprağına vuku bulacak tecavüzün bütün mevcudiyetine vurulmuş darbe olacağını artık Türk milletinin fark etmediğine zahib olmak hatadır. Saygısızlığın, tecavüzün küçüğü büyüğü yoktur" buyurmuşlardır[248].

Mustafa Kemal Atatürk, çok sonraları Çankaya'da Behçet Kemal (Çağlar) Bey'i yanına çağırarak" "*Çocuk*" demiştir.

---

[245] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 15 Ekim 1924, s. 2.
[246] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 15 Ekim 1924, s. 2.
[247] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 15 Ekim 1924, s. 2.
[248] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 15 Ekim 1924, s. 2.

"*Sen şair geçinirsin, bir şiir yaz da görelim. Hemen şurada."* Behçet Kemal (Çağlar) Bey, bir kalem, kâğıt ile on dakikalık izin ister. Sonra yazdığı şiiri okur.

Şiiri çok beğenen Atatürk, "*Ben bu genci Kayseri'den tanırım."* diye iltifatta bulunmuştur[249].

ÇAĞLAR'DAN BİR HATIRA

Behçet Kemal ÇAĞLAR

1923'te Kayseri Lisesi'nin ilk sınıflarındaydım. Gündüz öğretmenlerim, gece babam, beni Millî Mücadele'nin atmosferi içinde bulundurmakta idiler. Babamın, hemen her, "Mustafa Kemal" deyişinde gözlerinin dolduğunu bugün gibi hatırlıyorum.

Vatanın, istiklalin, zaferin ne demek olduğunu yeni anlayan o yaşlarda ki her Türk çocuğu gibi, ben de onu görmek arzusu ile deli gibi idim. Bir gün haberi geldi: "Doğu yolculuğundan dönüyor. Kayseri'ye uğrayacak..." içimiz içimize sığmıyordu. Duvarları, Kayseri'nin gülleri yerine halılarıyla süslenmiş Vali konağında misafir kalacağını, şerefine gece bir fener alayı tertip edileceğini, eğer balkona çıkar görünürse, ona Kayseri adına seslenmek için liselilerden birinin bir nutuk hazırlayacağını; ayrıca mektepte bir müsamere verileceğini duymuştum.

Edebiyata küçük yaştan beri hevesli idim, Babam, dedelerimden geçen şairliğimi, benimle uzun uzun uğraşarak beslemiş bulunuyordu.

Fazlı ve Eflatun Cem hocalarım içimdeki ateşi yakmışlar, körüklemişlerdi. Kayseri adına Mustafa Kemal'e ateşlenen ben olamaz mıydım? O akşam hiçbir şey yemeden, dededen kalma eski konağın üst katına kapanmıştım. Arada bir pencereyi açıyor, bahçedeki şadırvanın sesini dinliyordum. Sabahlara kadar yazıp bozdum. Nihayet bir hitabe, bir de şiir yazmış bulunuyordum. Okudukça değiştiriyor, içimdeki tapınışı hiçbir kelimeye emanet edemiyordum. Gözümü kırpmadan, ağzıma bir lokma almadan mektebe koştum; hocalarıma, arkadaşlarıma okudum. Beğendiler; nihayet iş idare büyüklerine duyuruldu. Beni çağırıp okuttular; beğendiler. "Babası yardım etmiş olacak" diye fısıldaştılar. Zoruma gitti. Bazı yerlerini yanlarında işleyip güzelleştirdim; o zaman inandılar, kutladılar.

Ortalık karardıkça benim içim aydınlanıyordu. Mustafa Kemal'i gündüz görmek imkânlarının hepsini reddetmiş, gece balkona çıkmağa, konuşmaya başlarken görmek ve o andaki heyecanımı sıcağı sıcağına sesime katmak istemiştim.

Fener alayı başlarken, mum ışıklarından fazla benim içim titriyordu. Alkışlar,

[249] Çelebi, Atatürk Kayseri'de, s. 81.

haykırışlar o kadar canlandı ki; Mustafa Kemal güzel yüzü heyecandan ağarmış; güzel gözleri parıl parıl; balkonda bir genç alev gibi görünüverdi. Bana, "Haydi" dediler. Balkona çıkan merdivenleri uçar gibi geçtim. Yan yanaydık; sanki o taş balkonda haceri muallakta idim, miraca ulaşmıştım, titriyordum. Sesim tutuşmuştu, ruhum gürlüyordu.

Hitabeyi, ezberden yeni, vasıflar bulup katarak, coşup çağlayarak söyledim. Bana elini uzattı; öptüm mü, bağrıma mı bastım, hâlâ bilmiyorum. İnce parmakları demiri canlandıracak veya sıkıp bükecek gibi bir büyülü kudretle balkonun parmaklığını tuttu. Halka bir ummana eğilir gibi eğildi, konuşmaya başladı. Yarabbi ne güzeldi! Saçları yele yele, alev alev; bakışları şimşek şimşek, ışık ışıktı. Artık Valinin balkonunda değil, Kayserinin kalbindeydi.

Aradan yıllar geçti. 1932 de idi. Bir gün "Atatürk seni istiyor" diye saat 22'de eve haber geldi. Bu arada Ankara'da ona "Görmeye geldim" isimli bir şiir yazmış, göndermiş, sofrasında bulunmak, şiirimi kendisine okumak, zaman zaman kendisine, yakınında şiir yazabilmek fırsatlarına kavuşmuştum (Kayseri'deki karşılaşmamızdan hiç bahis geçmemişti). Büyük yemek salonuna doğru ilerlerken, onun mermeri çınlatan sesini duydum. Türk milletine engin tarihini öğretmek ve onun ululuğuna, medeniyet önderliğine inandırmak için giriştiği bilgi savaşında kendisine arkadaş seçtiklerini, kimbilir hangi küçük ihmallerinden dolayı titizlenerek paylıyordu. Havayı değiştirmek umudu ile benim geldiğimi haber verdiler. Elini öptürmeden, "Buyurun" diye bir yer gösterdi; çıkışmasına devam etti. Hazır olanların hepsi başlarını eğmişlerdi. Ben onu hayran ve memnun seyrediyordum. Beni de o mahcuplar arasına almak istemiş olacak ki, "Beyefendi! Siz millî şair geçiniyorsunuz; tarihten kara cahil olup olmadığınızı anlayalım. Bize şöyle tarihi kablet tarihi devirleri-taş devrini, tunç devrini bir anlatın bakalım." demez mi?

"Benim takrir iddiam yok; izin verin not alayım" diyebilmişim. İzin çıktı. İçerde bir yere çekildim. On dakika sonra seslendiler; koştum. Herkes notlarıma bakarak bir şeyler anlatacağımı sanıyordu. Bense beş altı mısra okudum:

"Sorma, dünya tarihi, bana kaç devre diye;
Ömrümün tarihini sen böldün üç devreye
Senden evvel, seninle, senden sonra devri var
İptidai ve meçhul, bir kablet tarih kadar
İşlenmiş bir yeri yok, günlerce evir, çevir
Taş devri ve tunç devri senden evvelki devir"

Güzel yüzü pembe pembe yanarak gülümsedi, hiddetini unuttu. Çehresinin çelik çizgileri kadifeleşti. Deminki gazaplı havası dağılıyordu. Hep birden gülüştük.

Biraz sonra, gözlerinin içi gülerek bana seslendi; "Bu, senin yaptığın, şairlik değil,

Kayserililik. Beni aldatabildiniz ya, sen ona bak." Gülüşler arasında ilave etti, "Ben bu çocuğu ilk defa Kayseri'de, karşımda nutuk söylerken tanımıştım..."[250].

ERCİYES DERGİSİ'nden...

ATATÜRK'ÜN KAYSERİ'DEKİ TEMASLARI

Mustafa Kemal Atatürk, aslında 14 Ekim'de. Kayseri'den ayrılacaklardı. Ancak halkın yoğun ısrarını kıramamış ve o gün de Kayseri'de kalmaya karar vermiştir. Bu karar gazetelere haber olarak şöyle yansımıştır: *Aldığımız malumata nazaran Cumhurbaşkanı hazretlerinin bugün Ankara'ya avdetleri memul iken Kayseri halkının rica ve ısrarları karşısında bugünü de Kayseri'de geçirmeye karar vermişlerdir*.[251]

Dolayısıyla Atatürk'ün Kayseri'deki faaliyetleri ve temasları düşünülenden daha çok olmuştur. Bu cümleden olmak üzere Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal-Atatürk,-14 Ekim 1924 Salı günü Kayseri'de Vilayet'i, Komutanlığı, Halk Partisi'ni ve Ticaret Odasını ziyaret etmişlerdir[252].

Memleket Hastanesi'nin Açılışı

Yine temelleri 1894 yılında atıldığı halde otuz yılda tamamlanmamış ve son iki yıl içinde bitirilerek hizmete hazır hale getirilmiş olan Memleket Hastanesinin açılışını yapmışlardır. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, Memleket Hastanesinin kapısındaki kırmızı beyaz kurdeleleri keserek açışı yapmak için uzatılan makası eline aldıkları sırada orada bulunanlardan biri Zeyne'l-âbidin Türbesi'in türbedarına işaret ederek "*Efendim müsaade buyurursanız dua okusun"* demiştir.

Cumhurbaşkanı; "*Hoca efendinin dua yapmasına gerek yoktur. Yüce Allah benim dilimi de bilir, ben yaparım."* buyurmuşlar ve hastanenin Kayseri halkı için bir şifa merkezi olmasını dilemiştir.

Ardından "Burada çalışan ve çalışacak olan değerli Türk doktorlarının çalışmalarında başarılı olacaklarını, bu yolda milletin sağlık ve iyiliğine esaslı hizmetler yerine getirerek vicdanî bir memnuniyet duyacaklarını, bu hizmetlerin yalnız Kayseri halkıyla kısıtlı olmayıp bütün Türk milletinin getireceklerinden tamamen emin bulunduklarını ve bundan insanlığı yaratan insanlığı yaratan ve koruyan. Yüce Allah'ın da memnun olacağını" belirtmiştir. Daha

---

[250] Erciyes Dergisi, Kasım-Aralık 1947, S.46-47, s.8
[251] Hakimiyet_i Milliye Gazetesi, 14 Ekim 1924, s.2.

[252] Kocatürk, Utkan, Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1999.s.363.

sonra kurdeleleri kesmiş ve içeriye girmişlerdir[253].

EĞİTİMCİ ATATÜRK'TEN İKİ ANI

Makbul ÖZDİL

Emekli Türkçe Öğretmeni

Türk devrimlerini arka arkaya yürüten yüce Atatürk, çağdaş yeniliklere halkı alıştırmak için, önemli görevlerde, bilhassa okullarda, eski kafalı kimselerin bulunmamasına, açık fikirli, genç ruhlu, çalışkan öğretmenlerin iş başında olmasına önem verirdi.

Kayseri Lisesi'nde üniversite mezunu 50-55 yaşlarında dinine bağlı Abdullah Bey adında sakallı bir fizik öğretmeni bulunuyordu. Yıllarca, aynı lisede arkadaşlık yaptığımız için bu zatı çok iyi tanır ve severdik.

İnkılapçı Atatürk'ün lisede fizik gibi önemli bir fen dersinin gerici bir zat tarafından okutturulmakta olduğunu haber almış olacak ki; bir gün aniden Kayseri'ye geleceklerini ve lise sınıflarını denetleyeceklerini öğrendik.

BAŞARININ MÜKÂFATI ZAM VE TAKDİRNAME

Eğitimci Atatürk, görmek istedikleri sınıfların kapısına o saatteki dersin ve öğretmenin adlarının yazılmış olmasını her zaman isterdi.

Her şey tamamlanmıştı. Ben de öğretmen okulu müdürümüz Murat Bey ile liseye gelerek, yüce Ata'mıza sonsuz saygılarımızı sunma fırsatını bulmuştum.

Ulu önder, Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Kayseri Valisi, Milli Eğitim Müdürü, Lise Müdürü Yunus Sadık Bey, dersi olmayan lise öğretmenleri sınıfları dolaşmaya başladılar. Kapılardaki yazları görüyor. Edebiyat, Tarih, Psikoloji, Kimya, Resim geçiyorlar. Sınıf II. Fizik – Öğretmen Abdullah.

-Evet burayı görelim... buyurdular ve içeri girdiler. Biz öğretmenler, kapının eşiğinde ancak bir yer bulabilmiştik. Öğretmen Abdullah Bey ve öğrenciler büyük bir saygı ile Başöğretmenlerini karşıladılar ve kendilerini takdim ettiler.

Atatürk soruyor:

- Hangi bahsi anlatıyorsunuz?

- Elektromıknatıs kavramı ve dinamolar.

- Buyurun devam edin.

Öğretmen tam bir cesaret ve açıklıkla dersini anlatıyordu. Herkes ayakta idi. Yalnız öğrenciler sıralarında oturuyorlar, büyük bir dikkat ve hevesle dersi dinliyorlar ve gereken

[253]Ökte, Ertuğrul Zekâi, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurtiçi Gezileri C. 1, Tarihi Araştırmalar Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000 s.310-311.

notları alıyorlardı.

Bir ara, öğretmen bazı teorik bilgileri vermek üzere, tebeşiri aldı ve kara tahtanın önüne geldi. Şükrü Kaya, iri cüssesi ile yazı tahtasının önünü kapatmıştı. Öğretmen eli ile işaret ederek hiç çekinmeden:

-Müsaade buyurun efendim...dedi. Şükrü Kaya bu çok keskin ve ciddi söz karşısında biraz şaşırdı ve hemen yerini değiştirdi.

Öğretmen tam bir ciddiyet ve vakarla teorik bilgileri tahtaya sıraladıktan sonra çocuklara döndü:

- Bu dersin uygulamasını ve küçük bir dinamonun işleyişini gelecek dersimizde laboratuarda göstereceğim. Anlamadığınız yerler ve tamamlayamadığınız notlar varsa o gün açıklarız.

Atatürk güler yüzle öğretmene yaklaşıp elini sıktılar.

- Teşekkür ederim. Biz de faydalandık, dediler. Önde Başöğretmen Atatürk, arkada bakanlar ve diğerleri dışarı çıktık. O sırada Hamdullah Suphi'yi gördüler. Değerli bir öğretmen, kıymetini bilin buyurdular.

Bir hafta sonra, Abdullah Bey'in maaşına zam geldi, bir de takdirname.

Yüce ATATÜRK kim olursa olsun, görevinde başarılı ve memleketine faydalı olan çalışkan kimseleri daima takdir, daha başarılı olmaya teşvik ederlerdi.

Abdullah Bey, Ulu Önderinden aldığı bu cesaret ve sevinçle daha uzun yıllar Kayseri Lisesi'nde binlerce öğrenci yetiştirmiş, emekli olmadan, yine Kayseri'de yüce mesleğine ve hayata veda etmiştir. Değerli öğrencilerinden, aynı lisede müdür ve fizik öğretmenliği yapanlar da vardır.

ÜZÜNTÜDEN HASTA OLAN BİR ÖĞRENCİ

Yıl: 1928. Ulu Önder Harf Devrimi'ne başlamış. Her tarafta okuma-yazma savaşı bütün hızı ile sürüyor. Arap harflerinden kurtulmaya çalışılıyordu.

Kayseri'ye 5-6 km mesafede bulunan Zincidere köyündeki öğretmen okulunda Türkçe öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak, bu hayati devrimin yürütülmesine, yayılmasına bütün gücümle çalışıyordum. Okullarda, toplantı yerlerinde kurslar açılmış, kadın-erkek birbirlerine yeni yazıyı öğretiyorlardı. Bu arada yine en çok çalışma ve uğraşma biz öğretmenlere düşüyordu.

Okulumuzdaki öğrencilerin çoğu, köylü çocuğu idi. Bu devrime çabuk alıştılar ve kavradılar. Öğrencilerimi önce yeni alfabeye alıştırmayı ve sonra Türkçe dersini bu alfabe ile yürütmeyi gece-gündüz düşünüyordum. Öğrencilerim sevinçle ve hevesle çalışıyorlardı. Ders

yılı sonunda isteğimizin üstünde başarı gösterdiler. Yalnız ikinci sınıftan 25 numaralı Kâmil bir türlü alışamıyor, inatçılık ediyor, çalışmıyordu. Haziran dönemi imtihanları geldi. Kâmil Türkçeden bütünlemeye kaldı. Eylül döneminde de yine inatçılığı yüzünden sınıfta kaldı.

15 gün sonra yeni ders yılı başlamıştı. Kâmil, arkadaşlarını bir üst sınıfta görüyor, kendisi ise aynı sınıfta üzgün ve isteksiz devam ediyordu. Fakat bu kez bütün derslerine de önem vermeye başlamıştı.

Bir gün 'Hastayım' diyerek, okul revirine yattı. Okul doktoru çocuğu muayene etti ve bir hastalığı olmadığını söyledi. Her durumu ile yakından ilgili ve görevli bir yönetici olduğum halde, hiç yüzüme bakmıyor, yalnız küskün ve kırgın bir halde "Ben öleceğim" diyordu.

Aradan bir hafta geçmişti. Kâmil iyi olmayı, revirden çıkmayı hiç istemiyor, her gün ilerleyen derslerine kavuşmayı düşünmüyor, hep kötümser bir durumda, "Ben verem oldum. Öleceğim" sözünü tekrarlıyordu. Doktor; artık çaresiz kaldı. Çocuğun İl Memleket Hastanesi'ne gönderilmesi için müdürlüğe bir rapor verdi. Kâmil o gün gönderildi. Hastaneden her gün durumunu soruyor ve öğreniyorduk. Uzman doktorlar da önemli bir rahatsızlığı olmadığını, ancak sınıfta kalmasından duyduğu üzüntüden çok içlendiğini ve kötümser duygulara kapıldığını söylüyorlardı.

YAZILARI BAŞARISIZLIĞININ SEBEBİNİ GÖSTERİYOR

5-6 gün daha geçmişti. Atatürk'ün Kayseri'ye geldiğini, okulları, hastaneleri ve bazı kuruluşları dolaştığını işitmiştik. Her şeye neşe ve hayat veren onulmadık dertlere deva bulan Yüce Ata, Memleket Hastanesi'ni şereflendirmiş. Hastaların odasını gezerken bir gencin, yalnız bir odada dalgın ve bezgin bir halde oturup düşündüğünü görmüş ve sormuş:

- Oğlum senin neyin var? (Kâmil)

- Ben verem oldum, ölümümü bekliyorum.

- Sende ölecek bir durum yok. Herhalde bir şeyi çok düşünüyorsun, onu söyle!

Efendim ben öğretmen okulu öğrencisiyim. Türkçe öğretmeni beni haksız yere sınıfta bıraktı. Şaşırdım, kaldım. Verem oldum. Ölümümü bekliyorum.

- Ya öyle mi? Bu söylediklerini yaz da ver! (Yaverine)

- Bir kâğıda yazsın, bana getirin!

Kâmil eline geçirdiği bayağı bir kâğıda söylediklerini kurşun kalem ile yazıyor ve yavere veriyor:

Yüce Cumhurbaşkanı kâğıdı alıyor:

"Serian Başvekalete"

"Serian Orta Öğretim Umum Müdürlüğüne"

"Serian Kayseri Muallim Mektebi Müdürlüğüne"

"Serian Türkçe Öğretmenine"

Böyle bir sürati seria ile bana ulaşan dilekçeyi elime aldığım zaman, büyük bir heyecana ve düşünceye daldım. Atatürk gibi, yüce bir dahiye böyle bir başarısızlığın hesabını nasıl verebilecektim?

O gün sabaha kadar uyuyamadım. Düşündün! Düşündüm.

Tek bir cümle dahi yazacak durumda değildim. Öğrencilerimi yetiştirebilmek için var kuvvetimle çalıştığımı nasıl ispat edebilirdim? Bu olamazdı. Çünkü; Kâmil haksızlığa uğradığı için verem olduğunu ve buna da benim sebep olduğumu bildiriyordu. Kâmil'in karışık bir kâğıda, kurşun kalemle ve bozuk düzen bir ifade ile dolu dilekçesini bir kaç defa okudum, elime geçirdiğim bir kırmızı kalemle ancak' yanlışların altlarını çizebildim. Fakat sonuna ne yazacaktım? Ne yazabilirdim? Bir türlü cesaret edemiyordum. Nihayet ellerim titreyerek:

- Başarısızlığın ve hastalığının sebebini kendisi yazıları ile göstermektedir. Sonsuz saygı ve tazimlerimin kabulünü dilerim efendim" diyebildim.

Yine aynı süratle yüce makama ulaştırılarak dilekçemin cevabı bir hafta sonra Milli Eğitim Bakanlığı'ndan, okulumuz müdürlüğüne geldi:

"25 numaralı Kâmil hakkında yapılan işlemi Reisicumhur hazretleri yerinde bulmuşlardır. Başkaca tayin-i muameleye lüzum kalmamıştır. Bilgi edinilmesini rica ederim."

Kamil, ikinci sene başarı göstererek, sınıfını geçti ve öğretmen olarak inkılap ordusuna katıldı.

"SON HAVADİS Gazetesinden[254]

Kayseri Lisesi'nde Birkaç Saat

14 Ekim 1924 tarihinde öğleden sonra Atatürk eşi Latife Hanım ve öteki konuklarla birlikte Kayseri Lisesi'ni ziyaret etmiştir.[255] Saat 16.00'dan 20.00'ye kadar Kayseri Lisesi'nde kalan Atatürk bu süre zarfın lisedeki derslere girip hocalar öğrencilerle konuşmuşlardır.[256]

Mustafa Kemal Paşa'nın Kayseri Lisesi'ni bu ziyareti sırasında şöyle bir olay vuku bulmuştur:

[254] Özmerdivenli, Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli, s.129.
[255] Önder, Mehmet, Atatürk'ün Yurt Gezileri, s. 225-226.
[256] Ökte, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurtiçi Gezileri C.l, s. 311.

"Mustafa Kemal Paşa, Lise merkez binasının üst katında bulunan müdür odasına çıkarken merdivenlerin sol tarafında pencereleri koridora açılan sınıfın kürsüsünde sakallı bir zatın ders verdiğini görür ve Lise Müdürü Sadık Bey'e bu sınıfı ziyaret etmek istediğini söyler.

Mustafa Kemal Paşa yanındaki heyetle beraber sınıfa girer ve kürsüde ders anlatan Hoca Efendi'ye öyle bir dikkatle bakar ki yanındaki heyet Mustafa Kemal Paşa'nın jest ve mimiklerinden Hoca Efendi'den haz almadığını anlar. Bu sırada Hoca Abdullah Efendi, kürsüde cümlesini tamamladıktan sonra elindeki tebeşir parçasını tahtaya bırakır ve elindeki tebeşir tozunu çırptıktan sonra kürsüden iner ve dersin konusunun "Fiziki hadiselerle kimyevi hadiselerin mukayesesidir." der. Bu hadiselerin ispatını yapmak için deney masasının üzerine bir takım malzemeler hazırlamıştır. Mustafa Kemal Paşa arka tarafa yakın boşluklardan ve devlet erkânı arka tarafa geçerek dersi dinlemeye devam eder. Abdullah Efendi sınıfa resmi bir heyet gelmemiş gibi dersine devam ederken deney tüplerinden birine hoca efendinin eli çarpar ve yere düşer bu olay karşısında heyecanlanan heyet hocanın kendini nasıl savunacağını düşünürken Abdullah Efendi;

"Efendiler... Bu görmüş olduğunuz hadise fiziki bir hadiseye misaldir." diyerek derse devam eder. Deneye başlayan Hoca Efendi deneylerini Mustafa Kemal Paşa'nın arkasında bulunan bazı öğrencilerin göremediklerini fark ederek Mustafa Kemal Paşa'ya doğru eğilerek;

"Paşa hazretleri müsaade buyrulur mu? Öğrenciler arkadan deneyi rahat bir şekilde göremiyor." der ve deneye devam eder. Mustafa Kemal Paşa biraz geri çekilir fakat heyet bu durumdan biraz endişelenir.

Bu arada kolundaki saati çıkararak masanın üzerine koyan Hoca Efendi dersin bitimine beş dakika kala Mustafa Kemal Paşa'ya, "Paşa hazretleri dersin takririni, formülünü ve deneylerini hitame erdirdik. Tensip buyurursanız talebelerimizin konuyu kavrayıp kavramadıklarının bir müzakeresini yapabilirsiniz" demesi üzerine Mustafa Kemal Paşa;

"Hayır hocam, siz mutadınızı yapınız" demiştir. Ders zilinin çalması sonucu Mustafa Kemal Paşa Hoca Efendi'nin yanına yaklaşarak bir eli koluna girer ve diğer eliyle sakalını göstererek "Hoca Efendi sakalınızı kesseniz olmaz mı?" demesi üzerine Abdullah Hoca Efendi samimi ve sakin bir ifade ile "Paşa Hazretleri kafamı kes sakalımı kesme" şeklinde cevap verir. Atatürk ve Abdullah Efendi biraz sohbet eder ve hocanın dersteki otoritesini, bilgisini ve çocuklara aktarmadaki başarısını tebrik ettikten sonra müdür odasına geçer. Müdür Sadık Bey'e Hoca Efendi'nin maaş durumunu sorar ve not aldırır. Bir ay sonra Abdullah Hoca Efendi'nin maaş kadrosunda iki üst dereceye terfi ettiğine dair yazı gelir. Ancak Hoca Efendi bunun iade edilmesini söyler fakat Müdür Bey'in "Bunu biz iade

edemeyiz." demesi üzerine Abdullah Efendi bu bir derecenin maaş farkı her ay düzenli olarak Hilal-i Ahmer (Kızılay) Cemiyetine kesilsin." der[257].

Bu ziyareti Kayseri Belediye Başkanı Hacı Mehmet Çalık şu sözlerle anlatmıştır:

''Lise-10. sınıftaydım Fizik hocamız Abdullah Bey ders anlatıyordu. Kapı açıldı. Atatürk ve beraberindekiler sınıfa girdi. Atatürk girer girmez, hocaya baktı, kaşları çatıktı, hocanın kılık kıyafetinden hoşlanmadığı belli idi.

Fizik hocamız Abdullah Bey orta boylu, şişman, gür siyah sakallı, dazlak kafalı, çekik gözlü bir zattı.

Ancak Mustafa Kemal Atatürk ve beraberindekiler sınıfa girince hoca hiç tavrı hareketini bozmadan, kürsüde ders anlatmaya devam etti. Ders ilerledikçe Atatürk'ün yüzündeki memnuniyetsizlik ifadesi dağılmaya başladı ve daha sonra yüzünde memnunluk ifadesi belirdi. Belliydi ki dersin anlatılışından hoşlanmış. Hoca Abdullah Bey sakin sakin konuyu anlattı ve sonra da anlattıklarını denklem ile ifade etmek için kürsüden indi, denklemi yazarak, tebeşiri tahtaya koydu ve ellerini çırparak Atatürk'e "Hoş geldiniz" dedi. Atatürk hocayı tebrik etti…"

Bu olayı o zamanın öğrencilerinden olan şimdiki General Celal Ayan da doğrulamış ve Abdullah Bey'in çok geçmeden terfi ettiğini söylemiştir[258].

Ardından Atatürk ve yanındakiler şereflerine verilen müsamereyi izlemiştir[259]. Kayseri Lisesi öğrencilerinin müsameresinde İstiklâl Savaşı'nı anlatan "Ümidin Güneşi" adlı bir oyun oynanmaktaydı. Gazi Paşa Hazretleri eşi Latife Hanım ve diğer konuklar ön sıralarda yerlerini almışlardır. Salonda 300-400 seyirci bulunmaktaydı. Temsilin bir tablosunda bir Türk askeri ağır yaralanmış, ölürken nişanlısına şu şarkıyı söylemekteydi:

"Kumandanım emir verdi: Savaş var. Gidemezdim kaçamazdım ölümden.

Ey Türklüğün güzel kızı, sıkılma, avuçlarla kurşun attım, öç aldım"

Bu sahnenin duygulu anları karşısında Mustafa Kemal Paşa ağlamaya başlamıştır. Latife Hanım, "Gazi'yi buraya ağlatmaya mı getirdiniz" diyerek perdeyi kapattırmıştır[260].

Gazi Mustafa Kemal Atatürk Kayseri Lisesi'nden ayrılırken eşi Latife Hanım ile birlikte; Okulun hatıra defterini (şeref defterini) imzalamışlardır. Lisenin hatıra defterine aşağıdaki satırlar yazılmıştır[261].

---

[257] Kayseri Eğitim Belgeseli, s.29-30
[258] Çelebi, Atatürk Kayseri'de, s. 74-75.
[259]Kocatürk, Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü, s. 363.
[260] Ökte, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurtiçi Gezileri C. 1, s. 311.
[261] Göde, Kemal, Tarih İçinde Kayseri, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 1991, s. 53.

14 Ekim 1924

Kayseri Lisesi'ni müdürüyle, muallimleriyle, bütün talebesiyle Cumhuriyetin ateşli, feyizli bir ocağı bulduk.

Latife Gazi Mustafa Kemal[262] **Gazi Mustafa Kemal**

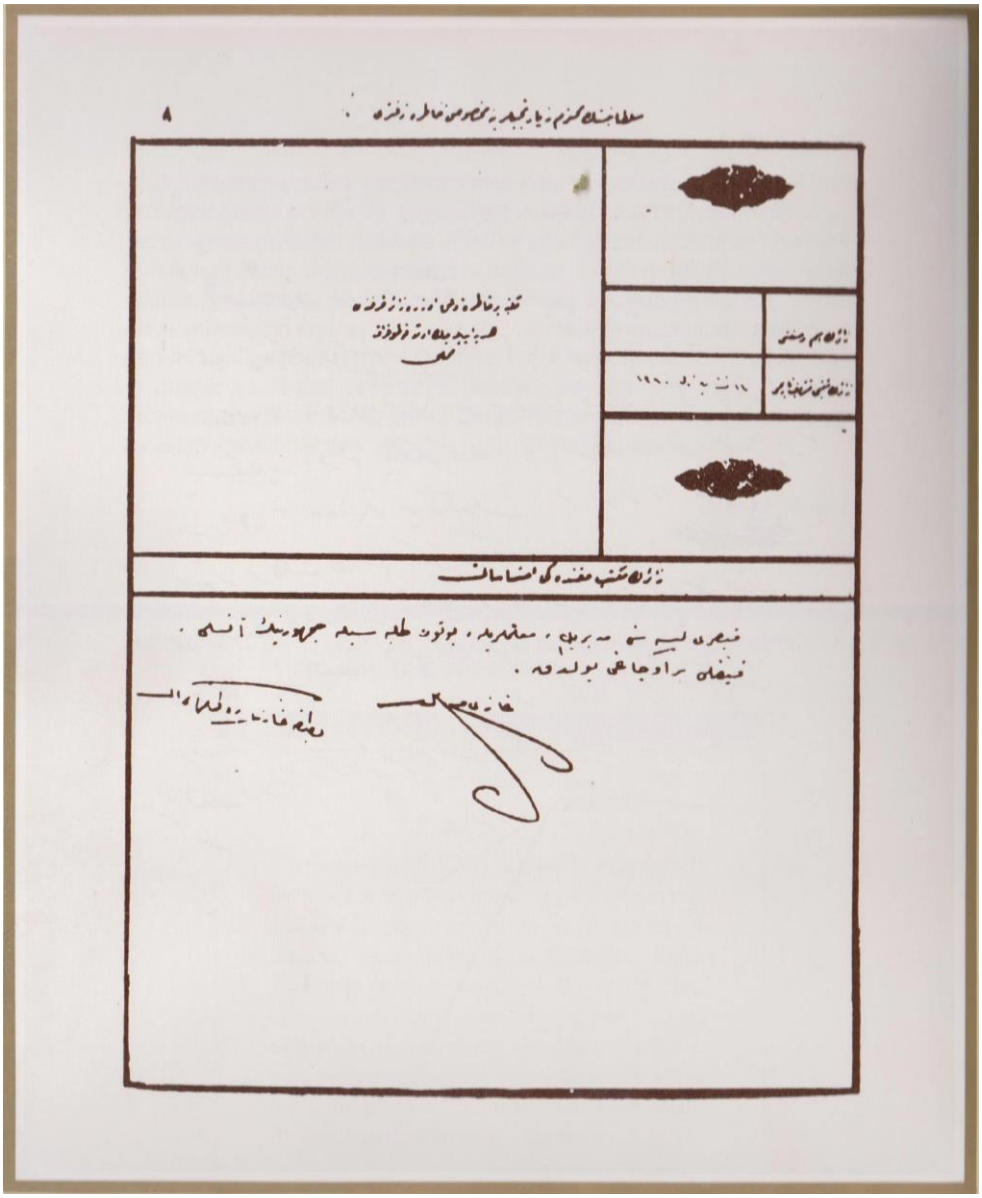

Fotoğraf 27: Gazi Mustafa Kemal Atatürk Ve Eşi Latife Hanım'ın 14 Ekim 1924 Günü Kayseri Lisesi'ni Ziyaretleri'nde Okul Hatıra Defteri'ne (Şeref Defteri'ne) Yazdıkları İltifat Yazısı.

[262] Ökte, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurtiçi Gezileri C. 1, s. 311, Önder, Atatürk'ün Yurt Gezileri, s. 225-226.

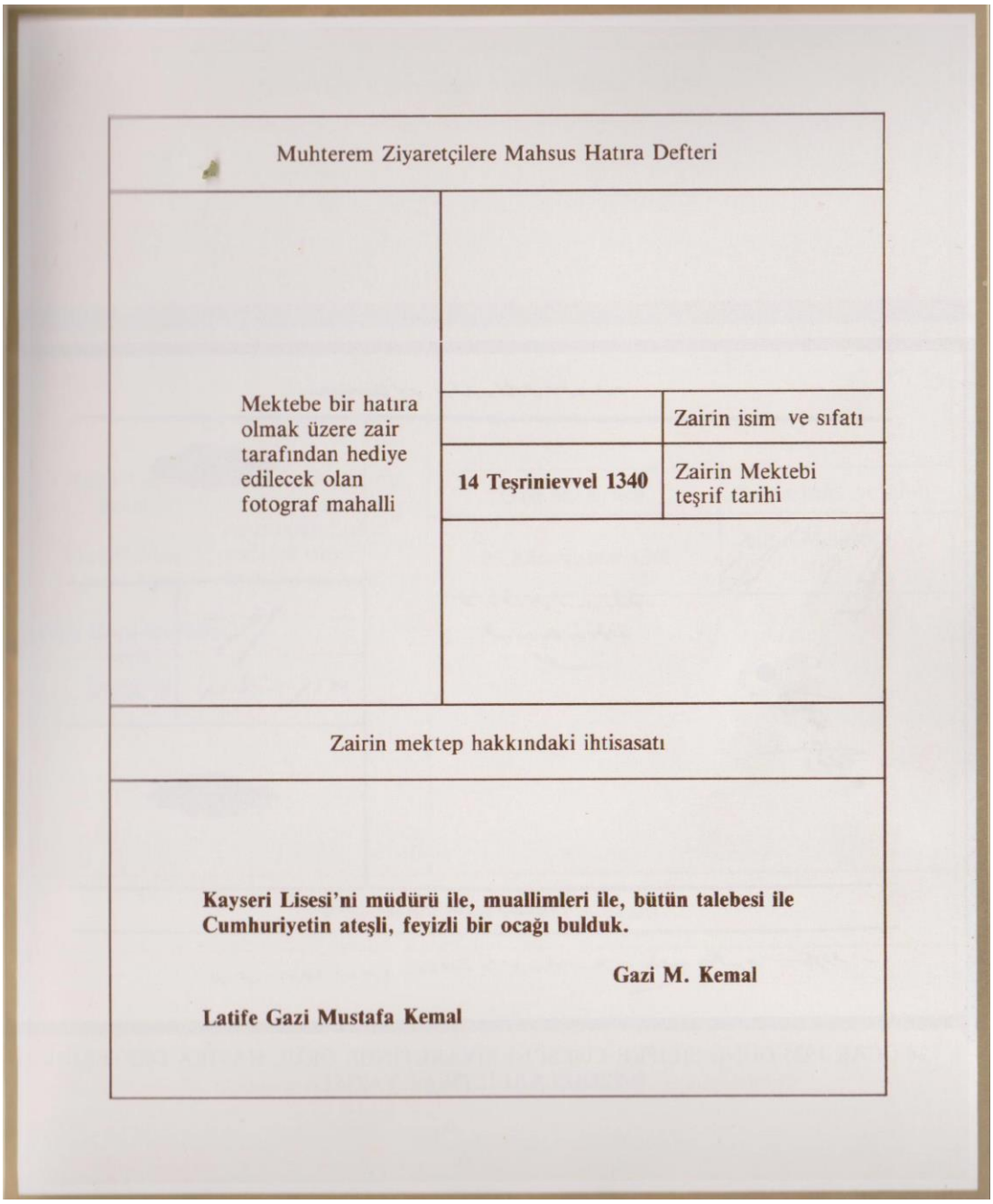

Muhterem Ziyaretçilere Mahsus Hatıra Defteri

Mektebe bir hatıra olmak üzere zair tarafından hediye edilecek olan fotograf mahalli

Zairin isim ve sıfatı

14 Teşrinievvel 1340

Zairin Mektebi teşrif tarihi

Zairin mektep hakkındaki ihtisasatı

Kayseri Lisesi'ni müdürü ile, muallimleri ile, bütün talebesi ile Cumhuriyetin ateşli, feyizli bir ocağı bulduk.

Gazi M. Kemal

Latife Gazi Mustafa Kemal

Fotoğraf 28: Gazi Mustafa Kemal Atatürk Ve Eşi Latife Hanım'ın 14 Ekim 1924 günü Kayseri Lisesi'ni ziyaretlerinde Okul Hatıra Defteri'ne (Şeref Defteri'ne) yazdıkları iltifat yazısı ve defterdeki bilgilerin yeni harflere çevrilmiş hali.

Fotoğraf 29: Mustafa Kemal Paşa ve Latife Hanım Kayseri'de

Fotoğraf 30 : Mustafa Kemal Paşa ve Lâtife Hanım Çankaya'da

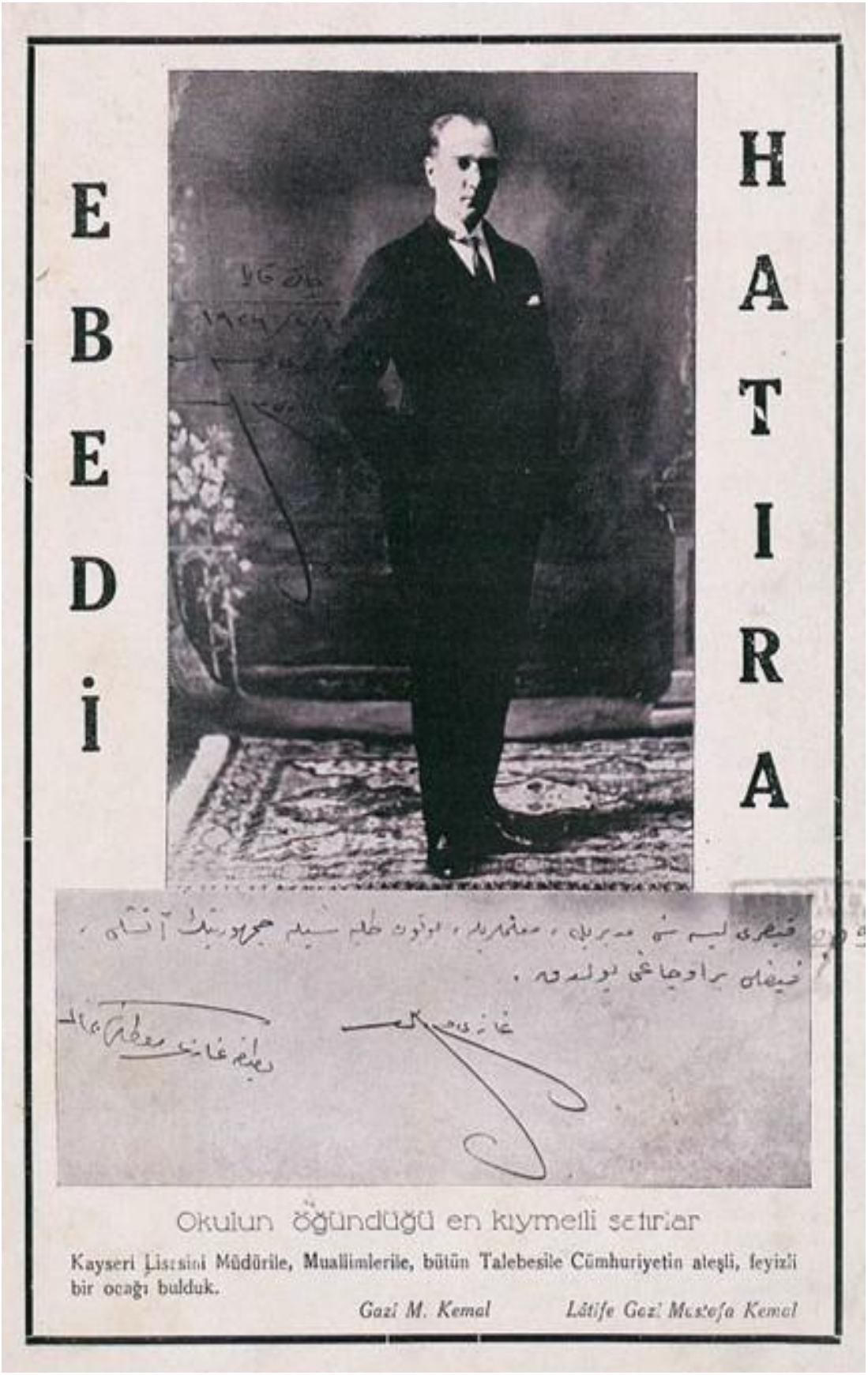

Fotoğraf 31: Atatürk'ün Kayseri Lisesi'ne hediye ettikleri imzalı resmi

ATATÜRK'ÜN KAYSERİ'DEN AYRILIŞI

Bu arada Mustafa Kemal Atatürk'ün gelişiyle ilgili olarak şu anıyı da anlatmakta fayda vardır. Buna göre Kurtuluş Savaşı"nda Toroslarda esir düşen Fransız Kumandanı Mesnil'in karısı Madam Mesnil Atatürk'ü Kayseri'de gördüğü anısını şöyle anlatmıştır: "*Tarihini tam olarak hatırlayamamakla beraber Kayseri'den geçecek bir büyük subayın bizi göreceğini haber verdiler. Genç, sarışın, güzel, sevimli bir kumandan kocamla beni ve Doktor Galan'ı kabul etti. Bize onun Mustafa Kemal Paşa olduğunu sonradan söylediler. Ancak kendisiyle görüşünce onun Türklerin Büyük Şefi olduğunu anladım. Görüşmemiz beş dakika ya sürdü ya sürmedi. Bize, sigara ikram etti. Ve yakında Fransa'ya döneceğimizden bahsetti*[263].

Sonuç olarak Kayseri'deki temaslarını ve faaliyetlerini tamamlayan Gazi Mustafa Kemal Atatürk, eşi Latife Hânım'la beraber 15 Ekim 1924 tarihinde Kayseri'den hareket etmiştir[264]. Hava yağmurlu olduğu için hareketin gecesinde, başka bir deyişle geç saatlerde Yozgat'a ulaşılabilmiştir[265].

ATATÜRK'ÜN KAYSERİ'YE ÜÇÜNCÜ GELİŞLERİ (20 EYLÜL 1928)

Atatürk'ün 1928'de Kayseri Ziyareti

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Kayseri'ye 3. defa gelişlerinde de doğu tarafından gelmiştir. Bu yolculuğa baktığımızda Atatürk, Tokat'a uğramış, ardından Sivas'a geçmiştir. Buradan hareketle Kayseri ve onu sabırsızlıkla tekrar bekleyen Ankara'ya dönecektir. Zira bu konuda gazetelerde akan haberlerde Ankara büyük gazisini, emsalsiz tezahüratla karşılayacaktır, teşrifleri günü yapılacak merasime ait program tespit olundu neşrediyoruz[266]" sözleri yer almıştır. Ancak hemen belirtelim ki Ankara'nın bu bekleyişi sabırsızlanması diğer şehir halklarında da belki de daha fazlasıyla mevcuttur. Zira karşılama ve uğurlama merasimleri bunu göstermeye yeter de artar mahiyettedir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Tokat ve Sivas İzlenimleri

Cumhurbaşkanı Atatürk, 18 Eylül 1928 tarihinde akşam vakti saat 20.00'de Turhal'a gelmişlerdir. Gece olmasına rağmen kendilerini bekleyen binlerce halkın candan tezahüratı arasında trenden inerek otomobille Tokat'a hareket etmiştir. Bu yolculuğu sırasında Kolordu Kumandanı Salih Paşa ve Cumhuriyet Halk Fırkası müfettişi Avni Bey bölge sınırları olan

[263] Çelebi, Atatürk Kayseri'de, s. 75-76.
[264] Kocatürk, Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü, s. 363
[265] Ökte, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurtiçi Gezileri C.1, s. 311.
[266] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 20 Eylül 1928, s. 1 Bkz. Ek-5.

Kayseri'ye kadar Cumhurbaşkanına refakat etmişlerdir.

Cumhurbaşkanının bu seyahati sırasında refakatlerinde Başbakan İsmet (İnönü) Bey, Sağlık Bakam Dr. Refik (Saydam) Bey, Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Sekreteri Saffet Bey, Kütahya milletvekili Nuri (Conker) Bey, Bolu milletvekili Cevat Abbas (Gürer) Bey, Gaziantep milletvekili Kılıç Ali Bey, Yozgat milletvekili Salih Bey, Sinop milletvekili Recep Zühtü Bey, Rize milletvekili Hasan Cavit Bey, Moskova Büyükelçisi Tevfik ve seryaver Rüsûhî Beyler ve yaverleri olduğu halde saat 22.00'de Tokat'a varmışlardır. Mustafa Kemal Atatürk, Tokatlıları imtihan etmiş ve aldıkları neticeden memnuniyetlerini ortaya koymuşlardır. Daha sonra yanındaki heyetle birlikte Sivas'a doğru hareket etmişlerdir[267].

Elbette ki bu imtihan harf inkılâbını müteakip başlatılan yeni harfler üzerindeki okuma yazma seferberliği üzerine olmuştur. Bu durum gittiği her yerde aynı şekilde cereyan etmiştir. Zira gazete manşetleri de bunu doğrulamıştır."

Örneğin Hâkimiyet-i Milliye Gazetesinin 21 Eylül 1928 tarihli nüshasında şu başlık yer almıştır:

''Reisicumhur Hazretleri Dün Sivas'ta, Yollarda ve Kayseri'de Halkı İmtihan Ettiler."

Aynı doğrultuda Atatürk, yaptığı imtihanlardan oldukça memnun kaldığını ifadeleriyle de ortaya koymuştur. "Seyahatim esnasında her yerde, bilhassa köylerde gördüğüm hayrete şayan misaller hepimiz için ümittir"[268].

Bu arada Anadolu Ajansı'ndan 19 Eylül'de alınan bilgiye göre "Mustafa Kemal Atatürk ertesi gün sabah saat sekizde Kayseri'ye hareket buyuracaklar ve Cuma sabahı Ankara'da bulunacaklardır. Kayseri'den itibaren seyahate trenle devam buyuracaklardır"[269].

Ancak seyahat an be an değişebilmektedir. Zira söylendiği üzere sabah 8'de Kayseri'ye hareket edememiştir. O saatlerde yaşananlar 20 Eylül tarihli Anadolu Ajansı bilgisine göre Atatürk, sabah saat 08.00'de Sivas hükümet konağı önündeki meydanda kendisini kemal-i hürmetle çevreleyen, etrafında toplanan binlerce halk arasında memurlar ve ahaliden birçoklarını imtihan buyurmuşlardır. Bu imtihandan sonra saat 09.00'da Kayseri'ye hareket buyurmuşlardır. Halk, askeri görevliler ve öğrenciler tarafından hararetle uğurlanmışlardır[270]. Yine verilen bir habere göre Sivas milletvekillerinin Cumhurbaşkanın Kayseri'ye kadar uğurlayacakları belirtilmiştir[271].

---

[267] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 20 Eylül 1928, s. 1. Refakatlerindeki kişiler için bkz. Ek-9.
[268] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 21 Eylül 1928, s. 1.
[269] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 20 Eylül 1928, s. 3. Bkz. Ek-6.
[270] Hâkimiyet-i Millîye Gazetesi, 21 Eylül 1928, s. 2. Bkz. Ek-8.
[271] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 21 Eylül 1928, s. 1. Bkz. Ek-7.

Kayseri Yolculuğu

Mustafa Kemal Atatürk, 20 Eylül 1928 sabahı hareketle Kayseri'ye doğru yola çıkmıştır. Yol güzergâhındaki Şarkışla'dan geçerken mola vererek bir müddet dinlenmiştir. Dinlenmesi sırasında dahi kendilerini selamlamak üzere toplanan halkı yeni harflerden imtihan eylemişlerdir. Yeni okumaya başlayanların verdikleri cevaplar Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ü fevkalade memnun etmiştir[272].

Nihayet bu şartlar altında Mustafa Kemal Atatürk ve refakatinde bulunan kişiler 20 Eylül 1928 tarihinde saat 14.30'da Kayseri'ye gelmişlerdir. Atatürk ve heyeti, vilayet hududunda Kayseri Valisi Fuat (Tuksal) Bey başkanlığında bir heyet ile Cumhuriyet Halk Fırkası müfettişi Kastamonu Milletvekili Ali Nazmi Bey tarafından karşılanmışlardır. Cumhurbaşkanı Atatürk, Şarkışla'dan sonra Gesi nahiyesinden geçerken de burada halkı yeni harflerden imtihan etmişler ve köylülerin gösterdikleri kabiliyet ve muvaffakiyetten bilhassa mütehassıs olmuşlardır.[273] Gerçekten okuma-yazma seferberliği olumlu gitmekte, yediden yetmişe herkes elinde defter kalem yeni harfleri öğrenmeye ve yazmaya çalışmaktaydı. Atatürk bir başöğretmen olarak başlattığı devrimin en önde gelen görevlisi idi[274].

Atatürk'ün Kayseri'deki İntibaları

Mustafa Kemal Atatürk, Kayseri'ye gelişini takiben Cumhuriyet Halk Fırkası önünde kadın erkek binlerce halk tarafından etrafları çevrili olduğu hâlde tahta başında Kayserilileri imtihan etmişlerdir. İmtihan olanlardan çoğu yeni harfleri öğrenmeye başlayalı beş on gün olmuştur. Buna rağmen verdikleri cevaplarda muvaffak olmuşlardır[275]. Nitekim Atatürk, yeni yazıyı on günde öğrendiğini söyleyen bir Kayserili vatandaşı göstererek:

"Bak İsmet, on günde öğrenmiş" diyerek takdir etmiştir[276]. Atatürk, yine memnuniyet ve teşekkürlerini ifade buyurarak bir aya kadar herkesin tereddütsüz okuyup yazacağına, güveninin tam olduğunu ilave etmiştir. Ayrıca birisine şu cümleyi yazdırmıştır:

"Seyahatim esnasında her yerde bilhassa köylerde gördüğüm hayrete şayan misaller hepimiz için ümittir"[277].

Mustafa Kemal Atatürk'ün 1928 yılındaki Kayseri ziyaretini ebedileştirmek adına İl

---

[272] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 21 Eylül 1928, s. 2.
[273] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 21 Eylül 1928, s. 2.
[274] Önder, Atatürk'ün Yurt Gezileri, s. 226.
[275] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi,21 Eylül 1928, s. 2.Kayseri'ye gelir gelmez, şehrin meydanına bir kara tahta ve tebeşir kondu. Önder, Atatürk'ün Yurt Gezileri, s. 226. Atatürk, 20. Eylül 1928'de Kayseri'ye üçüncü ;defa gelişlerinde Belediye bahçesine kara tahta koydurarak, Kayserililer ile yeni yazı üzerinde görüşmeler yapmıştır. Göde, Tarih İçinde Kayseri, s.53-54.
[276] Göde, Tarih İçinde Kayseri, s53,54.
[277] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 21 Eylül 1928, s. 2.

Makamı Çorakçılar Mahallesi'ndeki "Yeni Okul"a İl Kurulu kararıyla 1928 öğretim yılı başında Gazi Paşa İlkokulu" adını vermiştir. Gazi Paşa İlkokulu o tarihten beri Cumhuriyet ilkelerini ve Atatürkçülüğü yarının gençleri küçük yavrulara öğretmeye devam etmiş ve de "Gazi Paşa" adı ebediyete kadar her Türkün kalbinde yaşamaya doğru adım atmıştır[278].

Fotoğraf 32 : Atatürk Kayseri'de Halk Fırkası önünde yeni harflerle ilgili halkı imtihan ediyor.

Mustafa Kemal Atatürk, 20 Eylül günü öğleden sonra Kayseri'den Ankara'ya doğru hareket etmiştir[279]. Cumhurbaşkanının treninin aynı gün saat 19.00'da Yozgat istasyonuna vasıl olacağı öğrenilmiştir. Yozgat istasyonu Ankara'ya bir saat on beş dakikalık bir mesafede olduğuna göre Cumhurbaşkanının 20 Eylül 1928 tarihinde saat 20.00 dolaylarında Ankara'yı şereflendireceği düşünülmüştür[280].

[278] Çelebi, Atatürk Kayseri'de,: 94.
[279] Kocatürk Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü, s. 417.
[280] Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 21 Eylül 1928, s. 2.

ATATÜRK'ÜN KAYSERİ'YE DÖRDÜNCÜ GELİŞLERİ (18 KASIM 1930)

Atatürk'ün 1930 Yılı Ziyareti

Atatürk'ün1930 Gezisi ve Refakatindekiler

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın lağvından sonra Mustafa Kemal Atatürk, 17-18 Kasım 1930 tarihinde yaklaşık olarak iki ay kadar devam eden uzun bir yurt gezisine çıkmıştır. Yanında İçişleri Bakanı Şükrü (Kaya) Bey, milletvekillerinden Kılıç Ali, Salih (Bozok), Recep Peker, Recep Zühtü, Cevat Abbas (Gürer), Fâlih Rîfkı (Atay), Reşit Galip, Ruşen Eşref (Ünaydın), Sabık Tahran elçisi Memduh Şevket (Esendal) Beyler, Baş Yaver Rusühi ve yaverler, Özel Kalem'den M. Ekrem, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Hasan Rıza (Soyak) Bey, Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Hüsamettin Bey ve her bakanlıktan birer müfettiş bulunmaktaydı. Ayrıca Anadolu Ajansı namına Kemalettin Kami, Halk Fırkası başkâtibi Ziya, Liman Şirketi'nden M. Hamdi beyler bulunmaktadır[281].

Dert dinleme gezisi[282] olarak da ifade edebileceğimiz bu gezi 17 Kasım 1930 tarihinde Ankara'dan Kayseri'ye hareketle başlamıştır. On ili kapsayan gezinin ilk bölümü 7 Ocak 1931 tarihinde Ankara'ya dönülmesiyle son bulmuştur. Gezinin ikinci bölümü ise 26 Ocak 1931'de İzmir'e doğru yola çıkılmasıyla başlamış ve 4 Mart'ta başkente dönülmesiyle sona ermiştir. Söz konusu gezide Mustafa Kemal Atatürk ve yanındaki heyetin ziyaret ettiği iller arasında Kayseri, Sivas, Tokat, Amasya, Samsun, Trabzon, İstanbul, Kırklareli, Edirne, Bursa, İzmir, Aydın, Denizli, Balıkesir, Antalya, Mersin, Malatya, Adana, Konya ve Afyonkarahisar yer almıştır[283].

1930 senesi Kasım ayının 17. Pazartesi akşamı Ankara istasyonundan Kayseri'ye doğru, uzman bir heyetle beraber hareket eden Mustafa Kemal Atatürk, işlerin iyi gitmediğini ve müdahale lazım geldiğini ancak yakın zamanda anlamış olarak seyahate çıkmaktaydı[284].

Kayseri'ye Hareket

Vakit Gazetesi 17 Kasım'da telefonla aldığı bilgi üzerine yaptığı haberde istasyonda çok kalabalık bir topluluğun Atatürk'ü uğurlamak için geldiğini bildirmiştir.[285] Hareket esnasında hiçbir merasim yapılmamış ise de Ankara'daki milletvekilleri, vekiller, Erkân-ı askeriye Atatürk'ü yolculamak üzere istasyonu doldurmuşlardır. Bu suretle Gazi Mustafa Kemal Paşa gayet samimi bir surette uğurlanmıştır. Bu arada belirtmek gerekirse

---

[281] Vakit Gazetesi, 18 Kasım 1930, s. 1, Bkz. Ek-12, Önder,-age, s. 226-127, Cumhuriyet Gazetesi, 18 Kasım 1930, s, 5.
[282] Önder, Atatürk'ün Yurt Gezileri, s. 226-227.
[283] Başar, Ahmet Hamdi, Atatürk 'e Üç Ay ve 1930'dan Sonra Türkiye, Gazetecilik ve Halkla-İlişkiler Yüksek Okulu Basımevi, Ankara, 1981.s. III.
[284] Başar, Atatürk 'e Üç Ay ve 1930'dan Sonra Türkiye, s. 27.
[285] Vakit Gazetesi, 18 Kasan 1930, s. 1.

Cumhurbaşkanını uğurlamaya gelenler arasında feshedilmiş olan Serbest Cumhuriyet Fırkası erkânı da yer almaktaydı. Bu münasebetle orada bulunan kişiler arasında hep fırka meselesi etrafında görüşülmüş ve Serbestçilerle latifeler edilmiştir[286].

İstasyondaki uğurlamaları müteakip Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, akşam saat 09.00'da Kayseri'ye hareket etmişlerdir. Cumhurbaşkanı Kayseri'den sonra Sivas, Amasya, Tokat ve Samsun'u da ziyaret etmeyi planlamışlardır[287]. Gerçekten çok samimi tezahürat ve uğurlar olsun temennileriyle teşyi edilmişlerdir[288].

Bu arada ifade etmek gerekir ki Ege Vapuru da Cumhurbaşkanı'nın emirlerine tahsis edilmiştir. Bu bağlamda Ege vapuru pazar günü havuza alınmıştır. Vapur havuzda temizlendikten sonra perşembe günü akşamı Samsun'a müteveccihen hareket ve orada Mustafa Kemal Atatürk'e intizar edecektir. Cumhurbaşkanı Karadeniz ve Akdeniz sahillerindeki bazı şehirlere hep Ege vapuru ile gitmeyi düşünmüşlerdir. Bu seyahat esnasında Gemi Ulaşım Müdürü Sadullah Bey'in de gezi refakatinde bulunması kararlaştırılmıştır[289].

Kayseri'deki Karşılama

Ankara'dan uğurlanan beyaz tren, 18 Kasım 1930 tarihinde saat 13.15'te Kayseri İstasyonu'na girmiştir[290].

Mustafa Kemal Atatürk, Kayseri yakınlarında Beydeğirmeni istasyonunda kendilerini karşılayan Vali Fuat (Tuksal) Bey başkanlığındaki Kayseri heyetini kabul buyurarak Kayseri hakkında bazı malumat ve izahat almışlar, emir ve arzularına binaen karşılama merasimi yapılmamakla beraber Kayseri istasyonunda Cumhurbaşkanlarını görmek için toplanan kalabalık bir halk tarafından hararetle alkışlanmış ve selamlanmışlardır[291].

[286] Cumhuriyet Gazetesi, 18 Kasım 1930, s. 5.
[287] Cumhuriyet Gazetesi, 18 Kasım 1930, s. 1. Bkz. Ek-10.
[288] Vakit Gazetesi, 18 Kasım 1930, s. 1.
[289] Cumhuriyet Gazetesi, 18 Kasım 1930, s. 5.
[290] Önder, Mehmet, Atatürk'ün Yurt Gezileri, s. 227.
[291] Vakit Gazetesi, 19 Kasım 1930, S.1, Bkz.EK-13.

Cumhuriyet

Gazi Hz. Kayseri'ye Vasıl Oldular

Büyük Reis Kayseri H. F. merkezinde H.F. nın yaptığı inkılâpların ehemmiyetini hatırlattılar

Reisicumhur Hz. nin Anadolu seyahatleri

Gazi Hz. dün Kayseri'ye vasıl oleular ve tezahüratla istikbal edildiler

Kolordu ve Belediyeyi ziyaretten sonra Lisede talebe ile meşgul oldular. Bu sabah Sivas'a hareket ediyorlar

İstanbul sporcuları birleşiniz!

Gazetemiz sporculara uzlaşma teklif ediyor

Bütün federe kulüp murahhaslarını bu cuma matbaamıza davet ediyoruz

Kayseri'deki Temaslar

İstasyonda kısa bir duraklamadan sonra otomobillerle önce vilayete gidilmiştir. Burada vilayet yöneticileri ve memurlar tarafından karşılanan Cumhurbaşkanı, İçişleri Bakanı Şükrü (Kaya) Bey, Kütahya Milletvekili Recep Bey (Peker) ve valinin katıldıkları uzun süren bir toplantı yapılmıştır[292].

Valilikteki, toplantıdan sonra Mustafa Kemal Atatürk ve yanındakiler Kolordu dairesini ve Belediye'yi ziyaret etmişlerdir. Oradan Kayseri Lisesine giderek dershanelerde öğrenci ve öğretmenlerle yakından temas etmişlerdir. Öğrencilere sorular sormuşlardır. Ezcümle edebiyat şubesinde mantık derslerini dinledikten sonra, öğretmene, terimleri Türkçeleştirmek öğrenci için daha kolay anlaşılır bir hale getirmeye çalışmaları tavsiyesinde bulunmuştur.

Liseden ayrılırken: çocuk ve genç bütün öğrencilerin Cumhurbaşkanını candan alkışlayarak ve yollarında koşuşarak gösterdikleri samimi tezahür Kayseri Lisesini bir bayram yerine çevirmiştir. Gençlik okulun bahçesinde beraber resim çektirmek için etrafında bir heyecan çerçevesi teşkil etmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, alkış ve yaşa sesleri arasında liseden ayrılmıştır[293]. Bu ziyaret filme alınmış ve "Kayseri''de filme alınan ilk olay sayılmıştır[294].

---

[292] "Cumhuriyet Gazetesi, 19 Kasım 1930, s. 1. Bkz. Ek-11. Gazete bu bilgileri 18 Kasım tarihli Anadolu Ajansı'nın Kayseri'den verdiği bilgiye dayanarak yazmıştır. Ayrıca bkz. Ökte, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurtiçi Gezileri C. 1, s. 666.

[293] Vakit Gazetesi, 19 Kasım 1930, s. 1.

[294] Ökte, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurtiçi Gezileri, C. 1, s. 666.

Fotoğraf 33: Gazi Mustafa Kemal Atatürk Kayseri Lisesi'ni ziyareti sonunda öğrencileriyle birlikte[295]

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk daha sonra Cumhuriyet Halk Fırkası merkezini teşrif buyurmuştur. Burada fırka heyeti ve sabık Serbest Cumhuriyet Fırkası üyeleri, belediye üyeleri ve halk ile temas ederek memleketin hal ve istikbali hakkında hasbıhalde bulunmuştur. Cumhuriyet Halk Fırkası'nın inkılâpçı bir fırka olduğunu ve yaptığı inkılâpların ehemmiyetini hatırlatmıştır. Yine Cumhuriyet Halk Fırkası'nın on dört milyonluk Türk milletinin terakki ve tekâmülü hususunda tam bir feragatle yapması lazım gelen vazifelerden bahsetmiştir. Halkın alkışları arasında oradan ayrılarak trenlerine dönmüştür. Akşam yemeğini Vali ve Kolordu Kumandanı ile beraber trende yemişlerdir[296].

Mustafa Kemal Atatürk'ün Kayseri'den Ayrılışı

Cumhurbaşkanı ve mahiyetindeki seyahat heyeti Kayseri'de iki gün kaldıktan sonra[297] 19 Kasım günü öğle yemeğini trende yemişler ve saat 14.30'da Sivas'a hareket buyurmuşlardır. Gazetelere yansıyan haberlere göre geceyi trende Gemerek İstasyonu'nda[298] geçirerek Sivas'a ertesi sabah vasıl olunması muhtemeldir[299].

---

[295] Ökte, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurtiçi Gezileri, s. 667.
[296] Vakit Gazetesi 19 Kasım 1930, s. 1.
[297] Başar, , Atatürk'le Üç Ay ve 1930'dan Sonra Türkiye, s. 62.
[298] Ökte, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurtiçi Gezileri C. 1, s. 667.
[299] Vakit Gazetesi, 20 Kasım 1930, s.1. 19 kasım 1930: Atatürk'ün saat 14.30'da trenle Kayseri'den Sivas'a hareketi.

ATATÜRK'ÜN KAYSERİ'Yİ BEŞİNCİ ZİYARETİ (4-5 ŞUBAT 1934)

Atatürk'ün 1934 Yılı Kayseri Ziyareti

Atatürk, Kayseri'ye son olarak Yerköy'den trenle 4 Şubat 1934 Pazar günü saat 18.20'de gelmiştir[300].

Mustafa Kemal Atatürk'ün Kayseri'yi Son Ziyareti

Atatürk, Yerköy'den Kayseri'ye gelirken yolda Şefaatli ve Boğazköy'de trenden inerek halkla bir konuşma da yapmıştır[301].

Kayseri'ye gelmeden önceki temaslarına kısaca değinirsek Cumhurbaşkanının 2 Şubat'ta geceyi Yerköy istasyonunda vagonlarında geçirdiğini, 3 Şubat öğleden sonra da saat 13.00'de Yerköy'den hareketle 16.30'da Yozgat'ı teşrif buyurduklarını söyleyebiliriz. Bu minvalde Belediye, Fırka ve Halkevi reis ve üyeleri ile diğer teşekküller temsilcilerinden oluşan bir heyet Mustafa Kemal Atatürk'ü Yerköy'de selamlamıştır.

Cumhurbaşkanı Yozgat'a yaklaşırken soğuk havaya rağmen uzaklardan yüz elli atlı tarafından karşılanmış,[302] şehir girişinde de binlerce halkın fevkalade heyecanlı tezahüratı ile istikbal edilmiştir. Büyük öncüsüne kavuşan Yozgatlıların gösterdiği heyecan emsalsizdir. Bu sırada sevincinden ağlayanların da sayısız olduğunu önemle söylemek gerekir[303].

Mustafa Kemal Atatürk, Yozgat'a girdikten sonra doğruca hükümet konağını teşrif buyurmuşlar ve bir müddet istirahattan sonra askeri makamları, Cumhuriyet Halk Fırkası'nı, Halkevini, Belediyeyi ve liseyi ziyaret etmişlerdir. Müteakiben istirahat için vali konağına dönmüştür. Konağın etrafı binlerce halk ile doludur. Halk sürekli olarak büyük kurtarıcısını alkışlamıştır. Nitekim şehirde sevinç ve heyecan devam ederken Mustafa Kemal Atatürk'ün vali konağında bir müddet istirahattan sonra Yerköy'e dönecekleri ifade edilmiştir[304].

Bu cümleden olmak üzere Cumhurbaşkanı, Yozgatlıların candan coşan ve taşan heyecanı içinde Yozgat'ta tam dokuz saat kaldıktan sonra maiyetlerinde bulunan zevatla birlikte 3 Şubat'ı 4 Şubat'a bağlayan gece saat 01.30'da halkın, şahitlerin ve gençlerin Onuncu Yıldönümü Marşı'nı terennümleri arasında Yerköy'e hareket etmiştir. Yozgat Valisi, Cumhurbaşkanını yolculamak üzere Yerköy'e gitmiştir. Geceyi Yerköy'de trende geçirmişlerdir[305].

---

[300] Önder, Atatürk'ün Yurt Gezileri, s. 227.
[301] Kocatürk, Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü, s. 494-495.
[302] Cumhuriyet Gazetesi, 4 Şubat 1934, s. 1.
[303] Cumhuriyet Gazetesi, 4 Şubat 1934, s.3
[304] Cumhuriyet Gazetesi, 4 Şubat 1934, s. 3.
[305] Cumhuriyet Gazetesi, 5 Şubat 1934, s. 1. Bkz. Ek-15.

Kayseri'ye Hareket

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün Kayseri'yi teşrif buyuracakları haberi Kayserililer arasında sevinç ve heyecan uyandırmıştır. Kayseri şehri, Atatürk daha gelmeden coşkun tezahürat içinde çalkalanmaya başlamıştır[306]. İstasyon caddesi halk ile doludur. Şehir baştanbaşa donatılmıştır. 3 Şubat gecesinden itibaren şehirde duyurular yapılmış, halk sabahlara kadar kurtarıcısını kucaklamak için istasyonda beklemiştir. Halk sevinç ve sürür içinde beklerken Cumhurbaşkanı7nın Kayseri'ye hangi saatte teşrif buyuracakları henüz belli olmamıştır. Nihayet Atatürk, 4 Şubat 1934 tarihinde saat 18.20'de halkın coşkun tezahüratı arasında Kayseri'yi teşri buyurmuştur[307].

Gazeteler bu haberi;

"Kayseri'nin sevinci", "Büyük Gazi dün akşam Kayseri'de pek coşkun tezahüratla karşılandı" şeklinde iri başlıklarla haber yapmışlardır. Atatürk, o gün akşam Vali Konağı'nda ağırlanmıştır. Yemekten sonra[308] istirahat buyurdukları vali konağı önünden geçen fener alayının sevinçli ve heyecanlı tezahüratı karşısında balkona çıkan Mustafa Kemal Atatürk, gösterileri seyretmiş ve bağlılıktan dolayı mütehassıs olduklarını söylemiştir. Halk balkona çıkan büyük kurtarıcısını şiddetle alkışlamıştır[309].

Kayseri'deki Temaslar

5 Şubat 1934 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk, Kayseri Valisi Nazmi Toker ile birlikte[310] saat 13.00'da Tayyare Fabrikası'nı ve Talas nahiye merkezini gezdikten sonra[311] Kayserililerin kendisine armağan ettikleri Talas Bucağı'ndaki köşkte (Atatürk Köşkü) öğle yemeğini yemiştir. Yemekten sonra Kayseri'ye dönerek[312] Hunat Hatun Medresesinde tesis edilen müzeyi gezmiş ve müzedeki Hitit eserlerini birer birer inceleyerek lazım gelen izahatı almışlardır. Eserler arasında Hitit İmparatorluğu'na ait muahede ve turaları, Hitit cengâveri heykeli ve tabletler ile çoğu Kayseri civarındaki Kültepe'den çıkarılmış olan Hitit eserlerini ve Selçukiler zamanında yapılmış bulunan Hunat Hatun Türbesi'nin[313] kale ve türbe kısmını pek ziyade takdir buyurmuşlardır[314]. Özellikle Hunat Hatun Türbesi kaidesindeki Camii'nin alınlığındaki Selçuklu taş işçiliğini takdir etmiştir[315].

---

[306] Cumhuriyet Gazetesi, 5 Şubat 1934, s. 1.
[307] Cumhuriyet Gazetesi, 5 Şubat 1934, s. 6.
[308] Önder, Atatürk'ün Yurt Gezileri, s. 227.
[309] Cumhuriyet Gazetesi, 6 Şubat 1934, s. 1.
[310] Önder, Atatürk'ün Yurt Gezileri, s. 227.
[311] Cumhuriyet Gazetesi, 6 Şubat 1934, s. 1.
[312] Önder, Atatürk'ün Yurt Gezileri, 227.
[313] Cumhuriyet Gazetesi, 6 Şubat 1934, s. 1
[314] Cumhuriyet Gazetesi, 6 Şubat 1934, s. 6.
[315] Göde, Tarih İçinde Kayseri, s. 54.

ATATÜRK, TALAS ATA KÖŞKÜ'NDE

Kayseri'nin bir sayfiye kasabası olan Talas'ın Şahin Kaya semtinde kesme taştan yaptırılan iki katlı Gazi Köşkü gezdirilerek anahtar teslim edilmiştir. Köşkün cumbasın da kahve içen Mustafa Kemal Atatürk binanın mimarı tarzının Talas'a ve Kayseri'ye hâkim bir şekilde yerleşim güzelliği karşısında bu köşkü kendi tabiri ile "Han-ı Erciyes" terkibi ile isimlendirmiştir.

Fotoğraf 34 : Atatürk Köşkü (Talas) "Han-ı Erciyes"

Cumhuriyet döneminde Atatürk' ün yaptığı yurt gezilerinde kalması için hemen her şehirde Atatürk evleri veya köşkleri yapılmıştır. Kayseri Valiliği ile de en uygun yerin Talas olacağı düşüncesi ile Yukarı Talas' da Şahin Kaya denilen yüksek yere, Harman Mahallesi'nin Yukarı Mahalle ile birleştiği yalçın kayaların hemen üzerindeki düzlüğe 1927 yılında güzel bir bina yaptırmıştır. Etrafı da düzenlenerek güzel bir bahçe yapılmıştır. Atatürk, Kayseri'ye geldiği günlerde kendisi için yaptırılmış olan bu köşkte kalmıştır. Sonra Atatürk burayı kamu yararına kullanılmak üzere Özel İdare'ye bağışlamıştır. Atatürk' ün vefatından sonra bir süre Kayseri Valilerinin yazlık evi olarak kullanılan bina, daha sonra bir müddet kız yetiştirme yurdu olarak kullanılmıştır. Bina şu anda Kayseri Valiliğinin misafirhanesi olarak kullanılmaktadır.

Fotoğraf 35 : Atatürk Talas Köşkünde kahve içerken. (Yusuf Özmerdivenli'nin arşivinden alınmıştır.)

Cumhurbaşkanı müzeden çıktıkları zaman oraya toplanan binlerce halk tarafından fevkalade tezahüratla karşılanmış ve alkışlanmıştır. Atatürk, müzeden sonra Mimar Sinan Câmii'ni gezmiştir. Gezi sonrası Atatürk, Vali Bey'in ümran sahasında Kayseri'de vücuda getirdikleri eserleri takdir ederek kendilerine iltifat etmişlerdir[316].

[316] Cumhuriyet Gazetesi, 6 Şubat 1934, s. 6.

Kayseri'den Ayrılış

Mustafa Kemal Atatürk, 5 Şubat günü saat 15.00'de istasyona gelmiştir. Çığ gibi Atatürk sevgisiyle büyüyerek ve onun gösterdiği yolda bütünleşerek[317] Kayseri halkının coşkun ve candan tezahüratı ve alkışları arasında Niğde'ye hareket etmiştir.

"Niğdeliler Sevinç İçinde" başlığıyla verilen haberde de Cumhurbaşkanı Atatürk'ün aynı gün akşam saat 20.05'te Niğde'ye geldiği ve istasyonda binlerce halk tarafından tezahüratla karşılandığı, bu sebeple de Niğdelilerin sonsuz bir sevinç içinde olduğu belirtilmiştir[318].

SONUÇ

Mustafa Kemal Atatürk, değişik zamanlarda farklı gezi programları içerisinde Kayseri'ye 5 defa ziyarette bulunmuştur. Bu ziyaretlerinde yaptığı temaslar, görüştüğü kişiler ve konular zamana göre doğal olarak değiştiği gibi günün anlam ve önemine göre de değişebilmiştir.

Atatürk'ün yaptığı ziyaretleri bölümlerde anlattık. Sonuç kısmında vermek istediğim mesaj daha çok Atatürk'ü anmak ve anlamak üzerine olacaktır[319].

Önemle ifade etmek gerekir ki her sene Atatürk hakkında anma programları yapılmakta, anlatılmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle de insanlarda bir bıkkınlık meydana geliyor gibi bir düşünce özellikle gençlerimizin aklına gelebilir. Ancak Atatürk'ün "Beni görmek demek, mutlaka yüzümü görmek demek değildir. Benim fikirlerimi, benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız bu kâfidir." sözünü hatırladığımızda, bıkkınlığın hemen kaybolduğu görülecektir. Aynı doğrultuda Falih Rıfkı Atay'ın "Atatürk'ü yatak odasına girenler değil, kafasının içine girenler tanır" sözü de bir önceki düşünceyi teyit etmektedir.

Dolayısıyla buradaki amaç, elinizdeki kitabı hazırlarken düşündüğümüz amaçla benzeşmektedir. Şöyle ki, her sene 29 Ekim, 10 Kasım, 23 Nisan, 19 Mayıs ve benzeri gibi günlerde sadece anma programı yapmak değildir. Bilakis bu programlar sayesinde geçmişte atalarımızın yaşadıklarını yeniden hatırlamak ve hatırlatmak sayesinde hafızalarımızı sürekli canlı tutmaktır. Tarihin bir toplumun hafızası olduğu düşünüldüğünde yaşanılanları hatırlamazsak, hatırladıklarımızı anıp anlatmazsak ve bıkkınlık gösterirsek biliniz bir an gelir ki hafızamızı kaybetmiş oluruz.

İşte hafızamızı kaybetmeme ve devamlı yenileme adına böyle kitapları hazırlama, bu

---

[317] Önder, Atatürk'ün Yurt Gezileri, s. 227.
[318] Cumhuriyet Gazetesi, 6 Şubat 1934, s. 6. 5 Şubat 1934'te öğleden sonra Kayseri'den hareketle 20.30'da Niğde'ye gelişi ve coşkuyla karşılanışı. Kocatürk, Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü, s. 495.

kitaplar vesilesiyle anma programlarını yapmaya ihtiyacımız vardır.

Atatürk'ün Kayseri'yi ziyaretlerinde 1919 ile 1934 yılları arasında Kayseri'de yaşayan halk Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusunu samimiyetle, coşkun tezahüratlarla bağrına basmıştır. Üzerlerine düşen görevleri hakkıyla yerine getirmişlerdir. Geldiğimiz noktada biz üzerimize düşeni yapıyor muyuz? Sorusunu sorgulamalı, Cumhuriyetimizin kurucusuna olan bağlılığımızı yineleyerek, güncelleyerek ortaya koymalı ve göstermeliyiz.

Türk İstiklal Harbi'nin zaferle neticelenmesiyle başlayan yeni Türkiye'nin gelişmesinde Kayseri, örnek bir şehir olarak kalkınmış ve kalkınmaya devam etmektedir.

Sonuç olarak; Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Heyet-i Temsiliye Reisi olarak Kayseri'ye gelişinden başka, Cumhurbaşkanı sıfatıyla da üç defa gelmiş ve Kayserililer onu çok iyi karşılamışlar, o da Kayserilileri takdir etmişlerdir.

NOT: Atatürk'ün Kayseri'yi ziyaretleri ile daha geniş bilgiyi Sayın Doç. Dr. Serdar Sakin'in Kayseri Enstitüsü Yayınları arasında çıkan "Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Kayseri'yi Ziyaretleri" isimli eserinden alabilirsiniz.

[319] Doç.Dr.Serdar Şahin, M.K.Atatürk'ün Kayseri Ziyaretleri, s.90.

3.BÖLÜM
MİLLİ MÜCADELEDE KAYSERİ
VE
KAYSERİ LİSESİ

KURTULUŞ SAVAŞI'NDA KAYSERİ

Cihan savaşında yenik düşen Osmanlı İmparatorluğunun Mondros Mütarekesiyle (1918) elinden silâhları alınarak askerleri terhis edilmişti. Türk vatanı, Türk'ün istiklâli tehlikeye düşmüştü. Galip devletler tarafından yurdun birçok yerleri istilâ edilmişti. Türk Milleti'nin kendi öz yurdunda tutsak gibi yaşadığı karanlık günler her tarafa yayılmıştı.

Kayseri her ne kadar galip devletlerin taksimatı dışında kalmışsa da yerli azınlıkların saldırılarından kurtulamamıştı. Bu zamanda Büyük Kurtarıcı Mustafa Kemal Atatürk (19 Mayıs 1919) Samsun'a çıktı.

ATATÜRK, "Tarih boyunca, bugüne kadar hür ve efendi yaşayan Türk Milleti yine hür, müstakil ve efendi yaşayacaktır." diyerek Anadolu halkını teşkilâtlandırdı. Erzurum ve Sivas kongrelerini yaparak "Misâki Milliyi" tespit etti.

Bugünlerde Kayseri Kurtuluş Savaşı'na içten içe bir sessizlikle hazırlanıyordu.

Cephelerde, esaretten dönen ihtiyat zabitleri Kayseri'de "İHTİYAT ZABITAN TEAVÜN CEMİYETİ*"ni kurmuşlardı. Cemiyetin gayesi millî birliği temin ederek, iç ve dış düşmanla savaşmaktı. O günlerde Haçın'da (Saimbeyli) Fransızlar tarafından silahlandırılan Ermeniler, Türk kardeşlerimize hakaret ve zulüm ediyorlardı.

İhtiyat Zabıtan Teavün Cemiyeti tarafından toplanan millî kuvvetle Haçın'da (Saimbeyli) bulunan Ermenilere baskın yapıldı. Sivas'ta bulunan Mustafa Kemal'in yakın ilgisiyle Sivas Polis Müdürü Mazlum Rasim Bey Kayseri'ye gelerek cemiyetin başkanlığına seçildi**.** Cemiyet bir de "ADANA'YA DOĞRU" adıyla gazete çıkararak halkı Millî Birliğe ve Kurtuluş Savaşı'na manen hazırladı.

Sivas Kongresi'nden sonra Ankara'ya geçerken 19 Aralık 1919'da Heyeti Temsiliye azalarıyla birlikte Kayseri'ye gelen Mustafa Kemal, halkın içten sevgisiyle karşılandı. Kayseri halkı uzağı gören sezişleriyle Mustafa Kemal ve arkadaşlarına ruhundan gelen bütün sevgiyi göstererek Heyeti Temsiliye Reisi'nin şahsında memleketin kurtulacağına inanmış ve Mustafa Kemal kervanına katılmıştı.

20 Aralık 1919 günü "Kayseri İhtiyat ve Zabitan Teavün Cemiyeti" merkezini ziyaret eden ve çalışmaları gören Mustafa Kemâl, "*Arkadaşlar, sizlerle arkadaşlığımız cephelerde, necip milletimizin şeref ve istiklâlini kurtarmak davası uğrunda teessüs etmiştir. Bu arkadaşlık, uğrunda çarpışılan dava kadar asil, necip ve binaenaleyh itimada lâyıktır. Şeref ve istiklâlimizi korumak için yeniden mücadeleye atılırken en başta sizin arkadaşlığınıza ve vatan aşkınıza güveniyorum. Kayserili İhtiyat Zabiti arkadaşlarımın İstiklâl Mücadelesi*

* Orduda Yedek Subay olarak hizmet yaptıktan sonra terhis olanlar tarafından kurulan yardımlaşma derneklerinin genel adı.

uğrunda yaptıklarından ve yapmak istediklerinden tamamen ve memnuniyetle haberdar bulunuyorum." diyerek Kayseri'deki Kurtuluş Savaşı'yla ilgili çalışmaları takdir etmişti.

Kayseri halkı Kurtuluş Savaşı'nın kazanılacağına daha ilk günden inanmıştı. Heyeti Temsiliye Kayseri'den ayrılacağı gün **"Anadolu Ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliyesinin Kayseri Ahalii Muhteremesine Beyannamesi" adıyla 21 Aralık 1919 günü ve Heyeti Temsiliye namına Mustafa Kemal imzasıyla yayınlanan beyanname Kayserililerin atadan evlâda kalan ve iftiharla, şükranla taşıyacakları en değerli bir belgedir[320].**

ATATÜRK, KURTULUŞ SAVAŞI VE KAYSERİ

Yunanlıların İzmir'i, Fransızların Maraş'ı, İngilizlerin İstanbul'u işgali yurdun her tarafında olduğu gibi Kayseri'de de miting ve protestolarla lanetlenmiştir.

Kayseri, Doğu illeri içinde bulunmadığı için Erzurum Kongresi'ne delege göndermemiştir. Sivas Kongresine Ankara, Kırşehir, Adana, Konya, Aydın illerinin delege gönderemedikleri bir durumda Kayseri'nin üç delege ile katılması gözden kaçmayacak önemli bir olaydır. Kayseri delegeleri, Sivas Kongresinde Mustafa Kemal Paşa'ya, "Kayseri bundan sonra sizin safınızda yer alacaktır." diyerek söz vermişler, bu söze Millî Mücadele'nin sonuna kadar da sadık kalmışlardır.

Millî Mücadele'ye destek vermek için kurulan önemli cemiyetlerin birer şubeleri Kayseri'de de açılmıştır Bunlar şunlardır: İhtiyat Zabıtan Teavün Cemiyeti, Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti, Reddi İlhak Cemiyeti, Muallim ve Muallimler Derneği, Rum Kilisesinin kurduğu Umum Anadolu Türk Ortodoks Cemaatleri ile İntikam Alayıdır. Yine Fransız işgali altında olduğu için Adana'da kurulamayan Adana Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Mustafa Kemal Paşa'nın izniyle Kayseri'de kurulmuştur.

Sivas Kongresi'nden sonra Heyeti Temsiliye'nin ilk uğradığı şehir Kayseri olmuştur. Heyet-i Temsiliye'nin Kayseri'den ayrıldıktan sonra yayımladığı beyanname çok önemli bir belgedir. Heyet-i Temsiliye, Kayseri'yi ekonomik bakımdan seçkin bir şehir olarak tanıyordu.

Millî Mücadele'de Kayseri din bilginlerinin katkıları çok olmuştur. Heyet-i Temsiliye, şehirde önemli sayılacak hemen her kuruluşu ziyaret ederek, halkın üzerinde önemli saygınlığı olan kişi ve özellikle de din bilgileriyle bir toplantı yaparak, tüm desteği sağladığı için Kayseri din bilginlerinin Anadolu Fetvasına imza koyacağından şüphe etmemiştir.

Millî Mücadele'de, Anadolu basınının gösterdiği tüm olumlu çalışmalar gibi Kayseri basını da görevini fazlasıyla yapmıştır.

---

[320] Ömer Çelebi, Kayseri İli Yakın Çevre İncelemeleri, Kayseri, 1978, s.40.

Kayseri'nin komşu vilayeti olan Yozgat'ta isyanın baş göstermesine karşılık, Kayseri'nin İntikam Alayını kurarak Yozgat ve havalisindeki isyanı bastırmaya göndermesi, Millî Mücadele için önemli bir olaydır.

Yine Kayseri'nin Ermeni hareketine de çok duyarlı olduğunu tespit ediyoruz. Bununla da kalmayıp güney cephesinin kurtuluşu için İntikam Alayını göndererek, her türlü silah ve cephane yardımını sağlayarak da görevini yapmıştır.

Yunanlıların yurttan atılması için açılan Batı Cephesine, silah ve cephane sevkiyatının yanında, silah yapımı için tamirhaneler. Askeri Mensucat Fabrikası; bin yataklı hastane, nal ve mıh yapımevi ile de hizmet verdiğini görüyoruz.

Fotoğraf 36 : 13 Eylul 1337 (1921) de Kayseri halkının Sakarya Zaferi münasebetiyle yaptığı gösteri.

Millî Muadele içerisinde vurgulanması gerekli olan önemli bir husus da Kayseri kadınının durumudur. Kayseri'den Ankara'ya kadar götürülen erzak ve giyecek kafilelerinin çoğunluğunu kadınların oluşturduğu bilinmektedir. Gecikmeden Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti'nin bir şubesini Kayseri'de açan yine Kayseri kadınlarıdır.

Bugün Kayseri Lisesi olarak eğitim ve öğretim yapan, günün Kayseri Sultanisi olan okulun Millî Mücadele yıllarına rastlayan mezuniyet defterine, "Son sınıf talebeleri Sakarya Savaşı için cephede şehit düştüğünden bu öğretim yılında okul mezun vermemiştir." cümleleri yazılmıştır. Kayserinin başkent olma hazırlıklarında, hemen her taraftan kafileler halinde Kayseri'ye gelenlere misafirperverlik gösterilmiştir.

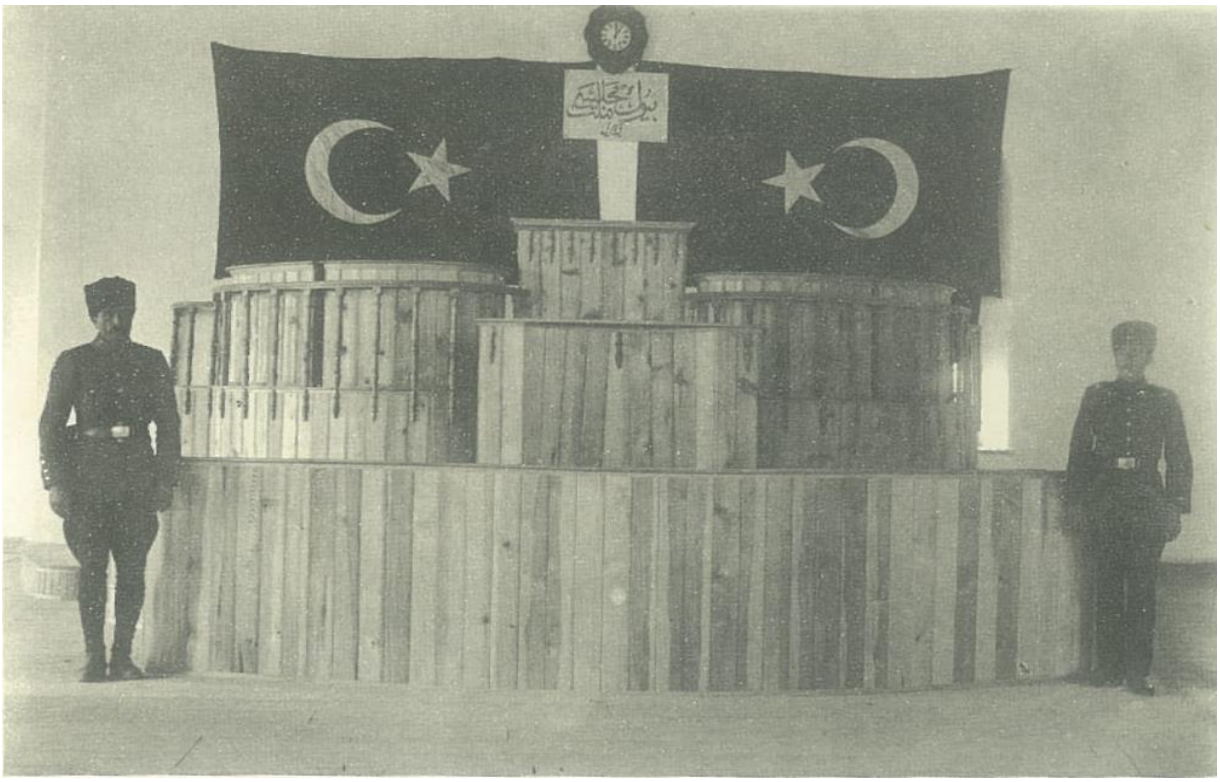

Fotoğraf 37: Sakarya Savaşı öncesinde TBMM'nin taşınması için hazırlanan Kayseri Lisesi binası içinde kurulmuş olan Büyük Millet Meclisi kürsüsü 23 Ağustos 1337 (1921)[321]

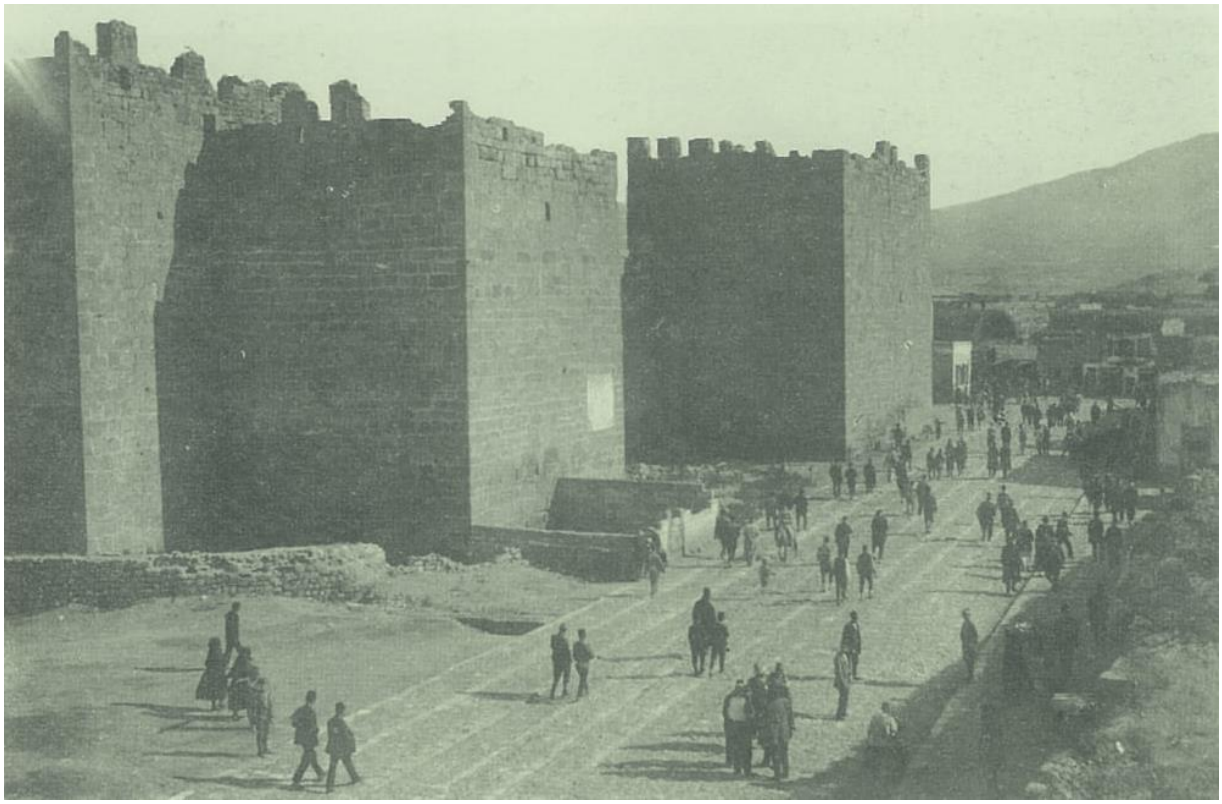

Fotoğraf 38: 5 Eylül 1337 (1921)'de Sakarya Savaşı için yapılan mitingden dağılan halk. (Bu resimler Kayseri'de çekilmiştir.)

[321] Selahattin Tansel, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı 1912-1922.

Millî Mücadele'de miting meydanlarının ve camilerin halkı birleştirmede, tek vücut olmada çok önemli görevler yaptığını gözlemliyoruz. Sakarya Zaferi için Kayseri meydanlarında mitingler yapılırken, ateşli nutuklar söylenirken, camilerde ve Rumların Kayseri Ayanikola Kilisesi'nde de dualar ediliyordu. Rumların bu olumlu tutumu Kayserililer tarafından alkışla karşılanmıştır. Kayseri, Millî Mücadele'de meseleler çıkaran bir şehir değil, daima Millî Mücadeleyi destekleyen şehir olmuştur.

Fotoğraf 39: Kayseri'de 4 Ağustos 1337 (1921) günü Sakarya Savaşı münasebetiyle yapılan toplantıda halk konuşan hatipleri dinliyor.

Fotoğraf 40: Kayseri'de Eylül 1337 (1921)'de Sakarya Zaferi münasebetiyle yapılan bir merasim.

Fotoğraf 41: Sakarya Savaşı münasebetiyle Kayseri Belediyesi binası önünde toplanan halk. Bu resim 24 Ağustos 1337 (1921)'de çekilmiştir.

Fotoğraf 42: Kayseri'de 26 Ağustos 1337 (1921) günü Sakarya Savaşı için yapılan toplantıda halk, zaferin kazanılması için dua etti ve orduya selam gönderdi.

Kurtuluş Savaşı yıllarında cephede çarpışan askerler için giyecek diken çorap, kazak eldiven ve başlık ören Kayserili bir grup hanım. Sonbahar 1921 (ATASFA)

Kurtuluş Savaşında Ankara'ya cephane taşıyan kadın ve çocuklar "Kağnı Müfrezesi". 1922 (ATASEA)

Kurtuluş Savaşında cepheye, silah cephane ve diğer teçhizatı taşıyan Kayseri otomobilli ulaştırma müfrezesi.
Ekim 1922 (ATASEA)

Sakarya Savaşı devam ederken Kayseri'de yapılan "Ordumuza Selam" mitinginde Kayseri'ye taşınan TBMM'nin geçici başkanı Mazhar Müfit (Kansu) Bey halka hitap ederken.
24 Temmuz 1922 (AYA)*

* Kurtuluş Savaşı'nda Kayseri... Burhanettin Şahin

Kayseri Lisesi öğrencileri, Sakarya Savaşı'na katılan son sınıf öğrencileri olan ağabeylerinden aldıkları "Zafer Telgrafı"nı okurlarken. 11 Eylül 1921 (AYA)

Fotoğraf 43: Kayseri'de Sakarya Zaferine ait ilk telgraflar okunuyor. 11 Eylül 1337 (1921)

Fotoğraf 44: Temmuz 1920 Kurban Bayramında Meclis önünde yapılan dua.

Fotoğraf 45: Birinci İnönü Zaferi büyük bir ferahlık yarattı. Bu sebepten Ankara'dakiler, kendilerine bugünü yaşatan Allah'a minnetlerini dua ederek açıkladılar.

Fotoğraf 46: Birinci İnönü Zaferi münasebetiyle yapılan merasimden başka bir görünüş.

Sakarya Zaferi Üzerine Kayseri'de Yapılan Mitingler*

Savaş en şiddetli bir durumda cephede sürüp giderken, Anadolu bir kum fırtınası gibi kaynıyordu. Halkın heyecanı ve telaşı doruk bir seviyeye ulaşmıştı. Her gün Belediye'nin önüne toplanan yüzlerce halka cepheden gelen telgraflar okunuyor, işin ciddiyeti izah ediliyordu. Kurtuluş için Allah'a dua ediliyor, kurtuluşu sağlayacak olan orduya selamlar gönderiliyordu. Fakat cepheden alınan haberler pek de iç açıcı değil, hatta çok üzücü idi[322].

29 Ağustos 1921'de Saat Kulesi Meydanı'nda binlerce kişinin katılımıyla büyük bir miting yapıldı. Mitingde, düşmanın yurttan atılması için büyük fedakârlıkların gerektiği ve düşmanın yaptığı kötülükler anlatılıyordu. Düşmana karşı Türk Ordusu'nun yaptığı yiğitlik ve kahramanlıklar yâd olunuyordu. Bu sırada kürsüye, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden Hakkâri milletvekili olan ve meclis adına müfettiş görevi ile Kayseri'de bulunan Mazhar Müfit Bey çıktı. Mazhar Müfit Bey'in Anadolu halkının göstermekte olduğu gayret ve fedakârlığın sonuçta düşmanı nihayet yeneceğini ve Türk ordusunun kahramanlıklarını dile getirmesi üzerine halk, coşkulu seslerle tekbir getiriyordu. Yine hep bir ağızdan "zafer bizimdir" deniliyordu. Konuşmacılardan sonra mitinglerde her zaman olduğu gibi duayı yine Müftü Remzi Efendi yaptı. Duadan sonra Kayseri halkının selam ve ihtimamlarının bir kere

---

* Prof. Dr. Zübeyir (Kars) Saltuklu, Atatürk Ünv. Öğretim Üyesi.

daha orduya ulaştırılması için Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti İdare Heyeti'ne vekâlet verildi. Heyet de bir telgrafla durumu arz etti.

Günler geçip giderken cepheden alınan haberlerde durumun iyiye gittiği bildiriliyordu, nihayet Sakarya Zaferi bütün yurtta sevgi ve coşkuyla karşılandı. 13 Eylül 1921 günü öğleden sonra Belediye'nin önünde okunan telgrafla Sakarya Zaferi duyuldu. Halk bu büyük zaferin sevinciyle dükkânlarını kapattı. Her yere bayraklar asıldı. Sokaklara davullar ve zurnalar çıktı. Şehrin her tarafından halk Saat Kulesi Meydanı'na oluk oluk akın etmeye başladı. Saat iki sıralarıydı ki meydan hıncahınç insanla dolmuştu. Genel sevinç herkesin yüzünde okunuyordu. Yine tekbir sesleri meydanı çınlatıyor, halaylar tutuluyordu. O sırada kürsüde Mazhar Müfit Bey'i görüyoruz. Meclis'in bu seçkin hatibi, üç kıtaya sahip olan bu milleti hiç kimsenin ortadan kaldıramayacağını söyledi. Yunanlıların yaptığı zulüm ve işkencelerden bahsettikten sonra, milletimizin gayret ve fedakârlıklarıyla daima muzaffer olacağımızı ifade etti. O muazzam günleri bize yeniden yaşatan Başkumandan Mustafa Kemal Paşa, muhterem kumandanlarımız ve kahraman ordularımıza karşı şükran borcumuz olduğunu ve bunu yerine getirmemiz için de kutlamamız gerektiğini teklif etti. Teklif coşkusuyla kabul edildi. Mazhar Müfit Bey: "Arkadaşlar! Zafer bizimdir, zafer bizimdir." diyerek yerini Bursa mebusu Şeyh Servet Efendi'ye bıraktı. O da Allah'ın ve Elçisi'nin emriyle açılan bu kutsal cihadın yine onların rahmet ve şefaatiyle başarıyla sonuçlanacağını müjdeledi. Her Müslüman'ın kendine düşen vazifesini tamamen yerine getirmesiyle Hak Teâlâ'nın ve onun habibi olan Peygamber Efendimizin hoşnut olacağını söyledi. Hatip sonra devamla medeniyetin gerçek yüzünü izah ederek, Avrupa'daki medeni devletlerin Sevr Antlaşması'yla ellerimizi bağladıktan sonra boğazımızı da kesmek istediklerini söyledi. Birdenbire coşkuyla ve heyecanla, "Onların medeniyetle tırnakları uzadı." demesi üzerine, meydanı dolduran binlerce halk tarafından alkışla karşılandı. Sonra Müftü Remzi Efendi, kahraman ordularımızın başarılan için bir dua yaptı. Meydan tekbir sedaları ile dolup taşıyordu. Büyük bir sevinç içerisinde bulunan halk, Tanrı'ya bu büyük başarıdan dolayı şükür ederek yavaş yavaş dağıldı[323].

Meydanlarda mitingler yapılırken, camilerde de cuma günleri hatipler memleketin durumu hakkında hutbeler okuyordu. Elbette bu da halkın üzerinde büyük tesir bırakıyordu. O sırada Kayseri'de bulunan Trabzon mebusu Ali Şükrü Bey, "Anadolu'nun Büyük Mukaddes Cihadı" başlıklı hutbeyi Camii Kebir'de okudu. Bu hutbe 12 sayfa olarak Sebilürreşât

---

[322] Tansel, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı, S.95.

[323] Yeni Gün, "Kayseri Zaferi Tezahüratla Tes'id Etti", 1 Eylül-14 Eylül 1921.

Gazetesi tarafından yayımlandı[324].

SAKARYA ZAFERİ ÖNCESİ KAYSERİ*

Kütahya-Eskişehir yenilgisi:

31 Mart 1921 tarihinde II. İnönü muhaberelerinin zaferle sonuçlanmasından sonra Batı Cephesinde durgunluk yaşanıyor. Bu durgunluk ordumuzun muhabereye zaferle hazırlanması eksiklerin tamamlanması ve giderilmesi, Refet Paşa'nın (Bele) komutasındaki Güney Cephe İsmet Paşa komutasına verilerek yeni bir yapılanmaya gidiliyor.

Yunan kuvvetleri boş durmayıp bu 3 aylık zaman içinde her türlü ikmali tamamlıyor. Yunan Kralı Konstantin 12 Haziran günü İzmir'e gelerek ordusuna moral veriyor. Yunan ordusu Türkiye'yi işgale, Ankara'ya yürümeye kararlıydı. Yunan kuvvetleri Bursa-Uşak üzerinde 8 Temmuz 1921 günü hücuma geçti. Önüne gelen bölgeleri işgal ederek 17 Temmuz 1921 günü Kütahya'ya girdi. Çetin mücadeleler neticesinde Türk ordusu geri çekiliyor. Sakarya Nehri'nin doğusunda mevzilendi. 19 Temmuz günü Eskişehir, Yunanlılar tarafından işgal edildi. Eskişehir'in kurtarılması başarısız olunca ordularımız Sakarya'nın gerisine çekilip 24 Temmuz günü Batı Cephesi karargâhı Polatlı'ya çekildi.

Tarihte Kütahya-Eskişehir Muhabereleri

8-25 Temmuz günleri arasında aralıksız devam eden savaşlar Millî Mücadelenin en acı mağlubiyetini yaşatmış… Hurşit Paşa'nın zamansız, çılgınca Eskişehir'i taarruz etmesi ise felaketin en acısı olmuştur.

23 Temmuz günü Meclis'in gizli toplantısında Fevzi Paşa (Çakmak) durumu açıkladı: "*Arkadaşlar tarihî günler yaşıyoruz. Yunanlıların üstün kuvvetle yaptıkları taarruza karşı askerlerimiz ve subaylarımız insanlık üstü gayretle, kahramanca çarpıştılar. Ağır zaiyata uğradık. Hükümetimiz bir hafta zarfında Ankara'yı tahliye etmeye, hükümet merkezini Kayseri'ye nakletmeye karar verdi. Şimdiden hazırlığa başlamanızı rica ederim.*"

Vekillerin ateşli konuşmaları, tartışmaları, her şeyi ortaya dökmeleri üzerine Fevzi Paşa kürsüye tekrar geldi. "*Erkan-ı Harbiye Reisi olarak ben bizzat mesulüm. Hiçbir kumandan bundan mesul tutulamaz. Vereceğimiz cezayı şimdiden kabul ettiğimi arz ederim*." dedi ve gözleri yaşlı kürsüden indi.

"*Vereceğiniz karardan ben sorumluyum. Vereceğiniz kararı şimdiden kabul ediyorum. Ben ölümden korkmam, memleketim uğruna seve seve şehit olmasını bilirim*.'' (F. R. Altay

---

[324] Sebilürreşat, 24.09.1921; Ali Rıza Önder Bey "Kayseri Basın Tarihi" adlı eserinde, hutbeyi okuyanı Kastamonu mebusu olarak göstermiştir. Trabzon mebusu Ali Şükrü Bey tarafından okunmuştur. Bkz. T.B.M.M. Gizli Celse Zabıtları, C.II., s.8.; Yine aynı yazar Sebilürreşat'ın 49. Sayısı olarak zikretmişse de 490. Sayıda hutbe yayınlanmıştır.

* Hasan Çiftçi, Hakimiyet Gazetesi. 21.09.2021

Çankaya, s. 298)

Mustafa Kemal Paşa ve Fevzi Paşa, Polatlı'ya giderler. Cephe komutanlarını toplayarak durumun değerlendirmesini yaparak kararlar alırlar Mustafa Kemal Paşa, Millî Müdafaa Vekili Refet Paşa'ya 5 maddelik telgrafın 3. maddesinde "Meclis ve heyeti hükümetin ilk merhale olmak üzere Kayseri'ye nakli lazımdır." demektedir.

Meclis'in Kayseri'ye taşınması 30 Temmuz -22 Ağustos 1921 tarihinde gizli celsede iki kere Meclis'in nakli mevzuları üzerine tartışmalar devam eder. Meclisin naklini efkarı-umumiye ve yabancı devletler hakkında bırakacağı menfi tesirler nazarı dikkate alınarak reddedilir.

Başkatip Recep Bey bir matbaa ve polis memuru görevlendirir. Meclisin evrakları Kayseri' ye nakli trenle Kırıkkale'ye kadar gider, oradan 8 kağnı arabası ile Kayseri'ye ulaşır. Kayseri Sultanisi'nde (Lise) meclis çalışmaları için hazırlık yapılır. Sebîlürreşâd dergisi sahibi Eşref Edip Bey ile Ali Şükrü Bey ailesi, cepheye giden Mehmet Akif Bey'in ailelerini de alarak Kayseri'ye giderler.

Eşref Edip Bey, Kayseri yollarında gördüğü acı olayları şöyle anlatır: "*Ne günler geçirdik, şimdi o zamanları hatırladıkça bir rüya gibi geliyor bana. Vaziyet ciddileşince Kayseri'ye nakiller başladı. Yolda gördüğü acı manzaralar Kırşehir'e yaklaştığımızda yüzlerce, binlerce arabayı, kağnıyı insan selini görünce çok üzüldüm.*"

Milletvekilleri, aileleri, bazı resmî kuruluşlar Kayseri'ye geldiler. Eşref Edip Bey ile Ali Şükrü Bey; halkın Doğu'ya yaptığı göçü durdurmak, halkın maneviyatını yükseltmek için yoğun çaba sarfederler.

Eşref Edip o zamanı hatıralarında şöyle anlatır: *"Kayseri Mutasarrıfı Kemal Bey'le görüşüp Sebîlürreşâd dergisinde beyanname yazıp halka dağıtılmaktan, çözülmekten koruyacak ilahi sesten başka bir şey yok. Hemen gidip bir şey yazdım. Vilayet matbaasında dizdim. Sabaha kadar beyannameyi bastık. Sabaha karşı jandarmalar matbaaya geldiler. Basılan beyannameleri ilçelere, köylere çuvallarla taşıdılar."*

Mutasarrıf Kemal Bey'le görüşerek cuma namazından sonra hükümet meydanında miting yapıldı. Orada beyanname okundu. Ankara'dan gelen bazı milletvekilleri güzel hitabetlerde bulundular, halkı coşturdular.

Ali Şükrü Bey, Kayseri'de kaldığı sürece halkı birlik ve beraberliğe davet eder, çalışmalarını gece gündüz canla başla sürdürür. Ali Şükrü Bey, Ulu Cami şerefesinde bir irade hitap eder. Vaazında birçok ayetler, hadisler okuyarak halkı Millî Mücadeleye davet eder. Ali Şükrü Bey, Kayseri Ulu Cami de verdiği vaazda; "Ey cemaati müslim!" diye hitabeyi okur. Ali İmran 118, Bakara 190,195, Eftal 60, Nisa 75, Teybe 41,38 surelerini anlatır, halka

açıklar.

"Ey Müminler! Gerek hafif gerek ağır olmak savaşa çıkın mallarınızla ve canlarınızla savaşın. Allah yolunda cihat edin, eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır." (Tevbe suresi 41. Ayet)

Kaynak: İsmail Hacı Fettahoğlu, Ali Şükrü, s. 125-145

Yeni Gün ve Sebilürreşat Gazetelerinin Kayseri'de Neşri

Yunus Nadi'nin (Abalıoğlu) 1918'de İstanbul'da çıkarmaya başladığı Yeni Gün gazetesi, çeşitli nedenlerle yayımını kesintiye uğratmış, ancak 10 Ağustos 1920'de Ankara'da yeniden yayın alanına çıkmıştı. Sakarya Savaşı sırasında Kayseri'ye göç edenlerin arasında Yeni Gün gazetesi de vardı[325]. 1 Eylül 1921 sabahı vilâyet matbaasında ilk Kayseri nüshası çıktı.[326] Gazete günlük olarak nesrine devam etti. Kayseri'de çıktığı günlerde hemen hemen her gün Kayseri ile ilgili haberlere yer veriyordu. Memleket ve cephe ile ilgili geniş yorumlarıyla halkı aydınlatıyordu. Sakarya Savaşı'ndan sonra, kağnı arabasıyla on günde Kayseri'ye getirilen matbaa, Ankara'ya giderken kamyonla götürüldü[327].

Eşref Edip'in (Fergan) çıkardığı haftalık gazete olan Sebilürreşât, daha eski yıllarda İstanbul'da yayımlanıyordu. Millî Mücadele sıralarında Kastamonu ve Ankara'da yayımını sürdürmeye devam etti. Sakarya'daki durum üzerine gazetede çalışanlar aileleriyle beraber Kayseri'ye göç ettiler. Gazetenin başyazarı Mehmet Akif (Ersoy) 1921 yılı ağustos ayı sonlarında cepheye "Heyet-i Nâsıha" olarak gittiğinden, Kayseri'ye taşınma işini Eşref Edip yapmıştır. Kayseri Liva matbaasında basılan gazete Millî Mücadele lehinde yazılar neşrediyordu. Mutasarrıf Kemal Bey'in isteği üzerine Sebillürreşât, 1 Eylül 1921'de halkı umutsuzluktan ve karamsarlıktan kurtarmak amacıyla bir bildiri yayımladı. Bu bildiriden birkaç cümle: "*Ey Müslümanlar, gaflet uykusundan uyanınız, İslâm'ın geçirmekte olduğu buhranları düşününüz. Yan yatıp vakit geçirecek yahut ye'se düşen kadınlar gibi ağlayacak zamanda değiliz. Namert düşman güzel Anadolu'muzun kapılarını kırdı. Harem-i ismetine kirli ayaklarını soktu. Sahillerimizde tutuşturduğu yangını Anadolu'nun ortalarına kadar tevsi etti. Bugün yalnız Anadolu'nun değil, dört yüz küsur milyon İslâm âleminin mukadderatı Sakarya vadilerinde ehlisalip hücumlarını def ile meşgul olan Müslüman Türk ordusunun göstereceği kudret ve zafere bağlıdır.*" Kayseri'de çıkan 19. cilt ve 490. sayısında, okurlarımıza başlıklı notunda da şöyle demektedir: "Kayseri'ye seyahat dolayısıyla Sebilürreşât'ın intişârı bir müddet tehir etmiştir. Bir hatıra olmak üzere bu nüshayı Kayseri'de

[325] Ali Rıza Önder, Kayseri Basın Tarihi, (Ankara 1972), s.40.
[326] a.g. yer.
[327] Önder, Kayseri Basın Tarihi, s.41.

neşrediyoruz.”

Düşmanın Sakarya’da yenilerek çekilmesinden sonra gazete, koleksiyonlarını alarak Ankara’ya döndü.

Kayseri’ Muallime ve Muallimler Derneği Kuruluşu

Kayseri’ye göç edenler arasında Ankara Muallime ve Muallimler Derneği idare heyeti ve üyeleri de vardı. Derneklerinin merkezi İstanbul’da bulunmaktaydı. Ankara Sultanisi öğrencileri Kayseri’ye taşınınca, okulun öğretmenleri de beraberce taşınmışlardı. Öğretmenler, Kayseri’de bir toplantı yapmayı düşündüler. Toplantının amacı Ankara Derneği idare heyetinin durumu görüşülecek ve ayrıca Kayseri’de bir derneğin kurulmasına karar verilecekti. Toplantının yapılacağını bütün Kayseri öğretmenlerine duyurdular.

16 Eylül 1921’de Muallime ve Muallimler Demeği’ne kayıtlı Kayseri’de bulunan öğretmenlerle, Kayseri Öğretmenleri Dar’u-l Edeb binasında toplandılar. Birlik heyeti başkanlığa Mazhar Müfit (Kansu) Bey’i getirdi ve toplantı açıldı. Toplantıda, Kayseri’de bir derneğin kurulması gereklidir, bunun içinde yeter derecede üye vardır, denildi. Bunun üzerine yeni bir derneğin kurulmasına ve yeni bir idare heyetinin seçilmesine karar verildi. Yapılan seçimde çoğunluğun oyu ile idare heyetine Dr. Remzi, Zâmi, Eşref, Sıdkı ve Şâkir beyler seçildiler. Seçimden sonra birlik idare heyeti tarafından Bolu’da, Denizli’de, Samsun’da, Akşehir’de kurulmuş olan dernekler hakkında bilgiler verildi. Memleketin içinde bulunduğu durum hakkında bir değerlendirme yapılarak toplantıya son verildi[328].

Fotoğraf 47: Yunanlıların Sakarya’ya doğru ilerlemesi üzerine Ankara’da daha içlere doğru bir göç başladı. 10 Ağustos 1337 (1921)’de Kaman üzerinden Kayseri’ye doğru göç eden bir kafile ile birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne ait matbaa makineleri de görülmektedir.

[328] Yeni Gün 18.09.1921.

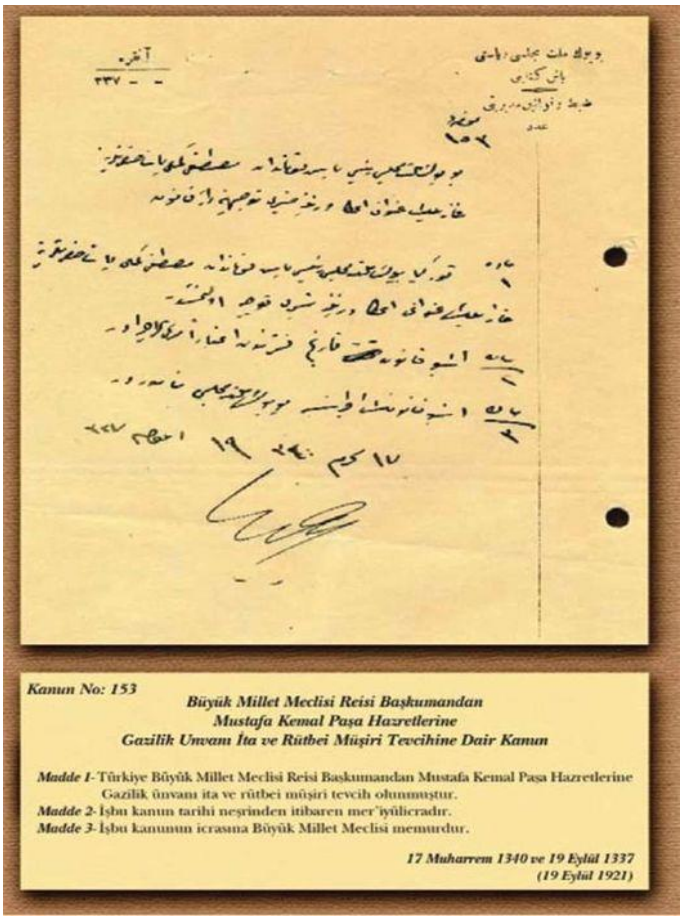

Kanun No: 153

Büyük Millet Meclisi Reisi Başkumandan
Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine
Gazilik Unvanı İta ve Rütbei Müşiri Tevcihine Dair Kanun

Madde 1- Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Başkumandan Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine Gazilik ünvanı ita ve rütbei müşiri tevcih olunmuştur.
Madde 2- İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren mer'iyülicradır.
Madde 3- İşbu kanunun icrasına Büyük Millet Meclisi memurdur.

17 Muharrem 1340 ve 19 Eylül 1337
(19 Eylül 1921)

Fotoğraf 48: 13 Eylül 1921 tarihinde Sakarya Meydan Savaşını kazanan TBMM Orduları'nın "Başkomutanı" olması dolayısı ile "Mustafa Kemal Paşa (Atatürk)" ' ya 19 Eylül 1921 tarihinde Büyük Millet Meclisi tarafından verilen Gazilik unvanıyla birlikte Mareşal Rütbesi '[329]

Fotoğraf 49: Gazi Mustafa Kemal Atatürk Mareşal Kıyafetiyle

[329] Osman Nuri Dinçtürk'ün arşivinden alınmıştır

Kararnâme

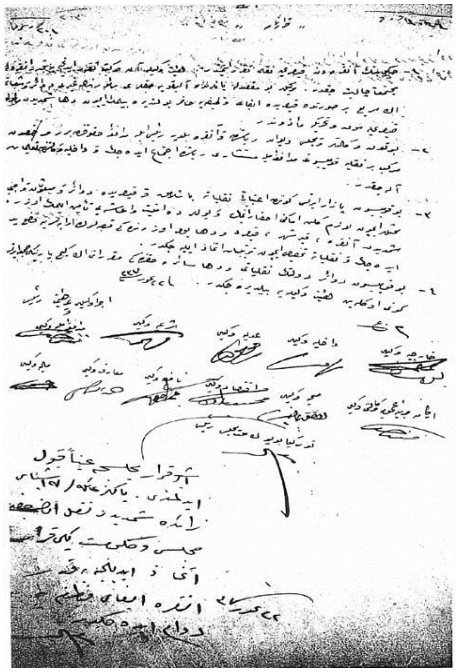

1. Hükümetin Ankara'dan Kayseri'ye nakli takarrür etmiştir. Heyeti Vekile ân-ı hareket takarrür edinceye kadar Ankara'da müctemian çalışacaktır. Vekile bu maksatla yanlarında alıkoyacakları me'murînin gayr-ı devâir ve şuubâtına en ser'i bir surette Kayseri'de ifâ-yı vazifeye hazır bulundurabilmek için daha şimdiden me'murlarını Kayseri'ye sevk ve tahrike me'zundur.

2. Bugün vekâletler ve Meclis-i Divân Riyaseti'den ve Ankara Belediye reisi ile Müdafaa-i Hukuktan birer murahhastan mürekkep bir nakliye komisyonu Müdafaa-i Milliye Müsteşarı riyasetinde içtimaa edecek ve Dâhiliye Vekâleti'nden ta'limat alacaktır.

3. Bu komisyon pazartesi gününden itibaren nakliyata başlamak ve Kayseri'de devaşir ve mebusan ve ecnebi mümesiller için lazım gelen emâkini ihzar etmek ve yollarda emniyet iaşeyi te'min eylemek üzre şimdiden Ankara, Kırşehir, Kayseri ve daha yol üzerindeki kasabaların için tertibat ittihaz eyleyecektir.

4. Bu komisyon devâir-i devletin nakliyatı ve daha saire hakkındaki mukarrerâtını en geç yarınki cumartesi günü öğleyin Hey'et-i Vekile'ye bildirecektir. Fi 22 Temmuz Sene (1) 337

Hariciye Vekili, Dâhiliye Vekili, Adliye Vekili, Şeriyye Vekili, İcrâ Vekilleri Hey'eti Reisi ve Müdafaa-i Milliye Vekili Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiye Vekâleti Vekili, Sıhhıye Vekili, İktisat Vekili, Nafia Vekili, Maarif Vekili, Maliye Vekili

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi

Mustafa Kemal

İş bu karar meclisçe aynen kabul edilmiştir. Yalnız ailelerle eşya-yı zaîde şimdiden naklonulacaktır. Meclis ve hükümet yeni karar ittihaz edilinceye kadar Ankara(da) ifâ-yı vazifeye devam edecektir.

22 Temmuz sene 37 Mustafa Kemal

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Ankara'dan Kayseri'ye taşınmasına hususunda her türlü tedbirin alındığına dair Bakanlar Kurulunun 22 Temmuz 1921 tarihli kararnamesidir.

Transkripsiyon: İbrahim TÜRKSOY

BU VATAN KOLAY KAZANILMADI

Tarihte yapılmış bazı savaşlar vardır ki asırlar geçmesine rağmen hâlâ taptaze, hâlâ capcanlıdır. Bu savaşların önemli olması muhakkak ki var olup yok olma mücadelesi verildiğinden, her yaşta insanın düşmana karşı omuz omuza verip kendisini siper etmesinden ileri gelir. Bizim tarihimizde bu türden savaşların sayısı hayli fazladır.

Yakın tarihimizde yaşanan Çanakkale Muharebeleri, Kurtuluş Savaşı, Sakarya Savaşı bu kabildendir. Aradan geçen 100 küsür yıla rağmen hâlâ kitaplar yazılıyor, çeşitli programlar hazırlanıyor, çeşitli filmler çekiliyorsa bu Çanakkale'nin ve diğerlerinin millet hafızasında hâlâ olduğunun bir göstergesidir. Hem nasıl taze olmasın ki? O zamanlar, onlarca devletin oluşturduğu düşman ittifakına karşı, Osmanlı coğrafyasından hemen her evden bir dede, baba ya da evlat Gelibolu Yarımadası'na gelerek bu mücadeleye katılmış ve vücudunu bu topraklara emanet etmiştir. Her yuvadan bir hatıra vardır bu topraklarda…

Yüzyılımız da birçok ulusun bağımsızlık savaşı, "Türk Kurtuluş Savaşı" örneğinden güç kazanılarak ve rol model kabul edilerek başlatılmıştır.

Türk Kurtuluş Savaşı, bir milletin, bağımsızlığı uğruna döktüğü kan ile yazılmış büyük kahramanlık destanıdır.

Varlığına kastedilen büyük tehlike karşısında topyekûn direnen Türk milleti, çaresizlik ve imkânsızlığı milli mukavemete dönüştürmüş, bu millî mukavemet bugünkü Cumhuriyet'i kurdurmuştur.

Vatanın kurtuluşunda Çanakkale Savaşı'nın bambaşka bir yeri vardır. Özellikle mektepli genç askerler eğitimlerini yarıda bırakarak nasıl fedakârlıklar ortaya koydu? Onlara bu ruhu veren neydi, hangi güçtü? Bugünlere nasıl gelindi? Dünün o felaket dolu olaylarından memleket nasıl kurtarıldı? Her biri bir mucize sayılan genç mekteplileri unutmamak bugünün gençleri için millî bir görevdir.

Çanakkale cephesinde şehit olan askerlerin yarısına yakını mektepliydi. Gencecik yaşındaki lise ve üniversite öğrencileri, öğretmenler, doktorlar, avukatlar şehit oldu.

Düşmanın 18 Mart 1915 Çanakkale saldırısı sırasında genç direnişçiler, canları pahasına mücadele ettiler. Türkiye'deki liseler bir tek mezun vermedi, daha doğrusu veremedi. Bunun anlamı şudur: Gidenler geri dönmedi. Bunlar liselilerdi.

Aynı şekilde üniversite öğrencileri de kendi yürekliliğiyle cephede yerlerini almıştı. Onlar da memleketleri uğruna şehit oldular. Çanakkale Savaşı'ndaki fedakârlık sadece cephede göğüs göğse çarpışmak değildi; aynı zamanda işini, aşını, eşini geride bırakma fedakârlığıydı. Okulunu yarıda bırakıp cepheye koşan mektepliler işte böyleydi.

Kurtuluş Savaşı ve Çanakkale'nin gencecik yiğitleri, kahraman mekteplileri

unutulmaz anılar, duygu yüklü mektuplar ve yurtseverlik örneği anekdotları bu sayfalarda sizlerle buluşuyor.

İstanbul'da çıkan Muallim Dergisinin, Nisan 1918 sayısında yayınladığı bir yazının konusu, öğretmenlerin toplum içindeki görevleri ile ilgiliydi[330].

Bu anlamda öğretmenlerin, Balkan Savaşlarından I. Dünya Savaşı'na, Çanakkale Savaşı'ndan Kurtuluş Savaşı'na salınan, uzun ve zorlu savaşlar silsilesinin en kritik dönemlerinde görevlerinden fedakârlık edip gönüllü olarak cepheye iştirak ederek, vatan savunmasını ödevini yerine getirme hususunda topluma ve öğrencilerine önderlik yaptıklarını ve güzel bir misal teşkil ettiklerini görmekteyiz.

Şu hâlde, hiçbir kanunî mecburiyet olmamasına rağmen, İstanbul ve Anadolu şehirlerindeki saygın okullarda öğretim gören lise ve üniversite öğrencilerinin birbiriyle yarışırcasına gönüllü olarak, çoğu defa öğretmenleriyle birlikte –hatta kimi zaman öğretmenlerini de tahrik ve teşvik ederek- cepheye koşmaları; onların bu ulvî davranışı ve asil ruhu sergilemelerinde; verdikleri eğitimle millî ve manevî değerleri aşılamada öğretmenlerin ne denli başarılı oldukları ortadadır.

Öğretmenlerin, öğrencilere millî benlik ve tarih şuuru kazandırmadaki bu soylu meziyetleri, onların sicil hanesine düşmemiz gereken bir onur belgesidir.

[330] Muallim Dergisi, 15 Nisan 1334 (1918), Sayı: 21, İç Kapak; Halil Aytekin, İttihat ve Terakki Dönemi Eğitim Yönetimi, Ankara, 1991, s.159; Yahya Akyüz, Türk Eğitim Tarihi, İstanbul, 1994, Kültür Koleji Yay., s.256; N.Bilge, Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi, Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara, 1989, s.35; Milli Eğitim Dergisi, Mart, Nisan, Mayıs 2001, Sayı 150. II.Meşrutiyet'in ardından öğretmenler teşkilatlanmaya ve mesleki bir takım kuruluşlar oluşturmaya başlamıştır. Kimi derneklerin, siyasi partilerin kurucularından olan ve mesleki dergiler çıkaran öğretmenler, Temmuz 1908'de "Encümen-i Muallim Cemiyeti"ni kurmuşlardır. Aynı yıl kurulan Muhafaza-i Hukuk-u Muhammin Cemiyeti ile birleşen bu ilk öğretmen birliği, saha sonra "Cemiyet-i Muallimin" asıyla faaliyetine devam etmiştir. Ayrıntı için bkz. Aytekin, a.g.e; Akyüz, a.g.e.

Fotoğraf 50: Çanakkale'nin Eğitim Orduları'ndan biri toplu halde

Fotoğraf 51:Balıkesir Liselilerin Çanakkale'ye gitmeden önceki son hatıra fotoğrafı

Bu kutsal mücadeleye vatanın her köşesinden akın akın katılıp destek olurken (Kayseri; Doğu İlleri, Batı illeri gibi doğrudan savaş içinde olmamasına rağmen) Kayserililer ve Kayseri Liseliler üzerlerine düşeni fazlasıyla yapmışlardır.

Kayseri Liseliler de gerek Çanakkale Savaşlarında gerek diğer savaşlarda onlarca,

yüzlerce şehit vermiştir. Ancak o zamanlar; 1) Soyadı kanunu henüz çıkmamış olduğundan soyadı yoktur. Bu sebeple yakınını bularak ulaşıp bilgi alınamadı. 2) Galatasaray Lisesi, İstanbul Lisesi vb.okullarda olduğu gibi askere giden öğrencilerle ilgili detaylı bilgi içeren kayıt tutulmamış; 3) Arşiv kültürü olmadığından olacak, harf inkılabından sonra eski yıllara ait Osmanlıca yazılmış kütük defterleri, sınıf geçme defterleri, mezuniyet defterleri vb.gereken önem verilerek korunup zamanımıza ulaşmaları sağlanamamıştır.

Atalarımız "Zararın neresinden dönerseniz kardır." demişlerdir. Geç de olsa Kayseri Lisesi ile ilgili bilgileri, belgeleri "Kayseri Lisesi 100 Yıl Şeref Belgeseli" isimli eserle zaman selinin önünden kurtararak gelecek nesillere kazandırmaya çalışılmıştır.

Maksadımız; genç kuşakların, üzerinde özgürce yaşadıkları cennet vatanın, hangi zorluklar atlatılarak ve kimlerin aydınlık gelecekleri adına bedenlerini, hayatlarını ve hayallerini feda edip, kendilerine "hayat sigortası" sunduğunun şuurunu aşılamak; vefa hissi ve şükran duygusunu uyandırarak, son tahlilde tarih bilinci, vatana bağlılık ve hizmet melekesini geliştirmek ve güçlendirmektir.

Liseli Öğrencilerin Seferberliğe Dahil Edilmeleri:[*]

2 Ağustos 1914'te seferberlik ilan edildiğinde ilk olarak 1310 yani 1894 doğumlular silâhaltına alındılar[331]. Seferberliğin devamı ve Harb-i Umumi'nin başlaması ve sürmesiyle beraber askere alınanların yaşları gittikçe küçüldü. Daha önce askerlikten terhis edilenler de "redif" olarak çağrılınca yaş büyüdü.

Seferber edilen ordu büyüdükçe yardımcı eleman ihtiyacı da artıyordu. Depocu, kâtip, taşıyıcı, nakliyatçı gibi elemanlar aranmaya başlandı. Özellikle okuma yazma bilen, yazışmalardan anlayan, hatta biraz olsun dil bilen elemanlar gerekiyordu. Üstelik askerlik şubeleri büyük bir tempo ile çalışıyor, her İstasyonda askeri birliklerin geliş gidişlerini kontrol ve nakliyatın düzenini sağlayacak on binlerce askeri personele ihtiyaç duyuluyordu.

İşe yarar bütün öğretmen ve memurlar silâhaltına alınmış, "ihtiyat zabiti" (yedek subay) olarak eğitilmeye başlanmıştı. Pek çok görev boşalmış olduğundan devlet işleri de gözle görülür aksamaktaydı.

Harb-i Umumi'ye katılan askerler arasında okuma- yazma bilmeyenler %98'e vardığından, cephedeki en küçük birliklerde dahi yürütülmesi gereken işler için tahsilli askerlere ihtiyaç duyuluyordu.

Bu durumda; daha seferberliğin başında "İdadi" ve "Darülmuallimin öğrencileri

[*] Ayhan Aydın , Balıkesir'in Seferberlik Yılları, 1914-1918 ve I.Dünya Savaşı Çanakkale yazıları, (Balıkesir , 2020)
[331] Karesi, 8 Kanunevvel 1330 numara 35

devreye sokularak silahaltına alındılar.

Harbin genç nesli yiyip bitirerek devam etmesi, orduda büyük ölçüde subay astsubay eksikliğine de yol açmıştı. Özellikle alt rütbelerde meydana gelen bu boşluğun doldurulması için "ihtiyat zabitliği'ne daha genç yaşta, tahsilli gençler çağrılmıştı.

"Harbiye Nezaret-î Celilesinden Tebliğ Olunmuştur.

314 tevellütlerden henüz hizmete çağrılmamış olanlarla 315 tevellütlülerden kabiliyet-i bedeniyeleri müsait bulunanların kıtalarım kendileri tayin etmek ve yalnız içlerinden mükellifiyet-i askeriye kanun-u muvakkatinin 42. maddesiyle ona iptinaen bilahire neşr olunan kavanin-i mahsusa icabıma hizmet-i maksure evsaf ve şeraitini haiz olanlar ihtiyat zabit namzetleri talimgâhına gönderilmek ve fakat mabuden hizmet-i askeriyeleri hem tevellütlerinin celb ve hizmete tarih-i duhullerinden muteber olmak üzere harp gönüllüsü sıfatıyla orduya kabulleri muvafık görülerek keyfiyet icab edenlere yazılmış olmağla oraca da ona göre muamele olunması matluptur."

Yukarıdaki tebligattan başka belli bir tahsil derecesine gelmiş bulunan gençlerde 1314 doğumluların askere alınmalarına ilişkin bir kanun yayınlandı[332].

Kanun:

Madde 1: Üç yüz on dört tevellütlülerden mükellefiyet-i askeriye kanun-u muvakkatinin 42. maddesinde muayyen derece-i tahsile vusullerine bir sene kalmış olanlardan tahsile müdavim bulunanlar ve madde-i mezkûrede muayyen derece-i tahsile vasıl olmuş iken şu halin gayrı esbabdan dolayı terk-i tahsil eylemiş olanların ibad edenler gösterecekleri liyakata göre ihtiyat zabiti veya İhtiyat küçük zabiti olarak yetiştirilecektir.

Madde 2: Bu kanun tarih-i neşrinden itibaren merîdir.

Madde 3: Bu kanunun icrasına Harbiye Nazırı memurdur.

Sene 13 Receb 334 ve 3 Mayıs 332

Harp ilerledikçe bütün cephelerde tecrübeli asker sayısında boşluklar oluştuğundan geri hizmet görevinde bulunan askerler de cepheye sevk edilince bunların yapmak zorunda oldukları görevlerde liselerin sınıflarında okuyan öğrenciler istihdam edilmek zorunda kalınmıştı. Devrin eğitim düzenine göre lise son sınıflar, 12. sınıfa tekabül etmekteydi.

Özellikle Çanakkale Cephesi için tecrübeli geri hizmetlerdeki yaşlı askerler cepheye alındığından bunları yerine 14 Mayıs 1331 (27 Mayıs 1915) tarihli bir irade ile liselerin 10. sınıflarının da "*hizmet-i maksure hakkına nail olmaları*" isteniyordu[333].

---

[332] Karesi, 8 Kanunevvel 1330 numaro 6-11

[333] Karesi, 8 Şaban 1333 numaro 9-61

16 Cemazielahir sene 1332 tarihli mükellefiyet-i askeriye kanun-u muvakkatinin 42. maddesine menzul -mekatib-i sultaniye onuncu sınıf müdavimine mütedair- fıkra hakkında kanunu muvakkat:

Madde 1: Mükellefiyet-i askeriye kanun-u muvakkatinin 42.maddesine fıkra-i atiye tezyil olunmuştur:

"*Muayene-i intîhabiye esnasında mekatib-i sultaniyenin 10 sınıfında bulunanlar da hizmet-i maksure hakkına nail olunacaktır.*"

Madde 2: İşbu kanun tarih-i intişarından muteberdir.

Madde 3: İşbu kanunun icrasına heyet-i vükela memurdur.

Meclis-i Umumiyenin içtimaında kanuniyeti teklif olunmak üzere muvakkaten mevki-i meriyete vazını ve kavanin-i devletiye ilavesini irade eyledim.

13 Recep sene 1333 ve 14 Mayıs sene 1331

Mehmet Reşad

Yukarıdaki "İrade" 12.05.1914 tarihinde çıkarılan "Mükellefiyet-i Askeriye" kanununun geçici 42. maddesine dayandırılıyor. Yani seferberliğin ilanından üç ay kadar önce olduğundan askeri hizmetlerde talebelerden yararlanmanın "seferberlik planları'' içinde düşünülmüş olduğu anlaşılıyor.

Çanakkale Cephesi'nde geri hizmetlerde bulunan askerlerin büyük insan kayıplarının oluştuğu zamanlarda cephede savaşmaları gerektiğinde askeri hizmete alınan liseliler önce ciddi bir eğitim aldıktan sonra onların yerlerinde istihdam edildiler.

Pek çok lisenin 1915, 1916, 1917 yıllarına ait kayıtların da o yıllarda okulda öğrencilerin olmadığı görülür. Bunlar askeri görevler için silahaltına alınmış olan gençlerdir.

(Özel olarak incelediğim Balıkesir Lisesi kayıtlarında o yıllara ait büyük boşluklar olduğunu, 1914- 1915 ders yılında mevcut olan öğrencilerin 1915-1916 ve 1916-1917 yıllarında bulunmadıklarını ve 1914-1915 ders yılı sınıf geçme defterlerinde gözüken öğrencilerin bazılarının isimleri karşısına sınıfta kaldıkları için askere alındıkları kaydı düşülmüştü. Bazıları ders yılı bitmeden, sınıf geçme notu daha belli olmadan okuldan ayrılmış olduklarım gördüm.)

Zamanın Lise Müdürü İsmail Hakkı Uzunçarşılı Bey'in 1924'te hazırladığı "Karesi idadi-Sultani-Lisesi Salnamesi"[334]nde kuruluşundan o yıla kadar sınıf mevcudatı incelendiğinde 1332-1333 yani 1916-1917 ders yılı mevcutlarını gösterir tablo çok kısadır ve üzerinde şöyle bir not düşülmüştür:

"Bu sene-i dersiyede Harb-î Umumi münasebeti ile mektebin on ikinci, on birinci ve

[334] İsmail Hakkı Karasi İdadi-Sultani-Lisesine Mahsus Salname s.128.

onuncu sınıflarında talebe bulunmadığından sınıflar dokuzdan başlıyor."

Sınıf geçme defterinde dikkatimi çeken bir başka husus da 1915-1916 ders yılında mevcudu 15 olan 8.sınıfın 1916-1917 ders yılında mevcudunun 7 olarak gösterilmiş olmasıdır. Eksilen 8 talebe ile ilgili bir bilgiye rastlanmıyor. Doğum yerlerine baktığımızda hepsi muhacir olan "aileleri Balkan Savaşında ölmüş" bu öğrenciler de acaba askerî hizmete alınarak, bir istasyon veya askeri depoda mı görevlendirildiler?

Balıkesir Lisesi'nden silahaltına alınan liseli gençler kimsesiz olduğundan bunlara harçlık verilmesi gerekmiş, bunun için de şu yol denenmişti:

"Sultanî Mektebinde yapılan müsamerede elde edilen paradan askere giden muhacir ve kimsesiz talebenin 36 sına 1930 kuruş verildi[335].

Balıkesir Lisesi arşivindeki sınıf geçme defterlerinde "askere alındığı" için diğer yıllardaki kayıtlarda isimleri bulunmayan öğrencilerden üçünün isimlerinin yanında 1926 ve 1927 yıllarında okula gelip "*öğrenim durumlarını gösterir belge*" aldıklarının kaydedildiği görülmektedir.

[335] Karesi, 5 Teşrinevvel 1331 numaro 26-78.

NENE HATUN KİMDİR?

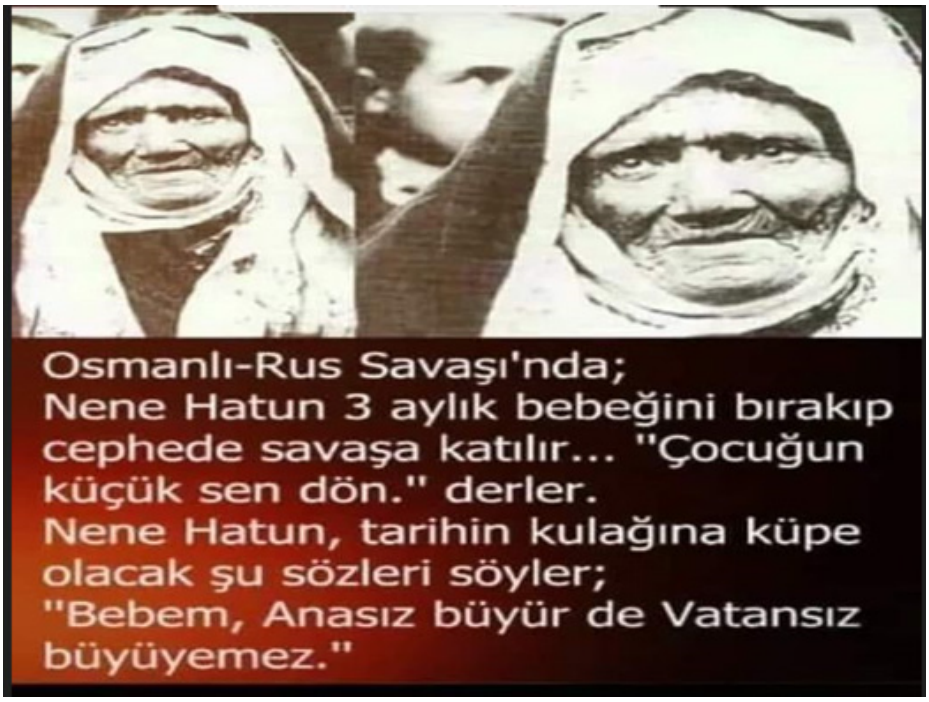

Milli Mücadelede, İstiklal Savaışı'nda Kurtuluş Savaşı'nda sadece erkekler değil, Türk kadınları da büyük fedakarlık ve yararlık gösterdiler. Onlarca, yüzlerce Türk Kadını düşmana karşı silah bizzat silah kullandı. Kuvayı Milliyeci oldu. Nene Hatun da bunlardan birisi idi.

FİKİRDE LİDER GAZETE

ORTADOĞU

NE MUTLU TÜRK'ÜM DİYENE

1 TL | KURUCUSU: ZEKİ SARAÇOĞLU | PAZAR 28 Nisan 2019

Onbeşliler diploma aldı

Bütün son sınıf öğrencileri gönüllü olarak katıldıkları Çanakkale Harbi'nde şehit düştü. Sivas Mekteb-i İdadi'si 1915'te mezun veremedi. Valilik 104 yıl sonra hazırladığı diplomayı bir devrin battığı yere, Gelibolu'ya gönderdi

Gençlik Ecdadının İzinde

TÜM son sınıf öğrencilerinin gönüllü olarak katıldıkları Çanakkale Savaşı'nda şehit düşmesi nedeniyle 1915 yılında mezun veremeyen Sivas Lisesi öğrencileri için 104

Hocam biz Çanakkale'deyiz

VALİ Salih Ayhan, Sivas Lisesinin 1915 yılında son sınıf öğrencilerinin Çanakkale'de şehit olması nedeniyle mezun veremediğini hatırlatarak

Sıvas İdadisi de bütün son sınıf öğrencileri gönüllü olarak Çanakkale Savaşı'na katılıp şehit olduğundan mezun vermemişti. Diplomaları temsili olarak Çanakkale Müzesi'ne gönderildi. Bunu haber yapan Gazetelerden birisi.

[336] Ortadoğu Gazetesi, "Onbeşliler Diploma Aldı" 28 Nisan 2019.

Şehit öğrenciler için 104 yıl sonra diploma

Tüm son sınıf öğrencilerinin gönüllü olarak katıldıkları Çanakkale Savaşı'nda şehit düşmesi nedeniyle 1915 yılında mezun veremeyen Sivas Lisesi öğrencileri için 104 yıl sonra Sivas Valiliği tarafından temsili olarak hazırlanan diploma, Çanakkale'ye gönderildi

Okuyan Gençlik Ecdadının İzinde

SİVAS Kongresi'nin 100. yılı etkinlikleri kapsamında Sivas Valiliği himayesinde İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen "Okuyan Gençlik Ecdadının İzinde" adlı projeyle Sivas ve ilçelerinden 281 öğrencinin Çanakkale'ye uğurlanması dolayısıyla tören düzenlendi. Atatürk Kongre ve

Çanakkale'de müzeye teslim edilecek

ÇANAKKALE Savaşı'nda şehit olan Sivas Lisesi öğrencileri adına 104 yıl sonra Sivas Valiliği tarafından temsili olarak hazırlanan bir diploma, Çanakkale'ye götürülmek üzere Mustafa Kemal Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencisi Özgür Avan'a teslim edildi. Diplomanın

[337]

[338]

Fotoğraf 52: Abdurrahmanpaşa Lisesi

"HOCAM BİZİ YOK YAZMAYIN, VATAN İÇİN ÇANAKKALE'YE GİDİYORUZ"

Abdurrahman Paşa Lisesi'nin öğretmenleri o gün yoklama için sınıfa girdiklerinde kara tahtaya şöyle bir yazı ile karşılaştılar; "**Hocam ne olur bizi yok yazmayın; biz vatan için Çanakkale'ye gidiyoruz… Hakkınızı helal edin…"**

Kastamonu Abdurrahman Paşa Lisesi'nin öğrencileri 1916, 1917 yıllarında cepheye giden öğrencileri nedeniyle hiç mezun veremedi.

[337] Ortadoğu Gazetesi, Şehit Öğrencilerin 104 yıl sonra temsili olarak hazırlanan diplomalar Çanakkaleye gönderildi.

Fotoğraf 53: Kayseri Lisesi sınıf geçme defterinin 1915-1916 Öğretim Yılı'na ait bölümü.

Çanakkale Savaşları; tarihin akışını değiştiren, Türk'ün şan ve şerefini zirveye eriştiren, vatana sevgi duygusunu geliştiren, iman gücünü bayraklaştıran ve orada savaşanları kutsallaştırıp kahramanlaştıran görkemli yüce bir destandır. Çanakkale 250 bin şehidin kefensiz yattığı, Türk'ün şanına şan kattığı bir devrin battığı yerdir.

İşle bu zaferin kazanılmasında Türk halkı erkeğiyle, kadınıyla, yaşlısıyla, genciyle lise öğrencileriyle üzerine düşen görevi yaparak tarihe altın sayfaların eklenmesine vesile olmuştur.

Kayseri Lisesi öğrencileri de Galatasaray Lisesi, Sivas Lisesi, Adana Lisesi ve diğer lise öğrencileri gibi bu kutsal davada üzerine düşen görevi gönüllü olarak yapmıştır. Ancak o zaman arşiv kültürü olup da öğrenci sınıf listeleri, kayıtlar ve diğer bilgiler detaylı tutulmadığından sınıf geçme defterinin ilgili bölümünde sadece "Öğrencilerimizin Çanakkale Savaşı'na katılmaları sebebiyle 1915-1916 öğretim yılında sınıf teşkil edememiştir." Yazılmıştır. O zamanlar Soyadı Kanunu olmadığından bu şehitlerimizin yakınlarını bulup ulaşmak mümkün olmadı[339].

[338] Abdurrahman Paşa Lisesi'nin İnternet sayfasından 21.06.2022'de alındı.
[339] Kayseri Lisesi 1915/1916 Öğretim Yılı Sınıf Geçme Defteri.

"Sizin Çanakkale'niz on Hiroşima eder!"

Dönemin Başbakanı Sayın Turgut Özal zamanında gerçekleşmiş bir olay şöyle anlatılır:

Japon eğitim uzmanları gelmiş ve ülkemizin eğitim sistemini incelemiş, Sayın Özal'ın bürokratlarının da hazır bulunduğu bir ortamda raporlarını sunmuş ve sonuç olarak şunu söylemişlerdi: "Sizin eğitim sisteminizde millî ruh yok!" Turgut Özal'ın, "Nasıl?.." sorusu üzerine şunu anlatmışlardı.

"Biz Japonya'da okula başlayacak çocuklarımıza millî ruh şoklaması yaparız. Onları önce toplu halde hızlı trenlere bindirir; dev fabrikalarımızı, teknoloji merkezlerimizi gezdirir, ülkemizin gücünü gösteririz.

Sonra da bu yavrularımızı alır Hiroşima ve Nagazaki'ye götürür, orada atom bombası atılan ve yıllardır ot dahi bitmeyen alanları gösterir deriz ki:

-Eğer siz çalışmaz, bilinçlenmez ve az önce gördüğünüz teknolojiye sahip olmak için çalışmazsanız sonunuz böyle olur.

Bürokratlardan biri atılır: "Ama bizim Hiroşima'mız yok ki!"

Japon uzmanın cevabı tokat gibidir:

"Sizin Çanakkale'niz on Hiroşima eder!"[340]

ÇANAKKALE ÇANAKKALE DEDİKLERİ*

Türk adını yazmayan tarihe rastlamak mümkün değildir. Her alınan ya da bırakılan yer için muhakkak ki yerine göre binlerce yüz binlerce, Türk kanı akıtılmıştır.

Türk Milleti'nin yiğitlik ve kahramanlıklarla süslü tarihinde Çanakkale Deniz Zaferi'nin müstesna bir yeri vardır.

Çanakkale her sayfasında şerefler taşıyan kanla yoğrulan 259 günün her anında imanın, fedakârlığın, kahramanlığın ve vatanseverliğin coşup şaha kalktığı büyük savaşların adıdır.

3 Kasım 1914'te İngilizlerin Seddülbahir'i denizden dövmesiyle Çanakkale savaşları başladı. Sebdülbahir ve Arıburnu'na büyük kuvvetler çıkardılar. Göğüs göğse yapılan tarihin en kanlı savaşları başladı. 19. Fırka (tümen) Komutanı Miralay (Albay) Mustafa Kemal Bey – Atatürk- her yana yetişerek düşmanı durdurdu. Mehmetçik, Morfo Koyu –Alçıtepe, Kanlıyurt, Conkbayırı, Arıburnu Kabatepe, Kocaçimen ve Anafartalar'da kahramanlıklar yarattı.

Başarısızlığa uğrayan ve Çanakkale'yi aşamayan düşman 9 Ocak 1916 da savaş alanlarını boşalttı. Bu kanlı savaşta Türkler şehit, yaralı ve esir olarak 252309 kişi, İngiliz

---

[340] Yrd Doç Dr Murat Ak "Seyahat Yazarı" İnternet sitesinden alınmıştır.

* Yusuf Özmerdivenli, Dergi Anadolu Mart-Nisan 2009, S:9.

topluluğu ise 252000 kişi kaybettiler.

Çanakkale savaşları Türk tarihinin en unutulmaz sayfalarını teşkil eder. Bu kanlı savaşlarda Türkler en seçkin evlatlarını kaybetmiş, insan gücü bakımından yerine konması güç kayıplara uğramıştı. Çanakkale kan pahasına yaratılan eşsiz bir kahramanlık destanıdır.

Çanakkale savaşları İngiliz, Fransız, Avustralya, Yeni Zelanda tümenlerinin kısaca Avrupa'nın Müslüman Türk'e karşı müşterek ve namert komplosudur. Mehmet Âkif bu hakikati yaralı vatanseverlerin acısı ile onların hislerine tercüman olarak şu mısralarla dile getiriyordu:

Tükürün Ehl-i Salih'ib o hayâsız yüzüne
Tükürün onların asla inanılmaz sözüne
Medeniyet (!) denilen maskara mahlûku görün
Tükürün maskeli vicdanına asrın tükürün.

Bu haçlı ve sömürücü istilacılık Çanakkale'de de artık uşaklarını değil bizzat kendi gücünü, zırhlılar, tayyareler ile kullanmış fakat Mehmetçik'in iman dolu göğsünde sönmüştür. Âkif haksızlığa ve yıkıcı kalpsiz medeniyete olan lanetini Çanakkale Şehitleri'nde tekrarlamıştır.

Ah o yirminci asır yok mu o mahlûk-ı asil
Ne kadar gözdesi mevcut ise halkıyla sefil.
Maske yırtılmazsa hala bize afetti o yüz.
Medeniyet denilen kahpe hakikat yüzsüz.

Çanakkale için yıllardır çok şeyler yazıldı, söylendi. Dünya durdukça da yazılıp söylenecektir.

Çanakkale için söylenenlerden birkaçına değineceğim:

Çanakkale'deki müttefik ordular Başkomutanı olan İngiliz Generali Hamilton şöyle yazmıştı: "… Türk askerinin ne yaman muharip olduğunu İngilizler kendileriyle dövüştükten sonra denemeyle anlamışlardır."

İngiliz Mareşali Frene de: "Türk askeri korku bilmez, dünyada yenilgi adında bir kavram tanımaz. Türkler Asya'nın centilmenleridir." demiştir.

Her yıl Çanakkale'de yapılan törenlere halen hayatta kalan Anzak askerleri de gelip katılırlar. Geçen yıl konuşan askerlerden birisi de "Onlar vatanları için öldüler fakat bize insanlığı öğrettiler…" demişti.

Her Türk ailesi Çanakkale'de bir ferdinin kanını akıtarak bu zaferde pay sahibi olmuştur. Her tarafı şehit kanı ile sulanmış olan Çanakkale yöresinde şehitlik haline getirilmiştir 43 adet şehitlik vardır

Kolağası Mehmet Tevfik Bey, Mulazam-ı evvel Ruhi Bey, Ayaşlı Ecir Bin Mustafa, Hüseyin Oğlu Mustafa Onbaşı, Ali Oğlu Mehmet Çavuş gibi yüzlercesi.

İşte bunlardan birisi olan Mustafa Kemal'in birliğinde çarpışan bir Çanakkale şehidinin şahadetinden önce ailesine yazdığı mektubu beraberce okuyalım.

Türk insanının vatan, millet, Allah ve ailesine verdiği değerleri en veciz şekilde ortaya koyan bu kısa ve özlü mektupta Türk askerinin gerçek yüzü açıklıkla görülmektedir. Bizlere bugünleri kazandıran aziz şehitlerimizin ruhları şad olsun.

Valideciğim,

Dört asker doğurmakla müftehir şanlı Türk annesi

Nasihat-amiz mektubunu, Divrin ovası gibi güzel, yeşillik bir ovacığın ortasından geçen derenin kenarında konakladığımızda aldım. Okudum, okudukça büyük dersler aldım. Şöyle güzel ve mukaddes bir vazifenin içinde bulunduğumdan sevindim gözlerimi açtım, uzaklara doğru baktım. Yeşil yeşil ekinlerin rüzgâra mukavemet edemeyerek eğilmesi, bana annemden gelen mektubu selamlıyor gibi geldi. Hepsi benden tarafa doğru eğilip kalkıyordu ve beni annemden mektup geldi diyerek tebrik ediyorlardı.

Gözlerimi biraz sağa çevirdim güzel bir yamacın eteklerindeki muhteşem çam ağaçları kendilerine mahsus bir seda ile beni tebşir ediyorlardı. Nazarlarımı sola çevirdim. Cığıl, cığıl akan dere, bana validemden gelen mektuptan dolayı gülüyor, oynuyor köpürüyordu… Başımı kaldırdım, gölgesinde istirahat ettiğim ağacın yapraklarına baktım. Hepsi benim sevincime iştirak ettiğini yaptıkları rakslarla anlatmak istiyordu. Diğer bir dalına baktım, güzel bir bülbül, tatlı sedası ile beni tebşir ediyor ve hissiyatıma iştirak ettiğini ince gagalarını açarak göstermek istiyordu.

O güzel çayırın koyu yeşil bir tarafında, çamaşır yıkayan askerler saf saf dizilmişler. Gayet güzel sesli biri ezan okuyordu.

Ey Allah'ım, bu ovada onun sesi ne kadar güzeldi. Bülbül bile sustu, ekinler bile hareketten kesildi dere bile sesini çıkarmıyordu. Herkes, her şey bütün mevcudat onu o mukaddes sesi dinliyordu. Ezan bitti. O dereden ben de bir abdest aldım. Cemaat ile namazı kıldık. O güzel yeşil çayırların üzerine diz çöktüm.

Bütün dünyanın dağdağa ve debdebelerini unuttum. Ellerimi kaldırdım, gözümü yukarı diktim, ağzımı açtım ve dedim:

-Ey Türkler'in ulu Tanrısı, Ey şu öten kuşun, şu gezen ve meleyen koyunun şu secde eden yeşil ekin ve otların, şu heybetli dağların Haliki,. Sen bütün bunları Türklere verdin. Yine Türklerde bırak. Çünkü böyle güzel yerler, seni takdis eden ve seni ulu tanıyan

Türkler'e mahsustur.

"Ey benim Yarabbim şu kahraman askerlerin bütün dilekleri; ism-i celâlini İngilizlere ve Fransızlar'a tanıtmaktır. Sen bu şerefli dileği ihsan eyle ve huzurunda titreyerek, böyle güzel ve sakin bir yerde sana dua eden biz askerlerin süngülerini keskin, düşmanlarını zaten kahrettin ya, bütün mahveyle" diyerek bir dua ettim ve kalktım. Artık benim kadar mes'ut, benim kadar mesrur bir kimse tasavvur edilemezdi.

Sevgili baba ve valideciğim, belki bilmeyerek size karşı birçok kusurlar da bulunmuşumdur. Beni affediniz. Hakkınızı helal ediniz, ruhumu şadediniz. Benim tarafımdan cümlenize hakkım helal olsun. Elveda cümlenizi Cenab-ı Hakka tevdi ve emanet ediyorum. Ebediyen Allah'a ısmarladım. Sevgili babacığım ve valideciğim.

Oğlunuz
Hasan Etem
17 Nisan 1915

İnancın, savaşta insana nasıl bir güç verdiğini ve o günleri Mustafa Kemal'in anılarından bir örnekle anlatıyım. Atatürk şöyle diyor: "Çanakkale İslâm'la korundu. Öleni görüyor, üç dakikaya kadar öleceğine biliyor, en ufak bir fütur (yılgınlık) bile göstermiyor. Sarsılmak yok. Okuma bilenler, ellerinde Kurân-ı Kerim Cennete girmeye hazırlanıyor. Bilmeyenler, kelime-i şehadet getirerek yürüyor. Bu, Türk askerlerindeki ruh kuvvetine gösteren, şaşılacak ve övülecek bir misaldir. Emin olmalısınız ki, Çanakkale Muharebesi'ni kazandıran bu yüksek ruhtur."

Atatürk, Türk ordusunun dindarlığını ve kahramanlığını şu cümlelerle vurguluyor:

"Türk ordusu! Dünyanın hiçbir ordusunda yüreği seninkinden daha temiz, daha sağlam askere rast gelinmemiştir. Her zaferin mayası sendedir. Her zaferin en büyük payı senindir. Kanaatinle, imanınla, itaatinle hiçbir korkunun yıldırmadığı demir gibi temiz kalbinle düşmanı sonunda alt eden büyük gayretin için gönül borcumu ve teşekkürümü söylemeyi kendime aziz bir borç bilirim."

Bizlere bugünleri kazandıran aziz şehitlerimizi rahmetle anarak, ruhları şad olsun diyorum.

Fotoğraf 54: Kendi Cenaze Namazını kılan askerler

"HEY ONBEŞLİ" TÜRKÜSÜ[*]

Genellikle hızlı, ritmik eğlenceli müzikle söylenen "Onbeşli" türküsü aslında bir ağıttır. Savaş günlerinde köylerde, kasabalarda erkeklerin kalmadığı, 1315 (miladi 1897) doğumluların silâhaltına alındığı, Çanakkale'ye sevk edildiği dönemdir. Tükenmekte olan bir halkın yok olan tomurcuklarıdır. Ölümü göze alacak kadar büyük ama yaşları küçük ölümsüz kahramanlardır. Sadece onlar değil, İstanbul'un ve Anadolu'nun pek çok lisesinin öğrencileri Çanakkale'de kahramanca şehit oldu. O dönemde bu liseler mezun vermedi. Kastamonu Abdurrahman Paşa Lisesi 1916-1917'de mezun vermedi. Trabzon, Konya liselerinde durum aynıydı. 17 yaşında öğrencilerini cepheye gönderen Sivas Lisesi'nde öğrenciler okuldan ayrılırken, öğretmenlerine hitaben yazı tahtalarına "Hocam biz Çanakkale'ye gidiyoruz, hakkınızı helal edin." diye yazdılar. Çanakkale'ye gidenler dönmedi. Sivas Lisesi o yıllarda mezun vermedi. Edirne Lisesi'nin öğretmen ve öğrencileri de dönmedi. Balıkesir, Bursa, Ankara, Kayseri (Kayseri Sultanisi sınıf geçme defteri'ne öğrencileri Çanakkale Savaşı'na gidip geri dönmedikleri için "Sınıf teşkil etmemiştir" yazılır.), Konya, İzmir, Bilecik, Bolu, Kütahya, Denizli, Çanakkale liselerinin öğrencilerinin de çoğu cepheden geri dönememiştir. İstanbul Erkek Lisesi'nin ve İstanbulspor'un renkleri neden sarı-siyah biliyor musunuz? Çünkü onlar öğrencilerini 1915 Çanakkale Savaşları'nda kaybettiler de ondan. Çanakkale geçilmez, der bu renkler, dönmeyenlerin yasını tuttular. Galatasaray Lisesi öğrencileri ve nice isimsiz kahraman genç… Çanakkale Savaşı'nda 100 binden fazla okumuş aydınımız

[*] Kemal Güneri İnternet Sayfası'ndan

kaybedildi. **Atatürk der ki: "Biz Çanakkale'de bir darülfünun (üniversite) gömdük." Çanakkale'yi geçilmez yapanlar işte bu kahramanlardır ve bu kahramanların, başta Mustafa Kemal olmak üzere eşsiz komutanlarıdır.**

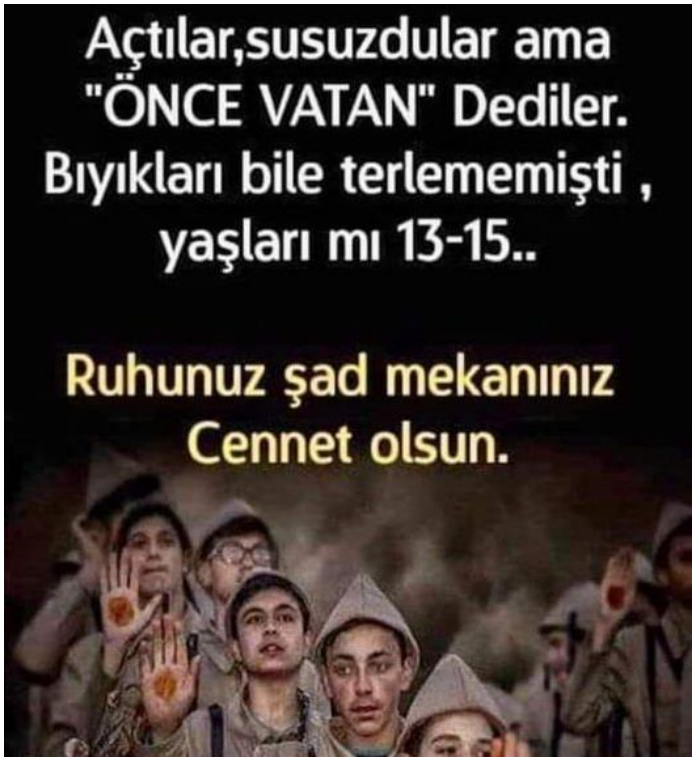

Fotoğraf 55: Önce Vatan dediler.

ONBEŞLİLER;

Kanatsız birer melektiler… Arkalarına bile bakmadan gittiler…

Dönmeyi düşünmediler…

ÇANAKKALE GEÇİLMEZ DEDİLER.

Ölümü; Kevser şerbeti gibi içtiler. Ruhları şad olsun… Cennet mekânları olsun.

KAYSERİ KUVAYİ-MİLLİYECİLERİ

Fotoğraf 56: Kayserili Kuvayi Milliyeciler[341]

Resimde, 1919 yılında Ermeni-Fransız Cephesine gönüllü olarak giden Kayseri Kuvay-i Milliyeci grubu. Tanınabilenlerden; 1-Şişlinin Abdurrahman, 2-Nakib'in Osman (Kayseri Sultanisi Öğrencisi), 3-Taşçıoğlu'nun Ömer, 4-Nisarizade Abdurrahman, 5.Âlim Efendi, 6-Sait Fevzioğlu, 7-Cemal Hattat (Kayseri Sultanisi Mezunu), 8-Tefik Hoca'nın Mehmet Efendi, 9-Ahmet Efendi.

Fotoğraf 57 Batılı Kuvayı Milliyeciler.

[341] Ömer Çelebi, Atatürk Kayseri'de, Ankara 1973.

Fotoğraf 58: Trabzon Kuvayı Milliyecileri.

Yurdun her köşesinden Vatan müdafası için Kuvayı Milliyeciler göreve koşarken Kayserililer durur muydu?

Fotoğraf 59 : Antep direnişindeki küçük Kuvayi Milliyeciler.

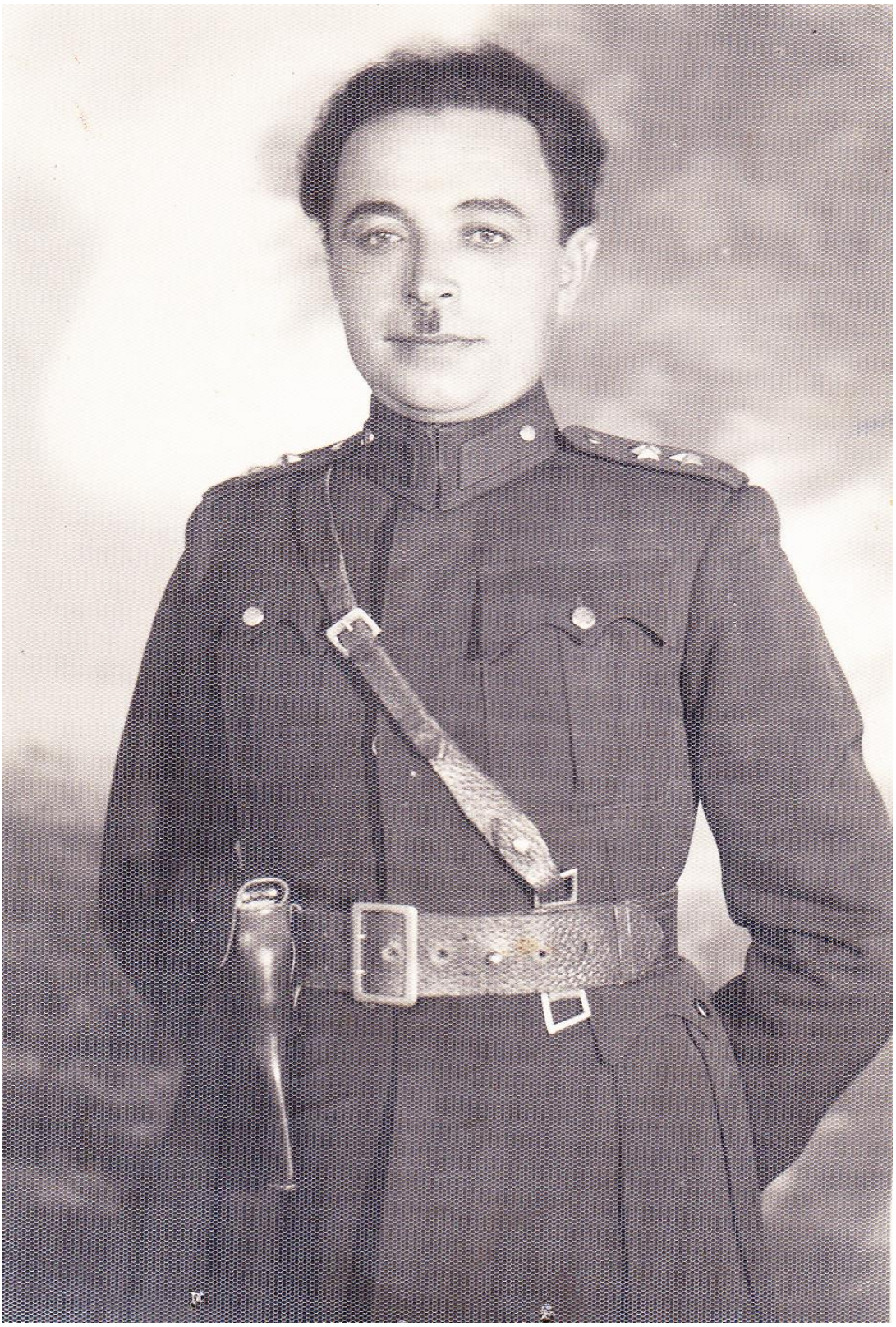

Fotoğraf 60: Mustafa oğlu 1318 doğumlu Nakip'in Osman
Kayseri Lisesi öğrencisi iken Ermeni-Fransız cephesine gönüllü gidip cephede kalarak subay olan Nakip'in Osman (Resim oğlu Sayın Ömer Nakipoğlu tarafından verilmiştir.)[342]

[342] Yusuf,Özmerdivenli, Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli C.1

KAYSERİ LİSELİ BİR ADSIZ KAHRAMAN: BAŞKATİPZADE TEĞMEN RAGIP BEY

Müslüman Türk Milleti'nin her üç hanesinden birisinin körpecik fidanının; kınalı koç yiğidinin yıllardır hem bedeniyle hem ruhuyla nöbet tuttuğu o kutsal mekân!.., "Şehitler Diyarı" lakabı ile ünlenen aziz vatan parçası! Bu vatan parçasını koruyan onlarca, yüzlerce, hatta binlercesinden birisi de geçmişin garip tozlu sayfalarında kalan Kayserili adsız kahramanlardan Başkatipzade Teğmen Ragıp Bey, 1907 Kayseri Lisesi mezunudur

Tarihin tozlu sayfalarını karıştırdığımızda Kayseri Lisesi'nin yetiştirdiklerinden kimlere rastlamıyoruz ki? Onlar bu toprağın insanıydılar. Erciyes'in bağrında doğmuşlardı ya da yaşamışlardı. Bu ülke için, bu millet için kan verdiler, can verdiler, düşmanla mücadele ettiler.

İşte bunlardan birisi de Kayseri Lisesi mezunu Sarıkamış kahramanı Başkatipzade Teğmen Ragıp Bey'dir.

Sayın Ahmet Emin Güven'in "Yaşam Öyküm" kitabından öğreniyoruz ki Başkatipzade Teğmen Ragıp Bey 1889 yılında Kayseri'nin Cami Kebir Mahallesi'nde dünyaya gelir. Ahmet Paşa İptidai Mektebinden sonra Kayseri Lisesi'ne (Kayseri Sultanisi) kayıt olur. 1907 yılında iyi derece ile mezun olur. Yüksek öğreniminden sonra seferberlik ilan edilir. Teğmen rütbesiyle Sarıkamış'a gönderidir. Osmanlı ordusu Sarıkamış'ta bozguna uğrar. Burada doksan bine yakın askerimizin soğuktan donması üzerine 1916 yılında Ruslara esir düşer. 6 Mart 1917 yılında Sibirya Graşnoyarsk'a gönderilir. Buradaki esirler arasında Kayserili İsmail Hakkı Bey ve yine Kayseri Lisesi öğretmenlerinden Ahmet Cevdet (Çitoğlu) Efendiler de vardır.

Teğmen Ragıp Bey esir kaldığı sürece Almanca, Macarca ve Rusça öğrenir. Rusya'dan sonra Türkistan, Hindistan gibi yerlere gönderilir. Uzun, hasret dolu, macera dolu bir esaret hayatından sonra 9 Aralık 1922'de yurda döner. 3 ay Kayseri'de kaldıktan sonra yeniden Batı Cephesi'ne çağrılır. Daha sonra Diyarbakır, Karadağ, Mirdadin gibi yerlerde çıkan isyanlarla mücadele eder. Nihayet 18 Haziran 1925 yılında terhis olur.

1950 yılında bir Kayseri Liseli olarak üzerine düşen görevi yerine getirmiş olmanın gururunu, huzurunu duyarak ve derin izler bırakarak hayata gözlerini yumar. Onun fırtınalı ve çileli hayatını kendisinden sonra oğlu Ahmet Güven "Yaşam Öyküm" adı altında kitaplaştırır.

Eskiden düzenli arşiv kayıtları tutulamadığından veya Başkatipzade Teğmen Ragıp Bey kadar şanslı olup yakınları tarafından yaşantıları kitaplaştırılamadığından tanıyamadığımız, fedakârlıklarından haberdar olamadığımız onlarca, yüzlerce hatta binlerce Kayseri Lisesi mezunu mensubu; Kafkaslar, Sarıkamış, Anadolu, Çanakkale ve diğer cephelerde vatan müdafaasında üzerlerine düşen görevi yeri ve zamanı geldiğinde hakkıyla yapmışlardır[343].

[343] Özmerdivenli, Kayseri Lisesi Dergisi 2012-2013, Sayı:43.

Fotoğraf 61: Başkatipzade Teğmen Ragıp Bey 1334/1918 Sibirya, Grasnoyarsk'ta iken alınan esaret hatırası. [344]

[344] Ahmet Emin Güven, Yaşam Öyküm, (Ankara 2003)

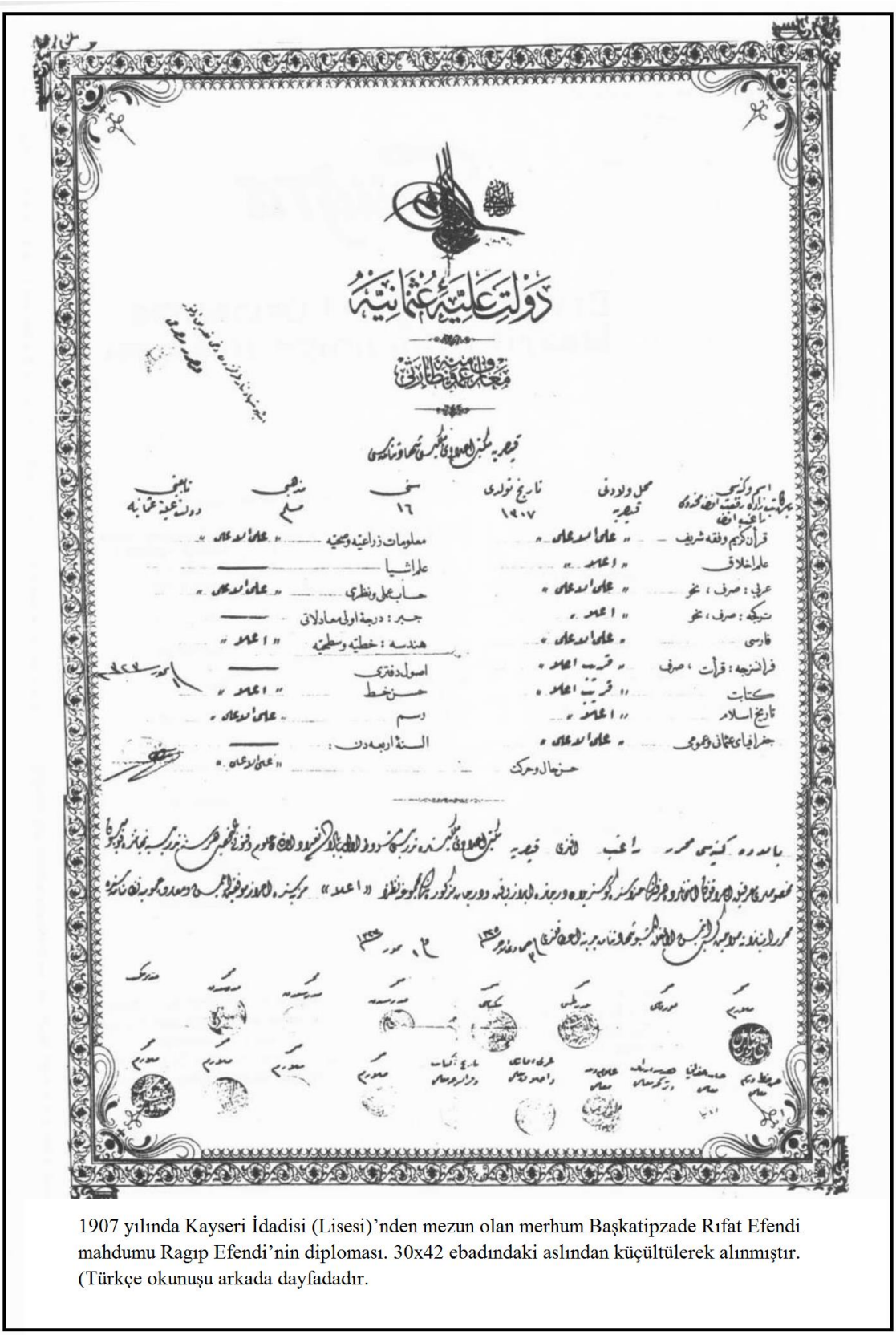

1907 yılında Kayseri İdadisi (Lisesi)'nden mezun olan merhum Başkatipzade Rıfat Efendi mahdumu Ragıp Efendi'nin diploması. 30x42 ebadındaki aslından küçültülerek alınmıştır. (Türkçe okunuşu arkada dayfadadır.

Fotoğraf 62: Başkatipzade Teğmen Ragıp Bey'in Kayseri Lisesi diploması[345]

[345] Yusuf ÖZMERDİVENLİ, Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli C.1

İş bu şahadetname tarafımdan dahi tasdik olunur

Kayseri Mutasarrıfı
Mühür
İmza

TUĞRA

Devlet-i Aliyye-i Osmaniye
Maarif-i Umumiye Nezaret

Kayseriye İdadi-i Mülkisi Şahadetnamesi

Tabiyyeti	**Mezhebi**	**Sinni**	**Tarih-i tevellüdü**	**Mahalli Veladeti**	**İsmi ve Künyesi**
Devlet-i Aliyye-i Osmaniye	Müslim	16	1307 H.	Kayseriye	Başkatip zade Rıfat Efendi mahdumu Ragıp Efendi

1) Malumatı Ziraiyye ve Sıhhıye	Aliyy'ül alâ
2) İlm-i eşya	
3) Hesap Ameli ve Nazari	Aliyy'ül alâ
4) Cebir: Devcat-ı ulâ muamelatı	
5) Hendese: Hattiye ve Sathiye	Alâ
6) Usul-i Defter	

1) Kur'an-ı Kerin ve Fıkh-ı Şerif	Aliyy'ül alâ
2) İlm-i Ahlâk	Alâ
3) Arabi-Sarf Nahiv	Aliyy'ül alâ
4) Türkçe-Sarf Nahiv	Alâ
5) Farisi	Aliyy'ül alâ
6) Fransızca kıraat sarf Garib-âla	

7) Hüsn-i Hat Alâ

8) Resim Aliyy'ül alâ

9) Elsine-i Erbadan

7) Kitabet Garib-alâ

8) Tarih-i İslam Alâ

9) Coğrafya-i Osmani ve Umumi Aliyy'ül alâ

Hüsn-i hal ve hareket ……. Aliyy'ül alâ

Bâlâda künyesi muharrer Ragıp Efendi, Kayseri Mekteb-i İdadi-i Mülkiyersi'nde tedrisi meşrut olup, bâlâda tadat olunan ulûm ve Fünûni bittasil her sene-i tedrisiye nihayetinde komisyon-ı mahsusaları marifetiyle icra kılınan imtihanlardai her fennin hizasında gösterilen derecatta ihraz-ı liyakat ve recedat-ı mezkürenin mecmuuna nazaran (Alâ) mertebesinde ihraz-ı muvaffakiyet eylemiş ve maarif-i umumiye nizamnamesinde muharrer imtiyazâta selâhiyet kesbetmiş olmağla işbu şahadetname yedine ile kılındı.
16 Cemaziyelahir 1325
1 Temmız 1323
14 Temmuz 1907

18. Mümeyyizin mühürü ve imzası
(Mevlevi Ahmet Remzi Dede-Ulum-i diniye muallimidir)

25 Mayıs 1341/1925

Fotoğraf 63: :İhtilal ve harekât-ı askeriye günlerinin bir hatırası

Kayseri (İdadisi) Lisesi mezunu Başkatipzade Teğmen Ragıp Bey sağ baştan ikinci.
(Ali Peker'in Sitesi'nden alınmıştır.)

KAYSERİ'DE MİLLÎ MÜCADELE'YE HİZMET EDENLER

Kayseri Sultanisi Öğretmenleri'nden

MAZLUM RASİM CAN

Mehmet ÇAYIRDAĞ

"Kayseri'de Millî Mücadeleye Hizmet Edenler" başlığı atında bu seri biyografileri yazarken gerçekten çok hüzünleniyorum. Bu insanlar o dönemde "Bize ne, kendi işimize bakalım." deyip bir kenara çekilmemişler; o karanlık ve tehlikeli dönemde ailesini, işini bir kenara bırakıp vatan, millet mücadelesine koşmuşlardır. Tabii o dönemde de işine, gücüne bakıp bir kenara çekilenler çoktu. Kendilerini vatana feda eden, elimizden ne gelirse yapmamız gerekir diyerek durumdan vazife çıkaran bu mübarek insanların birçoğu Millî Mücadele kazanıldıktan sonra kaybolup gitmişler "Biz şöyle şöyle işler yaptık, şunları tanıyoruz, şimdi artık şu makamlara, şu mevkilere getirilmemiz lazım" diye arkalarda dolaşmamışlardır. Tarif etmeye çalıştığım bu insanlardan bir örnek de bugünkü konumuz olan Mazlum Rasim Can merhumdur.

Mazlum Rasim aslen Adanalı olup millî kültürümüzün büyüklerinden Ahmet Rasim Bey'in oğludur. Ahmet Rasim Bey bilindiği gibi yazıları, şiirleri ve bilhassa yapmış olduğu çok güzel besteleri ile Türk müziği ve kültürünün üstatlarındandır. Ancak o hep İstanbul'da kalmış, o çevrede son devrin büyük kültür adamları ile birlikte sanata ve kültüre hizmet etmiştir. Ahmet Rasim'in biyografilerinde onun Mazlum Rasim Can diye bir oğlundan bahsedilmez. Herhalde ilk hanımındandı ve bu hanımı ile oğlu erkenden kendisinden ayrılmışlardı.

Mazlum Rasim Bey eczacılık tahsili yapmış, Millî Mücadele yıllarında askerliğini, Kayseri Lisesi'nde (lisenin o zamanki adı, İdadi veya Sultani idi) yedek subay (İhtiyat zabiti) olarak yerine getirmiştir. Öğretmenliğinin yanında Kayseri'de millî faaliyetlere girişmiştir. 1918'de Muammer Bey Konya valisiyken Mazlum Rasim Bey'i emniyet müdürü olarak görmekteyiz. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşını kaybetmiş, Mondros Mütarekesini imzalamış, kalan askerlerin birçoğu terhis edilmiş veya İtilaf Devletlerine esir olmuş, öz Türk yurdu olan Anadolu dahi her tarafından vahşiyane işgaller altına girmeye başlamıştır. Müstevli devletlerden Rusya ve Fransa, Ermenileri; İngilizler ise Yunanlıları maşa olarak bu işgallerde kullanıyorlardı. Bu duruma razı olmayan Türk vatanperverleri memleketin her tarafında Kuvay-ı Millîye teşkilatını kurarak, çeşitli dernek isimleri altında vatan savunmasına girişiyorlardı. İşte Kayseri'de de 70 civarında, askerliğini yedek subay olarak yapmış ve terhis olarak memlekete dönmüş olan İhtiyat Zabitleri daha önce anlattığımız gibi, Millî Mücadelenin Kayseri'deki ilk teşkilatını, Develili Osman Coşkun (Nuri Bey) ve özel okul

sahibi (daha sonra müze müdürü) Nuh Mehmet Turancı'nın teşebbüsleri ile kurmuşlardı. Kayseri İhtiyat Zabitan Cemiyeti ismini alan bu derneğe baştan beri Mazlum Rasim Bey de dâhil olmuş ve Develi'de Fransız ve Ermeni tehdidine karşı Millî Mücadeleyi organize etmek üzere ayrılan Osman Çoşkun'un yerine cemiyet başkanı olmuştur.

Kayseri Lisesi'nin Millî Mücadeledeki yerini ve son sınıf öğrencilerinin tamamının Sakarya savaşlarındaki şahadetlerini güya konu alan "Taş Mektep" isimli uyduruk filmde öğrencileri cepheye taşıyan asılsız bir hanım öğretmen anlatılır. Kayseri Lisesi'ndeki öğrencileri cepheye hazırlayan işte lisenin Mazlum Rasim gibi hocaları ile onları, 19 Aralık 1919'da Mustafa Kemal Paşa'ya söz verdikleri üzere vatan için şehadete yollayan Kayseri'nin Millî Mücadele önderleri ve Kayseri halkı idi.

İhtiyat Zabitan Cemiyeti ilk ses getiren faaliyetini Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıktıktan bir hafta sonra vilayetlere gönderdiği İzmir'in işgalinin protesto edilmesini isteyen telgrafı üzerine Aynalı Kahve'de yaptıkları gece ile yapmışlardı.

Mazlum Rasim Bey'i Sivas Kongresi sırasında Atatürk'ün yanında, onun muhafızı ve yakın hizmetlerinde bulunan şahıs olarak görmekteyiz. Sivas Kongresine katılan Kayseri delegeleri, kongreye biraz geç kalmış olarak geldiklerinde, onları alıp Atatürk'e takdim eden de o olmuştur. Kongre tamamlandıktan sonra Kayseri'ye dönmek için Mustafa Kemal Paşa'dan izin istediğinde Paşa ona: "Niçin ayrılmak istiyorsun?" diye sormuş, o da ona: "Paşam burada kongre tamamlandı, Heyyet-i Temsiliye seçildi. Murahhaslar memleketlerine dönmeye başladılar. Ben de Kayseri'ye giderek orada hizmete devam etmek istiyorum" diye cevap verince Atatürk ona müsaade etmiş ve Kayseri'ye dönmüştür. Kayseri'yi feyz aldığı mıntıka olarak tanımlayan Mazlum Rasim Bey'in, burada birçok yedek subay, onun öğrencisi idi.

Mazlum Rasim Bey, Sivas Kongresinden Kayseri'ye dönünce, ilk iş olarak Erciyes'in basıldığı vilayet matbaasında işgale uğramış olan Adana'nın kurtuluşu ve halkın millî mücadeleye teşviki için "Adana'ya Doğru" diye bir gazete çıkarmaya başlamış ve bunun nüshalarını gizlice Adana'ya göndererek halka dağıttırmıştır. Fakat bundan huylanan İstanbul taraftarı zamanın mutasarrıfı (vali) gazetenin basımını yasaklamıştır. Buradan kavga ederek ayrılan Mazlum Rasim başkanı olduğu İhtiyat Zabitan Cemiyetinde, askerlik şubesinin (Kayseri'de millî mücadelede çok önemli yeri olan şubenin tarihi binasını şimdiki ucube Valilik binası yapılırken bütün yalvarmalarıma rağmen devrin valisi maalesef yıktırmıştır) şapoğrafları alarak basıma devam etmiştir. Bu gazeteden zamanımıza maalesef tek nüsha bile gelmemiştir. Mazlum Rasim Bey aynı zamanda Adana cephesine (Develi'den) gidecek Kayseri gönüllü birliğini de teşekkül ettirmiştir.

19 Aralık 1919'da Sivas Kongresi'nden sonra Kayseri'ye gelen Mustafa Kemal Paşa'nın karşılanmasını ve Kayseri programını hazırlayanların başında yine Mazlum Rasim Bey'i görüyoruz. Seferber edilen halkla birlikte Mustafa Kemal Paşa Çifte Kümbet mevkinde bir soğuk kış günü karşılanmış, buradan şehre kadar olan yaklaşık 4 km'lik mesafe Mustafa Kemal Paşa'nın da iştirak ettiği yürüyüşle katedilmiş, akşam karanlığında şehre vasıl olunmuştur. Yürüyüş esnasında Mazlum Rasim Bey ve başkaları tarafından Mustafa Kemal Paşa'ya bağlılıklarını ifade eden konuşmalar yapılmış, şiirler okunmuş, kurbanlar kesilmiştir. Kayseri'ye bu ilk gelişinde iki gün kalan Mustafa Kemal Paşa çeşitli toplantılar yapıp ziyaretlerde bulunmuştur. Bu arada Mazlum Rasim Bey'in başkanlığındaki İhtiyat Zabitan Cemiyetini de ziyaret etmiş, Mazlum Rasim Bey ve Paşa burada birer konuşma yapmışlar ve bir de Heyeti Temsiliye üyeleri ve Kayseri ileri gelenleri ile birlikte fotoğraf çektirmişlerdir. Atatürk'ün bu ilk gelişine ait tek fotoğraf burada çekilen fotoğraftır. Kayseri'nin maddi, manevi desteğini gören Mustafa Kemal Paşa bundan duyduğu memnuniyeti şehre gönderdiği uzun bir teşekkür telgrafı ile dile getirmiştir.

Büyük mücadele adamı Mazlum Rasim Bey, Develi'de Adana tarafından gelen Fransız ve Ermeni tehdidine karşı Develi vatanperverlerinin başlatmış oldukları silahlı mücadeleye katılmak için derhal o cepheye koşmuştur. Buradaki Millî Mücadelenin önderlerinden, kendisi gibi yedek subay arkadaşı Osman Coşkun'dan cephede bizzat silahla mücadele etmek için görev istemiş, Adana'nın, Türklere karşı büyük bir Ermeni katliamının meydana geldiği Haçın (Sayimbeyli) ve Sarp'ın (Tufanbeyli) kurtarılmasında, cansiperane fedakârlıkla önemli görevlerde bulunmuş ve bizzat savaşlara iştirak etmiştir.

Millî Mücadeleden sonra eczacı olarak kendi işlerine dönen Mazlum Rasim Bey 1966'da Adapazarı'nda merkez eczanede mesul müdürlük yaparken Kayseri Basın Tarihi'nin yazarı Hâkim Ali Rıza Önder'le mektuplaşmada bulunmuş, Önder Bey'in talebi üzerine, bir mektupla Millî Mücadele hatıralarından çok kısa olarak malumat vermiştir. Ondan sonra ne kadar yaşadı ne zaman öldü, mezarı nerede, maalesef bilgimiz bulunmamaktadır. Ali Rıza Önder keşke onunla uzun uzun görüşüp hatıralarını kaleme alsa, varsa o döneme ait belgeleri ondan alarak değerlendirse idi. 1966 yılında ben de İstanbul'da öğrenci idim. Mazlum Rasim Bey'le görüşmeye bizi kim yönlendirecekti. Bunlara çok üzülüyorum ve yanıyorum.

Birkaç yıl önce Adapazarı Valiliği ile temasa geçildi, orada Vali Muavini olarak bulunan bir hemşerimiz aracılığı ile Mazlum Rasim Bey'in çalıştığı eczanenin çocukları ile irtibat sağlayıp onun akıbeti ve ailesi hakkında bilgi almaya çalıştım, ancak önemli bir şey öğrenemedim. Bizzat oraya gidip araştırmayı fiilen yapmayı düşünüyorum. İnşallah yaparım veya yapan bir Allah'ın kulu çıkar.

Bu büyük vatan evladını saygı ve rahmetle anıyorum. Allah ona baki dünyada en güzel mevkileri versin ve bizlere de şefaat etmesini nasip etsin[346].

[346] Mehmet Çayırdağ, Bilgiyurdu Gençlik Dergisi, Yıl:10, Sayı:55, Mayıs-Haziran 2016, s.10-11.

آناطولیده وحدت ملیه‌یی کوسترن برلوحه

بیوك ملت مجلسی اوکنده پاپا افتیم افندی هیجانلی خطابه‌سنی ایراد ایدرکن

Fotoğraf 64: Papa Eftim Efendi

KAYSERİ LİSESİ'NDEN HANGİ TARİHTE ÖĞRENCİLERİN HANGİ CEPHEYE GİTTİKLERİNİ GÖSTEREN ÖNEMLİ BİR BELGE

Ethem Ruhi Öker (Kayseri Sultanisi Öğrencisi)

1900 Yılında Gesi Kuzey Mahalle'de Abid Ağa'nın oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Kayseri Lisesi 2. sınıfta iken (1917), Alman ve Türk subayları liseye gelmiş öğrencileri okulun bahçesinde toplamışlar ve Ethem Ruhi Öker'in de dâhil olduğu 2. ve 3. sınıfı alıp Adapazarı talimgahına götürmüşlerdir. Altı ay sonra Asteğmen rütbesi ile Trablus cephesine gitmiştir. Arap cephesine giden 2000 yedek subay muhtelif cephelerde savaşıp 1951'i şehit olmuştur.

Ethem Ruhi Öker sağ olarak yurda dönmüştür. 1. Cihan Muharebesinde Ethem Ruhi Öker Büyük Atatürk'ün emri ile Batum Bakü'ye demir yolu ile kaçak gidip orada Türklerle temas kurup silah ve cephaneyi yurda getirmiştir. Ethem Ruhi Öker'in ağabeyi Emin Öker vardır. Her iki kardeş 'de kurtuluş savaşında; Emin Öker süvari yüzbaşısı, Ethem Ruhi Öker bölük komutanı olarak Yunanlılara karşı İzmir'de savaşmışlardır. Her yıl İzmir'in kurtuluşu olan 15 Eylül'de İzmir'e ilk giren süvari birliğinin başında Yüzbaşı Emin Öker kılıcı elinde görülmektedir. Bir gün sonra da Ethem Ruhi Öker İzmir'e birliği ile girmiştir. Bu zaferin ardından Emin Öker rahatsızlanmış iki yıl hava değişimi alıp Gesi 'ye dönmüştür. Büyük Atatürk Emin Öker'e o yıllarda değeri 10.000 lira olan safkan Arap atı hediye etmiştir. Her iki kardeşe de istiklal madalyası verilmiştir. Gesi'de rahatsızlığı sürerken bu ata binip Camızgölü ve dua meydanına gidip gelmiş. Ben Aydemir Öker 4,5 yaşlarında görürdüm. Ethem Ruhi Öker 'de terhis olup Gesi'ye gelmiştir. Her iki kardeş Gesi'de Belediyeyi kurmuşlardır. İlk Belediye Başkanı Emin Öker ve Muavini Ethem Ruhi Öker olmuştur. Belediye bir gün İl Valisi'ni davet etmiş ve yemek vermişlerdir. Bu yemekte Ethem Ruhi Öker bir konuşma yapmıştır o zaman Vali Nazmi Toker, Ethem Ruhi Öker'i kültürlü ve olgun görüp Pınarbaşı Pazarören Nahiyesine, Nahiye müdürü olarak atanması için Bakanlığa yazmıştır. Onayı gelen Ethem Ruhi Öker Pazarören nahiye müdürü olmuştur. Sene 1929-1930 yılları Pazarören (50-100 haneli) fakir bir bölgedir. Bu nahiyenin 38 köyü olup hiçbirinde okul yoktur. Yalnız nahiyede bir odada 5 sınıf okumaktadır. Tek öğretmen vardır. Ethem Ruhi Öker eğitime el atarak ilk iş nahiyede 12 derslikli bir okul yaptırmıştır, okulun yanında 3 katlı büyükçe ikinci bir bina yaptırmıştır. Buranın 3. katı yatakhane 2. katı dershane giriş katında mutfak ve yemekhane salonudur. Birkaç yıl sonra köy enstitüleri kurulması düşünüldüğünde Ethem Ruhi Öker Mili Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'e mektup yazarak Pazarören'de altyapısı hazır köy enstitüsünün burada açılmasını istemiştir. Mili Eğitim Bakanlığı Müsteşarı İsmail Hakkı Tankuş'la birlikte 3 kişi Pazarören'e gelmişler ve Ethem Ruhi Öker 'in misafiri olmuşlardır. Ben 3-4 yaşlarındaydım Ethem Ruhi Öker onları ikna ederek Köy Enstitüsünün Pazarören 'de

kurulmasını sağladı. Pazarören Enstitüsü sayemde halloldu ve milletvekili, profesörler yetiştirildi. Ethem Ruhi Öker 1943 yılında Gesi Nahiye Müdürlüğü'ne atandı, ilk icraatı kuzey ve güney mahallelere halkın yardımıyla su getirmek olmuştur, ikinci icraatı köy yolunun stabilize çalışması olmuştur. Yol imece usulüyle halk tarafından yapılmıştır. Üçüncü icraatı Gesi'ye bir otobüs alınmasıdır. Müracaat etmiş ve İngiltere'den bir kamyon ithaline izin alınmıştır. Kamyonun o zamanki bedeli 10.000 liradır. Bu parayı Ethem Ruhi Öker şöyle bulmuştur: Vekse köyünden bacanağı Mevlüt Öztürk'ten 5000 TL senet vererek almıştır. 5000 lirayı da Efkere'den Cin Ahmet'ten senet vererek almıştır. Her iki kişiye kamyonun trafikle yok olursa kendisinin maaşından taahhütle ödeneceğini öldüğünde ise oğlunca ödeneceği vaadinde bulunmuştur. En önemli icraatlarından biride iki mahalle arasında bulunan eski ilkokulun çatısının kaldırılıp (okulu büyüttü) üzerine 6 derslikli okul yaptırıp ortaokul isteği olur. Milli Eğitim Bakanı Şemsettin Süer'i 1947 de Gesi'ye davet etmiştir. Aynı yıl Şemsettin Süer Gesi'ye geldi ve "Gesililer ortaokulu hak ettiler dedi." 1948 (1951 de açıldı) yılında ortaokul açılmıştır. Ortaokulun açılışı ile Gesi'ye bağlı 12 pare köyden talebe gelip okumuştur. Gesi'den ilk mezunlardan Dr. Nigar Aydoğan, Dr. Hikmet Hızlan, Emniyet Genel Müdür Muavini Nejdet Adıbelli, Emniyet Müdürü Yahya Soy ve birçoklarını sayabiliriz. Belediye kurulduktan sonra başkan olan kişiler de hizmet etmişlerdir[347].

Fotoğraf 65: Gesi Nahiyesi Müdürü ve Gesi'nin ileri gelenleri

[347] Hüseyin Cömert , Hakimiyet Gazetesi, 22.09.2016.

Kayseri Lisesi'nden (Sultanisi) aldığı ilim irfan ile vatan müdafaasındaki görevini başarıyla tamamladıktan sonra Gesi'ye dönen Ethem Ruhi Öker belediyecilik ve eğitim hizmetleriyle Gesi'nin ve o bölgedeki onlarca köyün eğitim nimetlerinden faydalanmasını sağlamakla yetinmiyor, Pazarören Köy Enstitüsü'nün açılmasını sağlayarak oradan yüzlerce binlerce eğitim ordusu neferi yetişmesine vesile oluyor.

ÇANAKKALE'DE ŞEHİT DÜŞEN LİSELİLER!..[348]

Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve Çanakkale Savaşlarında, eğitimli ve aydın bir nesil kaybettik. Özellikle Çanakkale Savaşlarında ortaya çıkan asker ihtiyacı üzerine, henüz askerlik çağına gelmemiş lise, üniversite ve medrese öğrencileri, eğitimlerini yarıda bırakarak gönüllü olarak orduya katıldılar. Gönüllüler, öğrenci ve darülfünun taburları adıyla çeşitli cephelerde savaştılar. **Mustafa Kemal Atatürk** bu kaybı şöyle ifade eder: **"Biz Çanakkale'de bir Darülfünun (üniversite) gömdük"**. Çanakkale'de hezimete uğrayan **İngiliz General Oglander ise "Çekildik... Çanakkale'yi geçemedik ama Türk Milletinin genç neslini, eğitimli neslini, çiçeğini yok ettik. Dolayısıyla geleceğini yok ettik. Bellerini zor doğrulturlar."** demiştir.

1909-1914 yılları arasında **Askerî Mükellefiyet Kanununa** göre, sultani (Lise) öğrencilerinin askere alınması mümkün değildi. Fakat cephede asker ihtiyacı doğunca Sultan V. Mehmet Reşat bir emirle bu kanunda bir değişiklik yaptırarak lise öğrencilerini de cepheye çağırmak zorunda kaldı. Kanun'un 42. maddesindeki "**Sultaniye 10. Sınıf öğrencilerinin askere alınamayacağı**" şeklindeki fıkra, gelecekte uygulanmak üzere ertelendi. Harbiye Nezareti de bir tebliğ yayınlayarak, 1314 (1896) doğumlu 19 yaşındakilerin henüz askerlik hizmetine çağrılmamışları ile **1315 (1897) doğumlu 18 yaşındakilerin bedenleri gelişmiş ve silah kullanmaya kabiliyetli** olanların kıtalara teslim olmalarını istedi. İşte "**Hey onbeşli onbeşli / Tokat yolları taşlı**" diye başlayan Tokat türküsü, **18 yaşında askere alınan ve hepsi Çanakkale'de şehit düşen 1315 doğumlulara yakılan bir türküdür**.

Eğitim dünyamızın saygın ismi, Vefa ve İstanbul Erkek Lisesi'nin eski müdürlerinden Dr. Sakin Öner, bu hazin öyküyü şöyle anlatıyor:

"Çanakkale Savaşlarına, o dönemde adları sultani olan **Galatasaray, İstanbul Erkek, Kabataş Erkek, Vefa, Ankara, İzmir Erkek, Aydın, Erzurum, Edirne, Çanakkale, Balıkesir, Bursa, Konya, Adana, Kastamonu Abdurrahman Paşa, Trabzon, Yozgat, Kayseri ve Sivas Liseleri ile İstanbul Darül-muallimini (Erkek Öğretmen Okulu) ve**

[348] Uğur Dündar, Sözcü Gazetesi, 27.03.2022

Balıkesir Darül-muallimini öğrencileri ve genç öğretmenleri katıldılar. Çoğu savaşta şehit düştü ve bu yüzden okulları o yıllarda mezun veremedi. Balıkesir'de yayınlanan Karesi Gazetesi'nin o günlerdeki haberine göre, babaları Balkan Savaşı'nda şehit düşen ve Edirne Lisesi'nden Balıkesir Lisesi'ne yatılı olarak nakledilen 25 izci öğrencinin tamamı, gönüllü olarak Çanakkale'ye gitti ve orada şehit oldular.

Gönüllü olarak savaşa katılan İstanbul liselerinin öğrencilerinden oluşan İstanbul Alayı, iki üç gün süren bir askeri eğitimden sonra 16 Mayıs 1915'te cepheye sevk edildiler. 2. Tümene dâhil olan İstanbul Alayı, Kabatepe bölgesinde "Kanlısırt" adı verilen dar bir tepeye yerleştirildi. Cephe o kadar kalabalıktı ki, siperlerde adeta üst üste yığınak halindeydiler. Tümenin başındaki Yarbay Hasan Bey üstlerine, "**Bunlar daha yeni geldiler, biraz cepheyi tanısınlar, sabah çatışmalara girsinler.**" dedi, fakat sözünü dinletemedi. 18 Mayıs 1915'i 19 Mayıs'a bağlayan gece, saat 03.30'da, düşman mevzilerine ani bir saldırı planlandı. Buna göre saldırıdan önce, marş söylenmeyecek ve borazan çalınmayacaktı. Ancak düşman, gündüzden keşif uçaklarıyla bu hazırlığı tespit etmişti. 2. Tümen tam saldırıya kalkarken **gençler, emre rağmen coşku ile marşlar söylemeye başlayınca pusudaki düşman, ani bir taarruzla saldırıya geçti. Bu baskında maalesef 2.500'ün üzerinde liseli ve üniversiteli öğrenci şehit düştü**.

Bugün İstanbul Erkek Lisesinin tarihi binasındaki tarihi saatler, 50 İstanbul Erkek Liseli öğrencinin şehit düştükleri saat olan 03.30'u gösterir. İstanbul Erkek Lisesi'nin "sarı-siyah" renkleri de Çanakkale'de şehit düşen öğrencilerinin, bugünkü kardeşlerine armağanıdır. Balkan Savaşları'na gönüllü olarak katılan **Kabataş Erkek Lisesi** öğretmen ve son sınıf öğrencilerinin çoğunun şehit ve gazi olması üzerine, okul flamasının kırmızı-beyaz olan renkleri, 7 Mart 1913'te kırmızı-siyah olarak değiştirilmiştir. **Vefa Lisesi'nin Fransızca öğretmeni Ahmet Rıfkı Efendi de Çanakkale Savaşı'nda şehit düşmüştür. Bugün, Vefa Lisesi'ndeki öğretmenler odasının adı "Ahmet Rıfkı Efendi"dir.**

Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve Çanakkale Savaşlarında 100 bine yakın okumuş ve aydın gencimizi, yani bir nesli kaybettik. Bu kaybın olumsuz etkileri İstiklal Savaşımızda ve Cumhuriyet Türkiyesi'nde kendisini uzun süre hissettirdi. Genç ve eğitimli bir neslin savaşlarda yitirilmesi, ülke genelinde ekonomik ve sosyal yönden ciddi bir açığın meydana gelmesine neden oldu. Fakat Çanakkale Savaşları kazanılmasaydı, Osmanlı devleti ömrünü 1915'te tamamlar, maneviyatı bozulan Türk Milleti, İstiklal Savaşı'nı yapamaz, Türkiye Cumhuriyeti de kurulamazdı. **Millî Mücadele'yi ve Cumhuriyetin kuruluşunu en iyi anlatan tarihçilerimizden biri olan merhum Turgut Özakman bu gerekçeyle**

"Çanakkale Zaferi, millî mücadelenin önsözüdür" der. Zira bu zaferle, Balkan Savaşı felaketi ile bozulan milletin maneviyatı düzeldi, ordunun onuru kurtuldu. Çanakkale Zaferi, Mustafa Kemal Paşa'nın askeri dehasının ortaya çıkmasına ve millî mücadele ruhunun doğmasına yol açtı. Türk Milleti büyük bir özgüven kazandı.

Millet, kurtarıcı liderini Çanakkale'de buldu.

Gençliklerini yaşamayıp hayallerini bir yana bırakarak, vatanın bağımsızlığı ve milletin hürriyeti için gönüllü olarak savaşa katılarak canlarını feda eden şehit liseli ve üniversiteli öğrencilerle öğretmenlerin aziz hâtırasını rahmet ve şükranla anıyorum. Bizlere bu büyük zaferin gururunu armağan eden, başta "**Kurucu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarını, bütün şehitlerimizi rahmet ve şükranla yâd ediyor, ruhları şad, mekânları cennet olsun diyorum."**

57. ALAY *

Tamamı Şehit Oldu Ancak Sancağı Teslim Etmediler:

Çanakkale Savaşı, I. Dünya Savaşı içindeki, tarihin en kanlı bölümü olarak bilinir. Türk'ün sayısız zafer, şan ve şerefle dolu tarihinin en parlak sayfasıdır.

57.Alay "Bir Kahramanlık Destanıdır."

''Ben size taarruzu değil ölmeyi emrediyorum'' diyen Mustafa Kemal'in emrine harfiyen uyan kahramanlar.

Bir gün hepsinin üstüne görev düştü: **'Vatan için ölmek'**

Tereddüt etmeden gittiler. Gittiler ve bir daha geri dönmediler...

*Vatan toprağın yoksa, dinin de, dilin de, ırkın da yoktur.

Tüm şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum.

* Nihat ALACALIOĞLU. /Eğitimci

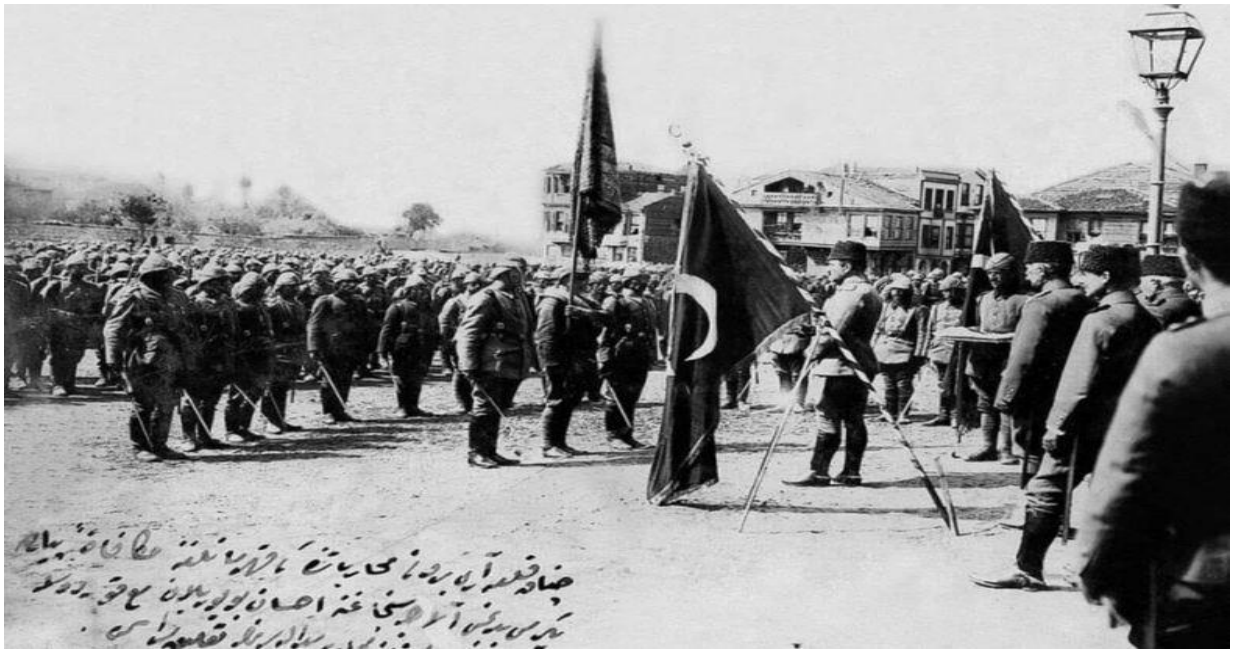

Fotoğraf 66: Alay ve sancağı. Fotoğraf üzerindeki Osmanlıca yazı çevirisi için Ahmet Beylen.'e teşekkürler. "Çanakkale Arıburnu muhaberelerinde kahramanlığına mukafeten 57.Alay Sancağının taktim töreni." Çanakkale, kınalı kuzular tümüyle büyük bir destan.

ÇANAKKALE ZAFERİ İLE İLGİLİ NE DEDİLER?

Fotoğraf 67: Winston Churchill

The New York Times.

NEW YORK, SATURDAY, JUNE 16, 1923

A HANDFUL OF TURKS CHALLEGED THE WORLD

Fotoğraf 68: New York Times'in Ocak 1923 tarihli haberi şöyle der: Bir avuç Türk dünyaya meydan okudu. İşte o Türkler... Bir avuçtular ama kazandılar.

Fotoğraf 69: Birinci Dünya Savaşında yaralı taşıyan ambulans eşekler… O zamanlar karakaçanlar şimdiki ambulansların, helikopter ambulanslarının görevini yapıyordu. Bu vatan için canını veren yiğit atalarımız. Bakın görün nasıl kazanılmış bu vatanı.

Fotoğraf 70: Kurtuluş Savaşı esnasında Sakarya' da cepheden cepheye yol alan Kızılay ve askeri konvoy araçları. Dünya mazlumlarının ümidi Türk Kızılayı'na ve Türk askerine dair bu fotoğraf geçmişten günümüze fedâkâr bir milletin hikâyesini içeriyor.

Fotoğraf 71 : Çanakkale Savaşında şehit düşen asker ailelerine yardım etmek için Kayseri de dokunmuş, alt tarafına "Evlad-ı şehit vergüsü" yazan Osmanlı kâğıt parası şeklinde 1915- 1916 yıllarında

dokunmuş halılardan birisi.

Ezan ve Kur'an sevgisi ile gönülleri dolu; vatan, millet, bayrak ve bağımsızlık davası uğruna yurdun her köşesinden erkeği ile kadınıyla, genciyle, yaşlısıyla Türk halkı, Mustafa Kemal'in önderliğinde topyekun vatan müdafaasına koşarken, cepheye gidemeyenler de evlerinde kimisi cephane üretiyor, kimisi giysiler vb. ihtiyaçları üretiyorlardı. **Böyle bir günde hayırsever Kayserililer boş durur muydu? Bu vatan kolay kazanılmadı.**

Çanakkale Savaşında şehit düşen asker ailelerine yardım etmek için Kayseri de dokunmuş alt tarafına "Evlad-ı şehit vergüsü" yazan Osmanlı kâğıt parası şeklinde 1915-1916 yıllarında dokunmuş halılardan birisini görüyorsunuz. Şehit çocuklarının eğitimleri için gereken paranın sağlanması amacına yönelik duygusal bir resimle süslü Evlad-ı Şüheda Vergisi yazan halının üzerinde çocuklarıyla vedalaşan askerin, onları eşine emanet edişi resmedilmiştir.

(Vedat Durusel Halı koleksiyonu)

Kaynak Talas Beleiyesi Kültür Yayınları 3

Ali Tuzcu

1850-1950 Zaman, Mekân,İnsan Manzaraları

ÇANAKKALE, SAKARYA SAVAŞLARI VE MİLLİ MÜCADELE'DEKİ KAHRAMANLIK MENKİBELERİNDEN VE YAŞANMIŞ VAKALARDAN BİRKAÇ ÖRNEK:

Toygar Akman'ın Dilinden İstanbul Lisesi'nin Emektar Öğretmeni Esat Lami Akman Anlatıyor:

"Neden Bizden Bilim Adamı Çıkmamış?"

Bir gün, "Neden bizden bilim adamı çıkmamış? Diğer ülkelerden ne farkımız var? Bizden hiç mi aydın yetişmemiş?" şeklinde ileri geri gaf yaptığımda babam gözlüklerini yavaşça çıkararak, "Aydın kaldı mı ki?" demiş ve anlatmaya başlamıştı. Anlattı... Anlattıkça ağladı ve gözyaşlarını silerek şu hatırasını nakletti:

O günlerin birinde İstanbul Lisesi'nde, lise birinci sınıf talebelerine ders veriyordum. Sınıfın kapısı iki kez tıklatıldıktan sonra açılmıştı. İçeriye müdür muavini ile kalpaklı bir binbaşı girmiş ve sert bir asker selamı çakmıştı.

Ben de ayağa kalkarak kendisini selamlamıştım. Daha ziyaret sebebini sormadan binbaşı bana bakmış ve tok bir sesle:

- Muallim Bey, memleket vatan evladından hizmet bekler! dedikten sonra sınıfa dönmüş ve arka sıralarda oturan uzun boylu öğrencilere:

- Sen gel, sen gel, köşede oturan sen de gel, diye seslenerek öğrencileri toplamaya

başlamıştı.

Ön sırada oturanlar kendilerinin de alınması için oturdukları sırada dik oturmaya ya da ayaklarının ucuna basarak ayağa kalkmaya çalışıyorlardı.

Binbaşı bu öğrencilere acı acı gülümseyerek bakmış ve sırtlarını okşamıştı. Topladıkları öğrencileri Selimiye Kışlası'nda üç aylık eğitimden sonra Çanakkale'ye götürüyorlar ve bir daha da gelmiyorlardı.

Rahmetli babam sözlerinin burasında durmuş, dopdolu gözleriyle bana bakarak şöyle demişti:

Gidenlerin hiçbiri geri gelmedi. Hepsi de lise birinci sınıfa kadar gelmiş ve şehit düşmüşlerdi. Daha ne vereceklerdi ki? Memlekette aydın mı kaldı ki oğlum[349]?

İstanbul Lisesi Öğretmeni Seracettin Bey'in Çanakkale Savaşı'nda Tanık Olduğu Muhteşem Bir Olay...

"Okullarını Bırakıp Çanakkale Cephesine Koştular"

Yaşları henüz gencecikti. Okul çağındaydılar. Vatanın çağırdığı günde okullarını bırakıp talimgâha koştular. Oradan da Çanakkale Cephesi'ne...

10 Ağustos günü, Koca Çimentepe karşısına 20 İngiliz zırhlısı yanaştı. Dakikada 1.360 mermi püskürten 240 topu saatlerce bu mevziiye diktiler.

Topraklarının üzerinden güneşin hiç eksilmediği İngiltere, gururlu ve inatçı hiddetine bu tepeyi hedef tutmuş, aralıksız ateş ve ölüm yağdırıyordu.

Hücuma, savunmaya ve korunmaya imkân vermeyen bu amansız şiddet önünde Türk'ün azmi ile insanın hayatını koruma duygusu birkaç dakika mücadele eder gibi oldu.

Tepeye adım adım ilerlemekte olan düşmanı her ne suretle olursa olsun eski mevzilerine atmak lazımdı. Bir anlık tereddüt, Türk'ün tarihi payitahtı İstanbul'u kaybettirebilirdi.

Bölgenin komutanı, en tehlikeli noktada bulunan alayın siperlerine doğru ilerledi. Hem rica hem emreden bir sesle:

- Bu alayı oynatıp düşmanın üstüne atacak subay yok mu? Diye bağırdı.

O altı genç, bir akşam önce öğrenip ezberledikleri marşı söylemeye başladılar:

Anam beni yetiştirdi bu ellere yolladı.

Al sancağı teslim etti. Allah'a ısmarladı.

Boş oturma çalış dedi hizmet eyle vatana.

Sütüm sana helal olmaz saldırmazsan düşmana.

Marşı bitirdikten sonra hep bir ağızdan, "Allahu Ekber, Allahu Ekber, Lâ İlahe İllâllahu

[349] Ö. Faruk Reca ve Sipahi Oktay, Kurtuluş ve Çanakkale Savaşları'ndaki Kahraman Öğrenciler, Gelecek Yayınları

Vallahu Ekber" tekbirini söyleyerek siperden fırladılar. Bu işaret, erlerin coşmaya hazır olan, yaradılışlarındaki yiğitlik duygularını kabartmaya yetti. Birbiri arkasından saflar ileriye atıldılar.

Hepsi de şehit düşen mektepli askerlerin mübarek vücutlarının üstünden atlayarak düşmana saldırdılar. İngilizlerin eline geçen mevzileri geri aldılar[350].

KONYA'NIN MEKTEPLİ ŞEHİTLERİ

Akla ilk gelen şehidimiz, Silleli Tavaslı oğlu Mehmet Ali'dir. Bu şehidimiz üniversite tahsili yapıyordu. Hukuk mektebinde okurken, Çanakkale Savaşı'nı duyunca derhal cepheye koşmuştur.

Kimilerinin ismini biliyoruz, kimilerininse maalesef bilemiyoruz. Askerlik şubeleri arşiv kütüklerine yansıyanlar gün ışığına çıkıyor. Ama onun dışındakiler hakkında teferruatlı malumat sahibi değiliz.

Konya'dan nice mektepli şehitlerimiz vardır, nur içinde yatsınlar, hepsi bu vatan için çok sevdikleri tahsillerini terk ederek, Çanakkale savunmasında bedenlerini ağaç kütükleri gibi düşman mermilerine siper etmişlerdir[351].

Osmanlı-Rus, Osmanlı-Yunan, Trablusgarp, Balkan, I. Dünya ve İstiklâl Harbi'nde, vatan savunmasında en fazla şehit veren ilk beş vilayet (Bursa 6 bin 121, Kastamonu 5 bin 160, Konya 4 bin 787, Ankara 4 bin 219 ve Balıkesir 4 bin 43) içinde yer alan Konya, gerektiğinde eğitim ordusunu da bu topraklar için feda etmekten çekinmemiştir.

Öğrencilerinin tamamını Çanakkale'de şehit vererek, mezun veremeyen okullarımız arasında Konya Lisesi de yer almıştır. Kahraman öğrenciler, arkalarına bakmadan ve dönmeyi düşünmeden şehadet şerbeti içmiş ve kanlarıyla, Çanakkale Zaferi'nin destansı öyküsüne onlar da ortak olmuştur.

Cihat Göktepe'nin makalesinde belirttiğine göre, Konya'dan Çanakkale Savaşı'na katılarak şehit düşen mekteplilerin sayısı, yapılan tespitlere göre 80 kişidir.

Burada, kitabımızın içeriği açısından önem taşıyan nokta, şehitler arasında yüksek tahsillilerin de mevcut olmasıdır.

Mesela, 1308 doğumlu Silleli Tavaslıoğlu Mehmed bin Ali'nin, hukuk mektebi talebesi iken okulunu bırakarak harbe katıldığını ve Çanakkale Çulluktepe'de şehit olduğunu, Konya-Karatay Askerlik Şubesi arşivindeki 16 numaralı defterden öğrenmekteyiz[352].

---

[350] Reca ve Sipahi, Kurtuluş ve Çanakkale Savaşlarındaki Kahraman Öğrenciler, 56
[351] Reca ve Sipahi, Kurtuluş ve Çanakkale Şavaşlarındaki Kahraman Öğrenciler, s.130.

[352] İsmail Çolak, Okuldan Çanakkale'ye, (Nesil Yayınları, 2008), s.46-47.

Fotoğraf 72: Konya Lisesi; 1914-1915 25 mezun, 1915-1916 2 mezun, 1918-1920 arası Kayseri Lisesi ve Galatasaray Liseleri gibi hiç mezun verememiştir.

İZMİR, BURSA VE ERZİNCAN LİSELERİ

Savaşa gidenlerin ve illere göre şehitlerin kayıtları incelendiğinde, özellikle de İstanbul ve Çanakkale şehirlerinin etrafındaki illerin –Bursa, Edirne, Kastamonu, Ankara, Kayseri, Konya, İzmir, Balıkesir, Bilecik, Bolu, Kütahya, Denizli gibi- lise birinci sınıflar hariç diğer sınıflarda okuyan genç öğrencilerin pek çoğunun savaşa katıldıkları ve bunların büyük ekseriyetinin cepheden geri dönmeyi başaramadıkları kaynaklarda genel bir bilgi olarak zikredilmektedir.

Bu yüzden, adı geçen illerin liselerinin pek çoğu, iki yıl süre ile öğrenci mezun edememiştir. Fakat diğer konularda olduğu gibi bu konuda da elimizdeki sınırlı kaynaklarda son derece kısıtlı bir malumat geçmekte; dolayısıyla tüm teferruatıyla mevzuyu aydınlatmak mümkün olmamaktadır.

Hakkında, kısmen de olsa bilgi edindiğimiz, Çanakkale Cephesi'ne iştirak eden özellikle İstanbul dışındaki (taşradaki) bazı okullar ve savaşla ile ilgili durumları şöyledir:

Çanakkale'ye gönüllü olarak gitmek üzere Bursa'dan üç yüzer kişilik üç grup halinde dokuz yüz üniversiteli-liseli öğrenci, 23 Mart 1915'te İstanbul'a gelerek buradan cepheye giden birliklere dâhil olmuşlardır.

Erzincan Lisesi'nden de önemli sayıdaki bir öğrenci grubu gönüllü olarak Çanakkale Savaşlarına katılmış ve bu lise de 1915'te mezun verememiştir.

Çanakkale Cephesi'ne öğrenci gönderen liselerden bir başkası da İzmir Lisesi'dir. Bu

liseden onlarca genç; savaşa gönüllü bir şekilde iştirak etmiş, gerek cephe içinde gerekse cephe gerisinde çok büyük başarılar göstermişlerdir.

Lisenin yürekli vatansever öğrencilerinin neredeyse tamamı girdikleri çarpışmalar sonucunda şehit düşmüştür. İzmir Lisesi de 1915'te hiç öğrenci mezun edemeyen okullar safında tarihteki yerini şerefle almıştır[353].

Kayseri Lisesi öğrencileri de Çanakkale Savaşı'na gittikleri için 1915-1916 öğretim yılı sınıf geçme defterinin 11. Sınıflar bölümüne "Sınıf teşkil edilemedi." yazısı yazılmıştır.

BALIKESİR LİSESİ İZCİLERİ

Balıkesir izcilerinin babaları Balkan Savaşı'nda şehit düşmüşlerdi. Çocuklar Edirne İdadisi öğrencileriydi. Sonra Balıkesir'e getirilmişlerdi. 1.Dünya Savaşı sırasında gönüllü olarak Çanakkale'ye gönderilmiş ve bir daha da geri dönmemişlerdi.

Balıkesir Lisesi'nden yalnız izciler değil, diğer öğrenciler de Çanakkale'ye gönderilmişlerdi. Öğrenciler savaşa gidip dönmedikleri için sınıflar boş kalmıştı.

Bu lise 1914-1918 yılları arasında sadece iki mezun verebilmişti. O iki öğrenci de ya Çanakkale'den geri dönebilenler, ya da başka yerden nekil olarak gelenlerdi. Diğerleri Çanakkale şehitleri arasındaki yerlerini almışlardı.

KASTAMONULU LİSELİ ŞEHİTLER

Kastamonu Lisesi, binlerce şehidiyle vatan savunmasındaki yerini almıştır. Özellikle Kastamonu Abdurrahmanpaşa Lisesi, bu yönüyle göz yaşartır. Savaşlar boyunca şehit vermiş olan bu lise, 1911 yılında ancak 64 mezun verebilmiştir. Hemen bu tarihin akabinde 1921'e kadar Kastamonu Sultanisi bir tek mezun verememiştir.

Kastamonu, Çanakkale savaşlarında tam 5.160 şehit vermiştir.

Kastamonu'da bir okul daha vardı ki, öğrencisizlik nedeniyle 1918'de kapatılmıştı. Bu okulun adı, İnebolu Ticaret İdadisiydi. Okulun son sınıf öğrencilerinin tamamı Çanakkale'de cepheye koşmuştu. Ve hepsi oracıkta şehit olmuştu.

Şehit oldukları yerler:

Kerevizdere Mıntıkası: Burada 186 Kastamonulu şehit olmuştur.

Arıburnu Mıntıkası: Toplam 280 kahramanımızı şehit verdik. Arıburnu-Kanlıtepe'de 11 şehit, Arıburnu-Yörük Deresi'nde 1 şehit, Arıburnu-Yaylatepe'de ise yine 1 şehidimiz bu rakamlar arasında.

[353] Çolak, Okuldan Çanakkale'ye, s.42-43

Seddülbahir: Burada toplam 330 şehidimiz var. Seddülbahir Kirte Muharebesi'nde 6 şehit, Seddülbahir Agadere Mecruhin Hastanesi'nde 1 şehit, Seddülbahir Mevkiinde 1 şehit, Seddülbahir Mıntıkası Birinci Hat'ta 7 şehidimiz bu sayı içerisindedir[354].

GALATASARAY LİSESİ TALEBELERİ

Çanakkale şehitlerinin yaş ortalaması 21 idi. 15 yaşında dünya hayatına veda edenler vardı. Bir gün cepheye gelmiş cıvıl cıvıl çocuklara yüzbaşı sordu:

- "*Siz kimlersiniz?"* Çocuklar cevap verdiler:

- "*Galatasaray Mekteb-i Sultanisi talebeleriyiz. Vatan için ölmeye geldik."*

Daha çocuk olduklarından, süngü tutmayı bile bilmiyorlardı. Kendilerine kısa süre içinde savaş için gerekli eğitimler verilmeye çalışıldı. Sonra cepheye gönderildiler.

Yer gök silah, top sesleriyle inliyordu. Çocuklar ilk defa böyle cehennemi bir durumla karşılaştıkları için korkmuş ve sinmişlerdi. Bir panik bozgun meydana getirebilirdi. Geriye kaçma başlarsa önü alınamayabilirdi.

İşte bu sıralarda çocuklardan birisinden marş sesi yükselmeye başladı:

Annem beni yetiştirdi bu yerlere yolladı
Al sancağı teslim etti Allah'a ısmarladı
Boş oturma çalış dedi hizmet eyle vatana
Sütüm sana helal olmaz saldırmazsan düşmana

Diğer çocuklar da arkadaşlarına katıldı ve marşı beraberce haykırmaya başladılar. Marş bitince yeniden baştan söylemeye başlıyorlardı. Herkese cesaret gelmiş, korkulu hal üzerlerinden gitmişti.

Tam bu sırada Yüzbaşının:

-"*Hücum!"* sesi etrafta yankılandı.

Çocukları düşmana hücuma kalktıkları o anda düşman saflarından bir makineli tüfek çocukları adeta biçti. Hepsi orada şehadet şerbetini içtiler[355].

EDİRNE LİSESİ'NİN MEKTEPLİLERİ

Edirne Lisesi, Türkiye'de açılan üçüncü büyük lisedir. Birincisi 1868'de İstanbul'da açılan Galatasaray Lisesi'ydi; ikincisi ise 1872'de Pertevniyal Lisesi'ydi.

---

[354] Reca ve Sipahi, Kurtuluş ve Çanakkale Şavaşlarındaki Kahraman Öğrenciler,.131

[355] Mustafa Arslan, Çanakkale Ruhunu Yaşatmak,(Akçağ Yayınları,2010), s.114-115.

Edirne Lisesi'nin bir özelliği, 1882'de açılmış olan Trakya'nın rüzgârından etkilenerek açılmıştır. Bilim ve irfan yolunda ileri fen ve teknolojiyi yakalama amaçlı başlatılan 'Yenilenme hareketlerinde birer birer açılan liseler ileriki yıllarda ürünlerini fazlasıyla vermiştir.

Ancak bir dönem vardır ki, bu dönem diğer mektepler gibi Edirne Lisesi'ni de olumsuz yönde etkilemiştir. Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve onun uzantısı Çanakkale direnişi, bu dönemi yansıtan eğitim açısından talihsizliklerdir.

Tabii burada önemli bir nokta var: Özellikle Çanakkale'deki korkunç direniş bütün dünyaya güçlü mesajlar salmıştır. Şimdi dahi bazı gelişmiş güçlü ülkeler Türkiye'ye bir yanlış yapmamak ve onunla karşı karşıya gelmemek için ince ayarlar kullanmaktadır. Bunun sebebi, Çanakkale'nin muhteşem direnişinin yaydığı mesajdır.

Edirne Lisesi'nin mücadeleci misyonu Çanakkale'yle kalmamıştır. Aynı zamanda, Edirne Mektebi kahramanları, yararlı cemiyetlerden Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni kurmuşlardır. Mektepli kahramanlar, Edirne Lisesi'nde 9 Mayıs 1920 yılında bir kongre düzenlediler.

Çanakkale'nin de acısıyla, Trakya'nın müdafaasında etkin rol oynamışlardır. Edirne Liseliler, "Trakya Türk'ündür" sloganıyla başlattıkları harekâtta kararlılıklarını tüm dünyaya duyurmuşlardır.

Balkan Savaşları'nda yaralı askerlerin bakımı, tedavisi ve moral yaklaşımı açısından Edirne Liseliler büyük fedakârlıklar yapmışlardır. Öğrenci ve öğretmenleriyle Balkan Savaşları'nda böyle yararlılık gösteren Edirne Lisesi, Çanakkale'de katmerli fedakârlıklar gösterecekti.

Ve o gün gelip çatmıştı. Tarihler 1915'i gösterdiğinde İngiliz ve Fransız birlikleri Çanakkale sahillerine saldırıya geçmişti. Edirne Lisesi öğrencileri derhal cepheye koştu. Ne yazık ki aralarında sağ kalan hiç kimse olmadı, hepsi şehit düştü.

Millî Savunma Bakanlığı'nın Şehitlerimiz isimli çalışmasında, Edirne'den Çanakkale'de şehit olanların sayısının 1.825 kişi olduğu bildirilmektedir[356].

TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ

Yaşlısıyla genciyle, köylüsüyle şehirlisiyle, okumuşuyla tahsil görmeyeniyle, kadınıyla erkeğiyle, doğulusuyla batılısıyla, kuzeylisiyle güneylisiyle yarın ne olacaklarını düşünmeden, gelecekte milletimizin var olması için cepheye koşuyorlardı.

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, talebeleri var olma yok olma mücadelesinde yerlerini

[356] Reca ve Sipahi, Kurtuluş ve Çanakkale Savaşlarındaki Kahraman Öğrenciler, s.128.

almak istemiş ve bir dönemin öğrencileri toptan Çanakkale Savaşlarına katılmak üzere cephenin yolunu tutmuşlardı.

Tıp Fakültesinden 100 öğrenci, düşmanın 19 Mayıs'ta yaptığı saldırılara karşı göğsünü siper etmiş ve 3 saatte toptan şehit olmuşlardı.

6 yıl sonra Tıp Fakültesi 1921 yılında mezun vermemişti. Çünkü o yıl mezun olması gereken Tıp Fakültesi talebeleri Çanakkale'de yatıyorlardı. İsimlerinin unutulmaması için onlar adına bir abide dikilmiştir.

İstanbul Lisesi'nden 50 öğrenci de Tıp Fakültesi öğrencileri ile aynı kaderi paylaşmışlardır[357].

MEHMETÇİK YERİNE AYŞECİK

Bunun için köylere çıkılıyor, köyün durumuna göre asker talep ediliyordu. Çavuş köyden 20 delikanlıyı seçer. Muhtar da yarın 20 kişiyi şubeye teslim edeceğine söz verir. O gece asker olması için çavuşun seçtiği gençlerden birisi vefat eder. Muhtar çavuşa verdiği sözünü nasıl tutacağını düşünmeye başlar.

Vefat eden gencin kız kardeşi vardır. Saçları kesilip asker elbisesi giydirilir. Zaten diğer gençlerin de sakalları, bıyıkları çıkmadığı için kimse fark etmez ve Çanakkale'ye gönderilir.

Çanakkale'de kardeşinin yerine savaşan genç kız orada savaş bitince Gazze'ye gönderilir ve orada şehit olur. Gazze topraklarında Ayşecik, Mehmetçik olarak yatmaktadır.

Köylülerinden başka kimse bu hakikati öğrenemez.

Baba-Oğul Aynı Cephede

Albay Şefik Bey ve yedek subay olarak görevlendirilen doktor oğlu Tahsin, kaderin bir cilvesi olarak Çanakkale'de buluşmuşlardı.

Seddülbahir'de Fransızlarla boğaz boğaza bir mücadele başlamıştı. Hem bizim taraftan hem de düşman tarafından gencecik insanlar savaşın amansızlığı içinde aldıkları darbelerle ağır yaralanıyor ve son nefeslerini veriyorlardı. Savaş esnasında destanlara sığmayan kahramanlıklara imza atan Mehmetçik, yaralanan düşman askerlerine davranışlarında da ülkemizi kan gölüne çevirmeye gelen işgalci güçlere insanlık dersi verir nitelikteydi.

Kahramanlarımız yaralanan Fransız askerlerini misafiri olarak görüyor ve tedavi etmeye çalışıyorlardı. Bu kahramanlar arasında Doktor Tahsin Bey de vardı.

Tahsin Bey, yüzüstü yatan yaralı bir Fransız askerine doğru yaklaştı. Durumunu kontrol etmek için çevirmeye çalıştı.

İşte o anda doktorun feryatları sanki arşa ulaştı.

Yaralı Fransız aniden elindeki hançerini kendisini tedavi etmeye çalışan Doktor Tahsin

[357] Mustafa Arslan, Çanakkale Ruhunu Yaşatmak, s.113-114.

Bey'e saplamıştı. Bu da yetmemiş, tüfeğinin mermilerini de karşısındakine boşaltmayı ihmal etmemişti.

"Oğlum! Canım oğlum! diyen Şefik Bey'in feryatları bulundukları yeri inletmiş, yürekler yanmıştı.

Albay Şefik Bey, kendi elleriyle Tahsin'ini toprağın bağrına bırakırken, kim bilir bağrı ne kadar yanmış ve yüreğinden neleri de beraber gömmüştü. Oğlunu mezara bırakıldığında mezardan bir türlü çıkmak istememişti. Şefik Bey oğlunun üzerine atılan her avuç toprak, yüreğini biraz daha kanatıyordu.

Oğlunun yüzüne gelen topraklarda çamur olup sertleşmiş topraklar varsa onları elinde ufalıyor, kabre öyle bırakıyordu.

Tahsin, Şefik Bey'in küçük oğluydu. Diğer iki oğlu da Balkan Savaşlarında şehit olmuşlardı. Daha sonra dünyaya gelen bir torununa doktor oğlunun adının yaşaması içi Tahsin adını verecekti. Zaten onlar ölmediler ki! Gönüllerin tahtında yaşıyorlar...[358]

MİLLİ MÜCADELEDE TÜRK KADINI

Milli Mücadelede, İstiklal Savaşı'nda, Kurtuluş Savaşı'nda sadece erkekler değil, Türk Kadınları da büyük fedakârlık ve büyük yararlık gösterdiler. Onlarca, yüzlerce Kahraman Türk Kadını, düşmana karşı bizzat silah kullandı. Kuvayı Milliyeci oldu.

Batı Cephesi'nin Kadın Mücahitleri: 15 Mayıs1919-9 Eylul1919: Kara Fatma (Fatma Seher Erden), Halide Edip Adıvar (Adile Onbaşı),Nakiye Elgün, Çete Emir Ayşe, Halime Çavuş (Kocabıyık), Gördesli Makbule, Nezahat Onbaşı (Neahat Baysal), Binbaşı Ayşe, Ayşe Çavuş, Şerife Ali Kübra, Tarsuslu Kara Fatma, Nazife/Nafize Kadın, Asker Saime (Münevver Saime), Gül Hanım.

Güney Cephesi'nin Kadın Mücahitleri: Tayyar Rahmiye, Kahramanmaraşlı Senem Ayşe, Kılavuz Hatice/Hatice Hanım, Gaziantepli Yirik Fatma.

Doğu Cephesi'nin Kadın Mücahitleri: Nene Hatun, Süreyya Sülün Hanım.

Lojistik destek sağlayan Kayserili Kadın Kahramanlarımız: Feriha Güpgüp, Şerife Bacı, Hafız Selman İzbeli, Tayyibe Hatun, Sultan Hanım, Elif Bacı… Onlardan bazılarını bu resimde, fişekler ve silahla süslenmiş olarak görüyoruz. Hepsinin ayrı hizmeti, ayrı hikayesi vardır. Örnekleme metoduyla Kara Fatma'nın hikayesinden bahsedeceğiz:

[358] Arslan, Çanakkale Ruhunu Yaşatmak, s.84-85.

Fotoğraf 73: Milli Mücadeledeki Türk kadınları.

Erzurumlu Kara Fatma Kimdir?

Fotoğraf 74: Erzurumlu Kara Fatma ve silah arkadaşları

Kurtuluş Savaşı'nın kadın kahramanlarından olan Erzurumlu Kara Fatma kimdir sorusunun cevabı ve Kara Fatma'nın hayat hikâyesi:

Gerçek adı Fatma Seher Erden olan Erzurumlu Kara Fatma; 1888 yılında Erzurum'da dünyaya gelmiştir. 1. Dünya Savaşı'nın sonunda, Anadolu'nun İtilaf güçleri tarafından işgal edilmesinin ardından yaşadığı köy ve yakın çevresinden bir milis gücü kurmuştur. 1920'nin sonlarında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, düzenli bir ordu kurmasının ardından da kurmuş olduğu bu kuvvetle birlikte Kurtuluş Savaşı'na katılmıştır.

Subay olan Ahmet Bey ile evlendikten sonra Balkan Savaşı'na katıldı ve askerlik hayatını eşiyle paylaştı. Birinci Dünya Savaşı'nda Kafkas Cephesi'nde ailesinden dokuz-on kadınla birlikte cephede savaştı. Eşi Binbaşı Ahmet Bey, Sarıkamış'ta şehit olunca memleketi olan Erzurum'a geri döndü.

1919 yılında Mustafa Kemal Atatürk ile bizzat görüşebilmek için Sivas'a giden Fatma Seher Erden'e, Mustafa Kemal "Bütün kadınlar senin gibi olsa idi Kara Fatma" dedikten sonra ismi de "Kara Fatma" kalmıştır. "Mustafa Kemal, kendi eli ile yazdığı kâğıdı vesika olarak Kara Fatma'ya vererek;

" – *Haydi göreyim seni verdiğim talimatı unutma, bir an evvel İstanbul'a git hazırlan ve işe başla"* demiş.

Kara Fatma aldığı talimatla İstanbul'a geçerek, Topkapılı Pire Mehmet ve Laz Tahsin ile birlikte on beş kişilik bir çete kurmuş. Köylü kıyafeti giyerek Haydarpaşa'dan trene binip İzmit'e geçmişler ve kısa zamanda da doksan altı kişi olmuşlardı. Aldığı talimatlar doğrultusunda İstanbul'a giden Kara Fatma, silah ve adam kaçırma görevlerini tamamladı.

İzmir'in Yunan işgaline uğraması sonucunda İzmir'e geçerek savaşan Kara Fatma, 300'ü aşkın birliğiyle 1'nci ve 2'inci İnönü Savaşı, Sakarya Meydan Savaşı ve Dumlupınar Meydan Savaşı'nda boy gösterdi.

Büyük Taarruz'un ilk günlerinde esir düşse de kaçarak yeniden ordusunun başına geçti ve Bursa'nın Yunan işgalinden kurtuluşunda büyük rol oynadı.

Yaklaşık 300 kişilik milis gücüyle İznik'e geçen Erzurumlu Kara Fatma burada da savaştıktan sonra sırasıyla 1'nci İnönü, 2'nci İnönü, Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruzda da görev almıştır. Sakarya Meydan Muharebesi'nde göstermiş olduğu üstün başarılar sebebiyle teğmen rütbesine yükseltilmiştir.

İstiklal Savaşı'ndaki yararlıkları nedeniyle de kendisine "İstiklal Madalyası" verilmiştir.

Fatma Seher, aşçılık, hasta bakıcılık, hemşirelik gibi pek çok görevin yanında İstiklal Harbi'nde 300 kişilik birliğe komuta eder.

Savaşın sona ermesinden sonra İstanbul'a yerleşen Fatma Seher, çavuş rütbesiyle başladığı askerliğini üsteğmen rütbesiyle tamamladı ve emekli oldu. Devletin kendisine bağladığı maaşın tek bir kuruşuna bile dokunmadan Kızılay'a bağışlar.

Fatma Seher Hanım, 2 Temmuz 1955'te Darülaceze'de 67 yaşında hayatını kaybetti ve Kasımpaşa'da yer alan Kulaksız mezarlığına defnedildi. Allah rahmet eylesin.

MUHTEŞEM VE ANLAMLI BİR YAZI DİZİSİ[359]

Eski Bir İstanbul hanımefendisi anlatıyor:

Yıl 1919. İstanbul baştan aşağı İngilizlerin işgali altındaydı. Liseyi yeni bitirmiştim. Güzel bir kızdım. Dünür gelmeye başladılar. Biri avukatmış. Gösterdiler uzaktan, boylu poslu yakışıklı bir delikanlıydı, beğendim. Nişanlandık. Nişanlımı seviyordum. Mutlu bir yuva kurmak hevesi ile lamba ışığının altında sabahlara kadar oyalar örüyor, çeyizler hazırlıyordum. Ama çok geçmedi ki mahallede bir dedikodu yayıldı.(Ayşe'nin nişanlısı avukat değilmiş, ipsizin biriymiş, üstelik cami önlerinden tabut taşıyarak karnını doyuruyormuş.) Dediler. Alt üst oldum.

Babam götürdü, uzaktan izledik, gerçekten de tabut taşıyordu. Yıkıldım nişanı atıp,

[359] Fatma Al, Dini Hikayeler Sitesi'nden alınmıştır

ayrıldık. Aradan 5 yıl geçti. Evlenmiştim, bir de çocuğum olmuştu. 1924 yılıydı. Artık ülkemiz özgürdü. Bir gün Beyoğlu'nda rastladım ona. Oğlum yanımdaydı. Beni görünce titredi, çeketini düğmeledi. Saygı göstererek durdu önümde. Vaktiniz varsa size bir çay ikram etmek isterim, dedi. Olur, dedim. Bir büroya girdik. Burası bir avukatlık bürosuydu ve kapıda adı yazıyordu. İçerde yardımcıları çalışıyordu. Siz gerçekten avukat mısınız, dedim. Evet, dedi. Peki, avukatsınız da neden cami önlerinden tabut taşıyordunuz, diye sordum. Durdu, başı öne eğildi. Beni affedin, dedi. İstanbul işgal altındaydı. Her taraf İngiliz askeri kaynıyordu.

Her şeyi didik didik arıyorlardı. Biz de Anadolu'ya, Milli kuvvetlere ancak, cenaze süsü vererek tabutlarla silah kaçırıyorduk. Bu ülke için hayati bir işti. Bunu size bile söyleyemezdim...

Bu Vatanı canlarını ve aşklarını feda edebilenlere borçluyuz.

Mekânları cennet olsun...

Fotoğraf 75: İşe bu vatanı bize bırakanlar…

Bacaklarını verdiler ama bir çakıl taşı vermediler. Ruhlarınız şad olsun.

TARİHİMİZİN ALTIN NESİLLERİ

Çanakkale'nin mektepli kahramanlarına ben tarihimizin altın nesilleri diyorum. O altın nesiller ki, aynı zamanda medeniyetimizin çakıl taşlarıdır.

Çanakkale Savaşı'nda Gelibolu sırtları bir tarihe tanıklık etmiştir. Öyle bir tarih ki, şan ve şerefi içinde barındırıyor. İlim irfan sahibi gençlerimiz nadide bedenlerini ve beyin güçlerini vatan savunmasında siper etmişlerdir. Aynı zamanda maarif, sınıfı, öğretmeni, öğrencisiyle bu unutulmaz mücadelenin içerisinde bulunmuş, Çanakkale ufuklarında nice özgürlük güneşlerinin doğmasına vesile olmuşlardır. Bu güneş bugün de tüm parlaklığıyla

etrafını aydınlatmaktadır.

Hiç sönmeyecek güneşimiz Çanakkale'dir bizim için. Çanakkale Zaferi, evet, 255 bin şehit vermesinde yatar. Bu zafer, taşıdığı özellikler ve önem açısından sadece bizim değil, başka milletlerin de ilham kaynağı olmuştur. Hamdullah Suphi Tanrıöver bu sonsuz ışıltılı kaynağı şöyle tarif ediyor:

"Çanakkale, boğazdan gelip geçecek yolcuların nazarında, daha yüzlerce binlerce sene, ebedî harp dumanlarına karışmış tepeleriyle, Türk tarihinin aşılmaz ve yıkılmaz kalesi hâlinde kalacaktır"[360]**.**

BİR ORDU VARDI Kİ, O BAMBAŞKA BİR ORDUYDU

Çanakkale'nin Eğitim Ordusu

Türk tarihi eğitime verdiği önemle bilinir. Hatta bu, bir bakıma İrfan Ordusu veya İlim Ordusu şeklinde nitelendirilmiştir. En büyük savaşın cehaletle savaş olduğu dikkate alınırsa maarife verilen önem anlaşılır.

Savaşlarda, Balkan Savaşları veya Çanakkale Savaşı'nda eğitim ordusu, savaşa gideceklere ve halka coşku vermeleri için hiçbir zaman cepheye alınmadılar. Onların, yani mekteplilerin görevi, yetişmiş beyinler üretmekti. Ancak her ne kadar böyle olsa da maarif orduları kendi gönül ve rızalarıyla Çanakkale'deki yerlerini aldılar. Mektepli ordunun ortaya koyduğu hakikat bambaşkaydı. Onlar, gerektiğinde vatan için canlarını da feda edeceğinin ödevine iyi çalışmıştı.

Mektep ordularının eğitimcileri, öğretmenleri böyle yapar da öğrencileri bekler mi... Mektepli öğrenciler de Çanakkale'deki yerlerini en ön saflarda almışlardı. Yine onlara da bu coşkuyu veren, aldıkları "vatan sevgisi" eğitimiydi.

Çanakkale'nin eğitim ordusunu anlayabilmek için İstanbul'a kulak verilmeli. 1915'in Mart'ında İngilizlerin İstanbul hayalleri ayyuka çıktığında halk hâlâ işin farkında değildi. Fakat mektepli kahramanlar, İngiliz komutan Karden'in mart ayı itibariyle İstanbul'u kesin muhasara edeceklerine dair ifadelerinin ciddiyetini çok iyi biliyorlardı.

Nihayet işin aslı anlaşıldı, İngilizler kararlıydı. Boğazda İngiliz denizaltısının belirmesi üzerine İstanbul'da savaş hazırlıkları başladı. Gönüllü askere çağrı ilanları her yere asıldı.

İlk gönüllülük çağrılarına eğitim ordusundan cevap geldi. Anadolu'da olsun, İstanbul'da olsun, tüm lise ve üniversite öğrencileri heyecanla çağrıya cevap verdiler. Mektepli kahramanlar Çanakkale mücadelesine katılacaklardı.

I'nci Dünya Savaşı'nın ağır sonuçları üniversiteleri (darülfünun), özellikle hukukçu ve

[360] Reca ve Sipahi, Kurtuluş ve Çanakkale Savaşlarındaki Kahraman Öğrenciler, s.96.

tıpçıları teyakkuza geçirmişti. Okullar öğrencilerin cepheye gitmesinden dolayı boşalmış, her biri cephe gerisi tıbbi ve askerî karargâhlara dönüştürülmüştü.

Çanakkale Savaşı'nda kaybedilen mektepli öğrencilerin kaç kişi oldukları ve hangi üniversitelerden cepheye geldikleri bugün bile tam anlamıyla bilinmemektedir.

Çanakkale savunmasına giderken, öğrencilerde görülmeye değer muhteşem bir coşku vardı. Eğitim çağındaki gençlerimiz gruplar hâlinde askerlik şubelerinin önüne gelip, "Bizi de askere alın." haykırışlarında bulundular. O kadar ki, mekteplerdeki yaşlı hocalar okutacak öğrenci bulamamışlardı. Türkiye'nin o şartlardan şimdi bu şartlara geldiği düşünülürse ne denli fedakârlıklar yapıldığı apaçık ortaya çıkar.

Boşalan okullardan ikisi, Vefa Lisesi ve Beşiktaş Lisesi'ydi. Nasıl ki üniversitelerde hocalar okutacak öğrenci bulamıyorduysa, aynı şekilde çok küçük öğrenciler de öğrenim görecek hocalar bulamıyorlardı. Çünkü minik öğrencilerin öğretmenleri de Çanakkale müdafaasındaydı.

Anne-babalar çocuklarının önünü kesemiyordu, hepsi Çanakkale'de savaşa katılmak istiyordu. Yeni evli ve nişanlı gençler dahi vatan savunmasında yerini almak istiyordu.

İstanbul Üniversitesi öğrencileri, tarihler 13 Mayıs 1915'i gösterirken Çanakkale'ye sevk edildiler. Arıburnu'ndaki 2. Tümen'in çoğunluğu işte bu İstanbul Üniversitesi öğrencileriydi. 2. Tümen'in 10 bin askeri tamamıyla mekteplilerden oluşuyordu. Bunların çoğu şehit olmuştur[361].

Çanakkale'nin İlk Gönüllü Mekteplisi

Çanakkale Savaşı tüm şiddetiyle devam ediyordu. Daha fazla askere ihtiyaç vardı. Özellikle İstanbul'da, gönüllü kayıt merkezleri açılmıştı. Askerlik şubeleri, gönüllü olacak gençleri Çanakkale'ye çağırıyordu. Mektepli genç gönüllüler bu çağrıya kayıtsız kalmadı.

Gönüllü asker yaşı öyle aşağılara inmişti ki, ilköğretim öğrencilerinin son sınıfındakiler dahi Çanakkale savunmasına gitmek için orduya gönüllü yazılıyordu.

Özellikle Galatasaray Lisesi, ilk gönüllü öğrenciyi çıkartmakla bu konuda hayli coşkuluydu.

646 numaralı Celal, heyecanla Çanakkale mücadelesine katılmak istiyordu. Ve gidecekler arasında "ilk gönüllü" olmak istiyordu. Bunun için de sabaha kadar askerlik şubesinin önünde beklemeye karar verdi,

O gece babası, oğlu Celalle konuştu.

- *Oğlum, senin gibi bir evladımız olduğu için çok mutluyuz*.

[361] Reca ve Sipahi, Kurtuluş ve Çanakkale Savaşlarındaki Kahraman Öğrenciler, s.97

Celal'in annesi de aynı duygular içerisindeydi,

-*Evladım, seninle gurur duyuyoruz! Vatan için gönüllü Çanakkale'ye gitmek istiyorsun ya, Allah işini rast getirsin.*

Celal'in anne babası evlatlarıyla gurur duymuştu. İsteselerdi, oğulları Celal'i yolundan çevirebilirlerdi. "Oğlum daha küçüksün. Üstelik mecbur tutmuyorlar. Sen de okuyarak bu vatana hizmet et..." türünden sözlerle onu vazgeçirebilirlerdi. Celal vazgeçmese dahi, en azından bu sözleri söylemiş olabilirlerdi. Ama o anne babalar öyle kutlu anne ve babalar idilerdi ki, vatan sevgisi onlarda coşkun seller gibiydi.

Bir sabah, askerlik şubesine gelenler gözlerine inanamadı. Kapıda bir çocuk vardı. Genç bir çocuk. Askerlik şubesi çalışanları çocuğun omzuna dokunarak:

- *Evladım, ne zamandan beri buradasın?* diye sordu.

Genç çocuk akşamdan beri şubenin önünde beklediğini söyleyince, şube çalışanları iyice şaşırdı.

- *Akşamdan beri mi? Delikanlı aferin, senin gibi çocuklarımız bize güven veriyor.*

- *Teşekkür ederim. Ben gönüllü askere yazılmak istiyorum. Çanakkale Savaşlarına katılmak istiyorum.*

- *İçeride hemen halledelim*.

Hep birlikte şubeye girdiler. Mektepli Celal, ilk gönüllü olmak istiyordu. Herkes ona hayranlık dolu gözlerle bakarken, o aklından hep Çanakkale'yi geçiriyordu.

Nihayet gönüllüler listesinin en başında Çanakkale'ye uğurlandı.

- *Oğlum, Allah işini rast getirsin. Şehitsin veya gazisin. Bu vatan için fedakârlığın unutulmayacak, diyen anne babası çocuklarını kucakladılar*. Annesi birden ağlamaya başladı. Celal:

- *Ağlama anne! Gurur duyacağın bir evlat var karşında*, diyerek annesinin gönlünü teskin etti.

Babası, sarıldığı evladım bağrına basarak:

- *Oğlum, vatan sağ olsun, seninle hep gurur duyacağız*, diye haykırdı.

Mektepli Celal, ana ocağından peygamber ocağına doğru yola çıktı. Fakat cepheye vardıktan sonra günler geçti, haftalar geçti, aylar geçti... Mektepli Celal'den hiçbir haber alınamadı. Sadece mıntıkası ve son mektubu dışında hakkında hiçbir bilgi gelmedi. O da sessiz sedasız şehit olup kaybolanlar arasındaydı.

İsmi her yerde konuşuldu. Akıbeti meçhuldü ama adı altın çerçeveler içerisine

yazıldı[362].

Ayağa Kalk Sakarya*

Yunan Ordusu 100 bin asker, 3.000'e yaklaşan makineli tüfek, 400'e yakın top ve 18 uçakla Ankara'ya doğru hücuma geçti,

Sakarya'nın doğusundaki kuvvetlerimiz 50 bin asker, 5000 süvari (atlı), 1000 makineli tüfek, 200'e yakın top ve 3 uçaktı.

Gerilerden yükselen bir ses ise şöyle haykırıyordu:

"Ey Türk vur vatanın bakirlerine
Günahkâr gömleği biçenleri vur
Kemikten taslarla şarap yerine
Şehidler kanını içenleri vur
Vur güzel âşıklar cenazesinden
Kırmızı mesailer yakanları vur
Şehvetin raksına yetim sesinden
Besteler şarkılar yapanları vur
Vur katilin o kızıl sapanlarıyla
Dünyaya ölümler ekenleri vur
Vur zulmün o kanlı urganlarıyla
Bir kavmi iplere çekenleri vur.

Vur aşkın ve hakkın zaferi için
Vur senden bak dünya bunu istiyor
Vur yerde bak tarih senin seyircin
Vur gökten bak Allah sana "Vur!" diyor.
Vur çelik kolların kopana kadar
Olanca aşkınla kuvvetinle vur
Son düşman son gölge kalana kadar
Olanca kininle şiddetinle vur
Vur senin darbenden çıkacak ateş
İntikam isteyen bir milletindir
Alnında doğacak kırmızı güneş
Bu senin ilahî hürriyetindir.[363] *Mehmet Emin YURDAKUL*

[362]Reca ve Sipahi, Kurtuluş ve Çanakkale Savaşlarındaki Kahraman Öğrenciler, s.49

23 Ağustos 192l'de başlayan Sakarya Meydan Savaşı, 13 Eylül 1921'e kadar, tam 22 gün 22 gece sürdü.

Mehmetçik Yunan Ordusu'nun yumuşak yanağına öyle bir Osmanlı tokadı patlattı ki, bu tokattan İngiltere'nin de yanağına kan oturdu.

Tıpkı Çanakkale'de olduğu gibi Mehmetçik makineli tüfek yuvalarına dipçikle saldırıyor, tek bir makineli tüfek için önce Emetli Ali'nin, sonra diğer iki arkadaşının şehit olduğunu görüyor, yine de atılıp makineliyi alıyor, sırtladığı gibi siperine getiriyordu. Tarih 26 Ağustos 1922'di[364].

29 Ağustos 192l'de Büyükçalış'ın güneyindeki Sivritepe'de düşman mevzilerinin içine giren adam, 16. Alay, I. Tabur, II. Bölük'ten Asteğmen Emin'dir. İşte üç makineli tüfekle dönüyor[365].

Sakarya Meydan Savaşı, 13 Eylül 1921'de zaferle bitti. Yunan Ordusu Eskişehir- Afyon hattına doğru kaçtı. Yunan kaybı 40 bin ölü ve yaralıydı. Ordumuz 23 bin şehit ve yaralı verdi. Bütün subay mevcudumuzun beşte biri olan 1350 subayımız şehit oldu.

Sakarya Zaferi 10 Ağustos 1920'de imzalanan ve bize yalnızca Ankara ile civarını bırakan Sevr Antlaşması'nı çöpe fırlattı. Öyle bir antlaşma idi ki atıldığı çöplüğü bile kirletti.

Sakarya, hürriyet ve istiklâl yolunu açtı. İşgalcilerin ayakları suya eriyordu. 20 Ekim 1921 Ankara Antlaşmasıyla Fransızlar 25 Aralık 192l'de Gaziantep'ten çekildi.

Zerdali çekirdeği unundan yapılan zehirli ekmek, şölen tatlısına dönüşmüştü.

Her Zaferin Mayası Sendedir

Başkomutan Mustafa Kemal, Sakarya Zaferi'nden sonra Mehmetçiğe şöyle seslendi:

"Takdirim sanadır.

Hayretim sanadır.

Dünyanın hiçbir ordusunda yüreği seninkinden temiz, yüreği seninkinden sağlam bir askere rastlanmamıştır.

Her zaferin mayası sendedir.

Her zaferin en büyük payı senindir.

Kanaatinle,

İmanınla,

---

* Recep Şükrü Apuhan, Çanakkale'den Kurtuluş Savaşı'na Son Kahramanlar.

[363] Reca ve Sipahi, Kurtuluş ve Çanakkale Savaşlarındaki Kahraman Öğrenciler, s.133.

[364] Reca ve Sipahi, Kurtuluş ve Çanakkale Savaşlarındaki Kahraman Öğrenciler, s.84.

[365] Reca ve Sipahi, Kurtuluş ve Çanakkale Savaşlarındaki Kahraman Öğrenciler, s.78.

İtaatinle,

Hiçbir korkunun yıldıramadığı demir gibi sağlam ve temiz kalbinle düşmanı alt eden büyük çaban için sana minnet ve şükranımı söylüyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bana verdiği yeni rütbe senindir. Bu rütbe ile yükselen, ordudur.

Cenab-ı Allah, giriştiğimiz kurtuluş mücadelesinde şerefli silah arkadaşlarıma kendilerini belirleyen soyluluğun, yiğitliğin, kahramanlığın hak ettiği kesin kurtuluşu da nasip etsin"[366].

KAYSERİ LİSESİ[367]

Anadolu her tarafından millî güçlerin zaferi geliyor, halkın maneviyatın yükseltiyordu. Diğer tarafından düşmanla çarpışırken şehit haberi alıyorduk. Büyük savaşlarda Türk askeri gücünü kaybetmişti. Sarıkamış Çanakkale de yüz binlerce vatan evladını toprağa vermişti. Eli silah tutan genç kalmamıştı. Artık ister istemez seferberlik ilan edilecek yaşlı ihtiyar genç ne varsa hepsi de vatan savunmasına gidecekti, Silahla yeni tanışan körpe gençler kısa bir süre silah talimi yapıp cepheye sürülüyordu. Bu Türk gençlerin en büyük özeliği cesaretleri idi. Vatan için, Bayrak için, Ezan için, Kurutuluş Savaşı'na gidip şehit olup cennete gitme inancı vardı.

Yıl 1920 idi. Lise son sınıf öğrenci gençlerde seferberliğe çağırılmış, askere gitme pusulaları evlerine gelmişti. O yıl Kayseri Lisesi (Kayseri Sultanisi) son sınıf öğrencilerinin tamamı gönüllü olarak askere alınmıştı. Bu çocukların hiçbirinin yüreğinde korku yoktu. Ağabeyleri gibi büyüdüklerini anladılar, memleketlerine katkısı olacakları için kendi kendileriyle gurur duydular. Türk ordusunda asker olmak onlar için bir ödül gibi geliyordu. Okul müdürü Celal Sadık Özalp Bey öğrencileri okul bahçesine toplayıp, "*Sevgili öğrenciler, Vatan topraklarını kurtarmak, kahraman olmak için hepinizin sevinçle cephedeki askerlerimizin yanına koşarak orada yerlerinizi alacağınıza inanıyorum. Askerlik şubesinin bize verdiği bilgiye göre son sınıf öğrencilerinin tamamına celp emri gelmiştir. Vatanımız milletimiz için hayırlı olsun."* dedi.

Okul talebesinin birisi listenin okunmasını istedi.

Öğrencinin gönlü kırılması diye Okul müdürü Celal Sadık Özalp, askere alınacakların listesini okumaya başladı." Mustafa Oğlu İsmail, Osman Oğlu Ahmet, Şükrü Oğlu Seyit

[366] K.K. Dergisi, 10 Kasım 1988, Özel sayı, Ank.
[367] Yüksel Kalkan, Kurtuluş Savaşı'nda Kayseri, Kayseri 2021.

Ahmet, Ahmet Oğlu Mustafa, Hacı Ahmet Oğlu Mustafa, Hacı Mehmet Oğlu Halil, Nuh Oğlu Cemal, Emin Oğlu Hacı Mehmet, Derviş Oğlu Ahmet; okuduğum listede son sınıf olup adı geçmeyen var mı?" diyerek isim listesini tamamladı.

Daha sonra okul müdürü öğrencilere, "*Askerlik şubesine giderek sevk pusulanızı alın."* dedi. Genç yavru öğrenciler heyecanla askerlik şubesinden pusulalarını aldılar, akşam evlerine vardılar. Ailelerde hüzün vardı. Asker olacak İsmail'in babası; *"Vay koca Türk ordusu vay, seni ne hallere düşürdüler? Kala kala ter bıyıklı küçük çocuklara mı kaldın! Bu çocuklar daha silah tutmasını bilmezler. Allah verede düşman karışında kuş yavruları gibi avlanmasalar."* dedi.

Kendilerine tanınan üç günlük süre bitmişti, Lisenin bahçesinde toplandılar. Giyimler, kuşamlar değişmiş, yol azıkları bohçalara konarak ellerine tutuşturulmuş oğullarının ölüme gittiğini bilen analar, babalar, akrabalar, yürekleri yanıp ağlıyor; bile bile ter bıyıklı civanları ölüme gönderiyorlardı. İşte Türk Milleti'nin doğuştan asker olduğunun bir göstergesi. O gün okul bahçesi mahşeri kalabalıktı tören yapıldı, konuşmalar insanların ruhunu şaha kaldırdı. Tören bitiminde askerlik şubesinden gelen dört subay eşliğinde sıraya dizilip yola koyuldular. Ankara Polatlı'da acemi eğitim yaptıktan sonra cepheye sevkleri geldi. Yeni görev yeri Sakarya Cephesi idi.

YENİDEN VAROLUŞUN ADIDIR SAKARYA ZAFERİ[368]

I. Dünya Savaşı sona ermiş, Osmanlı Devleti istemeden girdiği savaşın bedelini ağır ödemişti. Savaş sonrası imzalanan anlaşmalar, tarihleri boyunca özgür ve bağımsız yaşayan bir ulusun, kendi vatanlarında başka ulusların egemenliği altına girmesi anlamına geliyordu. Şüphesiz bu kabul edilemezdi. İşte bu zor günlerde Türk Ulusu, Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde bağımsızlığa giden yolu öz benliğinde aramış, 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmış, tam bağımsızlık için ulusal bir direniş başlamıştı.

İtalyanların payının büyük bir kısmının İngilizlerin isteği üzerine Yunanlılara verilmesiyle İngilizler tarafından güçlendirilen Yunan donanması 15 Mayıs 1919'da İzmir'e asker çıkarır. Anadolu Hükümeti'ne kendi koşullarını daha çabuk kabul ettirmek için Anadolu'nun içlerine doğru ilerlerler. Ancak, ilk darbeleri I. ve II. İnönü Muharebeleri'nde yerler ve Türk Ulusu'nun varlığını anlarlar. Bu nedenle Türk Kurtuluş Savaşı'nın sembolü olan Ankara'yı ele geçirmeden ideallerine ulaşamayacaklarını düşünerek Ankara'ya yönelirler.

[368] Melek Yıldızturan, Polatlı Belediyesi Kültür ve Tanıtım Yayınları.

Yunan Kralı Konstantin, "Ankara'ya...! Ankara'ya...!" diyerek hedef gösterdiğinde, takvimler 11 Haziran 1921'i gösteriyordu. Megalo İdea'yı gerçekleştirmek için Büyük İskender'in 2340 yıl önce çıktığı Büyük Asya Seferi'ni, Küçük Asya Seferi ile tekrarlayacak, (!) Gordion'da kördüğümü çözecek, (!) Türk ordusunu yok edecek, (!) Ankara'yı, (!) sonra İstanbul'u alacak ve Büyük Yunanistan düşünü gerçekleştirecekti. (!)

Afyon, Kütahya, Eskişehir illerinin kaybedilmesinin ardından Mustafa Kemal Paşa, orduyu Sakarya Irmağı'nın doğu yakasına çekip Yunan ordusunu burada beklemenin hem zaman kazanmak hem de düşmanı ana ikmal üslerinden uzaklaştırmak bakımından daha doğru olacağına karar verir. Böylece, kademeli olarak geri çekilme gerçekleştirilir.

Bin yıllardır hemen yanı başında bulunan Gordion Antik Kenti'ne Sangarios adıyla koruma görevi yapan Sakarya Irmağı'nın, Sakarya adını almakla görevi bitmiyordu bu topraklar için. Bu kez de görevi, Türkiye Büyük Millet Meclisi ordusuna sur duvarı olmaktı.

20 Haziran 1921 Meclis toplantısının kapalı oturumunda hükümet merkezinin Kayseri'ye taşınması gündeme gelir. Bunun üzerine sadece yemin etmek için kürsüye çıkan Dersim Milletvekili Diyap Ağa'nın "**Efendiler, biz buraya kaçmaya mı geldik, yoksa dövüşerek ölmeye mi geldik**?" Sözleri ülkenin içinde bulunduğu durumu özetlemekteydi. Hükümet merkezinin Kayseri'ye taşınması savaş sırasında zaman zaman gündeme gelecek. Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak "**Bize yağmur yağarken düşmana güneş doğmuyor.**" sözü ile Yunan ordusunun da sıkıntı içinde olduğunu, savunmanın sürdürülmesi gerektiğini söyleyecektir.

Sakarya Meydan Savaşı için karargâh olarak Alagöz Köyü'nde bulunan bir çiftlik evi seçilmişti. Alagöz Deresi'nin iki yanında kurulan çadırlar ise karargâh görevlilerinin ve muhafızların bina ihtiyaçlarını karşılamaktaydı. Birkaç çiftlik evinden oluşan Alagöz Köyü'nde, çadırlardaki santraller ve durmadan işleyen telefonlar, motorlu ve atlı araçlar Sakarya Ovası'nda Türk'ün yazgısını değiştirmek için hazırlanmıştı.

Sakarya Irmağı doğusuna çekilme esnasında işgal güçlerine hiçbir birlik kaptırılmamıştı. Ancak, kaçaklar yüzünden azalmış olan ordu, hemen takviye edilmeli, savaş süresince tüm ihtiyaçları karşılanmalıydı. Bunun için ne zaman ne de para vardı.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkomutanlığı teklif etmesine karşılık Mustafa Kemal Paşa; "*Ömrüm boyunca ulusal egemenliğin en bağlı hizmetlisi olduğumu, ulusun önünde bir kez daha doğrulamak için bu yetkinin üç ay gibi kısa süre ile kısıtlanmasını ayrıca isterim.*" diyerek teklifi kabul etmiştir.

5 Ağustos 1921'de çıkarılan Başkomutanlık yasasının 2. maddesi Başkomutana, ordunun maddî ve manevi gücünü büyük ölçüde artırmak, sevk ve idaresini bir kat daha sağlamlaştırmak için Türkiye Büyük Millet Meclisinin bununla ilgili yetkisini, Meclis adına

fiilen kullanma iznini veriyordu.

İlk iş olarak, Tekâlif-i Milliye emirleri çerçevesinde halkın ve tüccarın elinde bulunan her türlü malın yüzde kırkını, makbuz karşılığı bedeli sonradan ödenmek üzere orduya verilmesi istendi. Ayrıca her ev bir kat çamaşır, bir çift çorap, bir çift çarık hazırlayacak, halk elinde bulunan her türlü silah ve cephaneyi teslim edecek, 100 km.'yi geçmemek kaydıyla ellerinde bulunan taşıtlarla orduya ait malzemeyi ücretsiz taşıyacak, ülkeyi terk edenlerin hazineye geçmiş olan mallardan ordunun işine yarayacaklara el konulacak, esnaf ve zanaatkârlar imalathanelerinde orduya gerekli araç ve gereçleri üretecekler, kendilerine geçinecekleri kadar ücret ödenecek, halkın elinde bulunan yük taşımada kullanılan hayvanların yüzde yirmisine el konulacak ve bedeli sonradan ödenecekti. Eski gaziler silâhaltına alınıyor, gençler cepheye koşuyor, halk malvarlığını orduya bağışlıyordu. Ve yeniden bir umut filizlenmişti.

16 Ağustos 1921 tarihinde İngiliz Avam Kamarası'nda Lloyd George; "*Türk ayaklanmasını bastırmak için Anadolu'nun dağlık bölgelerine kadar İngiliz orduları gönderilemeyeceğine göre İngiltere'nin önünde tek bir şık vardır, o da Türk ve Yunan ordusunu sonuna kadar vuruşturmaktır.*" diyordu.

I. ve II. İnönü Muharebeleri'ndeki yenilgi üzerine, kuruluş halindeki Türk Ordusu'nu tamamen imha etmeye karar veren Yunan Hükümeti, İngilizlerin desteğini de alarak birliklerini yeni silah ve araçlarla donatmış, mevcudunu artırmış, Papulas komutasındaki Yunan ordusu üç koldan Sakarya'ya doğru yürüyüşe geçmiş, 23 Ağustos 1921 Salı günü Haymana'dan genel taarruzla savaşı başlatmıştı. Yunanlıların silah ve cephanesi Türk Ordusu'ndan kat kat fazlaydı.

Savaşın ilk günü saat 16.00'da başlayan ve bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun fırtınaya dönüşmesine, bir de arazi şartları eklenince birliklerin birbirleri ile olan bağlantısı kesilmiş, diğer cephelerdeki çarpışmalarda Türk birlikleri mevzilerini korumasına rağmen stratejik önemi büyük olan Mangal Dağı kaybedilmiş, gece yarısından önce geri çekilme başlamıştı.

Mustafa Kemal Paşa; Yunan saldırısına karşı alınan önlemleri yerinde görmek için 12 Ağustos'ta Polatlı'ya gelmiş, Karatepe'de attan düşmüştü. 25 Ağustos'ta doktorların tüm ısrarlarına rağmen cepheye gelmiş, göğsündeki sargıyı ve çektiği acıyı gizleyerek Mangal Dağı'nda ziyaret ettiği birliklere moral veriyordu. 26 Ağustos günü sabah saatlerinde boşalan Türbe Tepe'de Yunan bayrağı dalgalanıyor, Yıldız Tepe de kaybediliyordu.

26 Ağustos savaşın en bunalımlı günlerinden biriydi. Bir yenilgi ya da bir tümenin dağılarak geri çekilmesi, yalnız Anadolu'nun kaderini tek başına üstlenen Mustafa Kemal

Paşa'nın değil, son yurdunda tutunmaya çalışan Türk Ulusu'nun da sonu olabilirdi.

Bu arada Yunan Kralı Konstantin Eskişehir'de bir konağa yerleşmiş, cepheden gelecek müjdeli haberleri bekliyordu. Oğlu veliaht Prens George'da Papulas'ın karargâhında beklemekteydi. Prens Andrew'de II. Yunan Kolordosu'nun komutanıydı. Kral ailesi Ankara'ya ilk girenler olacak, zaman zaman yitirdikleri itibarlarını yeniden kazanacaklardı.

Her ne kadar kısmi başarılar gerçekleşse de sol kanatta bulunan Türk birliklerinin geri çekilmesi tehlikeli bir durum oluşturmuştu. Mustafa Kemal Paşa'nın dünya savaş tarihine bir taktik olarak geçen: "*Hatt-ı müdafaa yoktur, sath-ı müdafaa vardır; O satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaşın kanıyla sulanmadıkça terk olunamaz.*" sözlerini söylediğinde takvimler 26 Ağustos 1921'i gösteriyordu.

Mustafa Kemal Paşa, Meclis toplantılarını aralıksız sürdürüyordu. Ancak Meclis sıralarının yarısı boştu. Subay olan milletvekilleri cephede savaşıyor, doktor olanlar cephe gerisinde hastalara bakıyor, yargıç olanlar vatan hainleri için İstiklal Mahkemelerinde görev yapıyor, müftülükten gelenler ise cephedeki askerlerin inançlarını güçlendiriyordu. Hem Türk'ün ölüm kalım savaşı devam ederken neyin yasasını çıkaracaklardı? Olağanüstü bir durum olursa, Mustafa Kemal Paşa gerekli önlemleri almak için tek başına yasa çıkarmaya yetkiliydi. Ankara'da kalan milletvekillerinin görevi ise meclisin açık olduğunu göstermekti.

Topyekûn bir mücadeleydi Sakarya Meydan Savaşı. Öyle ki kağnı arabaları ile ayakları çıplak, kucağında küçük çocuklarıyla kadınlar ve genç kızlar cepheye erzak ve cephane taşıyor, cephe yakınlarındaki köylerde yemekler vatanı kahramanca savunan askerler için pişiriliyordu. Ankara'daki hastanelerde tedavi edilen yaralılar bir an önce cepheye gitmek için direniyorlardı. Çünkü onlar çocuklarına ülkesini kahramanca savunmuş namuslu bir askerin çocukları olma şerefini bırakmak istiyorlardı.

Çal Dağı'nın kaybedilmesinin ardından Ankara'ya 60 km. yaklaşan Yunanlılar biraz daha ilerleseler Polatlı'yı, dolayısı ile de önemli bir sevkiyat noktası olan Polatlı Tren İstasyonu'nu ve Haymana'yı ele geçirerek Ankara'nın kapısını aralamış olacaklardı. Alınan ve kaybedilen tepeler, yüzlerce şehit, boğucu sıcak, çoğunlukla umut zaman zaman umutsuzlukla savaşın 11 günü geride kalmıştı. 4 Eylül'de gözlenen durgunluk ve esirlerin verdiği bilgilerden Yunan birliklerinin bir çöküş içinde olduğu anlaşılıyordu. Artık savaş lehimize dönmeye başlamıştı.

Yunan ordusunun savaş stratejisi, batı cephesinde bir tümen bırakıp bütün birlikleri Sakarya Irmağı'nın güneyinde toplayarak Türk cephesini yarmak ve sol kanadı kuşatarak millî orduyu yok etmekti. Bu amaçla Yunan ordusu, Türk ordusunun sol kanadını kuşatmak için sağ kanadını uzatıyor, ama devamlı o tarafa kaydırılmış Türk askerini buluyordu.

Cephenin uzunluğu 100 km.'yi bulmuştu. Bu savunma karşısında Yunan ordusu hızla erimeye başlamış, on binlerce kayba karşılık sadece on-onbeş kilometre ilerleyebilmişti. Cephe gerisine sızan Türk süvarileri ikmal kollarını vurduğu için cephane, yiyecek, benzin sıkıntısı da çekmeye başlamışlardı.

Şimdi taarruz sırası Türklere gelmişti. 10 Eylül 1921 Cumartesi sabahı Türkler karşı taarruza geçmiş, ilk olarak sağ kanatta, 31 Ağustos 1921'den beri Yunanlıların elinde olan Dua tepe saat 14:00'te geri alınmış, sol kanatta süvari kolordusu kaçan düşman artçılarının peşine düşmüştü. Savaşın ilk günlerinde kaybedilen tepeler ve dağlar birer birer geri alınmaktaydı.

11 Eylül 192 I 'de Yunan hükümetinin, ordunun geri çekilme kararını onaylamaktan başka çaresi kalmamış, ordu 13 Eylül 1921'in ilk saatlerinde muharip kuvvetinin yarısını savaş alanında bırakarak Sakarya Irmağı'nın batısına çekilmişti. Evet, Sakarya Meydan Savaşı'nda Türk Ulusu'nun gösterdiği çaba, fedakârlık ve sabırla Gordion'un kördüğümü çözülmüştü.

23 Ağustos 1921'de bir salı sabahı başlayıp, 12 Eylül 1921 tarihinde yine bir salı sabahı sona eren Sakarya Meydan Savaşı'nın arkasından tarihçi Arnold Toynbee, "*Bu savaş 20. yüzyılın en büyük savaşlarından biridir*" tespitinde bulunmuştur.

Gazeteci Claire Price ise Sakarya Meydan Savaşı'nı, "*Batı 200 yıldan beri ihtiyar Osmanlı Devleti'ni parçalamaya çalışıyordu. Fakat Sakarya'da Türk'ün kendisi ile karşılaşmış ve ona dokunduğu anda da tarihin yönü değişmiştir. Tarih bu olayı devrimizin en büyük olaylarından biri olarak kaydedecektir.*" şeklinde değerlendirmiştir.

Sakarya Zaferi'nden sonra Mustafa Kemal Paşa'ya 19 Eylül 1921 'de Mareşallik rütbesi ve Gazilik unvanı verilmiştir.

Bugün Alagöz Karargâh Müzesi olan iki katlı evde, şapkalı bir gaz lambası ışığında planlanan ve 22 gün 22 gece süren, zaman zaman Sakarya Irmağı'nın kırmızı aktığı, sonu aydınlık bir sürecin başlangıcı olan Sakarya Meydan Savaşı, 13 Eylül 1921 'de işgal güçlerinin Türk'ün gücünü anlamasına yetmekle kalmamış, 13 Ekim 1921'de Sovyetler Birliği ile imzalanan Kars Antlaşması, 20 Ekim 1921 yılında Fransızlarla yapılan Ankara Antlaşması Yeni Türk Devleti'nin dışarıda da tanınmasına neden olmuştur. Askerî başarılar birçok siyasi başarıları da beraberinde getirmiş; artık savunma savaşı bitmiş, nihai zafer için taarruza geçilmiştir. Üstelik de bu başarı, Kuva-yı Milliye ruhu taşıyan bir avuç insanla başlayan, sonraları bir çığ gibi büyüyen Gazi Mustafa Kemal Paşa önderliğindeki Türk halkının başarısıdır.

Sakarya Meydan Savaşı, resmi kayıtlara göre Türk ordusunun verdiği 3713 şehit, 18480

gazi, 805 tutsak ve kaybına karşılık Yunan ordusunun yaklaşık 40 bin kaybı ile neticelenmiş, bu tür işgallerde kaybedenin insanlık olduğu bir kez daha gözler önüne serilmişti.

Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Zaferin arkasından orduya ve ulusa seslenişinde, "... *Hiç kimsenin hakkına tecavüz etmek istemediğimiz gibi, diğerleri tarafından da yaşama hakkımız ve bağımsızlığımıza saygılı olunmasından başka bir davamız yoktur. Millî sınırlarımız içinde yabancıların işlerimize karışmasından uzak, her uygar millet gibi özgür yaşamaktan başka bir amacı olmayan Türk Milleti'nin meşru hakkı sonunda insanlık ve uygarlık dünyası tarafından teslim olunacaktır...*" demiştir.

Mustafa Kemal Paşa, Savaşın zaferle sonuçlanacağına ve Misak-ı Milli sınırları içinde bir Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulacağına o kadar inanıyordu ki, Ankara'nın 90 km ötesinde Sakarya Meydan Savaşı'nın tüm hızı ile devam ettiği, top seslerinin Ankara'ya ulaştığı günlerde, Ankara'da, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin temelini oluşturan bir Eti Müzesi kurulması emrini vermesi işgal güçlerine, "Biz müzemizi de kurduk, bir ulus olarak geliyoruz. Bu toprakların geçmişi de geleceği de bizim." mesajını iletmek istemesi ile açıklanabilir ancak.

Viyana önlerinden başlayan ve Balkanlar'dan adım adım geri çekilen bir ulusun Mustafa Kemal Atatürk'le özgürlük uğruna nasıl bir bedel ödediğini, Kurtuluş Savaşımızın dönüm noktası olan Sakarya Meydan Savaşı'nı; Karatepe, Yıldız Tepe, Türbe Tepe, Gazi Tepe, Mangal Dağı, özellikle Polatlı'nın 8 km. batısında yer alan 1100 rakımlı Dua Tepe'de, Sakarya Ovası'ndan Sakarya Irmağı'nın şahitliğinde dinleyebilirsiniz.

İşte, Ankara'nın hemen yanı başında, E-90 karayolu üzerinde, binlerce yıl çeşitli ulusların özgürlük savaşlarına sahne olan ve Polatlı İlçesi sınırları içinde yer alan Sakarya Ovası, küllerinden yeniden doğan bir ulusun var olma savaşını verdiği merkezdir aynı zamanda.

Hep acelemiz olduğu için hızla yanından geçtiğimiz Polatlı merkezinde yer alan **Sakarya Savaşı Şehitleri**'ne bu sefer zaman ayırıp minnetlerimizi sunmanın tam sırasıdır şimdi.

Fotoğraf 76: Kayseri Lisesi'nin 1920-1921 Mezunları sayfası ayıracı. Üsteki hat yazısında 10 defa, ikincide 4 defa ALLAH yazıyor.

Lise

Son sınıf

Talebeleri

Sakarya

Savaşı

için cepheye gidip,

cephede şehit

düştüğünden

bu öğretim

yılında

okul mezun

verememiştir

Fotoğraf 77: Ebedi Mensuplarımız

ŞEHİTLİK RÜTBESİ*

"Allah yolunda öldürülenler için ölü demeyiniz; onlar ölü değil diridirler, fakat siz (o yüksek hayatın) farkında değilsiniz."

(Bakara Süresi, ayet:154)

"Sakın Allah yolunda öldürülmüş olanları ölü sanma, hayır onlar hep hayattalar ve Rableri yanında yaşarlar, Allah'ın bahşettiği saadetle şadan ve şehadetle arkalarından yetişmeyen mücahitler için de korku ve hüzün olmadığı müjdesiyle mesrurdurlar."

(Al-i İmran Süresi: 169-170)

Ölüm denilen şeyin ruha değil bedene geldiği, ruh bedenden ayrıldıktan sonra yine ölmeyeceği, Allah'a imanı olanlar için bir gerçektir. Ölüm cana değil, tenedir. Bu böyle olmakla beraber şehitlerin daha yüksek, daha mümtaz bir hayata mazhar olacakları ise çok tabidir. Nasıl ki Kur'an-ı Kerim ile Peygamberimizin hadisleri bundan hiç şüphe bırakmamıştır. Kur'an-ı Kerim'in yukarıya Türkçesini yazdığımız diğer bir ayeti de şehitlerin hem ölmediklerini hem de Allah yanında büyük nimetler görmekte bulunduklarını haber veriyor.

Hep biliriz ki; asker, milletin haklarını tanıtmak, namusunu, şerefini müdafaa etmek, yurdunu düşmana çiğnetmemek için ortaya atılan, hak yolunda. Allah yolunda canını feda etmekten çekinmeyen bir kahramandır. Böyle bir vazifenin ne kadar mukaddes ne derece yüksek olduğu şüphesizdir. Bunun için dinimiz, kitabımız bu büyük ruha sahip olan kahramanlardan vazife uğrunda ölenlere Şehit, vazifesini yaparak sağ kalanlara da Gazi rütbesini vermiştir.

Şehitlik, Peygamberlik rütbesinin bir altındadır. Peygamberlik rütbesinden sonra en yüksek rütbe şehitliktir. Allah rızası için, memleketi düşman hücumundan korumak için vazife başında can veren bir asker şehittir. Vazifesini yaparak Allah'ın rızasını kazanmak gibi ulvi bir maksat güden asker, ister düşman ile çarpışırken can versin ister nöbet beklerken ister talim yaparken, herhangi bir vazifede olursa olsun şehittir. Bu mukaddes yolda canını feda etmiş olan şehitler, en yüksek ruhlara vadedilmiş olan ulvi hayata yüz bin kere layıktırlar. Dünya ahiretin bir tarlası değil mi? Burada ne ekilirse ötede biçilmeyecek mi? Öyle ise hak yolunda, Allah yolunda ölenlerin, yani bu mübarek toprağa hayatını ekip onu kanıyla sulayanların ahiret ve hesap gününde biçecekleri mahsul, ebedî ve nurlu bir hayattan başka ne olabilir?

Evet, hiç tereddüt etmeden iman ediyoruz ki; bizim bir kurşun tanesi ile bir gülle parçası ile, bir bomba ile, bir kılıç ile, bir süngü ile, bir şarapnel ile öldü sandığımız o mübarek insanlar, Allah yanında diridir. Allah onları her türlü nimetler içinde boğmuş, onlar kendilerine mahsus bir hayat yaşıyorlar. Lakin biz onları görmüyoruz. Onların nasıl

* Ahmet Hamdi Akseki, Eski Diyanet İşleri Başkanı. Askerin Din Kitabı'ndan alınmıştır.

yaşadığının farkında değiliz de "bir kurşun tanesi geldi, öldü gitti" diyoruz. Halbuki Allah bize onların ölmediklerini, onların diri olduklarını haber veriyor. Allah yolunda can veren o mübarek insanlar, o kadar yüksek bir mertebede bulunuyorlar ki o mertebeye çıkamamış ve toprak üzerinde kalmış olan bizim gibiler onları asla anlayamazlar. Şehidin bulunduğu yüksek mertebeyi, Allah'ın yanında şehidin gördüğü nimet ve itibarı anlamak için şehit olmak lazımdır. Şehit olmayanlar bunu nasıl anlarlar? İşte bunun için Cenab-ı Hak "*Şehidler diridir, fakat siz farkında değilsiniz.*" buyuruyor. Gerçekten öyledir! Biz farkında değiliz. Farkına varmamız da mümkün değil.

Söz temsili: Dünyada bir kulübede oturan fakir bir adamla, saraylara, keşanelere sahip ve saraylarda her türlü zevkü sefaya malik ve böylece vakit geçiren bir kimseyi düşününüz. Zavallı fakir adam, o saraylardaki zevk ve safanın nasıl olduğuna vakıf mı? Oralarda geçen hayatın nasıl olduğunun farkında mıdır? Oraya mahsus zevk ve safaları görmeyince ne bilsin? O yalnız, görenlerin, orada bulunanların söyledikleri kadarını bilir. İşte şehitlik mertebesi de -benzetmek gibi olmasın- öyle yüksek bir rütbedir ki, o rütbeyi alamamış, o yüksek mevkiye çıkamamış olanlar ondan bir şey sezemezler, öldü gitti sanırlar. Hâlbuki şehit canını verdi, fakat Allah'ından 'Cennet' aldı.

Allah yolunda düşman ile çarpışırken şehit olmak ne büyük bir rütbedir ki; Peygamber Efendimiz bile tekrar tekrar şehit olmayı diliyor. İşte bu mübarek sözler efendimizindir; "Ah ne olaydı! Allah yolunda öldürülseydim. Sonra dirilip yine öldürülseydim, sonra dirilip yine öldürülseydim!" Görüyor musunuz? Peygamber Efendimiz yine şehit olmak, hem de birkaç defa şehit olmak istiyor. Şehit olanlara ne mutlu.

Öyle ya, yığın yığın insanlar bu dünyada yaşamayı kendilerince gaye bilerek, onu elden çıkarmamak için, çok zamanlar, insanlığın alnını karartacak kadar rezil yaşayışlara ve vazifeden kaçmak zilletine katlanır dururken, pek muazzez, pek mukaddes bir gaye uğruna hayatlarını ehemmiyetsiz bir vasıta gibi feda ediveren o pak ruhlar, en yüksek bir hayata layık olmazlar mı?

Sırası gelince hak yolunda hayatını feda edemeyenler, şehitlere vadedilmiş olan ebedi hayatı bulmak şöyle dursun, yaşadıkları müddetçe mümkün değil saadet yüzü göremezler. Bir fert yahut bir cemaat için, nasıl olursa olsun yaşamak arzusu yegâne emel sırasına geçerse; sefil, rezil, şerefsiz, namussuz bir hayat, şanlı bir ölüme tercih edilirse o ferdin yahut o cemaatin kıyamete kadar alnı esaret ve zillet damgasından kurtulamaz.

Allah'a yüz bin kere şükürler olsun ki, milletimizin yüreğindeki şehamet ruhu ölmemiştir. Bundan sonra da, "*Ölürsem şehit, sağ dönersem gazi olacağım. Her iki rütbe ise Allah yanında en yüksek rütbedi*r." ruhunu öldürmemek için ne lazımsa esirgememeliyiz. Zira dünyamız bu ruh ile, ahiretimiz ise dünyamızla durur. Hatta dünya ahiretten önce gelir

Yalnız burada çok dikkat edilecek bir şey var; şehit olacağım diye öyle körü körüne ölmek doğru bir şey değildir. "Adam ne olacak ölürsem şehit olacak değil miyim?" diye

düşmanın kucağına atılı vermeyin. Böyle yapan bir adam şehit olmaz. Asker ölmek için değil, öldürmek için harbe girişmelidir. Maksat, hak uğrunda milletin şerefini kurtarmak, yurdu düşmanlara çiğnetmemektir. Bu uğurda asker vücudunu düşmana siper yapacak, düşmanla son noktaya kadar boğuşacak, düşmanı yok etmek için nasıl hareket etmek lazımsa öyle hareket edecektir.

İşte bu niyetle vazifesini yaparken ölürse o zaman şehit olmuştur. Çünkü kutsal bir vazife uğrunda can vermiştir.

Şehit, al kanlarıyla, kanlı elbiseleriyle gömülür. Onları yıkamak, başka bir kefene sarmak lazım değildir. Namazı yıkanmadan kılınır. Yalnız üzerindeki silahı, kürk ve palto gibi fazla dış elbisesi varsa onlar alınır, işte o kadar.

Peygamber (S.A.V.) Efendimiz, "Şehitleri al kanlarıyla, kanlı elbiseleriyle gömünüz. Allah yolunda yaralanan kimselerin kıyamet gününde damarlarından kan akar, onların rengi kan rengidir. Fakat kokusu mis kokusudur." buyurmuştur. Yalnız talim ederken, nöbet beklerken yahut hastanede veya bir vazifede ölerek şehit olan asker, yıkanır ve kefene sarılır.

Allah yolunda can veren şehitlerin bütün günahlarını Allah Teâla hazretleri affeder; yalnız alacaklının hakkı varsa o kalır. Helal ettirmedikçe kul hakkı insanın üzerinde kalır. Onun için kul hakkına da çok dikkat etmek lazımdır. Denizde şehit olanın her günahı mağfiret olunur.

Bir şehit, kendi hısım ve akrabasından yetmiş kişiye şefaat edeceğini Peygamber Efendimiz haber vermiştir.

Anladınız ya, şehitlik rütbesi bu kadar büyüktür. Artık bu kadar büyük bir rütbeye nail olacak, bu derece büyük bir rütbeye çıkacak olan bir insan kıtasından veya muharebe meydanından kaçar mı? Böyle bir insan düşmandan korkar, düşmanın çokluğundan ürker mi? Asla!..

Peygamber Efendimizin şu mübarek sözlerine dikkat et:

1. Öldükten sonra Allah'ın Cennetlerini gören, nimetlerine kavuşan hiçbir insan yoktur ki yine dünyaya dönmek istesin. Lakin şehit böyle değildir. O, şehitliğin ne kadar yüksek bir rütbe olduğunu gördüğünden yine dünyaya gelip de tekrar şehit olmayı ister.

2. Kıyamet gününde Allah'ın huzuruna Cennetten bir şehit getirilir ve ona 'Ey Âdemoğlu yerin nasıl' diye sorulur.

"Ey Rabbim! Yerim; en yüksek bir yerdir" cevabını verir. Bunun üzerine Hak Teâla, "Benden daha ne dilersin" buyurur. O da;

Ya Rab. Hiçbir dileğim yok. Hiçbir şey istemiyorum. Yalnız dünyaya on kere dönüp de senin yolunda on kere şehit olmayı dilerim"; der.

Şehit, ahirette hısım ve akrabasından yetmiş kişiye şefaat eder ve onların Cennete girmelerine sebep olur.

ŞEHİD

Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker!
Gökten ecdat inerek öpse o pak alnı değer.
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhidi...
Bedr'in aslanları ancak, bu kadar şanlı idi..
Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?
"Gömelim gel seni tarihe" desem; sığmazsın.
Herc-ü merc ettiğin edvara da yetmez o kitap..
Seni ancak ebediyyetler eder istiap.
"Bu taşındır" diyerek Kâbe'yi diksem başına;
Ruhumun vahyini duysam da geçirsem taşına;
Sonra gök kubbeyi alsam da, rida namıyle.
Kanayan lahdine çeksem bütün ecramiyle;
Mor bulutlarla açık türbene çatsam da tavan,
Yedi kandilli Süreyyayı uzatsam oradan;
Sen bu avizenin altında, bürünmüş kanına.
Uzanırken, gece mehtabı getirsem yanına,
Türbedarın gibi ta fecre kadar bekletsem;
Gündüzün fecr ile avizeni lebriz etsem;
Tüllenen mağribi akşamları sarsanı yarana...
Yine bir şey yapabildim diyemem hatırına.
Sen ki, son ehli salibin kırarak savletini.
Şarkın en sevgili Sultanı Salahaddin'in
Kılıçarslan gibi iclaline ettin hayran...
Sen ki ruhunla beraber gezer ecramı adın;
O demir çemberi göğsünde kırıp parçaladın;
Sen ki ruhunla beraber gezer ecranı adın:
Sen ki, asara gömülsen taşacaksın., heyhat,
Sana gelmez bu ufuklar, seni almaz bu cihat
Ey şehid oğlu şehid isteme benden makber,
Sana ağuşunu açmış duruyor Peygamber!

Mehmet Âkif

Görüyorsunuz ya büyük şair Mehmet Akif; ölmediklerini, Allah'ın söyledikleri şu şehitler için yeryüzünün hiçbir yerinde ne münasip bir mezar ne de bir mezar taşı bulamıyor. En mukaddes makamların bile ona mezar ve mezar taşı olamayacaklarını söyledikten sonra bunları Peygamberin kucağına veriyor. Bu mısraları Allah'ın arşı ilhamından aldığında şüphe olmayan şair, bununla büyük bir hakikate tercüman olmuştur. Çünkü şehit canını ancak Cennet mukabilinde vermiştir. Bu uğurda feda edilen vücudun Cennetten başka bir karşılığı yoktur, canını Allah'a teslim eder etmez onları Peygamber kucaklar ve layık oldukları yüksek ve ebedi makama götürür; artık onlar hep onunla beraberdir. Ne mutlu onlara!

Kur'an, bunu ne güzel tasvir etmiştir:

"Hakikat, Allah mü'minlerden canlarını, mallarını Cennet muhakkak onların olmak pahasına satın aldı, onlar Allah yolunda çarpışacaklar, öldürecekler ve ölecekler, (gazi ve şehit olacaklar). Bu çarpışırken öldürmelerine ve ölmelerine mukabil, cenneti de hak etmeleri hakkındaki vaat, O'nun (Allah'ın) Tevrat'ta da İncil'de de, Kur'an'da da taahhüt buyurduğu bir vaattir; artık Allah'tan ziyade ahdini yerine getirebilen kim? O halde yapmış olduğumuz şu alışverişten dolayı (Ey mü'minler) size müjdeler olsun ve işte O, evet gazilere ve şehitlere vadedilmiş olan O Cennet, daha büyüğü düşünülmeyen bir kurtuluş; ebedi bir saadettir."

(Kur'an Tevb.e Süresi, Ayet: 111)

VATAN VE BAYRAK

Devirleri hatıra ve bilginizin dehlizlerinden geçirin. Onda ayakta duran bir ihtişam ve bağıran bir belagat göreceksiniz: Vatan ve Bayrak. Şuuru kaplayan bu ilahi aşkı milletler birbiri ardınca göğüsten göğüse, kafadan kafaya yadigâr bırakıp gidiyor. Akan zamanın ve artan insanlık selinin üstünde tazeliğini muhafaza eden. Bu büyük aşka tapıyoruz. Bu tatlı esaretin altında ufukları bağrına basan bu en geniş hürriyete milletler ne doydular, ne de kanıksadılar.

"Esiri aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten" diyen erkek sesin manasını millet anlar.

Baba çocuğunun adını nasıl ezbere bilir, çocuk yuvasının sıcaklığını nasıl düşünmeden anlarsa, vatan ve bayrak denen kutsiyet halesiyle örtülü bu iki kelimenin sırrına, millet çocuğu düşünmeden erer.

Bayrak vatanı hudutlandırır, vatan bayrağı dalgalandırırken, birbirine İç ve zarf olan bu varlıklar el ele millet ve istiklali remzeder.

Türkün bağrında vatan aşkı bir volkandır. Onun menkıbeleri vatan potasında kaynamış, onun destanları bayrak üstüne yazılmıştır.

Vatan hararet, bayrak sevgisi Türk'te en ulvi bir tecelli ile ona hayat, ona nefes olmuştur.

Yelesini kükreyişine ortak yapan aslan hiddetini Türkün vatan davasında görmeyen mi kaldı? En yakın tarih içinde onu bu dava ve bu manada her zaman ayakta, her zaman dimdik gördük. Namus kelimesinin şumûlü kamuslara bile sığmaz. Namus, Türkün vatan ve bayrak sevgisi içinde hülâsa haline gelmiş ve o ihtirasın içinde en kuvvetli zırhla sarılmıştır.

Tarih hadiseleri zihnimizde birer avize halinde asılıp kalıyor. Onun süzülen ışıkları içinde neleri unutup neleri belliyoruz; zihnin yaptığı bu tasnifin içinde vatan hikâyeleri, kale burçlarında sallanan bayrak hışırtıları asırların arkasından bile sesini duyuruyor. Yazıcı kalemini bu büyük kaynağın usaresi içinde gezdirir. Esrarını onun iksirinden alır.

Kuş, vatan diye öter, ırmak vatan diye akar, ağaçlar ve çiçekler vatan diye yeşerir ve açar. Kuzu vatan diye meler... Ordular vatan için döğüşür.

Demircinin çekicinde vatan ahengi, çobanın kavalında vatan nağmesi vardır.

Orhun'da vatanı gördük. Kudatgu Bilig'de vatanı okuduk. Atilla'da vatanı şaha kaldırdık. Vatan bayrak halinde omuzlarda dolaşa dolaşa Sakarya'da kırmızılaştı. Dumlupınar'da eriyen bir güneş oldu. İzmir kapılarında vatan ve bayrak tarihi göğsüne bastı. Türk çocuğu; sana emanet edilen İstiklal'dir. Cumhuriyettir. İnkılâptır. Bütün bunlar vatan denen büyük muhafazanın içinde bayrak denen al kurdele ile sarılmıştır. Onları vatan zırhının içinden bayrak bağının arasından hiçbir kudret söküp alamaz, alıp kullanamaz.

Prof. Dr. Mümtaz TARHAN
(Kayseri Lisesi Mezunu)

Toprağın Kara Bağrında Sıra Dağlar Gibi Duranlar:

Daha eskilerden sarfı nazar ederek, basit bir icmal arz etmek istiyorum:

Plevne şehit ve gazileri, Kafkasya şehit ve gazileri, Balkan şehit ve gazileri, Sarıkamış şehit ve gazileri, Galiçya, Yemen, Kanal şehit ve gazileri, Çanakkale şehit ve gazileri, Sakarya şehit ve gazileri, Afyonkarahisar-Dumlupınar şehit ve gazileri, Kore şehit ve gazileri, Kıbrıs şehit ve gazileri dedelerimiz, babalarımız, kardeşlerimiz, evlatlarımız olduğu için bu vatanın sahibiyiz...

"Çanakkale Geçilmez!"i tarihe yazdırabilmenin Türk milletine insan maliyeti 189 bini şehit, geri kalanı yaralı, hasta, esir ve kayıp olmak üzere 253 bindir...

Allahüekber Dağlarının zirvesini asümane kadar yükselterek aşılmaz, geçilmez yapan Sarıkamış taarruzunda vatanın o karlı buzlu tepelerine düşen 90 bin şehit mehmetçiğin mübarek naaşlarıdır...

Ömürlerinin baharında gök ekin gibi biçilmiş 12 bin Türk evladı Galiçya toprağında garip yatıyor...

23 Ağustos 1921 'de Mihalıççık-Sivrihisar arasından Sakarya'yı geçerek Ankara'ya ulaşmak niyetiyle, Yunanlı'nın temsil ettiği son haçlı ordusu taarruza geçtiği zaman, Sakarya kıyılarından Haymana ovasına hâkim Çal Dağı eteklerine kadarki 100 kilometrelik cephe boyunca 1. Kılıçarslan'ın henüz 22 yıllık devletini savunmak üzere. 1.Haçlı Ordusunu karşıladığı mevkide, tamı tamına aynı yerde, 824 yıl sonra M. Kemal Paşa'nın kumandasında Türk askeri, fatih ve kurucu atalarının kararlılığıyla vatanını savunmak ve korumak için yine vaziyet almıştı. 23 Ağustos 13 Eylül 1921 arasında 22 gün 22 gece Sakarya nehri kan aktı, kan köpürdü ama yeniden "Sangaryos" olmadı...

Türkiye'nin Doğu ve Batı kültürleri ile yetiştirilmiş son aydın nesli, subay ve yedek subay olarak bilhassa Çanakkale, Sarıkamış ve Sakarya'da telef olmuş, Türkiye bu aydın kaybını bugüne kadar telafi edememiştir. Sakarya'da. Başkumandan dahil subayların %80'i, erlerin %60'ı ya şehit olmuş ya yaralanmıştır, 9 şehitten biri subaydır.

Ordunun dışında millet, elinde avucunda ne varsa başkumandanlığın emrine vermiştir. Sakarya zaferi için sarf edilen milletin mal varlığının %40'ıdır. Türk kaybı, şehit ve yaralı olarak 3283+13+618=16.900. Yunanınki ölü ve yaralı 40 bindir.

İşte bu baha ile bu bedelle bu vatanın sahibiyiz...

Var mı bu bahayı ödeyebilecek olan? Var mı bu bedeli göze alan

AYVAZ GÖKDEMİR
Kayseri Lisesi Eski Öğretmeni
Kayseri Milletvekili - Devlet Bakanı

Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli'nden

VATAN SEVGİSİ ve ŞEHİTLİK[369]

İnsanoğlu için kutsal değerlerden en önemlisi vatan sevgisi, rütbelerin en yükseği de şehitlik rütbesidir. Namık Kemal'in dediği gibi: Bebekler beşiğini; çocuklar, eğlendikleri yeri; gençler, geçim çevrelerini; ihtiyarlar, feragat köşesini; evlat, annesini; baba, ailesini ne türlü duygularla severse, insan da vatanını o türlü hisler ile sever.

İnsan vatanını sever, çünkü vücudunun maddesi, vatanın bir parçasıdır.

İnsan vatanını sever, etrafına baktıkça her köşesinde geçen ömrünün hazin bir hatırasını taş halinde biçimlenmiş gibi görür.

İnsan vatanını sever, çünkü hürriyeti, rahatı, hakkı, menfaati vatan sayesinde kaimdir.

İnsan vatanını sever, çünkü vücuduna sebep olan ecdadının sakin mezarları ve hayatının sonucu olarak evladının yaşayacağı yer vatandır. İnsan vatanını sever, çünkü vatan çocukları arasında lisan ortaklığı, menfaat birliği ve münasebet bolluğu dolayısıyla bir gönül yakınlığı ve fikir kardeşliği hâsıl olmuştur. O sayede, bir adama, dünyaya göre vatan, oturduğu şehre göre kendi eviymiş gibi görünür.

İnsan vatanını sever, çünkü vatan, öyle bir galibin kılıcı veya bir kâtibin kalemiyle çizilen uydurma hatlardan değil; millet, hürriyet, menfaat, kardeşlik, hakimiyet ecdada hürmet, aileye muhabbet, gençlik hatırası gibi birçok ulvî hislerin toplanılmasından hasıl olmuş bir mukaddes fikirdir.

Bundan dolayıdır ki her dinde, her millete, her terbiyede, her medeniyette vatan sevgisi en büyük faziletlerden, en mukaddes vazifelerdendir.

Vatan fikrini gönüllerden kaldırmak, hakları korumak için tesirli sebeplerden olan ateşli silahı ellerden almaya benzer. Bir millet vatan sevgisinden nefsini sıyırırsa, çok zaman geçmez, elbette vatanını o sevgi ile dolu olanların istilâ bayrağı altında görür. Nitekim bir kavim, ateşli silahtan el çekerse pek az vakit içinde, o silâhı düşmanın eliyle kendi göğsüne çevrilmiş bulur.

Biz oturduğumuz yerin her taşı için cevher-i can verdik. Her avuç toprağımız nazarında, o yola feda olmuş bir kahramanını vücudundan yadigârdır.

Vatan bize kılıcımızın ekmeğidir. Daima kendimize mahsus, kendimize har edilmiş biliriz. Daima onu nefsimizden ziyade sever, nefsimizi uğruna feda ederiz.

Bu sevgi, bu duygu, bu inanç olmasa insanı hangi kuvvet, dünya nimetlerinin, dünya zevklerinin cazibesinden koparıp vatan müdafaasına koşturabilirdi?

İçte bu sevgi ki daha hayatının baharında; **Kayseri Lisesi öğrencilerini de vatan**

[369] Özmerdivenli Yusuf , Kayseri Şehitler Albümü, Kayseri 1998.(Kayseri Şehit ve Gaziler Derneği Yayını)

topraklarını düşman çizmesi ile çiğnenmekten kurtarmak, namusumuzu şerefimizi korumak için Sakarya Cephesine koşturmuş, Kayseri Lisesi tarihinde altın harflerle 1920-1921 öğretim yılı sonunda mezuniyet defterine;

"Lise son sınıf talebeleri Sakarya Savaşı için cepheye gidip hepsi cephede şehit düştüğünden okul mezun verememiştir." ibaresinin yazılmasına vesile olmuşlardır.

Bu duygu, bu inanç, bu sevgi ki Türk insanını dün olduğu gibi bugün de en sevdiği evladını, canından bir parça olan oğlunu askere gönderirken düğüne gönderir gibi davrandırır. Şair Mehmet Emin Yurdakul da şu mısralarla bu duyguları adeta terennüm eder:

Haydi yavrum köyüne, nişanlına veda et,
Sabanını, tarlanı her şeyini veda et,
O silaha sarıl ki, böyle günde bir asker
Bir devalı demirden başka bir şey kullanmaz.
Bunu tutan bir bilek,
Köleliğin uğursuz zincirine uzanmaz,
Git evladım, yıllarca ben oğulsuz kalayım,
Şu yaralı bağrıma kara taşlar çalayım,
Ya gazi ol ya şehit.

Der. Çünkü o bilir ki rütbelerin en büyüğü şehitlik rütbesidir. Yüce kitabımız Kuran da, "Allah yolunda öldürülenler için ölü demeyiniz; onlar ölü değil diridirler, fakat siz (o yüksek hayatın) farkında değişiniz." (Bakara Süresi, Ayet: 154)

"Sakın Allah yolunda öldürülmüş olanları ölü sanma, hayır onlar hep hayattalar ve Rableri yanında yaşarlar, Allah'ın bahşettiği saadetle şadan ve şahadetle arkalarından yetişmeyen mücahidler, içinde korku ve hüzün olmadığı müjdesiyle mesrurdurlar." (Al-i İmran Suresi: 169-170)

Anladınız ya, şehitlik rütbesi bu kadar büyüktür. Artık bu kadar büyük bir rütbeye nail olacak, bu derece büyük bir rütbeye çıkacak olan insan kıtasından veya muharebe meydanından kaçar mı? Orta Asya'dan dağılan kahraman ulusumuz Büyük Okyanus'tan Atlas Okyanusu'na Baltık Denizi'nden Hint Okyanusu'na kadar üç kıtada devletler kurmuş, medeniyet ve hürriyet meşalesini her gittiği yere taşımıştır. Şehitlik rütbesinin yüceliğini milli şair Mehmet Âkif Ersoy da mısralarında şöyle dile getirir:

Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker?
Gökten ecdat inerek öpse o pak alnı değer.
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhidi...
Bedr'in aslanları ancak, bu kadar şanlı idi.
Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?
"Gömelim gel seni tarihe" desem; sığmazsın.

Türk adını yazmayan tarihe rastlamak mümkün değildir. Her alınan ya da bırakılan yer için muhakkak ki, yerine göre binler, yüz binlerce Türk'ün kanı akıtılmıştır.

Asırlar Türklük, özgürlük, vatan ve medeniyet uğruna kanlarını akıtarak canlarını veren,

dünya tarih ve edebiyatına destanlar yazdıran, harp sanatına strateji esasları koyan atalarımıza, şehit ve gazilerimize yaraşır ilgiyi göstermek her Türk'ün asıl görevidir.

Vefa borcunu ödemek üzere Adapazarı Serdivan Tepesi'nde Sakarya Şehitleri Anıtı yapılmaktadır.

Bu anıtın kitabesine 1920-1921 öğretim yılında mezun olacakken Sakarya Muharebesi'ne katılıp şehit olan Kayseri Lisesi Öğrencileri'nin de isimleri yazılacaktır. Ayrıca Kayseri Lisesi bahçesine: "Kayseri Lisesi Mezunları ve Mensupları Derneği" tarafından şehitler anıtı yaptırılmıştır.

Maksadımız; genç kuşakların, üzerinde özgürce yaşadıkları cennet vatanın, hangi zorluklar atlatılarak ve kimlerin, aydınlık gelecekleri adına bedenlerini, hayatlarını ve hayallerini feda edip, kendilerine "hayat sigortası" sunduğunun şuurunu aşılamak; vefa hissi ve şükran duygusu uyandırarak, son tahlilde tarih bilinci, vatan bağlılık ve hizmet melekesini geliştirmek ve güçlendirmektir.

Anadolu, tarih boyunca başından geçen sayısız felaketlere karşılık, aynı ölçüde efsanevi kahramanların da sıradağlar gibi abideleştiği bir diyar olmuştur. Milletimizin, tarih kulvarındaki uzun soluklu yürüyüşünde, zaman zaman saplandığı çukurlardan kendini kurtaran nice kahramanlar çıkarmıştır. İstikbâlimiz, o yiğit insanların şehit kanlarıyla yoğurdukları destansı gayetleri üzerine bina edilmiş ve isabetli rehberlikleriyle istikametimiz şekillenmiştir.

Sulh zamanlarında, kendi köşesinde gayet sade bir hayat süren Anadolu insanı, felaketlerin birbiri ardına kapıyı çaldığı ve işin başa düştüğü boğucu dönemlerde, yediden yetmişe bütün fertleriyle hürriyet ve istiklalimizi kurtarmak için inanılmaz bir fedakârlık ve kahramanlık tablosu sergilemiştir. Malazgirt'ten Kıbrıs'a kadar tarih, onun destanlı direniş ve şahlanışlarıyla doludur. Bu yönüyle bizim mazimiz, sanki "kahramanlar tarihine/geçidine" sahne olmuştur denilebilir.

Tarihin, huzurlarında derin bir hürmetle selam durduğu, her birinin hikâyesi kendi başına ayrı bir destan olan; "bir hilâl uğruna" güneş gibi batıp, ebediyet iksirini içmesini bilen o aziz, o asiller asili neferlerin, şehitlerin mazimizi şan ve şerefle dolduran bu efsanevi gayretlerinde, en etkili faktörlerin başında elbette ki, "şehitlik" ve "şehadet arzusu" geliyordu.

O kadar ki; bu mukaddes duygu sayesinde, güzelim Anadolu coğrafyasını serpiştirdiğimiz çil çil kubbeler kadar, her bir köşesine adeta bir abide gibi diktiğimiz çil çil şehit kabirleriyle bir "şehitler yurdu" haline getirdik.

Son yıllarda vatanımıza musallat olan PKK terörü uğruna da aynı duygularla yurdumuzun çeşitli bölgelerinden yüzlerce, binlerce şehit verdik. Bütün şehitlerimize

Allah'tan rahmet, kederli ailelerine baş sağlığı dileriz.

Bu duygu ve düşüncelerle, din, hürriyet, namus, şeref ve bağımsızlık davası uğrunda aziz vatana canlarını feda etmiş bütün şehitlerimizin ruhları şâd olsun. Bizleri de onlara lâyık, vatan sevgisiyle dolu; onun aşkına candan ve canandan rahatlıkla geçebilecek hayırlı mirasçılardan eylesin.

Vatan Kurtaran Zafer'in 100. yılında:

SAKARYA ZAFERİ'Nİ ANMAK VE ANLAMAK*

13 EYLÜL 1921

Sakarya Meydan Muharebesi Türk Tarihi açısından önemli bir kilometre taşıdır. İstiklal Savaşı'nın da dönüm noktasıdır. Türk Tarihi'nin binlerce yıllık ömrü içinde en büyük zaferlerinden birisi olan Sakarya Zaferi aynı zamanda Türk ve dünya tarihinin de en büyük dönüm noktasını teşkil eder. Osmanlı Devleti'nde 1683 yılında Viyana ile başlayan Türk toprak kaybı ve çekilmesi 238 yıl sürer. Bu çekilme 1921 de Sakarya Meydan Muharebesi'yle durdurulur.

Her milletin tarihi, geleceğine ışık tutar. Yapılan savaşlar ve bu savaşlarda yaşanan olaylar birer ders niteliğindedir. Bu sebeple tarihimize sahip çıkmalı ve onu gelecek nesillere aktarmalıyız. **Bu yazımızın tamamını okumadan önce, bir an için gözlerinizi kapatın, lütfen kendinizi 22 gün 22 gece süren savaşta, yarı aç, yarı tok, uykusuz, ayağı çıplak Mehmetçiğin yerine koyun. Sonra cephe gerisinde kurtuluş için ter dökenleri, türlü tehlikeleri göze alanları anımsayın. Başkomutanın dehasını, bütün bir milletin bu topraklar için yapmış olduğu fedakârlığı düşünüp anlamaya çalışın. Zira Sakarya kahramanlarını anmak, hem adeta bir ibadettir hem de millî bir görev. Üstelik bu vatanda özgürce nefes alan herkesin görevi.**

Anadolu'da yeni doğan 17 aylık Türk Devleti, Sakarya Meydan Muharebesi'yle dünyaya varlığını kabul ettirir. Zira Viyana'dan başlayan bozgun Ankara önlerine dayanmıştı. Orada Türk Orduları Başkumandanı Mustafa Kemal Paşa Türk'ün ve İslam'ın son kalesini, Ankara'yı savunmuş ve Türk Ordularını büyük bir zafere kavuşturmuştur. Türk Orduları'nın Ankara önlerinde yeryüzündeki son Türk devletinin son kalesini savunurken, yeryüzünün hiçbir köşesinde bir tek bağımsız Türk devleti kalmamıştı. Azerbaycan ve Türkistan Türk Cumhuriyetlerinin Kızıl Ordu tarafından korkunç ve kanlı bir savaşla işgalinden ve istiklallerine son verilmesinden sonra yeryüzündeki son Türk devletinin de

* Özmerdivenli Yusuf, Dergi Anadolu, Kasım-Aralık 2021, sayı:56.

varlığına son vermek için Avrupalı emperyalist güçlerin geniş çaplı desteği ile Anadolu'ya saldıran Yunanlılar Ankara önlerine kadar dayanmışlardı. Sakarya Savaşı kendisinden kat kat üstün bir düşman ordusuna karşı **23 Ağustos 1921 'de başlamış ve 13 Eylül 1921 'de Türk Ordusu'nun zaferi ile sona ermiştir**.

Türk Milleti Yüzyıl önce bugün; **Başkomutan Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde, ''Ya istiklal ya ölüm'' parolasıyla Anadolu da bir varlık yokluk kavgasına girişti. 22 gün 22 gece süren bu büyük kavganın adı Sakarya Meydan Muharebesi'ydi**. 100. Yılında bugün "Vatan kurtaran Sakarya'yı" bir veya birkaç makale ile anlatmak mümkün değildir. Hakkında sayısız kitaplar yazılır. Hatta bunlar bile o günleri anlatmakta yetersiz kalabilir. Ancak ben Sakarya Zaferi'nin önemini vurgulayarak; daha ziyade Kayseri Halkının ve Kayseri Lisesi'nin bu zaferdeki payını ve katkısını anlatan birkaç anekdota değineceğim:

Türk Ordusu Sakarya Muharebesi'nden bir ay önce, Kurtuluş Savaşı'nın en büyük yenilgisini yaşadı. 1921 Temmuz'da 15 gün süren Kütahya-Eskişehir Muharebeleri en çok firarın olduğu, çok zayiatın verildiği dönemdi. Türk ordusu bu krizden Sakarya nehrinin doğusuna çekilerek çıktı[370].

Kazandıkları zaferle haklı bir üstünlük duygusuna kapılan Yunanlılar, şimdi yeniden Ankara üzerine yürümenin hazırlığına başlamışlardı. Kral Constantin'e, bir an önce Ankara'nın alınması için sabırsızlanıyordu. Bizans tacını giyeceği günlerin iyice yaklaşmış olması sabırsızlığını daha da artırıyordu.

Ulusal direnişin önderi Mustafa Kemal Paşa ise, cephede Yunanlıları Sakarya'nın doğusuna geçirmenin yollarını arıyor, her şeyin sonu demek olan Ankara'yı düşmana kaptırmamak için yapılacak savunmanın hazırlıklarını yönetiyordu[371].

2 Ağustos 1921

Ankara savaşın bütün acı yanlarını yansıtan bir sınır kenti görünümünde. Yunanlılara kaptırılan topraklardaki Türk halkından zamanında yola düşebilenler, kendilerini Ankara'ya atmışlar. Kentin içinde şuraya, buraya dağılmış bu göçmenler, son yenilginin acılığını daha çok duyuruyor insana. Kurtarabildikleri birkaç parça eşyanın arasında bitkin, çaresiz ve açlar. Kadınlar, çocuklar ve yaşlı erkekler yuvadan atılmış yavru kuşlar gibi çaresiz gelip geçenden yardım umuyorlar. Kendilerini Ankara'ya dek getirebilen arabaları ve kağnıları tek barınakları. Arabaları, kağnıları çeken atlar ve öküzler ise sahiplerinden daha aç. Bu insanlar ve onlarla kader birliği yapan bu hayvanlar olanaklar ölçüsünde doyurulmaya çalışılıyor.

[370] Atlas Tarih Dergisi, Sayı 70 Ağustos-Eylül 2021 s.36

[371] Alptekin Müderrisoğlu, Sakarya, Denizbank Kültür Yayınları No 15 , C 1, S. 292

Anadolu fakir, kaynakları sınırlı.

Ankaralılardan da hayır yok göçmenlere. Ankaralılar da göçe kaptırmış kendini. Kimi Kayseri'nin Sivas'ın yolunu tutmuş; kimi yol hazırlığında. Ama her isteyen yola düşemiyor. Araba, kağnı, at, eşek ve öküz bulmak zor. Bu yüzden taşıt bulamayan Ankaralılar; Afyon, Kütahya ve Eskişehir yörelerinden gelen göçmenlere imreniyorlar. Hiç olmazsa onların taşıtları var…[372]

Sakarya Savaşı'nda Zaferi Peygamberimiz Müjdeliyor.

Sakarya günlerinde Fevzi Çakmak'ı hatırlamak gerekiyor. Kurtuluş Savaşı'nın en buhranlı günlerinde millet nefesini tutmuş Sakarya Savaşı'nı endişe ile takip etmektedir. Her türlü karanlık propaganda kol gezmektedir. Ankara'nın düşeceği şayiası dolaşmaktadır. Gerçekten de Ankara'nın düşeceği ihtimaline karşı devlet arşivi Kayseri'ye nakledilecekti. TBMM. için Kayseri Lisesi binası kararlaştırılmış, bu amaç için Kayseri Lisesi'nde TBMM. Kürsüsü kurulmuştu. Bu şayia üzerine Ankara halkı yavaş yavaş bir göçe hazırlanmaktadır. İşte bu buhran günlerinde gerçek kahramanlar ortaya çıkar. Doğu Milletvekili Diyap Ağa, bu panik havasına karşı, ***"Biz buraya vatanımızı savunmaya geldik, bir adım geri atmayız."*** derken; Mehmet Âkif Ersoy, Hasan Basri Çantay, Ankara'yı terk etmeye hazırlanan vatandaşları durdurmak için çalıştılar. Ve vatandaşları Taş Hanı önünde durdurdular. Mehmet Âkif rahmetli vatandaşlara "Ankara'nın düşmeyeceğini" Kuran'ı şahit tutarak haykırır. Bunun üzerine Ankara'dan Kayseri'ye, Sivas'a doğru hareket etmek için toplanan halk Ankara'da kalır.

Sakarya Savaşı öylesine nefes kesen bir muharebeler serisidir ki Millet tarafından nefesler tutularak izlenir.

İki Mustafa Sabretsin, Zafer Onların Olacak…

Bir sadık rüya ile bu bölümü noktalayalım. Mustafa Fevzi'nin rüyası şudur: Hazreti Peygamber, Hacı Bayram Veli'ye buyuruyor:

"İki Mustafa'ya (İki Mustafa'dan birincisi Mustafa Kemal, ikincisi ise Mustafa Fevzi'dir.) söyleyin sabretsinler, zafer onların olacaktır." Ve bu rüyayı o gece Mustafa Kemal'de, Mustafa Fevzi'de görür. Gazi Mustafa Kemal Atatürk sabahın erken saatlerinde, rahmetli Fevzi Paşa'yı yanına çağırır. Fevzi Paşa'ya gece rüya görüp görmediğini sorar ve Mareşal'den evet cevabını alınca, Fevzi Paşa'dan rüyayı yazmasını ister. Kendisi de gördüğü rüyayı yazar. Sonra Gazi Mustafa Kemal'inde, Fevzi Çakmak'ın da aynı rüyayı tıpa tıp yazdıkları ortaya çıkar. Rahmetlinin, Sakarya Zaferini Kuran'ı şahit tutarak müjdelemesi,

[372] Alptekin Müderrisoğlu, Sakarya, Denizbank Kültür Yayınları, No 16, C 2, s.13

Peygamber Efendimiz'in iki Mareşal'e da metanet, sabır uyarısı ve zafer müjdesi, İstiklal Savaşı'mızın manevi cephesinin temeli olur[373].

Sakarya Irmağı'nın doğusuna çekilme esnasında işgal güçlerine hiçbir birlik kaptırılmamıştı. Ancak kaçaklar yüzünden azalmış olan ordu, hemen takviye edilmeli, savaş süresince tüm ihtiyaçları karşılanmalıydı. Bunun için ne zaman ne de para vardı.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Başkomutanlığı teklif etmesine karşılık Mustafa Kemal Paşa, "**Ömrüm boyunca ulusal egemenliğin en bağlı hizmetlisi olduğumu, ulusun önünde bir kez daha doğrulamak için bu yetkinin üç ay gibi kısa süre ile kısıtlanmasını ayrıca isterim.**" diyerek teklifi kabul etmiştir.

5 Ağustos1921'de çıkarılan Başkomutanlık Yasasının 2. Maddesi Başkomutan'a ordunun maddî ve manevî gücünü büyük ölçüde artırmak, sevk ve idaresini bir kat daha sağlamlaştırmak için Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bununla ilgili yetkisini, Meclis adına kullanma yetkisi veriyordu.

Doğru düzgün haritası bile olmayan Sakarya bölgesinde birliklerin tertiplenmesi ve savunma hazırlıkları başlatılırken Mustafa Kemal Paşa, 7-8 Ağustos'ta ''Tekalif-i Milliye" emirlerini yayınladı. O günler Kuva-yı Milliye ruhunun egemen olduğu günlerdi. Mustafa Kemal, Tekalif-i Milliye emirleri ile işte bu Kuvay-ı Milliye dediğimiz tüm kudreti topyekûn milletin gücüne katmayı hedefledi. Bunlar yaygın kanaatin aksine olağanüstü vergi değil, vatandaşın elindeki silah, hayvan, araç ve yiyeceklerin bir kısmına el koyan ve bedeni çalışma mecburiyeti getiren Seferberlik emirleridir. Tekalif-i Milliye emirleri çerçevesinde halkın ve tüccarın elinde bulunan her türlü malın yüzde kırkını, makbuz karşılığı bedeli sonradan ödenmek üzere orduya verilmesi istendi.

Tekalif-i Milliye (Milli Yükümlülükleri) Emirleri

1. Her ilçede Tekalif-i Milliye Komisyonu kurulacak.
2. Halk elindeki silah ve cephaneyi üç gün içinde orduya teslim edecek.
3. Her aile bir askeri giydirecek.
4. Yiyecek ve giyecek maddelerinin yüzde 40'ına el konacak ve bunların karşılığı daha sonra geri ödenecek.
5. Ticaret adamlarının elindeki her türlü eşyanın yüzde 40'ına el konacak ve bunların karşılığı daha sonra geri ödenecek.
6. Her türlü makineli aracın yüzde 40'ına el konacak.
7. Halkın elindeki binek hayvanlarının ve taşıt araçlarının yüzde 20'sine el konacak.

[373] Aykut Edibali, Bayrak Dergisi Sayı: 1277 tarih 12.04.2016, s. 3

8. Sahipsiz bütün mallara el konacak.

9. Tüm demirci, dökümcü, nalbant, terzi ve marangoz gibi iş sahipleri ordunun emrinde çalışacak.

10. Halkın elindeki araçlar bir defa olmak üzere 100 km'lik mesafeye ücretsiz ulaşım sağlayacak[374].

Mustafa Kemal Paşa, topyekûn savaşın tanımını yapıyordu. Ve diyordu ki:

"Savaş ve çatışma, yalnız ordular değil, iki ulusun tüm varlıklarıyla, tüm mallarıyla, bütün maddi manevi güçleriyle vuruşmasıdır."

Yani, sadece cephede savaşan Mehmetçik değil; evinde, tarlasında, dükkânında çalışan herkesin varlığını ve gücünü cephedeki askerlerin emrine vermesidir. İşte bu topyekûn savaştır.

Anadolu… Issız ve sahipsiz Anadolu… Balkanlar'da Filistin'de Kudüs'te, Dumlupınar'da, Kafkaslarda, Sarıkamış'ta, Çanakkale'de Ali'sini, Ahmet'ini, Mehmet'ini veren Anadolu… Şimdi elde kalan son varlığını bağışlamaya hazırlanıyordu… Anavatan toprağını savunmak için elde avuçta ne kaldıysa vermeye hazırlanıyordu... Hem canını hem malını vermeye hazırlanıyordu Anadolu…[375]

Eski gaziler silah altına alınıyor, gençler, yediden yetmişe eli silah tutan herkes cepheye koşuyor, halk mal varlığını orduya bağışlıyordu. Ve yeniden bir umut filizlenmişti.

Konu vatan, millet ve yurt müdafaası olunca yurdun diğer köşelerinde olduğu gibi; I. Dünya Harbi, Balkan Savaşları, Çanakkale Savaşları, Millî Mücadele vb.de olduğu gibi Sakarya Muharebesi'nde de Kayseri halkı 7'den 70' e herkes imkânları nispetinde vatan müdafaasına seve seve koşmuş, Kayseri Lisesi'nden yetişenler çeşitli cephelerde görev alıp başarı göstererek terfi etmişler. Nakibin Osman, Başkatipzade Teğmen Ragıp Bey vb.…

Kayseri Lisesi'nin (Kayseri İdadisinin) 1915-1916 Öğretim yılı sınıf geçme defterine öğrenciler Çanakkale Savaşı'na gittiği için, "**Sınıf teşkil edilemedi"**, 1920-1921 öğretim yılı mezuniyet defterine de, "**Lise son sınıf talebeleri gönüllü olarak Sakarya Savaşı'na katılıp hepsi şehit olduğundan mektep mezun verememiştir**." ibareleri yazılmıştır[376].

Tarih kitapları yazmasa da pek çok kimse bilmese de Kayseri Kurtuluş Savaşı'nda çok önemli görevleri yerin getiren stratejik bir şehir olmuş, Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti üyelerinin yapmış oldukları fedakârlık ve başarılar, Ankara'da ve şehrimizde sevinçle karşılandı.

---

[374] Atlas Tarih Dergisi, sayı 70 Ağustos-Eylül 2021 s.53
[375] Naim Babüroğlu, 22 Gün 22 Gece Sakarya. (İnkılap Kitabevi 2020), s 109
[376] Özmerdivenli Yusuf, Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli. Ankara-1997 C 1, s 119-126

Mustafa Kemal Paşa Heyeti Temsiliye'nin Kayseri ziyaretinin ardından yaklaşık bir ay sonra Kayseri'de 22 Ocak 1920'de Kayseri Anadolu Kadınları Müdafaa-ı Vatan Cemiyeti kuruldu; başkanlığına Seyyide Hanım, yardımcılığına Ferruha Güpgüpoğlu (Kod adı Feride) getirildi. Ferruha Güpgüpoğlu da bu cemiyetin aktif bir yöneticisiydi.

Bu cemiyet Kayseri direniş teşkilatları için halktan kumaş, dokuma bez, dikiş ipliği, evlerden bağış ve satın alma yoluyla on-on iki dikiş makinesi, ham ve işlenmiş deri temin etmiştir. Şehirde faal şekilde mesleğini sürdüren ve askerlik görevinden muaf tutulan ayakkabıcı, yemenici ve terzilere standart elbise dikimi, ayakkabı, çarık yapımı için siparişler verilmiştir. Ayrıca dul, genç, kadın, yetim ve genç kızlardan dikiş bilenler, Kullanılmayan boş binalarda, cephede savaşan askerle için savaş boyunca elbise, iç çamaşırı, başlık, çorap, eldiven, ayakkabı imal etmiştir. Şehri ev ev gezerek giyecek dikimi ve örgü için iş bölümü yapmıştır.

Cemiyetin üyesi hanımlar, "Yedek Subaylar Yardımlaşma," "Müdafaa-i Hukuk", "Reddi-İlhak" cemiyetlerinde çalışan kişilerin gönüllü çalışan hanımlarıdır. Zincidere yetim okulunda nöbetleşe şefkat analığı, bacılığı yapmışlardır. Kayseri'de kurulan 100 yataklı Seferi Asker Hastanesi'nde yaralı askerlerin bakımını yapmış, onlara evlerinde pişirdikleri yemekleri götürmüşlerdir.

Ulukışla'ya Cephane

Cemiyet başkanı Seyyide Hanım ve yardımcısı Ferruha Güpgüpoğlu yanındaki gönüllü Kuvayı Milliyeci bayan arkadaşları, Askeri Bölge Kalem Reisi, Askerlik Şube Başkanı Kurmay Yarbay Emrullah Bey'in yanına gittiler. Emrullah Bey'le konuşup, silah, cephane ve gıda sevki için kadınlardan oluşan müfreze kurdular.

Yarbay Emrullah Bey'le görüşmenin ardından kadınlar heyeti, Saat Kulesi'nin bitişiğindeki Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine gittiler. Burada yetkililerle görüşüp, "**Kadınlar Müfrezesi olarak bizler verilecek her türlü işleri başarırız, Türk Kadınına güvenin.**" dediler.

Kayseri Kurtuluş Savaşı'nın merkezi konumundaydı. Doğu'dan erzak ve cephane Kayseri'ye geliyor, buradan da çeşitli yollarla Batı'ya sevk ediliyordu. Kadınlar Cemiyeti, kuruluşundan sonra Kurtuluş Savaşı'na severek hizmet ediyorlardı.

Gönüllü Anadolu Kadınları Müfreze Komutanı Ferruha Güpgüpoğlu önderliğinde cephaneyi kağnılarına, yol erzaklarını atlarına yüklediler. Fişeklerini kuşanıp silahlarını omuzlarına takarak önde tek atlı kılavuz, ortada cephane, kağnı araçlarıyla şafak vakti

meydandan Ulukışla'ya doğru yola çıktılar[377].

Denizli Milletvekili Mazhar Müfit Kansu, Meclis tarafından Kayseri'de görevlendirilmiştir. Kayseri'de görevlendirilmesinin nedeni, o dönemde Yunan ilerleyişinin hızlanması ve bu ilerleyişin Ankara'yı tehdit eder duruma gelmesiyle Meclisi Kayseri'ye taşıma düşünceleriydi. Bu nedenle Mazhar Müfit Bey Kayseri'de geçici olarak bölgeyi teftişe memur edilmişti.

Mazhar Müfit Kansu hatıralarında naklettiğine göre, o dönemde Sakarya Meydan Muharebesi devam ederken, Başkumandan Mustafa Kemal Paşa bir telgraf göndererek Mazhar Müfit Bey'e Kayseri'de bulunabilen tüm cephaneyi her türlü araçla Ulukışla'ya gönderilmesini bildirmekteydi. Mazhar Müfit Bey, Kayserililerin büyük bir fedakârlık yaptığını belirterek bu durumu şu şekilde aktarmaktadır:

"**Hakikaten büyük bir vatanperverlik gösteren muhterem Kayseriler binek arabalarını bile vererek cephaneyi sevk ettik. Bu kafilenin başına silahlı ve kadınlardan oluşan bir müfreze koyduk. Çünkü herkes asker, herkes Sakarya Savaşında idi. Bu kafile Niğde'ye yakın bir mahalde geceyi geçirmek üzere istirahat ederken esleha (silahlar) ve cephaneyi zapt için eşkıyanın taarruzuna uğramış fakat kadın müfrezenin mukavemeti ve müsademesi üzerine eşkıya firara mecbur olmuştur"**[378]**.**

Yukarıda da değindiğimiz üzere devam eden savaşta Anadolu'nun kurtarılması amacıyla yurdun birçok yerinde olduğu gibi Kayseri'de de çeşitli toplantılar ve mitingler organize edilmiştir. Bu mitinglerden biri de 29 Ağustos 1921 tarihinde Kayseri Saat Kulesi Meydanı'nda binlerce kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Mitingde, Mazhar Müfit Kansu da söz alarak Anadolu halkının gösterdiği gayret ve fedakârlıklarla Türk ordusunun mutlaka başarıya ulaşacağını bir kez daha ifade etmiştir. Coşkulu kalabalık hep birlikte "Zafer bizimdir." nidaları atarak kurtuluşa olan inancını bir kez daha gözler önüne sermiştir[379].

Sakarya Savaşı'nın başarıya ulaşmasının ardından 13 Eylül 1921 tarihinde Kayseri'ye de zaferin müjdesi iletilmiştir. Belediyenin önünde okunan haber telgrafı ile birlikte halk, saat kulesi meydanına kalabalıklar halinde bir bayram havasıyla gelmeye başlamıştır. Saat kulesi meydanında toplanan kalabalığa yine Mazhar Müfit Kansu hitap etmiştir. Mazhar Müfit Kansu, üç kıtanın sahibi olan bu milleti hiçbir gücün ortadan kaldıramayacağını söyleyerek coşkulu kalabalığın coşkusunu artırmıştır. Yunanlıların Türklere yaptığı işkencelerden de bahseden Kansu, milletin gayreti ile daima muzaffer olacaklarını sözlerine ekleyerek, "Arkadaşlar! Zafer bizimdir, zafer bizimdir." diyerek yerini Bursa Milletvekili Şeyh Servet Efendi'ye bırakmıştır.

---

[377] Yüksel Kalkan, Kurtuluş Savaşı'nda Kayseri. Kayseri 2021, s75

[378] Son Telgraf Gazetesi 30 Ekim 1948, s 2

[379] Zübeyr Kars, Milli Mücadelede Kayseri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993, s 18-19.

SONUÇ

Sakarya Zaferi her şeyden önce Türk Milleti'nin gerçekleştirdiği bir mucizedir. Türk Milleti bir var olma savaşı niteliğinde olan bu savaşı, tüm imkânsızlıklara rağmen kazanmasını bilmiştir. Anadolu'da Yunan ilerlemesine karşı ilk set çekilmiştir. Savaştan sonra tüm dikkatler Ankara üzerine toplanmıştı.

Amerikalı gazeteci Claira Price; Sakarya Meydan Savaşı'nı, "**Batı 200 yıldan beri ihtiyar Osmanlı Devleti'ni parçalamaya çalışıyordu. Fakat Sakarya'da Türkün kendisi ile karşılaşmış ve ona dokunduğu anda tarihin yönü değişmiştir. Tarih bu olayı devrimizin en büyük olaylarından biri olarak kaydedecektir**." şeklinde değerlendirmiştir[380].

Bu nedenledir ki dilimizdeki Vatan! Millet! Sakarya! üçlemesi Türk tarihi için son derece anlamlıdır. Tersinden okuduğumuzda Sakarya'da bu millet, bu vatanı kurtarma ve yeniden kurma yolunda ilk ve en önemli adımı atmıştır.

1683'te Viyana'da başlayan uzun geri çekilme dönemine karşılık, 1921'de ilk defa ileri doğru atılmış adımdır Sakarya. Bu ülkenin hangi şartlarda kurulduğunu bilmenin ve sahip çıkmanın her vatandaşın görevi olduğunu düşünüyorum. Çocuklarımıza, gençlerimize bunu anlatmamız gerekiyor. Tabii ki bizim Türk Milleti olarak bir geçmişimiz var. Şanlı tarihimiz zaferlerle doludur. Yüzyıllardır muharebe sahasında savaşmışız, değişik cephelerde savaşılmış.

Bu topraklar üzerinde yaşayan bizler, gelecek kuşaklara, barbarlığı, zulmü, vahşeti yenen insanların torunları olarak Sakarya Marşı'nı, İstiklal Marşı'mızı büyük bir gururla haykırmalıyız. Onu söylerken de Anadolu insanın yalın ayağıyla, nasırlı eliyle, kırık süngüsüyle, dişiyle tırnağıyla, kanıyla canıyla bu toprakları bize vatan yaptığını aklımızdan çıkarmamalıyız.

Tarihimizdeki ağır bedeller ödediğimiz izleri, bu toprakların, bu Cumhuriyetin bedelini bilmeyenleri bilen kılmayı, unutanlara anımsatmayı görev bildik. İşte bu baha ile bu bedelle bu vatanın sahibiyiz... Var mı bu bahayı ödeyebilecek olan? Var mı bu bedeli göze alan?

[380] Cevdet Cantürk ve Kadim Koç, En Uzun Meydan Savaşının Hikayesi Sakarya (Günce Yayınları 2021), s 153

KAYSERİ LİSESİ ŞEHİTLERİNE ANIT YAPILMASI İSTENİYOR[381]

MEKTUP

Haydar AKSU

Jandarma Kd. Albay Sakarya İl Jandarma Komutanı

Sayın Müdürüm...

1958-1964 Yılları arasında "Kayseri Lisesi'nin Nura Koşan Gençleri"nden biri olmak gurur ve şerefine nail olmuş, Kayseri Lisesi'nin mensup ve mezunlarından biri sıfatı ile bu mektubu yazıyorum.

Bugün ulusal bir gazetemizdeki bir makaleden öğrendiğim bir tarihi gerçek, beni gerçekten sarstı. Bu tarihi gerçek şöyle ifade edilmiş: (Kısaca)

"1920-21 yılında Kayseri Lisesi'nin son sınıf talebeleri Sakarya Savaşı için hepsi cepheye gidip şehit düştüklerinden bu öğretim yılında okul mezun vermemiştir."

Sayın Müdürüm;

Kayseri Liseli olmakla gurur duymanın yanında acı ve ıstırap da duydum 6 yıl öğrencisi olduğum, Kültür Edebiyat Kolu'nda, okul güreş takımında karınca kaderince birtakım etkinliklerde bulunduğum okulumun bu özelliğini daha önce bilmemek bunu bir vesile bir gazeteden öğrenmek bana acı verdi. Telefona sarıldım. Bizim sınıf arkadaşı doktor, mühendis, avukatları aradım. Onlar da okulun bu eşine ender rastlanır tarihi onur tablosundan habersizdiler[382].

Sayın Müdürüm,

Her döneminde Kayseri Lisesi'nin öğretmen ve idarecileri gerçekten vatan, millet ve Atatürk sevgisi ile dolu çok asil insanlardı. Bu olayın tarihi mirasını öğrenciler üzerinde yaratacağı milli şuur ve heyecanı günümüz deneyimi ile motivasyonu hesaplayamamış olmazlardır. Belki de o yıllar milli birlik ve beraberliğimize kast etmekte olan dâhili ve harici bedhahlar" Bu günkü kadar cüretkâr değillerdi.

Bunun bence en iyi izahını "Türk milletinin destanlar yaratmaktan yazmaya vakit bulamadığı" gerçeğinde aramak gerekir.

Sayın Müdürüm:

Bu durum karşısında sizlere iki önerim var:

a. 1920-21 Yıllarında Sakarya Savaşında şehit düşen Kayseri Liseliler adına, anısına Sakarya'da bir anıt mezar yaptırılması. Bunun için tarihi gerçeği tespit ve şehitlerin isimlerini,

---

[381] Özmerdivenli Yusuf, Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli.Cilt 1,Ankara 1997

[382] Özmerdivenli Yusuf, Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli, C.lt 1, Ankara 1997.

hangi cephelerde savaştıklarını gösterir bilgi ve belgelere ihtiyaç olacaktır.

Sayın Milli Savunma Bakanı malumlarınız olduğu üzere Sakaryalı olup, Sakarya Valisi Erdinç Büyükakalın'a bugün yaptığım bu teklife ikisi de çok sıcak bakmışlardır. Eğer önerimi uygun görür tarihi gerçeği saptayan belgeler göndermek lütfunda bulunursanız; belediye, siyasi partiler vb.gibi diğer kamu kurumları ile çeşitli dernekler ile projelendirme konusunda Harp Tarihi Dairesi'nin, Sakarya Üniversitesi'nin yardım ve desteklerini sağlayabileceğimi umuyorum. Kaldı ki siz de ilgili kurumdan temin edebilirsiniz.

b. Bu tarihi gerçeğin Kayseri Lisesi'ne giren çıkan herkesin görebileceği büyüklük şekil ve uygun ebatta bir tarihi kitabeye kazınarak bir "Şehitler Anıtı" yaptırılarak gelecek nesillere intikali konusunda sizden ayrıca ve özellikle istirhamda bulunuyorum. Bu tablo ile her Kayseri Liseli kadar her Kayserili de gurur duysun.

Kendinden öncekilerin şehit olduğu Kayseri Lisesi'nin bir mezunu olarak şu anda Kayserililer kadar, Sakaryalıların da bu kahraman şehitlere sahip çıkacağına inanmaktayım.

Keza 22 gün 22 gece kanlı akan Sakarya Vadisinde Eskişehir, Bilecik ve Adapazarı (Sakarya) illeri bulunmaktadır. O illerin şehir halkı ve yöneticileri de bu tarihi gurur tablosunun kendi il sınırları içinde yapılmasını isteyeceklerdir. Bu nedenle belki yer seçimi için de birtakım temaslarda bulunulması gerekecektir. Muhtemeldir ki Adapazarı-Bilecik-Eskişehir karayolu üzerinde bir yer seçilecektir.

Eğer önerimi benimser uygun görürseniz burada Sayın Valimizi ile muhterem Kayserili hemşehrilerimizin yardım ve katkılarını temin için bana verilecek her göreve hazırım.

Bu vesile ile en içten saygılarımı arz eder,100. Yıl kutlama hazırlıkları ve "Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli" nedeniyle yapılmakta olan çalışmalar için başarılar dilerim.

Sakarya'da yapılan Şehitler Anıtı'nın kaidesine, Kayseri Lisesi öğrencileri'nin isimleri de yazıldı.

Yukarıda mektubunu okuduğunuz (O zamanki) Sakarya İl Jandarma Komutanı Albay Haydar Aksu'nun girişimleriyle Sakarya'da bir Şehitler Anıtı yapıldı. 1996 yılında Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli'ni hazırlarken telefonla görüştüğümde böyle bir anıt yapılması için çalıştıklarını, anıtın kaidesine şehit olan Kayseri Lisesi öğrencilerinin isimlerinin yazılacağını söylemişler, bizim de okulun bahçesine bir anıt yaptırarak ecdadımızın tozlu raflarda unutulmasını önleyelim. Yeni nesil ecdadının bu vatanı nasıl kurtardığını öğrensin demişti.

Ben Kayseri Lisesi'nden emekli olup Fen Bilimleri Özel Dershanesi Müdürlüğünü yaptığım dönemlerde bir Beyefendi odama geldi. Kendisinin Çevre ve Şehircilik İl

Müdürlüğünde, Araştırma Görevlisi mimar olarak çalıştığını, Sakaryalı olduğunu, kızı için Özel Fen Bilimleri Dershanesi hakkında bilgi almak istediğini söyledi. Böylece tanışınca ben de "*Sakarya'da bir Şehitler Anıtı yapılacaktı. Kaidesi'ne Sakarya Savaşı'nda şehit olan Kayseri Lisesi öğrencilerinin de isimleri yazılacaktı. Anıtı gezdiniz mi, hatırlıyor musunuz?"* diye sordum. "*Memuriyet icabı değişik illere tayinimiz çıkıyor. İzine ayrıldığımızda memlekete gidiyoruz ama eş dost ziyaretinden öyle yerleri gezmeye vakit bulamıyoruz. Ancak bu sene gittiğimde özellikle ziyaret edeceğim*." demişti. Sayın Zekeriya Afacan şehitliği ziyaret etmiş. Anıtın önünde fotoğraf çektirmiş. Şehit Kayseri Lisesi öğrencilerinin isimlerinin yazılı olduğu bölümün, 2. fotoğrafı da büyüterek çekip, tayinin çıktığı Bayburt'tan bana iadeli taahhütlü göndermiştir.

Sayın Yusuf ÖZMERDİVENLİ Hocam…

11 Aralık 2012 tarihinde kızım için Fen Bilimleri Dershanesini tanımak maksadıyla yanınıza geldiğimde makam odanızda tanışmıştık.

Ben size kendimi tanıtırken Sakaryalı olduğumu söyledim. Sizde bunun üzerine Kayseri Lisesinin 1920-1921 yılında son sınıf öğrencilerinin Sakarya Savaşı'na katıldığını ve hepsinin şehit olduğunu bahse konu eğitim öğretim yılında mezun vermediğini söylediniz.

Bende Kayseri'den Sakarya iline geldiğimde şehitlerin hatırasını bulmak maksadıyla hemen durumu araştırdım.

Sakarya Gaziler ve Şehitler Derneği Onursal Başkanı Şehit Babası Sayın Salim YARAR (Öğretmen) Bey'e konuyu anlatarak yardım istedim.

Sayın Salim YARAR Beyefendi dernek arşivinden konu ile ilgili Sakarya Savaşı kitabında ve Sakarya Şehitliğinde 1920-1921 öğretim yılında mezun olacakken Sakarya Savaşı'na gönüllü katılıp şehit olan Kayseri Lisesi öğrencilerinin hatırasını yaşatan mermer zemin üzerine işlenmiş isim listesinin var olduğunu belirtmiştir. Bugün şehitlere ait isim listesi Sakarya Şehitliğinde muhafaza edilmektedir.

Durumu belgelemek ve bildirmek için Sakarya Şehitliğinden çekmiş bulunduğum 2 adet fotoğrafı da size mektup ile göndermiş bulunuyorum.

Tüm şehitlerimize Allah'tan rahmet dilerim.

Sayın hocam sevgi ve saygılarımı sunar sağlıklı günler dilerim. 02.02.2013.

Zekeriya AFACAN
Araştırma Görevlisi
Mimar

ADRES:
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü/ BAYBURT

Fotoğraf 78: Sakarya'daki Sakarya Şehitleri Anıtı ve şehit olan Kayseri Lisesi öğrencilerinin isimleri.

Fotoğraf 79: Kayseri Lisesi Şehit Öğrenciler Anıtı Kayseri Lisesi bahçesinde

ACILARIMIZ BİZİ DİRİ TUTAN GURUR KAYNAĞIMIZDIR

Prof. Dr. Alemdar YALÇIN

Bazı yüce anıların zedelenmemesi gerekir. Onlar çok hassastır… Onlar çok soyludur **Berrak, soğuk bir bardak kaynak suyuna bir damlacık kir bulaşsa nasıl o su artık kimse tarafından içilmezse özü yüksek fedakârlıktan kaynaklanan davranışlar da kirlenir… Onları kirletmemek gerekir... Çünkü onlar hepimizi insan yapan, hepimizi başı dik ve onurlu yaşatan insanların kan, ter ve gözyaşı üzerine kurulmuştur.**

Bütün bunları yazmamın sebebi her zaman olduğu gibi yakın tarihimizin yüksek duygularından habersiz yaşadığımız dönemlerde tesadüfen öğrendiğim ve çok etkilendiğim bir olayı anlatmak içindir. Savaş görmemiş dördüncü nesil olarak bizler kanı pahasına fedakârlığın ne anlama geldiğini

bilmiyoruz. Bazan geçmişi ağzımız dolusu sorumsuzca eleştirebiliyoruz veya sanki ilahi bir güce sahipmişiz gibi geçmişi bir hâkim edasıyla yargılıyoruz.

Yıl 1981'di. Gazi Yüksek Öğretmen Okulu, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim görevlisiydim. O zamanki deyimiyle 1978 girişli öğrencilerimize mezuniyet tezi yaptıracaktık. İki öğrenci benimle çalışmak istediklerini söylediler. Bunlardan birisi şu anda doktorasını Almanya'da yapmış saygın bir bilim adamıdır. Diğeri ise mezun olduktan sonra tekrar görmediğim ve aradan yıllar geçtiği için ilişkilerimiz koptuğu Edirneli bir kız öğrencimdi. Bunlardan birine Hisar Dergisi şairlerinden Mehmet Çınarlı'yı, diğerine de o zamanlar Türk Dil Kurumu Genel Sekreteri olan Cahit Külebi'yi konu olarak seçmiştim. Her iki şairimize de toplam 15 soru soracak, konuşmaları ses bandına alacak ve deşifre ettikten sonra şiir sanatı hakkındaki değerlendirmelerini ele alacaktık.

Cahit Külebi'yi alan öğrencimiz kendisiyle görüştü ve belirli zamanlarda giderek on beş soru üzerinden sanat, edebiyat ve kendi hayatı ile ilgili bilgileri banda aldı. Okulda birlikte deşifre ettik.

Külebi, konuşmanın bir yerinde öyle bir şey anlatıyordu ki yüreğimde bir acı hissettim. Kendisinin de anlatırken gözlerinin yaşardığını öğrencim anlattı. Banttaki sesi de bunları anlatırken titriyordu. Olay şuydu: Millî Eğitim Bakanlığı, Bakanlık Müfettişi olarak teftiş amacıyla Kayseri Lisesi'ne gitmiş, teftiş sırasında merak ettiği için okul arşivinde bulunan mezuniyet defterlerini incelerken 1337 tarihli (1921) mezuniyet defterinde "**Öğrencilerimizin tamamı Sakarya Meydan Muharebesinde şehit düştüğü için mezun verememiştir**." kaydını görmüş. Onu anlatıyordu.

Bir Kayserili ve Kayseri Lisesi'nde okumuş, iki yılı Kayseri Lisesi'nde geçmiş bir kişi olarak çok duygulandım ve üzüldüm. Ama aynı zamanda büyük bir gurur da duydum. Kayseri'ye giderek lisedeki yetkililerden mezuniyet defterlerinin olup olmadığını sordum. Bana araştıracaklarını ve bilgi vereceklerini söylediler. Sonra iki kere daha belirli aralıklarla gittim. Ankara'daki görevlerim sebebiyle uzun süre kalamıyordum. Fakat bana bu defterlerle ilgili kimse bir bilgi veremedi.

Araştırmamın yarıda kalmasının sebeplerinden biri de Erasmus Üniversitesi ve Hollanda Bilim ve Eğitim Bakanlığının daveti üzerine misafir öğretim üyesi olarak Hollanda'ya gitmemdi.

Ancak ben bu bilgiye konferanslarımda ve sohbetlerimde kullanıyor her Kayseri'den gelen tanıdığıma bunun araştırılması gerektiğini söylüyordum. Cahit Külebi de Türk Dil Kurumu'ndaki görevinden ayrılmıştı. İrtibatımız kesilmişti.

1994 yılında Gazi Eğitim Fakültesi'nde dekan yardımcısı olarak görev yaparken

santralden beni bir subayın aradığını söylediler. Şu anda ismini hatırlayamayacağım sanırım rütbesi Albay olan bir subaydı. Bana Sakarya Meydan Muharebesi'nin yapıldığı alanın yeniden düzenlendiğini Kayseri Lisesi öğrencilerinin de bu savaşta şehit oldukları konusunda bilgi edindiğini söyledi. Eğer bilgi, belge ve kayıt varsa bunları gönderip gönderemeyeceğimi sordu. Tabii bunu duyunca çok duygulandım ve bu bilgiyi Cahit Külebi'den aldığımı kendisini onunla görüştürmek için gayret sarf edeceğimi söyledim.

Bir gün akşama kadar Cahit Külebi'yi yakından tanıyan yazar ve şair kim varsa bizzat arayarak İstanbul'daki telefonunu buldum. Kendisiyle görüştüm. Durumu anlattım. O da çok mutlu oldu. Seve seve görüşeceğini söyledi. Ben de adresini o subaya ilettim. Daha sonra gelişmelerden uzun süre haberim olmadı.

Yıllar sonra Hareket Dergisi'nden İstanbul'dan beri arkadaşım olan Fatih Gökdağ beni arayarak bu konuyu sordu ve Kayseri Ansiklopedisi için bazı bilgiler istedi. Bunun üzerine bu konuyu kendisine bir kere daha anlattım. 2021 yılı içinde bana bir WhatsApp üzerinde bir mesaj gönderdi. Okudum ve çok üzüldüm.

Bu yazı "*Kayseri Lisesi* ve *Sakarya Harbi*" adını taşıyordu. Kısaca bu yazısında öğrencilerin tamamının şehit düştüğünün bir yalan olduğunu söylüyor ve "Bir deli bir kuyuya bir taş atmış kırk akıllı onu çıkaramamış" atasözüne de dayanarak hiçbir tarih bilgisi, arşiv bilgisi olmaksızın sadece kendi mantıki çıkarımlarına dayanarak yorumlar yapıyor ve bu arada 9. Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül'ü de bu bilgiye inandığı için eleştirdiğini söylüyordu.

Arkadaşımız öyle bir düz mantık üzerinden hareket ediyor ki, öncelikle bu bilgilerin halen arşivlerde bulunabileceğine, kamu kurumlarının da bu bilgileri hemen açığa çıkarabileceğine inanıyor.

Bu arkadaşımız askerlik şubesi kayıtlarının nasıl tutulduğunu bile bilmiyor. Genelkurmay'da askerlik şube kayıtları toplandı. Orada askere alınan kişi için lise öğrencisi veya öğrenci diye yazmaz. Ali oğlu Süleyman, tevellüdü ve künyesi yazılır. Doğum tarihi gösterilir. Şaşıyorum. Değerli kardeşim.

Bizim de tıpkı batı ülkelerindeki gibi geçmişimize sadakatle bağlı olduğumuzu var sayıyor. Oysa özellikle bu konularda toplumsal hassasiyetlerimizi nasıl yitirdiğimizin farkında değil. Kayseri Lisesi'nde bulunan Osmanlıca ve sonraki bir döneme ait bilgilerin birçok dönem oraya görevli olarak gelenler tarafından adeta yağmalanacağından, hatta lüzumsuz yer kapladığı düşünülerek nasıl SEKA'ya (geri dönüşüme) gönderilmiş olabileceğinden habersiz.

Bu kardeşiniz size başından geçen iki olayı da burada anlattığı zaman göreceksiniz ki okumuşlar olarak geçmişe karşı duyarsızlığımız kaşarlanmıştır. 1980 yılında kamu

kurumlarındaki ve okullardaki birçok arşiv bilgisi SEKA'ya gönderilmiştir. Bunun tanıklarından biri benim. Gazi Yüksek Öğretmen Okulu arşivinin, Millî Eğitim Bakanlığı'nın 1956 yılında, Bakanlığın yanması sonucu yangından kurtarılan evrakların SEKA'ya gönderilmesi engellemiş ve Millî Eğitim Bakanlığının kurduğu bir müzeye aktarmış biriyim. Benim bu çabalarımı haber alan tasfiyeden sorumlu Emniyet Genel Müdürlüğü'nden gelen bir heyet de İçişleri Bakanlığının arşivinin SEKA'ya gönderilmek üzere olduğunu söylediler. Osmanlıca belgeleri okuyamıyorlardı. Benden yardım istediler. Bunun üzerine Bakanlık binasında bulunan ve SEKA'ya gönderilmek üzere hazırlanan belgeler arasında 1917 yılında İttihat ve Terakki Partisi'nin Ermeni Soykırımı yalanı ile ilgili hazırlattığı kitapların da bulunduğu birçok belgenin hazırlandığını gördüm. Bunların SEKA'ya gönderilemeyeceğini söyledim. Bunun üzerine dönemin İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner'e de anlatmamı rica ettiler. Kendisine anlattım. Belgelerin gönderilmesi durduruldu. Sonrasını bilmiyorum.

Kayseri Lisesi öğrencilerinin tamamının şehit düştüğünün yalan olduğunu söyleyen bu kardeşimizin sözleri üzerine Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Kütüphanesi, Arşivi ve Gazi Üniversitesi'nin diğer birimlerinden Gazi Eğitim Enstitüsü, Gazi Yüksek Öğretmen Okulu döneminde yapılmış olan öğrenci tezlerinin ne olduğunu araştırdım. Üniversite olduktan sonra geçmişe ait bu çalışmaların tamamının yer kapladığı gerekçesiyle atıldığını (geri dönüşüme gönderildiğini) içimde bir acıyla öğrendim. Bunun yapılmasına karar verenler benim öğretim üyesi arkadaşlarımdı.

Ben, Goethe'nin "Mürekkep Lekeleri" adlı Ahmet Haşim'in bir denemesini okumuştum. Orada bir mürekkep lekesinden söz ediliyordu. Benim hayalimde bu mürekkep lekesi şöyle kalmıştı: Goethe bir şiir veya ünlü eserini yazarken yazdığı kâğıdın üzerine mürekkep lekesi damlamış, o da bunu saklamış olmalıydı. Daha sonra evi müze haline getirilirken bu kâğıt masasının üstünde özel olarak saklanarak Goethe'nin anısı yaşatılıyordu.

Frankfurt'a gittiğim zaman Goethe'nin müze yapılmış olan evine gittik. Benim aklımda hep o mürekkep lekesi kalmış ve onu görmek istiyorum. Müzeyi gezdik ve sonunda çalışma odasına sıra geldi. Bir masa var ama masada mürekkep dökülmüş bir kâğıt yoktu. Oradakilere: "Hani mürekkep lekesi bu boş bir masa" dedim. Bana "Görmüyor musunuz masadaki mürekkep lekelerini?" dediler. Koyu kahverengi bir masa üzerinde biraz dikkatlice bakınca siyahi birkaç lekeyi gördüm. Bu benim için hayal kırıklığı idi. Ama Goethe'nin masasının üzerini kirleten mürekkep lekesini bile onun anısına saygıyla saklıyorlardı.

Benim gözümün önünden yukarda anlattığım olaylar bir film şeridi gibi geçti ve içim cız etti. Bize ne olmuştu böyle. Orhan Gazi'nin Bursa'da yaptırdığı cami depremde yıkılmış ve sadece bir duvar yıkıntısı kalmıştı. Dedelerimiz camiyi yeniden yapmışlar o yıkıntı duvarı Orhan Gazi'nin anısına orada bırakmışlardı.

Bize ne olmuştu böyle. Yeşil Türbe'yi yapan mimar, bu türbenin yıllar sonra hasar görebileceğini düşünüyor ve onaran çocuklarımız farklı renkte yeşil çiniyle onarmasınlar diye aynı fırında yedek çinilerini de pişirterek depoya koyuyorlardı. Biz 300 sene sonra yenileme sırasında tesadüfen bu çinileri türbenin altındaki depoda buluyorduk. Bize ne olmuştu böyle inancımızın tebliğini yapan yüce insanın ayak izini saklıyorduk... Daha birçok örnek.

Fatih Gökdağ Bey'in bana gönderdiği bu şehitliği yalanlayan yazı üzerine öğrencimi tekrar bulabilir miyim diye aramaya başladım. Çünkü o tezini ve ses kaydını saklamış olmalıydı. Ama üzerinden tam kırk koca yıl geçmişti. O sınıf 6 kişiydi ve hepsiyle ilişkim kesilmişti. Bir tek çare Facebook'tan çağırı yapmaktı. Öğrencilerime bir çağrı yaparak bana yardımcı olmalarını bu öğrencimin adres ve telefonunu bilenlerin bana yazmalarını istedim. Ancak şu ana kadar bir haber gelmedi.

Bu konuda bir anımı daha tanıklarıyla anlatmak isterim. Kayseri Lisesi ile ilgili olarak anımı Atatürk Lisesi'nde anlatmıştım. Ankara Atatürk Lisesi Taş Mektep'in devamıdır. Burada Edebiyat öğretmeni olarak görev yapan değerli Türkan Hocaoğlu bana Taş Mektep'in öğrencilerinin de Sakarya Meydan Muharebesi'ne katıldıkları ve şehit düştüklerini söyledi. Bunun üzerine kayıtlarının olup olmadığını sordum. Dönemin müdürüne birlikte gittik. Kendisine Osmanlıca kayıt defterlerinin olup olmadığını sordum. Müdür Osmanlıca kayıtlarının olduğunu söyledi. Bunun üzerine görebilir miyim, diye sordum. Çok vatansever biri olduğunu söyleyen müdürümüz bana Millî Eğitim Bakanlığı'ndan izin almam gerektiğini söyledi. Yine bir tipik bürokrat yokuşa sürücülüğü ile karşı karşıya kaldım. Üzüldüm, kırıldım ve tabii elbette hocam demesini beklediğim insanın bu tavrı bürokratik süreci işletmeme mâni oldu. O arşiv ne oldu? Halen bilmiyorum.

Sakarya Meydan Muharebesinde tamamı şehit olan gençlerimizin anılarını kirletmemek için şunu bilmemiz gerekiyor ki kardeşimizin sandığı gibi bilgiler Genel Kurmay Başkanlığı arşivinde değildir. Türkiye'deki bütün askerlik şubelerinin bilgileri Millî Savunma Bakanlığı'nda toplanmış saklanmaktadır. Halen bu askerlik şubesi kayıtları tasnif edilmemiş ve yayınlanmamıştır. Araştırmacılara da açık değildir. 2011 yılında Gazi Üniversitesi adına yaptığımız bir alan araştırması için MSB'ye resmi yazıyla başvurduğumuz zaman bu bilgilerin verilemeyeceği söylenmiştir. İnşallah başlarına bir şey gelmez.

Bu kayıtlarda künye hazırlanırken baba adı, doğum tarihi ve memleketi yazılmaktadır. Sakarya Meydan Muharebesinde İstiklal Madalyası alan askerlerin künyeleri yayınlanmıştır. Oradan görülebilir. Şehit kayıtlarında da hiçbirinin mesleği, okulu yazılmaz. Hele gönüllü olarak gidenler böyledir.

Sakarya Meydan Muharebesini maalesef barışın çocukları olarak biz Kore Savaşı veya Kıbrıs Barış Harekâtı gibi bir şey sanıyoruz. Bu iki kahramanlık destanını küçümsediğim için söylemiyorum. Sakarya Meydan Muharebesi bir Melhame-i Kübra'dır. Siper kazılmamış ve göğüs göğüse yüzlerce kere süngü muharebesi yapılmış bir savaştır. Bu savaşın dokuzuncu onuncu günü neredeyse savaş kaybedilecek, Ankara düşecek gibi olur.

Bu yazıyı yazan kardeşiniz Kırıkkale'de Pehlivanlı Aşireti üzerinde bir araştırma yaparken 1337 tarihinde Genel Kurmay Başkanlığı'ndan Pehlivanlı Aşireti'nden Bedirhan Pehlivanlı'ya gönderilen bir yazıyı gördüm. Gazi Üniversitesinin uluslararası tanınan bir dergisinde belgeyi yayınladım. Bu yazı mealen durum anlatıldıktan sonra "**Allah rızası için eli silah tutan herkesin cepheye gönderilmesi**" diyordu. Pehlivanlı oymağının yaşayanları 300-400 atlının gönderildiğini söylüyor. Kayıtları var mı? Bilmiyoruz. Kırşehir'in Hamid Kasabasındaki Ceritli Hamid Bey'e de böyle bir yazının gittiği 450 atlı ile Sakarya Savaşı'na katıldığı bilgisine ulaştık. Bunların da askerlik şubesi kayıtları var mıydı, kaçı şehit düştü, kaçı geri geldi, bilmiyoruz.

Toplumunun bütün sorumluluğunu üzerinde taşıyan bir aydın olarak yüzde bir ihtimal dahi olsa böyle gurur duyacağımız acılarımızla karşılaştığımız zaman çok dikkatli düşünmek ve çok dikkatli kalem oynatmak zorundayız.

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ'NDE ŞEHİT OLAN KAYSERİ LİSESİ ÖĞRENCİLERİ

Vildan (Ersöz)Baloğlu*
18 Mart 2023

Kurtuluş Savaşı Tarihi'mizin bilinen gerçekleri yanında ne yazık ki henüz bilinmeyen birçok gerçeği de vardır. Bilinen gerçekleri kısaca özetlersek: Birinci Dünya Savaşı sonunda İtilaf Devletleri tarafından Osmanlı İmparatorluğu'nun işgal edilmesi karşısında 1919-1922 yılları arasında Misak'ı Milli sınırları içinde ülkemizin bütünlüğünü korumayı amaçlayan yurtseverlerin mücadelesi çok çetindir. Çünkü bu savaş hem askeri, hem siyasi, hem de ekonomik anlamda "Yoktan Var Olma, Zafere Ulaşma ve Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir." anlayışı ile Cumhuriyete kavuşma savaşıdır. **Sakarya Meydan Muharebesi, Kurtuluş Savaşımızın en önemli dönüm noktası olmuştur.** 23 Ağustos 1921 -13 Eylül 1921 tarihleri arasında 22 gün 22 gece süren ve 100 km'lik alanı olan bu mahşerden kurtuluşu, 26 Ağustos 1920'de Başkomutan Mustafa Kemal'in" Çizgiye Bağlı Cephe Sistemi" taktiğini

* Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Gazi Yüksek Öğretmen Okulu 1982 Mezunu

değiştirerek "Hattı müdafaa yoktur; sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Vatanın her karışı vatandaşın kanıyla sulanmadıkça terk olunamaz ." emri sağlamış ve zaferi getirmiştir. İşgal kuvvetlerinin Ankara'ya ulaşması, özellikle Polatlı ve Haymana'da her karış toprak şehit kanıyla sulanarak engellenmiş ve 13 Eylül 1920'de düşman kuvvetleri Sakarya'nın doğusundan temizlenmiştir.

Bu askeri sonucun yanında Kars Antlaşması, Ankara Antlaşması; İngilizlerle Esir Mübadelesi imzalanmış ve İtalyanlar Anadolu topraklarından çekilmiştir. 19 Eylül 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Mustafa Kemal'e Gazilik ve Mareşallık unvanı verilmiştir.

Daha sonra Büyük Taarruz 26 Ağustos 1922'de başlamış 30 Ağustos 1922'de Dumlupınar Meydan Muharebesi ile yenilgiye uğrayan Yunan kuvvetleri geri çekilmiş ve 18 Eylül 1922'de Anadolu Yunan işgalinden tamamen kurtarılmıştır. 11 Ekim 1922'de imzalanan Mudanya Ateşkes Antlaşması ile Kurtuluş Savaşı sona ermiştir.

Elbette Kurtuluş Savaşımızın bilinen gerçekleri bu kadar kısa özetle anlatılamaz. Ancak bu yazımızda bu bilinen gerçekleri hatırlatarak **kurtuluşu getiren bu savaştaki bilinmeyenleri, belge yok denilen şehitlerimizi de bilinen gerçeklere belgesiyle eklemeyi de şehit kanıyla yoğrulmuş bu vatanda yaşayan bir eğitimci olarak insanlık borcu kabul etmem gerekmektedir. 1982 Ankara'ya Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyat Öğretmenliği Bölümü (Şimdiki adı ile Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği) mezunu olarak bitirme tezim, o dönem doktor olan Hocam Prof.Dr. Sayın Alemdar Yalçın gözetiminde Cahit Külebi üzerinde çalışarak gerçekleştirilmiştir. Tez hazırlama dönemimde TDK genel yazmanı olan Sayın Cahit Külebi ile görüşmeler TDK'deki ofisinde yapılmıştır.** Çalışma yöntemimiz Sayın Külebi ile röportaj şeklinde olup tüm konuşmalar, görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Cahit Külebi'den kendi anlatımıyla şiirlerini tanımlaması istendiğinde, gerçeklere odaklandığını, bireysel değil toplumsal yaklaşımı esas aldığını; heceye yakın, kendini özgü bir söyleyişi olduğunu; sade, temiz bir dil ve yeni romantizm anlayışı ile yazdığını anlatmıştır.

1917'de doğduğunu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olduğunu; Antalya ve Ankara'da edebiyat öğretmenliği , İsviçre'de kültür ateşeliği, milli eğitim müfettişliği ve başmüfettişliği yaptığını ve halen TDK Genel yazmanlığını sürdürdüğünü belirtmiştir. Sanatçıya 1917 doğumlu olarak Kurtuluş Savaşı gerçeğini bizzat yaşadığı, öğretmen ve müfettiş olarak okullarda Kurtuluş Savaşı esnasında öğrencilere yüklenen sorumluluğun neler olduğu konusundaki düşünceleriniz ve Kurtuluş Savaşı gerçeği altında yazdığınız şiirler ... diye soruya başlanmış ancak sanatçı soruyu keserek

uzun uzun dalmış ve sonra şöyle devam etmiştir: **"Kurtuluş Savaşı gerçeği... Evet... Biz şimdi edebiyattan vazgeçelim... Müfettiş olarak Kayseri Lisesi'ni denetlerken Kurtuluş Savaşı sonuna ilişkin bir belge gördüm... Belgeyi okuyunca ağladım... Kayseri Lisesi Mezuniyet Defteri'nde " Son sınıf talebeleri gönüllü olarak Sakarya Savaşı'na katılıp hepsi şehit olduğundan okul mezun verememiştir'' yazıyordu.** Çünkü 1921 yılında savaşa giden lise sınıflarında bulunan gençlerden yalnızca biri sağ olarak dönmüştü... Hepsi şehit olmuştu..." Cahit Külebi bundan sonra uzun süre duraklayıp konuşmasına da ara vermişti. Çok duygulanmıştı. Adeta o günleri yeniden yaşıyordu. ''Bu vatan kolay kazanılmadı. Vatanın her köşesinden; erkeği ile, kadınıyla, yaşlısıyla, genciyle hayatının baharında öğrencisiyle yediden yetmişe topyekun Vatan Müdafası'na koşan ecdadımız sayesinde biz bu gün Şanlı Bayrağımız'ın altında hür ve bağımsız yaşıyoruz, kıymetini bilelim'' dedi. Konuşmasına devamla: Türk Kurtuluş Savaşı, bir milletin bağımsızlığı uğruna döktüğü kan ile yazılmış büyük kahramanlık destanıdır.

Babası, dedesi Trablus'ta, Balkan Harbi'nde Çanakkale'de şehit olmuş, ana kuzusu çocuklar, gencecik delikanlılar. Dokuz Cephede Savaş'ın bedelini bu ana kuzuları, çocuk yaştaki''büyük adamlar'' ödedi.

Çanakkale cephesinde şehit olan askerlerin yarısına yakını mektepliydi. Gencecik yaşındaki lise ve üniversite öğrencileri, öğretmenler, doktorlar, avukatlar, mimarlar, mühendisler… şehit oldu.

Çanakkale'ye gönderilecek 20'li, 30'lu, 40'lı yaşlarda kimse kalmayınca, ortaokul, lise öğrencileri babalarının yerini doldurmak için cepheye koştular. Çanakkale'de, Millet olmanın şuurunu ve gururunu kazandık. Sadece Çanakkale Savaşı'nda değil; Sakarya Meydan Muharebesi ve Milli Mücadele'nin her safhasında aynı duygular yaşanarak bu vatan kazanıldı. Ardından bu ruhla Kurtuluş Savaşı'nı kazandık.

Savaş bitip de sıra ekonomik savaşa gelince Çanakkale'ye gidip de gelmeyenlerin acısını bir kez daha yaşadık. Çünkü cephede kaybettiğimiz ortaokul, lise ve Üniversite öğrencileri, yani Yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin beyin takımı olacak bir nesli kaybettiğimizi anladık.

Unutkan Milletiz.

Geçmişte yaşadığımız onca acıyı unuttuk. Bazıları çocuklarına rapor alarak Doğuda, Güneydoğuda şehit olacak diye askere göndermiyor.

Özellikle mektepli genç askerler eğitimlerini yarıda bırakarak nasıl fedakârlıklar ortaya koydu? Onlara bu ruhu veren neydi, hangi güçtü? Bugünlere nereden ve nasıl gelindi? Dünün o felaket dolu olaylarından memleket nasıl kurtarıldı? Her biri bir

mucize sayılan Genç Mekteplileri unutmamak bugünün gençleri için milli bir görevdir.

Bu vatan bizimdir diyerek, yürekleri vatan sevgisiyle yanarak, milli birlik ve beraberliğimizin en güzel örneğini vererek, bizlere bu cennet vatanın kalması için canını feda eden bu insanları unuttuk.

Onlara minnet borcumuzu ödemek için; bu gün bizi bölmek isteyen iç-dış güçlere, dosta- düşmana karşı milli birlik ve beraberlik içinde, Çanakkale Ruhu ile: "Bu vatan bizimdir'' diye haykırıp sahip çıkmalıyız. Ruhları şad olsun!...

Evet Sakarya Meydan Muharebesinin kahraman aziz şehitlerinden; Kayseri Liselileri tozlu raflarda unutulmaktan, Kayseri Lisesi'nin teftişinde Müfettiş Cahit Külebi tarafından açığa çıkarılmıştır. Kayseri Lisesi'nin aziz şehitleri... Tüm şehitlerimiz gibi sizlerin de önünde saygı ile eğiliyoruz.

1982 yılında öğrendiğim bu gerçeğin "Bilinmeyen, belgesi yok denilen olduğunu" tez danışman Hocam Prof. Dr. Sayın Alemdar Yalçın'ın 2022 Ağustosunda beni aramasıyla öğrendim. Tez hazırlama dönemimde TDK genel yazmanı olan Sayın Cahit Külebi ile görüşmeler TDK'deki ofisinde yapılmıştır. Çalışma yöntemimiz Sayın Külebi ile röportaj şeklinde olup tüm konuşmalar, görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Bu ses kayıtları yazıya geçirilerek basılı tez haline getirilmiş ve 1982'de Üniversite Tez Kurulu tarafından bitirme tezi olarak onaylanmıştır. Basılı Tezim'in ve ses kaydı olan kasetin bir nüshası bana verilmiş, bir nüshası da Üniversite Arşivine konmuştu. **Prof.Dr. Alemdar Yalçın Hocam Üniversite Arşivindeki nüshayı (belgeyi) almak için Gazi Üniversitesi'ne gittiğinde yer açmak için onları dönüşüme gönderdikleri cevabını alır.** Bunun üzerine beni arayıp bende ki nüshanın durup durmadığını sordu. "Duruyor halen saklıyorum Ağustos ayında Ankara'ya geleceğim getireyim hocam" dedim. Getirdim 40 yıl önceki kaseti açmak için TRT Genel Müdürlüğüne gittik fakat baştan yarım saatlik bölümünü kurtaramadık. Benim gerçeği öğrenmemden 40 yıl sonra (1982 tez yazımı 2022 hocamın araması) artık **"Bilinen, belgesi olan gerçek."** Bu gerçeği ortaya çıkaran merhum Cahit Külebi'ye, herkesin öğrenmesini sağlayan Hocam Prof.Dr. Sayın Alemdar Yalçın'a, kitabın yazarı Meslektaşım Sayın Yusuf Özmerdivenli'ye şükranlarımla... Kayseri Lisesi'nin Sakarya Şehitleri Öğrencileri'nin önünde bir kez daha saygıyla eğiliyorum. Tarihi gerçekler geç de öğrenilse değişmez. Ruhunuz şad olsun...

KAYSERİ LİSESİ ÖĞRENCİLERİ'NİN ÖRNEK DAVRANIŞI FİLM OLUYOR

hayata döndü

■ Kayseri'de üçüncü kez kalp kapağı ameliyatı olan hasta sağlığına kavuştu. Evli ve 4 çocuk annesi 51 yaşındaki Şahzade Taştan (51), ilk mitral kapak ameliyatını 20 yıl önce oldu. 3'te

için tören!

■ Hac farizasını yerine getirmek için Kutsal topraklara gidecek Talaslı Hacı adayları için Merkez Dedeoğlu Camii önünde bir tören düzenlendi. Törene hacı adayları ve çok sayıda vatandaş katıldı. 7'de

YA İSTİKLAL YA ÖLÜM

Kayseri Taş Mektep'in şehit ola öğrencilerinin hikayelerini konu edinen 'Taş Mektep-İstiklal Ya Ölüm' ad sinema filminin çekimlerine başland

Ruhları şad olsun!

Kurtuluş Savaşı sırasında okullarını bırakıp Kurtuluş Savaşı'nda cepheye giderek, şehit olan 63 öğrencinin hikayelerini konu edinen 'Taş Mektep -Ya İstiklal Ya Ölüm'ün Beykoz'da başlayan çekimleri Manisa'nın Kula ilçesinde kurulan sette sürdü. 1920-1921 öğretim yılında Kurtuluş Savaşı'na katılmak için Kayseri Lisesi'nin son sınıfından ayrılıp cepheye giderek şehit olan 63 öğrencinin hikâyesini Yılmaz Karakoyunlu senaryolaştırdı.

15 Şubat'ta vizyonda!

Altan Dönmez'in yönettiği 'Taş Mektep-Ya İstiklal Ya Ölüm'de başrolleri Orhan Kılıç, Ayça Varlıer, Feride Çetin, Bora Akkaş, Barış Hayta, Hazım Körmükçü, Elit İşcan

Fotoğraf 80: Kayseri Lisesi son sınıf öğrencilerinin gönüllü olarak Sakarya Savaşı'na katılıp şehit olduklarını ulusal film şirketi Taş Mektep adıyla sinemaya aktardı. Filmin çekimine başlandığını belirten gazete haberi.

SAKARYA CEPHESİ*

Sakarya cephesinde savaş çok çetin geçiyordu. Mustafa Kemal Paşa Sakarya cephesinde idi. İcra Vekilleri heyeti Reisi Fevzi Çakmak Paşa Batı cephesi birliklerinin Yunan ordusu ile aralarında büyük bir mesafe bırakarak ordunun Sakarya Nehir'inin doğusuna çekilmesini ve savunmayı bu hatta devam ettirmesine karar verdiler.

14 Ağustos da harekete geçen Yunan ordusu 23 Ağustos tarihinde üçüncü kolordusu ile taarruza geçti. Millî kuvvetler birinci ve ikinci kolordularıyla kuşatıcı taarruza başladı. Birinci Ordu Haymana, ikinci Ordu ise Mangal Dağı'nın güneydoğusunu kuşattı. Kayserili öğrenciler ikinci kolordu Gurup Komutanı -Adana Haçın savaşında bulunan- Albay Sefahattin, Adil Paşa'ya bağlı Dördüncü Tümen Komutanı Albay Mehmet Sabrı Erçetin emrindeki birlikte savaşıyorlardı. Omuz omuza yapılan çatışmalarda Yunan ordusuna geçit vermeyen birçok askerimiz şahadet mertebesine erişti.

Yirmi iki gece, yirmi iki gündüz süren savaş sonucunda Yunan ordusu geri çekilmek zorunda kaldı. Eskişehir-Afyon hattına çekilen düşman ordusu toparlanmasını önlemek için takip başlatıldı. Düşman bozguna uğramıştı bir kez fırsat vermemek gerekiyordu.

Mustafa Kemal Paşa'nın bu savaşta söylemiş olduğu, "**Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh ise bütün vatandır topraklarıdır**." sözü elbette ki savaşan askerlerimizin üzerinde çok etkili olmuştu...

Aralıksız devam eden düşman saldırıları bütün cephelerde durduruldu. Düşmanın cepheye kuvvet kaydırması da sonuç vermedi. Mustafa Kemal Pasa emir verdi: "Vakit bu vakittir: silin bu düşmanı!" Bunun üzerine Türk askerleri "Allah Allah ve Allahuekber!" nidaları ile süngüyü tüfeğe takıp siperden fırladılar. Bu kükremiş selin önünde duramayan Yunan ordusu bir daha kendine gelemeyecek şekilde mağlup oldular.

. Kayseri Lisesi'nde 1921 yılında diploma heyecanı yaşanmadı. Alt sınıfların karneleri düzenlenip verildi. Kütüğe notlar geçti. Son sınıflara ne yazacağım diye düşündü müdür. Sonra gözyaşları ile ve eli titreyerek şu kaydı düştü;

" Son sınıf talebeleri gönüllü olarak Sakarya Savaşı'na katılıp hepsi şehit olduğundan okul mezun verememiştir."

* Kalkan Yüksel, Milli Mücadelede Kayseri. Kayseri 2020

ÖĞRENCİLERİNİ CEPHEDE ŞEHİT VEREN BAŞKA LİSE VAR MI? İNANDIKÇA YAŞARSIN!

Kayseri Lisesi şehitlerinin aziz ruhlarına!

Bir Ağustos akşamı düştüler gönlümüze,
Lisenin bahçesinden ülkemin on gülü.
Bunlar can siperidir geçmişimizden bize,
Sakarya'dan aldılar o en büyük ödülü.
Kayseri Lisesi'nden bekçiler sunduk yurda,
Onlar aramızdalar, bakınız işte, burda!

Kınalı mendilini koynuna koyup gitti,
Bir karanfil bıraktı sınıf sıralarına.
Türk'ün onuru için ölmeye yemin etti,
Güvenle baksın diye evlatları yarına.
Atası akbabadır; düşman güvercin bilmez!
Türk ölmeye yürürken onursuzca eğilmez!

Bayrağını, yurdunu sevmek bir bedel ister,
Bu okuldan çıkanlar, verdiler o bedeli.
Haydi yiğidim uyan, haydi kendini göster!
Unutma, arkandadır düşmanın kirli eli!.
Sana da gün gelirse ölmek için koşarsın,
Unutma ey yiğidim, inandıkça yaşarlar!..

Muhsin İlyas SUBAŞI

Kayseri Lisesi'nde okumadım, ama eğer bir lisede okumam gerekseydi, mutlaka burasını tercih ederdim. Bu liseyi seçişimin sebebi, okulun Osmanlı döneminde kurulmuş ilk lise olmasından değil, ya da adının böyle bir mirastan dolayı popüler olmasından da değil; bu lisenin cumhurbaşkanları, başbakanlar, bakanlar, üst düzey bürokratlar, ülke genelinde seçkin aydınlar yetiştirmiş olmasından hiç değil; bu ülkenin geleceği için sınıf sıralarından alıp cepheye gönderdiği son sınıf öğrencilerini şehit vermiş olmasındandır...

Tabii bunlar kader meselesi, ne bizim burada okumayı istememiz gerçekleşecek bir olaydır, ne de o evlatlarımızın şehit olmasının önüne geçilmesi mümkün olan bir meseledir. Bunların bilincinde olan birisi olarak bir gün bu lisede konuşma yapmaya davet edildim. Kendi mezun olduğum okul için herhangi bir şiirim yoktu, ama bu lisenin o mümtaz evlatları için yukarıya aldığım şiiri yazmıştım. İlk defa gidip orada bu şiiri okuyacaktım. Büyük bir

heyecanla okula gittim. Öğrencileri okulun konferans salonuna toplamışlar. Okul Müdürü beni takdim etti, kürsüye çıktım.

"Gençler, bakın yaşasaydılar bizim dedelerimiz olacak bu lisenin son sınıf öğrencileri, 1921'de cepheye gidiyor ve bir daha dönmüyor. Onların bıraktıkları sıralarda oturuyorsunuz. O sıralarda onların alın teri değil, kanlarının kokusu var. Onlar orada ölmediler. Biz, daha doğrusu bu millet onları gönüllerinde, heyecanlarında yaşatıyorlar. Onları daha güçlü bir şekilde sizin heyecanlarınıza sinmiş birer ideal olarak duygularınızda yaşatmanız gerekir.

Sahip olduğunuz imtiyaz size böylesine ağır bir sorumluluk da yüklemektedir.

Bu sözlerim etkili olmuş olacak ki, gençler dikkat kesilip dinlemeye başladılar. Bu defa sözlerime devam ettim:

Bu lise, biliyorsunuz 1893'te kuruldu. Türkiye'de yüz yaşını aşan çok az lise vardır. Şu an 110 yaşının üzerinde. Buradan yukarıda sözünü ettiğimiz vasıfta çok önemli isimler çıktı. Ülkenin kaderinde rol oynadı. Onların varlıkları ve başarıları bu lisenin itibarını daha da arttırdı. Benim gibi birçok insan, burada okuyamamanın hüznünü yaşayarak hayata baktı. Onlara bu hizmet şansını verenler ise en az onlar kadar şerefe sahip şehitlerimizdir. Sanırım Türkiye'de hiçbir lise, böylesine bir şehit tablosuyla onurlanmamıştır. Bakınız onların hikâyesinden kısaca söz edeyim size:

1920/21 öğretim yılı Kayseri Lisesi'nin hüzün yılıdır. O yıl, cephelerde savaşlar, bütün şiddetiyle sürmektedir. Ülke, bağımsızlığını elinde tutabilmek için erkeğiyle, kadınıyla, genciyle, yaşlısıyla seferberlik halindedir.

Her sabah eli silah tutabilen çocuklar bile, kalkıp bayramlıklarını giyerek askerlik şubesine koşmakta ve cepheye gidebilmek için görevlilere yalvarmaktadır.

Böyle heyecanlı bir ortamda, Sakarya Meydan Muharebesi'ne taze güç gereklidir. Kayseri Lisesi'nin son sınıf öğrencileri, toptan askere alınırlar. Kalemlerini sıralarının üzerine bırakan çocuklarımız, kılıçlarını alır, tekbirlerle cepheye koşarlar.

Bugüne kadar, bağımsızlığına el sürdürmemiş bir millet, son savaşını da alnının akıyla, kanı ve canını sebil ederek kazanır. Savaş bitmiş, istiklâlimiz ilân edilmiş ve kalanlar evlerine dönmüşlerdir. Ama Kayseri Lisesi'nden askere giden çiçeği burnunda on evladımız, Mustafa oğlu İsmail, Osman oğlu Ahmet, Şükrü oğlu Seyit Ahmet, Ahmet oğlu Mustafa, Numan oğlu Mehmet, Hacı Ahmet oğlu Mustafa, H. Mehmet oğlu Halil, Nuh oğlu Cemal, Emin oğlu H. Mehmet ve Derviş oğlu Ahmet bir daha gelememişlerdir.

Onların gül yüzü bu toprağın, kanları ise bayrağımızın rengini oluşturdu. O yılki mezuniyet defterine ise çok kısa bir not düşüldü: "Lise, son sınıf talebelerimiz Sakarya Meydan Muharebesine gidip cephede şehit düştüğünden bu öğretim yılında mezun

verememiştir bu ülkede? Siz işte böyle imtiyazlı bir okulda onların misyonuna talipsiniz. Bu, öyle sıradan bir okul değildir." Araştırın bakalım, öğrencilerini Kurtuluş Savaşında şehit veren çok az lise vardır. Bu, size bahşedilmiş bir eğitim madalyasıdır"[383].

Size bir önemli meseleyi daha anlatayım: Bir ara Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Anadolu'ya taşınması gündeme gelir. Bu iş için seçilen il Kayseri, seçilen bina da bu binadır. Hani, Allah korusun, bir aksilik olsa da Yunanlıların ilerlemesi durdurulmasaydı, Meclis buraya gelecekti ve belki de bu savaşı kazanmamıza rağmen, TBMM buradan gitmeyecekti. Bu bina ayrıca böyle bir onur ödülüne daha sahiptir. Böyle bir binada öğrenim görüyor olmanın sizlere getirdiği sorumluluklar büyüktür. Bakınız okulunuzdan çıkınca hemen bir kilise görürsünüz. Bu kilisenin cemaati olan Ermeniler, bu Lise'nin yapımını engellemek için o tarihlerde yıllarca uğraşmışlardır. Yani, bu binanın her taşında ayrı bir olayın hikâyesi vardır. Bunları dikkate alarak burada talebe olmak ve buradan o ruh ve heyecanı taşıyacak idealizmle diploma almak gerekir. Yeri gelmişken, bir enteresan ama düşündürücü notu daha aktarayım: Bu lisenin inşası başlar, ilk katı yapılır, şu karşınızda görünen kilisenin cemaati ayaklanır, "Kilisemizin Erciyes'e bakan cephesini kapatıyorsunuz" diye. Bunlar Erciyes'e bakarak mı ibadet ediyorlar ki, bu binaya karşı çıkıyorlar? Hayır değil: Kendilerinden başka eğitilmiş insan bulunmasın bu şehirde. Yıllarca bunun mücadelesini verirler. Sonunda bu binanın ikinci katına başlanılır. Onlar niye karşı çıkıyorlardı biliyor musunuz? Türk çocukları okumasın, işçi ırgat, köylü olarak kalsın diye. Çünkü kendileri çocuklarını okutuyorlardı. Türkler yöneten değil, yöneltilen olarak kalsın diye. Bu bina böyle bir macerayı da anlatmalıdır size. Bugün burada okuyanlara devletin bahşettiği böyle bir imtiyaz var. Bu şansın sahibindeki heyecan, sokak aşkına değil; ilim aşkına, hizmet aşkına yönelik olmalıdır!

Arkasından yukarıya aldığım şiirimi okudum, okurken duygulandım. Baktım salonda da gözyaşlarını silen çocuklar var. Konuşmam bittikten sonra etrafımı çoğunluğu kızlardan oluşan öğrenci grubu sardı. Böyle şeyleri duymadıkları için yapılacak konuşmanın da hatıra, fıkra türünden olacağını düşündüklerini söylediler.

Bakınız, çok etkileyici ama o ölçüde de başımızı iki elimizin arasına alıp düşünmemizi gerektiren bir tablodan söz edeceğim:

Bundan otuz yıl kadar önce, Kültür Müdürlüğü'ne eleman alınacaktır, imtihan açılır, kırk kadar lise mezunu başvuruda bulunur. Bunlara çeşitli sorular sorulur. Bu sorulardan bir tanesi şöyledir: "*İstiklal Marşı'nı kim yazdı*?"

Lise diplomasıyla onurlandırdığımız genç insanların verdiği cevap kahredicidir: İstiklal

[383] Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli, Haz.Yusuf Özmerdivenli, C.1, S 275, Kayseri Lisesi Yayını, Ankara 1997.

Marşı'nın yazan olarak Atatürk yazanlar vardı, Namık Kemal yazanlar vardı, Yahya Kemal yazanlar vardı, Tevfik Fikret yazanlar vardı. Tabii Âkif'i yazanlar da vardı ve diğerlerini yazanların sayısı Âkif'i yazanlardan da kat be kat fazlaydı!..

Şimdi buradan ülke genelindeki eğitim durumumuza bakalım: Kayseri böyle de ülke geneli bundan farklı mı? Bir TV muhabiri aynı soruları sokaktaki adamlara sordu. Onların verdiği cevaplar da üç aşağı, beş yukarı bundan farklı değildi. Onlar da Yahya Kemal'den Namık Kemal'e, İnönü'nden Atatürk'e kadar bir hayli isim sıraladılar. Avam ifadesiyle topçuları ve popçuları bilen yeni nesil, atasını tanımıyor. Geçmişinden haberi yok. Tarihinden haberi yok. Şehirleri insan kalabalığıyla şişirdik şehirleri insan kalitesiyle zenginleştiremedik. Bu lisenin çocukları, kendilerine bu sınıf sıralarını emanet eden geçmişinin fedakârlığından böylesine uzaklaştıran suç yalnız onlarda mıydı? Hayır! Başta eğitim sistemimiz suçludur.

Bunları, bir hamaset hikâyesi anlatmak için yazmıyorum. Şehirleşmenin en önemli göstergelerinden birisi olan eğitim kurumlarımızın şehirlerdeki durumunun bir prototipi olarak, üstelik geçmişinde böylesine acı ama onurlandırıcı bir mirasa sahip olmalarına rağmen, kayıtsız duruşlarının incitici sonuçlara gitmemesi için söylüyorum bunları. Bu lise diğerlerine bakarak belki de yine en iyisi. Çünkü seçkin talebelerle kalite yükseltilmiş, önemli kişiler yetiştirmiş gözüküyor.

Bugün bu ülkede çocuklarımız, geleceklerinden habersiz olarak sınıflara dolduruluyorlar. Heyecan yok, ideal yok, daha doğrusu ruh yok. Sürüleştirilmiş bir kitle, şuursuz bir içgüdü paranoyasına teslim edilmişler.

Bu ülkede eğitim kaosu yıllardır nasıl inatla sürdürülür ki, bu kadar öğretmen yetiştirilmesine, bu kadar okul açılmasına, bu kadar masraf edilmesine rağmen, gelecek kaygısı duyamayan bir nesil yetiştirme inadı sürdürülüyor. Gençlerimiz geçmişinin fedakârlığından böylesine uzaklaşırken suç yalnız onlarda mıydı? Hayır! Başta Eğitim sistemimiz suçludur. Bu ülkede eğitimi standart şablonlara oturtmak yerine bu eğitim kurumlarında o şehirlerin özelliklerini, insanlarını, o şehre canını, gönlünü, emeğini, bilgisini ve parasını harcamış seçkin insanları öğretmelidir.

Çevresini, bölgesini, şehrini tanımayan bir nesil ülkenin neyinden haberdar olacaktır? Biz eğitimde bu ilkel çarkı kıramadığımız sürece bu sıkıntılar devam edip gidecek ve böylece yetişen nesil geçmişine değil kendi basit duygularına yenik düşecektir[384].

[384] , Muhsin İlyas SUBAŞI, Şehirname, Kayseri Büyük Şehir Belediyesi Yayını, Kayseri 2011, s.455.

ŞEHİTLER[385]

Kalem Ordusu'ndan yani Kayseri Lisesi son sınıf talebelerinden hiçbiri zaferi göremedi. Zaten onları cezbeden de zafer sarhoşluğu değil, zaferin kendisi, kevserin hasretiydi.

Şehitler gittikleri yerde türlü nimetlere gark olacak şehitler… Dünyaya bir kez daha gelmek, Bedir'de, Uhud'da, Çanakkale'de, Sakarya Savaşı'nda bir daha şehadet şerbetini tatmak isteyecek şehitler, sizi hangi mezar layıkıyla bağrında misafir edebilir ki! Hangi toprak, hangi tarih kandırabilir! Siz Rabbimizin iki cihan ihsanıyla nimetlendirilmiş şehitler.

Savaş sonrası künyeler toplanıyor, kayıtlar tutuluyor. Şehitler teker teker ebedî istirahatgâhlarına konuluyor...

Komutan emir erine "Yaz!" dedi.

-Derviş oğlu Ahmet, Mustafa oğlu İsmail, Osman oğlu Ahmet, Şükrü oğlu Seyit Ahmet, Ahmet oğlu Mustafa, Numan oğlu Mehmet, Hacı Ahmet oğlu Mustafa, Hacı Mehmet oğlu Halil, Nuh oğlu Cemal, Emin oğlu Hacı Mehmet... Bunların da hepsi Kayseri'den Kayseri Lisesi'nden. Yazdın mı? Bir dakika Derviş oğlu Selim. Bu da Kayseri'den kalem ordusundan. Şu künyesi. Bir adet saat, üzerinde "Gülsen'e" yazılı bir zarf, bu neymiş bir dakika. Yaz, bir de yazma. Muhtemelen sevdiceğinindir. Bunu da kaydedin. Yok yok, bunu üzerinden hiç almayalım.

Şimdi diyeceklerimi iyi dinleyin. Bu şehitlerimizin ailelerine künyelerini teslim ederken birer tane de bayrak götüreceksiniz ve diyeceksiniz ki "Oğlunuz bayrak oldu!" Anlaşıldı mı? Ne diyeceksiniz?

-Oğlunuz bayrak oldu!

Biraz sonra muhtar, sağ elindeki bastondan kuvvet alarak Derviş Emmi'nin evi önündeki kalabalığa yaklaştı. İhtiyar, gür bir sesle:

-Derviş Ağa, Fatma Bacı ne ağlıyonuz yav! Sevinin sevinin! Kaç ana babaya nasip olur bu şeref?

Bastonunu yüzlerine uzatarak:

-Sen bayrak babası, sen bayrak anası oldun. Daha ne istiyonuz?

Derviş Emmi ile Fatma Bacı artık ağlamıyorlar. Yüreklerindeki üzüntü yerini sükûnete ve iftihara bırakıyordu... Gülsen kalabalığın içinde, gözyaşlarını içine akıtırken dudaklarından bir iki cümle dökülüverdi:

-Ben, bayrak sözlüsü, bayrağa kurban...

---

[385] Vedat Ali Tok, Kayseri Lisesin'den Nura Koşanlar, İstanbul 2003.

LİSELİ ŞEHİTLER DESTANI YÂHUT KAYSERİ LİSESİNDEN NÛRA KOŞANLAR

Bekir OĞUZBAŞARAN*

Son yıllarda yayınladığı yazılar ve kitaplarla dikkatleri üzerine çeken Vedat Ali Tok'un bir kitabının adı bu.

Vedat Ali Tok, Kayseri'de yaşayan bir yazar. Sağlık Meslek Lisesi'nde edebiyat öğretmeni. Daha önce Kayseri Lisesi'nde yıllarca hocalık yaptı. Edebiyat öğretmenliğinin bir bölümü de Karadeniz'de geçti. Erciyes Üniversitesinde de Türk Dili dersleri veriyor. Hem Kayseri Lisesi Dergisinin bazı sayılarını, hem de Sağlık Meslek Lisesi'nin okul dergilerini de o çıkardı. 2002'den beri Kayseri'de aylık olarak neşredilen kültür ve sanat dergisi Berceste'nin genel yayın yönetmeni. Diyanet Aylık derginin ve Somuncu Baba'nın sürekli yazarlarından. Çalışkan bir öğretmen ve üretken bir yazar. Şairliği de var. On kadar kitabı yayınlandı, fakat bu sayı çok artacağa benziyor. Çünkü o, habire yazıyor, nicelik kadar niteliğe de önem veriyor. Diyanet dergisinde çıkan *Berceste Beyit Şerhleri* çok güzel. Herhalde yakında o da kitaplaşır.

Bu değerli edebiyatçı, yazar *Naat Tahlilleri* yaptı. *Şiir Terimleri* üzerine bir çalışma neşretti. *Türk Şiirinde Hz. Muhammed (s.a.v.)* isimli bir inceleme yazdı. Dîvân Edebiyatı ağırlıklı *Mülâkatlar* yaptı. *Edebî Sanatlar Ansiklopedisi* hazırladı. Eski Yazı ve kültürümüzden günümüze kitaplar aktardı.

Tok'un kendisini rahat okutan bir kalemi var. Dili ve üslubu sıkıcı değil, akıcı. Bu dil ve üslubu tahkiye alanında da kullanarak birbirinden değerli, güzel romanlar yazdı, yazıyor. İşte onlardan biri de **Kayseri Lisesi'nden *Nûra Koşanlar*'dır**.

Nûra Koşanlar'ın dışında *Pervanenin Rüyası* (Fuzûlî Romanı) adlı eseri edebî, tarihî, biyografi romanı. Daha doğrusu bir çağ romanı. Defalarca basılan ve okuyucudan büyük ilgi gören bu romanın mevcudu tükendikçe yeni baskılar yapacağını söylemek yanlış olmaz. O, şimdilerde, son büyük Dîvân şairi sayılan Mevlevî Dedesi Şeyh Galib'in hayatını ve yaşadığı devri anlatan bir roman daha yazdı: *Semender*. Bu roman da yakında kitapçı vitrin ve raflarını süsler. Bu da edebî roman nitelemesine uygun bir eser. Müsveddelerini okuduğum için biliyorum. Vedat Ali Tok'un elindeki bir roman çalışması da tarihimizin hayırseverliği ile meşhur kadınlarından Gevher Nesibe Hatun ile ilgili.

* Erciyes Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi. Kayseri Lisesi Akşam Bölümü Mezunu.

Nûra Koşanlar ise edebî olmaktan çok millî bir roman. Zaten yazarı da bu kitabını edebî bir roman olsun diye yazmamış. Roman okunduğunda amacının akıcı bir üslup içinde insanımıza, özellikle de gençlerimize millî şuur, millî ruh ve tarih şuuru aşılamayı hedeflediğini anlatıyor. Tabii bunu hakkıyla başarıyor da. Bu hacmi küçük fakat değeri büyük kitabı kim okusa mutlaka ağladığını söylüyor. Buna şahsen ben de dâhilim.

Memleketimizin, yaşı yüz yirmiye dayanmış tarihî liselerinden biri olan ve iki Cumhurbaşkanı, üç Başbakan yetiştirmiş bulunan (Merhum Turgut Özal ve Sayın Abdullah Gül) Kayseri Lisesinin Millî Mücadele'de (muhtemelen 1921'de) okulu bırakıp vatan savunmasına giden ve şehitlik mertebesine ulaşan son sınıf öğrencilerinin dokunaklı hikâyesi. Onların hepsi Nûra Koşmuşlar ve Allah'a (c.c.) kavuşmuşlardır**. Bu yiğitlerin manzum destânını Fazıl Ahmet Bahadır, mensur destânını da Vedat Ali Tok kaleme aldı. Onlar böylece İstiklâl Marşı ve Çanakkale Destânı şairimiz Mehmet Âkif Ersoy'a lâyık birer kalem erbâbı, hayrül halef evlat ve torun olduklarını gösterdiler. Ellerine, dillerine, kalemlerine sağlık. Bizlere düşense onların hikâyelerini okumak, okutmak, hislenmek ve ağlamaktır. Dünün, bugünün ve yarının kıymetini bilmektir. Mukaddes değerler uğrunda her türlü cehd gösterip "Ölürsem şehit olurum, kalırsam gazi…" idealini kıyamete kadar yaşatmaktır…**

KAYSERİ LİSESİ (1893-)
Sultanî'den Lise'ye asırlık çınar gibi
Eğitim-öğretimde kaynayan pınar gibi
İki Cumhurbaşkanı yetiştirdi ülkeye
Yeryüzüne dağılan mezunları nar gibi…

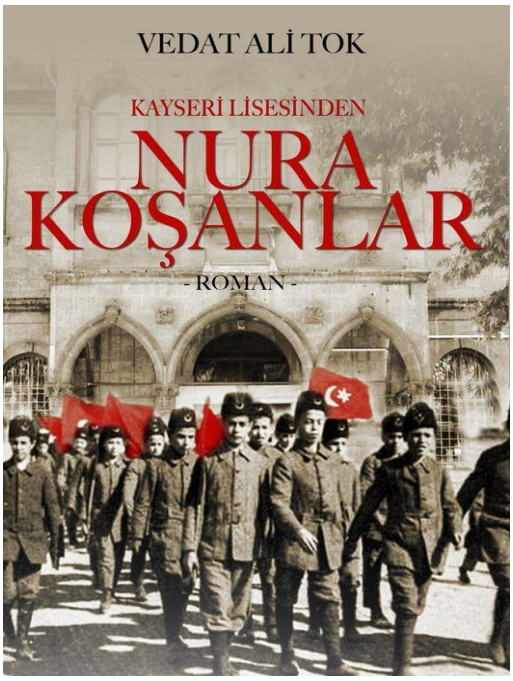

BİR DESTAN BİR ŞİİR

Muallim şairlerden Fazıl Ahmet Bahadır Bey, bir gece kutlu bir rüya görüyordu. Kayseri Lises'inin nura koşan gençleriydi misafirleri. Dediler ki:

-Hocam, biz bu memlekete hizmet ülküsüyle, ilim tahsil etmek için zor şartlarda mektep yolunu tutmuştuk. Gayemiz milletimize, memleketimize, dinimize; hatta bütün insanlığa hizmet etmekti. Biz, nurlu bir yolun yolcularıydık. Her birimiz büyük adam olup memleketi aydınlatacaktık; ancak kahpe düşman rahat bırakmadı bizi. Atalarımızın emaneti olan bu cennet vatanı elimizden almak, bizi vatansız bırakmak istediler. Aç, yetim, sefil yaşanır da vatansız yaşanır mı? Biz de gereğini yaptık vatansız kalmamak için askerliği mektep, siperi sınıf, silahı kalem belledik. İyi de ettik. Kahpe düşman memleketimizin ışığını söndürmeye kastetmiş. Biz, şehit olmasaydık, kim yakacaktı bu ışığı! Sen deyiver gerisini.

Uyandığında, gençlerin sesi hâlâ kulaklarındaydı... Muallim Fazıl Ahmet Bahadır Bey aldı kalemi eline[386].

LİSELİ ŞEHİTLER DESTANI

Kayseri Lisesi 1920-1921 öğretim yılında mezun veremedi. Son sınıf öğrencileri; Mustafa oğlu İsmail, Osman oğlu Ahmet, Şükrü oğlu Seyit Ahmet, Ahmet oğlu Mustafa, Numan oğlu Mehmet, Hacı Ahmet oğlu Mustafa, H. Mehmet oğlu Halil, Nuh oğlu Cemal,

Emin oğlu H. Mehmet, Derviş oğlu Ahmet Sakarya Savaşı için cepheye gidip şehit oldular. Onların aziz hatıralarına.

Selâlar verildi minârelerden,
Meydanlara al bayraklar asıldı,
Taş döşeli avlusunda mektebin,
Kitaba, silaha eller basıldı.
Dualar edildi,
Bir daha bir daha vedalaşıldı.
Yılanlı dağa,
Hasan dağına,
Dağların hasına Ali dağına,
En son Erciyes'in ak doruğuna,
Dünya gözü ile bakıp,
Gittiler …
Artlarında gözü yaşlı türküler …
Kölesi olduğum
Efendi ağa !
Kayseri nere?
Nere Sakarya.
Sakarya,
Soyumun kader çizgisi.
Tarihin yeniden yazıldığı yer.
Baş eğmemek için,
Nice canların,
Azrail'le bile
Dövüştüğü yer.
Vatan diyebilmek için
Tekrar vatana,
İmanın imkânla
Boğuştuğu yer.
Tuttuğu mevzide,
Tırnakla, dişle
Her karışı için
Etin, kemiğin
Demirle, çelikle
Ölçüştüğü yer.
Kanla karışarak
Kara toprağın,
Hilkât çamuruna
Dönüştüğü yer.
Aklın durup,
Dilin tutulduğu an,
Sakarya,
Yüreğin konuştuğu yer.
Havada barut kokusu,
Toprakta kan.
Ağustostan eylüle doğru zaman
Ölüm kokuyordu.
Yorgundu,
Sakarya ufkunda akşam
Parmaklar yorgundu,
Tetikler yorgun.
Sıcak namlularında
Topların, tüfeklerin,
Gülleler, mermiler dinleniyordu.
Biri türkü söylüyordu siperde.
Gesi Bağları'nda dolanıyordu.
Usuldan usuldan
Ses perde perde
Bir top gül soluyordu.
Derviş oğlu Ahmet'in
Alnından vurulup düştüğü yerde.
Edebalı Dergahı'nda meşveret.
Giren çıkan ruhların
Cümlesinde telaş var.
İmbiklerden hüzün damlar zamana.
Ertuğrul'a kurşun,
Osman'a tekme,
Atan hesabını verir elbette,
Açıktı önünde sırlar perdesi.
Seyretti dergâhta olan biteni.
İrice bir taşa vermiş sırtını,
Oturur gibiydi yer minderinde.
Ana elinden şefkatli,

[386] TOK, Vedat Ali, Kayseri Lisesi'nden Nura Koşanlar, İstanbul 2013.

Baba elinden merhametli,
Bir başka el
Okşuyordu saçlarını
Osman oğlu Ahmet'in.
Henüz soğumamıştı bedeni,
Kanı ılık ılık akıyordu.
Gülümsedi;
Ölüm zannedilen ölümsüzlüğe,
Yarı açık gözleri,
Üç beş adım ötede
Duran koluna bakıyordu.
Mangal gibi yüreği,
Mangal dağına yanıyordu.
Saklamıyordu gözyaşlarını
Nuh oğlu Cemal,
Hıçkıra hıçkıra yalvarıyordu ;
"Geri almadan Türbe tepeyi
Yarabbi! Alma canımı" diyordu.
Koşarken kuş hafifliğinde
Yokuş yukarı.
Ölümden yana yoktu tasası.
Öbür yüzünü tepenin
Görememekten korkuyordu.
Al renkli güller açtı göğsünde.
Kaldırdı başını
Göğe sitemle.
Al bayrağı gördü,
Türbe tepenin tepesinde.
Sonra,
Altlarından ırmaklar akan köşkleri…
Siperdeydiler sabaha karşı,
Uyku ile uyanıklık arası.
Aynı rüyayı gördüler.
Erişilmez bir mesafede
Açmış kucağını,
Gülümsüyordu yüzlerine
Mustafalar'ın en güzeli.
Beraber fırladılar siperden,
O'na doğru.
Beraber yediler kurşunu.
Beraber düştüler toprağa.
Ahmet oğlu Mustafa'yla.
Hacı Ahmet'in Mustafa.
Gülümsüyordu yüzlerine
Mustafalar'ın en güzeli,
Doğrulup uzanabilseler
Ellerine değecekti elleri.
Canlı kalan tek neferdi mevzide.
Son mermiyi öptü,
Sürdü namluya,
Besmeleyle uğurladı hedefe.
Tanrı şahit,
Bitmeseydi mermisi,
Boşalmazdı mevzisi.
Usul usul çekilirken geriye
Gövdeler gördü.
Kolsuz, bacaksız,
Kimisi inliyor,
Kimisi cansız,
Kan içinde yatanlardan utandı.
Bir can için değer miydi?
Dipçik vardı,
Süngü vardı,
Davrandı.
Ölümsüzlük için,
Ölüme doğru.
O ne müthiş hücumdu.
Muhteşemdi doğrusu,
Mehmet oğlu Halil'in
Tek kişilik ordusu.
Erkilet'te,
Güzellerin bağ bozumu zamanı.
Çal dağında,
Kopuyordu kıyamet.
Kulağı Polatlı'da Ankara,
Tutmuş nefesini
Top seslerini dinliyordu,
Bozkır sessizliğinde.
İki yürek verdi omuz omuza
Erciyes Dağı'nın çatalı gibi.
Sonra çığ oldular,
Kaya oldular,
Koparcasına doruklardan,
Öyle uçtular ki

Düşman üstüne.
Biri Numan oğlu,
Diğeri Emin
Ne dirisine,
Ne ölüsüne
Rastlayan olmadı
İki Mehmet'in.
"Bir geçerse" diyordu,
Mustafa oğlu İsmail.
Bir geçerse,
Sakarya'yı bu Yunan,
Ankara'nın, Kayseri'nin
Vay haline!
O zaman…
Her yumuşunda gözünü,
Hunat'ı, Camîî Kebir'i,
Hacıkılıç'ı görüyordu.
Ve nice ezansız minareleri…
Hücum emriyle beraber
Can havliyle fırladı,
Yaralı bir kurt gibi siperden.
Önce bir sızı göğsünde,
Sonra tanımadığı bir sıcaklık.
Her şey karanlığa dönmeden önce,
Anası göründü gözüne.
Gülümsüyordu,
Başka analarla beraber.
Hunat'tan, Camîî Kebirden
Ezanlar okunuyordu.
Gürül gürüldü minareler.
Ne bir adım geri,
Ne de ileri.
Saatler ay gibi
Yıl gibi uzun.
Bir de tepesinde eylül güneşi.
Şükrü oğlu Seyit Ahmet
Bunalmıştı sıcaktan.
Şimdi Erciyes'in eteklerinde
Esen rüzgârlara verip bağrını,
Kar suyunu bakır tastan
Yudumlamak vardıya…
Değerdi doğrusu
Dünya malına.
Bozdu sessizliği şakırtıları,
Gölgeledi güneşi
Süngü ışıltıları.
Hey ağzını yediğim
Süngülerin süngüsü,
Bu gün beklenen gündü,
Beklenen saat bu saat.
Kan renkli bir heykele benziyordu.
Dudaklarında bakır tasın serinliği,
Kaçan Yunan'ı seyrediyordu öylece.
Sakarya kıyısına düşmeden önce.
Kanla yıkana yıkana
Temizlendi
Sakarya'nın doğusu.
Onlar;
Geri dönmeyi düşünmeyenler.
Onlar,
On binler,
Yüz binler.
Bu topraklar için
Can veren erler.
Sanılmasın,
Belirsiz mezarlarda kaldılar.
Hür ufuklardan vatanın,
Hem gece
Hem gündüzüne,
Doğacak aylara yıldız oldular.

Fazıl Ahmet Bahadır

NOT: Bu Şiir ANKARA POLATLI'DA Sakarya Zaferi ile ilgili Şiir Yarışması'nda Türkiye birincisi seçilmiştir.

"Unutma ki şairleri haykırmayan bir millet / Sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir"

Mehmet Emin Yurdakul

Şairler yayınladıkları eserler ile toplumun dili olmayı başarmış kimselerdir. Bu noktada bütün şairlerden, şiirlerinde toplumsal meseleleri ele almaları beklenir. Şairler duygu dolu olan insanlardır. Bir toplumdaki sıkıntıları onların dillendirmesi umulur.

Şairler şiirlerinde milletin acılarını, sıkıntılarını paylaşınca daha anlamlı olur. Bir milletin sözcüsü şairler olur. Milletin çektiği zorlukları şairler dillendirmelidir. Milli hassasiyetleri şairlerin eserlerinde dile getirmeleri beklenir. Unutma ki şairleri haykırmayan bir millet, sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir dizelerinin sahibi Mehmet Emin Yurdakul, yaşadığı dönemde savaşa tanıklık ettiği için bu sözleri kullanmıştır. Çünkü şairler bir milletin ilk sesidir. Şairler milletin çektiği zorlukları dile getirmezse bu hiçbir şey ifade etmez. Milletin sesi şairlerle anlam bulur. Şairleri haykırmayan, sıkıntıları dile getirilmeyen bir millet, kimsesi olmayan öksüz bir çocuk gibidir.

Sonuç olarak şairler toplumun sorunlarını dile getirdikçe O Millet daha güçlü olacaktır. Çünkü toplumun dili edebiyatçılardır. Yazar ve şairleri yazdığı eserlerde toplumun sorunlarına yer vermelidir. Onları toplumdan ayrı düşünemeyiz. Bu nedenle güncel memleket meselelerini şairlerin yakından takip etmesi ülke sorunlarının dile getirilmesini sağlamaktadır.

LİSEMİN ŞEHİTLERİ

(Kınalı Kuzuların Son Dersi)

Kayseri Lisesi'nin nura koşan gençleri,
Bu sefer bile bile ölüme koştular;
Vatan için, bayrak için,
Sılada bıraktıkları anaların, bacıların namusu için!.
Onlar, Çanakkale'yi tarihte okudular
Sakarya 'ya onlar haritada, ancak parmakla dokundular,
Onlar, dönüşü olmayan bir bilet aldılar Sakarya 'ya
Kayseri nere, Sakarya nere?
Lisenin bahçesinde onlar, güle oynaya yola koyuldular.
Adını bilmedikleri dağları, nehirleri aştılar.
Sonunda, ölümün pusu kurduğu *Sakarya* 'ya ulaştılar;
Sakarya dediğin bir çetin savaş!
Ayakta çarık yok, üstte, üst baş..
Ne var ki onlar, düğüne gider gibi,
Birde türkü tutturmuşlar (yarım yamalak) •
"Sakarya içinde aynasız çarşı
Ana ben gidiyom Yunan'a karşı"

Çantasına baksan biraz çökelek, birkaç şebit
Belli ki ana sözü hepsinin kulağında küpe;
"Git oğlum git! Ya gazi ol ya şehit!

Kaput yamalı, kilot pantalon lime lime,
Ellerinde kalem yerine mavzer
Defter yerine, can kafesinde kefen,
Kitap yerine, yedi kat muşambaya sarılı Kur 'an!
O küçücük bedenin göğsünde,
Dağ gibi yürek ve de sarsılmaz iman!
Karşısında, topuyla tüfeğiyle, inançsız
Bir saldırıyor, bir saldırıyor kahpe düşman!
"Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer;
O ne müthiş tipidir; savrulur enkaz-ı beşer
Dedirten bir savaş...

Gözünün önüne mektebi geliyor, sırası geliyor
Sarı sırmalı mektep şapkası geliyor,,
Mustafa Oğlu İsmail

"Bayrak yere iner miymiş, ?
Minarelerde ezan susar mıymış" diye düşünüyor
"Kahpe düşman toprağıma nasıl girermiş?"
Diye isyan ediyor, Osman oğlu Ahmet!

Siperden ok gibi fırlıyor,
Oklar gibi fırlıyor, Emin oğlu Hacı Mehmet Hey hat!
Onlarca kurşun, parça parça şarapnel,
Yiğidimin göğsünde parlıyor.
Nuh oğlu Cemal gözü önünde

Düşmanın top mermisiyle, kolu bacağı kopan
Sınıf arkadaşının acısıyla.
Atlıyor düşmanın üçü-beşi üzerine,
Bir elinde bayrak, diğer elinde Kur 'an!
Süngü, mavzer siperde kalmış"
Parçalamaya çalışıyor düşmanı tırnaklarıyla,
Aman Sakarya'm aman!
Bu savaş ne yaman.
"Bu çocuk zabitler nereden çıktı?" diye
Şaşıyor düşman.

"Ser veriyor, sır vermiyor Derviş oğlu Ahmet
Ufacık boyu ile bir dikleniyor,
Bir yiğitleniyor, fil gibi Yunan askeri karşısında
Yaşından büyük görünmek için,
Kömürden bıyık çekmiş Nuh Mehmet oğlu Halil
Güler misin, ağlar mısın?
Bu küçük askerlerin cesareti karşısında,

Düşman şaşkın, düşman zelil..
Siperler ısınmış, meydanlar sıcak!
Barut ve kan kokuyor her taraf
Ölülerle diriler karakucak,
Ölülerle diriler, sarmaş dolaş..

Bir Mehmet süngü takmış
Düşmanla burun buruna.
Bir tiyatro sanatçısı gibi,
Sesini kalınlaştırarak haykırıyor Ahmet oğlu Mustafa;
"Ulan Allahsızlar, ulan kitapsızlar, ne işiniz var benim vatanımda!.
Ne işiniz var Uşak'ta, Afyon da, Sakarya da!"

Savaş dur durak bilmiyor.
Savaş bütün şiddetiyle sürüyor yer yer.
"Eski dünya, yeni dünya…
" Çanakkale'nin hıncını almak için
Ateşlemiş palikaryanın fitilini.
Kuduz köpek gibi saldırıyor düşman;
Bilmiyor ki akıbeti hüsran,
Geleceği perişan…

Mektepli zabitlerim, körpe kuzularım
Kahramanca karşı koyuyor,
Düşmanın bu "hayâsız" akınına...
Çoğu kez kazmayla, kürekle,
Taşla, sopayla yaklaştırmıyor yakınına…

Günlerden pazartesi
Geçen Cuma namazından bu yana,
Midesine bir dirhem tayin girmemiş
Şükrüoğlu Seyit Ahmet 'in…
Aklına ekmek gelmesin diye…
"Aç değilim , aç değilim" diyor,
100 kere sayıyordu içinden.
Sonra başa dönüp bir daha, bir daha sayıyordu;
"Aç değilim , aç değilim…"
Korkuyordu Seyit Ahmet,
Korkusu, "düşmandan" değil, ölümden değil!
"Ya düşman kurşunu değmeden.
Açlıktan ölürsem.. Ne gazi olurum, ne şehit !
Diye endişe duyuyordu yiğit oğlu yiğit.

Kurşunu biten, süngüsü düşman leşinin
Üstünde giden,
Hacı Ahmet oğlu Mustafa,
"Anama mektup yazarım", diye
Yanına aldığı kurşun kalemini
Tırnak çakısı ile açmaya,
Sivriltmeye çalışıyor,

Siperin bir köşesinde
Maksadı, mektup-muktup yazmak değil:

Kafasından "şu kurşun kalemin sivri ucu ile
İki düşmanın iki gözünü kabak gibi oyarsam,
"Sınıfı yıldızlı peki ile geçmiş sayılırım",
diye geçirdiği sırada; bir orman ayısı, bir heyula
düşman, çullanıyor üzerine..
'Bir boğuşma, bir boğuşma..
Çakalla ceylanın,
Kurtla kuzunun boğuşması gibi.
Süngüye karşı çakı,
Tüfeğe karşı kalem,
Katıra karşı karınca..
Dünyanın neresinde görülmüş böyle vahşet?
Dünyanın neresinde görülmüş böyle pahalı şehadet?

Aman aman Sakarya bir yangın yeri
Aman aman bir cehennem ki Sakarya!
Kana susayan, ırza namusa sarkan,
Şerefsiz, haysiyetsiz ahlaksız bir düşman!
Vatan ne, namus ne, bayrak ne?
Haberi yok kahpenin.

İşte mektepli yiğitlerimi hırslandıran,
Onlarr yırtıcı bir kaplan gibi
Düşmanın üzerine salan,
Sırlı akıl almaz güç burada.
Yürekli yiğidim,

Vatanına, bayrağına göz koyan alçak düşmana
Nasıl karşı koymasın?
Anasına mektup yazmak için
Torbasına koyduğu kurşun kalemle,
Bacısının namusuna yan bakan,
Irz düşmanının gözünü nasıl oymasın?

Budala düşman, aptal palikarya!
Bu kahraman milletin
Genciyle, ihtiyarıyla kızıyla, kızanıyla,
Maraşlı, Antepli yağız delikanlısıyla
Kayserili, Konyalı mekteplisi, okumuşuyla
Çok destanlar yazdığını,
Kefenini kendi biçip,
Mezarını kendi eliyle kazdığını,
Hatta kendi cenaze namazını, kendi kıldığını
Anlamayacak kadar aptal,
Yiğitliğin cüssede değil,
Üstünlüğün topta, tüfekte değil,
Yürekte olduğunu bilmeyecek kadar,

Budala Düşman!
Tarihten ders almayan it-
Çanakkale ‘den, Gelibolu ‘dan
Köpekler gibi kovuldun.
"Askeri deha dediğin O Curcill bile,
Acz içinde kaldı, *Mustafa Kemal* ‘in savaş taktiği karşısında.
Sen kimsin, Ey! Palikâryâ?
Aldığın ders yetmedi mi?
Yeter artık terbiyeni takın:
İşin ne Uşak’ta, Afyon’da, Sakarya’da.?
Yeter artık; "Dursun bu hayâsızca akın!"

Adımı soruyorsun;
Adım Kayseri idadisinden
Ahmet, Mehmet, Mustafa … Lakin
Bana vaad ettiği günler Hakkın çok çok yakın.
Çek git vatanımdan, çek git toprağımdan.
Arkana bakma sakın!
Burası yiğitler, şehitler yurdu.
Dedem, Allahuekber’de buz tuttu.
Babam, Çanakkale ‘yi geçilmez yaptı

Emmim, dayım vatan savunması için cepheden cepheye koştu
Lisemin kınalı kuzuları
Sakarya’da destan yazdı.
Onlar, dünyada eşi görülmemiş bir olay yarattı.
Onlar, kendi mezarını kendileri kazdı.
Çünkü onlar vatana, bayrağa, hürriyete aşıktı..
Onlar, Kayseri’ye, Sakarya’ya, Anadolu’ya sığmadı.
Onlar Akif’ten aldıkları feyz ile ;

Lisemin kınalı kuzuları,
Kahramanca çarpıştılar Sakarya cephesinde
Yurdumun şairleri, ozanları!...
“Vur aslanım, yiğidim!...
Gazi olursun;
Madalyonu sen takarsın göğsüne
Tarihini ben yazar, ben okurum…
Şehitlik yazıldıysa alnına;
Üzerine örtülecek bayrağın kumaşını,
“Has Atlas”tan kendi ellerimle ben “dokurum”
Diye haykırıyordu…
Ne var ki onlar “Gaziliği” kalemleriyle itip,

“Şehadeti” tercih ettiler!...
Biliyorlardı ki; “Gazilik madalya ile süslenir,”
“Şehitlik” peygamber makamı,
“Şehitlik” Allah’a en yakın rütbe!...

Şimdi artık onlar Kayseri’de değiller,

Şimdi onlar, anne, baba kardeşleri…
Şimdi onlar, aileleriyle sıcak yuvalarında değiller,
Şimdi onlar, mahallelerinde, sokaklarda yoklar,
Şimdi onlar arkadaşlarıyla "aşık" oynamıyorlar.
Çaput top peşinde hiç koşmuyorlar.

Şimdi onlar, okullarına gidemiyorlar
Şimdi onlar, çok sevdikleri öğretmenlerini göremiyorlar.
Şimdi onlar, sınıflarında değiller.
Şimdi onlar, sıralarında oturmuyorlar.
Şimdi onlar için "teneffüs zili" çalmıyor artık…
Ders bitti… okul paydos!...

Ey! Tüm Kayseri Lisesi mensupları!
Ey! Gelmiş geçmiş Kayseri Liseliler!
Biz onları şimdi;
Anıtları dikilen lise bahçesinde toplayalım!
Bayraklarını atlastan,
Sancaklarını sırmadan dokuyalım,
Dualarla, âminlerle yazılmış

"ŞEHİTLİK DESTANLARINI"
Yeniden-yeniden…
Bir daha, bir daha okuyalım!...

Hüdaverdi Özyalçın
Kayseri Lisesi Mezunu Şair

BİR LİSE ÖĞRENCİSİNİN MİLLİ MÜCADELE ANILARI*[387].

Fotoğraf 81: Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu (24 Ağustos 1904-24 Şubat 1992)

Millî Mücadele Yıllarındaki Yaşamımın Panoraması

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda Ankara'daki, Anadolu'nun bu savaşla ilgili önemli yerlerindeki ve İstanbul'daki durumu bir liselinin dürbün ayarıyla nasıl gördüğümü anlatabilmek için, bu savaş süresince nerelerde ve niçin bulunduğumu başta söylemek gerekiyor...

Yozgat'tan Başlıyor

İzmir'in işgalinde ve Atatürk'ün Samsun'a çıktığı 19 Mayıs 1919 tarihinde ben Yozgat'ın o zaman Sultanî Mektebi denilen Lisesi'nde yatılı öğrenci idim. O ders yılı sonunda onuncu sınıfa geçmiştim. Tatillerde Çorum'a babamın yanına giderdim. Babam eski bir maarifçi olduğundan parasız yatılı okuyordum.

Ankara'da

1919 Haziran'ında okulumuzun lise bölümü kaldırılarak Ankara'ya nakledildiğinden, biz yatılı öğrencileri de Ankara Lisesi'ne gönderdiler. Erzurum ve Sivas Kongrelerinin yapıldığı, Mustafa Kemal Paşa ve Heyet-i Temsiliye üyelerinin 27 Aralık 1919'da Ankara'ya geldiği, İstanbul'un 16 Mart 1920' de Müttefikler tarafından işgal edildiği tarihlerde Ankara

[387] Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, , Bir Lise Öğrencisi'nin Milli Mücadele Anıları, Varlık Yayınevi, İstanbul-1971.

Lisesi'nin onuncu sınıfındaydım. Okul binasının bir bölümünün asker hastanesi olarak kullanılmasına karar verildiğinden, o yıl dersler erken kesilmiş, Nisan başında başlayan sınavlar 15 Nisan'da bitirilmişti. On birinci sınıfa geçmiştim. Okulu bitirmeme daha iki yıl vardı (O tarihte bütün liseler on iki sınıflıydı).

Konya'da

Bu anılarda anlatacağım nedenlerle, 27 Aralık 1920'de okuldan on bir arkadaşım ve ben, Ankara Lisesi'nden Konya Lisesi'ne naklolunduk

Haziran 1921 sonunda, Konya'ya birlikte sürgün edildiğimiz arkadaşlardan biriyle Ankara'ya dönüp yeniden Ankara Lisesi'ne kaydedildik.

Ağustos 1921 sonlarına doğru Sakarya Savaşı sırasında Ankara boşaltılırken lisenin bütün yatılı öğrencileriyle Kayseri'ye göç ettik. Sakarya Zaferinin haberini orada aldık. Kayseri'de hastalandım. Kaydımı Trabzon Lisesi'ne aktardılar.

Bu dört buçuk yıllık zaman içindeki hayatım, benim ömrümde normal akıp geçen ve "yıl" ya da "ay"larla ölçülen bir "yaşam" değil; kimi zaman saat, hatta dakikalarla bile ölçülemeyen heyecan ve mutluluklarla dolu bir "yaşantılar zinciridir". Şimdi aradan yarım yüzyılı aşkın bir zaman geçtikten sonra, bu zincirin kimi halkalarını "Bir Lise Öğrencisinin Millî Mücadele Anıları" olarak derli toplu anlatmanın zamanı geldi sanıyorum.

Şunu hemen belirtmeliyim ki, Ulusal Kurtuluş Savaşı'na benim kişisel bir katkım olmadı ve olamazdı da. Yaşım elverişsizdi. Bu nedenle bu anılar bir "icraat" ın hikâyesi değil, önemli bir tarih döneminde, Anadolu, Ankara ve İstanbul'daki "izlenim"lerimin öyküsüdür.

Bu izlenimleri anlatırken, bugünkü görüş ve tecrübelerimin açısından tahlil ve terkiplere girişmeyerek, kafası az-çok olgunlaşmış liseli bir gencin yarım yüzyıl önceki gözlemlerini, hiç değiştirmeden, ruh tazeliğini ve arılığını bozmadan, olabildiğince tıpkısı tıpkısına, kâğıda aktarmağa çalışacağım. Bugüne değin kalemim hep hukuk mantığının ve Üniversite hocalığının zorunlu kıldığı az çok kuru bir stil çizgisi doğrultusunda yürüdü. Burada bu doğrultudan sıyrılarak, gençlik anılarımı, kompozisyon ödevi hazırlayan bir liselinin kalemiyle yansıtmağa çalışacağım.

Yolculuk

1919 Haziran sonunda Yozgat'taki okulumuzun lise bölümü kaldırılarak yalnız orta kısmı bırakılmış, bu nedenle açıkta kalan yirmi beş kadar yatılı öğrencinin Ankara Lisesi'ne aktarılmasına karar verilmişti. "Tatar arabası" denilen yaysız yük arabalarından çift atlı beş araba kiralandı. İçleri hayvanlar tarafından yenilmeyen saman artıkları ve kaba otlarla beslendi. Üzerine çuvallar örtüldü. Mütevazı eşyalarımızı ve kitap paketlerimizi yerleştirdik. Her arabaya beşer, altışar kişi olmak" üzere dağıtıldık. Bu dağılıştan önce, çocuk oyunlarında

olduğu gibi, herkes kendi arkadaşlarıyla gruplaşıvermişti. Böylece daha keyifli yolculuk yapacaktık.

İlk Dünya Savaşı Yıllarından Millî Mücadeleye Geçiş ve Ankara'ya Doğru

30 Ekim 1918'de mütareke imzalandığı zaman ben Yozgat Lisesinin dokuzuncu sınıfında idim. Birinci Dünya Savaşında yenik düşmemizden sonra birde İzmir'in 15 Mayıs 1919'da Yunanlılar tarafından işgal edildiği haberi üzerine kapıldığımız büyük üzüntü, umutsuzluk ve karamsarlık, Mustafa Kemal Paşanın, Samsun'a çıktığı haberiyle bir parça hafiflemişti.

1919 Haziran'ında sınavlarımız bitti. Ben dokuzuncudan onuncu sınıfa geçmiştim. O yıl on beş yaşımı sürüyordum. Bizim sınıfta sadece 12 öğrenci vardık. "yaşlı" arkadaşlarımızı Birinci Dünya Savaşının son yıllarında asker edip ihtiyat zabiti mektebine (yedek subay okuluna) götürdüklerinden, sınıfımız böyle tenha kalmıştı. O zaman on sekizine girenlere "yaşlı" diyorduk.

Lise öğretmenlerimizin çoğu milliyetçi idi; Zaten ilkokuldan beri İttihatçıların memlekette estirdikleri milliyetçi hava içinde yetiştiğimizden, öğretmenlerimizin bu yoldaki -hattâ ırkçı biçimdeki-" telkinleriyle, Orta Asya ve Turan, akınlar ve akıncılık, at, binicilik ve Bozkurt efsanelerine, yüzünü hiç görmediğimiz ve tadını bilmediğimiz Türk içkisi "kımız" hikâyelerine bayılırdık.

Rusların işgal ettiği doğu illerimizden, bütün Orta Anadolu'ya olduğu gibi, Yozgat'a da perişan, yersiz, yurtsuz, yiyeceksiz, hatta giyeceksiz, ihtiyar, kadın, erkek, çoluk -çocuk bir sürü göçmen gelmişti. Yozgat'taki "Muhacirin İdaresi" bunların derdine deva bulamıyordu. Zaten nereden bulacaktı? Çıkan buğdaylar, çuval çuval müttefikimiz Almanya'ya gönderiliyordu. Bunu okulda hepimiz biliyorduk. Okulumuzun laboratuar niteliğinde olan tabiat bilimleri "tatbikat dershanesi" ne Almanya'dan bu bilimlerle ilgili birçok tablo, renk renk grafikler, hatta bir sürü küçük, makine gelmişti. Bizi o dershaneye götürsün diye, tabiat bilgisi öğretmenimiz temiz ve ülkücü insan Salih Şevket Bey'in derslerini sabırsızlıkla beklerdik. Tatbikat dershanesindeki gereçleri gördükçe kendi açlığımızı ve buğdayların Almanya'ya gidişini unutur, hatta bunu doğal ve gerekli görürdük. Vaktiyle birtakım cıncık boncuk karşılığında vahşi hayvan postu, fildişi, hatta ham elmas gibi değerli nesneleri Avrupalı sömürücülere kaptıran Afrika zencilerinin ruh haleti içindeydik sanırım.

Sabah kahvaltısında mercimek çorbası ve yemeklerde kuru fasulye ve bulgur pilâvı-verildiği günler sevinir, hele bir de üzüm hoşafı çıkarsa okulda bayram yapardık. Ekmek siyah, kimi zaman çamur gibi çıkardı. Kabuklarını yiyebilirdik. Onu da bulamayıp süpürge tohumu, hatta bir gün öğle ve akşam sadece haşlanmış kabak yediğimiz olmuştu.

Elektrik olmadığından, petrol lambalarıyla aydınlanırdık. Bir ara petrol da kalmadı. Gece etütlerinde, bayağı tenekeden yapılmış, hafif bir cızırtı ile yanan küçük haşhaş yağı kandilinin ışığında ders çalışırdık; iki öğrenciye bir kandil verirlerdi.

Saç soba ve odunla ısınırdık. Odun bulunmadığı günler elbirliğiyle lüzumsuz kâğıt, karton, kırık cetvel tahtası gibi şeyler toplayarak sobayı doldurur, onun saman alevinden farksız gürültülü yanışından, fizik olarak ısınmasak da içimizi psikolojik bir ısınma duygusu ile doldururduk.

İstanbul'dan ve başka illerden Yozgat'a, parasız yatılı olarak, sık sık şehit ve göçmen çocukları gelirdi. İstanbul'daki suiistimallerin, sefahatin mübalâğalı ayrıntılarını, nasıl içten alkışlamıştık. Sesi ahenkli, kesin ve inandırıcı idi. Loş olan holde gözlerinin rengini göremiyordum. Fakat o çelik mavisi gözleri birkaç ay önce onun Ankara'ya geldiği gün iki tarafına bakınarak halkı selâmladığı sırada çok az bir süre görmüştüm. Bakışları keskin ve kararlı idi.

Konuşmasını bitirdikten sonra o müdür odasına giderken, bizler de sınıflarımıza dönmüştük.

Kuvay-ı Milliyeci Liseliler, Liseli Şehit ve Gaziler

Birinci Dünya Savaşındaki yenilgiden sonra artık büsbütün yıkılıp bitti sanılan bu memleketin içindeki potansiyel, daha doğrusu gizli millî güç -Atatürk'ün deyimi ile "milletin sinesinde meknuz olan mücadele azmi"- Ulusal Kurtuluş Savaşında birdenbire meydana çıkmış, şahlanmış, köylü -kentli, genç- ihtiyar, kadın- erkek herkesi sarmıştı. Yaşlı köylülerin kağnılarıyla, kadınların sırtlarıyla, hatta küçük çocukların merkep ve katırlarla cepheye mermi ve her türlü cephane taşıdığı o günlerin Anadolu'sunu benim gibi gözleriyle görmemiş ve ruhlarında o günlerin heyecanını duymamış olanlar bu olayları, ressam ve yazarların hayal gücünden doğma birer efsane sanırlar.

Biz "genç mektepliler" de, ruhlarımız kurulmuş birer çelik zemberek gibi gergin, aynı savaş azminin içinde, her an fırlayıp düşmana atılmağa hazır bir ruh haleti taşıyorduk. İşte bu ruh haleti ve vatan aşkı ile Ankara Lisesi'nde benden daha yüksek; sınıflardan ve benim sınıfımdan kimi arkadaşlar, 1920 yazında, okulun tatil aylarında, gönüllü olarak Kuvayi Milliye'ye yazılıp Demirci Savaşları'na katıldılar:

Bizler de Kuvayi Milliye'ye gönüllü yazılmak için onlarla birlikte başvurmuştuk. İçimizden birkaç arkadaşla beni, on sekiz yaşında olmadığımızdan, kabul etmediler. İki yıl önce dünyaya gelmediğimize lanet ettik ve çok üzüldük. Bizim de adımız savaşçılar arasında okunsun, gerekirse, bizim de kanımız bu vatan uğrunda dökülsün istiyorduk. Ne yazık ki bu olmadı. Bizdeki bu "cepheye gitme" aşkının, bir arkadaşımla beni bir yıl sonra nasıl tehlikeli

bir maceraya sürüklediğini aşağıda 19 no.lu bahiste anlattım.

Arkadaşlarımızı cepheye uğurlamadan bir gün önce, elbise ve başlık değiştirerek Kuvay-i Milliye neferi kılığına giren Salih ile birlikte' Tevfik, Nuri ve ben Bent Deresi'ne bir fotoğrafçı götürüp hatıra resmi çıkarttık. Bunu ben istemiştim, onlar da uygun görmüşlerdi. Bu Salih'ten başka bir de Salih Ağabey vardı. Onu ve cepheye gidecek öteki arkadaşları o gün bulamamıştık. Üzüntümüz büyüktü. Belki de bir daha görüşemeyecektik. Birlikte gitseydik ne iyi olurdu!

Gidenlerden ikisi şehit oldu ve gerçekten onları bir daha göremedik. Bunlar on ikinci sınıftan Salih Ağabey ve on birinci sınıftan benim sıra arkadaşım Ahıskalı Tahsin idi.

Öğretim başlayınca cepheden okula dönen gönüllüleri birer kahraman gibi karşılamıştık. Gözlerimiz boş yere Salih Ağabey ile Tahsin'i arıyordu. Gerçi acı haberi daha önce almıştık. Fakat inanmak istemiyorduk. Dönenlerden Memduh (Payzın) savaş alanında Salih Ağabeyi nasıl aradığını, onun henüz soğumamış cesediyle karşılaşınca nasıl üzüldüğünü, ailesine göndermek üzere alıp getirdiği, tek serveti, saatinin o dakikada henüz işlemekte olduğunu anlattığı zaman hepimizin gözleri dolu dolu olmuştu.

Sınıf arkadaşım Lütfü (Ercin), sol el orta parmağının yarısını kurşun götürdüğünü söyleyip sarılı parmağını bize gösterince, yine bizim sınıftan Raif Gündoğdu'nun ona dönerek: "O parmağındaki şey bir eksiklik değil, Tanrının sana armağan ettiği ebedî bir zafer halkasıdır. Ne mutlu sana! Bu millet muzaffer olacaktır." diye gürlemesi bugün hâlâ kulaklarımda çınlar. Millet muzaffer oldu; ne yazık ki bu konuşmadan birkaç ay sonra, henüz 17 yaşındayken zatüriyeden ölen o coşkulu vatansever Raif bunu göremedi. Ruhu şad olsun!

Karadenizli olduğu içi (b) leri (p) gibi söyleyen bizim sınıftan Cemal (Gökçe) savaş başladığı zaman ilk önce nasıl korktuğunu, birkaç dakika geçince nasıl "bir arslan kesildiğini" kendi kendisini karikatürize ederek tatlı şivesiyle anlatıyor, bizleri üzüntüden kurtarıp güldürmeye çalışıyor, "gelecek tatil belki sizleri de kabul ederler, hep birlikte gideriz" diye de teselliye uğraşıyordu. Oysa bir yıl sonra artık Kuvay-i Milliye kuruluşları kaldırılmış, yerine muntazam ordu geçmişti.

Hafifçe kekeme olan Salih Orhan, Yunanlıların, nasıl saldırdıklarını ve sonra nasıl kaçtıklarını, çarpışma bitip Ahıskalı Tahsin'i şehitler arasında görünce nasıl ağladığını anlatırken heyecandan büsbütün kekeliyor, heceler ve kelimeler, her defasında gerilen bir yaydan fırlayan oklar gibi, ağızdan teker teker çıkıyor, Salih sarsılıyor, yoruluyor, terliyor, fakat anlatıyor, yine anlatıyordu. Bizler de onu sabır ve saygı ile hiç sıkılmadan ve bıkmadan dinliyorduk. Mehmet (Doğan), yaptığı kutsal işi, kendine özgü alçakgönüllülükle: "Ne anlatayım yahu, işte gittik, çarpıştık, geldik. İki kurban vermeseydik, hiç kederimiz

olmayacaktı" diye kısa konuşuyordu

Salih'i dinlerken. **Ankara Lisesinin onuncu sınıfında sıra arkadaşım şehit Tahsin'in vasiyetini hatırladım. O, gönüllü yazılıp cepheye gideceği günlerde, sanki şehit olacağı içine doğmuş gibi, Ahıska'daki anasına benim yanımda bir mektup yazmış, bunda: "Anne, vatan için çarpışmaya gidiyorum. Dönersem görüşürüz. Şehit olursam, arkamdan sakın ağlama. İftihar et. Kafkasya'da savaşmış olan Şeyh Şâmil'in yanına Cennete giderim. O zaman bu mektubumu ve kendisine emanet ettiğim gümüş yüzüğümü sana sınıf arkadaşım ve karındaşım Hıfzı gönderecek. O da senin bir evlâdındır. Eğer Türkiye'ye gelirsen onu ara, bul" demiş ve okul adresim belki değişebilir diye ona Çorum'daki baba evi adresimi vermişti. Bu mektubu ve emanet yüzüğü, İlk Türkiye Büyük Millet Meclisinde Batum mebusu olan hoca Nuri Efendi aracılığı ile Tahsin'in Muska'daki anasına ulaştırıp bu kutsal vasiyeti yerine getirebilmek için nasıl çırpındığımı ve yürekten çaba harcadığımı hiç unutmam**. Ne yazık ki Tahsin'in anasından hiçbir haber çıkmadı.

Sakarya Savaşı ve Kayseri'ye Göç

1921 Ağustosunun başlarıydı. O zamanki Ankara'nın sıcak ve sıkıntılı günlerinde okulda kalan biz yatılı öğrenciler, her gün belli saatlerde izin alarak dışarı çıkar, her birimiz bir haberle döner ve akşam bunları birbirimize anlatırdık. Ben öyle izinli günlerde ara sıra Meclis'e uğrar, eski kalem arkadaşlarımı ziyaret ederdim. Böyle ziyaretlerden birinde, cephede durumun iyi gitmediğini, düşmanın ilerlemekte olduğunu öğrendim. Hakimiyet-i Millîye gazetesindeki cephe haberleri pek parlak değildi. Meclise bir başka gidişimde, Mustafa Kemâl Paşa'nın Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütün yetkilerini üzerine alarak, bir kanunla Başkumandan atandığını duydum. Düşmanın boyuna ilerlediği söyleniyordu. Halkın Ankara'yı boşaltması salık verilmiş, resmi dairelerin Kayseri'ye kaldırılması kararlaştırılmıştı.

Yeni müdürümüz Nafi Atuf Bey, çok saydığım ve sevdiğim kibar bir insandı. Çok sakin konuşurdu. Bir gün bizleri topladı, **iki gün sonra Kayseri'ye hareket edeceğimizi söyledi.**

At arabası yoktu. Her şey cephe ve savaş için, kurtuluş için, kullanılıyordu. Birçok kağnı arabasına yatak ve yorganlar üst üste serilmiş, okulun gerekli eşyası yüklenmiş ve öğrencilerin binmesi için merkepler kiralanmıştı. Bana düşen merkep, sırtında yarası bulunduğu için semer değince hemen geriye doğru çöküverirdi. Bu yüzden birkaç kez fena halde düşmüş, birinde yüzümden yaralanmıştım. O sıcak Ağustos günlerinde sert semer üzerindeki bu merkep yolculuğunu çok azaplı bulduğumuzdan çoğumuz yaya gitmeyi yeğ

tutardık.

Ben daha dört ay önce Konya'da zatürre geçirmiş olduğum için, bu meşakkatli yolculuğa dayanamayıp hastalandım. 1919'da Ankara'ya geldiğimiz yıl yakalanmış olduğum sıtma hastalığının nöbetleri de tekrarlamıştı. Beni okulun kimi öğretmenlerinin ailelerini götüren, üzeri uydurma beyaz tenteli bir kağnıya aldılar. Hep kinin veriyorlardı. Kadınlı erkekli elli kişi kadar tutan bu kafiledeki insanların o sırada bana göstermiş olduğu şefkatli ilgiyi ve okul arkadaşlarımın candan ilgi ve dostluğun hiç unutamam. Geçtiğimiz köylerde biraz süt veya ayran bulsalar hemen bana getirirler, kendi yiyeceklerini bana yedirmek isterlerdi.

Millî Mücadelede -hâinler müstesna olmak üzere- bütün Anadolu, tıpkı bu kafile gibiydi. Düşman karşısında, çoluk çocuk, genç ihtiyar, erkek, kadın, hepsi, bir direnme, vatanı kurtarma ülküsüyle birleşmiş ve birbirine kenetlenmişti.

1919 da Yozgat'tan Ankara'ya gelirken arabalarla yapmış olduğumuz seyahat, bu defaki yolculuğun yanında çok konforlu sayılırdı. Ne var ki, tıpkı o zamanki gibi, yine eşkıya korkusu vardı. Bizim kafileye beş tane tüfek vermişlerdi. Bunları bizimle birlikte giden müdür yardımcısı bir öğretmen, baş hademe ve biraz kabaca olan öğrenciler, gerektiği zaman kullanacaklardı. Aramızda Memduh Payzın, Salih Orhan gibi geçen yıl Kuvây-i Milliye'ye katılarak Demirci savaşlarında bulunmuş olan arkadaşlarımız vardı. Az çok silâhtan anladıkları için: "Bu tüfekler bir işe yaramaz" diyorlardı. Bizim yaşlı baş hademenin söylediğine göre bunlar 1312 (1896) Türk-Yunan Savaşından kalma, adına "Yunan Gra'sı" denilen tüfeklerdenmiş. Her tüfek için on mermi vermişlerdi.

Hareketimizin beşinci günü benim sıtma nöbetlerim durmuştu! Arkadaşlarımdan ayrı olarak kağnıda kadın ve çocuklar arasında yolculuk yapmak bana ağır geliyordu. Bunu "erkekliğin şanına sığmaz bir şey" sanıyordum herhalde! Bütün ısrarlara rağmen kağnıdan ayrıldım.

Ankara'dan Kayseri'ye, Kırşehir üzerinden gidilirdi. Yer yer girintili çıkıntılı ve çukurlu toz dolu bir şose üzerinden ilerliyor, akşamları yola yakın bir düzlük, bir köy kenarı veya bir ağaç kümesi bularak oralarda açıkta geceliyorduk. Kağnılardan öğrencilerin yatakları ve yorganları yere indirilip serilir, kağnılar bunun etrafına sanki bir siper gibi yuvarlakça bir durumda dizilir, hayvanlar kağnılara bağlanırdı. Minik bir ordugâh durumuna koyduğumuz bu konaklama yerinin yöresinde dört kişi, her iki saatte bir değişmek üzere, nöbet tutardı.

Ben de birkaç kez nöbete kalkmıştım. Eşkıya gelse tabii bir şey yapabileceğimiz yoktu; ama biz kafilemizi koruyabileceğimiz kanısında idik. Hatta bir gün akşamüzeri erken konaklayınca bir tarlaya doğru uzaklaşmış, nişan talim atışı yapmıştık. Yere yatıyor, silâhı sağ

omzumuza dayıyor, karşıya konulan bir taşı vurmağa çalışıyorduk. Herkesin bir tek kurşun harcama hakkı vardı. Ben silâhın kabzasını omuz boşluğuma iyice yapıştırmamışım, hafif bir aralık kalmış. Bu yüzden geri tepme sonucunda omuz kemiğim zedelenmişti; sonra haftalarca bunun ağrısını çekmiş, vaktiyle Demirci savaşma katılmış olan arkadaşlarımın alayına maruz kalmıştım. Çünkü silâhı bana vermek istemedikleri halde, direnmiş, çırpınmış ve atış talimine âdeta zorla katılmıştım. Beni kızdırmak için: "Oh olsun" diyorlardı.

Yolda bize başka kafileler de katıldı. Ankara boşalıyordu. Atlı araç bulabilen kafileler bizi geçip gidiyorlardı. Eşekli ve kağnılı olanlar geceleri bizim konakladığımız yere yakın bir yerde konaklıyorlardı. Bu durum bizim içimize bir güvenlik duygusu veriyordu. Allahtan o günlerde hiç yağmur yağmadı. Zaten Anadolu bozkırlarında ağustos ayı en kurak aydır. Yoksa perişan duruma düşecektik.

Ankara'dan Kırşehir'e dokuz, Kayseri'ye on üç günde varabildik. Kırşehir kentinin içinden küçük küçük derecikler akıyor, her evin bahçesinde ağaçlar görünüyordu. Bize çok uzun gelen bir bozkır yolculuğundan sonra bu yeşillik, ruhumuzda iç açıcı bir etki yaratmıştı. Orada bir gece konakladık. Ben ve iki arkadaşım Konya'dan birlikte döndüğüm Hüseyin Avni'nin evinde misafir kaldık. Yaşlı babası ve anası bizlere ne ikram edeceklerini şaşılıyorlardı. Bütün konuşmalarımız "cephe" üzerineydi. Onların cephedeki büyük oğullarını en son gören bizdik. Zaten Millî Mücadele Anadolu'sunda hemen herkesin konuştuğu harp'ti. Onlar bizden, biz onlardan haber soruyorduk. Savaş Sakarya yöresinde sürüp gidiyordu.

Kayseri'ye gelince lise binasına yerleştik. Vekâletlerden çoğu, bu arada Maarif Vekâleti de Kayseri'ye taşınmıştı. Ben Kayseri'de bir aydan biraz fazla kaldım, Gültepe ve Talas Amerikan Kolejinden başka pek bir şey hatırlamıyorum. Çok dolaşamadım; bir gün iyi isem, iki gün hasta yatıyordum. Talas Amerikan Koleji'nin düzgün ve bakımlı bahçesini gezerken ve güzel binalarına bakarken, yedi yıl önce 1914'te anamı tedavi ettirmek için Çorum'dan gittiğimiz Merzifon Amerikan Hastanesi'ndeki Doktor Mardin'i ve o hastanenin, yakınındaki koleji düşündüm ve babamın o zamandan beri hiç unutamadığım bir sözü aklıma geldi: "**Oğlum, düşman memlekete yalnız topla tüfekle gelmez; böyle mekteple, kolejle, hastane ile de gelir. Biz adam olup böyle şeyleri yapamadıkça istikbalimiz müemmen değildir**". (Şimdi de kültür yardımı, üs, tesis, barış gönüllüsü lâfları edildikçe yine bu sözleri hatırlarım).

Sabahtan akşama değin bütün işi gücü yem aramaktan ibaret olan kuşlar gibi, bizim de nereye gitsek, bütün işimiz gücümüz, cepheden haber sormak, haber toplamak oluyordu. Bu yalnız okumuşlar için değil, köylüler için de böyleydi. **Sokaklarda rastladığımız yaşlı köylüler** bizi durdurup: "**Efendi, muharebe nasıl gidiyor? Bizimkiler kazanıyor mu**?" diye

sorarlardı.

Eylül başlarıydı. Sakarya savaşı bütün kanlılığıyla sürüp gidiyordu. Nihayet Eylül ortasında sevindirici haber geldi: Sakarya'da düşmanı yenmiştik. Gerçekten mutluydum. Çünkü Ankara'dan Kayseri'ye bizden sonra gelenler, top seslerinin Ankara'dan duyulduğunu söylüyorlardı. Yüreğime bir sızı düşmüştü. Sakarya'da yenilirsek bütün vatan tehlikeye girebilirdi. Ben tam bir yıl önce Türkiye Büyük Millet Meclisinde memurken asker kaçakları hakkındaki kanunun görüşülmesi sırasında verilen rakamlardan enikonu ürkmüştüm. Birinci ve İkinci İnönü Zaferleri ve bu kanunla kurulan İstiklâl Mahkemelerinin icraatı, ordu birliklerinden kaçma olaylarını kökünden önleyememişti. Kayseri'ye göç ederken bizlere dağıtılan tüfekler eşkıyalık yapan asker kaçaklarına karşı bir savunma tedbiri idi. Eğer Sakarya Savaşı'nda yenik düşersek, kaçma olayları çoğalabilir, hatta ordu büsbütün çözülebilirdi.

Beş ay süre ile Meclis'te önemli görüşmeleri izlemek beni çok olgunlaştırmıştı. Küçük öğrenci kafamla en ters olasılıkları düşünüyordum. Günler birbirini izliyor, haftalar uzadıkça uzuyordu. Dikkatle okuduğumuz savaş haber ve tebliğlerinde "alınan tepelerden", "tashih edilen cephe hattından" söz ediliyor, fakat bütün bunlardan ferahlatıcı bir sonuç çıkmıyordu. Ruhlarımız gittikçe kararıyordu. İşte böyle bir durumda zafer haberini alınca, birkaç arkadaş, sevinç gözyaşlarıyla birbirimizi kucaklamıştık; Yukarıda (2) sayılı yazıda, Millî Mücadele yıllarındaki hayatımın benini için yıl veya aylarla ölçülen bir yaşam değil, kimi zaman saat, hatta dakikalarla bile ölçülemeyen heyecan ve mutluluklarla dolu bir "yaşantılar zinciri" olduğunu söylemiştim. İşte Sakarya Zaferini öğrendiğin günkü mutluluk ânı benim ömrümün, böyle küçücük zaman "zerre"lerinden fakat büyük mutluluk yaşantılarından biridir. Konya'da geçirmiş olduğum zatürreye ve Kayseri yolculuğunda yeniden depreşen sıtma nöbetleri beni perişan etmişti. Kayseri'nin havasını da nedense, hiç kaldıramadım. Okula gelen doktor, "deniz kenarına gitmesi lazım" diye rapor verdiği için o tarihte Türkiye'nin deniz kenarında tek kenti Trabzon Lisesi'ne gönderilmekliğim –okul idaresinin Maarif Vekaletiyle yaptığı temas sonucunda- uygun görülmüş. Nakil işiyle ilgili yazılı emrimi ve okuldan nakil belgemi aldım. Bana Millî Mücadele Anadolu'sunda yeniden uzun bir yolculuk görülmüştü.

Türk Gençliği Gerçeği Bilmeli

Bu anıları okumak fırsatını bulan gençlere de bir çift sözüm var: Yarım yüzyıl önceki ölüm kalım savaşında bizler, hem kendimize düşen görevi, karınca kararınca, yerine getirdik, hem de birçok yoksulluk ve yoksunluklar içinde ve çeşitli engellere rağmen, derslerimizi bırakmadık ve çalıştık. Savaş alanında şehit düşen liseli arkadaşlarımız vatan toprağında sonsuz ve şerefli uykularına daldı. Kurtulup gelenler

ise öğrenimlerini tamamladı. Fikir savaşında öğrenimsiz, bilgisiz insan, cephede silâhı ve cephanesi olmayan askere benzer; kolayca harcanır gider.

KAYSERİ LİSESİ ŞEHİTLERİNDEN:

İnsanoğlu için kutsal değerlerin en önemlisi vatan sevgisi, rütbelerin en yükseği de şehitlik rütbesidir.

Bundan dolayıdır ki, her dinde, her millette, her terbiyede, her medeniyette vatan sevgisi en büyük faziletlerden biridir, en mukaddes vazifelerdendir.

Bu sevgi, bu duygu, bu inanç olmasa insanı hangi kuvvet, dünya nimetlerinin, dünya zevklerinin cazibesinden koparıp vatan müdafaasına koşturabilirdi?

İşte bu sevgi ki daha hayatının baharında; Kayseri Lisesi öğrencilerini de vatan topraklarını düşman çizmesi ile çiğnenmekten kurtarmak, namusumuzu şerefimizi korumak için Sakarya Cephesine koşturmuştur.

Bu duygu, bu inanç, bu sevgi ki Türk insanını dün olduğu gibi bugün de en sevdiği evladını, canından bir parça olan oğlunu askere gönderirken düğüne gönderir gibi davrandırır. Şair Mehmet Emin Yurdakul da şu mısralarda bu duyguları adeta terennüm eder.

Haydi, yavrum köyüne, nişanlına veda et
Sabanını, tarlanı her şeyini veda et.
O silaha sarıl ki, böyle günde bir asker
Bir devalı demirden başka bir şey kullanmaz
Bunu tutan bir bilek.
Köleliğin uğursuz zincirine uzanmaz,
Git evladım, yıllarca ben oğulsuz kalayım.
Şu yararlı bağrıma karataşlar çalayım.
Ya gazi ol ya şehit.

Der. Çünkü o bilir ki rütbelerin en büyüğü şehitlik rütbesidir.

Ancak bu derece önemli bir rütbeye talip olanların Kayseri Lisesi'nden yetişenlerden; sadece Çanakkale Savaşı'na, Sakarya Savaşı'na ve diğer cephelere gönüllü olarak katılıp cephede şehit düşenlerden ibaret olmadığını biliyoruz.

Konu vatan müdafaası olunca Kayseri Lisesi öğrencileri, Kayseri Lisesi'nin yetiştirdikleri, Kayseri Lisesi mezun ve mensupları da üzerlerine düşen görevi seve seve yapmaya koştular.

Müslüman Türk analarının kına ile süsleyerek gönderdiği koç yiğitler Çanakkale'de, Gelibolu'da, Anadolu'nun muhtelif bölgelerinde Sakaryada, Sarıkamış'ta, Kafkaslarda vb.cephelerde kanları ile dirilişin destanını yazdılar. Bu destan tarihin silinmesi mümkün olmayan altın sahifelerine, yine altın harflerle kaydedildi. Bedeli bunlar gibi birkaç defa kanla ödenerek vatan edinilmiş toprağı dünyanın hiçbir yerinde bulamazsınız.

Kayseri Lisesi mensupları da konu Vatan olunca dün Çanakkale'de, Dumlupınar'da, Sakarya'da, Anadolu'da, Yemende, Kafkasya'da vatan müdafaasına koştuğu gibi; bugün de PKK, YPG vb.teröristlere karşı askeriyle, subayı ile emniyet mensuplarıyla vatanını, bayrağını korumak için seve seve koşuyorlar. İşte Mustafa Şimşek de yüzlercesinden birisidir.

ŞEHİT JANDARMA ÜSTEĞMEN MUSTAFA ŞİMŞEK

Vatan uğruna canlarını seve seve veren, taçsız kahramanlarımızdan Şehit Jandarma Üsteğmen Mustafa Şimşek. Kayseri Lisesi öğrencilerindendir.

Fotoğraf 82: Şehit Jandarma Üsteğmen Mustafa Şimşek

Kayseri Lisesi'nin 1920 – 1921 eğitim – öğretim yılı kütüğünde yazılı olan "Lise son sınıf talebeleri Sakarya Savaşı için cepheye gidip hepsi cephede şehit düştüğünden bu öğretim yılında okulumuz mezun verememiştir." ibaresi aslında altın harflerle okulların şeref köşelerine asılmalı ki bugünün gençleri, ağabeylerinin memleket uğruna neleri göze alabildiklerini öğrensin onların duyguları ile yaşasın ve bundan kendilerine pay çıkarabilsin.

İşte ağabeylerinin vatan, millet, namus, şeref, bayrak, ezan, Kur'an uğruna neleri göze aldıklarını öğrenerek; onlardan esinlenip kendisine pay çıkaran Kayseri Lisesi mezunu yakın zaman şehitlerimizden birisi de değerli öğrencilerimden Şehit Jandarma Üsteğmen Mustafa Şimşek'tir. Diğer Kayserili şehitler gibi "Kayseri'den bir şehit daha Üsteğmen Mustafa Şimşek, Şırnak ili Cudi dağında şehit oldu…" haberlerini duyduk. Valilik ve Milli Eğitim Müdürlüğünce adı bir okula; Belediyece de büyük bir caddeye isminin verildiğini biliyordum. Üstelik Alpaslan Mahallesi'ndeki evime her gün bu caddeden geçerek gidiyorum. Hatta çoğu zaman ilgililere; 3. cadde, 5. cadde gibi rasgele isimler, rakamlar yerine aziz şehitlerimize

vefa borcu ödeyerek isimlerini yaşatıp hayırla anılmalarına vesile oldukları için ilgililere içimden teşekkür ve dua ediyorum. Ama bu şehidimizin bizim Mustafa olduğunu bilmiyordum. Ta ki müdürlüğünü yaptığım özel liseye eski öğrencimizden bir grup ziyaretime gelinceye kadar. Çünkü benim tespitlerime göre Kayseri Lisesi'nden 1997'ye kadar 4 tane Mustafa Şimşek mezun olmuş. Son yıllardaki diğer şehitlerimizden birçoğu da belki Kayseri Lisesi mezunudur. Ama isim benzerliği olabilir diye kesin bilgi sahibi olmadan yazamamıştım.

Şehit Üsteğmen Mustafa Şimşek'in ziyaretime gelen arkadaşları ile sohbet ederken: "Bizim sınıftaki Mustafa'yı hatırlıyor musun Hocam?" dedi. Hangi Mustafa dediğimde: "1979 – 1980 öğretim yılında 6 Fen-E sınıfında beraber okuduğumuz Mustafa Şimşek, mezun olduğumuz sene Harp Okulunu kazanarak subay oldu. Üsteğmen iken şehit oldu." dedi. Tabi hatırladım. O günler film şeridi gibi gözümün önünden geçti. Kayseri Lisesi kayıtlarını, "Şehitler, Gaziler Derneği" kayıtlarını inceledim. Bilgileri karşılaştırdım, örtüşüyordu. Şehit Üsteğmen Mustafa Şimşek bizim Mustafa idi. Okul günleri gözümün önünde canlandı: Çalışkan, gayretli, başarılı, dürüst, güvenilir, verilen ödevleri zamanında ve en iyi şekilde yapardı. Spora meraklı, okul takımında bile oynardı. Genel olarak öğrencilerime meslek hayatında: Ne olmak istiyorsun? Kitapla aran nasıl, kitap okuyor musun? Gibi sorular sorardım. Mustafa'ya ne olmak istiyorsun dediğimde: "Subay olmak istiyorum Hocam". derdi.

İşte mezunumuz bu Mustafa Şimşek hakkında da bir yazı yazmak, geçmişin kimsesiz garip, tozlu raflarında kalan Kayseri Lisesi'nin adsız kahramanlarını yeni nesil ve gelecek kuşaklar tanısın, bizim için yaptıklarına karşılık onlara vefa borcumuzu ödeyerek hayırla anılmalarına vesile olmak üzere Mustafa Şimşek hakkında da bir yazı yazmak istedim. Bu amaçla araştırdım. Ailesine ulaştım. Babası, annesi de sağ. Röportaj için randevu rica ettim. Ziyaretlerine Rehberlik Uzmanı Öğretmen arkadaşım Ali Emrah Şarlı ile gittim. Babası Ahmet Amca, annesi Asiye Teyze ve makine mühendisi olan küçük kardeşi Cengiz Şimşek ile sohbet ettik. Bunu sizlerle paylaşalım istedim. Aziz şehitlerimizden dualarınızı eksik etmeyiniz.

Aziz şehidimiz, değerli öğrencim Şehit Jandarma Üsteğmen Mustafa Şimşek kalplerimizde, gönüllerimizde yaşamasının yanında, Şimşek ailesi ikametgâhının başköşesinde de fotoğraf olarak yerini almıştır[388].

[388] Özmerdivenli Yusuf, Dergi Anadolu Nisan-Mayıs 2014 Sayı 27

Yusuf Özmerdivenli röportaj yaparken sanki uzaklara bakıyor, dalıyor film şeridi gibi. Şehidimiz Mustafa Şimşek'in okul günleri gözünün önüne geliyordu. "Hocam subay olacağım, vatanı, milleti, bayrağımı koruma görevi uğruna gerekirse canımı seve seve vereceğim…" sözlerini hatırlıyordu.

Yusuf Özmerdivenli: *Rahmetli şehidimiz Mustafa'nın öğretmeni ve müdür yardımcısıydım. Öncelikle bizleri evinize kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?*

Ahmet Şimşek: *Şehidimizin babasıyım. 15.03.1930 yılında Tomarza'nın Şiraz köyünde doğdum. Bir müddet sanayide fabrikada çalıştıktan sonra DSİ'ye girdim. Orada 21 yıl çalıştıktan sonra 1980 yılında emekli oldum. Emekli maaşı malum. Çocuklarımı vatana, millete, insanlığa faydalı kişiler olarak yetiştirmek ve okutmak için emekli olduktan sonra da 10 yıl taksicilik yaptım. Şimdi tam emekliyim.*

Y. Ö.: *Maşallah, hiç göstermiyorsunuz. Allah sağlıkla daha nice yıllar yaşamayı nasip etsin. Kaç çocuğunuz var. Çocuklarınızdan da bahseder misiniz?*

Türk Milleti'nin mümtaz evlatları, ezan ve Kur'an sevgisi ile gönülleri dolu, bayrak aşığı, vatan aşığı, namus aşığı, hürriyet aşığı, o aziz şehitlerimize bugün çok şey borçluyuz. Onları daima hatırlamak için "Şehitler ve Gaziler Derneği" Şehit Üsteğmen Mustafa Şimşek'in ailesine de bir şehitlik beratı hediye etmiş. Şimşek ailesi onu evlerinin en mustesna köşesine asmış. Her gün gözlerinin önünde…

A. Ş.: *5 erkek, 1 kız olmak üzere 6 çocuğum var. Bunlardan: Hasan öğretmen oldu. Şimdi emekli. Adnan, Anatamir'de Elektrik Teknikeri idi emekli oldu. Hürriyet, ev hanımı. Mustafa, Jandarma Üsteğmeni idi. Malum şehit oldu. Cengiz, Makine Mühendisi Hava İkmal'de çalışıyor. Yücel, o da sizin mezununuz, yani Kayseri Lisesi mezunu öğretmen, İstikbal Lisesi'nde çalışıyor.*

Y. Ö.: *Allah geride kalanları bağışlasın. 6 evlat sahibi olmuşsunuz. Onları vatana, millete, insanlığa faydalı kişiler olarak yetiştirmiş ve okutmuşsunuz. Ne mutlu size. Anne, babanın gözünde çocuklarının hepsi bir diyeceksiniz, ama ben size Mustafa'yı sorayım. Mustafa nasıl bir evlat idi. Mustafa'dan bahseder misiniz?*

A. Ş.: *Mustafa 1963 yılında Kayseri'de doğmuştu. Başarılı geçen ilkokul ve ortaokul öğreniminden sonra Kayseri Lisesi'ne yazdırmıştık. Orada da başarısını devam ettirdi. Biliyorsunuz derslerdeki başarısının yanında sportif faaliyetlere ve sosyal etkinliklere de katılan bir öğrenci idi. Hiçbir kötü alışkanlığı yoktu. İnsanlara insan olarak değer verirdi. Bizleri hiç üzmezdi. Terbiyeli, çalışkan, başarılı, saygılı bir evlat idi. Herkes tarafından sevilirdi. Ne yapalım. Takdiri ilahi, Allah'tan gelene razıyız. Nur içinde yatsın. Allah şefaatine nail eylesin.*

Y. Ö.: *Askeriyeyi seçmesinde sizin etkiniz oldu mu? Kendi isteği ile mi seçmişti?*

A. Ş.: *Demokratik bir aileyiz. Çocuklarımıza illa şu mesleği, bu mesleği seç diye ısrar ve yönlendirmemiz olmadı. Mustafam da kendi isteği ile seçmişti. Kayseri Lisesi'nden mezun*

olduğu sene Kara Harp Okulu sınavına girmişti. Sonucu gazetelerden öğrenmiştik. Türkiye 3.sü olarak kazanmıştı.

Y. Ö.: *Mustafa nerede ve ne zaman şehit olmuştu? Şehit annesi, babası olmak nasıl bir duygudur?*

A. Ş.: *Oğlum 12 Aralık 1988 günü Şırnak ili Cudi Dağı'nda teröristlerle çıkan çatışmada şehit olmuştu. Bu acı dayanılacak gibi değil. Genç yaşta hayatının baharında toprağa vermek gerçekten çok acı. Kurmay olmadan evlenmeyeceğim demişti. Onun için şehit olduğunda bekârdı.*

Bu arada konuşmalarımızı sabırla, metanetle dinleyen Asiye Teyze (annesi) sohbetimize dâhil oldu. Aslında tayini Bilecik'e çıkmıştı. Şırnak'a gitmeyi gönüllü kabul etmişti. "Oğlum oralar karışık. Sık sık çatışmalar oluyor. Çatışmaların çok olduğu bu yerlerden artık tayinini iste gitme, biraz da batıda çalış demiştim." "*Anne ben gitmeyeceğim, o gitmeyecek, bu memleketin hali nice olacak. Vatan, bayrak, hürriyet uğruna her türlü zorluğa katlanacağız*." demişti. Bu konuşmamızdan 1,5 ay sonra şahadet haberi geldi, dedi.

Baba Ahmet amca yeniden sözlerine devamla: *Bu acı, yıllar da geçse unutulmaz ama dini inançlarımıza göre rütbelerin en büyüğü şehitlik rütbesidir. Şehit annesi, babası olmak, şefaati olan bir konudur. Yüce kitabımız Kur'an ve peygamberimizin hadislerinde bunun önemi defalarca vurgulanmış. Bizleri bu duygular teselli ediyor.*

Y. Ö.: *Oğlunuzun isminin okula ve büyük bir caddeye verilmesine memnun oldunuz mu?*

A.Ş.: *Kayseri Valiliği'nden ve Belediye Başkanlığı'ndan davet aldığımızda: Ziya Gökalp Mahallesinde bir ilköğretim okuluna ve Alpaslan Mahallesi ile Köşk Mahallesini ayıran caddeye oğlumuzun adının verileceğini söylediler. O zamanki Belediye Başkanımız Hüsamettin Çetinbulut Bey idi. Hacı Baba gerekirse Ankara'dan da takip edeceğiz. Her konuda yardımcı olacağız dediler. Tabii çok duygulandık. Gurur, onur ve mutluluk duyduk. Vatan uğruna canını seve seve feda eden yavrumuzun ve bizlerin unutulmamış olmamız; bizleri teselli ederek acılarımızı kısmen de olsa hafifletti*.

Y. Ö.: *Şehidimizden geri kalan evlatlarınızdan torunlarınız olmuştur her halde. Kaç torununuz var? Mustafa'nın ismini verdiğiniz oldu mu?*

A. Ş.: *On tane de torun sahibiyim. Kızımdan olan torunlarım Mustafa şehit olmadan önce doğmuşlardı. Onun çocuklarına şehidimizin ismini veremedik. Ama diğer oğullarımın hepsi de çocuklarına şehidimizin adını verdiler. Bir Mustafa Şimşek gitti. 4 Mustafa Şimşek geldi.*

Y. Ö.: *Şehidimizin mezarını ziyaret edip bir Fatiha okumak isteyenler için mezarının yerinin nerede olduğunu belirtir misiniz?*

A. Ş.: *O zaman yetkililere, kendi aile mezarlığımızda toprağa vermek istediğimizi belirtmiştik. Asr-i Mezarlık dördüncü kapı 24 numaradadır. Kabri başında, uğruna canını feda ettiği Türk bayrağı dalgalanmaktadır.*

Y. Ö.: *Bizim röportaj isteğimizi kabul edip bizi ağırladığınız, bilgilendirdiniz hatta bu satırlarla tarihe, geleceğe not düştünüz. Çok teşekkür ederiz.*

A. Ş.: *Şehit ailesi olarak hatırlanmaktan mutluluk duyduk. Ziyaretinizden ziyadesiyle memnun kaldık. Allah razı olsun. Vatan sağ olsun.*

Y.Ö.: *Bizler şehitlerimizi hiçbir zaman unutmadık, unutmayacağız. Çanakkale'de Kafkaslarda, Millî Mücadelede, Sakarya'da; Sarıkamış'ta vatan savunmasında, şimdi de terörle mücadelde kaybettiğimiz tüm şehitlerimizi bir kez daha rahmetle, şükranla ve minnetle andığımızı ve halen yaşayan tüm şehitlerimizin ailelerini de birer kutsal emanet olarak görüp onlara da sağlık, metanet, sabır dolu günler dilerim.*

Hangi bağrı yanık Anadolu anası ciğerinin parçasını, kınalı koç yiğidini kendi elleriyle kınalayıp cepheye vatan müdafaasına gönderdiği günü bugün gibi hatırlamaz ki? O günler bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçiyor… Resimde röportajı yapan Yusuf Özmerdivenli, Şimşek ailesinden Ahmet Şimşek (Babası), Asiye Şimşek (Annesi), Cengiz Şimşek (Kardeşi) görülüyor.

KURTULUŞ SAVAŞI GAZİSİ HASAN KARAMAN

İsmail ZAMANTILI*

Kurtuluş Savaşı Gazisi Dedem Hasan Karaman'ın bana anlattıkları. (Nurlar içinde yatsın, mekânı cennet olsun).

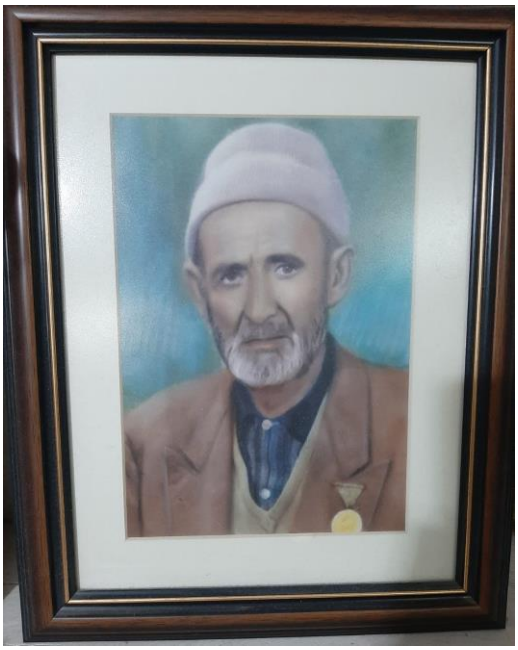

Fotoğraf 83: Kurtuluş Savaşı Gazisi Hasan Karaman

Dedem Bünyan 1900 doğumludur. 1972 yılında rahmetli oldu, o kendi köyünde yaşıyordu, bende kendi köyümde. Dedemin köyü Kölete (Bünyan'a bağlı), benim köyüm ise Koçcağız (Talas'a bağlı). Annem babamın köyüne (yani Koçcağız'a) gelin gelmişti. Dedemi çok severdim, sıkça onun yaşadığı köye giderdim. Birlikte tarla tapan işleri yapardık, Kurtuluş Savaşı'na Atatürk'ün yanında katıldığı ve düşmanla savaştığı için çok merak ederdim ve sorular sorarak nasıl savaştıklarını ve hangi şartlarda savaştıklarını ona anlattırırdım. Ben o yıllarda 15-16 yaşlarındaydım. Rahmetli olduğunda ise 18-19 yaşlarındaydım.

Daha çok Afyon civarında savaştığını anlatırdı (Kocatepe, Tınaztepe gibi). Günün büyük bir bölümünü siperlerde geçirdiklerini, siperlerde uyuduklarını, siperlerde yiyip içtiklerini söylerdi. Zaten yemek diye bir şey yemediklerini, çok az suyla idare ettiklerini anlatırdı. **Ekmeklerini ve sularını arkadaşları ile paylaştıklarını anlatırdı. Ekmek yok**

* İsmail Zamantılı, Tarih Öğretmeni. İsmail Hoca canlı şahit dedesinin sağlığında dinlediklerinden yazdığı anılardan bir bölümünü, ecdadımızın başta Çanakkale'de ardından: İnönü'de, Sakarya'da Dumlupınar da savaşarak Türkiye Cumhuriyeti'nin istiklali ve istikbali için, bizlerin Türkiye Cumhuriyeti Bayrağı altında sonsuza kadar hür ve bağımsız yaşamamız adına şehit olan atalarımızın Milli Mücadelenin hangi şartlarda kazanıldığını, bu güzel vatanımızı hangi şartlarda hediye ettiklerini, bizzat yaşayanlardan dinlediklerini şimdiki ve gelecek neslin bilmesine, anlamasına bir mesaj vermek ve kitabımıza katkıda bulunmak için gönderdiler.

denecek kadar azdı ve taş kadar sertti. Çoğu zaman ağaç kabukları yediklerini, orman meyveleri yediklerini (alıç, kuşburnu, dağ armudu gibi). Çoğu kerede katırların, atların dışkısından arpa çavdar gibi tahılları ayrıştırarak yediklerini anlatırdı. Ayaklarına giydikleri çarık (Çarık, Osmanlı döneminde hatta 1950'li yıllarda kara lastik dönemine kadar giyilen, işlenmemiş at, sığır, eşek derisinden yapılan ve iple ayağa bağlanan basit ayakkabı.) bile o kadar uzun süre giydikleri için parçalanıyor ve yenisi gelmiyordu ve çıplak ayakla savaşıyorlardı. Taşa toprağa rahatça basıyorlardı, çünkü ayaklarının altı nasır tutmuştu. Neredeyse bir çarığın kalınlığında nasır vardı ayaklarının tabanında. Giyilemez hale gelen çarıklarını da yiyorlardı. Çarıkları suya koyup, yumuşatıp öyle yiyorlardı. Çoğu zaman süngü savaşı yapıyorlardı, çünkü mermi çok kısıtlıydı. Dedem uzun boylu, güçlü kuvvetli bir insandı, karşısına çıkan düşman askerlerini rahatlıkla yok ediyor ve ayakta kalabiliyordu. Arkadaşıyla birlikte Yunan siperlerini sabaha karşı basıyorlar, düşmanı yarı uykulu vaziyette yakalayıp düşman askerlerini öldürüyorlar ve düşman askerlerinin makinalı tüfeklerini (kendilerinde yok denecek kadar az) dedem omuzlayıp kendi siperlerine taşıyor. Komutanları kendisine bu kahramanlığına karşılık çavuş rütbesi veriyorlar. Köylüleri dedeme Hasan Çavuş diye seslenirlerdi.

Atatürk bölüklerini teftişe geldiği zaman görebiliyordu. Atatürk'ü çok seviyordu, ona hayrandı. Orta boylu mağrur, kaşları çatık, çok sert bir insandı. Gözlerine kimse bakamazdı, Atatürk ve komutanlar askerlerin yaşadığı şartlarda yaşadıkları için hayranlıkları ve sevgileri bir kat daha artıyordu.

Çok süngü yarası almıştı, ama öldürücü darbeler olmadığı için sağ kalabilmişti. Yaralarına sürecek ne ilaç vardı ne de merhem. Otlardan ve yapraklardan, çiçeklerden yaralarına sürmek için merhem yapıyorlardı.

Birçok arkadaşını kaybetti, yanında şehit oldular. Bu durum onda büyük travmalar yarattı. Arkadaşları için ağlıyordu, dualar ediyordu. Çünkü onların yaşı daha 18 – 19 idi. Hatta daha küçük olanları da vardı.

Düşman bozguna uğramış, İzmir'e doğru kaçıyordu. Geçtikleri köyleri kasabaları yakıyorlar, yıkıyorlar, katliam yapıyorlardı.

Düşman daha çabuk yenilecekti, ancak düşmanla iş birliği yapan tarikatlar, şeyhler, şıhlar vardı. Düşmana istihbarat sağlıyor ve katliamlara sebep oluyorlardı.

Afyondan İzmir'e kadar, İzmir dâhil alev alev yanıyordu. İzmir'e girdiklerinde her asker ağlıyordu ve dua ediyordu. İzmir, Kordon ana baba günüydü. Düşman yenilmiş kaçıyordu. Kaçabilen kaçıyor, kaçamayan egenin serin sularında boğuluyordu. Mustafa Kemal ve askerlerine çok büyük ilgi ve sevgi vardı.

SAKARYA ZAFERİ NELERE KADİRMİŞSİN*

Yunan Başkumandanı Nikolas Trikopis Anadolu Savaşını ve nasıl esir edildiğini anlatıyor:

Kıymetli gazetecilerimizden Hıfzı Topuz, Yunanistan'a yaptığı bir seyahat sırasında Atina'da Ruzvelt Caddesindeki evinde mütevazı bir hayat yaşayan 84 yaşındaki emekli General Trikopis'i ziyaret etmiş ve kendisi ile uzun boylu görüşmüştür. Muharrir, bu enteresan ziyareti şöyle anlatıyor[389].

Trikopis'i evinde ziyarete gittiğim zaman kendisini derin bir rüyadan uyandırmış gibi oldum. Beni büyük bir nezaketle odasına kabul ettikten sonra:

- Generalim, diyorum. Nasıl oldu şu Anadolu Harekâtı...?

Tâ Ankara kapılarına kadar ilerledikten sonra nasıl oldu da davayı kaybettiniz...?

Trikopis derin derin düşünüyor. Sonra:

- Bizim Anadolu'da işimiz ne idi...? diyor. Bizim menfaatimiz

Balkanlar'da, Makedonya'da, Adalar'da olabilir amma Anadolu'dan bize ne? Ne diye bizi oralara gönderdiler?

Aradan bunca yıl geçti. Şimdi insan maziyi çok daha iyi görebiliyor. Çok daha sağlam hükümlere varabiliyor. Şimdi artık itiraf etmekten çekinmiyorum. Bizim Anadolu savaşında

Hiçbir menfaatimiz yoktu. Biz yabancı devletlere âlet olduk.

Sizden de bizden de bunca insan öldü. Bu kadar şehit verdik

Sonunda ne oldu? İşte bugün kardeşiz. Hata idi Anadolu Harekâtı. Hem de muazzam bir hata...

Trikopis yine bir müddet susuyor. Emekli generalin duyduğu pişmanlığı anlamaya çalışıyorum. Zavallı Yunan şehitleri, zavallı İstiklâl Harbi kahramanları... Boş yere yanan, yıkılan köylerimiz...!!! Ve tarihin karanlık bulutları gerisinden eski ''büyük düşmanımız''ın duyduğu pişmanlık. Ne muazzam tezat. Trikopis, Bugün seninle kardeş olabilmemiz için Anadolu topraklarının kanla sulanması lâzımmış. Emekli general anlatmaya devam ediyor:

"*Ben Anadolu'da sizinle dört defa çarpıştım. Birincisine biz Avgin muharebesi diyoruz. Siz, İnönü Savaşı.*

İnönü ile ikinci karşılaşmam Eskişehir-Kütahya hattında oldu.

Türk ordusu ile üçüncü defa Sakarya'da karşılaştık.

İzmir'e telgraf çekerek takviye istemiş ve aksi halde mağlûp olacağımızı bildirmiştim.

---

*Hıfzı Topuz

[389]Hıfzı Topuz, Eski Dostlar, 6. Baskı Ekim 2000 İstanbul. 30 Ağustos Hatıraları Yeni Gün Haber Ajansı Basın Yayıncılık A.Ş. İstanbul 2000, s. 83-89.

Bu takviyeyi gönderemediler. Halbuki karşımızda MUSTAFA KEMAL vardı. Neye uğradığımızı anlayamadık. Cephe çökmüş ve ordu mağlûp olmuştu...

Türk ordusunun bu beklenmedik kuvveti karşısında birliklerimiz perişan olmuştu. Yunan ordusunun adım adım hezimete yaklaştığını hissediyorduk. Her tarafımız Türklerle çevrilmişti. Esir olacağımızı anlıyorduk. Bizde kılıcı düşmana teslim etmek küçüklük sayılır. Vaziyetin kötüye gittiğini gören yaverim bir ara yanıma gelerek: Generalim, kılıçlarımızı imha edelim'' diye teklifte bulundu. Kılıcımı kendisine verdim. Aldı ve parçaladı. Firar fayda etmedi, ordu perişan olmuştu. Bu esnada atım da vurulmuştu. Başka bir ata binerek kaçmaya ve çemberi yarmaya teşebbüs ettim. Türklerin içine düştüm. Esir oldum. Beni yakalayanlar hüviyetimi almakta güçlük çekmediler. Üzerimde bir revolver vardı. Derhal bunu anladılar. Bizde süvarilerin kılıcı atların eğerine bağlıdır. Benim bindiğim atta da böyle bir kılıç bulunuyordu. Askerler bunu da benim kılıcım zannıyla müsadere ettiler. Bu esnada ordu perişan olmuştu. Sağ kalan birlikler dağınık bir halde İzmir'e kaçmaya çalışıyorlardı. Bu bizim için büyük bir mağlûbiyet olmuştu. Beni ilk evvelâ Garp Cephesi Kumandanı İsmet İnönü'ye götürdüler. Kendisi ile fazla bir şey konuşmadık. İnönü, beni Mustafa Kemal'in huzuruna çıkardı.

Atatürk beni mert bir askere yaraşır bir şekilde kabul etti.

Teessür ve heyecan içindeydim. İnönü beni kendisine takdim etti. Gazi'nin bu esnadaki sözlerini hiç unutmayacağım:

- Üzülmeyin General, dedi. "Siz vazifenizi sonuna kadar yaptınız. Askerlikte mağlûp olmak da vardır.

Napolyon da vaktiyle esir olmuştu. Size karşı büyük bir hürmet hissi besliyoruz. Burada kendinizi esir addetmemenizi rica ediyorum. Misafirimizsiniz. Yakında her şey düzelecektir. Buyurun, istirahat edin.''

Atatürk'ün bu ince ve nazik muamelesi karşısında ben de bu büyük kumandana karşı içimde bir hayranlık duymaya başlamıştım. Bundan sonra bizi Kayseri'nin Talas bölgesinde kurulan bir esir kampına sevk ettiler. Yüksek rütbeli subaylardan başka yanımda dört general daha vardı. Artık bizim için savaş bitmişti. Ordumuzun kalanı birkaç gün içinde Anadolu'yu terk ettiler."

Kayseri kampında bir sene

"Bir seneye yakın bir müddet Kayseri kampında yaşadık. Daimî bir tarassut ve nezaret altında bulunuyorduk Nihayet Türkiye ile Yunanistan arasında esirlerin karşılıklı mübadeleleri konusundaki anlaşma imzalandı. Biz de memleketimize döndük. İşte Anadolu seferimizin hazin hikâyesi.

Fakat bu hikâye henüz bitmemişti. Yunanistan halkı kendisini bu maceraya sürükleyen

insanlardan hesap soracaktı. Memleket karışıklık içindeydi. Anadolu harbine sebep olanlar kurşuna dizildiler. Orduda tasfiye yapıldı. Fakat benim bu işlerde hiçbir suçum olmadığı için bütün bu işlerden yüzümün akı ile çıktım. Ordudaki vazifeme devam ediyordum. Fakat yaşım da ilerlemişti. Nihayet 1928'de emekliye ayrılmamı isteyerek ordudan istifa ettim. Ve işte o zamandan beri köşemde dünyayı seyrediyorum. Şimdiye kadar birçok partilerin mebusluk teklifleri ile karşılaştım. Fakat hiçbirini kabul etmediğim gibi bundan sonra da politika ile uğraşmak niyetinde değilim. Yegâne arzum yeni bir harp görmeden barış içinde hayata gözlerimi kapamaktır.''

Trikopis Mustafa Kemal Paşa'nın huzurunda[390]

Başkumandanlık Meydan Muharebesi'nin kazanılmasından sonra bir çavuş tarafından esir alınan Yunan Orduları Başkomutanı Trikopis Mustafa Kemal Paşa'nın huzuruna getirilir...

Sonrasını merhum Mahmut Sabah üstadımızın 27 Mayıs 1976'da Talaslı makineli tüfek çavuşu Salih Cebeci ile yaptığı ve Hürriyet Gazetesi'nde yayınlanan mülakattan okuyalım[391]:

Onu esir aldıktan sonra, öteki Yunan subayları ile birlikte Uşak'ta Mustafa Kemal Paşa'nın huzuruna çıkardılar. Gazi'nin iki yanında Fevzi Paşa ile İsmet Paşa bulunuyordu.

Mustafa Kemal Paşa, esirleri ayakta karşıladı. Trikopis'in elini uzun süre elinde tuttu. Onu teselli ettikten sonra şöyle dedi:

Hatırladığım kadarı ile ordunuzla İzmir'e çıktığınızda, Talas'ta kahve içeceğinizi söylemiştiniz. Sizi, güzide arkadaşlarınızla Talas'a gönderecek ve bu arzunuzu yerine getirmiş olacağız.

Ve Talas'ta kahve içmek nasip olmuştu Yunan Orduları Başkomutanı'na... Bir yıla yakın öteki esir Yunan subayları ve özel doktorları ile Talas'ta kaldı Trikopis...

Bu süre içerisinde Trikopis Talas'ta adeta bir misafir muamelesi gördü ve Türklerin büyüklüğüne bir daha tanık oldu...

Trikopis ve beraberindeki Yunan esirler Talas'ta kaldığı 10 aylık süre içerisinde Han Mahallesi'nde, Erhan Caddesi üzerinde yer alan iki katlı evde özel doktorlarıyla birlikte misafir edilmiş. Trikopis, Lozan Anlaşması'ndan sonra Yunanistan'a gönderilmiştir.

Yunan esirlerini ziyaret etmek amacıyla 27 Aralık 1921'de ülkemize gelen Doktor Roerich, İstanbul'dan sonra Kayseri'ye de gelmiş. Dr. Roerich başkanlığındaki heyet,

[390] Veli Altınkaya, Gündem Gazetesi 30.08.2019

[391] Veli Altınkaya, Gündem Gazetesi 30.08.2019

Kayseri'ye gelmiş ve burada Talas esir garnizonunu ziyaret etmişti. Talas'taki kampta kalan Yunan savaş esirlerinin durumunu oldukça iyi bulan Doktor Roerich, esirlerin kamplarda hiçbir iş yapmadan tutulmaları yerine, yollarda ve tarlalarda çalıştırılmalarını tavsiye etmiş...

Doktorun bu tavsiyesini bizimkiler dinlememiş bile. Dr. Roerich hatıralarında Talas izlenimlerini şöyle anlatıyor:

Talas'taki esir kampında Trikopis ile birlikte 3 general, biri tabip 12 miralay, 4 Kaim-makam, biri tabip 12 binbaşı, keza biri tabip 20 yüzbaşı, 34 mülâzım-ı evvel (Üsteğmen), 69 mülâzım-ı sânî (teğmen), 193 zâbit vekili bulunmaktaydı.

Toplam olarak 25 bin 299 Yunanlı esir alınmış olup, bunlardan 3'ü general, 381'i subay, 14 bin 385'i asker, diğerleri sivildi. Yabancı müfettişlerce düzenlenen raporlarda, esirlerin Talas'ın en güzel ve büyük kargir binalarında ikamet ettikleri, genellikle 6-7' sinin aynı odada yerleşmiş oldukları ve her birine birer karyola verilmiş olduğu belirtilmiştir. Haftada iki defa silahlı bir asker nezaretinde dışarıya çıkabilmekteydiler. Sıhhatleri mükemmeldi. Sarî hastalık yoktu. Hastalarını tedavi için her şeyin mevcut olduğu Heyet-i Sıhhiye reisleri olan iki Yunan heyetinin beyanatından anladık. Türkiye Kayseri'de ehemmiyetsiz hastalıklar için kendilerine bir hastane verilmişti. Vahim hastalıklar için de Kayseri Hastanesine nakl-i derpiş edilmekteydi.

Yevm-i ziyaretimizde sarılıktan hal-ü nekahete dâhil olmuş bir zâbit ile romatizmadan muzdarib diğer bir zâbite tesadüf ettik.

Üserâ (esirler) tarafından hiçbir şikâyete destres olamadık. Bilakis, cümlesi Mevkî-i Kumandanı Miralay Arif Bey Efendi'den ve Karargâh Kumandanı Kaim-makam Hüseyin Bey ile maiyetinden bir lisan-ı şükran ve sitayişle bahsettiler. Sanat ve vazifesi orada kalmasını müstelzim olmayan esir miralay tabibin terhis ve serbestisi için teşebbüsât-ı müessirede bulunduk...

Hıfzı Topuz, dönemin Valisi meşhur Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay ile 1952'de Atina'ya gitmiş. Buradaki bir resepsiyonda o tarihte 84 yaşında olan General Trikopis'le tanıştırmışlar. General Trikopis bu görüşmede Talas'ta bulunuşu ile ilgili Hıfzı Topuz'a şunları söylemiş:

"...Bundan sonra bizi Kayseri'nin Talas bölgesinde kurulan bir esir kampına sevk ettiler. Yüksek rütbeli subaylardan başka yanımda 4 general daha vardı. Artık bizim için savaş bitmişti. Neticeyi beklemeye başladık. Bundan sonraki vaziyeti biliyorsunuz. Ordumuzun bakiyeleri birkaç gün içinde Anadolu'yu terk ettiler. Fakat barış antlaşmasının imzalanması kolay olmadı.

Fotoğraf 84: Kurtuluş Savaşında esir alınan Yunan generaller

Nikolas Trikopis oturanlardan sol baştan ikinci.

Bir seneye yakın bir süre Kayseri kampında yaşadık. Sürekli gözaltında bulunuyorduk. Bir gün kamp komutanına:

- Beni bıraksanız bile bir yere kaçamam, dedim. Bundan sonra nereye gidebilirim? Haydi kamptan kaçtım, Yunanistan nerede, Kayseri nerede?...

O kamp komutanı Miralay (Albay) Arif Bey'dir. Arif Bey Trikopis'in 'Beni serbest bırakın' talebi üzerine emrindeki askere; 'Oğlum general ve bana bir kahve söyle! deyip niçin kendisini bırakamayacağını anlatır...

Erciyes Üniversitesi tarih bölümü hocalarına düşen bir görev var bence...

Acaba General Trikopis, İzmir'e girdiklerinde neden bir başka yer değil de Talas'ta kahve içmek istediğini söyledi?

O tarihte henüz Yunanistan ile Türkiye arasında mübadele filan yapılmış değil. Savaşın ortasındayız zira...

Ama Talas ve çevresinin Rumlar'ın yaşadığı önemli bir merkez olduğunu biliyoruz. Mutlaka Trikopis'in ya akraba ya da yakın çevresinden birilerinin Talaslı Rumlarla ilgisinin olması lazım. En azından Talas'ın muhteşem güzelliklerine ve kadim kültürüne dair bilgiler almıştır Yunanlı General...

Niye Meclis'in bulunduğu Ankara'da ve yine muhtemel ki o tarihte de Batının ilgisini çekip? Kapadokya bölgesinde kahve içmiyor da Talas'ta kahve içmek istiyor?

Bu soruya cevap aramamız lazım.

Talas'ta Trikopis'in kaldığı ev ayakta. Bu evin gerekirse Kayseri'nin Başkumandanlık Meydan Muharebesi'ndeki izleri ve esirlerin fotoğrafları vs. ile süslenmesi ve mutlaka turizme açılması gerekir.

Talas Belediye Başkanı Mustafa Yalçın da bu konularla ilgili bir siyasetçi. Üniversite ile temas kurarak bu çalışmaların başlamasını sağlamalı.

Bu vesile ile başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, bu toprakları bize vatan bırakan dünkü ve yakın dönemdeki tüm şehitlerimizi ve gazilerimizi minnet, rahmet ve şükran ile anıyorum.

YUNAN BAŞKOMUTANI TRİKOPİS'İ YAKALAYAN KAYSERİLİ

Bayram Bayazıt (doğumu 7 Temmuz 1893) I. Dünya Savaşı ve Türk Kurtuluş Savaşı'nda, onbaşı ve çavuş rütbesi ile savaşmış, Yunanistan Genelkurmay Başkanı General Nikolaos Trikopis'i esir alan Türk askerlerlerindendir.

1893'te Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinin Yeregeçen köyünde doğan Bayram Bayazıt Oğuzların Afşar boylarındandır. Savaştan sonra cumhuriyetin ilk yıllarında köy okullarında öğretmen olarak da görev yaptı. Babası olan Bayazıt Osmanlı İmparatorluğu'nda vergi tahsildarı idi.

Bayram Bayazıt, TBMM tarafından kabul edilen İstiklal Madalyası Kanunu gereğince, Milli Orduda vazife alması nedeniyle muhariplere verilen kırmızı şeritli İstiklal Madalyası ile onurlandırıldı.

Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'nde açılan stand da İstiklâl Madalyası, Mosin-Nagant marka tüfek, nüfus cüzdanı, diğer eşyaları ve savaşla ilgili belgeleri, Pınarbaşı askerlik şubesinde imzalı ve parmak izli resmi evraklar günümüzde Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'nde yer almaktadır. İbrahim Bayram Bayazıt 3 Ağustos 1971'de hayatını kaybetti[392]

NOT: Bayram Bayazıt'ın belgelerini, üç farklı branşta Milli Sporcu olan torunu Uğurcan Bayazıt Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'ne bağışlayarak gelecek nesillere kültür mirası olarak taşınmasına vesile olmuştur. Kendilerine teşekkür ederiz.

[392] Ziya Şahin, Dünden Bugüne Can Pazarören, Kayseri 2019

Askerlik Şubesi Başkanlığına

Pınarbaşı

1330 Senesinde Askere çağrıldım.Kafkasya cephesinde 90.Alayda Ruslarla çarpışırken,Rusların çekilmesinden sonra Ermeni Gürcülerile vuruştuk.İstanbulun işgali üzerine,Batumdan Deniz yolu ile İstanbula geçtik.Müttefiklerimizin yenilmesile bizede silâh terkettirip terhis ettiler.

1335 Senesinde Elcezire cephesine sevkedilmek üzere tekrar Askerlik Şubesine çağrıldım.300-400 kişilik bir kafile,Pınarbaşı Askerlik Şubesinden hareket ettik.Yolda giderken,Uzunyaylanın Domuzdere köyüne yakın bir yerde sevkiyat dağıldı.Başımızdaki muhafız askerlerden birinin,arkadaşları tarafından atılan bir kurşunla kazaen vurulup ölmesi üzerine,kaçmayan oniki kişi sadık arkadaşla birlikte geri oönüp cenazeyi alarak Pınarbaşına geldik.Şube reisi bizleri birkaç gün için evlerimize yollayacak oldu.Yunanlıların,Ankara yakınlarında bulunan Haymanaya kadar gelmiş olduklarından,bizi Elcezire cephesine göndermeyip,Elbistan,Gürün ve Darende havalisinden getirilen sevkiyatla birlikte Yunan cephesine sevkettiler. Buradan,bazan araba ile,bazan yaya yürüyerek Ankaraya vardık.Doktor muayenesinden sonra sağlam olanlarımızı ayırıp 69.Alay emrine verildik.1.Tabur 2.Bölüğe iltihak ettik.Bölükte ancak yedi kişilik bir manga vardı.Mektepten yeni mezun olmuş bir zabit,künyelerimizi cep defterine yazıverdi.Derhal birer tüfek ve iki kişiye bir sandık cephane,erzak olarakta birer kepçe kaynatılmış buğday verdiler.Akşamın alaca karanlığında düşmanla çatıştık.Yılmadan döğüşüyorduk.Nihayet Yunanlıları geri püskürtmeye muvaffak olduk.Sakarya,Dumlupınar,İnönü muharebelerinden sonra onları Afyona kadar gerilettik.Fakat arkadan kuvvet gelmediği için daha ileriye süremedik. Afyonda ateş kesildi.Sekiz ay kadar,biz bu tarafta,Yunanlı öbür tarafta kaldık. Bu müddet içerisinde tabii boş durmadık.Hep tahkimat ve harp hazırlığı yaptık. Günün birinde:GAZİ,FEVZİ ve İSMET Paşalar ,diğer kumandanlarla geldiler.Bizleri teftiş ettikten sonra Cepheleri gezip,Cendüzden Topları ve Ağır makinelileri yerleştirttirerek mesafeleri ayarlattılar.Agustos ayının son günleriydi:Şafakla beraber Toplarımızın ateşile desteklenerek,ALLAH,ALLAH seslerile hücuma geçtik.Allahın inayeti ve Türklüğün cesaretile,kâfiri kısa zamanda,Afyondaki o muazzam mevziinden püskürtüp perperişan ettik.Bu arada Tabur kumandanımız Şehit oldu.Yerine Bölük kumandanımız Yüzbaşı Celalettin bey kumandayı ele aldı.Düştük Yunanlının peşine, azmimiz Yunanlıyı Denize dökmek ve Vatanı kurtarmaktı.Uşak'a vardığımız zaman Şehri ateşe verilmiş bulduk.Bu sırada,iki Türk köylüsü gelerek,bizlere:Aman nereye gidiyorsunuz,Yunanlılar her tarafı yakıp,yıkıp geliyor dediler.Bunun üzerine yarı inanıp,yarı inanamıyarak,(Çünkü Süvarilerimizin bir kısmı İzmire inmek üzere idi) Zabitimiz bana:Bayram onbaşı,yanına iki nefer al,etrafı keşfet emrini verdi.Derhal yanıma aldığım iki arkadaşla ileriye çıktım.Birde ne göreyim?Büyük bir asker kalabalığı,....Bizi görünce hemen teslim bayrağı açtılar.Gördüklerimi derhal Kumandanıma ulaştırdım.O asker kalabalığının etrafını kuşattık.Ve teslim aldık.Meğer Yunan Generali Trikopis Onikibin kişi ile yolumu şaşırmış,kaçmaya fırsat bulamıyarak teslim olmaya mecbur kalmış.Tabur Kumandanımız Yüzbaşı Celalettin bey beni kucaklayıp gözlerimden öptü.ve Trikopisi teslim aldı.Yunanlıyı kovalarken,başımdaki kabalağımı delip geçen bir kurşun,arkamdan gelen arkadaşımın tam göbeğine isabet etmiş,aman yandım su,demesile,Mataramı yokladımki:delik deşik olmuş,içinde birkaç damla su kalmış onu vurulan arkadaşın göğsüne döktüm,cephanelerini alarak yoluma devam ettim.Çünkü Ana baba günüydü.Nihayet düşmanı denize döktükten sonra İzmitten terhis edildim.O zaman muracaat edip hak etmiş olduğum madalyayı alamadım.

Şimdi ise emsallerime Madalya verilip maaş tahsis edildiğini haber aldım. Banada hak etmiş olduğum madalyanın verilerek maaş tahsisi hususunda gereken muamelenin yapılmasına delaletlerinizi saygılarımla arzederim. 6/5/1968

Terhis kayıt suretim eklidir.

Yeregeçen Köyünden

309 doğumlu Bayram Bayazıt

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

İSTİKLÂL MADALYASI BELGESİ

Numara: 127299

30 Mayıs 1926 gün ve 869 sayılı İstiklâl Madalyası Kanunu gereğince Millî Orduda görev alan aşağıda kimliği yazılı Onbaşı'nın kırmızı şeritli İstiklâl Madalyası ile taltifi 29 ARALIK 1971 tarihinde Cumhurbaşkanlığınca onaylanmıştır.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI NAMINA
PERSONEL DAİRE BAŞKANI
Fethi ERTEN
Tümgeneral

Kıtası: 90.Alay.2.Bl.
Rütbesi: Onbaşı
Adı, Soyadı: Bayram BAYAZIT
Baba adı: Beyazıt
Doğum tarihi: 1309
Sicil veya Kayıt No:

İşbu 127299 numaralı belge sahibi Bayram BAYAZIT verat ettiğinden, istek üzerine 525 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince büyük oğlu Mehmet BAYAZIT'a intikâl ettirilmiştir.

MİLLİ SAVUNMA BAKANI NAMINA

Vehat ÖZER
Tümgeneral
Askeralma Dairesi Başkanı

Fotoğraf 85: Bayram Bayazıt'ın Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'ndeki stantta bulunan belgelerinden dilekçesi ve İstiklal Madalyası beratı.

Fotoğraf 86: Amerika Dolar matbasında basılan 500 Yunan Drahmisi

Minareleri olmayan, kubbesine haç takılmış Ayasofyalı Yunanistan 500 Drahmisi. Bu banknot 1921 yılında Amerikan dolar matbaasında tasarlandı. Orada basıldı. 1923 yılında teslim edilip tedavüle girecekti. Atatürk İstanbul'u almasaydı bu para kullanılacaktı. Lakin yüksek enflasyon oranları gerekçe gösterilerek paranın tedavüle girmesi durduruldu. Gerçekte olan, savaşı kaybettikleri için bu banknotu utançtan tedavüle veremediler. Banknotu enteresan kılan üzerinde minareleri olmayan, kubbesine haç takılmış Ayasofya resmi olması. Kurtuluş Savaşı'nda milletimiz erkeği ile kadını ile genci ile yaşlısı ile yediden yetmişe top yekün mücadele ederek bu vatanı bize emanet etti. Başta Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, bütün aziz şehitlerimizi şükran ve minnet duygularımızla anıyoruz. Ruhları şad olsun.[393]

[393] Tarih ve Bilgiler İnternet Sitesi'nden alınmıştır.15.11.2020

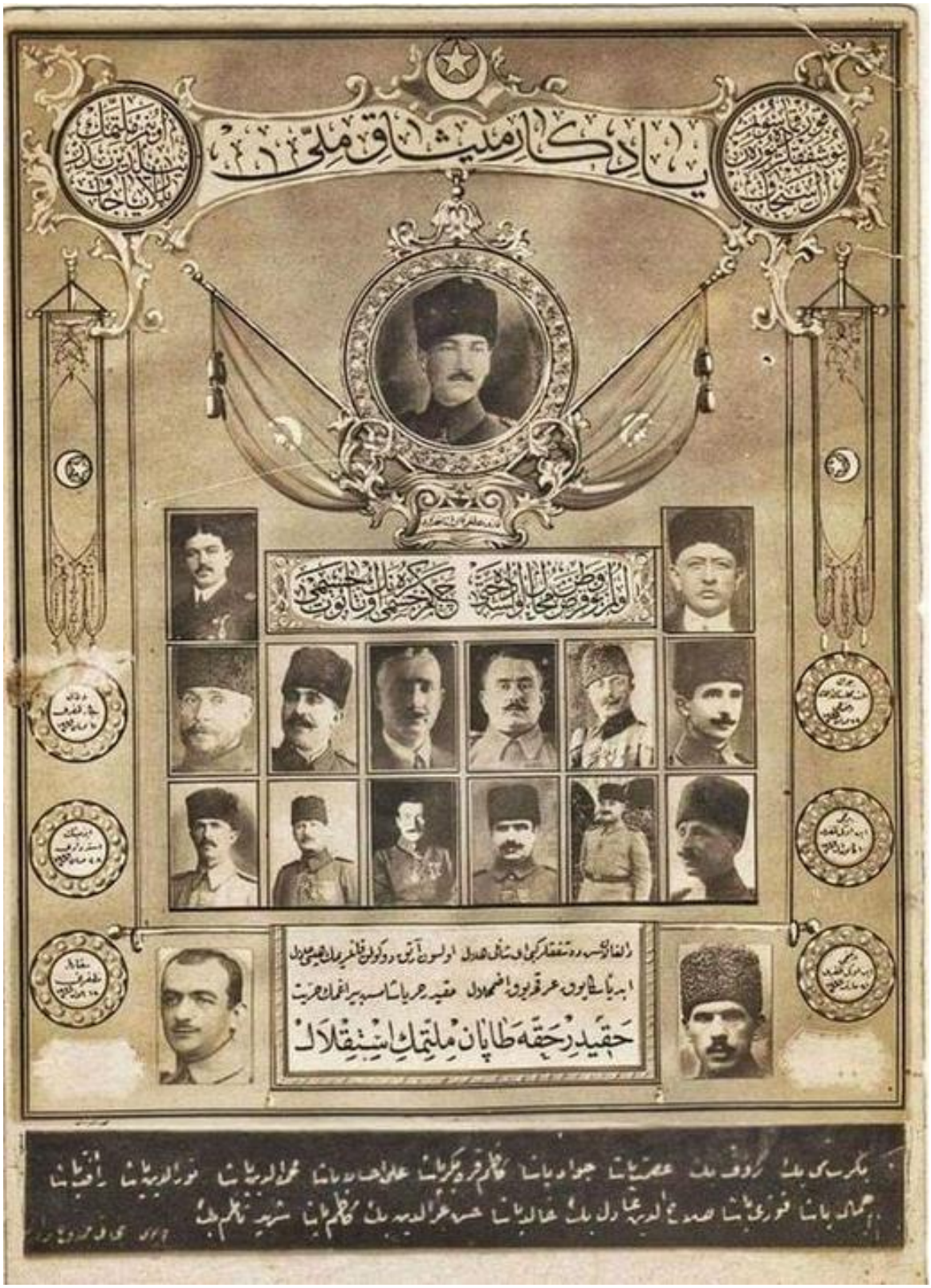

Fotoğraf 87: Milli Mücadele afişi

Misak-ı Millîyi esas kabul eden Ankara Hükümeti, bundan asla fedakârlık yapmadı. O günlerin bir hatırası olarak çekilen şu resmin baş tarafında ve ortada "Yadigâr-ı Misak-ı Millî" yazısı okunmaktadır. Sağ taraftaki yuvarlak içinde "Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak", sol taraftaki yuvarlakta ise, "O benim milletimin yıldızıdır parlayacak" mısraları görülmektedir. Atatürk'ün resmi altında da "Ölmez bu vatan farz-ı muhal ölse de hatta-çekmez kürenin sırtı o tabut-ı cesimi" kıtası yazılıdır. Resimlerin altında:

"Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl
Ebediyen sana yok ırkıma yok izmihlal
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet
Hakkıdır hakka tapan milletimin istiklâl»

Sağdaki birinci yuvarlakta "Büyük Millet Meclisinin ilk içtimai, 23 Nisan 1336", İkinci yuvarlakta "Birinci İnönü Zaferi, 10 Kânunusani 1337", üçüncü yuvarlakta ise "İkinci İnönü Zaferi, 31 Mart 1337" yazı ve tarihleri vardır.

Sol taraftaki birinci yuvarlakta "Dumlupınar Zaferi, 11 Nisan 1337", ikinci yuvarlakta "İzmit'in istirdadı, 28 Nisan 1337", üçüncü yuvarlakta "Sakarya Zaferi, 13 Eylül 1337" yazı ve tarihleri vardır.

En alttaki yazı, resimlerin kime ait olduğunu anlatmaktadır. Buna göre Atatürk'ün resmi altında sağda Bekir Sami Bey, solda da Rauf Bey görülmektedir. Sağdan itibaren İsmet Paşa, Cevat Paşa, Kâzım Karabekir Paşa, Ali İhsan Paşa, Muhittin Paşa, Nurettin Paşa. İkinci sıra yine sağdan İtibaren Refet Paşa, Cemal Paşa, Fevzi Paşa, Selâhattin Âdil Bey, Halit Paşa, Hasan İzzettin Bey. Sağ alttaki resim Kâzım Paşa'ya soldaki de Şehit Nazım Beye aittir.

(Bu tertibin Sakarya Zaferinden sonra, fakat Büyük Zaferden önce yapıldığı anlaşılmaktandır. Fotoğrafları çeken Mehmet Tahir Beyin bu resim hakkında verdiği bir bilgi yoktur).

MİLLİ MÜCADELE KAHRAMANLARI

Tarihin en karanlık günlerinden birinde, bir milletin umudu tükenmiş gibi görünürken, cesur yürekler ve kararlı iradeler ortaya çıktı. Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde, Anadolu'nun dört bir yanından gelen yiğitlerin destansı mücadelesi, emperyalist güçlere karşı direnişin ve bağımsızlık tutkusunun simgesi haline geldi.

Kurtuluş savaşının kıvılcımını yakarak alev alev yanan, düşmanı korkuya boğan ve nihayetinde zaferi kazanan bu kahramanların hayat hikayeleri, unutulmaz bir destanın parçalarını oluşturuyor. Bunlardan çok azını sizlerle paylaştım.

Elinizdeki bu kitap, genç nesillerin tarihlerini ve miraslarını daha iyi anlamalarını sağlayan bir rehberdir. Cesaretin, fedakarlığın ve milli birliğin ne anlama geldiğini gösteren kahramanlar, şüphesiz sadece tarih sayfalarında değil, kalbimizde de sonsuza kadar yaşayacaklar.

Çalışmamızın bu bölümünde, yaşama zevkini bir tarafa bırakıp yaşatma gayesiyle yol alan kahramanlarımızı ele aldık. Milli Mücadele sürecimizde derslerini okul çatısı altnda değil vatan çatısı altında, dört duvar arasındaki sıcacık sınıflarında değil, dört tarafı düşmanla çevrili vatanlarının dört bir tarafında işleyen öğretmenlerimizi ve

öğrencilerimizi işaret ettik. Onları yazmaya elbette sayfalar yetmez. Biz yedi bölgemizi temsilen İstanbul, Ankara, Balıkesir, Kastamonu, Afyonkarahisar, Gaziantep, Nevşehir, Kayseri, Adana, Erzurum ve Sivas'tan bir kaç kahramanımızı işaret ettik.

Bizi biz yapan kahramanlarımız, Kuvayı Milliye kahramanları, Milli Mücadelemizin koşulsuz büyük kahramanları...

Devletin en dara düştüğü zamanda "Benim üzerime vazife değil, benim işim değil, ben üzerime düşeni zaten yapıyorum, bu işi de başkaları yapsın..." demeden ilerleyen büyük kahramanlarımız... Talimat beklemeksizin inancıyla koşan, cepheden cepheye atılan Türkiye Cumhuriyeti'nin insanları büyük adamları...

Yurt ve istiklal yolunda kıymetli canlarını feda ederek aziz kanlarını akıtan şehitlerimizin yattıkları topraklar, basit birer ölü tarlası değil, Türk kahramanlığının tarihsel birer anıtı ve tarih boyunca tazelenerek gelecek nesillerin ulusseverlik, yurtseverlik duygularını artıracak birer ders yeridir.

Şehitlerin anılarının yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması lazım. Ecdadını unutanlar, kaynaksız ırmağa, köksüz ağaca benzerler.

4. BÖLÜM
KAYSERİ (İDADİSİ) LİSESİ
İNŞAA TARİHÇESİ

KAYSERİ LİSESİ' NE (MEKTEB-İ İDADİ) AİT İKİ VESİKA

Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü ile Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığının 9-13 Ekim 1995'de Üniversite Sabancı Kültür Sitesi sergi salonunda ortaklaşa düzenlediği "Osmanlı Fermanları" konulu serginin bir köşesinde de "Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü" koleksiyonları içinde bulunan Kayseri'yle ilgili bazı yazılı vesikalar da sergilenmişti. Bu sergi içinde Kayseri Lisesi'ne (Mektebi İdadi) ait iki tarihî belgeye rastladım. Bunlar okulun açılışı dolayısıyla sıra, yazı tahtası, soba ve diğer mefruşat ihtiyaçlarının alınmasıyla ilgili Bakanlık tezkereleriydi. Bunlardan biri, "Bab-ı Ali Sadaret Dairesinin gelen evrak servisine "2553" diğeri de "Şura-yı Devlet Maliye Defteri" bölümüne gelen "2815" sayılı yazılarıdır. Adı geçen tahriratın fotokopileri Daire Başkanı İsmet Demir'in yardımlarıyla alınarak yayınlanmasını, en azından lisemizin tarihi yönünden faydalı gördüm[394].

Mekteb-i İdadi (Kayseri Lisesi'nin açılışı dolayısıyla okulun donanımı için Maarif Vekaleti. "Bab-ı Ali Sadaret Dairesi"ne başvurarak fizibilitesini hazırlattığı harcama kalemleri için ödenek istemiştir. Durum "Şura-ı Devlet" komisyonunda görüşülmek üzere adı geçen ihtiyaçların karşılanması için devrin Sadrazamı Ferid Paşa tarafından 18 Ramazan 1323 (1905) tarihli bir tezkere kaleme almıştır. Yazılı müracaatında o senenin taşra teşkilatı bütçesinin harcama kalemlerinden tespit edilen yedi bin yüz altmış beş buçuk kuruşluk bir Ödenek talebinde bulunmuştur.

Padişah adına tezkereyi alan "Serkatib-i Şehriyar" (Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği) Mehmed Paşa başvurunun altına o dönemin yazışma üslup geleneği doğrultusunda not düşerek gereği için "Şura-ı Devlet Maliye Defteri" komisyonuna 2 Zilkade 1323 (29 Aralık 1905) tarihinde havale etmiştir.

Mezkûr komisyon 25 Şaban 1323 (1905) tarihinde Maliye Daire Reisi Başkanlığı'nda toplanarak gündeme aldığı bu konuyu değerlendirip talep doğrultusunda mevcut senenin taşra bütçesinden ödenmesine dair hüküm vermiştir. "Şura-ı Devlet" dairesinin mührüyle de tasdik edilen karar evrağı biri "Maliye Dairesi Reisi" olmak üzere yirmi iki üyelik heyetin on iki üyesinin iştirakiyle karara bağlanmıştır. Komisyonda hazır bulunan üyelerin isimleri imza sırasına göre şunlardır: Mustafa Yusuf Celâleddin. Mehmed Murad, Mehmed Aziz bin Vecihî, Es-Seyyid Âdem bin Malik. Hasan bin Hüseyin, Es-Seyyid Nesib Mehmed, Mansur Azam-ı Billah, Ahmed Kemal ve ismi zikredilmeyen Maliye Dairesi Reisi'dir. Bu birleşime iştirak edip, ancak üç azanın mühürleri iyice çıkmadığından isimleri okunamamıştır. Oturuma katılmayan azalar ise: Muhsin Bey, Reşad Bey. Lütfi Efendi, Arif Hikmet Paşa, Şerif

[394] Özmerdivenli Yusuf, Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli, Cilt 1. (Ankara 1997).

Abdullah Paşa, Fevzi Bey. Saffeti Bey, Fahri Bey ve gayrı Müslim azalardan Mavro Kortak'dır. Karar birleşimine mazeretleri belirtilmeden katılamayan üyelerin yanında Fehim Bey na-mizaç özürlü olduğu için toplantıya iştirak edemediği isminin altına şerh edilmiştir.

Her iki yazının dil, üslup ve karakteri hakkında sözü uzatmamak için bilgi vermedik. Yalnız, o devrin devlet yazışmalarındaki ifade özelliğini göstermek, eski kitabe meraklılarına bir fikir vermek amacıyla orijinal metinlerin Latin harflerine aktarılmasıyla yetindik.

Bize bu fırsatı veren Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Daire Başkanı İsmet Demire teşekkür ederim.

Bab-ı Ali
Daire-i Sadaret
Amed-i Divan-ı Hümayun
2553
Devletlü Efendim Hazretleri

Maarif Nezaret-i celilesinin Şura-yı Devlete havale olunan tezkeresi üzerine maliye dairesinden tazzim ve leffen arz ve takdim kılınan mazbatada geçende resm-i küşadı icra edilmiş olan Kayseri Mekteb-i İdadisinin sınıf tahtalarıyla soba ve mefruşad-ı sairesi için indel keşf sarfa lüzum görünen yedi bin yüz altmış beş buçuk kuruşun sene-i haliye bütçesinin taşra kısmında murakkam tesisat tertibinden tesviyesi hususunun nezaret-i müşarün-ileyhaya havalesi lüzumu gösterilmiş olmağla ol babda her ne veçhile irade-i seniye-i cenab-ı hilafetpenahi müteallik şerefsudur buyurulur ise mentuk-ı feyzi infaz eyleyeceği beyaniyle tezkere-i senaveri terkim kılındı efendim.

Tarih: 18 Ramazan 1323
2 Teşrinisani 1323

Maruzu Çaker-i Kemineleridir ki

Reside-i dest-i tazim olup melfuflarıyla manzuri anh buyurulan işbu tezkere-i saye-i sadaret penahileri üzerine mucibince irade-i seniye-yi cenab-ı hilafetpenahi şerefsudur buyurulmuş olmakla ol babda emr-i ferman hazret-i men lehül emründür.

Tarih -i Zilkade 1323
15 Kanunevvel 1321
Serkalib-i Hazrcl-i Şchriyari
Mehmed

Şura-yı Devlet

Mali Defteri

2815

Maarif Nezareti'nin Şura-yı Devlet'e havale buyurulan 16 cumadelahir 1323 tarihli ve ikiyüzbir numaralı tezkeresi melfufiyla maliye dairesinde kıraat olundu. Mealinde gösterildiği veçhile geçende inşaatı ikmal ve resm-i küşadı icra edilmiş olan Kayseri'ye Mekteb-i idadisinin sınıf tahtalarıyla soba ve mefruşat-ı sairesi için indel keşf sarfına lüzum görülen ve ledit tedkik mutedil idüği anlaşılan yedibin yüzaltmışbeşbuçuk kuruşun ber mucib-ı istizan sene-i haliye bütçesinin taşra kısmından murakkam tesisat tertibinin mahsubu hususunun nezaret-i müşarünileyhaya havalesi tezekkür ve keşif defteriyle munakısa-i kaimesi leffen takdim kılındı. Ol babda emr ü ferman hazret-i men lehul emindir.**Tarih:25 Şaban 1323**

11 Teşrinievvel 1321

Azadan	Azadan	Azadan	Azadan	Azadan	Azadan
Mustafa Yusuf Pasa	Muhsin Bey	(Okunamadı)	Reşad Bey	Lütfi Efendi	Arif Hikmet
Cemaleddin	Bulunamadı	Bulunamadı	Bulunamadı	Bulunamadı	

Azadan		
Şerif Abdullah Pasa	Mühür Maliye	Mühür
Bulunamadı	Dairesi Reisi	Şura-yı Devlet

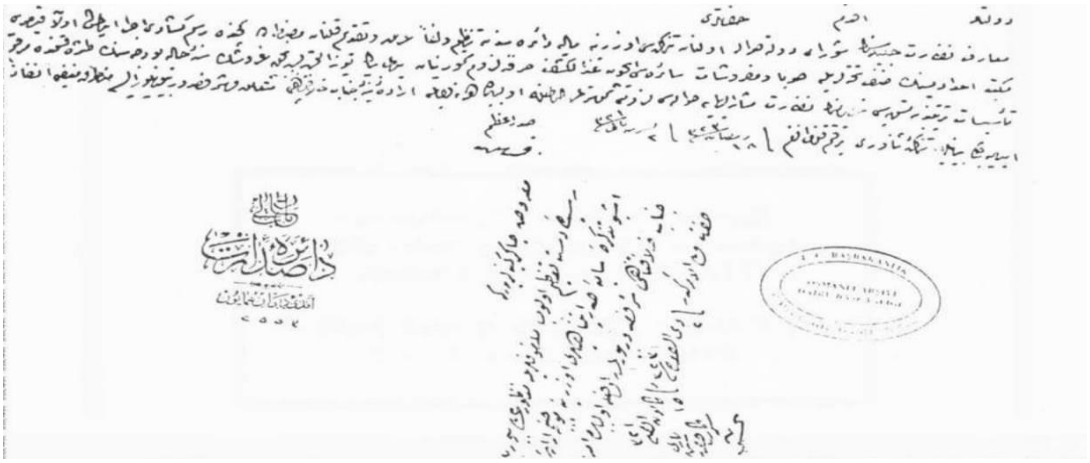

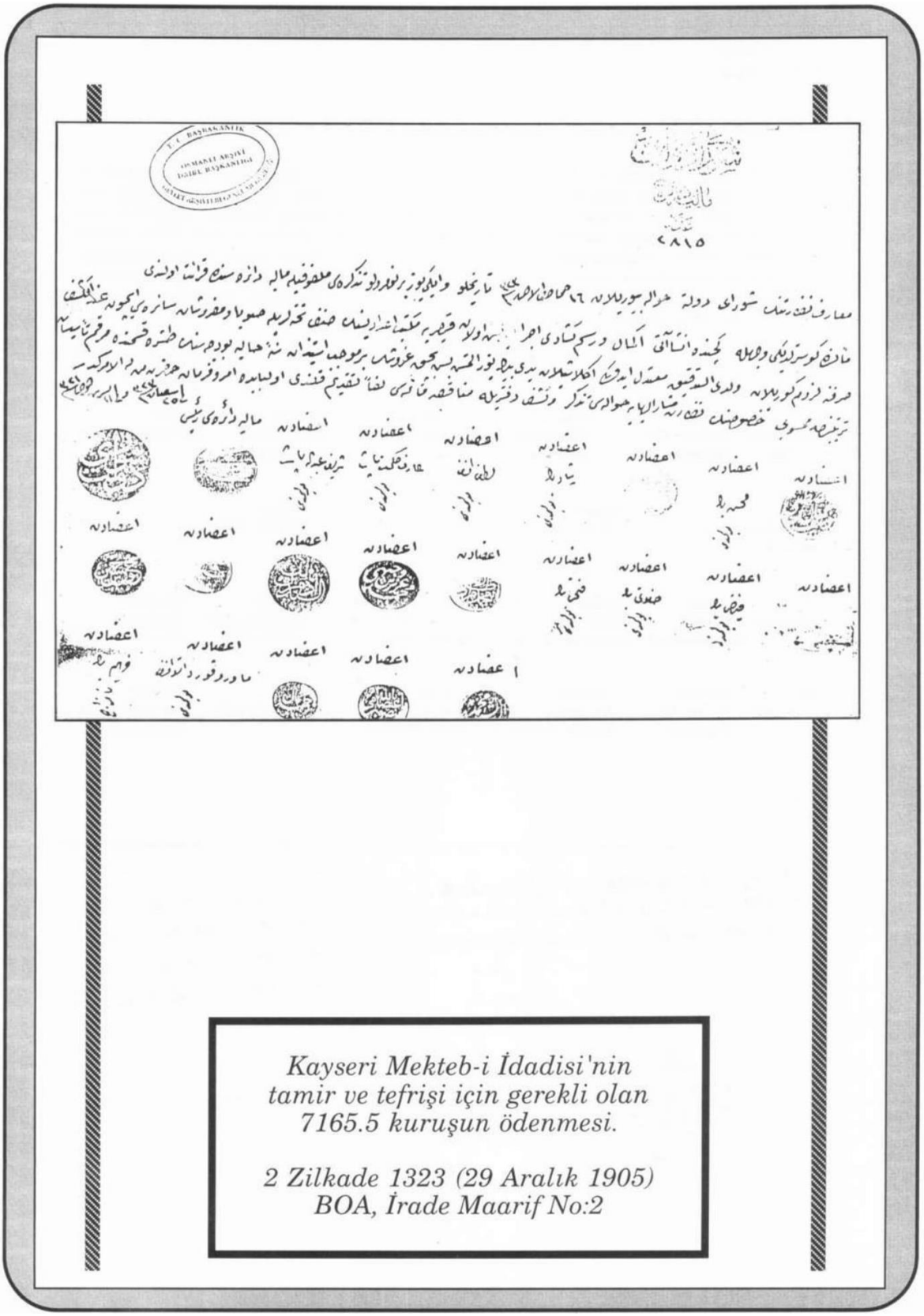

Kayseri Mekteb-i İdadisi'nin tamir ve tefrişi için gerekli olan 7165.5 kuruşun ödenmesi.

2 Zilkade 1323 (29 Aralık 1905)
BOA, İrade Maarif No:2

395

[395]Mustafa Parlak, (Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni), Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli Cilt1'deki makalesi.

KAYSERİ İDADİSİ (LİSESİ)

Prof. Dr. Yıldıray ÖZBEK*

Osmanlı döneminde inşa edilip günümüze ulaşmış eğitim yapılarından biri olan Kayseri İdadisinin uzun bir inşaat evresi geçirdiği Başbakanlık Osmanlı arşivindeki belgelerden anlaşılmaktadır[396].

Kayseri İdadisinin inşası için arsa bağışlayan Akçakayalızade Ömer Ağa'nın rütbe terfii ile taltifi hususu Bab-ı Âli'ye bildirilmiş,[397] Bab-ı Âli Çerkez Ahmet Paşa Vakfından olup mutasarrıfı Akçakayalızade Ömer Ağa tarafından inşa olunan İdadi Mektebine terk olunan bahçe yerine mukataa tahsis olunacağından Kayseri Mutasarrıflığından vakıf hakkında malumat istenmiş fakat arsanın mektebe terkinin vakıf mülkü olmasından dolayı mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır[398]. Kayseri Mekteb-i İdadi-i Mülki'sinin inşasına Ankara Valisi saadetlü Sırrı Paşa zamanında 1884 yılında başlandığı bildirilmektedir[399].

Rumeli Beylerbeyi Küçük Hasan Paşa'nın arsasında Kayseri Lisesi. "Lala Paşa Mahallesi sakinlerinden Küçük Hasan Paşa, Rumeli Beylerbeyi olduğunda Kiçikapı semtinde, bahçeli bir konak yaptırmıştı. Paşa Sofya savunmasında şehit olunca, çocuğu olmadığı için malları hazineye kaldı. Kayseri Lisesi'nin, mülkiyeti hazineye geçen Küçük Hasan Paşa konağının bulunduğu arsaya yapılmasına karar verildi. Çevre illerden de öğrenci geleceği düşünülerek hazırlanan büyük projeye konağın arsası yetersiz gelince, Frenk oğlu Frank' tan bir miktar arsa satın alındı. Akçakayalı Ömer Ağa' da konağın bahçesine bitişik olan arsasını bağışladı. Kayseri Lisesi, bu üç parça arsanın birleştirilmesiyle oluşan geniş alan üzerine yapıldı.

İki katlı olarak projelendirilen Lise binasının 1904'te zemin katı, 1916'da üst katı hizmete alındı[400].

Ankara İdadisi inşaatının ilerleyip, Yozgat İdadisi inşaatına da devam olunduğu belirtilerek, Kayseri İdadisi inşaatında ne kadar masraf vukua geldiği ve keşf-i evvelinin gönderilmediği kaydedilerek bugüne kadar hangi mahallere aylık ve senevi ne kadar kira ödendiği sorulmaktadır[401]. İnşası yarım kalan İdadinin yapımı tamamlanıncaya kadar aylık 306 kuruşla bir hane kiralanarak öğretime devam edildiği kaydedilmektedir[402]. Kayseri'de bir İdadi teşkil olmasından dolayı Ahmet Paşa tarafından inşa ettirilen rüştiye mektebi lağvedilmiştir. Rüştiye Mektebinin binası İdadi binası olarak kullanıma elverişli olmadığından başka bir hanenin kiralandığı ve rüştiye mektebinin de ibtidai mektebi olarak kullanılmasının mahallince uygun görüldüğü kaydedilmiştir[403].

Ankara Vilayetinden Maarif Nezaretine yazılan 6 Mart 1310 (18 Mart 1894) tarihli yazıda Kayseri'de inşasına mübaşeret olunan bir İdadi bulunduğu belirtilerek evvel emirde Ankara Mekteb-i İdadisinin tamamlanması düşünüldüğünden maarif hisse-i ianesinin tamamen merkez vilayete aktarıldığı ve Kayseri İdadisinin inşasına 187.989 kuruş harcandığı halde inşaatın tatil edildiği bildirilmiştir. Kayseri İdadisiyle ilgili olarak bu tür binaların temelleri için her metrekareye 4-5 kuruş masraf verilmesi inşaat usul-ü mevzusundan olduğu halde, Kayseri İdadisinin beher metrekaresinin her nasılsa 29 kuruş 9 para gibi fahiş bir meblağa ihale edildiği kaydedilerek, inşaatın daha fazla ertelenmesiyle müteahhide boşuna para ödeneceği ve daha önce istihkakından fazla verilen 39.000 kuruşun da geri alınamayacağından maarif sandığının hayli zarara uğrayacağı beyan edilmiştir. Kayseri

*Yıldıray Özbek, Akdeniz Üniversitesi Ed.Fak.Sanat Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi.

[396]Özbek, Kayseri'de Tarihi Okul Yapıları. Kayseri 2001.

[397]BOA, MF.MKT. 89/39, 23 Rebiülahir 1303

[398]BOA, MF.MKT. 96/37, 18 Rebiülevvel 1305

[399]BOA, MF.MKT. 92/67, 13 Kanunuevvel 1302 (25 Aralık 1886).

[400]Şükrü Karatepe, Meydan ve Modernleşme, Ankara 2021.

[401]BOA, MF.MKT. 149, 22 Ağustos 1308 (3 Eylül 1892).

[402] BOA, İrade ve Maarif, 4/1314/C-13, 17 Teşrinievvel 1312 (29 Ekim 1896).

[403] BOA, MF.MKT. 323, 22 Nisan 1312 (4 Mayıs 1896).

mutasarrıflığından alınan tahrirata göre mektebin önümüzde ilkbaharda inşaat-ı ikmali için yapılan keşfi neticesinde 328.089,5 kuruşa ihtiyaç olduğu, inşaat ertelendikçe mevcut halin de harabeye dönüşerek daha fazla masrafa yol açacağı bildirilmektedir[404]. 11 Şubat 1310 (23 Şubat 1895) tarihli belgede ise Kayseri İdadisi için şimdiye kadar 229.183 kuruş 35 para sarf olunduğu, inşaatın tamamlanabilmesi için 328.000 küsur kuruşun talep edildiği kaydedilmektedir[405]. Bu dosyada yer alan 20 Kanunsâni 1311 (1 Şubat 1896) tarihli kayda göre Kayseri İdadisi, emsali şehirlerdeki idadilerden daha büyük olmak üzere tasarlandığından yüksek bir meblağın boşuna harcanmasına sebep olacağından, emsallerine bakılarak plânının değiştirilmek üzere Maarif Nezareti kalfasına havale edilmiştir. Kalfa tarafından düzenlenen ve onaylanan resminde (plânında) önceki plânda her iki cenahta gösterilen mahaller kaldırılıp yalnızca binanın iç tarafına iki temel eklenmiş, evvelce cenahlara (köşelere) yapılan temeller feshedilmiş, yeni plâna göre iç taraf duvarlarının inşası lazım geldiğinden fesh olunan mahallerden çıkarılacak taşın kıymeti ve yeni plâna göre inşaatın ne gibi ihtiyaçlarının olacağının ve mahalli fiyata göre kaça mâl olacağının iki kıt'a keşf defteri düzenlenip belediye meclisi ve idare meclisine onaylatılarak ve bugüne kadar inşaata kimlerin nezaret ettikleri ve bundan sonra nasıl icra olunacağının Ankara Valiliğinden bildirilmesi istenilmiş ve tadilen düzenlenen plân valiliğe gönderilmiştir[406].

Plân tadilatı gereğince iki katlı ve kargir olarak inşa edilecek Kayseri İdadisinin Yuvan kalfa, belediye ve yol mühendisleri tarafından mahalli rayice göre hazırlanan keşf-i evvel defterine göre inşaatın tamamlanabilmesi için 159.876 kuruş 30 paraya ihtiyaç olduğu kaydedilmekte, eski plâna göre fesh edilen mahallerden çıkarılacak maaş kaimesi olan 10.560 kuruşun düşürmesiyle mektebin 149.316 kuruş 30 parayla inşa edilebileceği ve inşaatın meclis-i idare ve belediye azalarıyla tarik (yol) ve belediye mühendislerinden teşkil olunacak heyet-i fenniyenin nezaretinde ikmal edileceği kaydedilmektedir[407].

Başbakanlık Osmanlı Arşivinde ŞD 215 numarada kayıtlı dosya, Kayseri İdadisiyle ilgili en fazla belgenin yer aldığı dosyadır.

Mekteb-i İdadi'nin inşaatı hakkında tanzim olunan münakaşa kaimesi 118.357 kuruş ve 20 para olan keşf-i evveli, liva merkezindeki ve civarındaki köylerde kain bütün kalfa ve ustalara belediye ve çeşitli vasıtalarla ilan edilerek münakaşa tarif ve izah edilmişse de talibi zuhur etmemiştir[408]. Kayseri mutasarrıfı tarafından Ankara Vilayetine yazılan 16 Şubat 1309 (28 Şubat 1894) tarihli belgeye göre, Ankara Valisi Sırrı Paşamın 301 tarihinde verdiği emre göre Ankara, Kırşehir, Yozgat ve Kayseri'de birer Mekteb-i İdadi inşa edilmesi istenmiştir. Bu bağlamda Kayseri'de şehir haricinde iki mevkiyle ilgilenilmiş, bunlardan birinin temeli çürük, diğeri de gelecekte uygun olmayacağı kanaati oluştuktan ve her ikisine de hayli meblağ sarf edildikten sonra o sırada teşekkül eden komisyonun kararı liva idare meclisinin onayıyla Kiçikapu tabir edilen meydanlıkta Fernek oğlu Franc'dan 43.400 küsur kuruş meblağla bostan bahçesi mevkii satın alınmıştır. Evvelki keşfinde 450.000 küsur ve sonra dahi mektebin taş ve diğer malzemesiyle bir takım tezyinat düşünülerek keşf-i mezkure 22.000 küsur kuruşun ilave ve temelden beden ile binanın beher metrekaresi bil-münakasa 29 kuruş 9 parayla ihale edilmiş ve taş, kireç, kum ve her türlü ihtiyacı sağlanarak haritasına (plânına) göre inşasına mübaşeret olunmuş fakat Ankara Mekteb-i İdadisinin yaptırılıp ikmal edilmesi için maarif hisse-i ianesinin tamamının Ankara'ya tahsis edilmesi üzerine Kayseri İdadisi inşaatı 197.989 kuruş 30 para sarf edildiği halde terk ve tatil edilmiştir. Usulün bilinmemesinden dolayı metrekaresi 4-5 kuruşa yaptırılan işin 29 kuruş 9 paraya yaptırılarak fahiş bir harcama

[404] BOA, MF.MKT. 305.
[405] BOA, MF.MKT. 305.
[406] BOA, MF.MKT. 305.

[407] BOA, MF.MKT. 388/37, 23 Haziran 1312 (5 Temmuz 1896), 18 Eylül 1312 (30 Eylül 1896).
[408] BOA, ŞD. 215, 22 Mart 1'315 (3 Nisan 1899).

yapıldığı ve inşaatın tehirinin uzadıkça müteahhide yapılacak ödemenin devam edeceğinden bahisle maarif sandığının daha fazla zarara uğrayacağı belirtilerek inşaata bir an önce başlanması istenmektedir. Maarif Nazırı Zühdü Paşa sadarete gönderdiği 8 Haziran 1314 (20 Haziran 1898) tarihli yazısında Kayseri'de meclis-i idare-i vilayet kararıyla inşasına başlanıp 229.183 kuruş 35 para harcanarak tatil edilen mekteb-i idadi inşasının 119.316 kuruş harcanarak tamamlanacağı ve bunun bir heyet tarafından emaneten icra kılınacağının anlaşıldığı ve mekteb için kiralanan konağa bir hayli meblağ sarf edildiği belirtilerek daha fazla masrafa yol açmamak için inşaatın ikmali için hesaplanan paranın harcanmasına müsaade edilmesi talep edilmektedir[409].

İdadinin 1 Mart 1315 (13 Mart 1899) tarihli keşf defterinde inşaatın ikmalinin 118.357 kuruş 20 paraya gerçekleşeceği belirtilmektedir.

İdadinin 9 Mart 1315 (21 Mart 1899) tarihli münakaşa kaimesi 10 madde halinde, düzenlenmiştir. Birinci maddede, mektebin daha önce inşa olunan kısmının doğu, batı ve kuzey taraflarının bahçe kapısına kadar som duvarları dışa doğru meyillenmiş (bombelenmiş) olduğundan duvarların zeminden 1 zira yüksekliğindeki siyah yonu Germir taşına kadar temizlenip yeniden harçlı arka duvarıyla birlikte bir ziralık duvara beş batman kireç katılmış bol harçla, ince tarakla tesviyeli çift taraflı yonu taşıyla, pencerelerin üzerinin plânda olduğu gibi kemerli şekilde, saçağa kadar beden duvarlarının inşa edilmesi istenmektedir. İkinci madde, cümle beden duvarlarının evvelce inşa edilen kısımları 1 zira mimari yükseklikten sonra siyah renk Germir taşından revzenlikle, 1 zira duvara 5 batman acı kireç sarf olunmak şartıyla 2 kum 1 kireç oranında halis harçla bölme duvarlarının inşasını içermektedir. Üçüncü maddede, beden duvarları üzerine 11 koğuş ile bir camiyi ihtiva edecek mahale (üst kat) 5 parmak genişliğinde 3 parmak kalınlığında çıralı çam taban ağacından kiriş ve üzerine yarımşar zira aralıklarla 6 parmak genişliğinde 3 parmak kalınlığında ve 7 arşın uzunluğunda çıralı çam ağacından taban kirişleri döşenip üzerlerine 2 cm. kalınlığında kuru tahtadan geçmeli ve süpürgelikli tahta döşeme ve salonuna Mancusun taşının sert cinsinden bol harç ile geçmeli olarak döşenmesi istenmektedir. Dördüncü maddede, beden ve bölme duvarları üzerine 8 parmak genişliğinde, 6 parmak kalınlığında çıralı çam ağacından kirişlerin dizilmesiyle, dört köşesindeki büyük koğuşlara 11 zira uzunluğunda, 8 parmak genişliğinde, 3 parmak kalınlığında yarım zira aralıklarla tedani kirişleri ve diğer koğuşlar ile salonuna 7'şer arşın uzunluğunda, 8 parmak genişliğinde 5'er parmak kalınlığında va'z-ı keşide olunup, baba ve göğüsleme bağlantısı 6'şar parmak çapında ve muhiyeleri 4 parmak genişliğinde, 3 parmak kalınlığında tavan ve çatı kirişleri yarım parmak kalınlığında tahtadan paşa şişeli ve eteklikli tavan ve üzerine samanlı çamurdan 1,5 parmak kalınlığında harçla sıvanması ve çatı üzerine 1 cm. kalınlığında tenteden çatı örtüsü ve yerli pişkin kiremitten tavan ve çatı inşasını içermektedir. Beşinci madde, idadinin pencerelerinin 2 parmak kalınlığında açılır kapanır ve doğramacı işi geçmeli profilli ve üzerleri sabit ayna camlı cümle müştemilatı Avrupa işi olmak üzere çerçeveler ve kapılar 1,5 parmak kalınlığında çıralı çam ağacından, etrafı söve çerçeveli doğramacı işi aynalı ve altı üstü sürmeli ve sırça topuzlu, çifte turnikeli cümle kapısı, bahçe kapısı ve pencerelerin inşasıyla ilgilidir. Altıncı madde, beden duvarlarındaki pencerelere çubuk demirinden dikdörtgen şeklinde yeşil boyalı parmaklık yapılmasıyla ilgilidir. Yedinci madde, idadinin içinde 11 koğuş ve salon ile caminin halis kireç, kum ve kıtık ile mermer badanalı sıva inşası ve dış duvarlarına sarı toprak boyası, pencere ve kapı söveleriyle saçağa beyaz boya ile badanayı içermektedir. Sekizinci madde, idadinin cümle kapısı ile üç bahçe kapısına Gerinir taşının siyah cingi türüyle dörder basamaklı merdiven inşasıyla ilgilidir. Dokuzuncu madde, idadinin batı tarafında, bahçe avlusunun basmahane bitişiğinde kireç sıvalı 4 ahşap gözden oluşan helalar ve çirkeb kuyusu (foseptik kuyusu) inşasıyla ilgilidir. Onuncu madde ise idadinin mevcut avlu duvarlarının eksikleri eski duvarlar

[409] BOA, ŞD. 215.

gibi çamurlu kara duvar üzerine Germir taşının siyah cingi türünden yapılmış beşik örtüsü kapak taşlarıyla, bahçe kapılarının muhtevasıyla ilgilidir. Bu münakaşanın ihale olduktan sonra ve mukavelename düzenlendikten itibaren 15 gün içinde müteahhidin inşaata başlaması mecbur tutulmuş ve ihale bedeli 5 taksitte her ay yapılan iş komisyonca kontrol edildikten sonra %10 kesilerek müteahhide ödeneceği belirtilmiştir. Müteahhidin işi 5 ay içinde bitirmesi zorunlu olup, aksi halde geciken her ay için parasını %3 eksik alacaktır[410].

1302 (1886) senesinde inşasına başlanıp 1312 (1896) senesinde na-tamam kalan mektebin hâlihazır keşif defterine göre, 1302 senesinde tutulan sarfiyat defterleriyle münakaşa kaimesinin ihalesi mucibince 1 metrekaresinin malzemesine 35 kuruş 28 para ve inşaat-ı zaiye için de 27 kuruş 20 para olmak üzere toplam 63 kuruş 8 para gibi bir rakama inşa edildiği anlaşıldığından 2178 metrekare iş için 137.332 kuruş 25 paranın harcanmış olması gerektiği kaydedilmiştir[411]. İnşaatın tamamlanması için yapılan keşfin sonucunda, mektebin 93.097 kuruş 50 santim masrafla vücuda gelebileceğinin anlaşıldığı bildirilmiştir[412].

17 Mayıs 1315 (29 Mayıs 1899) tarihli kayda göre mektebin iki kat olarak inşası ve sağ ve sol tarafta bulunan çıkıntıların kesilmesi ve üçüncü katın inşasından sarfı nazar edilmesinin uygun olduğu belirtilmiştir[413].

Kayseri Mutasarrıflığından Ankara Vilayetine yazılan belgeye göre Mekteb-i İdadi'nin ikmal-i inşaatının 149.316 kuruş masrafla hâsıl olabileceğini bildiren keşf defterinin daha önceden (5 Ekim 1896) gönderildiği belirtilmektedir. Mektep ikmal-i inşaatı için emaneten veya ihaleten hangi şık uygunsa o yönde hareket edilmesinin istendiği ifade edilmektedir. Mektep emsallerine göre çok büyük olmak üzere inşa edilmeye başlanmış ise de zeminindeki bodrumdan başka ikinci kat örtü persesine 2 arşun kadar yaklaşıldığı halde tatil edilmiş ve önceden tasarlanmış olan üçüncü katın dahi inşası halinde gerçekten çok büyük olacağı belli olduğundan sağ ve sol cenahın dahi çıkıntıyla odaların kesilmesiyle geri kalan inşaatın ikmali meselesi dikkate alınarak dahi 149.300 küsur masrafla kabil olabileceğinin anlaşıldığı ve kesilecek mahallerden hâsıl olacak enkazın bir işe yaramayacağı ve ikinci katın bir büyük salon ve bir cami, 12 odaya havi olarak yeterli olacağı uygun görüldüğünden haritası (plânı) çizdirilerek keşfi yapılmış ve inşaatın 118.357,5 kuruşa tamamlanabileceği bildirilmiştir[414].

İdadi 1301 tarihinde mübaşeret edilip zeminindeki bu durumdan başka ikinci katın pencerelerinin üst sırasına kadar yapıldıktan sonra terk ve tatil edilmiş ve masrafına dair tutulan defter kaybolup şimdiye kadar elde edilmemiş ise de mutasarrıfın gayretiyle bu kere elde edilerek masraf vakası hülasası yukarıya derc edilmiştir. Genel toplamı 221.560 kuruştan ibaret olan masrafın yalnız 43.433 kuruşa arz edilip kalanı inşaata sarf için livadan alınıp ilişikte takdim kılınan deftere gereğince ita edilmiş ve bunun 42.345 kuruştan yukarıda munsarıdatı gösterildiği gibi inşaattan fazla verilerek müteahhitler zimmetine geçirilmiş olup, fazladan 24.000 küsur kuruşun geçen sene haber alınarak muhasebe-i liva tarafından vaki olan iddia üzerine mahkemeyle bundan 20.000 kuruş gıyaben hüküm altına aldırıldığı ve 4000 küsur kuruş için de muhakeme sevk ederek 700 kuruşa hükmedilip kalan bakiyenin o zamanki sandık emininden aranılmasına karar verildiği anlaşılmış ve mahkemeye müracaatta müteahhitlere fazla verilen akçenin 24.000 küsur kuruştan ibaret olduğuna kanaat olunmuş ise de, defterlerin bulunması üzerine yapılan tetkikatta bu zimmetin 42.000 kuruş olduğu tahakkuk etmesinde dolayı mahkemece hüküm altına alınan meblağdan başka sandık emininden aranılması lazım gelen ve bu kerre tahakkuk eden 18.000 küsur kuruş yeniden mahkemeye müracaatla hüküm altına aldırılması teşebbüsle hâsıl olacak neticeye göre icabı ifa olunması tabidir. Gerek memleketteki rayiç, gerekse amele yevmiyelerinin buradaki

[410] BOA,ŞD. 215.
[411] BOA, ŞD.215. 19 Şubat 1316 (4 Mart 1901).
[412] BOA, ŞD. 215. 19 Nisan 1316 (2 Mayıs 1900)
[413] BOA,ŞD. 215.
[414] BOA, ŞD. 215,29 Mart 1315 (10 Nisan 1899).

ucuzluğuna nispet ettirecek bir derecede olup, binanın şimdiki hali üzerine vaki olan keşfiyatı fenniye dahi bu suret-i mevaid olduğundan ol vakit buna memur olan ve şimdi resmi ve ikası malum olmayan komisyon heyetinin bu işte fahiş surette aldandığı tezahür ediyor. Tetkikattan boşuna harcanmış olan 25.000 kuruşun genel masraf içinde devrettirilmesi istenilmiş denilse ve bu mahalde bundan tevellüd eylediği fırsat olmasına dahi bu masrafın tazmini müteahhidi Acemoğlu kendi hesabına kabul ederek gelecek inşaatı bu yüzden kabul etmiş olduğundan bu kararın hazineye ciheti taliki görülememektedir. Binaenaleyh Acemoğlunun mahkûm olduğu akçenin tahsili ve şimdi zuhur eden davanın mahkemeye müracaatla hüküm altına aldırılması ve mahkemenin sandık eminine ait olduğuna karar verdiği meblağ için dahi kezalik mahkemeye müracaat edilmesi gerekli olarak bu muamelelerin hazine vekili marifetiyle takibine bakılmak üzere inşaatı hazıra noksanının bir an evvel ikmaliyle zararının devamına meydan verilmemelidir. Ekte takdim olunan iki kıt'a keşif defterine göre bina-ı hazırın 93.097 kuruşla vücuda geleceği anlaşıldığından bir an evvel inşaata başlanılması elzemdir[415].

Mekteb-i idadi inşasının tatil edildiği vakte kadar tutulan ve evvelce kaybolup bulunan defter nafıa komisyonu heyetinde tetkik edilip rapor hazırlanmıştır. Rapora göre mevcut bina 221.565 kuruş masrafla yapılmış, bunun 43.433 kuruşu arsa bedeli olup, 42.345 kuruşu dahi inşaatında fazla verilerek müteahhitlerin geçmiş ve bu fazladan 24.000 küsur kuruş gıyaben hüküm altına alınarak 4000 küsur kuruş için dahi o zamanki sandık eminine müracaata karar verildiği ve yeniden mahkemeye müracaatta müteahhitlere fazla verilen akçenin 24.000 kuruş değil 42.300 küsur kuruş olduğuna mebni mahkemece hüküm altına alman meblağdan başka bu kerre tahakkuk eden 18.000 küsur kuruşun yeniden mahkemeye müracaatla hüküm altına alınması lüzumu muhasebe-i livaya bildirilmiştir[416].

Yapılan ikinci keşifte Mekteb-i İdadi'nin 221.565 kuruş olan masrafının aslında 93.097 kuruş olduğu ve bu hesaba dâhil olmayan 43.433 kuruş arsa bedeli ile müteahhitler zimmetine geçen ve mahallince istifasına teşebbüs edilen 42.345 kuruşun da düşüldükten sonra sarfiyatı vakadan 42.690 kuruş açık kaldığı bulunmuş ise de o zaman bu işe memur olup, şimdi hayatta olmayan komisyon heyetinin inşaatta çok aklandığı anlaşıldığından tazmini yönüne gidilse bile müsebbibleri hayatta olmadığından faydası olmayacağı gibi, inşaattaki münakaşa fiyatları ile icra kılınan ikinci keşifte adı geçen inşaatın 137.332 kuruş değeri olduğu defteri mahsusa da gösterilip arsa bedeliyle müteahhitler zimmetinde olan meblağ dâhil hesap edildikten sonra keşf-i sâni bedelinin sarfiyat-ı vakadan az bir miktar fazlası bile anlaşılmakla o zamanki münakaşa fiyatı üzerine icra kılınmış olan keşf-i sâninin kabulü maslahata daha muvafık görünmekte olduğuna binaen defterde olan meblağ tahsilinde yerine konulmak üzere hazır olunan 221.565 kuruşun hazır olunduğu seneler inşaat tertibinden icra-ı mahsub ve bakiyeyi inşaata gelince önceden icra kılman keşf-i evvelde inşaat-ı mezkûr için 149.316 kuruşun sarfı icab edeceği gösterilmiş ise de Kayseri idari meclisinin 29 Mart 1315 tarihli mazbatalarında detaylıca gösterildiği üzere icrasına karar verilen bazı tadilattan dolayı keşif bedeli 118.357,5 kuruşa inmiş ve bu suret hem elverişli hem de menfaatti görülmüştür. Mahallince münakaşası icra kılınmış ise de talep zuhur etmediğinden teşkil olunacak komisyon nezaretinde emaneten inşa olunmak üzere zikrolunan 118.357,5 kuruşun dahi Nezaret bütçesinin seneyi hali inşaat tertibinden sarfının uygun olduğuna karar verilmiştir[417].

Kayseri Mekteb-i İdadi inşaatı münakaşaya (açık eksiltme) verilmiş ise de bu büyük binayı Kayseri'de inşa edebilecek itibarlı ve namuslu kalfa olmadığından erkânı harbiye miralayı ile idare meclisinden iki aza, idadi müdürü ve nafıa mühendisi ile Ziraat Bankası memurundan oluşacak bir komisyon kurularak, Nusret Paşa'nın komisyona başkanlık etmesi istenerek, kereste ve amele yevmiyesinin ucuz olmasından dolayı keşfolunan meblağın

[415] BOA, ŞD. 215, 20 Nisan 1316 (3 Mayıs 1900).
[416] BOA, ŞD. 215, 24 Nisan 1316 (7 Mayıs 1900).
[417] BOA, ŞD. 215, 5 Eylül 1316 (18 Eylül 1900).

tasarrufa dikkat ve riayet edilmek üzere emaneten inşasının hayırlı olacağı bildirilmiştir[418]. Maarif Nezareti Vekili İdadi inşasının 118.350 kuruş 20 parayla tamamlanmasını uygun gördüğünü bildirmiştir[419].

İdadi inşasının tamamlanması için 19 Haziran 1902 günü mutasarrıf ve kaza memurlarının hazır oldukları törende kurbanlar kesilerek yeniden inşaya başlandığı İstanbul'a bildirilmiş[420], inşaat 1905 yılında tamamlanmış ve kaza memurları, mülki amirler, zabitanı askeriye ile ulemanın hazır olduğu törende padişaha dualar edilerek okul öğretime açılmıştır[421]. (Foto:1). Okulun sınıf tahtalarıyla, soba ve mefruşatı sairesi için lüzum görülen 7165,5 kuruşun bütçenin taşra kısmından karşılanmasının uygun olacağı kararlaştırılmıştır[422].

Melikgazi ilçesi Kiçikapı semtinde yer alan Kayseri Lisesi, doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen kütle plânlı bir yapıdır (Plân:1). Osmanlı Arşivinde bulunan 28 Cemaziyelahir 1319 tarihli belgeden Kayseri İdadisinin inşasına, Ankara Valisi Sırrı Paşa'nın emri ve vilayet idare meclisinin onaylamasıyla teşkil olunan komisyon kararına göre H. 130l/M. 1884 yılında başlanmış olduğu öğrenilmektedir[423]. Ancak yine aynı arşivde bulunan 22 Cemaziyelevvel 1314/M.1896 tarihli belgeden idadi olarak hazırlanan binanın inşaatının bitmediği ve okul için tutulan binaya (Kapan mahallesinde Seyfullah Efendi Konağı) aylık 306 kuruş kira ödendiği ve dolayısıyla idadide öğretimin bina bitmeden başlamış olduğu öğrenilmektedir[424]. Belgelerdeki kayıtlara göre, Maarif Nezaretinin bilgisi dâhilinde inşa edilmeyen okul için H.1316/M.1898 yılına kadar 221.565 kuruş 25 para harcandığı ve inşaatın tamamlanabilmesi için 118.357 kuruş 20 para harcanması gerektiği belirtilmiştir. H.1317/M.1899 yılında para olmadığından okulun inşası ertelenmiştir. Sonradan yapılan keşifte okulun inşası için yapılan harcamaların 93.097 kuruş, arsa bedelinin 43.433 kuruş ve müteahhid zimmetine geçen paranın da 42.645 kuruş ve toplam harcamanın 179.125 kuruş olduğu tespit edilmiştir. Komisyonun yanlış hesaplar yüzünden 42.390 kuruş 25 para zarar ettiği ilgili raporlarda belirtilerek, binanın tamamlanması için gerekli olan 118.357 kuruş 20 paranın kabulünün Maarif Meclisince tasdik edildiği kaydedilmektedir[425].

Yukarıdaki belgelere ek olarak okulun plânı, cephesi ve kesiti ölçekli olarak çizilmiştir. Tek katlı olarak çizilen okulun, giriş cephesine paralel bir koridorun iki yanında yer alan ikişerden dört mekân ile dört köşeye yapılan ve diğerlerinden daha geniş birer mekândan oluştuğu görülmektedir. Giriş kapısının simetriğinde cepheden apsisi andırır şekilde yarım daire biçiminde çıkıntı yapan bir bölüm dikkati çeker. Çizimden pencerelerin dikdörtgen boyutlu ve yuvarlak kemerli alınlıklı olarak tasarlandıkları anlaşılmaktadır. Çizimin sağ alt köşesine düşülen açıklama notunda kırmızı mürekkeple yapılan çizimin inşa edilecek, siyah mürekkeple çizilen bölümlerin inşâ edilmiş kısımları gösterdiği belirtilmiştir. Bu çizimden okulun girişinin revaklı bir düzenlemeye sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Çizimin sol ait tarafında yer alan "Kayseri Nafıa Mühendisi" ibaresi ve mühürde okunan Mehmet Ali isminin plânı çizen kişiye mi, yoksa onaylayana mı işaret ettiği anlaşılmamaktadır.

Bugünkü okulun zemin katı 1903-4 yılında inşa edilmiştir. Yapının orijinal inşa kitabesi yoktur. Ancak giriş revağı ana kemeri üzerinde bulunan ve LİSE yazılı yazıtın yerinde var olduğu düşünülen ve Ahmed Remzi (Akyürek) Dede'nin yazdığı manzum kitabeden yukarıdaki tarih öğrenilmektedir. Kitabe şöyledir:

---

[418] BOA, MF.MKT. 542/32, 27 Ağustos 1316 (9 Eylül 1900).
[419] BOA, İrade Maarif 1319 C.24, 21 Mayıs 1317 (3 Haziran 1901).
[420] BOA, MF.MKT. 648/3, 20 Haziran 1318 (3 Temmuz 1902).
[421] BOA, DH.MKT. 925/86, 3 Kanunsâni 1320 (16 Ocak 1905).
[422] BOA, İrade Maarif. 1323 Za-2, llTeşrinievvel 1321 (24 Ekim 1905).
[423] BOA, İrade Maarif 1319 C.24.
[424] BOA, İrade Maarif 1314/C-13.
[425] BOA, İrade Maarif 1319 C.24.

—Kayseri şehri gibi kenz-i ulûm
—Buldu bak şâmna lâyık mekteb.
—Etdi etfâli taleb-kâr-ı funûn
—Kesbi ulviyete sâ'ik mekteb.
—Tâm târihi yazıldı Remzî
—Oldu emsaline fâ'ik mekteb. 1322[426]***.***

Yukarıdaki kitabenin tarihinden öğrenildiğine göre, H.1319/M.1901 yılında yarım kaldığını ancak tamamlanmasının istendiğini bildiğimiz okulun inşası üç yıl içinde tamamlanmıştır. Osmanlı Arşivindeki H.1323/M. 1904-5 tarihli belgeden de idadinin tamir ve tefriş masraflarının ödenmesi istenmektedir[427].

1904 yılında zemin katı inşa edilen okulun öğrenci sayısı zaman içinde artınca mekânlar yeterli olmadığından 1916 yılında birinci katı da inşa edilmiştir.

Mekteb-i Sultanî'nin Açılması 1915 (1334)

Kiçikapı'daki Küçük Hasan Paşa Konağı'nın yerine 1903-4 yıllarında birinci katı yaptıran idadî mektebi, 1915 yılında "Sultanî Mektebi" olmuş ve sınıf sayısı beşten, on ikiye çıkmıştır. 1917 yılında ikinci katı da tamamlanan bu okul 1923'den itibaren de "Kayseri Lisesi" olarak öğretime devam etmiştir.

Sultanî'nin açılışı sebebi ile Müftüzade M. Said Efendi şu şiiri yazmıştır:

"Tarih-i Mekteb-i Sultanî"
Zaman devletinde Hazret-i Sultân Reşâd Hânın Terekkî eyledi
Emr-i maârif ber-nizâm oldu.
Açıldı sâye-i adlinde yer yer bunca mektebler
Bina-yı ziver-efza-yı mekâtib irtisam oldu.
Biri ez-cümle bu mekteb ki arz-ı dil-pezîr üzre
Usûl-i şîve-engiz-i cedidi iltizam oldu.
Selâmet buldu millet cehle meydan kalmadı asla
Hele her bir tarafda neşr-i ilme ihtimam oldu.
iki mısra'da merkûz eylemiştir cevher-i harfin
Sa'id'in tam bu târih-i dil avizi kiram oldu
Gazelce sâye-i şahâna-i Sultan Muhammed'de
Yapıldı mekteb-i vâlâ-yı Sultânı tamâm oldu. 1334H
Vezni Mefaîlûn mefâîlûn mefaîlûn mefâilün

Hz. Sultan Reşad Hanîn Padişahlığı zamanında, kültür iyleri ilerleyip köklü bir hâle geldi.

Adaletinin sayesinde yer yer birçok okullar açıldı, muhiti güzelleştirip etrafa süs olan binalar dikildi.

Özetle biri bu mektep ki gönlün arzuladığı şekilde, mimarlık ilminin usulleri ile yüce bir yapı oldu.

Millet aydınlığa ve rahata kavuştu, asla bilgisizliğe yer kalmadı, her tarafa ilmin yayılmasına özen gösterildi.

İki mısrânın da noktalı harflerin toplandığı Sa'id gönül çeken bu tam tarihi bağışlandı.

Sultan Mehemmedin Padişahlığı gayreti ile bu yüce ortaokul güzelce yapılıp tamamlandı;

1915 M[428]

1927 yılında okulun iki katı da öğretime yetecek mekânları içermeyince, yakınında Cizvit papazlarına ait olan iki parça bina (Fotoğraf 85) satın alınıp eklenerek yemekhane,

---

[426] Ahmet Remzi Akyürek ve Şiirleri, (Haz:H.Mazıoğlu), Ankara, 1987, s.236.

[427] BOA, İrade Maarif. 1323 Za-2.

[428] Halit Erkiletlioğlu, Geniş Kayseri Tarihi. (Kayseri, 2006), s. 637.

kütüphane ve müsamere salonu şeklinde düzenlenip öğrenime devam edilmiştir[429].

Tamamen kesme taş malzemeden inşa edilen okula doğu, batı ve kuzey cephelere açılan kapılardan girilmektedir. Ana giriş, önündeki revakla vurgulanan kuzey cephedeki kapıdır. Giriş revağı, dört sütuna ve duvarlardaki konsol biçimli başlıklara atılmış sivri kemerli ve üç gözlü olarak düzenlenmiştir. Sütun ve duvara gömülü başlıklar korint tarzında yapılmıştır. Kemer kilit taşları yüzeyden taşırılmış ve akant yaprağı şeklinde volütlü olarak yapılmıştır. Ana giriş eksenindeki kemer açıklığı diğerlerinden daha geniş düşünülmüştür. Kemer köşeliğinde yer alan kare biçimindeki kabaraların yüzeyi akantüs yaprağı kabartmalarıyla süslenmiştir. Giriş revağının muhtemelen okulun üst katıyla birlikte 1916 yılında inşa edilen ikinci katı, alttaki kemerli bölümden bir silme kuşağıyla ayrılmıştır. Revağın ikinci katı tasarım itibariyle okulun kuzey cephesini anıtsallaştıran bir kimliğe sahiptir. Revağın ikinci katının kuzey cephesi üç pencereyle boşaltılmıştır. Bu pencereler, konsollara oturmuş zarif sütuncelerin taşıdığı dekoratif yuvarlak kemerlerle tasarlanmıştır. Tamamen dekoratif olan bu düzenlemede kemer kilit taşları volütlü bir akantüs yaprağı şeklinde düzenlenmiştir. Cepheyi tamamlayan ve dönemin mimarlık modasından çizgiler taşıyan üçgen alınlık iki sıra silme kuşağı üzerinde yer alır. Alınlık ortasında bulunan ve sonradan yerleştirilmiş olabileceği düşünülen dairesel beyaz mermerin yerinde muhtemelen bir tuğra yer almaktaydı.

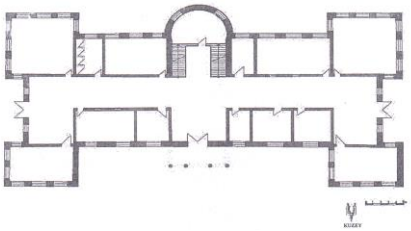

Plân 1: Kayseri İdadisi (Lisesi) plânı.

Revaklı giriş kapısının simetriğinde, güney cepheden dışarı taşırılmış yarım daire biçimindeki mekân üst kata çıkış merdivenlerinin bulunduğu bir alandır. Doğu-batı doğrultusunda uzanan okulun köşelerindeki mekânlar ana kütleden çıkıntı yaparlar. Alt ve üst katın mekân ve cephe düzenlemesi bakımından simetrik olarak tasarlandığı okulun alt katında çeşitli amaçlarla kullanılan (derslik, idare mekânları ve tuvaletler) on üç oda mevcuttur. Köşelerdeki mekânlardan güneydoğu ve güneybatıdakiler simetrik plandadırlar. Kuzeydoğu ve kuzeybatıdakiler birbirleriyle simetrik olmakla birlikte, güney taraftakiler kareye yakın bir plâna sahipken, kuzey taraftakiler doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen planlıdırlar.

Okuldaki tüm mekânların üzeri ahşap kirişlerin taşıdığı düz damla örtülmüştür. Kiremitli kırma çatı üst örtüyü tamamlamaktadır.

Görüldüğü üzere Kayseri İdadisi de imparatorluğun bazı merkezlerindeki örneklerinde olduğu gibi öğretime önce bir konakta başlamıştır. Belgelerden de anlaşılacağı üzere, ödenek sıkıntısı yüzünden inşaatın yarım kalmasına bakılırsa ekonomik koşulların çok iyi olduğu bir dönemde yaptırılmamasına rağmen yine de arsanın kıymetli olduğu kent merkezine inşa edilmiş bir yapıdır. Öte yandan Kayseri idadisi, Fransız Cizvit mektepleri, Surp Astvastzadzin (Meryem Ana) Ermeni Kilisesi gibi anıtsal gayrimüslim yapılarına komşuluğuyla kıyaslanma imkânı tanıması ve hemen yanı başında günümüze ulaşmış konut örneklerinden hareketle Ermeni nüfusun meskûn olduğunu bildiğimiz bir kentsel bölgeye inşa edilmiş olmasıyla adeta, gayrimüslimlerle birlikte ve bir arada yaşamayı idealize eden "Osmanlılık" düşüncesinin de maddeleşmiş bir ifadesidir. Giriş revağı üçgen alınlığı içinde varlığını düşündüğümüz fakat günümüze ulaşamayan padişah tuğrası da hem bu ideali pekiştiren hem de hükümdarın iktidarım vurgulayan bir detay olmalıdır[430].

---

[429] Özmerdivenli Yusuf, "Kayseri Lise'sinin Kayseri'nin Eğitim-Öğretim Tarihindeki Yeri ve Önemi", 1.Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (11-12 Nisan 1996), Kayseri 2000, s.243-244.

[430] Bkz. Selim Deringil, İktidarın Sembolleri ve İdeoloji. II.Abdülhamid Dönemi (1876-1909), (3.Baskı) (Çev:G.Ç.Güven),

Fotoğraf 88: Kayseri İdadisi'nin (Lise) 1905 yılındaki görünüşü.

Fotoğraf 89: 1927 yılında Kültür Bakanlığınca Cizvitlerden satın alınarak Kayseri Lisesi'ne ilhak edilen Cizvit Mektebi'nin görünüşü.

(Kaynak: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Atatürk Eğitim Müzesi; T.C. Maarif Vekâleti Mekteb Müzesi, Kayseri D-225, No: 28)

İstanbul 2007, s.47-53.

Fotoğraf 90: Kayseri Lisesi'nin 1926 yılındaki görünüşü. (Kaynak: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Atatürk Eğitim Müzesi; T.C. Maarif Vekâleti Mekteb Müzesi, Kayseri D-225, No: 22) Kaynak: KAYSERİ'DE TARİHİ OKUL YAPILARI, Yıldıray Özbek, Lâçin Yayınları, 2011.

Fotoğraf 91: Kayseri Lisesi'nin 1926 yılındaki görünüşü. (Kaynak: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Atatürk Eğitim Müzesi; T.C. Maarif Vekâleti Mektep Müzesi, Kayseri D-225, No: 23)

Fotoğraf 92: Kayseri Lisesi'nin yemekhanesinde çıkan yangın söndürme çalışmalarını izleyen şehir halkı-1933 (Foto Zafer, F. Babür Arşivi)

Kayseri Lisesi Yandı

Yangın Altı Saat Sürdü. Zarar Miktarı On Bin Liradan Fazladır

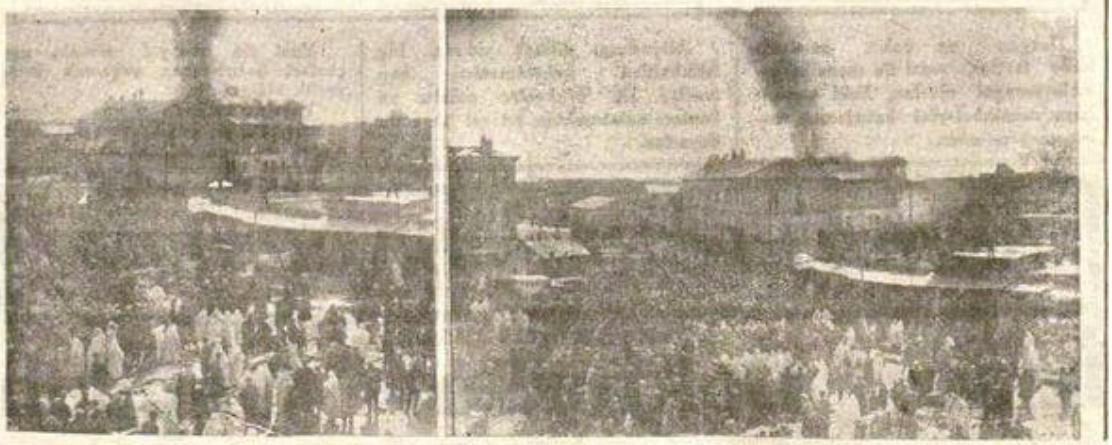

Kayseri fotoğraf muhabirimizin yangın esnasında aldığı iki fotoğraf

Kayseri (Husus) — Lise binasında idareye ait daireden yangın çıkmış, altı saat devam etmiş ve bina tamamen yanmıştır.

Yangın gündüz ve soba bacasının kurumları tutuşmak suretile çıkmıştır. Ateş zuhur eder etmez Belediye, Kolordu ve İstasyon tulumbaları ile miktarı kâfi asker, jandarma ve Kolordu itfaiyesi yangına sevkedilmiş, Vali B. bizzat yangının söndürülmesi işile meşgul olmuştur. Yapılan bütün gayretlere ve çalışmalara rağmen ateşi bastırmak kabil olamamış, ancak dört tahrip bombası atılarak ankaz yıkılmak suretile yangının sirayet ihtimalinin önüne geçilmiştir. Yangındaki zarar miktarı on bin liradan fazla tahmin edilmektedir. Şehrimiz büyük bir irfan merkezini kaybettiği için çok müteessirdir.

Son Posta Gazetesi 1933. (Levent Yaprak'ın Arşivinden alınmıştır.)

KAYSERİ'NİN İLK MODERN EĞİTİM YAPISI: KAYSERİ LİSESİ

Doç. Dr. Aslı SAĞIROĞLU ARSLAN*

Araştırmaya konu olan Kayseri'nin ilk modern eğitim yapısı; Kayseri Lisesi, Kayseri ili Melikgazi ilçesi, Kiçikapı Mahallesi'nde Ermeni Kilisesi'nin doğusunda yer almaktadır.

Yapımına 1884 yılında başlanan lisenin 1903-4 yıllarında zemin, 1916 yılında 1. Katı tamamlanmıştır. 1927 yılında ise bu mekânların yetersiz olmasından dolayı yapıya ek binalar ilave edilmiştir. Genel olarak muntazam kesme taştan inşa edilen ve kırma çatı ile örtülen yapının Kuzey Güney cepheleri Doğu Batı cepheleri ile simetrik olarak tasarlanmıştır. Yine binanın alt kat pencereleri ile üst kat pencereleri de aynı düzende oluşturulması ile önemlidir. Bu cepheler silme kuşakları, kabaralar ve pencerelerle hareketlendirilmiştir. Yapının iç mekânı bodrum, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Lisenin zemin ile birinci katı genel olarak birbirleri ile aynı planda ve simetrik olarak tasarlanmıştır. Eser U şeklinde bir giriş kısmına sahiptir. U şeklindeki koridora açılan karşılıklı odalar bulunmaktadır. Bu odalar zemin katta toplamda 13, birinci katta 12 adettir. Odalar dönem üslubuna uygun yuvarlak kemerle son bulan büyük ebatlı pencereler ile aydınlatılmaktadır. Lisenin dış cephesinde siyah yonu Germir taşı ve çift taraflı yonu taşı kullanılırken; iç mekânda mancusun taşı ve ahşap malzemeler çimento, mozaik harçlarla birlikte kullanılmıştır. Yapının inşasında kullanılan orijinal malzemelerle ilgili Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden elde edilen belge mevcuttur.

Kayseri'nin ilk modern eğitim yapısı niteliği taşıyan Kayseri Lisesi binası; gerek şehirdeki konumu gerek şehirdeki diğer yapılara oranla abidevi görüntüsü, gerekse de mimari özellikleri ile dikkatle korunması ve bir an önce onarılması gereken bir taşınmaz kültür varlığıdır.

Giriş

Bu bilimsel araştırma yazısının konusu, Kayseri ili merkezinde yer alan Kayseri Lisesi'dir. Tarafımdan hazırlanan çalışma daha önce bir Sanat Tarihi raporu olarak Kayseri Koruma Kurulu'na sunulmuştur. Bu raporu genişleterek Kayseri şehri için büyük önem taşıdığını düşündüğüm bu taşınmaz kültür varlığına dikkat çekmek ve bu eseri sosyal bilimler camiasına tanıtmak bu araştırmanın en önemli amacıdır. Araştırmaya konu olan, Kayseri'nin ilk modern eğitim yapısı niteliği taşıyan Kayseri Lisesi binası; Kayseri ili, Melikgazi ilçesi, Kiçikapı Mahallesi'nde, bugün ayakta olan Surp Astvastzaddin (Meryem Ana) Ermeni Kilise'sinin güneydoğusunda yer alıp; bugün anıtsal görünümü ile bulunduğu mevkide hala dikkat çeken bir konumda yer almaktadır.

Kayseri İdadisi'nin (Lisesi'nin) inşasına, Ankara Valisi Sırrı Paşa'nın isteği üzerine kurul komisyonunca M.1884 yılında başlanmasına karar verilmiştir. M.1896'da binanın inşasının bitmediği için Seyfullah Efendi Konağı'nın kiralanarak İdadi'nin eğitime başladığı bilinmektedir. M. 1899 yılında para olmadığından okulun inşası durdurulmuş, bugünkü okulun bodrum ve zemin katının inşası 1903-1904 yılında tamamlanmıştır. Binaya ait orijinal inşa kitabesi bulunmamaktadır. Bugün üçlü giriş revağının ana kemeri üzerinde yer alan içerisinde "LİSE" yazılı olan kitabelikte var olduğu düşünülen ve Ahmet Remzi (Akyürek) Dede'nin yazdığı manzum kitabe yapının inşa tarihini vermektedir. Kitabe şöyledir:

Kayseri şehri gibi kenz-i ulum
Buldu bak şanına layık mekteb.
Etdietfalitalebkar-ı funun
Kesb-i ulviyete saik mekteb.
Tam tarihi yazıldı Remzi

*Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi, asagiroglu@erciyes.edu.tr. Sosyal Bilimler Dergisi Sayı:36, Yıl:2014/1 (1-33 s.)'da yayınladığı Makalesini Kitabımıza katkıda bulunmak için gönderdiler.

Oldu emsaline faik mekteb. 1322[431]

Bu kitabeye göre M. 1904 yılında tamamlanan yapı ile ilgili Osmanlı Arşivindeki M. 1904-1905 tarihli belgede yapı için harcanan tamir ve tefriş paralarının ödenmesi istenmiştir[432]. 1905 tarihli eski fotoğrafta da lise sadece bugünkü zemin katı ile görülmektedir. Bu kitabe ve belgeler dışında yapım inşası hakkında bilgi veren herhangi bir vakfiye veya vakıf kaydı bulunmamaktadır.

Ayrıca yine Kayseri Lisesi ile ilgili bir şiirde de aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir.

Kayseri Mekteb-i İdâdîsi 'nin İkmal-î İnşasına

Dil-küşâ âli safâ-bahş eylemekte her yeri / Görmedi mislin bu bâlâ mektebin çeşm-i cihan

Oldu pek dil-keşgühertârîh her mısra ana / Her suhandân anlasın Remzi budur nakş-ı cinân

Tarih-i Diğer Bera-yı Mekteb-i Mezkûr (Kayseri İdadi 'si)

Kayseri şehri gibi kenz-i ulûm/Buldu bak sânına lâyık mekteb

Etti etfâlitaleb-kâr-ı fünûn/Kesb-i ulviyyetesâ'ik mekteb

Tâm târîhi yazıldı Remzi/Oldu emsâlinefâ'ik mekteb 1322[433]

1904 yılında zemin katı tamamlanan okulun; öğrenci sayısı arttığı için mekânları yeterli olmamış, 1916 yılında birinci katının da inşa edilmiş olduğu düşünülmektedir[434]. Ancak birinci katın ne zaman inşa edildiği kesin olarak bilinmemektedir. Bugün lisenin içerisinde "Lisenin Tarihçesi" olarak yer alan yazılı bir metin bulunmaktadır. Bu metinde; "Sakarya Savaş'ı sırasında Büyük Millet Meclisi'nin bu liseye taşınılması düşünüldüğü zaman okulun birinci katı çıkılmıştır" şeklinde bir bilgi yer almaktaysa da bugün bu bilgiyi doğrulayacak herhangi bir maddi kanıt mevcut değildir: Bu bilgilere göre lisenin birinci katı 1916-1921 yılları arasında belirlenemeyen bir tarihte inşa edilmiş olmalıdır. 1927 yılında okulun iki katı da yetmeyince; binanın yakınındaki Cizvit Papazlarına ait iki bina satın alınıp, yemekhane kütüphane ve müsamere salonu yapılmıştır[435]. II. Abdülhamit zamanında Maarif Nezareti tarafından bugünkü zemin katı tamamlanan yapı 1916-1921 yılları arasında birinci katı çıkılarak bugünkü halini almıştır. Cumhuriyet döneminde de yapı küçük onarımlar geçirmiş ve yapıya ek binalar ilave edilmiştir Ayrıca lisenin orijinal istinat duvarı günümüze ulaşamamıştır.

Yapının Genel Tanımı

İki ana yapım evresi geçirdiği tespit edilen yapı bütünüyle muntazam kesme taştan inşa edilmiştir. Yapıyla ilgili M. 1899 tarihli arşiv belgesinde yapının su basman katının "siyah yonu Germir taşından" inşaa edilmiş olduğu, beden duvarının da (bugünkü zemin katının) çift taraflı yonu taşıyla oluşturulduğu bilgileri bulunmaktadır. Aynı belgede binanın kirişlerinin çıralı çam taban ağacından yapıldığı, taban kirişleri döşendikten sonra odalarda kuru tahtalardan geçmeli ve süpürgelikli tahta döşeme ile kapatıldığı, salonunda (bugünkü U şeklindeki hol koridor) mancusun taşının sert cinsinin bol harç ile geçmeli olarak döşendiği belirtilmiştir. Ancak bugün yapının ana beden duvarlarının malzemesi dışında, iç mekânlardaki tavan ve kirişlerin malzemeleri değişmiştir. Odalarda olması gereken kuru tahta döşemeliklerin üzeri 1920'lerden sonra (ki üst katta da aynı sistem var) taş çimento, mozaik ile kaplanmıştır. Sadece yapının güneyinde, ana giriş ekseninde yer alan yarım yuvarlak planlı

---

[431] Mehmet Çayırdağ, "Kayseri'de Sultan II. Abdülhamit Dönemi Bina ve Kitabeleri", *1. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyum Bildirileri (11-12 Nisan 1996)* , Kayseri 2000, s.58.

[432] Özbek, "Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi", *Prof.Dr.Harun Güngör Armağanı* (Haz: Mustafa Argunşah- Mustafa Ünal), İstanbul, 2010, s.30

[433] Hasibe Mazıoğlu, , *Ahmet Remzi Akyürek ve Şiirleri,* Sevinç Matbaası, Ankara 1987, s. 236.

[434] Özbek, Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi, s. 300.

[435] Özbek, Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi s. 300' den; BOA, *ŞD.* 215.

olarak dışa taşan, bugün merdiven sahanlığı olarak kullanılan bölümde; doğu ve batı merdivenlerinin altındaki ardiye (depo) odası olarak kullanılan iki küçük mekânın tabanları orijinal kara tahta süpürgelikli döşemesini muhafaza etmektedir.

Yine yapının bugün mevcut olan salon döşemesi orijinal halini kaybetmiştir. Orijinalinde Mancusun taşının sert cinsinden taş kaplama olması gerekirken; bugün büyük bir ihtimalle yapının birinci kat halinin döşemesi ile aynı malzeme kullanıldığı için 1920'lerden sonra döşenen renkli geometrik desenli karolar bulunmaktadır. Bu karolar zemin katta bitkisel bordürlerle çerçevelendirilmişken; üst kattakiler geometrik geçmeli bordürlere sahiptirler.

Okulun orijinalinde iç duvar yüzeyleri çam ağacından ahşap kaplamalı iken,[436] bugün beton iç duvar yüzeyleri sıvanarak, boyanmıştır. Lisenin tavanları da ahşap kirişlere sahip tahtadan paşa şişeli ve eteklikli tavan üzerine sarmalı çamurlu geleneksel düz dam ile örtülüyken, bugün ahşap tavan üzeri sıvanarak, boyanmıştır. Ayrıca yerli pişkin kiremitten oluşturulan tavan ve çatıların, bugün zaman zaman yapılan onarımlarla malzemeleri değiştirilmiştir. Yapının özellikle zemin katındaki pencerelerinin (iç katlara açılanları) Avrupa işi, geçmeli profilli, üzerleri sabit camlı ahşap pencere doğramaları orijinal hallerini korumaktadırlar[437]. Bu pencereler orijinal ahşap sövelerle çerçevelendirilerek üst kısımları ahşap taç bantları ile sonlanmaktadır. Bu çerçeve ve ahşap doğramalar orijinal olmayan kahverengi yağlı boya ile boyanmıştır. Yapının orijinal çam ağacından etrafı söveli iç oda kapıları günümüze ulaşamamıştır. Binanın zemin katının alt pencereleri, orijinal madeni parmaklıklar ile günümüze ulaşabilmiştir. Dikeyde beş, yatayda sekiz adet demir çubuğun yarmalı birleşmeli olarak birleşmesiyle oluşan demir parmaklıkların dikey çubukları, ok başları ile son bulmaktadır. Bu parmaklıkların üzerine sonradan sarmalı birleşmeli ferforjeler eklenmiştir.

Yapının ikinci inşa evresinde yapılan birinci katında (1916-1921) dış cephelerde zemin katla aynı yonu taş malzeme kullanılırken; iç mekânda da bu katla aynı malzemeler kullanılmıştır. Zeminden birinci kata çıkmayı sağlayan merdivenler demir tırabzanlı ve beton taş karışımı bir malzemeden inşa edilirken; üst katta "U" şeklindeki merdiven sahnlığı ahşap korkuluklu ve ahşap konstrüksiyonlu olarak yapılmıştır. Bu ahşap merdiven sahnlığı 1916-1921 arasındaki bir döneme ait orijinal malzeme olarak kabul edilebilir. Bugün zemin ve birinci kattaki bazı mekânların taban döşemeleri orijinal olmayan laminant parkelerle kaplanmıştır. Ayrıca üst katın bütün kapı ve pencere doğramaları yapılan onarımlarda değiştirilmiştir. Zemin katta koridorun (holün) yüzeyleri yaklaşık 1,5 cm yüksekliğe kadar orijinal olmayan beton taş mozaik malzeme ile kaplanmıştır.

Kayseri Lisesi'nin İnşa Tarihçesi

Kayseri idadisinin inşası için ilk olarak arsa bağışlamak isteyen Akçakayalızade Ömer Ağa'nın teklifi, arsanın vakıf mülkü olmasından dolayı kabul edilmemiştir. Kayseri idadisinin (lisesinin) inşasına, Ankara Valisi Sırrı Paşa'nın isteği üzerine kurulun komisyonca M. 1884 yılında başlanmasına karar verilmiştir[438].

Kayseri İdadi'si ilk defa Ulu Cami ile Kurşunlu Cami arasında yer alan Kapan Mahallesi'ndeki "Seyfullah Efendi Konağı'nda 13 Eylül 1893 tarihinde "Derece-i Ula Mekteb-i Mülkiye İdadisi" adıyla açılmıştır. Bu mektepte ilk üç sene rüştiye kısmı okunmuş, sonra da dört sene idadi bölümü okunmuştur. Okulun ilk müdürü Rasih Efendidir. Ömer Fevzi Efendi, Remzi Efendi, Mehmet Ziya Efendi ilk hocaları olup, İki de hademesi bulunmaktadır.

---

[436] Özbek, Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi, 300'den, BOA, *ŞD.* 215.

[437] Özbek, Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi, 300'den, BOA, *ŞD.* 215.

[438] Bu konu ile ilgili arşiv belgeleri için bk. Özbek, *agm,* s. 300'den; *BOA, MF.MKT.89/39 23 Rebiüiahir 1303(29 Ocak 1884), BOA,MF. MKT 89/96/37,18 Rebiülevvel 1305 (4 Aralık 1887)*

Adı geçen bina daha sonra yani 1942 yıllarında "Sara Oteli" olarak kullanılmıştır[439]. Yine belgelerden öğrenildiğine göre; inşa sürecindeki bazı maddi sıkıntılardan dolayı, inşası tamamlanamayan idadinin tamamlanmasına kadar bir hanenin (Seyfullah Efendi Konağı'nın) kiralanarak öğrenimin başlayıp, devam ettiği tespit edilmiştir[440]. Başbakanlık Osmanlı Arşivlerindeki bir dosyada M. 1894,1895 tarihli belgelerde idadinin inşası ile ilgili maddi sıkıntılardan, harcanan paralardan, tamamlanması için gerekli olan paralardan bahsedilmektedir[441]. Aynı dosyada binanın daha çabuk ve daha az para harcanarak bitirilmesi için, planın değiştirilmesi üzere Maarif Nezareti kalfasına havale edilmiştir ve kalfa tarafından düzenlenen ve onaylanan resim (plan) dan M. 1896 tarihli belge de bulunmaktadır. Başbakanlık Osmanlı arşivindeki belgelerdeki bilgilere göre, Maarif Nezaretinin bilgisi dâhilinde inşa edilmeyen, inşası sırasında gereksiz yere fazla para harcanan okulun bitirilmesi için gerekli olan para hesaplanmıştır ve bu paranın harcanmasına müsaade edilmiştir. Yine M. 1899 tarihli belgede yapı ile ilgili münakaşa kaimesi (açık eksiltme) 10 maddeden oluşmaktadır. Özellikle bu belgelerden yapının iki katlı olarak tasarlandığı, ilk katında 11 oda ve cami, ikinci katında 12 oda bulunacağı, yapıda tavan, zemin, pencere ve kapılarda kullanılacak malzemeler ve malzemelerin boyutları ve yapının helalarının (tuvaletlerinin) batı tarafta bahçede yapıdan ayrı olarak yapılacağı gibi okulun inşasına dair detaylı bilgiler bulunmaktadır. Başbakanlık Osmanlı arşivindeki 17 Mayıs 1315 (29 Mayıs 1899) tarihli belgede idadinin iki kat olarak inşası ve sağ ve sol tarafta bulunan çıkıntıların kesilmesi ve üçüncü katın inşasından vazgeçilmesinin uygun olduğu bilgisi yer almaktadır. Yine arşiv belgelerinden birinde mektebin benzerlerine oranla çok büyük olarak tasarlanıp inşasına başlandığı ancak bodrumun tamamlanıp üst katın da (bugünkü zemin kat) üst örtüsüne yaklaşık 3 m kala kadar inşa edildiği ve inşaatın burada bırakıldığı ve önceden tasarlanmış olan üçüncü katın (bugünkü birinci kat) yapılmadığı belirtilmiştir. Ayrıca aynı belgede sağ ve soldaki odaların küçültüleceği, inşaatın devam edeceği yazmaktadır. Yine bu belgede ikinci katın (bugünkü zemin kat) büyük bir salon ("U" şeklindeki hol kastediliyor) bir cami (ana giriş ekseninde güneydeki apsis gibi yarım yuvarlak çıkıntı yapan bugünkü merdiven sahanlığında olduğu, güney duvarında mihrap nişi algılanan bölüm) ve 12 odadan ibaret olacağının uygun görüldüğüne dair bilgiler de bulunmaktadır. Bu doğrultuda yapının haritası planı çizdirilerek, keşfi yapılmıştır[442]. Daha sonra bir komisyon kurularak Maarif Nezareti bu yapının tamamlanmasına karar vermiş, 19 Haziran 1902'de yapının yeniden inşasına başlanmış, İdadi 1905 yılında tamamlanarak, öğretime başlamıştır[443]. Yapının 1905 tarihli eski fotoğrafında görüldüğü gibi yapı bodrum ve birinci kattan, kırma çatılı olarak yapılmıştır. Lisenin bugünkü ikinci katı 1905'den sonra çatı kaldırılarak sonradan yapıya eklenmiştir[444]. İdadi 1915-16 yılında Sultani olmuştur. Sakarya savaşı sırasında Ankara'nın boşaltılması söz konusu olunca, Büyük Millet Meclisi'nin Kayseri Sultaniye'sine taşınması için yapılan hazırlıklarda yapının ikinci katı (bugünkü birinci kat) yapılmıştır. 1923'de Türkiye'deki bütün Sultaniler "Lise" olmuştur[445] şeklinde bir bilgi mevcutsa da; bu bilgiyi doğrulayacak herhangi bir belgeye rastlanmamıştır.

---

[439] Erkiletlioğlu, *Geniş Kayseri Tarihi,* s. 554.

[440] Yapının inşasının tamamlanamaması ve başka bir konağın eğitim için kiralanması hususu için bk Özbek, Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi , s. 300' den; BOA, *İrade ve Maarif,*4/'1314/C-13,17 Teşrini evvel 1312 (29 Ekim 1896), BOA, *MF.MKT.323,* 22 Nisan 1312(4 Mayıs 1896).

[441] Özbek, Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi, s. 300'den; BOA, MF.MKT.305.

[442] *Özbek,* Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi, *s. 300'den; BOA, ŞD.215, 29 Mart 1315 (10 Nisan 1899).*

[443] Yapının yeniden inşasına başlaması hakkındaki bilgi için bk. Özbek, Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi , s. 300'den; BOA, *Mf. MKT.648/3, 20 Haziran 1318 (3Temmuz 1902),* Yapının inşasının tamamlanması için de *BOA,DH. MKT. 925/86, 3 Kanunsani 1320 (16 Ocak 1905).*

[444] İdadinin 1905 yılındaki eski fotoğrafı için bk. Yıldıray Özbek, *Kayseri'de Tarihi Okul Yapıları,* s. 62.

[445] Bu bilgiler bugün lisenin içerisindeki bir panoda yazılı olan ve Yusuf OZMERDİVENLİ tarafından yazılan *"Kayseri Lisesi Tarihçesi"*adlı metinden alınmıştır.

Yapının 1920-21'de mevcut olan zemin kata eklenen birinci katına, zemin kattaki cami olarak işlevlendirilen, ana girişin karşısındaki yarım daire şeklinde güney cepheden taşıntı yapan bölüme yerleştirilen merdiven sahanlığından çıkılmaktadır. Merdivenler yerleştirildikten sonra merdiven sahanlıklarının altında ortada bir oda (müdür yardımcı odası) ve yanlarda da (yan merdivenlerin alt boşluklarında) birer adet ardiye (depo) odası oluşturulmuştur. Ayrıca 1902'de yapıya ikinci kat (bugünkü birinci kat) eklenirken kuzey giriş cephesine de sütunla taşman üçgen alınlıklı revak eklenmiş olmalıdır. 1927 yılında okulun iki katı da öğretime yetecek mekânları içermeyince yakınında Cizvit papazlarına ait olan iki parça bina satın alınıp liseye eklenmiştir[446]. Kayseri Lisesi'ne belirli dönemlerde eklenerek yapı bugünkü halini almıştır. Yeni bina olarak adlandırılan bina 1956-57'de (bugünkü yapının batı cephesine eklenen taş bina), pansiyon binası 1965-66'da, spor salonu ve konferans salonu binası 1976-77'de yapılmıştır[447].

Kayseri Lisesi İle İlgili Kaynaklar

Yapıyla ilgili birinci el olarak değerlendirilebilecek kaynaklar Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan belgelerdir. Bu belgelerin çoğu araştırmacılar tarafından okunup, yayınlarında kullanılmıştır. Bu çalışma hazırlanırken de bu arşiv kaynaklarından yararlanılmıştır. Kayseri Lisesi ile ilgili günümüz yayınları arasında ilk olarak Yusuf ÖZMERDİVENLİ tarafından yazılan "Kayseri Lisesi'nin Kayseri'nin Eğitim-Öğretim Tarihindeki Yeri ve Önemi" adlı çalışma gelmektedir[448]**.** Daha sonra Kayseri Envanteri çalışmasında yapı genel hatları ile kısaca tanıtılmıştır[449]. Ancak lise ile ilgili kuşkusuz en detaylı ve bilimsel çalışmalar Yıldıray ÖZBEK tarafından yapılmıştır. Araştırmacının "Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi" adlı makalesinde lise arşiv kaynakları da kullanılarak detaylı olarak tanıtılmıştır[450]. Yine Yıldıray ÖZBEK tarafından Kayseri eğitim yapıları hakkında yazılan kitapta da idadi başlığı altında Kayseri lisesinin arşiv bilgilerine dayanarak inşa tarihçesi ayrıntılı olarak yazılmıştır[451]. Yıldıray ÖZBEK tarafından yazılan her iki eserde de Kayseri İdadisi'nin Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan eski plan ve cephe çizimleri ile eski fotoğraflarına da yer verilmiştir. Bu çalışmada burada yer alan çizim ve fotoğraflardan da yararlanılmıştır.

Yapının Mimari Tanımı

Bodrum Kat

Yapının M.1899'dan önce tamamlanan bodrum katma bugün, batı cephenin güney köşe duvarının önüne yerleştirilen merdivenle inilmektedir. Ayrıca lisenin içerisinden de alt bodrum kata iniş bulunmaktadır. İç mekânda yapının kuzey batı köşesinde dışarı doğru çıkıntı yapan odanın kapısının önünde, zemine yerleştirilen bir kapak açılmakta, inilen merdivenlerle bodrum kata geçilmektedir. Eserin sadece kuzey batı ve güney batı köşelerinin altındaki odaların altında bodrum kat mevcuttur. Bodrum katta birbirleri ile aynı biçimde tasarlanan, kareye yakın dikdörtgen planlı iki adet oda (B1-B2) bulunmaktadır. Odaların arasında doğu-batı doğrultulu, dikdörtgen planlı hol (koridor) odaların doğu duvarları boyunca devam etmektedir. B1 No'lu odaya giriş yapının içerisinden sağlanmaktadır. B2 No'lu odaya giriş binanın bahçesinden sağlanmaktadır. Yapının kuzeybatı köşesine 1956-1957'de eklenen ek binadan dolayı B1 No'lu odaya dıştan girişi sağlayan merdivenin simetriği olarak yapılması

---

[446] Ozmerdivenli, "Kayseri Lisesi'nin Kayseri'nin Eğitim Öğretim Tarihindeki Yeri ve Önemi, s. 243-244.
[447] Eklenen binalar ve tarihlerine ait bilgiler bugün lisenin içerisindeki bir panoda yazılı olan ve Yusuf Özmerdivenli tarafından yazılan *"Kayseri Lisesi Tarihçesi* "adlı metinden alınmıştır.
[448] Ozmerdivenli, "Kayseri Lisesi'nin Kayseri'nin Eğitim Öğretim Tarihindeki Yeri ve Önemi", s. 243-244.
[449] Celil Arslan -Yıldıray Özbek, *Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri,* C: I, Kayseri 2008.
[450] Özbek, *"Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi",* s. 297-307. Özbek, *Kayseri'de Tarihi Okul Yapıları,* s. 56-63.
[451] Özbek, Kayseri'de Tarihi Okul Yapıları, s. 56-63.

muhtemel bodruma iniş merdiveni yapının içerisine çekilmiş olmalıdır.

Zemin Kat

Lisenin bugünkü zemin katının planı, Başbakanlık Osmanlı arşivinde bulunan planı M.1896 tarihli olan cephe ve kesit çizimlerindeki ile yaklaşık olarak aynıdır. Genel olarak yapının zemin katı doğu- batı doğrultulu yatay dikdörtgen planlıdır. Ancak bu dikdörtgenin dört köşesine yerleştirilen odalar, kütlesel olarak dışarı doğru taşıntı yapmıştır. Karşılıklı olarak yerleştirilen odaların arasında "U "planlı kuzeye doğru taşıntı yapan koridor (hol) bulunmaktadır. Zemin kattaki odaların hepsi bu koridora açılmaktadır. Zemin katın kuzey ve güneyinde karşılıklı olarak yerleştirilmiş, ebat ve plan bakımından da simetrik olarak tasarlanan 13 oda mevcuttur. Zemin kata giriş yapının kuzey duvarının ortasına yerleştirilen ana giriş kapısı ile doğu ve batı giriş cephelerin ortalarına yerleştirilen birbirleri ile aynı aksta yer alan yan giriş kapılarından sağlanmaktadır. Kuzeydeki ana giriş kapısının doğusunda birbirleri ile farklı boyutlarda kareye yakın dikdörtgen planlı üç adet oda (Z1, Z2, Z3) bulunmaktadır. Zemin katın kuzey doğu köşesine yerleştirilen oda dışarı doğru taşıntı yapmaktadır ve diğer iki odadan daha büyük ebatlıdır. Her üç odanın planı ve boyutları yapının arşivindeki eski planı ile aynıdır. Ana girişin batısında da birbirlerinden farklı boyutlarda kareye yakın dikdörtgen planlı dört adet oda (Z4, Z5, Z6) yer almaktadır. Arşivdeki yapının eski planına göre bu odalar doğudaki odalarla simetrik olarak yapılmıştır ve üç adettir. Ancak yapılan müdahalelerle iki oda bölünerek üç oda oluşturulmuştur. Z4 No'lu oda boyut itibari ile diğerlerinden daha küçük olduğu için daha sonra oluşturulmuştur. Zemin katta kuzey doğu (Z3) ve kuzey batı (Z7) köşelerdeki odalar birbirleri ile simetriktir. Kuzeydeki ana giriş, kuzey güney doğrultulu dikdörtgen bir hole açılmaktadır. Girişle aynı aksta yer alan, güney duvarından apsis gibi yarım daire planlı olarak çıkıntı yapan mekân bulunmaktadır. Bu mekân bugün yanlarda ve üst katta ortaya yerleştirilen merdivenlerle merdiven sahnlığı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca yanlardaki merdivenlerin alt kısımlarında küçük ebatlı dikdörtgen planlı ardiye (depo) odaları bulunmaktadır. Merdiven boşluğu (Z14, Z15) olarak değerlendirilen bu mekân arşiv kayıtlarındaki belgelerden elde edilen bilgiler ve çizimdeki güney duvarın ortasındaki niş dikkate alındığında mescit (cami) olarak kullanılan mekân olmalıdır. Arşiv belgesinde yapının zemin katının 12 oda, bir salon (bugünkü hol) ve bir camiden oluştuğu yazmaktadır. Güney cepheden taşıntı yapan; içtende yarım daire planlı mihrap nişi bu bilgileri doğrular niteliktedir. Bugün bu yarım daire mekân kapatılarak; bir adet kapı eklenmiş ve bir odaya (Z16) dönüştürülmüştür. Zemin katta merdiven boşluğunun doğusuna birbirinden farklı boyutlarda, kareye yakın dikdörtgen planlı üç adet oda (Z8, Z9, Z10) yerleştirilmiştir. Yapının orijinaline göre Z8 No'lu oda büyütülmüş ve Z9 No"lu mekân küçültülerek; bugün Bay tuvaleti olarak kullanılmaktadır. Zemin katta merdiven boşluğunun batısında birbirlerinden farklı ebatlarda tasarlanan, kareye yakın dikdörtgen planlı üç adet oda (Z11, Z12, Z13) yer almaktadır. Z12 No'lu oda orijinal haline oranla büyütülmüş, Z11 No'lu oda ise küçültülmüştür. Zemin katın güney doğu köşesindeki oda (Z10) ile güney batı köşesindeki oda (Z13) birbirleri ile simetrik olarak tasarlanmıştır. Yapının zemin katında, kuzey duvarına açılan 14 adet, batı duvarına açılan altı adet, güney duvarına açılan 18 adet ve doğu duvarına açılan 10 adet olmak üzere toplam 48 adet, dikdörtgen planlı pencere yer almaktadır

Birinci Kat

Yapının M.1916-1921 tarihleri arasındaki ikinci yapım evresinde inşa edilen birinci katı neredeyse tamamıyla zemin katı ile simetrik olarak tasarlanmıştır. Birinci katta güney duvarına yerleştirilen merdivenlerin doğusunda, birbirlerinden farklı ebatlarda tasarlanan, kareye yakın dikdörtgen planlı üç adet oda (B1, B2, B3) yer almaktadır. B2 No'lu oda diğerlerinden çok daha küçük tutulmuştur ve bu mekân bayanlar tuvaletine dönüştürülmüştür. B3 No'lu köşedeki oda diğerlerinden daha büyük ebatlıdır. Zemin katta olduğu gibi birinci katta da bütün odalar kuzeye doğru ters "U" şeklinde planlanan koridora açılmaktadır.

Koridorun kuzey kanadında birbirlerinden farklı ebatlarda tasarlanan, kareye yakın dikdörtgen planlı sekiz adet oda (B4, B5, B6, B7, B8, B9, B10, B11) sıralanmaktadır. Koridorun doğu duvarının bir kısmı kapatılarak; B3 No'lu odanın karşısında küçük ebatlı bir oda oluşturulmuştur. Bu oda zemin katta mevcut olmadığından; zemin ve birinci katın simetriğini bozmaktadır. Birinci katın kuzeydoğu (B5) ve kuzey batı (B11) köşelerine yerleştirilen diğer odalarda çok daha büyük ebatlı odalar birbirleri ile simetrik olarak tasarlanmışlardır. Merdiven boşluğunun karşısında, zemin kattaki giriş holünün üstündeki birinci katta kareye yakın dikdörtgen planlı, büyük ebatlı bir oda bulunmaktadır. Zemin katla birinci katın simetrikliğini bozan bu oda bugün müdür odası olarak kullanılmaktadır. Ayrıca zemin katta, girişin batı kanadında dört oda (Z4, Z5, Z6, Z7) bulunurken; birinci katta batı kanatta üç oda (B9, B10, B11) bulunmaktadır. Bu da zemin ve birinci katın simetrikliğini bozan bir başka unsurdur. Birinci katta merdiven sahanlığının batısında, birbirlerinden farklı ebatlarda tasarlanan, kareye yakın dikdörtgen planlı üç adet oda (B12, B13, B14) yer almaktadır. Birinci katın güney batı (B12) ve güney doğu (B3) köşelerinde yer alan büyük ebatlı kareye yakın dikdörtgen planlı odalar birbirleriyle de simetrik olarak tasarlanmışlardır. Lisenin birinci katında toplam 56 adet dikdörtgen planlı pencere yer almaktadır.

Cepheler

Muntazam kesme taştan inşa edilen yapının kuzey ve güney cepheleri ile batı ve doğu cepheleri birbirleri ile simetrik olarak tasarlanmışlardır. Binanın alt kat pencereleri birbirleri ile aynı biçimde tasarlanırken; üst kat pencereleri de birbirleriyle aynı düzende oluşturulmuşlardır. Yapıdaki farklı iki inşa evresi sadece cephe düzenlemelerine bakılarak bile tespit edilebilir. Yapının saçak kısmında bir adet düz yüzeyli, bir adet dış bükey, bir adet yarım daire ve tekrar bir adet düz yüzeyli, bir adet dış bükey, bir adet iç bükey ve bir adet düz yüzeyli olmak üzere toplam yedi adet profilli silmeden oluşan kuşak (korniş), bütün cepheleri dolaşmaktadır. Saçak kornişi dışında yapıda zemin kat ve birinci katı birbirinden ayıran kat kornişi de bütün cephelerde yapıyı dolaşmaktadır. Bu korniş iki adet ince düz yüzeyli, bir adet içbükey, bir adet dış bükey, bir adet ince düz yüzeyli ve bir adet düz yüzeyli kalın silmeden olmak üzere toplam altı adet profilli silmeden oluşmaktadır. Ayrıca düz yüzeyli kalın bir silme, yapının bütün cephelerinde mevcuttur. Bu silme ile yapının zemin kat ve bodrum katı birbirinden ayırt edilmiş ve binanın alt sınırı belirlenmiştir. Ayrıca duvar yüzeylerinden hafifçe dışarı taşırılmış dikdörtgen planlı duvar payeleri (plastırlar) binanın cephelerini dikey olarak bölen ve yapının cephelerini hareketlendiren cephe elemanlarıdır. Yapının köşelerine yerleştirilen mekânlar kütlesel olarak dışarıya taşırılmışlardır. Böylece binanın her cephesinde bu taşıntılar sayesinde hareketlilik elde edilmiştir. Neoklasik özellikler taşıyan, yalın ancak anıtsal bir cephe düzenine sahip olan yapıda; her iki katta da kuşkusuz en dikkat çekici elemanlar anıtsal boyutları ile pencerelerdir. Yapının alt kat pencerelerinin alt söve taşları dışarı doğru taşırılan bir kaval, bir düz yüzeyli ve bir iç bükey olmak üzere üç adet profilli silmeyle belirlenmiştir. Bu silmeler aynı yatay aksta, pencere aralarında yer alan duvar payelerinin yüzeylerinde de devam ettirilerek; adeta bir kat kornişi görünümü yakalanmaya çalışılmıştır. Bu düzenleme yapının ikinci katında görülmemektedir.

Kırma çatılı olarak kapatılan yapının, ikinci inşa evresinde eklendiği düşünülen altı adet taş bacalara – ki yapının 1905 yılına ait eski fotoğrafında zemin katın çatı kısmı kapatılmıştır ve bu bacalara dair herhangi bir iz görülmemektedir- bunlar çatının muhtelif yerlerine yerleştirilmiştir.

Kuzey Cephe

Yapının ana giriş cephesidir. Cephenin kütlesel olarak dışarı doğru taşan doğu ve batı kanatlarına simetrik olarak, üçer adet birbirleri ile aynı ebat ve düzende tasarlanan alt pencereler yerleştirilmiştir. Bu alt kat pencereleri duvar yüzeyinden dışarı taşırılmış taş çerçeveler ile sınırlandırılmışlardır. Dikdörtgen formlu büyük ebatlı pencereler, yuvarlak kemerlerle son bulurlar ve bu kemerlerin kilit taşları hafifçe dışarı taşırılmıştır. Bu

pencerelerin içerisine yarmalı birleşmeli orijinal madeni parmaklıklar takılmıştır. Yapının birinci katındaki bu alt pencerelerin dikey akslarına gelecek şekilde yerleştirilmiş üçer adet üst pencere (birinci kat penceresi) yer almaktadır. Üst pencerelerin duvar yüzeyinden dışarı taşırılmış taş çerçeveleri, iç içe profilli silmelerle hareketlendirilmiştir. Dikdörtgen formlu yuvarlak kemerle son bulan üst pencerelerin kilit taşları dışa doğru taşıntı yapmış üçgen alınlıklarla son bulmaktadır.

Kuzey cephenin orta bölümünde, yapıya 1916-1921 tarihleri arasında birinci kat çıkılırken eklenen revak bölümü yer almaktadır. Bu bölüm M.1896 tarihli eski planda çizilmemiştir. Cepheden dışa doğru taşıntı yapan revak bölümü üçgen alınlıkla son bulmaktadır. Giriş revağı dört sütuna ve duvardaki konsol biçimli başlıklara atılmış, sivri kemerli ve üç bölümlü olarak tasarlanmıştır. Sütun ve duvara gömülü başlıklar korint düzenindedir. Sütunlar yekpare taşlardan oluşturulmuştur. İç içe geçen profilli silmelerle kemer yüzeyleri hareketlendirilmiştir. Kemerlerin kilit taşları ise akant yaprakları ile belirlenmiştir. Ana giriş eksenindeki kemer açıklığı diğerlerinden daha geniş tutulmuştur.

Kemer köşeliğinde yer alan kare biçimindeki kabaraların yüzeyleri akantus yaprağı kabartmalarıyla süslenmiştir. Birinci kat alttaki kemerli bölümden bir silme kuşağıyla ayrılmıştır. Bu silme kuşağının hemen üzerinde revağın ortasında iki küçük sütunceyle sınırlanan dikdörtgen taş çerçeve içerisindeki mermer levhada “LİSE” yazmaktadır. Revağın üst katının cephesi üç adet üst pencere ile belirlenmiştir. Bu pencerelerden ortadaki pencereler yanlardakine göre daha büyük ebatlıdır. Bu pencereler yapının diğer pencerelerine oranla çok daha özenli bir taş işçiliğine sahiptirler. Duvar yüzeyinden dışarı taşırılmış taş çerçeveli, dikdörtgen formlu yuvarlak kemerle son bulan bu pencerelerin yanlarında sütunceler bulunmaktadır. Ayrıca pencerelerin taş çerçeveleri alt kısımlarda küçük taş konsollarla desteklenmiştir. Bu pencerelerin aralarında, kemer hizalarında iki adet bitkisel süslemeli taş kabara bulunmaktadır. Bu revak kısmı üçgen alınlıkla son bulmaktadır alınlığın altında girlant benzeri oval taş bir çerçeve içerisine beyaz mermer bir güneş saati yerleştirilmiştir. Bu çerçevenin tepesinde ay yıldız kabartması dikkati çekmektedir. Bu revak okulun kuzey cephesini anıtsallaştıran en önemli cephe unsurudur. Yapının ana girişi önündeki revakla vurgulanan kuzey cephedeki kapıdır. Dikdörtgen formlu bu kapı orijinal olmayan mermer sövelere sahiptir. Kapının üzerinde yarım yuvarlak formlu üst pencere yer almaktadır. Bu düzenleme 19.yy. yapılarında sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Kuzey cephedeki giriş kapısının doğu ve batısındaki duvarlarda alt katta üçer adet, üst katta da üçer adet olmak üzere toplam 12 adet pencere bulunmaktadır. Üst kat pencereler birbirleri ve yan kanatlardaki üst kat pencereleri ile aynı ebat ve biçimde tasarlanmıştır. Alt kat pencereleri de birbirleriyle simetriktirler ancak kapının doğusu ve batısındaki ilk pencereler boyut olarak diğer pencerelerden daha büyüktürler. Bu da bize revağın ikinci yapım evresinde birinci katla birlikte yapıya eklendiğini gösteren bir diğer kanıttır.

Batı Cephe

Yapının Batı cephesinin bir kısmı yapıya kuzey batı köşeden eklenen ek bina ile kapatılmıştır. Zemin katın yuvarlak kemerle son bulan dikdörtgen formlu yan giriş kapısı, cephenin ortasına yerleştirilmiştir. Bu kapının kuzey ve güneyine birer adet alt pencere yerleştirilmişse de kuzeydeki alt pencerenin büyük bir kısmı ek bina nedeniyle kapatılmıştır. Giriş kapısının üst katında, cephede üçü birbiri ile aynı boyutta biri daha büyük ebatlı dört adet üst pencere yer almaktadır. Kuzey batı köşede yer alan odaların zemin kattaki pencereleri kapatılmıştır ancak üst kattaki iki adet pencere batı cepheden algılanmaktadır. Güney batı köşedeki dışa doğru taşıntı yapan odaların cephelerinde zemin katta üç adet, üst katta da üç adet olmak üzere toplam altı adet pencere görülmektedir. Alt kat pencereleri birbirleri ile aynı düzendeyken; üst kat pencereleri de birbirleri ile aynı biçimde tasarlanmışlardır. Zemin katta kuzeyden bir ve ikinci pencerelerin arasında bodrum kata inen merdivene açılan dikdörtgen formlu bir adet kapı bulunmaktadır. Kapının çoğu zamanla zemin kodu yükseldiği için

zeminin altında kalmıştır.

Güney Cephe

Yapının kuzey cephesi ile simetrik olarak tasarlanan güney cephesinde köşelerde kütlesel olarak taşıntı yapan blokların duvarlarında alt katlarda üçer adet, üst katlarda alt kat pencerelerin düşey akslarına yerleştirilen üçer adet olmak üzere toplam 12 adet pencere bulunmaktadır. Kuşkusuz güney cepheye hâkim olan unsur yarım yuvarlak olarak yapıdan dışarı taşırılmış, apsisi andıran asli haline göre mihrap çıkıntısı olarak değerlendirilebilecek olan bölümdür. Bu bölümde zemin katta ortada pencere açılmamış -ki bu bölümde yapının eski çizimine göre içte mihrap nişi bulunmaktadır- ancak içteki mihrap nişi genişliğinde bir yüzey duvardan hafifçe taşıntı yapılarak ve pencerelerin altında yer alan profilli silmeli bantta bu yüzeye konularak; dıştan da mihrap nişi belirlenmiştir. Bu bölümün hafifçe güney doğusu ve güney batısına doğru birer adet alt pencere açılmıştır. Yuvarlak formlu bu bölümün üst katında ise alt kat pencereler ve ortadaki mihrap çıkıntısının üst akslarına gelecek biçimde üç adet üst pencere yerleştirilmiştir. Bu pencereler de diğer üst kat pencereleri ile aynı düzende tasarlanmıştır. **Özellikle yapının güney cephesinin zemin katının pencerelerinin alt hizalarına kadar hatta bazı yerlerde bu sınır aşılarak; duvar yüzeyi çok fazla neme maruz kaldığı için ciddi taş malzemede korozyona uğramıştır.**

Doğu Cephe

Binanın doğu cephesi batı cephesiyle simetrik olarak tasarlanmıştır. Ancak bu cephede yapının yan giriş kapısı orijinal halini koruyabilmiştir. M. 1899 tarihli arşiv belgesinde de belirtildiği gibi yan giriş kapısına üç basamaklı koyu renk taştan bir merdivenle ulaşılmaktadır. Neredeyse yanlarındaki iki pencere ile aynı ebatta olan giriş kapısı duvar yüzeyinden taşırılmış, taş bir çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Bu çerçevenin içerisine yerleştirilen demir kapı doğraması orijinal değildir. Dikdörtgen formlu kapının üzerinde, yarım yuvarlak üst pencere yerleştirilmiştir. Bu pencerenin içerisine sarmal birleşmesi ferforje takılmıştır. Kemer kilit taşı pencerelerde olduğu gibi hafifçe dışarı taşarak belirlenmiştir.

İç Mekân

İç mekânda zemin kattaki koridorun duvar yüzeyleri yaklaşık 1,5 m kadar taş mozaik ile kaplanarak üst kısımları sıvanmıştır. Zemin ve birinci katın yer döşemeleri 1920'lerden sonra yapının geçirdiği onarımlarda karolarla kaplanmıştır. U şeklindeki giriş kısmı bir koridora açılmaktadır, bu koridorun doğusunda ve batısında pencereler bulunmaktadır. Girişin karşısına batı ve doğu duvarına yaslanan 16'şar basamaklı iki merdivenle üst kata geçiş sağlanmıştır. Merdiven sahanlığının ortasında on beş basamaklı merdivenle yukarı kata ulaşılmaktadır. U şeklindeki ahşap asma kat galeri katı gibi düzenlenmiştir. Zemin kattaki odalar sekiz adet pencere koridora açılmaktadır. İç mekânda, koridora açılan dikdörtgen formlu pencereler, yağlı boya ile boyanmış, ahşap çerçeveler ile sınırlandırılmıştır. Pencerelerin üst kısımları profilli silmeli ahşap taç bantlarına sahiptirler. Orijinal ahşap pencere doğramaları da yağlı boya ile sıvanmıştır. Zemin katta dış cephelere açılan bütün alt pencereler dikdörtgen nişler içerisine alınarak yuvarlak kemerlerle son bulurlar. Bu pencereler yanlardan hafif şevlidirler. Bu kattaki odalara ait bütün kapılar onarımlarda yenilenmiştir. Zemin katta bütün odaların tabanları orijinal olmayan lambiri parkelerle kaplanmıştır. Ayrıca zemin kattaki bütün mekânların üst örtüsü düz damdır. Yapının iç mekânında, zemin katta yer alan bazı dersliklerin (Z8, Z2) batı duvarlarında profilli silmeler ile çerçevelenmiş, kara tahta için panoların varlığı tespit edilmiştir. Ancak bu kara tahtaların çoğu üzerleri yağlı boya ile boyanarak kapatılmıştır. Yapının birinci katındaki iç mekâna açılan iç pencerelerin hiçbiri orijinal özelliklerini koruyarak günümüze ulaşamamıştır. Birinci katın dış cepheye açılan pencereleri içten zemin kat pencerelerinde olduğu gibi dikdörtgen nişler içerisine alınmamıştır. Bu katta da bütün mekânların taban döşemeleri laminant parke ile kaplanmıştır. Merdiven sahnlığında orijinal ahşap konstürüksiyon dikkat çekicidir. Birinci katın da tavanları zemin katta olduğu gibi düz dam ile kapatılmıştır.

SONUÇ

Kayseri idadisi, 1904 yılında Abdülhamid dönemi Neoklasik mimarlık üslubuna uygun olarak; geleneksel medrese plan tipleri terk edilerek; ters U planlı bir koridorun etrafına yerleştirilen derslikler ve köşelerde dışa taşkın yan dersliklerden daha büyük köşe dersliklerinden oluşan bir plana sahiptir. Daha önceki yayınlarda bu yapıyla ilgili olarak arşiv kaynaklarından da yararlanılarak özellikle yapının 1904'de yapılan zemin katı (idadi kısım) ayrıntılı olarak tanıtılmıştır. Bu bilimsel araştırma yazısında 1904'de inşa edilen zemin kattaki kuzey batı ve güney batı köşelerinin altında yer alan odaların altındaki bodrum katı tarafımızdan ilk kez tespit edilmiştir (Çizim:2). Bodrum kata, döşemeye yerleştirilen kapaklardan geçilmektedir.

Zemin katta, orta giriş kapı aksının güneyinde dışarıya doğru çıkıntı yapan yuvarlak bölümde iç tarafında dikdörtgen bir niş bulunmaktadır (Çizim:3). Burası mihrap nişi olmalıdır. Bu odanın kıble yönünde olması, mihrap nişinin bulunması ve tam giriş aksının karşısına yerleştirilmesi gibi bulgular bu mekânın geleneksel medrese planlarındaki ana eyvanı yani mescit bölümü olduğunu kanıtlar niteliktedir[452]. Bu yapıda Fransız okullarından alınma Neoklasik tarzda yeni bir plan tipi uygulanmışsa da geleneksel medreselerde görülen mescit gibi dinsel fonksiyonu olan bir mekândan vazgeçilememiş ve böyle bir çözüm yoluna gidilmiştir. Yapıya ait zemin katta merdiven sahanlığının köşesindeki ardiye olarak kullanılan odaların tabanlarındaki orijinal ahşap döşemeler (Fot:19-20)[453] ile yine zemin kattaki dershanelerin koridora bakan büyük ebatlı Neoklasik üslupta orijinal ahşap pencere çerçeveleri[454] ilk defa bu bilimsel araştırma yazısında tanıtılmıştır. (Fot:18). Ayrıca ilk kez Kayseri Lisesi'nin plan, kesit ve cephe çizimleri Sanat Tarihi bilim dünyasına bu çalışma ile sunulmuştur.

Kayseri'nin ilk modern eğitim yapısı niteliği taşıyan Kayseri Lisesi binası; gerek şehirdeki konumu, gerek şehirdeki diğer yapılara oranla abidevi görüntüsü, gerekse de mimari özellikleri ile dikkatle korunması ve bir an önce onarılması gereken bir taşınmaz kültür varlığıdır. II. Abdülhamit zamanında yapının zemin katı inşa edilmiş; daha sonra 1916-1921 yılları arasında kesin olarak belirlenemeyen bir tarihte ki Cumhuriyet mimarisinin temellerinin atıldığı bir dönemde -birinci katının inşası bitirilerek, yapı bugünkü anıtsal görünümüne kavuşmuştur. Yapıda çok fazla, kuzey revağındaki tek tük bitkisel süslemeler dışında süsleme unsuru ile karşılaşılmamakla birlikte; özellikle cephelerindeki özenli taş işçiliği ve abidevi boyutlarda tasarımları ile göz dolduran pencereleri dikkat çekmektedirler. Abdülhamit döneminin Neoklasik- Ampir üslubunu her türlü mimari öğesinde zemin katta çok net olarak yakalayabildiğimiz yapıda, birinci katta da daha gösterişli bir mimari üslupla karşılaşmaktayız. Umudumuz odur ki özellikle yapıya ait arşiv belgelerindeki bilgiler göz önünde bulundurularak; yapı layığıyla bir an önce onarılarak tekrar işlevlendirilip, şehrin bir parçası olarak yaşatılmalıdır.

---

[452] İdadilerdeki mescid uygulaması hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz: Y.Özbek, agm, s-298'den; B. J. Fortna, *"Mekteb-i Hümayun Osmanlı İmparatorluğunun Son Döneminde İslam, Devlet ve Eğitim",* (Çev: P. Siral), İstanbul 2005.

[453] Abdulhamid döneminde inşa edilen idadilerin genellikle orijinal ahşap döşemelere sahip oldukları hakkında bilgi için bk. Özbek, Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi, s. 298'den, B. Özgüven, *"İdadi Binaları",* Tarih ve Toplum, S: 82. (1990), s. 45-46.

[454] Bu tip pencereler için bkz. Nihal Yöney Uluengin, *Osmanlı - Türk Sivil Mimarisinde Pencere Açıklıklarının Gelişimi,* İstanbul 2000; Aslı SAĞIROĞLU ARSLAN, *"Anadolu Türk Mimarisinde Pencere Açıklıklarının Gelişimi (Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi)",* Kayseri, 2011.

ÇİZİMLER

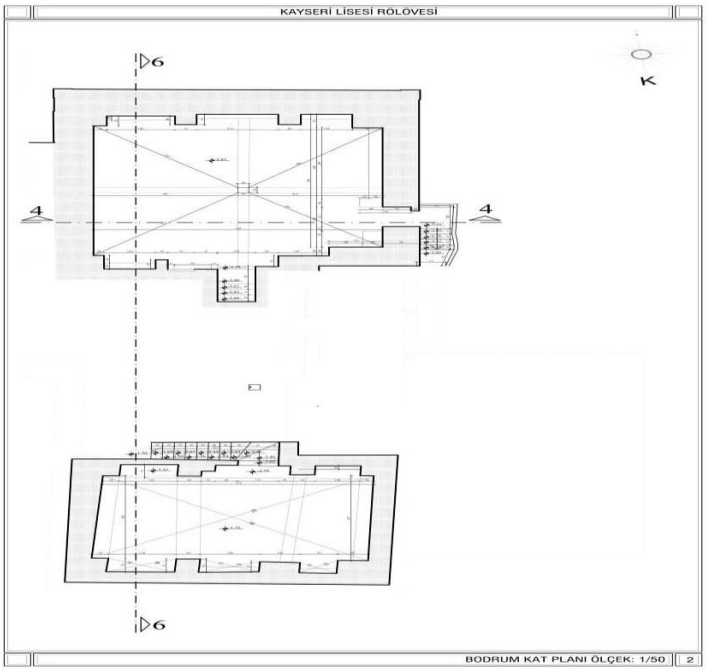

Bodrum Kat Planı

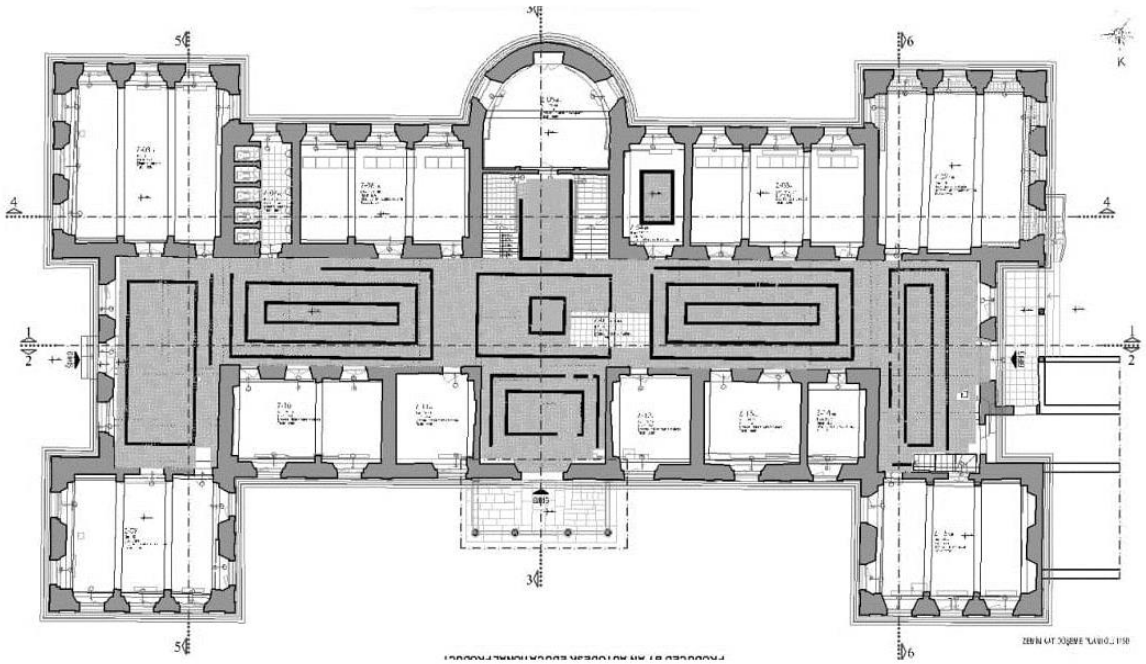

Zemin Kat Döşeme Planı

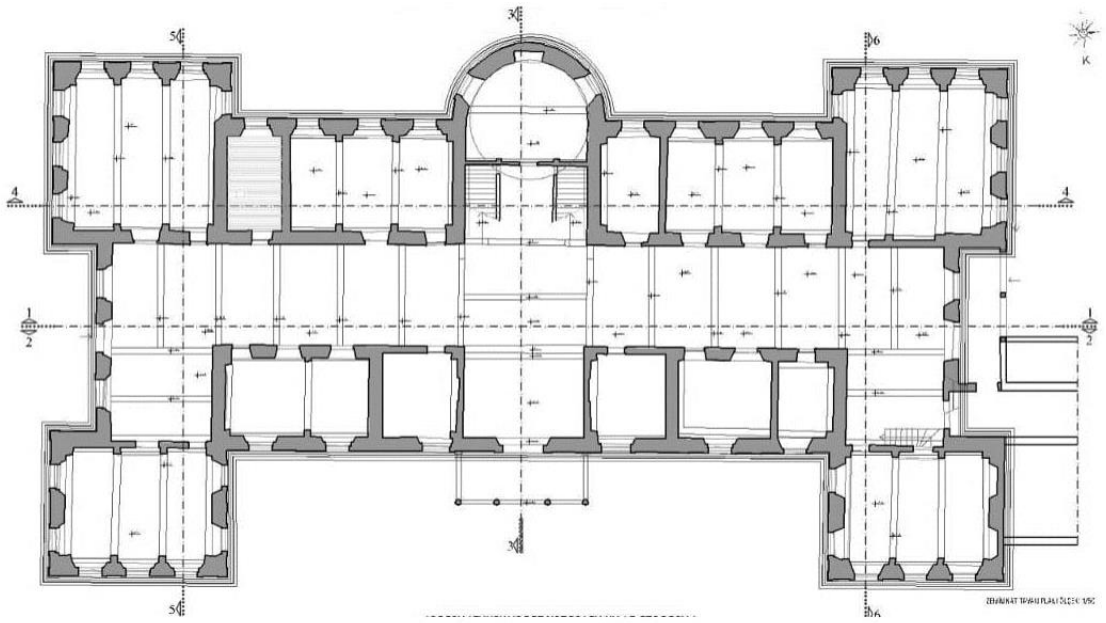

Zemin Kat Tavan Planı

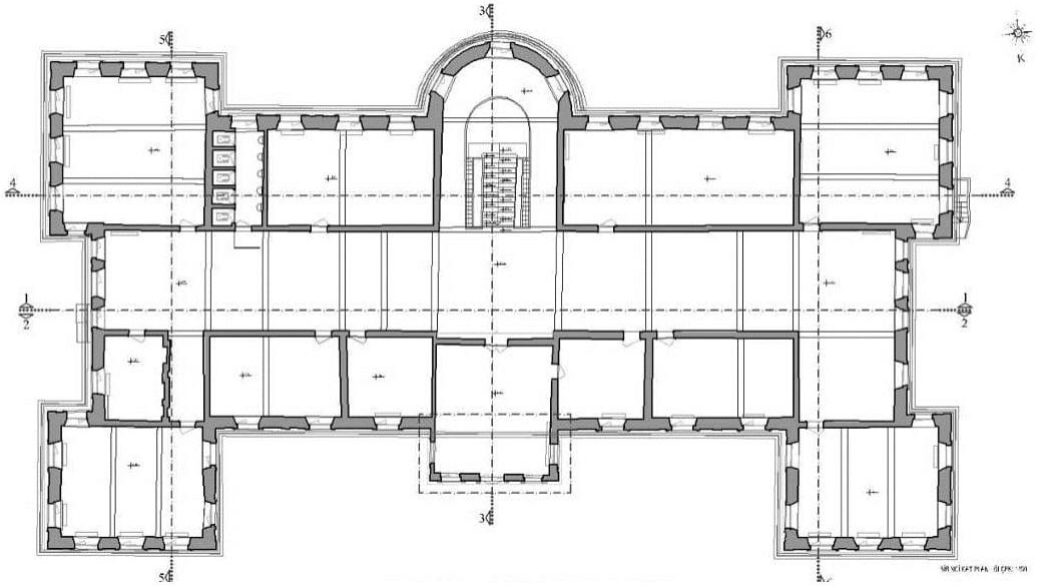

Birinci Kat Planı

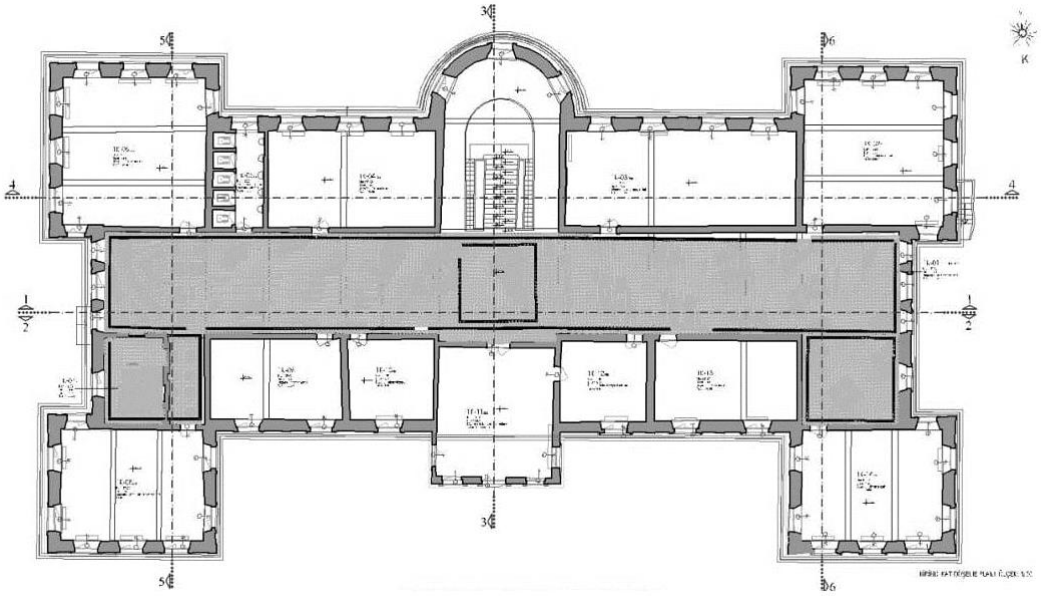

Birinci Kat Döşeme Planı

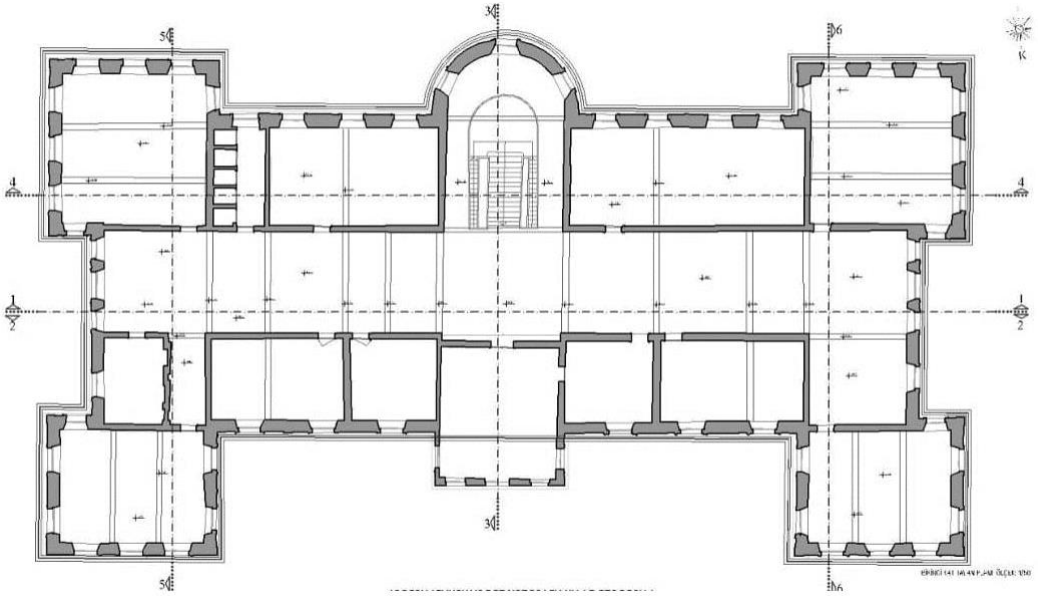

Birinci Kat Tavan Planı

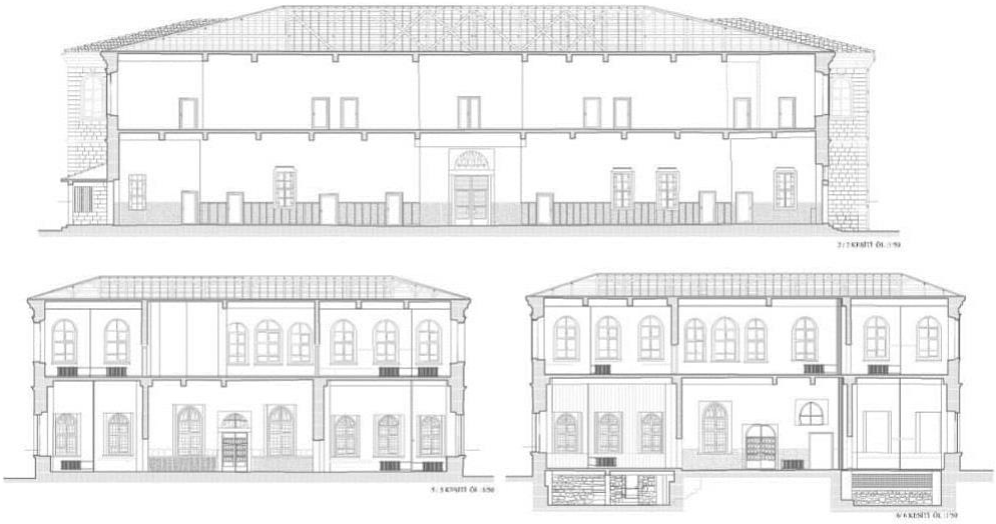

2/2 kesiti – 5/5 Kesiti – 6/6 Kesiti

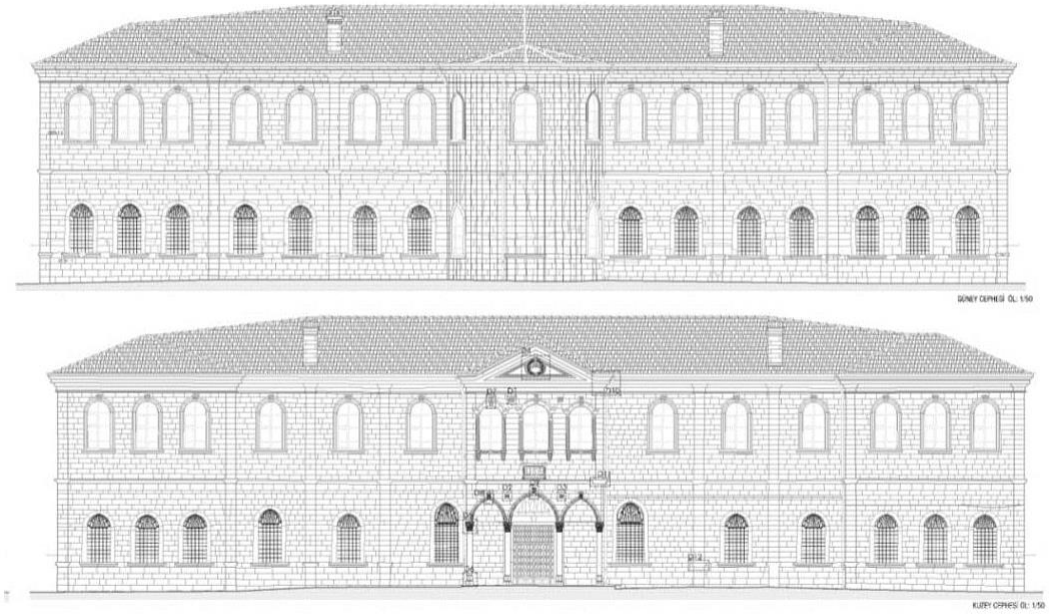

Güney Cephesi – Kuzey Cephesi

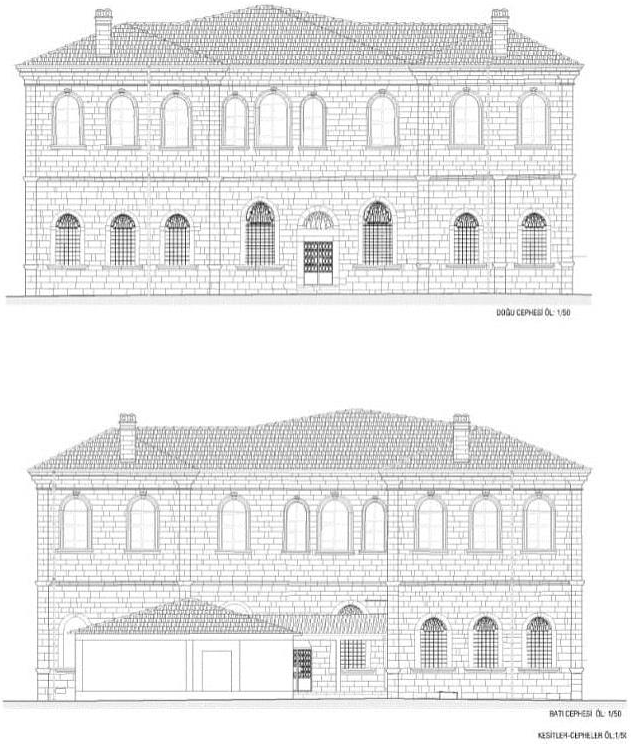

Doğu Cephesi – Batı Cephesi

1/1 Kesiti – 4/4 Kesiti

(1-11 Çizimler Y. Mimar Oktay Çağlıbulanık'dan alınmıştır.)

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 93: Yapının batı cephesinden görünüşü

Fotoğraf 94: Yapının batı cephesinden görünüşü

Fotoğraf 95: Yapının güneybatı cephesinden genel görünüş

Fotoğraf 96: Yapının güney cephesinden genel görünüş

Fotoğraf 97: Yapının mescid kısmının dışarıdan görünüş

Fotoğraf 98: Yapının doğu cephesinden genel görünüş

Fotoğraf 99: Yapının doğu cephesinden yan giriş kapısı.

Fotoğraf 100: Yapının kuzey cephesinden genel görünüş

Fotoğraf 101: Yapının kuzey cephesindeki ana giriş kapısından görünüş

Fotoğraf 102: Yapının kuzey cephesinden görünüş.

Fotoğraf 103: Yapının alt kat merdivenlerinden genel görünüş

Fotoğraf 104: Yapının iç mekân koridorundan görünüş

Fotoğraf 105: Yapının iç mekân koridorundan görünüş

Fotoğraf 106: Yapının üst kat sınıflarından görünüş

Fotoğraf 107: Yapının U şeklindeki asma katından görünüş

Fotoğraf 108: Yapının alt kat sınıflarından görünüş

Fotoğraf 109: Orijinal neoklasik üsluptaki iç pencerelerinden birinin görünüşü

KAYSERİ LİSESİ MÜZELERİ

Kayseri Lisesi kuruluşundan itibaren bölgedeki tarihi eserlerin toplandığı müze görevini de yapmıştır. Kayseri Lisesi Hüsnü Hat muallimlerinden Ahmet Nazif Efendi'nin gayretleriyle tarihi eserler Kayseri Lisesi'nde toplanmış, ancak 1929 yılında Hunat Hatun Medresesi'nde Kayseri Müzesi açılınca lisedeki tarihi eserler müzeye nakledilmiştir.

1926 yılında Boğazköprü civarında bir mağarada köylüler tarafından bulunmuş ve Belediyece 10 kuruş fiyatla satın alınarak Kayseri Lisesi'ne verilen takriben 2000 yıllık Roma devrinden kalma bir erkek ve bir kız çocuğu mumyası biyoloji derslerinde faydalanılması için lisede alıkonmuş idi. 1980 yılında resmi formaliteler tamamlanarak Kayseri Müzesi'ne nakledilip ziyaretçilerin görüşüne sunulmuştur. Böylece Kayseri müzeciliğinin temeli Kayseri Lisesi'nde atılmıştır.

Tarihi ve kültürel birikimi yüksek Kayseri tarihtir, Kayseri medeniyettir. Kayseri Menba-ı İlim, Makarr-ı Ulema (Ulemalar yatağı, Veliler yurdu) övgüsüne layık bu belde; aynı zamanda çok eski çağlardan beri birçok medeniyeti bünyesinde barındırmıştır. Kayseri, tabi güzellikleri de bünyesinde saklar. Aynı zamanda bir açıkhava müzesi gibidir. Kayseri çok zengin tarihi yapılar mirasına da sahiptir. Bu inanç ve kültürümüzü abideleştiren eserler hala yaşamaktadır. Ama bazıları maalesef zaman içinde kayboluyor. Yaşayan bu güzel eserlerden birisi de değişik yapı özellikleri arz eden ilim, irfan ve kültür kaynağı Kayseri Lisesi'dir.

Kayseri Lisesi kuruluşundan bugüne kadar yetiştirdiği şehitleri, gazileri, ahramanları, büyük devlet adamları, başbakanlar, cumhurbaşkanları, bakanlar, milletvekilleri, profesörler, doktorlar, hukukçular, eğitimciler (bürokratlar teknik adamlar) çeşitli askeri kademe mensupları, sanatçılar vb. memleketin her kademesindeki zirve noktaları oluşturan âlim, ilim adamı, iş adamı ve her mevkideki mezunları ile öğünmekte, büyük sorumluluğun idraki ve gururu içinde bulunmaktadır. Hülasa Kayseri Lisesi'nin her mezunu bir meşale olmuş, binlerce meşale tutuşturmuş, vatan sathını aydınlatmıştır.

Bu denli önemli bir kurumda çalışma şeref, onur ve gururuna erişen Yusuf Özmerdivenli; vatana, millete, Türk örf, adet ve ananelerine bağlı; milli eğitimin amaçları, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda öğrenciler yetiştirmesi yanında, insanlığa faydalı kültürel işler başararak, sosyal yönden de çok önemli hizmetlere imza atmıştır:

Tarihe tanıklık etmiş Kayseri Lisesi'ne ait bilgi ve belgeleri, zaman selinin önünden kurtarmak, gelecek kuşaklara aktarmak, günümüz insanını tarihle buluşturmak için: "Kayseri Lisesi 14 Ekim Atatürk Müzesi" ile "Cumhuriyet'in 75. Yılı Kayseri Cumhuriyet Eğitim Müzesi"nin kurulmasına öncülük etmiştir. Müzeler önceki medeniyetlerden elde edilen verileri görme, değerlendirme, algılama ve sentez yeteneğini geliştirir. Kültürel değerleri korumayı öğretir. Kaybolmaya, unutulmaya yüz tutmuş, çok kıymetli bilgi ve belgeleri şimdiki zamana taşıyıp, geçmişten bugüne köprüler oluşturmasını sağlar. Bu müzelerde teknolojinin adım adım ilerleyişini göreceksiniz. Hiç kuşkusuz bu müzelerin bir başka işlevi de bizde ve dünyada, kuşaklararası zincirin halkalarını birbirine bağlamaktır. Bu müzeler gelecek kuşaklara bir meşale olarak kalacaktır.

Hz. Mevlâna'nın "İnsan odur ki, bırakır bir eser, eser bırakmayanın yerinde yeller eser. "prensibini ve "Geçmişini bilmeyen geleceğe ümitle bakamaz. " sözlerinden ilham olarak 3 cilt 2534 sayfalık "Kayseri Lisesi l00. Yıl Şeref Belgeseli"ni hazırlamıştır. Bu eser ilimizde olduğu kadar yurt içinde ve yurt dışında büyük yankı uyandırmıştır. Bu eseri hazırlamaktaki amacı: mezunu olduğu Kayseri Lisesi'ne vefa borcunu ödemek, bu yuvadan kimlerin yetiştiğini gelecek kuşaklara aktarma, geçmişin mirasını ve gururunu paylaşmak, çeşitli bilgi ve belgeleri Kayseri Lisesi arşivinin tozlu raflarında kaybolmaktan kurtarıp, gelecek nesillerin ve Türk halkının hizmetine sunmaktı. Tarihi şan ve şerefle dolu, böylesine görkemli geçmişi olan Kayseri Lisesi'nin Türk Milli Eğitimi'ne hizmetlerini, geçmişe açılan pencereden insanlık âlemine seyrettirmektir.

Bilindiği gibi Kamu Kurumlarının tamirat, tadilat, restorasyon v.b işleri için Bayındırlık Müdürlüğü'nden gelen mimar, mühendis ve teknik elemanlardan oluşan bir heyetin hazırladığı rapora göre Bakanlıktan ödenek gelir ve tamirat öyle yapılır. Heyet

Kayseri Lisesi eski binasının temelden korozyona uğradığını, senede yaklaşık 2-2,5 cm çöktüğü için kapsamlı büyük bir restorasyon yapılması gerektiğini belirtmişti. Aynı şekilde C Blok olarak isimlendirilen pansiyon binasının da fiziki imkanlarının yetersiz olup, çok yıprandığı ve depreme dayanıksız hale geldiğini belirtmişti.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi büyük ve kapsamlı restorasyon yaptığı Kayseri Lisesi binasının yerine Pansiyon binasını yıktırarak Anadolu Lisesi standartlarında okul binası yaptırdı. Tarihi binayı da aslına uygun şekilde restore ettirerek Türkiye'nin önemli müzelerinden birisi haline getirdi. "Kayseri Lisesi Millî Mücadele Müzesi'', geçmişi geleceğe taşıma anlamında önemli bir hizmet olarak görülüyor ve bu yönüyle de takdir topluyor.
Tarihi Kentler Birliği'nin Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma, Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışmasında ''Kayseri Lisesi Millî Mücadele Müzesi'' ödüle layık görüldü.

Kurulduğu günden itibaren 129 yıldan beri çok değerli insanlar yetiştiren bu tarihi ilim ve irfan yuvası bugün gayet isabetli bir kararla "Kayseri Lisesi Millî Mücadele Müzesi" olarak hizmet vermektedir. 2 Mayıs 2016 tarihinde açılarak Kayseri'ye armağan edilen 'Kayseri Lisesi Millî Mücadele Müzesi'' büyük ilgi görüyor. Bu müze'nin kurulmasında ''Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli'' kaynak ve rehber kitap olarak kullanıldı. Ayrıca Yusuf Özmerdivenli'nin Kayseri Lisesi içinde kurduğu "14 Ekim Atatürk Müzesi" ve "Cumhuriyet'in 75 yılında Kayseri Eğitim Müzesi"nin malzemeleri kaynak teşkil etmiş, Müze'nin malzemeleri hakkında muhtelif zamanlarda brifingler verip danışmanlık da yapmıştır. Böylece Kayseri Lisesi, bir kere daha Kayseri Müzeciliğine katkı sağlamıştır. "Kayseri Lisesi Millî Mücadele Müzesi"ni bugüne kadar 700 binin üzerinde kişi ziyaret etmiştir. Müzeye girdiğiniz andan itibaren çekilen çileleri yaşanılan zorlukları görüyorsunuz.

Müzeler, tarihin eski dönemlerinde yaşamış toplumları bilim ve sanat açısından inceleyerek hem günümüzü hem de geleceği aydınlatmak amacını taşıyan kurumlardır.

Müzelerde bulunan nesnelerin anlam ve önemi müze içinde ve dışında yazılı ve sözlü olarak, ayrıca rehber eşliğinde yapılan gezilerle açıklanır. Böylece, ziyaretçilerin müzede yer alan eserler hakkında ayrıntılı bilgi edinmeleri sağlanır. Sergiledikleri geçmişe ait eserlerle, ülkelerin ulusal değerlerinin oluşmasına önemli katkılarda bulunan müzeler, aynı zamanda etkin katılım ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan eğitim kurumlarıdır.

Kayseri Lisesi eğitime, miadını doldurmuş olan eskiden Pansiyon Binası C Blok olarak isimlendirdiğimiz ek bina yıkılarak yerine günün şartlarına uygun idare odaları, sınıflarıyla, konferans ve spor salonuyla yeni bina yapılarak B Blok diye adlandırılan, laboratuarlar ve kütüphanenin bulunduğu Merkez Bankası tarafındaki bölümle oluşan eğitim kompleksinde hizmete devam etmektedir.

KAYSERİ LİSESİ 14 EKİM ATATÜRK MÜZESİ VE 75.YIL EĞİTİM MÜZESİ'NDEN KARELER

Kayseri Lisesi'nde oluşturulan müzelerin kurucusu Yusuf Özmerdivenli, "Çanakkale Savaşı'na giden öğrencilerimizin toplu bir listesine ve bilgilerine ulaşamadık. O zamanlar hep eski yazıyla tutulmuş; sınıf geçme ve mezuniyet defterleri olması nedeniyle arşiv kültürü oluşmamış olacak ki, saklamamışlar, yok edilmişler" dedi.

Fotoğraf 110: Kayseri Lisesi'ndeki 14 Ekim Atatürk Müzesi'nden bir köşe.

Kayseri Lisesi emekli müdür yardımcısı Yusuf Özmerdivenli, "Türkiye'de olduğu kadar yurt dışına da ünü taşınan ''Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli'ni'' hazırladım. Bugün de hala önemini korumaktadır. Bu sayede kendi okuluma hizmet yapmış olmanın gururunu, onurunu taşıyorum. Tabi bu bilgileri araştırmanın, bilgileri güncel hale getirmenin faydasını da gördük nasıl şu anda gündemde olan bir konu biliyorsunuz, Taş Mektep isimli ulusal bir film çevrildi. Kayseri Lisesi 1920-1921 yılında mezun verememişti. Niçin veremiyor, son sınıf talebeleri gönüllü olarak Sakarya Savaşı'na gidip hepsi orada şehit düştüğünden okul mezun verememişti. Tabi bunu ben de Kayseri Lisesi mezunu olmama rağmen son yıllara kadar bilmiyordum. Dolayısıyla araştırmalarım esnasında bu bilgilere ulaştık" diye konuştu.

Müze hakkında bilgi veren Özmerdivenli, "Müze daha önce yoktu. Müzeyi kurduktan sonra 14 Ekim Atatürk Müzesi ismini koyduk. Buraya ileride birileri gelip de bize sınıf lazım diye bu tarihi malzemeleri yine merdiven altlarına atmasınlar diye böyle bir müze oluşturduk. Ben buraya atandığımda baktım birçok böyle tarihi nitelikte müzelik mahiyette eşyalar, belgeler, eserler var ve hep bodrumlarda merdiven altlarında duruyordu. Mesela Osmanlı

döneminde kullanılan Fizik Laboratuvarı, Kimya Laboratuarı, Biyoloji Laboratuvarı araçları var ve çürümeye terk edilmişti. Ben bir müze kurma teşebbüsünde bulundum. Sağ olsun Mustafa Parlak, Seyit Tekin arkadaşımız bana yardımcı oldu. Böylece bu müzenin kurulmasını sağlamış olduk" şeklinde konuştu.

Kayseri Lisesi'nin tamamen müze olacağını ifade eden Özmerdivenli, "İnşallah şu andaki son kararı belki biliyorsunuz, Kayseri Lisesi binasının tarihi kısmının tamamı müze olacak. Böylece bu tarih sadece bir sınıfa hapsedilmiş değil, müze olarak vatandaşlara hizmet verecektir. Yan tarafa yeni ek bina yapılıyor. Eğitime orada devam edilecek. İçinde bulunduğumuz eski bina da restorasyondan sonra müze olacak. Bu müzenin birinci katı Cumhurbaşkanlığı müzesi katı olacak. İki Cumhurbaşkanı üç Başbakan yetiştirmiş bir okula herhalde layık diye düşünüyorum. Üst katı da Milli Mücadele Müzesi olacak. Gerek Sakarya'da gerekse Çanakkale'de o Fransız, Ermeni cephesinde ve birçok yerde can veren şehitlerimizin rahmetle anılmasına vesile olmak üzere Milli Mücadele Müzesi olacak" dedi.

Fotoğraf 111: Kayseri Lisesi 14 Ekim Atatürk Müzesi'nden başka bir görünüş.

Çanakkale Savaşı'na Kayseri Lisesi'nden gidenlerin olduğunu, ancak ellerinde yazılı bir belge olmadığını kaydeden Özmerdivenli, "İşin üzücü tarafı ben yıllarca bu işi araştırdım, mesela O Sakarya Savaşı'na giden öğrencilerimizin Milli Savunma Bakanlığı'ndan listelerini istedik ve bulduk ama ne yazık ki Çanakkale Savaşı'na giden öğrencilerimizin toplu bir listesine ve bilgilerine ulaşamadık. O zamanlar hep eski yazıyla tutulmuş defterler vb.bir arşiv kültürü oluşmamış olacak ki saklamamışlar, Dönüşüme göndermişler, yok etmişler. Bizlerin

edindiği bilgilere göre Çanakkale Savaşı'na Kayseri Lisesi'nden çok sayıda öğrenci gitmiş. Orada şehit düşmüşler 1915-1916 Sınıf Geçme Defteri'nin son sınıflar Bölümüne Öğrenciler Çanakkale'ye' gittiğinden "Sınıf teşkil edilemedi" yazılmıştır. Hatta en canlı örneği Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli eserin 131. sayfasında belirttiğim gibi Fransız, Ermeni cephesine gönüllü olarak gidiyorlar. Kayseri Lisesi öğrencilerinden Nakibin Osman orada gösterdiği yaralılıktan dolayı orduda kalıyor ve Subay oluyor. Kayseri Lisesi öğrencileri de en az onlar kadar vatan, millet, bayrak, namus kavramını en ön plana alarak okulunu bırakıp Sakarya Savaşı'na gitmişler ve şehit olmuşlardır" ifadelerini kullandı.

Hakimiyet Gazetesi'nden

Fotoğraf 112: Cumhuriyet 75. Yıl Eğitim Müzesi'nden görünüş. Emektar eski telefonlar.

Fotoğraf 113: Bir zamanlar diğer kamu kurumlarında olduğu gibi Kayseri Lisesi'nde de santral odası ve santral memuru vardı. Dışarıdan gelen telefon aramalarını, idareci odalarına ve öğretmenler odasına bağlayıp telefon görüşmelerini sağlardı. Santral memuresi görev başında.

Fotoğraf 114: Bilgisayar henüz yokken daktilolar vardı. Yazışma işlerimizi yıllarca yapan emektarlar.

Fotoğraf 115: 14 Ekim Atatürk Müzesi'ndeki piyanolar, radyo ve daktilo.

Fotoğraf 116: Bu piyanolar yıllarca müzik derslerinde kullanıldı. Okulun kuruluşundan itibaren hizmet verdiler.

BİR DÖNÜŞÜM HİKAYESİ; KAYSERİ LİSESİ

Dr.Hikmet ELDEK GÜNER*

20. yüzyıl sonunda kentler var olan ekonomik değerlerinin yanında olabilecek potansiyellerin peşinden yeni planlama ve mekân üretimi sürecine girmişlerdir. Sanayi odaklı ekonomiye sahip olan birçok Anadolu kenti gelişim yönünü sanayinin yanında turizme de çevirmiştir. Kimi kentler coğrafi özelliklerinden dolayı doğa odaklı turizme yönelirken, kimi kentler var olan tarihi mekânları kullanarak kültür potansiyellerine yönelmiş ve kültür turizmine yatırım yapmaya başlamışlardır. Kültür endüstrisinin en önemli sermayelerinden olan kültür mirası olan yapılar, alanlar değerli görülmeye başlamış ve bu değerlerin kazanca dönüşümü yerel yönetimlerin odağı haline gelmiştir. Yerel yönetimler, mevcut kültür mirasını görünür kılmaya, restore etmeye, yeniden işlevlendirme yoluyla sergilemeye, pazarlanır hale getirmeye ve kültür endüstrisine dâhil etmeye çalışmaktadırlar. Kentlerde yaşanan süreç korumanın ötesinde kullanım odağında ilerlemektedir. Bu süreç birçok Anadolu kentinde kendini farklı gösterim biçimleri ile ortaya koymaktadır. Anadolu'nun merkezinde yer alan geçmişi ticarete dayanan, günümüzde ise sanayi kenti olan Kayseri'de yüzünü turizme ve kültür endüstrisine çevirmiştir. Bu bağlamda Kayseri'nin sanayi kenti olmanın yanında turizm ile de söz sahibi olma çabası, yerel yönetimin "Kültür Öncelikli Kalkınmayı" benimsemesi, çağdaş müzecilik anlayışı ile tarihi ve kültürel yapıları müzeleştirerek kenti

* Dr.Erciyes Üni. Mimarlık Fak. Öğretim üyesi, e-posta: hikmeteldek@gmail.com. Kayseri Lisesi 125. Gurur Yılı anısına "Kaylisder" tarafından çıkarılan "Kayseri Lisesi Dergisi"nde yayınladığı makalesini babasının da mezun olduğu Kayseri Lisesi için hazırlanan; Kayseri'nin Ulu Çınarı Kayseri Lisesi Tarihi kitabına katkıda bulunmak için gönderdiler.

cazip kılacak yatırımlar yapması bu çalışmada genel olarak değerlendirilecek ve Tarihi Kentler Birliği'nin yarattığı ivme sonrasında Kayseri'de gerçekleştirilen çağdaş müzecilik örneklerine kısaca değinilerek. Kayseri Lisesi dönüşümü, yeniden işlevlendirme süreci, çağdaş müzecilik ve koruma kuramı bağlamında incelenecektir.

Kentlerin Turizm Etkisi ile Dönüşümü

Turizm, 1960'lardan beri kentlerin var olan değerleri üzerinden getiri sağlayabildiği kolay ve etkili yöntemlerin başında gelmektedir. Doğal, kültürel, sosyal, toplumsal, kentsel, mekânsal zenginliklerin korunarak, birer çekim noktasına dönüşmesi, merak edilmesi ve insanlar tarafından belirli bir bedel karşılığında ziyaret edilmesi ve kullanılması turizmin en masum yönü olarak değerlendirilebilir. Mevcut olanın, özgün ve orijinal olduğu düşünülenlerin turist çekme bağlamında yetersiz kalışı; yeni değerlerin ortaya çıkmasına gerektiğinde de icat edilmiş geleneklerin ve yeni cazibe noktalarının üretilmesine neden olmuştur (Urry 1999).

Türkiye'deki kentlerin küresel kapitalizmin yeni sermaye birikim süreçlerine ve kitlesel turizmin taleplerine cevap vermek üzere başvurdukları yeniden-kimlik inşa çalışmalarının arasında, var olan kültür varlıklarının yeniden kullanımında müzeleştirme işlevinin uygulandığı izlenebilmektedir (Kervankiran 2014), Özellikle tarihi kentler turistleri kendilerine çekme, potansiyellerini nakde çevirme gayretiyle "ilan edilen veya sonradan oluşturulan" yeni kimliklerini "geleneksel ama yeni" ile öne çıkarma yarışına girmişlerdir. Böylece kentsel yapının en önemli kurucu elemanlarından olan tarihi mekânlar, sahip oldukları bilinirlikleri ve cazibe noktası olma potansiyelleri nedeniyle, kente turist çekme bağlamında, ekonomik getiri nesnesine çevrilmekte, çoğu zaman özgün kullanımlarının dışında kültür endüstrisine ve turizm sektörüne hizmet verecek şekilde yeniden işlevlendirilmektedir,

Ulusal ölçekte birçok Anadolu kentinde görülen bu hızlı yapısal dönüşüm dalgası, iyi müzecilik örneklerini özendirmek, yerel yönetimlerin müze uygulamalarında önder olmalarını teşvik etmek, koruma bilincinin yaratılmasına ön ayak olmak ve yerel yönetimlerin inisiyatifi ile oluşturulmuş müzeler arasında iş birliğini geliştirmek amacıyla yayılmaktadır. Bu amacın en büyük tetikleyicisi 2000 yılında 52 tarihi kent belediyesi tarafından kabul edilen ve yayınlanan Kuruluş Bildirgesi'yle kurulan Tarihi Kentler Birliği'dir. Tarihi Kentler Birliği 2001 yılında da 12. üye olarak Avrupa Tarihi Kentler Birliği'ne katıldı. Tarihi kent dokularının ve kentsel-kültürel mirasın ülke çapında farkındalık yaratılmasında, korunmasında etkili görevler alan Birlik aynı zamanda korumanın belediyecilik, eğitim, mevzuat, bilgi, belge sağlanmasına yönelik çalışmalarda da bulunmaktadır. 2000 yılı sonrasında gerçekleşen yasal düzenlemelerde de aktif rol alan Birlik, somut sonuçların alınmasında da oldukça etkili olmuştur. Ayrıca Tarihi Kentler Birliği kurulduğu tarihten itibaren ülke çapında koruma bilincini yaygınlaştırmayı ve koruma çalışmalarına nitelik kazandırmayı amaçladığı "Tarihi Kentler Birliği Özendirme Yarışması" yarışma ile görünür hale gelmiştir. 2016 yılında bu yarışmanın içerisinde yeni bir kategori oluşturularak "Müze Özendirme Yarışması" açılmış ve ilk kez ödül verilmiştir (Çekül 2016). Yeni kategorinin açılması ile kültür mirası olan yapıların müzeleştirilmesini daha da hızlanmıştır.

18. yüzyılda başlayan sergileme pratiği modern dünyanın ve onun yeni sermaye birikim düzeninin var ettiği yeni aktörlerin biçimlendirdiği yeni bir işlev olarak ortaya çıkmaktadır (Silier 2012). Geçmişten gelen birikimlerin ve zenginliklerin sergilendiği bu yeni mekânlar, kentler için kibarlaşmanın en önemli elemanlarını oluşturmuşlardır. (Burçak 2004) 20. yüzyıl başına gelindiğinde ise, geçmişe ait bilgilerin derlendiği bu mekânlar değişerek modernleşmeye başlamış ve yüzyıl dönümüne damgasını vuracak yepyeni bir olguyu gündeme getirmiştir (Kervankıran 2014). Palazlanmaya başlayan turizm faaliyetleri, hazırlanmış kent rehberleri ve turistik yazın, geçmişe yönelik merakın artması ve aktarılabilir düzenli bir bilgiye dönüşmesi, tarih anlatılarının ve kent tarihîne yönelik metinlerin

yayımlanması ve geçmişe dair zenginliklerin birikmeye başladığı müzelerin çoğalması sayesinde mümkün olmuştur. Sonraki yıllarda sanat anlayışının değişmesi, çağdaş sanatın ortaya çıkması, müze mekânlarının da sorgulanmasına ve yeniden biçimlenmesine neden olmuştur (Karadeniz 2015). Müzelerin kentlerin tanıtım yüzü olmaları, yenilenen içerik ve temsil biçimleri ile yakın dönemde de katlanarak devam etmiştir. Dünyanın birçok kentinde görülebilecek farklı konseptlerdeki müzeler, sadece sanatseverlerin değil herkesin gitmek istediği, bilgi transferinin farklı yöntemler ile yapıldığı yeni toplumsal öğrenme mekânlarına dönüşmektedir (McDonald 2003)

Ulusal ölçekte turizm ve kültür odaklı benzer bir değişim birçok kentte yaşanmaktadır. 2000 yılında 7 milyon olan müze ve ören yeri ziyaretçi sayısı 2015 yılında yaklaşık 30 milyona ulaşmıştır. Türkiye'de müze sayısı ise 2011 yılında 339 iken, 2016 yılında 409 olmuştur. Özellikle kentsel gelişimin farkında olan, ekonomik, kültürel, sosyal ve toplumsal olarak belirli bir birikime sahip olan birçok kent (Konya, Gaziantep, Denizli vb.), kültürel yatırımın kentin gelecek ekonomisi için çok önemli bir alan olacağının bilinci ile girişimlerde bulunmaktadır. Anadolu'nun sanayi yatırımlarında öncü kentlerinden olan Konya, kente gelen ziyaretçilere yeni deneyimler yaşatmak ve farklı alanlarda çekim noktası olabilmek için Kelebek Müzesi, Bilim Müzesi inşa etmekte ve korunması gereken kültür mirasını daha efektif kullanmak için de Mevlâna Müzesi, Karatay Müzesi gibi tarihi yapıyı yeniden işlevlendirmektedir. Benzer biçimde Gaziantep'te de yeni müze yapıları inşa edilmekte ve tarihi yapılar yeniden kullanıma açılmaktadır. Zeugma Müzesi kent için yeni yapısı ile ziyaretçilerin en çok rağbet ettiği mekânlardan birisi olmuştur. Ayrıca Antep'in önemli ailelerinden olan Göğüs ailesinin konağı mutfak müzesine, özgün işlevi tamamlanan Paşa Hamamı da Hamam Müzesi'ne dönüştürülmüştür.

Böylesi bir değişim sürecinin içerisinde olan ve çalışmalara devam eden kentlerden Kayseri de yatırım yönünü turizme çevirmiştir. Cumhuriyetin ilanından itibaren Türkiye'nin en önemli sanayi kentlerinden biri olan Kayseri, gelecekte de turizm ile de belirli bir noktaya gelmeyi hedeflemektedir (Tekinsoy 2011). Geçmişte tarihi konut ve ticaret dokusunu yok ederek yalnızca tekil anıt yapıları koruma altına alan Kayseri, sahip olduğu bu sıra dışı koruma ve planlama anlayışı nedeniyle hızlı imar hamlelerine ev sahipliği yapmış, yüzyıllardır devam eden kentteki girişimci ruh ve sermaye birikim becerisi nedeniyle de Türkiye'nin önemli sanayi ve ekonomik odaklarından biri olmuştur (Eldek 2017). Bir yandan sanayi endüstrisi kadar karlı bir yatırım alanına dönüşen hizmet sektörü kentin gelişme ve kalkınma vizyonunu kültürel yatırımlara çevirmiştir. 1998 yılında Nevşehir Kapadokya Havalimanı açılana kadar Kapadokya'yı görmeye gelen turistlerin kullandığı Kayseri Havalimanı ile zorunlu bir varış noktası İken bu tarihten itibaren Kayseri varış kenti olmaktan çıkmış ve kent ciddi oranda turist kaybına uğramıştır. Doğal ve kültür zenginlikleri oldukça yüksek olan Kapadokya ve yakın çevresi, yerli ve yabancı turist için çekim merkezîdir. Kayseri'de uzunca bir süre bu çekim noktasını kendi lehine kullanmış, Kapadokya'yı görmeye gelen turistler için ikinci bir gezi alternatifi olmuştur. Kayseri uluslararası İpek Yolu ticaretinden beri süregelen ve yüzyıllar içinde oluşmuş tarihsel birikimini hoyratça yok etmiş olmasına rağmen hızla gelişiminin ardından geriye kalan sınırlı sayıdaki kültürel değerini kullanarak, kültür rotaları oluşturmaya, bir dizi restorasyon projesi ile geçmişi yaşatmaya ve yeniden işlevlendirme çalışmalarına başlamıştır. Yerel Yönetim, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kültür varlıklarının korunmasına yönelik verilen teşviklerden yararlanabilmek adına var olan kültürel mirası canlandırma çalışmalarına girişmiştir. Birçok yapının korunması ve restorasyon projelerinin üretilmesinde bu teşvik ve kaynaklar kullanılmıştır. Kültür varlıklarının korunmasına yönelik Valilik payları ile Kalkınma Ajansları'nın destekleri de bu alan ile ilgilenilmesine neden olmuştur. Ayrıca 2000 yılında kurulan Tarihi Kentler Birliği üyesi olan kent korunabilen yapılar sayesinde kentsel ölçekte "Kültür Öncelikli Kalkınma" modelini temel alarak, uygulamalar yapmaya başlamıştır.

Temel alınan

"Kültür Öncelikli Kalkınma" modeli Tarihi Kentler Birliği tarafından, 2012 yılında Türkiye Belediyeler Birliği'nin desteği ile başlayan "Kültür Öncelikli Bölgesel Yol Haritaları" çalışmalarının oluşmasını sağlayan bir kalkınma modeli olarak tanımlanabilir. Kültür mirasının korunması sağlayan ve kentsel gelişmenin odağına kültür mirasını koyan, belediyelerce uygulanmaya çalışılan bir model olarak da değerlendirilebilir. Kayseri kent yönetimi kültür odaklı yatırımlarının yanı sıra bölgenin en önemli doğal zenginliklerinden olan Erciyes Dağı ile kış ve doğa turizmini öne çıkarmak için büyük yatırımlar yapmaktadır. 2005 yılında başlanan yatırım atağı öncelikle Erciyes Dağı'nı Dünya'nın önemli kayak merkezlerinden birisi yapmayı hedeflemektedir. Öncelikli alana yönelik alt yapı yatırımlarını tamamlayan Kayseri Büyükşehir Belediyesi daha sonrasında konaklama ve günübirlik tesislerine yönelik çalışmalar yapmıştır. Kayak sporunun yanı sıra ve diğer sporlar içinde tesisler inşa etmekte ve Erciyes Dağı'nın 12 ay boyunca efektif olarak kullanılmasını hedeflemektedir.

Kültür varlığı bakımından oldukça değerli birikimlere sahip olan ancak bu değerlerin farkında olunmadığı için yakın bir zamana kadar yıkarak, yapıların sadece parsel değeri üzerinden yatırım yapmaya çalışan yerel yönetim bakış açısını değiştirmiş, kalan anıtsal yapıları korumaya, canlandırmaya ve kullanmaya başlamıştır. Kentte bu hedefin başarılı olduğu, kimi bölgelerde ise başarısız olduğu örnekler bulunmaktadır. **Çalışma, kent belleğinde derin izler bırakmış olan Kayseri Lisesi'nin dönüşümüne odaklanmakla birlikte, müze işlevi verilen okul yapısının önemini daha iyi anlayabilmek için kent tarihinde yaşanan hızlı dönüşümlere, kent yönetiminin uygulamaya koyduğu kültür odaklı değişimlere ve kentteki müzeleşme eğilimine ilişkin kısa bir bilgilendirme yapılmasını gerekli kılmıştır**. Bu çalışmanın temel amacı korunması gereken bir kültür mirası olan Kayseri Lise'nin yeni bir işleve dönüşüm sürecini değerlendirmektir. Bu değerlendirme için sosyolojik değişimden, ekonomik getirilere, koruma ölçütlerinden, kent (Kayseri) tarihine kadar birçok konu incelenip, Kayseri Lisesi'nin değerleri belirlenip ve değişim süreci anlatılmaya çalışılmıştır.

Kayseri Kent Tarihi

Kayseri, Orta Anadolu'nun tarih boyunca ticaret yolları üzerinde konumlanan en verimli bölgelerinden biri olan Erciyes dağı yamacında kurulmuştur. Kayseri kent merkezine 24 km uzaklıktaki eski adı Kaniş olan Kültepe yerleşimi, Hititlerin Anadolu'da kurduğu ilk kent olup, Anadolu'da keşfedilen en eski yazılı belgelerin bulunduğu yerdir. Kent merkezinde günümüze ulaşabilmiş en eski eser, iç Kale'dir. İç Kale'nin yanı sıra, günümüzde Kayseri'nin korunması gereken kültür mirasının sayısal olarak önemli bir bölümünü oluşturan Selçuklu Dönemi'ne ait yapılar da kent merkezinde yer almaktadır. Osmanlı Dönemi'nde kentin mekânsal yapısı kale dışına taşarak genişlemiştir (Palamutoğlu 1987). Tarih boyunca etkin bir ticaret aksı üzerinde konumlanan kente Osmanlı Dönemi'nde hanlar ve çarşılar eklenmiştir. 18. ve 19. yüzyılda kent, surların dışına doğru hızla saçaklanarak her yönde genişlemiştir. Osmanlı İmparatorluğun sonlarında kentte, Tanzimat sonrası modern imar hareketleri hızlanmış, 1869 yılında Belediye teşkilatının kurulmasıyla birlikte Belediye Binası, Askerlik Dairesi, Askeri Hastane, Vilayet Binası, Saat Kulesi ve Kayseri Lisesi inşa edilmiştir (Çabuk 2012). 1914'de çıkarılan bir yasa ile Kayseri "Bağımsız Sancak" statüsü kazanmıştır. Sancak olması ile kentte imar hareketleri yoğunlaşsa da I. Dünya Savaşı'nın başlaması ile ortaya çıkan ekonomik sorunlardan dolayı çalışmalara devam edilememiştir.

1923 yılında Cumhuriyetin ilan edilmesi ile beraber Kayseri'de de diğer kentlerde yaşanan değişimler başlamıştır (Karatepe 2005). 1930'1u yılların başında kent oldukça harap durumdadır, ilk planlı imar hareketleri de bu yıllarda başlatılmıştır. 1935-50 yılları arasında inşa edilen kamu yapıları, özellikle İstasyon Caddesi'nde oluşturulan ve kentin "Cumhuriyet Aksı" olarak tanımlanan kesiminde bu plana göre inşa edilmişlerdir. Hazırlanan plan kentin

tamamen yıkılması ve yeniden inşası üzerine kurgulanmıştır (Çabuk 2012). Kentteki en etkili değişim, kentin güneyine 1926'da Tayyare Fabrikası'nın kurulması olmuştur (Erkiletlioğlu 2006). Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli yatırımlarından biri olan demiryolu bağlantısı, 1927 yılında kullanıma açılmıştır. PTT, Tekel, Vali Konağı ve Kız Enstitüsü, İstasyon yapılarından farklı olarak modern tasarım yaklaşımı ile betonarme yapım sistemi ile 1930'larda inşa edilmiştir (Çalışkan 1995). Tayyare Fabrikası ile başlayan süreç, 1935 yılında Sümerbank Bez Fabrikası ile devam etmiştir. Kentin kuzey ve güney ucuna birer endüstri alanı kurmak kentin gelişimini etkilemiştir. Kentin geniş kapsamlı ilk imar planı 1945 yılında hazırlanmıştır (Aru 1998).

1950 sonrası Türkiye'nin her bölgesinde yaşanan göç hareketleri, Kayseri'yi de etkilemiştir, 1950-1960 yılları arasında geleneksel kent dokusunun önemli bir bölümü yok edilerek yeni konutlar ve iş yerleri inşa edilmiştir. 1960 yılında yapılan yeni ekonomik yatırımlar nedeniyle kent, yeni alanlara doğru yayılmaya başlamış, bu durum geleneksel dokuda tahribatların devam etmesine sebep olmuştur (Tekinsoy 2011). 1945 yılında hazırlanan plan yetersiz kalınca, 1975 yılında yeni bir nazım plan hazırlanmıştır (Kocatürk 2009). Bu plan ile yüksek bloklu, geniş bulvarlı şehir anlayışına geçilmiştir. Hazırlanan nazım imar planı ile yüksek bloklu geniş caddeli kent görünümü oluşmaya başlamıştır.

2004 ve 2005 yıllarında değiştirilen Belediye Kanunu ve Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları da genişlemiş, Çevre Düzeni Planı yapma gerekliliği ortaya çıkmıştır. 2005 tarihinde plan çalışmalarına başlanmış ve Çevre Düzeni Planı'na uygun olarak hazırlanan 1/25000 ölçekli nazım imar planı 2006 tarihinde tamamlanarak uygulamaya başlanmıştır (Kocatürk2009).

Günümüzde altyapı yatırımları, sosyal donatılar, ulaşım gibi kentsel gereklilikleri yerine getirdiğini düşünen yönetim, diğer kentlerin önüne geçmek adına kültürel çalışmalar ve yatırımlar yapmaya başlamıştır. Üretim kenti olmanın yanında kültür kenti olmak içinde çalışmalar yürüten yerel yönetim, gelecekte kentin turizm bağlamında Dünya'ya tanıtılması ve değerlerinin kültür endüstrisinin bir parçası olarak pazarlanabilmesi için çalışmalarına devam etmektedir. Ayrıca kentsel gelişimin sadece ekonomik olmaması gerektiği gerçeğini fark eden yönetim, kültürel bağlamda, kentin tarihini, kültürünü, değerlerini ve yaşam biçimini yansıtan çalışmalar üretmeye başlamıştır. Kentlerin markalaşarak yeni bir kimlik sahibi olması gerektiği düşüncesini benimseyen belediye öncelikle kültür varlıklarına yönelik koruma çalışmaları başlatmış, elde kalan tarihi doku ve yapılar için restorasyon projeleri yürütmüştür. Merkezde yer alan tarihi yapılar için kültür rotası belirleyerek, gelen ziyaretçiler için bir güzergâh belirlemiştir.

Bütün bu çalışmaların yanı sıra kültürel ve tarihsel birikimi anlatabilmek için farklı konseptlerde müzeler oluşturmuştur. Kent ve Mimar Sinan Müzesi, Selçuklu Müzesi, Abdullah Gül Müze ve Kütüphanesi, Millî Mücadele Müzesi gibi çağdaş müzecilik anlayışının benimsendiği müzeler ziyarete açılmıştır. Müzelerden sadece Kent ve Mimar Sinan Müzesi'nin yeni inşa edilmiş olup, diğerleri mevcut tarihi yapıların yeniden kullanımı ile elde edilmiştir. Kayseri için yeni olan çağdaş müzecilik yaklaşımını, yapıların detayları ile anlatmak, Kayseri Lisesi'nin nasıl dönüştüğünü anlamak bağlamında önemli olacaktır.

Kayseri ve Müzecilik

2000'li yıllara kadar Kayseri kenti için müze, Anadolu'nun diğer birçok kentinde olduğu gibi Arkeoloji Müzesi (Sade 2005) ve Etnografya Müzesi demekti. Ancak "Kültür Öncelikli Kalkınma" modelini benimseyen, kültür varlıklarının farkına varan ve bu bakış açısı ile yatırımlar yapmaya başlayan birçok yerel yönetim gibi, Kayseri'de de kültürün, tarihi yapıların çağdaş müzecilik anlayışı ile yeniden ele alındığı, yeni turistik çekim noktalarının oluşturulması hedeflemiştir.

2000 yılı öncesinde yani kültür varlıklarının henüz kentin yüzü olarak kabul edilmediği dönemde yapılan ilk müze yatırımı "Kent ve Mimar Sinan Müzesi" olmuştur. Kentin kuzey

ucunda bulunan Fuar alanı içerisine inşa edilen, Türkiye'nin ilk Kent Müzesi olan yapı, 1993 yılında Haluk Pamir tarafından tasarlanmış, Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılmıştır. Altı kattan oluşan müzenin 400 m^2 giriş katı Kent Müzesi, birinci katı ise Mimar Sinan Müzesi olarak işlevlendirilmiştir. Diğer katlar yönetim ve sosyal alanlar olarak düzenlenmiş ancak tam olarak kullanıma açılamamıştır. Kent Müzesi Kayseri'ye ilk defa gelenler için kentin tarihi, kültürü, yaşam biçimi, gelenek ve görenekleri, tarihi yapıları hakkında dijital ortamda bilgilendirme yapmaktadır. Dijital müzeciliğin Türkiye'deki ilk örneklerinden olan Müze'de video prodüksiyonlar, dokunmatik kiosklar ve 5 m çapındaki Kayseri şehir maketi ile kentin tanıtımı yapılmaktadır.

İkinci katında yer alan Mimar Sinan Müzesi'nde ise; Kayserili olduğu bilinen Mimar Sinan ve yapıları hakkında çağdaş müzecilik anlayışı doğrultusunda interaktif bilgilendirme yapılmaktadır. Kulaklıklar ve dokunmatik ekranlar aracılığı ile bilgileri seçebilme ve yeniden dinleyebilme imkânı ziyaretçinin tercihine bırakılmıştır. Nesne sergilenmesi ile değil, dijital bilgilendirme ve görselleştirme ile kurgulanan müze, yalnızca Kayseri için değil Türkiye için de öncü bir örnek olmuştur.

2000 yılı sonrası Kayseri'nin Tarihi Kentler Birliğine girmesi ile yüzünü kültür mirası yapılara dönen yönetimin ilk çağdaş müze örneği ise "Selçuklu Uygarlığı Müzesi"dir. Müze, Kent ve Mimar Sinan Müzesi'nde olduğu gibi yeni ve güncel bir müze yapısı yapmak yerine, Selçuklu kültürel mirasını canlandırmak ve çekim merkezi yaratmak üzere, özgün işlev ömrünü tamamlamış olan Gevher Nesibe Darüşşifa ve Medresesi'nin restorasyonu ve yeniden işlevlendirilmesi ile oluşturulmuştur. 1206 tarihinde Selçuklu Hükümdarı II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından, kız kardeşi Gevher Nesibe Sultan anısına yaptırılan yapı, Selçuklu Dönemi'nin en önemli sağlık ve eğitim yapılarından birisidir (Edhem 1982). Yaklaşık 2800 m^2'lik bir oturum alanına sahip tek katlı yapı, iki avlu etrafında biçimlenmiş Gevher Nesibe Darüşşifası ve Medrese bölümlerinden oluşmaktadır (Büyükmıhçı Kozlu 2008). Zaman içerisinde yapıda ciddi yapısal sorunların baş göstermesi, 2005 yılında kapsamlı bir restorasyon çalışmasının başlamasına neden olmuştur. 2014 yılında tamamlanan restorasyon ve yeniden-işlevlendirme çalışmaları sonucunda yapı Selçuklu Uygarlığı Müzesi olarak yeniden ziyarete açılmıştır.

Kent belleği için oldukça önemli olan müze yapısı, çağdaş müzecilik anlayışı ile ele alınarak, dijital sergileme yöntemlerinin kullanıldığı, özgün; yapısal detaylarının, mekânsal kurgusunun, fiziksel özelliklerinin korunduğu bölgedeki öncü müzelerden biri olmuştur. Kenti ziyaret edenler için gidilmesi gereken turistik çekim noktalarından biri olan Selçuklu Uygarlığı Müzesi, Selçuklu Dönemi'nden kalan nitelikli avlulu mekânsal kurgusu ve mimari kalitesi ile etkileyici mimari atmosferi sayesinde 13. yüzyılın yaşam ortamına sahip yapıyı bir sergi nesnesine dönüşürken, interaktif sergileme yöntemi ile de ziyaretçilerin mekânı aktif olarak deneyimlemelerine imkân tanımaktadır. Geleneksel ile modernin bir araya getirilerek sunulduğu müze Kayseri'ye gelen yerli ve yabancı turistlerin ilk uğradığı yerlerden birisi olmuştur. Müzenin kent merkezinde yer alması, yakın çevresinde İç Kale'nin, Kapalı Çarşı'nın, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinden kalma tarihi eserlerin bulunması ve Kültür Rotası güzergâhında olması ziyaretçi sayısının da yüksek olmasına neden olmaktadır. Gelen ziyaretçilerin yanı sıra Kayseri yerel halkı içinde yepyeni bir deneyim sunan müze yapısı, kentin yeni yüzlerinden biri olarak kendini göstermektedir.

Kayseri'de çok yakın zamanda tamamlanan bir diğer müze de Abdullah Gül Üniversitesi Sümer Kampusu içerisinde bulunan "Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Müze ve Kütüphanesi"dir. 2017 yılında açılan müze 1935 yılında inşa edilen eski Sümerbank Pamuklu Dokuma Fabrikası alanında ki elektrik santrali ve onun parçası olan iki yapıdan meydana gelmektedir. Toplamda 7000 m^2lik alanda oluşturulan müze ve kütüphanesi kent hafızasına oldukça derin izler bırakmış olan bir alanda yer almaktadır. Rus mimarlar tarafından 1934 yılında tasarlanan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk yatırımlarından olan fabrika, döneminin

ötesinde bir inşaat sistemine ve plan kurgusuna sahip olup, üretime uzun yıllar devam etmiştir. 1990'larda üretimi durdurulan fabrikanın birçok yapısında (Elektrik santrali, üretim yapısı, lokal gibi) zaman içerisinde kullanılmamaktan kaynaklanan veya vandalizm sonucu oluşan birçok yapısal hasar meydana gelmiştir. İşlev ömrünü tamamlayan alan günümüzde ise Abdullah Gül Üniversitesi Sümer Kampusu olarak kullanılmaya başlanmıştır (Eldek 2014).

Kapsamlı bir restorasyon çalışması yürütülen ve yerleşmenin en nitelikli yapılarından olan, ciddi yapısal, fiziksel ve malzeme bazlı sorunlara sahip olan Elektrik Santrali, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Müze ve Kütüphanesi olarak ziyarete açılmıştır. Oldukça büyük bir metrekareye sahip ana bina sergileme için kullanılırken, sergi planlamasında yapının özgün işlevine göndermeler yapılmış, betonarme strüktürü, zamanın patinası ve Özgün detayları korunmaya çalışılmıştır. Kayseri için olduğu kadar Türkiye içinde sıra dışı bir yaklaşıma ve çağdaş müzecilik anlayışına sahip yapı, yerleşke içerisinde bulunan diğer eğitim yapıları ile birlikte düşünüldüğünde, yerleşke ölçeğinde koruma yaklaşımı nedeniyle de Türkiye'deki öncü örneklerden biridir.

Seçilen örneklerden ilki yeni bir tasarım, ikincisi 13. yüzyıldan kalma özgün işlevine devam edemeyen bir anıtsal yapı ve sonuncusu da yakın geçmişe ait, modern mimari miras olarak tanımlanan ve yine İkinci örnek gibi özgün işlevini devam ettiremeyen bir endüstri yapısıdır. Kültür odaklı kalkınma hedefi ile yola çıkan yerel yönetim iki kültür mirasını özgün işlevleri dışında (işlev ömürlerini tamamladıkları için) yeniden işlevlendirmiş ve işlev olarak da müze fonksiyonunu seçmiştir. Bu durum yapıların yıpranmaması, düzenli bakım ve onarımlarının yapılabilmesi için kullanılmalarının gerekliliği ilkesi ile örtüşmektedir. Yeniden işlevlendirme sürecinde hangi özgün değerlerinin korunduğu veya kaybedildiği ayrı bir çalışma konusudur.

Sonuç olarak Kayseri farklı geçmişlere sahip ancak benzer çağdaş sergileme yöntemleri ile kurgulanan yeni müze yapılarına ev sahipliği yapmaktadır.

Hızlı ve radikal imar hareketleri ile tarihi dokusunun büyük bir kısmını kaybeden Kayseri, kentsel ve tarihsel bağlarını yitirmiş birbirinden kopuk koruma altındaki tekil anıt yapıları birbirleriyle ilişkili kılarak, bütüncül bir koruma yaklaşımı benimseyerek ve kente turist çekecek yeni cazibe alanları yaratmak üzere Tarihi Kentler Birliği'nin desteğiyle 2006 yılında Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından bölgedeki 439 adet tarihi eser incelenerek bir kültür envanteri oluşturulmuş, bu envantere dayanılarak 2014 yılında bir "Kayseri Kültür Yolu" haritası ve rehberi hazırlanarak, dolaşım güzergâhı izleri kentsel mekânda uygulanmıştır

Kayseri kültür yolu haritası kent merkezinde yer alan anıtsal yapılar için ana bir güzergâh tanımlamaktadır. Bu ana güzergâhın yanı sıra alternatif olarak çarşı ve müze rotaları da kültür yolunun bir parçası olarak gösterilmiştir. Kente ilk gelenler için hazırlanan kültür yolu haritasında rotada yer alan yapılar hakkında da bilgi verilmekte, tarihçeleri anlatılmaktadır. Ayrıca rotayı deneyimlerken, fotoğraf çekme alanları, kent siluetinin algılanabileceği baki noktaları da harita üzerine detaylıca işlenmiştir.

Tarihi Kentler Birliği'nin 2000 yılından itibaren, her kent ve ilçede kültür mirasının koruma bilincinin artırılması ve korumanın sağlanabilmesi için "Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması" düzenlemekte ve son yıllarda da bu yarışma içerisinde "Müze Özendirme Yarışması" kategorisi açmaktadır. Ayrıca Birlik, Türkiye Belediyeler Birliği tarafından da desteklenen "200 Ortak 200 Eser" ve "3 Yılda 300 Eser" Hibe Yardım Programı ile "Bin Günde Bin Eser" Hibe Proje Yardımı Programları ile her kenti yakın çevresindeki değerler ile ziyaretçilere bütünleşik olarak deneyimletmeyi hedefleyen Kültür Rotaları'nı oluşturulmuştur.

Hazırlanan "Kültür Rotaları Planlama Rehberi" gibi etkin çalışmalar sayesinde son 17 yılda birliğe üye olan 450 belediye tarafından Türkiye'nin her yerinde onlarca müze yapısı ve kültür rotası ortaya çıkmıştır. Kayseri'de olduğu gibi birçok Anadolu kentin geneline yayılan

kültür miraslarını koruyarak, kullanma ve gelecek nesillere aktarma çabası başlangıçta oldukça iyi niyetli görünmekle beraber, yapılan çalışmalar incelendiğinde ortaya çıkan kimi projeler koruma ilkeleri bağlamında tartışılabilir niteliktedir. İşlev korumanın en yardımcı elemanlarındandır, bilinçli kullanım korunması gereken kültür mirasının ömrünü uzatarak, gelecek nesillere aktarılması sağlar ancak bilinçsiz bir kullanım yapıyı yok eder. Kayseri'de yaşanan yeniden işlevlendirme eğiliminin en güncel örneği ise, yetiştirdiği öğrencileri ve önemli olayların geçtiği bir anı mekânı olarak kent belleğinde oldukça önemli bir yer tutan Kayseri Lisesi'nin müzeye dönüştürülme projesidir.

Fotoğraf 117: Millî Mücadele Müzesi plan şeması

Kayseri Lisesi'nin Geçmişinden Doğan Yeni İşlevi

Kayseri Lisesi, Kayseri'nin 129 yıllık germişine tanıklık etmiş, kent ve Türkiye için önemli insanların yetişmesinde etkili olmuş, Geç Osmanlı Dönemi'nde kurulmuş önemli bir eğitim kurumudur. 1893 yılında Kayseri'nin geleneksel konut dokusu içerisinde yer alan Seyfullah Efendi Konağı'nda hizmet vermeye başlayan okul, 1904 yılında Sultan II. Abdülhamid zamanında yaptırılmaya başlanan, günümüzde müzeye dönüştürülen Neo-klasik tarzdaki kesme taştan yapının ilk katı 1905 yılında eğitim vermeye başlamış, ikinci katı ise 1916-1917 yıllarında tamamlanabilmiştir (Arslantaş 2009). Tasarımcısı bilinmeyen okul yapısı, inşa edildiği dönemin karakteristik izlerini taşımakla birlikte, modern bir yaklaşımla, tip proje olduğu düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. Okul inşaatına ilişkin arşiv bilgilerinden edinilen bilgiye göre, Osmanlı İmparatorluğu'nun dış borç yükü altında kaldığı, ekonomik güçlükler ve çalkantılı iç siyaset ortamı nedeniyle inşaatına başlanmasında ve yapının tamamlanmasında uzun süreli gecikmelerin ve kesintiye uğramaların yaşandığı bilinmektedir. Okulun kurulma fikri de benzer nedenlerle gecikmeye uğramış, 1884 yılında Ankara Valisi tarafından yapımına başlanması kararı alınmış ancak maddi nedenlerden dolayı bir türlü başlanamamıştır (Arslan Sağıroğlu 2014).

1894-95 yılları arasındaki yazılı arşiv belgelerinden yapının inşasına başlandığı ancak ekonomik ve politik nedenler ile süreli olarak devam ettiği gözlenmektedir. Tasarım sürecinde iki katlı olarak planlanan ve ilk katında 11 oda ile caminin (mescidin), üst katında ise 12 odanın olması öngörülen yapının maddi yetersizlikten dolayı başlangıçta tek katlı olarak inşa edildiği de belirtilmektedir (Arslan Sağıroğlu 2014).

Neo-klasik tarzda, taş malzeme ile yığma sistemde inşa edilen yapının simetrik, dikdörtgen bir plan kurgusu vardır. Orta merkezli giriş holünün sağında ve solunda, dikdörtgenin uzun kenarı boyunca, karşılıklı sıralanmış odalar yer almaktadır. Ortada yer alan uzun sirkülasyon hattının iki ucu bahçeye açılmaktadır. Yapıya eklenen ikinci kat ile birlikte, girişin karşısına merdiven kovası ilave edilmiş ve üst katta da alt katın plan şeması aynen uygulanmıştır. Yapının sağ ve solunda bulunan köşe mekânlarda, dikdörtgen formun dışına çıkacak biçimde çıkmalar yapılmıştır. Oldukça sade bir plan kurgusuna sahip olan okulun cephesinde ise taş kaplama kullanılmıştır. Gün ışığından en iyi derecede faydalanabilmek için

geniş pencerelere yer verilmiştir.

Geç Osmanlı eklektik mimarlığında özellikle de 19. yy. yapılarında sık kullanılan kemerli pencereler, giriş üzeri balkon çıkması, balkon taşıyıcılarında kullanılan bezemeler ve üçgen alınlık gibi mimari repertuarlar sayesinde yapı anıtsal bir görünüm kazanmıştır (Uluengin 2014). Lise eğitiminin toplumsal olarak saygınlık kazanma aracı olduğu bir dönem de yapısal olarak da oldukça etkili bir görünüşe sahip olan okul, kent için prestij yapılarından birisi olmuştur (Özmerdivenli 2000). Cumhuriyet'in ilk yıllarında okul eğitim faaliyetlerini etkin bir biçimde sürdürmüştür. Zamanla okulun mekânsal kurgusu öğrenci sayısına ve servis bölümlerine (yemekhane, kütüphane) yetmeyince, yakın çevreden satın alınan iki yapı 1927 yılında dönüştürülerek yemekhane, kütüphane ve gösteri salonu olarak kullanılmaya başlanmıştır (Arslan Sağıroğlu 2014). Öğrenci sayısının zamanla artması sonucunda 1956-57 yıllarında yeni öğretim yapısı, 1965-66 yılları arasında pansiyon binası, 1976-77 arasında da konferans ve spor salonu yapılmıştır. Zaman içindeki inşa edilen bu yeni yapılar ile bir eğitim yerleşkesine dönüşen Kayseri Lisesi, eğitim faaliyetini günümüzde de diğer yapılarda devam ettirmektedir.

2012 yılında kent belleği için oldukça önemli olan ana yapıdaki eğitim faaliyeti sonlandırılarak, yapıya dokunan ek yapılar yıkılarak, müze olarak yeniden işlevlendirilmek üzere 2013 yılında restorasyon çalışmasına başlanmıştır. Kayseri Büyükşehir Belediye ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından imzalanan protokol ile müzenin proje sürecini Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütmüştür. Yapı kent belleğine en çok nüfuz ecen eğitim kurumlarından birisi olmasına rağmen, müzeleştirme eğiliminin etkisiyle 2016 yılında Millî Mücadele Müzesi'ne dönüştürülerek kullanıma açılmıştır. Yeni işlevi ile okul, özgün kullanımı, kent belleğindeki yeri ve bilinirliği düşünüldüğünde işlevsel sürekliliğini koruyamamış, ancak mekânsal kurgusu, fiziksel görünüşü, yapısal detayları gibi somut değerleri ve anı değeri gibi somut olmayan değerleri açısından varlığını devam ettirebilmiştir.

Kayseri'de Kayseri Lisesi ile herhangi bir anısı olmayan, mezun bir tanıdığı bulunmayan kişi sayısı oldukça azdır. Birçok kişinin yapı ile kurduğu öznel bir bağ vardır. Okuduğu dönem ile ilgili anılar, kurulan ilişkiler, arkadaşlıklar, geçirilen zamanlar, eğitimciler, hepsi okul öğrencilerinde, eğitmenlerinde ve kent belleğinde derin izler bırakmıştır. Lise 20. yy. başından son çeyreğine kadar Kayseriler için modern eğitimin merkezi olarak kabul edilmiştir. Günümüzdeki eğitim sistemi ile karşılaştırıldığında, oldukça ileri düzeyde eğitim veren okulda öğrenimin yanı sıra sanat da eğitimin temel elemanlarından biri olarak görülmüştür. Mezunlarının büyük bir çoğunluğu üniversite eğitimine devam etmiştir. İyi bir düzeyde eğitim ve öğretim veren okul, kentin ve ülkenin geleceğinde etkili, yönetiminde söz sahibi olan önemli kişiler yetiştirmiştir. Mezun olan öğrencilerin kişisel başarılarının yanı sıra ülke sınırları içerisindeki başarıları ve etkileri de Kayseri Lisesi'nin itibarını ve bilinirliğini artırmıştır (Özmerdivenli 1997). Türkiye Cumhuriyeti siyasi geçmişinde oldukça etkili olan 8. Cumhurbaşkanı Sayın Turgut Özal ve 11. Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül de Kayseri Lisesi mezunları arasında yer almaktadır.

Kişisel başarıların ötesinde Kayseri Lisesi toplum yapısından yoğun bir biçimde etkilenmiş ve şekillenmiştir. Okulun Millî Mücadele Müzesi'ne dönüşmesindeki en önemli etkenlerden biri 19. yy. sonunda eğitime başlayan lisenin Kurtuluş Savaşı'ndan doğrudan etkilenmiş olmasıdır. Kayseri sıcak çatışmalarının yaşanmadığı bir bölgede bulunmasına rağmen, savaşın etkisi ile okulun öğrenci sayısı oldukça azalmış, hatta 1920-21 eğitim-öğretim yarıyılında hiç mezun verememiştir. Bunun nedeni okul kayıtlarında şöyle ifade edilmektedir:

"Lise son sınıf talebeleri Sakarya Muharebesi için cepheye gidip hepsi de cephece şehit düştüğünden bu öğrenim yılında okulumuz mezun verememiştir" (Tekinsoy2011)

Bu durum, kent belleğinde Kurtuluş Savaşı'na ilişkin en acı anılardan biri olup, yapının anı değeri taşımasına ve bu somut olmayan değer nedeniyle okulun Millî Mücadele

Müzesi'ne dönüştürülmesine neden olmuştur. 1904 yılında eğitim hayatına başlayan Kayseri Lisesi Kurtuluş Savaşı sürecinde yaşanan olaylar (Özmerdivenli 1997) temel alınarak 2013 yılında kapsamlı bir restorasyon çalışmasına başlanmış, eğitim yapısından müzeye dönüştürülerek Millî Mücadele Müzesi olarak 2016 yılında yeniden kullanıma açılmıştır. Eğitim yapısından müzeye dönüşmenin nadir örneklerinden biri olan Kayseri Lisesi, kamusal ve resmi bir eğitim yapısının yarı-kamusal ve sivil bir yapıya dönüşmesi bağlamında da oldukça dikkat çekicidir. Birçok kişinin eğitim gördüğü bir kamu yapısının daha özel bir işlev olan müzeye dönüştürülmesi, yapının mimari veya anıtsal değerinden çok kent belleğinde yer alan anı değeri üzerinden değerlendirilmesi, kısacası yapının somut değeri yerine somut-olmayan bir değeri üzerinden müzeleştirilmesi nedeniyle oldukça ilginç bir örnektir. Yapısal olarak özgün haline döndürülen yapı, işlevsel olarak yeniden tasarlanmıştır.

Yapı kabuğunun ve iç mekân kurgusunun korunduğu ancak işlev olarak yeniden kurgulanan okul yapısı, sergileme anlatı senaryosuna bağlı kalarak yeniden düzenlenmiştir. Millî Mücadele Müzesi kapsamında Kurtuluş Savaşı süresince yaşananlar, Türkiye ve Kayseri bağlamında görselleştirilmiştir.

Ayrıca Kayseri Lisesi'nin bu süreçteki rolü, okulun tarihçesi ve eğitim geçmişi de ayrı bir bölümde düzenlenerek ziyarete açılmıştır. Yapı sadece Millî Mücadele Müzesi olarak görselleştirilmiş, okulun tarihine de göndermeler yapılarak, mezun olan öğrencilerine, kazanılan başarılara ve eğitim tarihine de tanıklık ettiği sergiler ile görselleşmiştir. Ayrıca interaktif olarak bu konular ile ilgili bilgi alınabilmesi de sağlanmıştır.

Müze'de oldukça etkili bir sergileme yöntem; kullanılmıştır. Kurtuluş Savaşı'nın zorlukları, kentin savaş dönemindeki çetin durumu, savaşmaya giderek şehit olan ve mezun olamayan öğrencilerin trajik hikâyeleri ziyaretçilerin duygulanımlarını tetiklemek üzere, çeşitli ölçeklerdeki değişen sergileme tekniklerinden yararlanılmıştır. Büyük ölçekli, canlandırmaların yanı sıra minyatür boyutlarındaki savaş sahnelerinin maketlerine, arşiv filmlerinin sunulmasından infografik görsellemelere, interaktif bilgilendirme panolarından çeşitli enstalâsyonlara kadar ziyaretçilerin konuyu, olguları ve olayları derinden özümseyebilmeleri, kolaylıkla alımlayabilmeleri için sergi nesnesi ile olan aradaki bariyerler ve mesafeler mümkün olduğu ölçüde kaldırılmıştır. Ziyaretçilerin sergilemenin içine girebilmeleri, atmosferi hissedebilmeleri için ana hol mekânı koyu renge boyanarak loş bir ortam yaratılmış, ayrıca kullanılan malzemeler ve aydınlatma elemanları ile serginin dolaşım güzergâhları vurgulanmıştır. Günümüz müzecilik anlayışının (Atagök 2002) mekânsal kurgusu Millî Mücadele Müzesinde oldukça başarılı yansıtılmıştır.

Merkezde yer alan okul girişinin korunarak müze girişi olarak kullanılması, yapının iki farklı konseptte kurgulanmasına olanak vermiştir. Girişin sağ tarafındaki mekânlar Millî Mücadele yıllarının ulusal ve yerel ölçekteki anlatımına ev sahipliği yaparken, yapının soli tarafı Kayseri Lisesi'nin eğitim tarihine odaklı olarak düzenlenmiştir. Ziyaretçiler için ilk dikkat çeken bölüm, kuşkusuz ki girişin solunda bulunan şehit öğrencilere yönelik hazırlanan enstalasyon bölümüdür. Bu bölümde, şehit olan öğrencilerin künyeleri ve diplomaları güçlü bir sergileme tekniği ile holün orta kısmına yerleştirilmiştir.

Gelen ziyaretçileri ilk olarak karşılayan ve Millî Mücadele Müzesi'nde olduklarını vurgulayan enstalasyon müze kurgusu içerisinde oldukça etkili bir konumda yer almaktadır.

Orta holün çevresinde yer alan sınıf odalarında da Millî Mücadele sürecinin anlatımına devam edilmektedir. Kurtuluş Savaşı döneminde, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Ankara'nın yanı sıra Kayseri'nin de başkent olması gündeme gelmiş ve bu nedenle o dönem okul içerisine meclis salonu inşa edilmiştir.

Mücadele Müzesi'nde de bu durum yeniden canlandırılarak, ziyaretçilere interaktif bir deneyim yaşama fırsatı sunulmuştur. Deneyimlemenin yanı sıra interaktif bilgilendirme panoları ile birlikte sürecin nasıl geliştiğine yönelik detaylı malumat de verilmektedir.

Millî Mücadele konulu mekânların yanı sıra müzenin bir kısmı da okulda öğrenim gören

öğrencilerin anılarına ayrılmıştır. Yapının okul olduğu döneme ilişkin canlandırmalar yapılmıştır. Aynı zamanda okulda öğrenim görmüş sonrasında ülke yönetiminde etkili olmuş öğrencilerin kişisel eşyaları da sergi nesnesi olarak kullanılmıştır.

Mezun olan öğrencilere ait çeşitli resimlerin sergilendiği, video röportajların yapıldığı, basılı hatıraların izlenebildiği, okul tarihini anlatan, okulun kent belleğindeki yerini gösteren bir diğer mekân da okulun eğitim tarihini hakkında bilgiler vermektedir.

Okul yapısı, müzeye çevrilirken temel alınan Millî Mücadele fikrinin yanı sıra eğitim tarihindeki yeri, Kayseri kent belleğindeki yeri de ihmal edilmeyerek ziyaretçiler ile paylaşılmıştır. Kayseri için oldukça derin anlamlara sahip olan lisenin eğitim geçmişi ile müzenin önemli bir parçası olması, müze kurgusunu yapan uzmanların yapıyı sadece boş bir mekân olarak görmediğini, somut değerleri kadar somut olmayan değerlerine de kıymet verdiklerinin göstergesidir.

Günümüz çağdaş müze anlayışının önemli bir parçası olan servis mekân çözümleri de göz ardı edilmeyerek, müze konseptine uygun bir biçimde çözülmüştür. Islak hacimler, kafe ve hediyelik eşya satış bölümleri ve çocuk atölye bölümü müze ziyaretçilerinin konfor koşulları düşünülerek tasarlanmıştır. Ayrıca yapının üst katı kamusal bir alan olarak tasarlanmış, kurslar, toplantılar ve kokteyller için halk tarafından kullanılabilecek ortak kullanım alanına dönüştürülmüştür. Günümüz de müze sadece sergilenen nesnelerin gözlenebildiği bir sergileme mekânın ötesinde ziyaretçinin mekânı deneyimleyebileceği, uzun zaman geçirebileceği, sergilenen nesneler ile ilişki kurabileceği bir açık öğrenme mekânına dönüşmüştür. Millî Mücadele Müzesi de bütün bu beklentilere cevap verecek biçimde kurgulanmıştır.

Son Olarak…

Kayseri'de yeniden işlevlendirilen, kent belleğinde oldukça önemli bir yere sahip olan Kayseri Lisesi'nin, Millî Mücadele Müzesi'ne dönüşümü değerlendirilmeye çalışılmıştır. Kültür endüstrisine dâhil olmak için, var olan potansiyellerini kullanma yolunda ilerleyen kentte yer alan kimi müzeler değerlendirilerek, yeniden işlevlendirilenler üzerinden bir koruma yaklaşımı incelemesi ortaya konulmaya çalışılmıştır, incelenen üç müze örneğinden ikisi kültür mirası olan yapıların yeniden işlevlendirilmesidir.

Bu yapıları Kayseri Lisesi'nden ayıran özellik özgün işlevlerinin devam etmemesidir. Özgün işlevlerinin devam etmesinin mümkün olamayacağı bu örnekler, yeni işlev ile kullanıma devam etmiş ve böylece de korunmuştur. Kayseri Lisesi için süreç özgün işlevin durdurularak müze işlevi verilmesi biçiminde gelişmiştir. Kayseri hafızasında derin bir yere sahip olan Kayseri Lise'si özgün işlevi olan eğitim herhangi bir gereklilikten dolayı tamamlanmadan, özgün işlevinde kullanılmaya devam ederken yapının anıtsal görünüşü, mimari karakteri ve yapının konumundan gelen erişebilirlilik ve ekonomik değeri göz önüne alınarak özel bir işlevden, kamusal bir kullanım olan müzeye çevrilmiştir. Özgün işlevinde devam etmeyen yeniden işlevlendirilen birçok geleneksel yapının mekânsal kurgusu, teknik detayları, özgün malzemeleri yeni işlev doğrultusunda değiştirilmekte, korunması için neden olan somut değerlerin bir kısmı yok olmaktadır.

Ayrıca somut değerlerin yanında somut-olmayan değerlerin de kaybolma riski söz konusudur. Bu durum kültür mirası olarak tanınmadığımız yapıların korunmasında özgünlüğün devamın sağlanması gerekliliği ile çatışmakta, yapının en değerli özgün özelliği yok sayılarak değiştirilmektedir. Kayseri Lisesi özelinde bu süreç somut değerlerin kaybını en alt seviyede tutarak yaşanmıştır. Kayseri Lisesi için kentin belleğindeki farklı hatıralar, başarılı bir sergileme tekniği ile bir araya getirilmiş ve ziyarete açılmıştır.

Çağdaş müzecilik anlayışının kullanıldığı, konuyu farklı yönlerden ele alan, zengin çeşitlilikte ve içerikte malzemeleri bir araya getirilen müze, bu yaklaşımı nedeniyle oldukça başarılı bulunmaktadır. Her ziyaretçide farklı bir deneyim hatırası oluşturacak müze, Kayseri'nin kültür turizmine katkı sağladığı en yetkin örneklerinden biri

olmuştur. Ancak yapının özgün işlevi olan eğitim faaliyetinin devam ettirilmeyerek Kayseri Lisesi'nin kent belleğindeki sürekliliğini kesintiye uğratılması, yapının şimdiden hatıra olarak kalmasına neden olmuştur.

Sonuç olarak, özgün işlevini yitirerek âtıl hale gelmiş yapıları bayata yeniden dâhil etmek, kentsel bellekteki sürekliliği sağlamak için müzeleştirerek yeniden işlevlendirmek son dönemde oldukça sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Gerek Selçuklu Uygarlığı Müzesi gerekse Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Müze ve Kütüphanesi özgün işlevlerini devam ettiremeyen kültür mirası yapıların yeni bir işlev ile yeniden kent hayatına ve belleğine kazandırılması anlamında değerli girişimler olarak değerlendirilebilir.

Öte taraftan Kayseri Lisesi, halka ait kamusal bir eğitim yapısının, özgün işlevinde kullanımı devam ederken müzeleştirilmesi tarihi yapılarının nasıl kültür endüstrisinin tüketim mekânlarına ve kent pazarlama stratejilerinin nesnesine dönüştüğünün eğitim yapısı bağlamında ilk örneklerinden biri olmuştur. Nesillerden nesillere eğitim vermiş, aynı aileden farklı kuşakların eğitim aldığı Kayseri Lisesi, "Millî Mücadele Müzesi" adı altında ziyaretçilere farklı yöntemler ile eğitim vermeyi sürdürüyor olsa da yapı özgün kabuğu, yeni kimliği, modern içeriği ve kent belleğindeki yeniden konumlanışı ile yerini Millî Mücadele Müzesi'ne çoktan bırakmıştır.

KAYSERİ LİSESİ MİLLİ MÜCADELE MÜZESİ'NDEN KARELER

Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'ndeki milli eğitim bölümü.

1923
1924
1928
ŞEHİTLER
393
48
26
20
113
Mücadelenin Bedelleri
Savaşın Kayseri'deki İzleri
Seferberlik Merkezi Kayseri Ulukışla

Fotoğraf 118: Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'nden kareler. Millî Mücadele süreci[455]

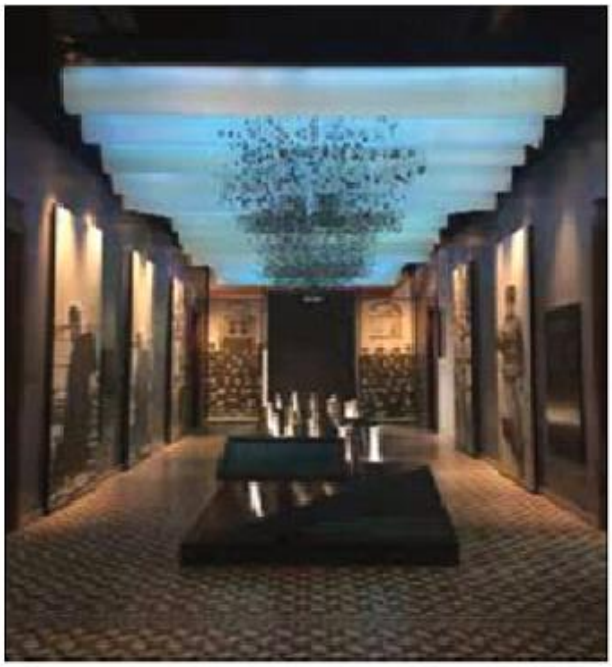

[455] Deniz Güner kişisel arşiv.

Fotoğraf 119: Müzenin girişindeki şehit öğrenciler anısına hazırlanan bölüm[456]

Fotoğraf 120: TBMM Salonu ve TBMM Kürsüsü canlandırması

[456] Deniz Güner ve Yusuf Özmerdivenli Kişisel Arşivinden.

Fotoğraf 121: Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'nden kareler[457]

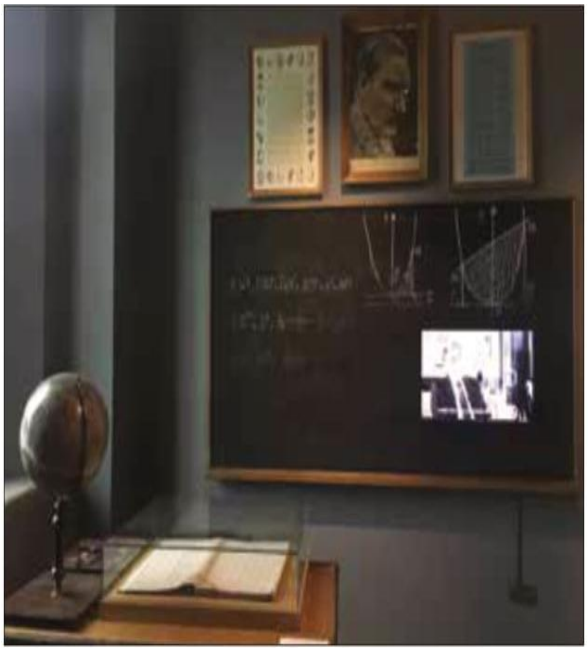

[457] Deniz Güner ve Yusuf Özmerdivenli Kişisel Arşivinden

Fotoğraf 122: Okul canlandırması, ünlü mezun öğrencilere ait silikon heykeller ve çeşitli fotoğraflar[458]

[458] Deniz Güner ve Yusuf Özmerdivenli Kişisel Arşivinden

Kayseri Lisesi'nden yetişen ünlülerin fotoğrafları ve sınftaki silokon heykelleri…

Fotoğraf 123: Öğrencilere ilişkin anıların ve eski yıllara ait laboratuvar malzemeleinin sergilendiği bölüm[459]

[459] Deniz Güner ve Yusuf Özmerdivenli Kişisel Arşivinden.

Fotoğraf 124: Öğrencilere ilişkin anıların ve spor başarı ödüllerinin sergilendiği bölüm

Fotoğraf 125: Kayseri Lisesi'nde merdiven altlarında çürümeye terk edilmişlikten ve yok olmaktan kurtararak kurduğum 14 Ekim Atatürk Müzesi, bu günkü Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'nin temelini teşkil etti. 14 Ekim Atatürk Müzesi ve 75. Yıl Cumhuriyt Eğitim Müzesi'nin bütün malzemeleri ''Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'nin'' envanterine girdi.

KAYSERİ LİSESİ BİNASININ "MİLLİ MÜCADELE MÜZESİ"NE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ[460]

- Kayseri Lisesi 13 Eylül 1893'te "Derece-i Ula Mektebi Mülkiye İdadisi" adıyla Kurşunlu Camii cıvarında yer alan Seyfullah Efendi Konağı'nda öğretime başlamıştır.
- Okulda üçü Rüştiye (Ortaokul), İkisi İdadi (Lise) Olmak üzere beş sınıf bulunmaktadır.
- Konağın İhtiyacı Karşılayamaması üzerine bugünkü binanın yapımına başlanmış, 1903 yılında zemin kat tamamlanmıştır.
- 1915-1916 yıllarında ise binanın 1. katı tamamlanmıştır.
- 1921 yılında Kayseri Sultanisi Ankara Sultanisi ile birleştirilerek 12 Yıllık Yatılı Sultani durumuna getirilmiştir.
- 1923 yılında "Sultani" adı "Lise"'ye çevrilince "Kayseri Lisesi" adı ile eğitim öğretimine devam etmiştir.
- Kayseri Lisesi Çanakkale, Sakarya ve Kurtuluş Savaşı'nda birçok gazi ve şehit vermiştir.
- 1920-1921 öğretim yılında son sınıf öğrencilerinin tamamı Sakarya Savaşı'nda şehit olduğundan mezuniyet defterine " Lise son sınıf talebeleri Sakarya Savaşı için cepheye gidip hepsi şehit olduğundan okulumuz mezun verememiştir" ibaresi yazılmıştır.

- 1921 Yılı Ağustos'undaki Sakarya Savaşı esnasında Ankara Hükümeti bir yenilme durumunda Kayseri'ye çekilme kararı vermiştir. Büyük Millet Meclisi toplantıları için

[460] Kayseri Büyükşehir Belediyesi Mart 2012 Sunusu

Kayseri Lisesi binası uygun görüldüğünden Kayseri Lisesi içerisine kürsü kurularak gerekli hazırlıklar yapılmıştır.

BLOK

- A Blok olarak nitelendirilen tarihi Kayseri Lisesi binası; kısmi bodrum+zemin+1 katlı, taş duvar ile yığma olarak inşa edilmiştir. Taban alanı yaklaşık 1100 m2'dir. İçerisinde 12 sınıf, 6 oda bulunmaktadır.
- **Kayseri Lisesi'nin Müze olmadan önceki eski halinden çeşitli kareler.**
-

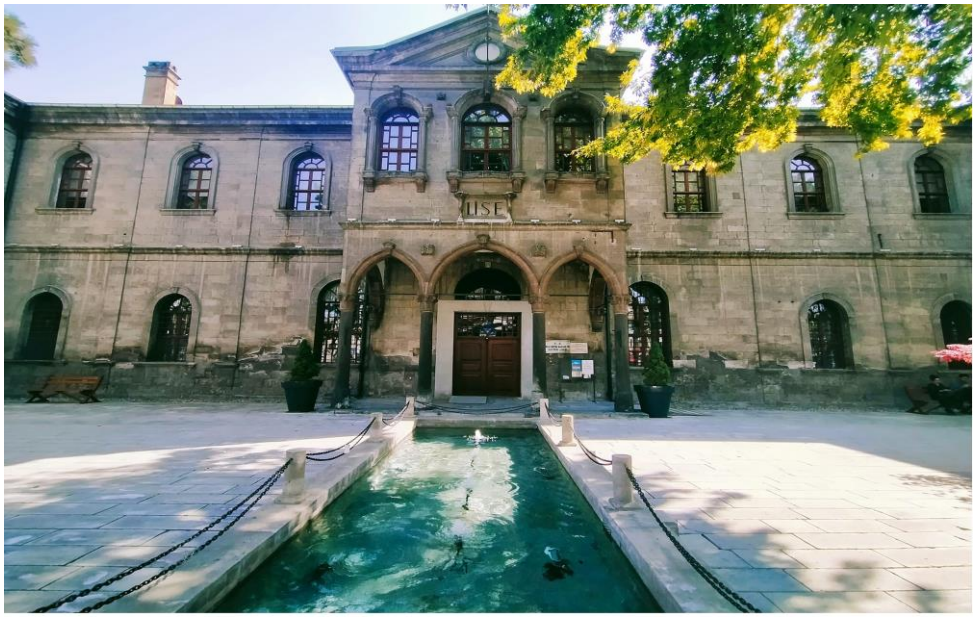

Fotoğraf 126: Kayseri Lisesi'nin müze olmadan önceki eski hali güney-batı cephesi

Fotoğraf 127: Mevcut 14 Ekim Atatürk Müzesi'nin önceki hali

Fotoğraf 128: Mevcut Cumhuriyet'in 75. Yılı Eğitim Müzesi'nin önceki hali

KANTİN

Fotoğraf 129: Kantin olarak nitelendirilen Bina; tek katlı olup yığma olarak 1964 yılında inşa edilmiştir. Toplam alanı yaklaşık 300 m2'dir. Kantin ve geçiş koridoru olarak kullanılmaktadır. Yaklaşık 10 sene kadar önce Koruma Kurulunca yıkım kararı alınmıştır.

B BLOK

Fotoğraf 130: B Blok olarak nitelendirilen Bina; 1956 yılında kısmi bodrum+zemin+1 katlı olup betonarme+yığma olarak inşa edilmiştir. Toplam alanı yaklaşık 1122 m2'dir. İçerisinde 10 derslik, kütüphane, 3 adet laboratuvar ve idareci odası bulunmaktadır.

C BLOK

Fotoğraf 131: C Blok olarak nitelendirilen Bina; 1964 yılında üç katlı ve kademeli olarak Bayındırlık Tip:735 no.lu projesine göre inşa edilmiştir. 1976 yılında spor salonu ilave edilmiştir. Taban oturumu yaklaşık 1340 m2'dir. 480 m2'lik kısmı spor salonudur. İçerisinde 16 derslik ve idareci odaları bulunmaktadır.

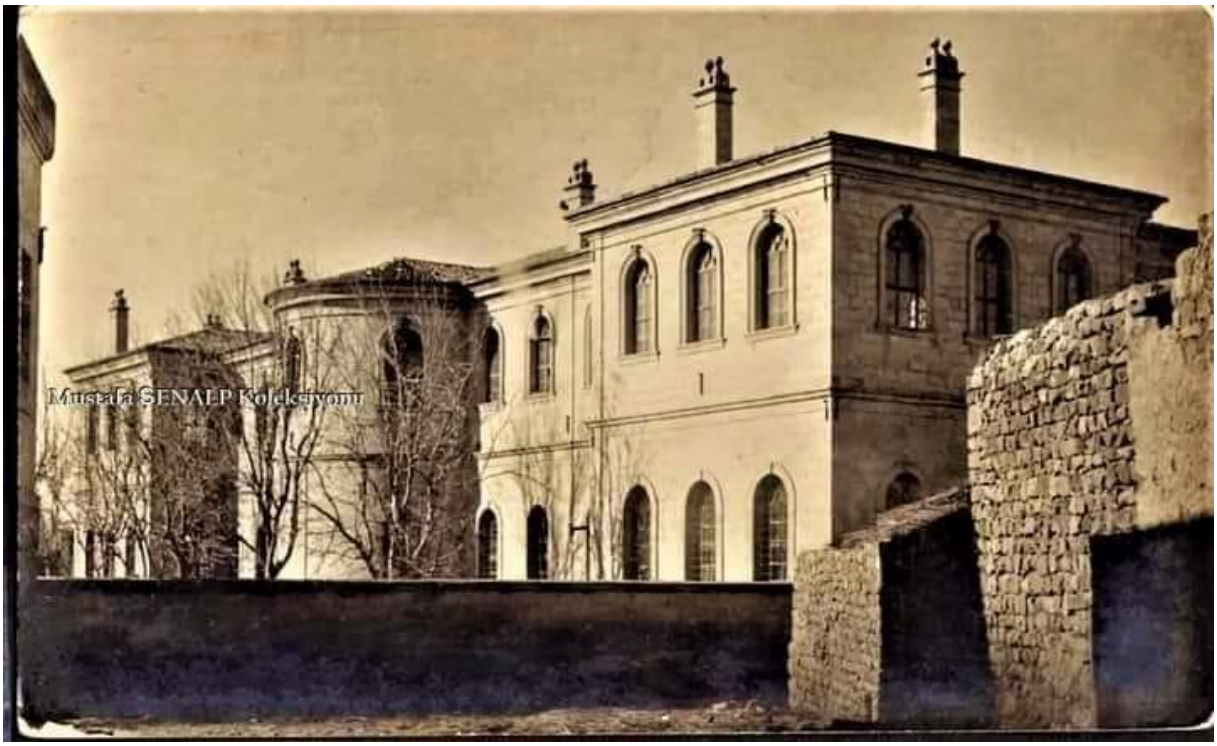

Yıllar önce Kayseri Lisesi'nin güney doğu çephesinden görünüşü. Çevresindeki eski evler dikkat çekiyor. O evler yıkıldı Lale camisinin önü otopark oldu. Şimdi bile özel mülkiyet olduğu için hala istimlak edilemiyen yapılar var.

YENİ LİSE BİNASI

- Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılacak protokol çerçevesinde Tarihi Kayseri Lisesi Binası'nın Büyükşehir Belediyemize tahsisi karşılığı,
- Kantin binasının yıkılarak tarihi lise binasının ortaya çıkarılması,
- C Bloğun (16 derslik tip okul) yıkılarak Milli Eğitim Müdürlüğünün ihtiyaç programına uygun; 10 derslik, 300 kişilik konferans salonu ve kapalı spor salonu yapılması planlanmaktadır.

MEVCUT VAZİYET PLANI

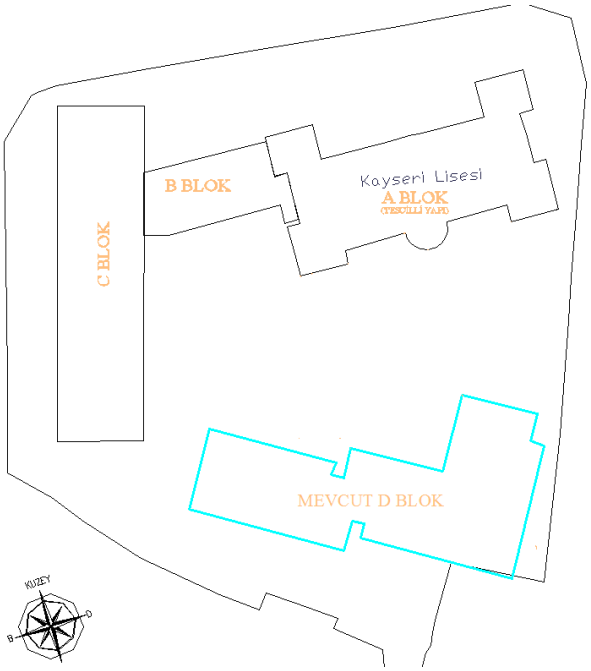

YENİ VAZİYET PLANI

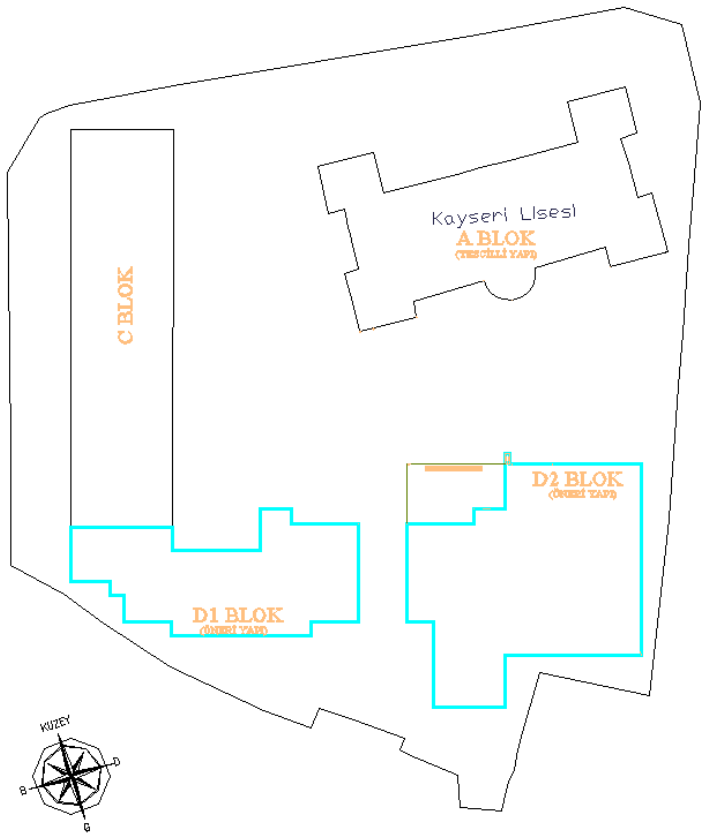

DERSLİK BLOĞU ZEMİN KAT PLANI

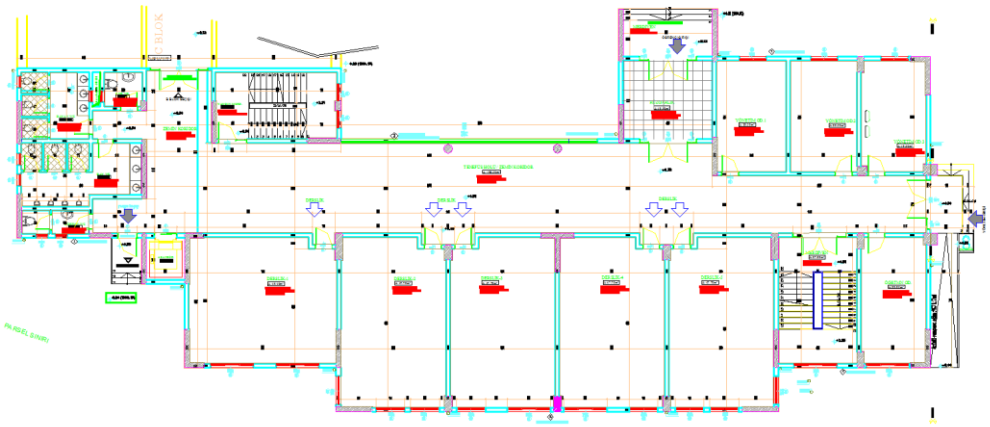

DERSLİK BLOĞU 1. KAT PLANI

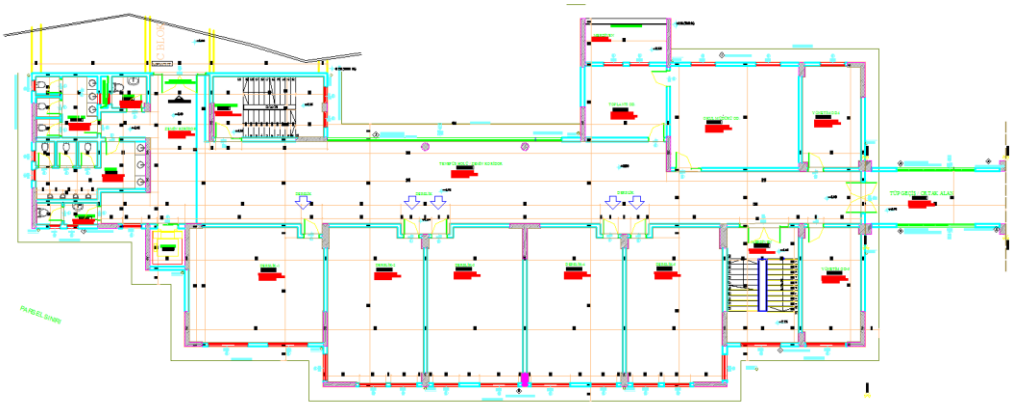

KONFERANS SALONU VE SPOR SALONU BLOĞU ZEMİN KAT PLANI

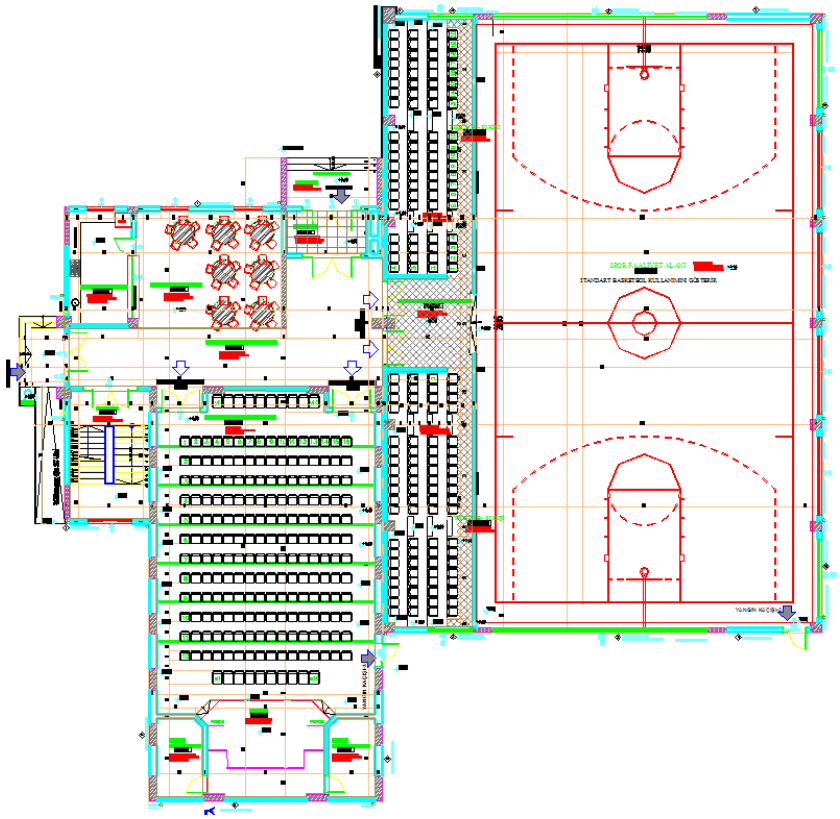

KONFERANS SALONU VE SPOR SALONU BLOĞU 1. KAT PLANI

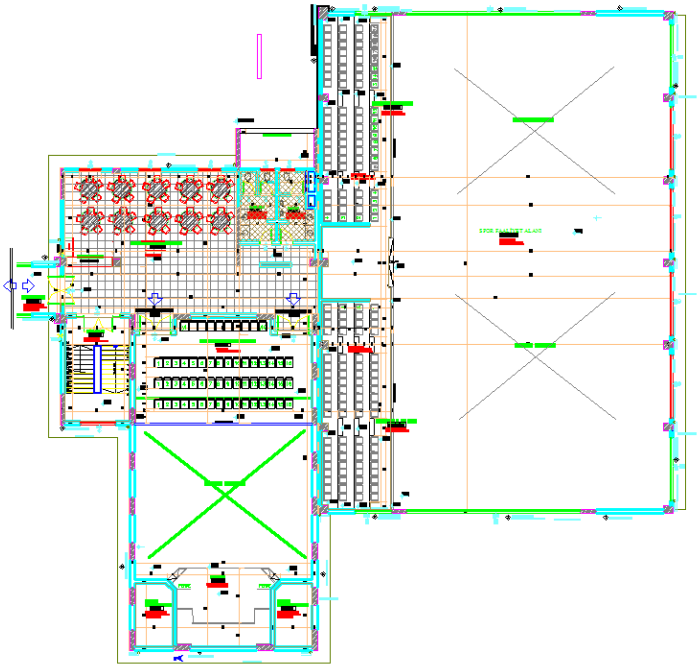

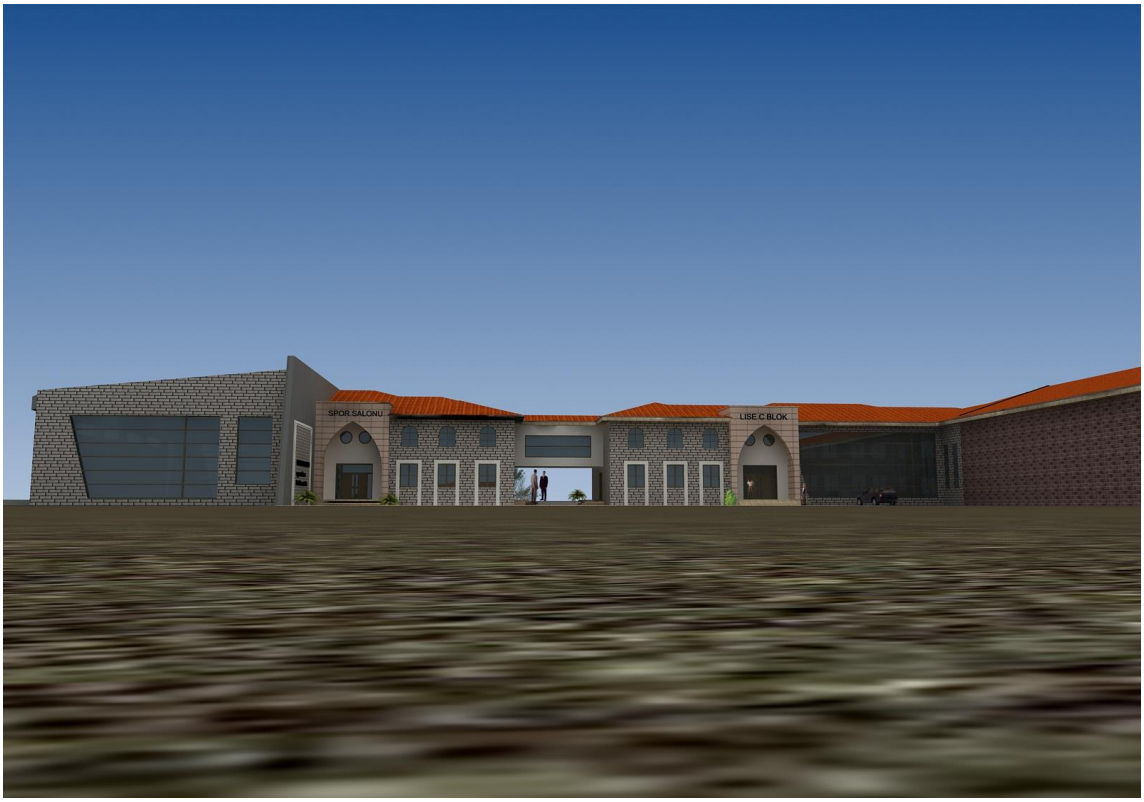

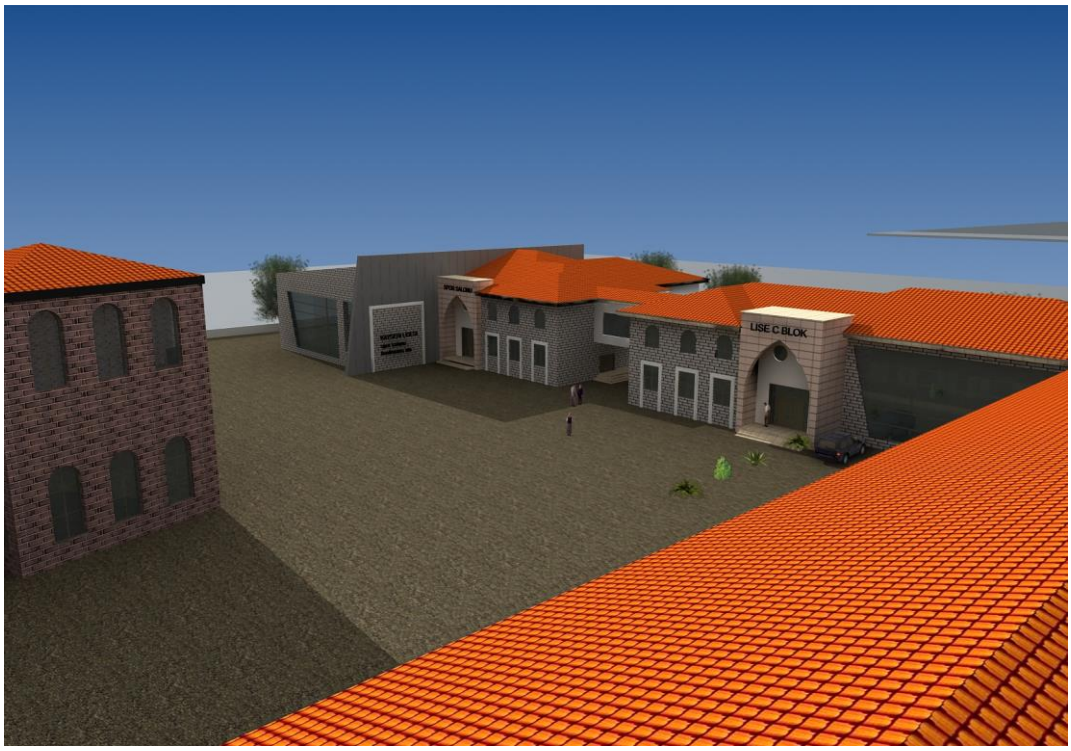

Fotoğraf 132: Kayseri Lisesi'nin Yeni Binasının Yapılışından Kareler

KAYSERİ LİSESİ MİLLÎ MÜCADELE MÜZESİ

- ❑ Protokol kapsamında Kayseri Lisesi Binasının Müzeye çevrilmesi ile ilgili tasarım çalışmaları devam etmektedir. İlk etapta yapılması planlanan çalışmalar aşağıda sıralanmıştır.
- ❑ Kantin Binasının yıkılarak Lise Binasının ortaya çıkarılması.
- ❑ Binanın aslına uygun olarak restore edilmesi.
- ❑ Millî Mücadele Müzesi oluşturulması
- ❑ Mevcut Atatürk ve Eğitim Müzelerinin yeniden teşkili
- ❑ Cumhurbaşkanlığı Müzesi oluşturulması
- ❑ Meşhurlar sınıfı oluşturulması
- ❑ Eski orijinal lise sınıfı teşkili.

Kayseri Lisesi'nin "Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi" olduktan sonraki son hali.
(Bu fotoğraf 2022 de çekilmiştir.)

KAYSERİ LİSESİ'NİN YENİ HALE GEÇİŞ SAFHASI'NDAN BAZI KARELER

Pansiyon binası, spor salonu artık yok. Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin Milli Eğitim Bakanlığı ile yaptığı anlaşma sonunda eski bina müze yapılacak yerine yapı olarak miadını doldurmuş olan pansiyon binası ve spor salonu binaları yıkılarak günün teknolojisine uygun yeni bina, konferans salonu ve spor salonundan oluşan bölümler yapıldı. 1956-1957 öğretim yılında yapılan ve hala çok sağlam olan Merkez Bankası tarafındaki bina ile birleştirilerek Kayseri Lisesi Eğitim Kompleksi tamamlanarak aynı isimde eğitim öğretim hizmetine devam etmektedir.

Bayındırlık Müdürlüğü'nden gelen mimar ve mühendislerden oluşan heyetin incelemeleri sonunda eski binanın her yıl yaklaşık korozyonla eriyerek 2-2,5 cm çöktüğü temelde korozyon ve erimelerin olduğu kapsamlı bir restorasyon yapılması gerektiği belirtildi. Her yıl gelen cüzi ödeneklerle de bu mümkün değildi. Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılan protokol gereğince, kapsamlı restorasyon işini Büyük Şehir Belediyesi üstlenince bugünkü hale dönüldü. 2010 yılından itibaren Kayseri Lisesi bahçesi adeta şantiyeye dönüştü. Bugünlerden bazı kareler görerek, böyle iken böyle oldu, diyeceksiniz.

Fotoğraf 133: Pansiyon binasının yıkılıp ek yeni bina yapılmadan önceki hali 2010

Kayseri Lisesi'nin yeni yapılan ek binasından kareler.

Yeni bina yapılırken Kayseri Lisesi'nin her cephesi adeta şantiyeye dönmüştü.

Fotoğraf 134: Yeni lise binası yapılışından kareler

Fotoğraf 135: Yeni bina yapılmış hali

Fotoğraf 136: Kayseri Lisesi yeni hali ile

Fotoğraf 137: Kayseri Lisesi'nin yeni yapılan ek binası

Fotoğraf 138: Kayseri Lisesi'nin yeni halinde, eski mezunlarımızdan Asım Kibar tarafında dizayn ettirilen Çanakkale ve Sakarya Şehitleri koridoru.

Fotoğraf 139: Asım Kibar tarafında dizayn ettirilen 15 Temmuz Demokrasi ve Direniş koridoru

Kayseri Lisesi'nin arka cepheden görünüşü.

Kayseri Lisesi'nin çok eski yıllarına ait olan bu resmin tarihini tespit edemedim.(Mehmet Arıslı'nın arşivinden alınmıştır.)

5. BÖLÜM
KAYSERİ LİSESİ'NİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE BUGÜNLERE NASIL GELİNDİ

KAYSERİ LİSESİ'NİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE BUGÜNLERE NASIL GELİNDİ?

Eğitimin en önemli hedeflerinden biri şüphesiz toplumsal değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak, sorumluluk ve görevlerini bilen bireyler yetiştirmektir. Eğitim, toplumların vazgeçemeyecekleri kadar ciddi ve üzerinde titizlikle durması gereken bir konu olup medeniyetin ve kültürün gelişmesinde önemi oldukça büyüktür. Osmanlı Devleti de kuruluş döneminde eğitimin üzerinde özellikle durmuş, eğitimin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmıştır. Osmanlı Devleti'nde var olan eğitim öğretim müesseseleri Medreseler, Enderun, Sübyan Mektepleri ve bazı Askeri Mektepler idi[461]. Bu eğitim kurumlarında kuruluş döneminden itibaren önemli başarılar elde edilmiş ancak 17. yüzyıldan itibaren hemen hemen tüm devlet kurumlarında meydana gelen bozulmalar, eğitim alanında da kendisini göstermeye başlamıştır[462]. 19. yüzyılda eğitime verilen önem artmış, modern eğitim kurumlarını açmak için çalışmalar yapılmıştır. Osmanlı devlet adamları, önceleri sadece askerî eğitim kurumlarında düzenlemeye giderken bu yüzyıl itibariyle sivil eğitim kurumları oluşturmaya başlamıştır[463].

1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı'nda eğitim ile ilgili kararlar alınmamış olsa da Ferman'ın ilanı ile başlayan Tanzimat Dönemi'nde eğitim konusunda önemli adımlar atılmıştır. Bu dönem, eğitim tarihimizde adeta bir dönüm noktası olmuştur. Tanzimat Dönemi'nde geleneksel eğitim kurumlarından ve anlayışından uzaklaşılarak modern anlamda ilk, orta ve yükseköğretim kurumları açılmıştır. Eğitim, daha ciddi ele alınmaya başlanmış ve bir bilim olarak görülmüştür. Eğitim teşkilatı yeniden ele alınmış, eğitim sistemi, geleneksel ve modern eğitim kurumları çerçevesinde yeniden şekillendirilmiştir. Kısa sürede ve etkili biçimde öğretim yapmak için yeni yöntemlerin, tekniklerin uygulanması, modern araç ve gereçlerin kullanılması için çalışmalar yapılmıştır[464]. Rüştiye mekteplerinin sayısı artmaya devam ederken ibtidai adı altında öğretim yapan yeni okullar açılmış. Ortaöğretim kurumlarının basamaklarından olan idadi ve sultaniler açılmış, mesleki ve teknik eğitim kurumlan faaliyete geçmiştir[465]. Tanzimat ile başlayan bu yenilikler zamanla geliştirilmiş ve yapılan çalışmalar neticesinde çağdaş bir eğitim sisteminin temelleri atılmaya başlanmıştı[466].

Osmanlı devlet adamları, eğitim alanında yapılan yenilikleri, merkezî otoritenin disiplinini, yenilenen maarif teşkilatını ve kurumlarını sadece İstanbul'da değil tüm vilayetlerde yaygınlaştırmak ve devletin en uzak köşelerine kadar götürmek istemişlerdir. Vilayetlerde maarif idarelerinin kurulmaya başlaması ile eğitim ülkenin tüm vilayetlerine hızlı bir şekilde yayılmaya başlamıştır[467]. Vilayetlerde mali sorunlar, mektep binası, muallim, talebe vb.sorunlar ile karşı karşıya kalınmış ise de bu durum vilayetlerde modern eğitim kurumlarının açılışını engellememiştir.

Modern anlamda mekteplerin açıldığı, eğitimin teşkilat yapısıyla birlikte yeniden şekillendiği yerlerden biri de Kayseri sancağıdır. Kayseri, tarih boyunca eğitim alanında önemli şehirlerden biri olmuş ve devrin önemli medreseleri bu şehirde açılmıştı. Tanzimat Dönemi'ne gelindiğinde ise Kayseri'de başlayan okullaşma oranı, I. Meşrutiyet'in ilanından sonra hızla artmıştır[468].

---

[461]Yahya Akyüz, Türk Eğitim Tarihi, (Başlangıçtan 1988'e), AÜ Eğitim Bilimleri Yayınları, Ankara, 1989, s.55.
[462]Hasan Ali Koçer, Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923) MEB Yayınları, İstanbul 1992, s.1-9.
[463] Bayram Kodaman, Abdulhamid Devri Eğitim Sistemi, TTK Yayınları, Ankara 1999, s.X-4.
[464] Koçer, age., s.48, s.159.
[465] Selçuk Akşin Somel, Osmanlı'da Eğitimin Modernleşmesi (1839-1908). İslamlaşma, otokrasi ve Didiplin, (çev.Osman Yener), İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s.77-100; Kodaman, age., s.57-145; Akyüz Eğitim…s. 177-187.
[466] Yahya Akyüz, Tanzimat Döneminde Eğitim Biliminde ve Öğretim Yöntemlerinde Gelişmeler, Tanzimat'ın 150. Yıldönümü Uluslar arası Sempozyum, Ankara, 31 Ekim-3 Kasım 1989, TTK Yayınları, Ankara 1994, s.500-501; Mehmet Süme, XIX. Yüzyılda Orta Anadolu'da Bir Osmanlı Kazası Develi, Akademisyen Kitapevi, Ankara 2018, s.106.
[467] İhsan Tekeli ve Selim İlkin, Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü, TTK Yayınları Ankara, 1993, s.75-76.
[468] Neslihan Altuncuoğlu, Modern Kayseri'nin Mimarlarından Vali Ahmet Muammer Bey (1874-1928), Kayseri Valiliği Yayınları, Kayseri 2009., s.53.

Modern Eğitime Giriş

19. Asır başlarına kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun muhtelif birimlerinde olduğu gibi Kayseri'de de medrese devri eğitim ve öğretimi uygulanıyordu.

17. Yüzyıldan 19. Yüzyıla kadar Avrupa devletlerinin üstünlüğünü yalnız askeri sahada gören ve mesafeyi kapatmak için askeri müesseseleri batı ilim, teknik ve eğitim tarzına göre ıslah etmeyi yeterli bulan Osmanlı devlet adamları, II. Mahmut ve Tanzimat devirlerinde, Batının her alanda kesin üstünlüğünü kabul ederek devletin bütün müesseselerinde İslahat yapmak ihtiyacını hissetmişlerdir. Ne var ki ilk önce İslahatın veya yeniliğin hangi alanlarda yapılması gerektiği hususunda bir plan-program ve düşünceye sahip değildirler. Fakat devletin yaşaması için ıslahat yapılmasının gerekli olduğu fikri, az da olsa bazı aydınlar ve devlet adamlarınca benimsenmişti. Bu da önemli bir adım olmuştur.

Osmanlı Devleti'nde Batılılaşma ve yenilik hareketleri daha ziyade askeri, siyasi, idari ve bir dereceye kadar da içtimai alanlarda yani, padişah ve sadrazamların doğrudan doğruya yetkisi ve denetimi altında bulunan müesseselerde başlatılmış ve devam ettirilmiştir. Çünkü söz konusu müesseselerdeki yenilikler gerek muhafazakârların gerek halkın dikkatini çekmediği gibi onların düşünce ve anlayışlarına ters düşmüyordu.

Hatta uzun zaman ıslahatçılar, ulema ve onun kontrolü altında bulunan halkın tepkisine yol açacak kültür, eğitim, hukuk ve diğer sosyal müesseselerde değişiklik ve yenilik yaparak köklü tedbirler almaya teşebbüs etmediler. Bu yüzden modern eğitim ve öğretim alanında XIX. Yüzyılın ikinci yarısına kadar ciddi hiç bir yenilik hareketine girişilmemiştir.

Eğitim-öğretim alanında yapılacak yeniliklere en büyük engel, şüphesiz asıl özelliğini kaybeden medreselerdi. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan Tanzimat'ın ilanına kadar memleketin eğitim-öğretim ve adalet hayatına doğrudan doğruya; idaresine de kısmen hakim olan medreselerin devletin istediği sivil, askeri, adli memur ve idarecileri yetiştirmek suretiyle faydalı işler gördüğü muhakkaktır. Fakat medreselerin sonları her türlü ve ileri düşünceye engel olan yuvalar haline geldikleri de bir gerçektir.

Medrese çevrelerinin muhalefetine rağmen ilim ve teknikle mücehhez Avrupa devletlerinin kuvvetlenmesi karşısında endişe ve telaşa dönen ıslahat taraftarları, devlet adamlarının gayretiyle 1727'de İstanbul'da ilk matbaa kuruldu. 1773'de Mühendishane-i Bahre-i Hümayun, 1786'da yeniçeri ocağı kaldırıldığı gibi 1827'de Mekteb-i Harbiye tesis edildi.

1830'dan sonra ikinci Mahmut'un açmış olduğu reform dönemi, kendisinden öncekilere kıyas edilirse, daha şuurlu, şümulü ve nispeten cesaretli olduğu görülür. Ayrıca Osmanlı toplumunda ilk derin zıtlıkların, muhafazakâr ilerici çekişmelerinin müesseselerde ortaya çıkması ve Osmanlı devletini Tanzimat'ın ilanına kadar götürmesi bakımından büyük bir önem taşımaktadır.

İkinci Mahmut Batı teknik, ilim ve düşüncesinin ancak maarif ve hukuk yoluyla Osmanlı Devleti'ne girebileceğine inandığı ve değerini kavramış olduğundan hızla işe koyuldu. Eğitim medresenin tekelinden kurtarılarak devletin denetimi altına alınmasına çalışılmıştır. Nitekim "Meclis-i Umur-u Nafia"nın 1838'de hazırlamış olduğu maarifle ilgili rapor ve arkasından yeni mekteplerin açılması, medrese dışında modern örneklerdir. Bu bakımdan Osmanlı İmparatorluğu'nda modern eğitim alanında teşkilatlanma "Melis-i Umur-u Nafia" içinde olmuştur. Aynı zamanda 1838'de maarif hakkında rapor hazırlayan komisyonla da, merkezi teşkilatın kuruluşuna doğru bir adım atılmıştır. Başka bir deyişle medrese dışında, maarif işleriyle uğraşan bir kurumu ortaya çıkarma hazırlıkları başlamıştır. (Meclis-i Umur-u Nafia)nın 1838 tarihinde "Umur-u Marif-e mütaallik" işler hakkında hazırladığı layiha, her ne kadar çağdaş eğitim sistemini önermiyorsa da bazı yenilikler taşıdığı muhakkaktır.

Teşkilat ve düşüne yönünden getirilen bu yenilikler üzerine II. Mahmut İmamzade Esat Efendiyi Anadolu payesiyle Mekatib-i Rüştiye Nazırlığı'na tayin etti. Baş Kâtipliği'ne de Mehmet Latif Efendi adında biri getirildi. 1838'de irade ile kurulan "Mekteb_i Rüştiye

Nezareti" ile geleneksel Osmanlı Eğitim ve Öğretim sisteminde bir çatlama meydana gelmiştir. Bu çatlama Tanzimat döneminde iyice büyüyerek Osmanlı eğitimine dünya görüşüyle, eğitim anlayış ve metotlarıyla birbirine tamamen zıt ve düşman iki kutbun doğmasına yol açtı. Neticede her alanda olduğu gibi, maarif alanında da "ikilik" (eski-yeni, medrese, mektep, dini-laik-ulema-Aydın, Batı-Doğu, Şeriat-Hukuk, Dünyevi-Dini Bilgiler..." girerek ve Cumhuriyet devrine kadar sürecektir.

Modern Eğitimde Zıtlıklar

1839-1918 yılları içine alan Tanzimat (okul) devrinde Türk Eğitim Tarihi'nde yeni yeni, kıpırdanmalar başlamıştır. 1839'larda Osmanlı İmparatorluğu'nda eğitim müesseselerinin genel durumunu şöylece özetlemek mümkündür:

A-Müslümanlara ait okullar (Sıbyan mektepleri, medreseler, çeşitli askeri okullar, enderun vb..)

B-Gayri Müslimlere ait okullar (Bulgar, Rum, Ermeni, Yahudi, Sırp gibi çeşitli cemaatlerin okulları)

Bütün bu okullar birbirinden metot, felsefe ve dini-siyasi inanç yönünden ayrı idiler. Dolayısıyla Osmanlı toplumunda birleştirici olmaktan çok, parçalayıcı unsurlar olarak varlıklarını sürdürüyorlardı. Kısaca eğitim sisteminde ve müesseselerinde herhangi bir bütünlük söz konusu değildi.

Yanlış bir uygulama sonucu, azınlık kendi cemaat kulları ile kaynaşmalarına imkan verilirken, Türk toplumu medrese, mektep ikiliği ve rekabetiyle ağır yaralar aldı. Bu ikilik Türk aydınlarının ve devlet adamlarının medrese ve mektep zihniyeti etrafında ikiye bölerek, birbiriyle amansız bir mücadeleye sevk etmiştir. Bu mücadele zamanla siyasi bir görünüme büründüğünden İmparatorluğu zaafa uğratmıştır. Zira her iki zihniyette İmparatorluğu ve maarif sistemini modernleştirecek ilmi ve kültürel temellerden yoksundu. Medrese kendi kabuğuna çekilmiş, mektep ise taklitçilikten bir adım öteye gidememiştir. Dolayısıyla yeni bir gerçek eğitim sistemi vücuda getirilememiştir. Bu dönemde medrese dejeneredir. Mektep şuursuz ve hedefsizdir.

Tanzimat döneminde devlet tercihini "okul" lehinde yaptığı için "yeni bir Osmanlı toplumu" meydana getirme görevi de okullara verilmiştir. Ancak, bu yeni okullara Türk öğrenciler gittiği için, istenilen siyasi hedefe varılmamıştır. Belki bir dereceye kadar Türk çocukları "Osmanlılaştırılmış" veya "Avrupalılaştırılmıştır".

Türk çocuklarına bu eğitim uygulanırken, diğer gayrimüslim cemaatler kendi milli okullarını kurarak ve çoğaltarak yine kendi çocuklarına milli bir eğitim ve öğretim veriyorlardı. Ayrıca bu devirde yabancılar da imparatorluk da çeşitli maksatlarla okullar kurmak hakkı elde edilince, pek çok yabanı okullar açılmaya başlanmıştı. Bunlara bir de özel okullar eklenince Osmanlı eğitim sistemi, tamamen parçalanmış bir manzara arz eder bir hale gelmiştir.

1876'dan sonra Osmanlı eğitiminde bir denge kurmak gayretleri görülür. Bu dönemde devlet imkânlarıyla önemli illerde "vilayet matbaaları" kurulmuş ve matbaalarda "vilayet gazeteleri" çıkarılarak bir kültür-eğitim politikası uygulanarak, çeşitli eğitim müesseseleri arasında dengeye dayanan bir siyaset güdüldüğü açıkça görülmektedir.

Denebilir ki modern eğitimin ilk adımları bu dönemlerde atıldı. Yeni yeni okullara devletçe mali yardım, eğitim giderleri için vergi yolu ile kaynak temini, okul yapmak, öğretmen yetiştirmek, devletçe öğretmen tayini, maarif merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması, darülfünunun açılması ve ayrıca bütün bunların Türklerin çoğunlukta olduğu yerlere, özellikle Anadolu'ya yönelik olması eğitimdeki şuurlanmanın belirtileri olarak kabul edilebilir. Öte taraftan azınlık okulları ve yabancı okullar az-çok kontrol altına alınmıştır. Bu okullara Türk öğretmenler tayin edilmiş fakat öncelerden verilen haklar yüzünden bu okulların zararlı faaliyetlerinin gönüne geçilememiştir.

Tanzimat döneminde bir türlü İstanbul dışına götürülemeyen maarif hizmetleri, ancak

1878'den itibaren imparatorluğun her köşesine devlet eliyle götürülmeye başlanmıştır. Vilayetleri özellikle Türklerin çoğunlukta olduğu Anadolu'ya modern eğitim ve öğretimi yaymanın bir zaruret haline geldiği ve imparatorluğun yaşamasının bu teşebbüslere bağlı olduğu görüşü benimsenmişti. Vilayetler hakkında ıslahat raporlarında maarife geniş yer verilmesi, valiliklere gönderilen emirlerde; Maarifle ilgili hususların çokluğu, bu devirlerde taşra eğitim ve öğretimi ile ne kadar ilgilenildiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Diğer önemli bir yenilikte 21 Ocak 1871'de yayımlanan İdare-i Umumuye-i Vilayet Nizamnamesinin 25. ve 26. maddelerindeki Vilayetlerdeki maarif müdürlerinin görev ve yetkilerinin açıklanmasıdır. 1882 (25 Recep 1299) tarihli resmi ilanla hükümet maarif müdürlüklerine gereken önemi vermiştir. Ancak 1882'den sonra her vilayet merkezine ihtiyaç duyuldukça Maarif Müdürü verilmiştir. 1891 yılına kadar pek çok vilayet merkezine ihtiyaç duyuldukça Maarif müdürlüğüne kavuşmuştur. Bu durum 1898 yılına kadar sürmüş, Hicaz hariç bütün vilayetler maarif idaresine kavuşmuştur.

1892'DE MAARİF MÜDÜRÜ BULUNAN VİLAYETLER

1.Basra	8. Ankara	15. Erzurum	22. Kosova
2.Bağdat	9.Aydın	16.Mamure Tü'laziz	23. Vanya
3. Halep	10. Adana	17.Van	24. İşkodra
4.Suriye	11.Sivas	18.Trabzon	25. Manastır
5.Beyrut	12.Kastamonu	19.Rodos	
6.Bursa	13.Diyarbakır	20.Edirne	
7. Konya	14.Bitlis	21. Selanik	(1310 tarihli devlet Salnamesi)

Eğitim öğretim alanında girişilen yeni hamlelerle ortaya konulan tablo şuydu:

1. Modern eğitim sistemi, medrese eğitimi aleyhine genişledi.
2. Talim, Terbiye ve tedris denilince, modern eğitim anlaşılmaya başladı.
3. Eğitim ve öğretim dini alandan, dünyevi alana kaydırıldı.
4. Eğitim politikası, plan ve programlan devlet tarafından yazılı olarak tespit edildi.
5. Kanunların tatbiki için maarif teşkilatı düzenlendi ve genişledi.
6. Okulların yapısını ve bu hususta her türlü reform hareketinin yapılması hükümetin yetkisine bırakıldı.
7. Eğitimde İkilik kanunen tescil edilerek medrese ve modern eğitim sahaları birbirinden tamamen ayrıldı.

İşte bu yeni görüş ve anlayış her gün gelişerek imparatorluğun her tarafına yayılmaya başladı. Hızla kurulan Vilayet teşkilatlarında yeni usulle okullar açılmaya başladı. Bir yönden Türk okulları açılırken, bir yandan da yabancıların ve azınlıkların okul açma gayretleri ilgi çekiciydi[469].

İdadilerin Açılması

1869'a kadar İmparatorlukta Rüştiyelerin sayısı oldukça artmış. İstanbul'da pek çok meslek okulu ve yüksekokul açılmıştı. Buna rağmen ne vilayetlerde rüştiye üstüne bir okul, ne de İstanbul'da yüksekokullara öğrenci yetiştirecek (Rüştiye dışında) bir okul vardı. Sadece 1868'de İstanbul'da Galatasaray Sultanisi açılabilmiş ise de, vilayetler bu gibi kuruluşlardan tamamıyla mahrum kalmışlardır. Dolayısıyla İdadi okulların kurulması ve açılması hem öğretim, hem de siyaset bakımından zaruret haline gelmiş idi. 1869 Nizamnamesinde İdadi

[469] Tarih içinde Trabzon Lisesi-Hüseyin Albayrak

Okullarına yer verilmiş ve bunlarla ilgili hususlar aşağıdaki maddelerde tespit edilmiştir[470].

1. İdadi okulları, rüştiyelerden mezun olan Müslim ve gayri-müslüm çocukların bir arada öğretim yaptıkları yerdir.
2. 1000 haneden fazla ve bulundukları yerin önemine göre seçilecek her kasabada birer idadi okulu yapılacaktır.
3. İdadilerin yapım masrafları öğretmen ve hademe maaşları ve diğer giderleri Vilayet Maarif İdaresi sandığından karşılanacaktır.
4. Her İdadinin muavinleriyle beraber altı öğretmeni bulunacaktır.
5. Her idadinin yıllık tahsilâtı, personel giderleriyle birlikte 80.000 kuruş olacaktır.
6. İdadilerin öğretim süresi 3 yıl olup, şu dersler okutulacaktır.

1.Türkçe kitabet ve inşaat	6.Coğrafya	11.Handese ve ilm-i Mesaha
2.Fransızca	7.Tarih-i Ummi	12.Hikmet-i Terbiye
3.Kavanın-i Osmaniye	8.İlmi mevlale	13. Kimya
4. Mantık	9. Cebir	14. Resim
5.İlm-i Servet-i Millet	l0.Hesap ve defter tutma	

Maarif Nizamnamesinde hemen açılmaları öngörülen İdadiler 1873 tarihine kadar açılmamıştır. 1872 tarihinde Maarif Nazırı Sadrazama bir teskere yollayarak idadilerin bir an önce açılmalarının gerektiğini gerekçeleriyle belirtmiş ve tezkerenin sonuna da şu maddeleri eklemiştir[471]:

1. İstanbul'da Darülmaarif binasının Nümune-i İdadiye çevrilmesi
2. İdadilerin icabına göre İngilizce, Fransızca ve Almanca derslerinin okutulması
3. İdadilere öğretmen yetiştirmek için Darül-Mualiminde İdadi şubesinin açılması ve mezunlarının rüştiye öğretmenlerinden 200 kuruş fazla verilmesi
4. İdadilerde, derslerin önemine göre öğretim kadrosunun hiç olmazsa 10 kişilik olması ve gerekirse bir müdürle iki hademe tayin edilmesi, gibi tekliflerden ibaretti.

Bu teklifler uygun karşılanmış olacak ki, kısa bir müddet sonra yani 1873 tarihinde Darü'l Maarif İdadiye çevrilmiş ve böylece ilk mülki İdadi İstanbul'da açılmıştır. Vilayetlerde ise ilk defa Mora Yenişehir'inde 1875'de açılmıştır[472].

İlk İdadiler'de okutulan dersler şunlardır:

Mekaatib-iİdadiye'nin umum dersleri[473].

1) Kavaid-i Osmaniye 2) Arabi, 3) Farisi, 4) Kıraat ve Kitabe-i Türk, 5)Tarihi Umumiye-i Osmani, 6) Mükemmel Hesap, 7) Cebir-i ali, 8) Coğrafya-yı Umumiye-i Osmani, 9) Jimnastik (bazı yerlerde), 10) Mükemmel Hendese, 11) Müsellesat, 12) Resim ve Tarama, 13) Fransızca, 14) Almanca, 15) İngilizce

1869 Nizamnamesinin İdadi programlarında gösterilen 'Mantık, İlm-i mevalid, İlm-i Servet, Hikmet-i terbiye ve Kimya' derslerinin çıkarılıp yerlerine Arapça, Farsça, İngilizce, Almanca, Jimnastik ve Müsellesat (Trigonometri) derslerinin konduğunu görüyoruz.

Öğrenilmesi güç yabancı programın doldurulması, İdadi öğrenimi için geriye atılmış bir adım olarak kabul edilebilir.

İdadilerin öneminin anlaşılmasına rağmen, hemen açılmaları yoluna gidilmemiştir.

---

[470] Mahmut Cevat-Maarif-i Ummiye Nezareti Tarihçe-i Teşkilat ve İcraat- "İstanbul-1338 S.478"
[471] Başbakanlık Arşivi, Yıldız kısım 18 No 553/475, Zarf 37 Sene 6 Kanunievvel-1289
[472] Faik Reşit Unat-Aynı eser S. 45.
[473] Başbakanlık arşivi, Yıldız kısım 18 No 553/474 Zarf-93 Karton 37, Sene 9 Recep 1290

Bunda Osmanlı-Rus Savaşı'nın tesiri olduğu gibi, en büyük sebep ise parasızlıktı. Çünkü İdadiler gerek daimi giderleri, gerekse tesis ve yapım masrafları bakımından çok miktarda paraya ihtiyaç gösteriyordu.

Fakat Sadr-ı Azam Sait Paşa buna çare bulmak üzere evvelce İlköğretim için kabul edilen vergiyi kaldırmış, bunun yerine 1300 mali yılından itibaren İdadiler için yeni vergi ihdas etmişti. Bu şekilde sağlanan mali kaynaktan İdadilerin masraflarına da karşılık bulunmuş olundu. Bunun sonucu olarak Vilayetlerde İdadilerin açılmasına girişildi. Nitekim ilk hamlede 1885 (1302) yılında Bursa, Edirne, Yanya, Çanakkale'de birer İdadi açılmıştır. Aynı yıllarda İzmir, Selanik, Halep, Rodos, Konya, Priştine, Serfice, Gümülcine, Manisa, Adana, Halep, Kudüs, Maraş, Kırşehir, Çankırı, Teke, Bitlis, Muş, Kastamonu, İzmit ve Sivas şehirlerinde idadi okullarının açılmasına karar verilmiş ve yapılmalarına başlanmıştır[474].

İdadilerde Plân ve Program

Bu tarihlerde idadilere o kadar önem verilmiştir ki, binaların mimarı tarzı üzerinde bile titizlikle durulmuştur. İdadi binalarının milli mimariye uygun yapılması arzu edilmiş ise de planlarını yapacak kabiliyetli mimarların yokluğu ve hal-i hazır Osmanlı mimarisinin de milli olmaktan çok uzak olduğu düşüncesiyle bundan vazgeçilmiştir. Bunun üzerine, okulların resim ve planları Paris'ten getirilerek vilayetlere gönderilmiş ve İdadiler Fransız okulları tarzında inşa edilmiştir[475].

1887 yılında (16 Mart 1304) toplanan maarif komisyonunda İdadiler üç yıldan dört yıla çıkarılmıştır[476]. Böylece taşra İdadileri Sultani seviyesine çıkarılmış oldu. Yine taşrada gündüzü (Nehari) olarak açılmış İdadilerin zamanla leyliye (yatılıya) dönüştürülmesi de kararlaştırılarak hemen uygulanmasına geçilmiştir.

İdadiler açılmaya başladıkları tarihten itibaren sekiz veya dokuz yıl sonra genel bir değerlendirmesini 1310 (1892) yılında yayınlanan resmi bir hükümet tebliğinden öğreniyoruz. Orijinalliği bakımından tebliği aynen alıyoruz:

Cümlenin malumu olduğu üzere hisse-i ianenin vaz'ını müteakip bairade-i seniyye Maarif Nezaketince ittihaz olunan karara tevfikah taşralarda muhtelif mekatip-i midadile tesisatına başlanmış ve yebniyesi ikmal ile küşad olunanlardan başka ifade-i vakit edilmemek (vakit kaybetmemek) ve bir taraftan binaları yapıldıkça nakl olunmak üzere icar suretiyle dedarik olunan mahallerde dahi hayli mekteb açılmış idi ki, içinde bulunduğumuz işbe sene-i tedrisiye iptidasına kadar Rumeli, Anadolu ve Arabistan vilayet ve evliye merkezlerinde heyeti idaare ve talimiyesi müdvim ve tedrisatı havi 34 İdadi mektebi bulunuyordu. Bunlar iptidaları nehari halinde olarak açılmış ve sonraları taahhuk eden lüzum üzerine Rumeli'de Selanik, Manastır, Yanya ve Anadolu'da İzmir, Beyrut ve Şam İdadileri leyliye tahvil olunmuş taşra mekatib-i leyli iki kısma ve vilayetin ehemmiyeti haliye ve maliyesine göre mekhatibi leyliyenin dâhili talebesi 50, 75, 100 ve 150 olmak üzere dört dereceye taksim olunmuş ve sancak mektepleri vilayet mekatib-i leyliyesinin son iki sınıf-ı ailesine mahreç olarak nehari halinde bilibka bundan evvel leyli halinde idare olunanlarla beraber şimdilik 18 vilayet merkezleri mekabinin leyli olarak meceddeten ve ibkaen teşkil ve küşadına ve derecat-ı erbaa rnekatibi dâhili talebesinin aded-i mürettebinin nısfı raddesine tecavüz etmemek ve talimatın zeylinde gösterdiği veçhile senelere münkasimen ve şeriat-i mahsusasına tevfikan alınmak üzere dâhil-i vilayatta bilcümle kazalar sunuf-u ahalisi fukara evladından meccanen talebe ahzine ve tertib olunan yeni program mucidine nehari idadiler yedi sınıf itibar edilmekle ve her ikisinde tedrisat-ı rüştiye dahi dâhil bulunmakla cesamet ve ehemmiyetli derkan olan Edirne, Selanik, İzmir'den maada bulunan ve bu defa müceddeten açılacak olan

[474] Sait Paşa-Hatıratı Cilt 2, S. 156
[475] Sait Paşa-Hatıratı C. 1.5 157
[476] Başbakanlık Arşivi, Yıldız Kısım 22, No 462 Zarf 153 Karton 66.

vilayet ve liv merkezlerinde kadimen mevcut rüştiye mekteplerinin mukeddema şerefsadır olan irade-i seniyyeye tevfikan idadiye ile birleştirerek muallimin ve talebesinin anlara nakil ve kalbine ve işbu terti-i ceddidin bu sene-i kedrisiyeden itibaren mevki-i icraya vaz'ına ve teferruatına dair ol babta vuku bulan arz ve istizan üzerine irade-i seniyye-i hazret-i padişahı şeref müteallik buyurularak Nezaretçe mantuk-u münifine tevfiken icabı ve vilayet-ı azam hazratıyla maarif müdürlüklerine tebligat-ı lazime ifa olunmuş, bu sırada Musul, Bağdat, Basra hıtta-ı Irkiye hakkında icabat-ı mahalliye göre maarifçe ayrıca ıslahat-ı muk-teziye ifa ve Anadolu vilayet-i şahanesinden hisse-i ianeleri leyli mekteb teşkiline ve Van ve Bitlis vilayetinden Erzurum leyli mektebine ve Mamüra-tülaziz vilayetinden dahi Diyarbekir mektebine münasip miktar talebinin meccanen gönderilmesi kararlaştırılarak o vilayetlerde bulunan mekabid-i İdadiye yeni programlan beş sınıf üzerine nehari halinde ibka edilmiştir.

Anlaşıldığı gibi taşra idadileri, beş ve yedi yıllık olmak üzere ikiye ayrılmışlardır. Böyle bir ayırıma yine mali imkânsızlıklar yüzünden gidilmiştir. Zira her vilayet ve sancakta yedi yıllık leyli idadiler açılmaya her şeyden önce devrin maarif bütçesi yeterli değildi. Bundan ötürü sancaklarda ve maarif geliri az olan vilayetlerde beş yıllık nehari açılması uygun görülmüştür. Her iki tip İdadi de rüştiye sınıflarını içine alıyordu. Leyli İdadilere ücretsiz öğrenci alındığı gibi ücretli öğrenci de kabul ediliyordu[477].

İdadiler hakkında tamamlayıcı bir fikir edinilmesi bakımından 1310 (1892) yılında hazırlanan talimatnamede öğrencilerle ilgili kısımlarda da şöyle deniliyordu.

İdadilere Giriş Şartları:

1) "Yedi senelik mekatib-i İdadiyenin ilk üç sene ile bazı yerlerde bulunan şubeler rüşdi ve diğer senesi idadi derecesidir. Mekatib-i iptidaiden musaddak (onaylanmış) şahadetnamelerle müracat edenler, bilatihan birinci ve makatib-i rüştiye İdadilerinin kısm-ı rüştiyelerinden şahadetnameyi haiz olanlar, keza bila imtihan dördüncü seneye kayıt ve kabul olunur."

"Beş senelik mekatib-i İdadiyenin kezalık ilk üç senesi rüşdi derecesinde olup, diğer iki senesi İdadi ise bu nevi mekteplerde beşinci sene tahsilatını ikmal edenlere kaydedilecek ve ancak yedi senelik İdadilerin yedinci ve Dersaadet İdadilerinin dördüncü senelerinden neş'et edenlere tam idadi şahadetnamesi kılınacaktır.

"Beş senelik İdadileri ikmal edenler, aldıkları şahadetnameleri ibraz ettikleri halde yedi senelik İdadilerin altınca ve Dersaadet İdadilerinin üçüncü senelerine ve yedi senelik idadi şahadetnamesini haiz olanlar nizamat-ı mahusasına tevfikan evkat-ı muayyenesinde Dersaadet mekatib-i aliyesine kabul olunurlar. Suret-i hususiyede tahsil edenler bilimtihan müstehak oldukları sınıflara alelusul alınırlar."

2) Okula girmek isteyenlerin sağlık raporu, aşı kâğıdı, Osmanlı teskeresi, daha evvel bitirdikleri okulun diplomasını getirmeleri ve 15 yaşını geçmemiş olmaları gerekir.

3) Maarif vergisi veren ecnebilerin çocukları İdadilere kabul olunur.

4) Ücretsiz alınacak yatılı talebenin miktarı, toplam yatılı talebenin 1/3'ünü geçemez. Fazla sayıda ücretli yatılı talebe alınması, okul binasının kapasitesine bağlıdır. Gündüz talebe sayısı sınırlı değildir.

5) Okul ücreti 12 Osmanlı lirası olup, üç taksitte ödenir. Öğle yemeğini okulda yemek isteyen gündüzlü talebeden ayda 50 kuruş alınır.

6) Ücretsiz alınacak talebenin fakir, kimsesiz ve terbiyeli olması şarttır. Fazla müracaattı eden olursa aralarında müsabaka imtihanı yapılır. Her kaza, verdiği maarif vergisi nisbetinde ücretli talebe kontenjanından faydalanır.

Mükâfat ve Cezalar:

1) Okula devam eden, çalışkan ve terbiyeli olan talebeye 'Aferin', Tahsin' ve İmtiyaz' adıyla üç türlü mükâfat verilir. Beş imtiyaz alana bir kitap hediye edilir.

---

[477] Doç. Dr. Bayram Kodaman-Abdulhamit Devri Eğitim Sistemi S. 194

2) Cezalar: 'Tenbih', 'Tekdir', 'Nişane-i tevbih', 'İzinsizlik', Tekdir-i aleni', İhrac-ı muvafakat' ve İhrac-ı kati'dir.

İmtihanlar:

1) Sene içinde üç ay ara ile iki yazılı imtihan ve sene sonunda genel imtihanlar yapılır.

Notlar: 9-10 aliyyül'1-ala; 7- 8 ala; 6 karib-ı ala; 5 vasat; 4 karib-i vasat; 3 zayıf, 1-2 sıfır olarak kabul edilir.

İstanbul ve yedi yıllık taşra idadilerinin son sınıf talebelerinden imtihanda başarı gösteremeyenlere ikinci imtihan hakkı verilir. Bu imtihanda yalnız bir dersten beşten aşağı not alırsa, üçüncü bir hak daha kazanır.

128 maddelik bu talimatname, devri sonuna kadar vilayet ve sancak idadilerinde uygulanmıştır. İdadilerin bu şekilde düzenlenmesiyle, bunlara olan ilginin artmasıyla kontenjanda değişiklik yapılmıştır. Mesela, 120 kişilik olarak yapılan Erzurum İdadisinde talebe sayısı 400'e çıkmış ve diğer idadilerde de buna benzer önemli artışlar olmuştur. Bu arada yeni idadilerin açılmasına devam edilmiştir, 1905-1906 yılı istatistiklerine göre, Abdülhamid devri sonunda bütün imparatorlukta idadilerin durumu şöyledir[478]:

Resmi İdadiler

Bulunduğu Vilayet	İdadi Sayısı	Bulunduğu Vilayet	İdadi Sayısı
İstanbul	9	Sivas	3
Edirne	6	Trabzon	1
Erzurum	2	Trablusgarp	1
İşkodra	2	Kastamonu	4
Adana	1	Yemen	2
Ankara	5	Konya	5
Bağdat	1	Kosova	4
Aydın *	5	Mamuratülaziz	2
Beyrut	5	Manastır	4
Cezayir-i	3	Musul	S
Hicaz	1	Van	2
Halep	3	Yanya	4
Bursa *	5	Selanik *	3
Diyarbekir	2	KAYSERİ	1
Suriye	2	TOPLAM -	93

Müstakil Sancaklarda İdadiler:

Not: Kayseri 1867'den 1914 yılına kadar 47 yıl Ankara'ya bağlı bir sancak durumunda olduğu için Kayseri İdadisi Ankara'daki 5 İdadi sayısına dâhil edilmiştir.

Bulunduğu Yer	**İdadi Sayısı**	**Bulunduğu Yer**	**İdadi Sayısı**
İzmit	1	Kudüs	1
Çatalca	1	Çanakkale	1
Samsun	1	Zor	-

[478] 1328 (1912) Tarihli Devlet Salnamesi S/336-398

HUSUSİ İDADİLER

Bulunduğu Yer	İdadi Sayısı	Bulunduğu Yer	İdadi Sayısı
İstanbul	5	Beyrut (Kız)	1
İzmir	1	Şam	1
Manisa	1	Manastır (Kız-Erkek)	2

ASKESİ İDADİLER

Bulunduğu Yer	Talebe Sayısı	Bulunduğu Yer	Talebe Sayısı
Edime	234	Manastır	274
Erzurum	236	Bağdat	214
Erzincan	200		

Yukarıdaki tablolarda görüldüğü gibi, 1896'da 54 olan taşra İdadilerinin sayısı, 1906 yılında 84'e çıkmıştır. Böylece bütün imparatorlukta 93 resmi 11 hususi, 5'i de askeri olanların dışında, ne kadar öğrenci olduğunu kesin olarak söylemek güçtür. Fakat 1896'da 54 taşra İdadisinde 7664 öğrencinin bulunduğunu biliyoruz. Bu rakamları 1321 maarif salnamesinde verilen İdadi ve öğrenci sayısı ile karşılaştırırsak bir fikir edinebiliriz:

Taşradan	1896 yılında	54 İdadi	70644 Öğrenci
Taşrada	1901 yılında	68 İdadi	11.445 öğrenci
Taşrada	1906 yılında	93 İdadi	?
Bütün imparatorlukta	1906 yılında	109 İdadi	?

Bütün duruma göre, 1896-1901 arasında, yaklaşık olarak İdadi sayısında %25, talebe sayısında %49 oranında bir artış olmuştur. 1901-1906 tarihinde ise, taşra İdadi sayısı %36 oranında artmıştır. Bu oran bütün imparatorluk için %52 civarındadır. Bu verilere göre, öğrenci sayısında da önemli artış olduğunu tahmin etmek güç değildir. Dolayısıyla, 1909 yılına gelindiğinde, bütün İdadilerdeki öğrenci sayısının 20.000 civarında olduğunu söyleyebiliriz.

İdadi Programları

İdadiler, taşrada açılmaya başladıktan sonra, ders programları da ele alınmıştır, ancak köklü değişiklik yapılmamış, sadece İl, kelam ve muhtasar İlm-i Siyer-i Muhammediye gibi derslerin ilavesiyle dini bilgilere ağırlık verilmek istenmiştir. Devrin genel siyaseti ve anlayışı içinde böyle bir tutum tabi karşılanabilir. Bunun yanında fen derslerine de, 1869 Nizamnamesindeki ilk İdadiler için hazırlanan programlardan, daha fazla ağırlık verilmiştir.

1892'de 5 ve 7 yıllık İdadi programlarında esaslı bir ıslahat yapma ihtiyacı duyulmuştur. Bunun üzerine Maarif Nazırı Ahmet Zühtü Paşa başkanlığında bir komisyon kurularak bu işle görevlendirilmiştir. Komisyon, yazdığı bir mazbatada vazifesini şu şekilde belirtiyordu: Taşra mekatib-i İdadiyesi programlan ihtiyaç-ı hal ve zamana göre tadil ve ıslahı derece-i vücuda olduğundan bu madde-i mühimmen Komisyon-u aciznamizce ariz ve amik (enine boyuna) müzakere edilerek mekatib-i İdadiyenin teşkilinden masad-ı aslı bir taraftan mekatib-i aliye-i askeriye ve mülkiyeye girebilecek iktid- harı haiz talebe ve diğer cihetten memleketin muhtaç olduğu erbab-ı malumata mahreç hazırlamak kaziyye-i esasiye olduğundan mekatib-i mezkure bu maksada hizmet edebilecek surette tertib ve tanzimi

lazimeden olduğundan, rüşdi ve İdadi derslerin şamil olmak üzere tadilen tanzim kılınan ders cetveli komisyon azası tarafından mümzi olduğu halde merbutan takdim kılınmış olmakla[479]...

17 zilkade 1309
(1 Haziran 1308)

İmzalar:

	Aydın Maarif Müdürü
Mekteb-i Mülkiye Müdürü	Emrullah
Abdurrahman Şeref	Rumeli Maarif Müdür
Trabzon Maarif Müdürü	Mekatib-i İdadiye Md.

Ayrıca komisyonun çalışmaları sonunda hazırlanan kitabın başlangıcında, İdadiler hakkında verilen bilgileri önemli bulduğumuzdan aynen alıyoruz: Mekatib-i İdadiye meratib-i tahsil itibarıyla mekatib-i İptidadiye ile mekatib-i aliye beyninde haz-i mevki olup, iptidai derecesinde bulunan mekteplerde tahsil-i mebad-i malumat edenlerin, tevsü-i daire-i malumatına ve mektabi-i aliyeye müstaid talebe istihzarına hizmet eder. Tecari.-i vakaya müsteniden itihaz olunan kara-ı ahire nazaran mekatib-i İdadiye sınıf-ı adiyeye aliyeden ibaret olmak üzere iki sınıf itibar olunmuş ve vilayet-i şahane'nin mevaki-i mühimmesinde leyli olarak teşkil kılınan ve der dest teşkil bulunan mekatib-i İdadiyenin sunuf-u adiye ve aliyeye şamil olmak üzere müddet-i tedrisiyesi yedi seneye iblağ ve liva merkezlerine mahsul olan sunuf-u adiye ders cetvelleri bitemamiha müttehid bulunduğundan, ikinci sınıf idadilerinde ikmal-i malumat ile şahadetname alanlar mekatib-ayişeş girebilmek için iktisab-ı ehliyet eylemek veya tahsilin daha ileri derecesini görmek arzu ettikleri halde bilaimtihan sunuf-u iliyey girebilecekleri gibi, saye-i maarif vaye-i Hazreti Şehriyarinde birinci sınıf mekatibi İdadiye terti-bat-ı müttehize şakirdanın bir kısmı eccayey devam etmek isteyenler esbab-ı mükemmele-i teshiliye istihzar kılınmıştır, İş bu iki sınıf İdadi mekteblerinin ders cetvelleriyle müfredat programları..." hazırlanmıştır[480].

Bu bilgiler gösteriyor ki, Maarif Nezareti, Rüşti-ye-i İdadi ve yüksekokul dersleri arasında bir bağ kurmak ve aynı derecedeki okullara zamanın ihtiyacına göre müşterek programlar vermek istemektedir.

[479] Vilayet-i Şahanede bulunan Leyli ve Nehari Meka-tib-i İdadiye Mahsus Ders Programları, İstanbul 1310 (Milli Kütüphane,, 1968 A.604)

[480] Vilayet-i Şahanede, Leyli ve Nehari Meka-tib-i İdadiye Mahsus Ders Programları..

KAYSERİDE BULUNAN İDADİ'LER

Kayseri Mektebi İdadisi

Başlangıçta idadi şeklinde Kayseri'de eğitim hayatı içerisinde yerini almıştır. İdadi, kelime anlamı olarak hazırlamak, geliştirmek, manasına gelen Arapça "idadi" bir kelimedir.

19. yüzyılın başlarına kadar Osmanlı Devleti'nin diğer illerinde olduğu gibi Kayseri'de de medrese eğitimi uygulanmaktadır. 17. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar Avrupa'nın üstünlüğünü yalnız askeri sahada gören ve aradaki mesafeyi kapatmaya çalışırken askeri müesseseleri batı ilim teknik ve eğitim tarzına göre yeniden yapılandırmayı uygun gören Osmanlı Devleti, II. Mahmut ve Tanzimat döneminde batının her alanda üstünlüğünü kabul etmiş ve ıslahat yapma yolunu tercih etmiştir. Eğitim öğretim alanında yenilikler yapılmaya girişildiğinde, karşılaşılan en büyük engel asli özelliğini kaybeden medreselerden gelmiştir. Başlangıçta devletin ihtiyacına cevap vermesine rağmen daha sonraki yıllarda işlevini kaybedecektir. Maarif Nizamnamesiyle ülke genelinde idadiler açılmaya başlanmıştır. **Kayseri 1867'den 1914 yılına kadar Ankara'ya bağlı bir sancak olduğundan Kayseri'de açılan idadi, Ankara'da açılan idadilerin arasında gösterilmiştir.** Bu dönemde Kayseri'de bir adet Mekteb-i İdadi Mülkiyesi (Lise) bulunmaktadır[481]. Kayseri'de lise dengi okul olan o zamanlardaki ismi ile "Derece-i Ulâ Mekteb-i Mülkiye İdadisi" 1893 tarihinde Kapan Mahallesi'nde Seyfullah Efendi Konak'ında açılmıştır. Okulun ilk bölümü olan ortaokul kısmı yani Rüşdiye Kaptan-ı Derya Kayserili Ahmet Paşa tarafından 1870 yılında yaptırılmıştır. Bu bina bir ara lise haline de getirilmiştir. Bugünkü Kayseri Lisesinin birinci katı 1322 (1904) yılında tamamlanmıştır. Bu tarih Ahmed Remzi Dede'nin şiirleri ile tespit edilmiştir[482].. 1921 yılının Ağustos ayında Sakarya Savaşı esnasında her türlü ihtimali düşünen Ankara Hükümeti, bir yenilgi meydana geldiğinde Kayseri'ye çekilme kararı vermiştir. Kayseri Lisesi binası uygun görülmüş burada gerekli tedbirler alınarak, binanın içinde Büyük Millet Meclisi kürsüsü kurulmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisine ait oları matbaa makineleri de yola çıkarılmıştır. Halk da bulabildikleri araçlarla Çankırı ve Kayseri'ye doğru göç etmeye başlamıştır. Memleketin içinde bulunduğu bu acı tablo karşısında Kayserililer ve Kayseri Lisesi de boş durmuyordu.

Cemiyetler kuruluyor, mitingler düzenleniyor, herkes vatan uğruna ölme, şehitlik mertebesine ulaşma isteğini ifade ediyordu. Kayseri Lisesi'nin son sınıf öğrencileri de Sakarya Savaşı nedeniyle cepheye gitmiş, vatan uğuruna şehit olmuştur. Lisenin 1920-1921

[481] Mehmet Çayırdağ, Kayseri'de Sultan II. Abdülhamid Dönemi Bina ve Kitabeleri, I.Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri, (2000), s.45.
[482] Çayırdağ, Kayseri'de Sultan II. Abdülhamid Dönemi Bina ve Kitabeleri, s.57-58.

öğretim yılı mezuniyet defterine son sınıfların karşısına; "Lise son sınıf talebeleri Sakarya Savaşı için cepheye gidip hepsi cephede şehit düştüğünden hu öğretim yılında okulumuz mezun verememiştir." ibaresi yazılmıştır[483].

Kuruluş Yıllarında Kayseri (İdadisi) Lisesi'nde Öğrenci Ve Öğretmen Durumu

Maarif Salnamelerine göre Kayseri Lisesi'nde yıllara göre öğrenci mevcudu[484] aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. 1898-1902 tarihli arasında Kayseri İdadisi'ndeki Öğrenci Sayıları

Salname	Müslim	Gayri Müslim	Toplam
H. 1316/M. 1898-1899	75	3	78
H. 1317/M. 1899-1900	76	1	77
H.1318/M.1900-1901	85	2	87
H.1319/M.1901-1902	87	-	87

1311-1312 yılları arasında Kayseri de bir adet idadiden bahsedilmektedir. O da Kayseri Lisesi olsa gerek. Bu yıllarda okuyan öğrenci sayılarına baktığımızda; 1311-1312 sene-i dersiyesinde medru talebe: Müslim:55, gayrimüslim:3 ve toplam talebe ise: 58'dir. Aynı yıl eğitime 63 müslim öğrenci dâhil olacaktır. Mektebi terk eden öğlenciler ise 34 müslim öğrencilerden oluşmaktadır. Bu yılda mezun olan öğrenci yoktur. 1312-1313 sene-i dersiyesinde devreden öğrenci 84 müslim, 3 gayri müslim olmak üzere toplam 87 öğrencidir. Okulun 7 adet de memur ve muallimi vardır. Aynı eserde ise mektebin yapılış tarihi olarak 1311 yılı verilmektedir[485]. 1313-1314 (1895-1896) Öğretim yılında Kayseri Mekteb-i İdadisi'nde görev yapan ve okutulan dersler aşağıdaki tabloda verilmiştir[486].

Tablo 2. H.1313-1314/M.1895-1896 Öğretim Yılında Kayseri Mekteb-i İdadisi'nde Okutulan Dersler Öğretmenleri

Memuriyet	İsmi
Müdür	Memduh Bey
Fransızca Tarih Malumat-ı Fenniyye Muallimi	Memduh Bey
Hüsnü Hat Muallimi	Nazif Bey
Ulum-u Diniye ve Türkçe Muallimi	Ömer Lütfi Efendi
Garbi Farisi Türkçe ve Usul Defteri Muallimi	Ömer Fevzi Efendi

[483] Yusuf Özmerdivenli, Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli, Ankara, 1997, s.106.
[484] SNMÜ; H.1316/M.-1898-1899, s.851 H.1317/1899-1900, s.948, H.1318/M.1900, s. 1056-1057, H.1319/M.1901-1902, s.851.
[485] Maarif Nezareti idaresinde Bulunan Mekatih, Riişdiye, İdadiye, Aliye ile Mekatib-i Hususiye ve Ecnebiyenin ve Dersaadet de Tahriri İcra Kılman ve Taşra da Mevcud Bulunan Kütüphanelerin İslatistiki, Dar 'ül Hülafat-ı Âliye, H.1318/M.1900-1901, s.27.
[486] SNMU, H. 1316/M. 1898-1899, s. 851.

Coğrafya ve Hesab ve Cebir Muallimi	İnaniyâdi Efendi
Resim Muallimi	Ali Rıza Efendi
Türkçe Muallimi	Ömer Lütfi Efendi
Mübessir	Sıdkı Efendi

Tablo 3.H.1313-1314/M.1895-1896 Öğretim Yılında Kayseri Mekteb-i İdadisi'nde Öğrenci ve Hademe Sayıları

Öğrenci Sayıları			Hademe Sayısı
Müslim	Gayri Müslim	Yekun	
75	3	78	1

H.1314-1315/M.1896-1897 ders yılına gelindiğinde ise Kayseri Mekteb-i İdadisinde fazla bir değişiklik olmamıştır. Öğrenci sayısı sadece bundan önceki eğitim yılında 78 iken bu ders yılında 77'ye inmiş, mektepteki hademe sayısı da birden üçe çıkmıştır. Mektebin müdürlüğünü yapan Memduh Bey'in yerine Rasih Efendi gelmiştir[487].

Tablo 4. H.1314-1315/1896-1897 Öğretim Yılında Kayseri Mekteb-i İdadisi'nde Okutulan Dersler ve Öğretmenleri

Memuriyet	İsmi
Müdür ve Tarih ve Ma'lumât ve Fenniyye ve Fransızca Muallimi	Rasih Efendi
Garbi ve Ulum-u Diniye ve Hendese ve Türkçe Muallimi	Ömer Latif Efendi
Farisî, Garbi, Usul Defteri ve Türkçe Muallimi	Ömer Fevzi Efendi
Coğrafya, Hesab, Cebir Muallimi	İnaniyâdi Efendi
Resim ve Hüsn-ü Hat Muallimi	Ziya Efendi
Mübessir	Hafız Mehmet

Tablo 5. H. 1314-13 i5/M. 1896-1897 Öğretim Yılında Kayseri Mekteb-i idadisi'nde Öğrenci ve Hademe Sayıları

Öğrenci Sayıları			Hademe Sayısı
Müslim	Gayri Müslim	Yekûn	
76	1	77	3

Bundan önceki ders yılında öğrenci sayısı 78 iken bu ders yılında 77'ye inmiştir. Yine üç olan gayri müslim öğrenci sayısı da bire inmiştir. Mektebin hademe sayısına öğrenci sayısında bir artış olmamasına rağmen, üç olmuştur.

[487] SNMU, H.1317/M.1899-1900, s.948

H.l315-1316/M.l 897-1898 ders yılında Kayseri Mekteb-i îdadisi'nde derslerde ve öğretmenlerde fazlaca bir değişiklik olmamıştır. Resim ve Hüsnü hat muallimlerinin yerine Ziya Efendi atanmıştır[488]. Aşağıdaki tabloda bu değişiklikler sunulmuştur.

Tablo 6. H.1315-1316/M.1897-1898 Öğretim Yılında Kayseri Mekteb-i İdadisi'nde Okutulan Dersler ve Öğretmenleri

Memuriyet	İsmi
Müdür ve Tarih ve Ma'lumât ve Fenniyye ve Fransızca Muallimi	Rasih Efendi
Arabi ve Ulum-u Diniye ve Hendese ve Türkçe Muallimi	Ömer Lütfi Efendi
Farisî, Garbi, Usul Defteri ve Türkçe Muallimi	Ömer Fevzi Efendi
Coğrafya, Hesab, Cebir Muallimi	Inaniyâdi Efendi
Hüsn-ü Hat Muallimi	Nazif Efendi
Resim Muallimi	Rıza Efendi
Mübessir	Hafız Mehmet Efendi

H.1315-1316/M.T897-İ 898 ders yılında öğrenci sayısı 87, hademe sayısı 3 iken[489], H.1314-1315/M. 1896-1897 ders yılında öğrenci sayısı 77 olmuştur. Bir yıl sonra öğrenci sayısına 10 öğrenci daha eklenmiştir. Gayrimüslim öğrenci sayısında ciddi bir değişiklik olmamıştır. Bir önceki ders yılında bir olan gayrimüslim öğrenci sayısı iki olmuştur.

Tablo 7. 1315-1316/M.l897-1898 Öğretim Yılında Kayseri Mekteb-i İdadisi'nde Öğrenci ve Hademe Sayıları

Öğrenci Sayıları			Hademe Sayısı
Müslim	Gayri Müslim	Yekûn	
85	2	87	3

H.1316-1317/M.1898-1899 ders yılında Kayseri Mekteb-i idadisinde okutulan dersler, öğretmenler ve öğrenci sayıları aşağıdaki gibidir[490].

Tablo 8. H1316-1317/M.1898-1899 ders Yılında Kayseri Mekteb-i İdadisi'nde

[488] SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1056-1057
[489] SNMU, H.1318/M.1900-1901, s.1056-1057
[490] SNMU, H.1319/M.1901-1902, s. 378-379.

Okutulan Dersler ve Öğretmenleri

Memuriyet	İsmi
Müdür Fransızca, 'Alem-i Eşya, Hıfzı'l-Sıhha Ahlak ve usul Defteri Muallimi	Rasih Efendi
Türkçe, Hendese ve Tarih Muallimi	Fazıl Efendi
Garbi, Türkçe ve Fârisi Muallimi	Ömer Fevzi Efendi
Hesab, Cebir ve Coğrafya Muallimi	Înaniyâdi Efendi
Hüsn-ü Hat, Resim Muallimi	Ziya Efendi
Ulum-u Diniye Muallimi	
Mübessir	Hafız Mehmet

H.1315-1316/M.1897-1898 ders yılından farklı olarak H1316-1317/M. 1898-1899 ders yılında "Âiem-i Eşya, Hıfzıl- Sıhha, Ahlak ve Usul Defteri, Arabi ve Ulumu Diniye" gibi dersler eklenmiştir. Öğrenci sayısı yine 87'dir. Bir önceki ders yılında mektebde okuyan gayri müslim öğrenci sayısı ikiyken, bu ders yılında mektepte okuyan gayri müslim öğrenci yoktur. Rasih Efendi okul müdürlüğü görevine devam etmektedir. Ömer Lütfi Efendi'nin yerine Türkçe, Hendese ve Tarih Muallimliğine Fazıl Efendi gelmiştir. Diğer öğretmenler görevlerine devam etmektedirler.

Tablo.9. H-1306/M. 1888-1889 Öğretim Yılında Kayseri Mekteb-i İdadisi'nde Sınıf Geçme Defterinde Öğrencilerin Dersleri ve Notları[491]

Numara	Öğrencinin Adı Soyadı	Umumi Diniye	Arabi	Türkçe	Fransızca	Tarihi Umumi	Coğrafya	Hesab	Cebir-i Adi	Hendese	Usul Deneri	Malumat-ı Nafi	Riüsn-ii Hat	Resim	Ahlak Notu	Yekûn	Derecesi	Cinsi Mükafaat
18	Abdülsabir Efendi	10	10	10	10	10	10	10	10	9	10	10	9	9	10	127	1	11 adet kitap
20	Fazıl Efendi	6	7	7	4	5	8	8	6	4	9	6	10	10	10	90	5	2 adet kitap
21	Ahmet Efendi	7	6	8	3	8	9	9	8	4	9	8	10	7	9	96	4	-
26	Emin Efendi	7	5			8	9	7	2	8	5	6	8	8	8	81	6	-
30	Avni Efendi	10	10	10	6	10	10	10	10	10	10	10	9	8	10	12	2	2 adet kitap
35	Halis Efendi	9	7	6	10	10	10	9	8	2	9	8	8	8	10	109	3	1 adet kitap

1888-1889 ders yılında 18 numaralı Abdülsabir Efendi isimli öğrenci en yüksek not ortalamasını almıştır. Bu nedenle de kendisine 11 adet kitap ödül olarak verilmiştir.

[491] Özmerdivenli, Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli, s.153.

1916-1917 öğretim yılında Kayseri (Sultanisi) lisesi 9. sınıf (lise1.sınıf) öğrenciler listesi

Sıra No	Okul No	Adı
1.	72	Niğdelioğlu Hacı Ahmet Oğlu Mehmet Efendi
2.	82	Mehmet Efendi Oğlu Fahri Efendi
3.	83	Bakırcızade Abdulkadir Efendi Oğlu Osman Efendi
4.	88	Halil Efendizade Salih Efendi Oğlu Abdulkadir Efendi
5.	90	İmamzade Reşit Ağa Oğlu Yunus Efendi
6.	105	Nakipzade Sadık Efendi Oğlu Fahri Efendi
7.	150	Gevher Oğlu İbrahim Ağa Oğlu Hilmi Efendi
8.	162	Kadir Efendi Oğlu Cemal Efendi
9.	224	Cerrah Oğlu Hamdi Ağa Oğlu Mehmet Efendi
10.	243	Kocabeyzade Abdulkerim Ağa Oğlu Osman Efendi[492]

İdadi'nin ilk yıllarında öğrenci sayıları az olduğundan öğrenci isimlerinin sonuna Efendi sıfatı getirilerek belirtilirken 1888-1889 öğretim sınıf geçme defteri örneğinde olduğu gibi…

Daha sonraki yıllarda öğrenci sayıları arttığından aynı ismi taşıyan birden fazla öğrenci de olabildiğinden karışıklığı önlemek için baba adı ve lakaplar gibi özellikler de kullanılmaya başlanmıştır. 1916-1917 öğretim yılı 9. sınıf listesi örneğinde olduğu gibi.

[492] Özmerdivenli Yusuf , Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli. s.170.

Rumi Yılların Miladi Karşılıkları:

Rumi Yıl	Miladi Yıl	Rumi Yıl	Miladi Yıl
1305	1889	1323	1907
1306	1890	1324	1908
1307	1891	1325	1909
1308	1892	1326	1910
1309	1893	1327	1911
1310	1894	1328	1912
1311	1895	1329	1913
1312	1896	1330	1914
1313	1897	1331	1915
1314	1898	1332	1916
1315	1899	1333	1917
1316	1900	1334	1918
1317	1901	1335	1919
1318	1902	1336	1920
1319	1903	1337	1921
1320	1904	1338	1922
1321	1905	1339	1923
1322	1906	1340	1924

SULTANİLER

Rüştiye ile yükseköğrenim arasında bir okuldur. Vahdettin Engin'e göre[493] Osmanlı Devleti modern anlamda bir eğitim kurumu açmak istemiş, bu amaçla da 15 Mart 1867 tarihinde Sadrazam Ali ve Hariciye Nazırı Fuad Paşa Fransa'nın İstanbul Büyükelçisi ile görüşmelerde bulunmuşlar ve yapılan görüşmelerin sonucunda İstanbul'da Fransız eğitim sistemine göre tedrisat yapacak olan bir lisenin açılması konusunda anlaşmışlardır.

Bu görüşmeler sonucunda okulun açılması için ilk adımlar atılmıştır. Sultan Abdülaziz 1867 yılında Avrupa seyahatine çıkmış, döndüğünde ise eğitime önem verilmesi gerektiğini özellikle vurgulamıştır. Bunun sonucunda da Mekteb-i Sultani'nin açılışı hızlanmıştır.

Fransa, Osmanlı Hükümeti'nden Islahat Fermanı'nda belirtilen esasların uygulanmasını isteyecektir. Bu doğrultuda ıslahatların yapılmasını, bilhassa eğitim alanındaki ıslahatların bir an önce yapılmasını istemiştir. Öyle tavsiyelerde bulunulmuştur ki, bu tavsiyeler Osmanlı Hükümeti üzerinde kesin yapılması gereken şartlarmış gibi etki bırakmıştır[494]:

[493] Vahdettin Engin, Mekteb-i Sultani, Galatasaraylılar Derneği Yayınları, İstanbul, 2003, s.24.
[494] İlhan Sungu, "Galatasaray Lisesinin Kuruluşu", Belleten, C.VII, S.28, TTK Basımevi, Ankara, 1943, s.317. Bkz. Adnan

a. Hıristiyanlar tarafından açılacak okulların teşviki ve bu okullara yardım edilmesi,

b. Bazı vilayetlerde ortaöğretim kurumlarının açılması ve bu okullara Hıristiyan ailelerin çocuklarının da kabul edilmesi,

c. İbtidai için öğretmen yetiştirilmesi ve ilköğretimin yavaş yavaş ilerlemesi,

d. Fen, Tarih, İdare Usulü, Hukuk öğrenimi için Darülfünun ile yüksekokul tesisi buralarda hem Müslüman hem de Hıristiyan öğrencilerin bir arada öğrenim görmesi,

e. Değişik meslekler için kurumların açılması,

f. Kütüphanelerin açılması,

g. Kızların öğreniminin geliştirilmesi.

1914 yılına kadar sultanilerin son sınıfları hala açılmış değildi. Sultaniler yedi yıllık idadilerden bir yıl fazla öğrenim veriyordu. Fakat yedi yıllık İdadilerin diploması aynı Sultani diploma hakkını verdiğinden Sultani öğrenimi görenler son sınıfı okumadan ayrılıyorlardı. Alınan önlemler sonucunda Sultanilerin son sınıfı açıldı. Sorunu temelden halletmek için yedi yıllık İdadilerin hepsinin Sultaniye çevrilmesi kararlaştırıldı. Yedi yıllık İdadilerin Sultani haline dönüştürülmesi Şükrü Bey'in bakanlığı zamanında 1914 yılında gerçekleşti.

Mekatib-i Sultaniye Nizamnamesi sadece yedi yıllık İdadileri Sultaniye çevirmekle kalmadı ve uzun yıllar ortaöğretim sistemini oluşturan ortaöğretim yasası hükmünde bir nizamname olarak uygulandı[495].

Birinci Dünya Savaşı toplumu her alanda etkilediği gibi eğitim alanında da etkilemiştir. Savaş ortamında, bütün sosyal olgular gibi eğitimin de negatif tesir altında kalacağı bilinen bir gerçektir. Bu dönemin sonlarında ortaöğretim kurumlarında öğretmen açığı oluştu. Savaşta yaralanarak emekliye ayrılan emekli subayların, istemeleri ve fiziksel bir engelleri olmaması halinde diploma düzeylerine göre ilk veya orta dereceli okullarda görevlendirilebileceği kararlaştırıldı. Bu emekli subaylar, her yıl yaz tatilinde açılacak kurslarda meslek bilgilerini geliştireceklerdi[496]. Bu sayede savaşla birlikte meydana gelen öğretmen açığı kapatılacaktı.

H. 1316/M. 1898-1899 tarihli Maarif Salnamesi'nde Kayseri'de bir adet İdadi, üç adet İbtidai, Develi ilçesinde bir adet Rüşdiye ve bir adet de İbtidai bulunmaktadır[497].

Kayseri Mekteb-i İdadisi, ülke genelinde olduğu gibi Sultaniye dönüştürülmüş, aynı binada eğitim öğretime devam etmiş ve sonra Kayseri Lisesi adını almıştır.

Şişman, "Galatasaray Mekteb-i Sultanisi", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C.XIII, İstanbul, 1996, s.323-324.

[495] Mustafa Ergün, Sivil Eğitimin Batılılaşması, s.234-235

[496] Akyüz, Türk Eğitim Tarihi, s.269.

İDADİ'DE EĞİTİM VE ÖGRETİM FAALİYETLERİ

Ders Dağılım Cetvelleri ve Müfredat Programı:

İdadiler için düzenlenen ilk müfredat programı Saffet Paşa'nın zamanında hazırlanmış olan 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nde belirtilmiştir. Bu müfredat programı, zaman içerisinde önemli farklılıklar göstermeye başlamış, yeni dersler konulmuş, zaman içerisinde öneminin azaldığına inanılan bazı dersler kaldırılmıştır. Maarif-i Umumiye Nizamnamesine göre Rüştiye okullarını bitirenlerin 3 yıl daha devam edilecek olan idadideki okutulacak dersler şunlardır:

Mükemmel Türkçe, Kitabet ve İnşa
Fransızca
Kavanin-i Osmaniye
Mantık
Mebadi-i İlmi Servet-i Milel
Coğrafya
Tarih-i Umumi
Cebir
Hesap ve Defter Tutma Usulü
Hendese ve İlmi Mesaha
Hikmet-i Tabiîye
Kimya
Resim

Bu dersler ayrı bir cetvelde zamanlara taksim olunmuştu ve tecrübe ile bazılarının değiştirilmesi gerekirse Maarif Nezaretine sorulacaktır[498]. Aşağıda muhtelif yıllara ait idadilerin tümünde okutulmuş olan ders program cetvelleridir.

Ancak bütün yılların ders program cetvellerini göstermek kitabın hacmi bakımından mümkün olmayacağı için belirli yıllardan ÖRNEKLEME yoluna gidilmiştir.

İdadîler Rüşdiyelerin üzerinde orta öğretim kurumlan olduğu, bazen onları kapsar biçimde açıldıkları için resmî belgelerde bu iki okulun programları beraber verilmektedir. Programları sık sık değişikliğe uğramakla beraber, Hicrî 1316 (1898-1899) Maarif Salnamesinde yer alan bir program çizelgesini veriyoruz:

	1 Sene	2. Sene	3. Sene	4. Sene	5. Sene	6. Sene	7. Sene
	(Haftada ders saati)						
Maa Tecvid Kur'an ve Ulûm-i Diniye	3	2	2	2	2	1	2
Türkçe	7	6	4	3	2	2	-
Edebiyat ve Ahlâk	-	-	-	-	-	2	1
Kitabet-i Resmiye	-	-	-	-	-	1	1
Arabî	1	2	2	2	2	1	1

[497] SNMU, H.1316/M. 1898-1899, s.872=837
[498] Yücel, Türkiye'de Orta Öğretim, s.1.

Farisî	-	1	2	1	-	-	-
Fransızca	-	-	3	3	4	4	5
Kavânin	-	-	-	-	-	2	2
Hesap	2	2	2	2	1	-	-
Usûl-i Defterî	-	-	-	1	1	-	-
Cebir	-	-	-	-	2	2	-
Hendese	-	-	1	2	2	2	-
Müseilesat	-	-	-	-	-	-	1
Kozmog rafya	-	-	-	-	-	-	1
Makina	-	-	-	-	-	-	1
Hikmet-i Tabiiye ve Kimya	-	-	-	-	-	3	3
Mevâlid	-	-	-	-	-	2	2
Coğrafya	2	2	2	2	2	2	1
Tarih	-	2	2	2	2	1	1
ilm-i Servet	-	-	-	-	-	-	2
Malûmat-ı Nafia ve Hıfzıssıhha	1	1	1	1	1	-	-
Hüsn-i Hat	1	1	1	1	1	-	-
Resim	1	1	1	1	1	-	-
Yekûn	18	20	23	23	23	23	24
Elsine*	-	-	2	-	2	2	1

1898-1899'da Rüşdiye ve İdadilerin dersleri

Adı geçen Salname'de tablonun altındaki nota göre, bu yedi yıllık programın tümü vilayetlerdeki leylî idadilerine, ilk 5 yıl vilayetlerdeki niharî idadilere, 4-7. seneleri Mülkiye Mektebi idadî sınıfları ve İstanbul, Üsküdar niharî idadîlerine, 1-3. seneleri İstanbul ve tüm vilâyetler Rüşdiyelerine mahsustur[499].

Rüşdiye ve İdadiyede okunacak ulûm ve fününun haftalık ders cetveli[500]

1320 - 1904

Esamii dürus	Birinci sene	İkinci sene	Üçüncü Sene	Dördüncü sene	Beşinci sene	Altıncı sene	Yedinci sene	Sekizinci sene
Ulûmudiniye ve ahlâkiye	3	3	3	3	3	3	3	3
Arabi	2	2	2	2	2	2	1	-

* Elsine dersinden amaç, bazı İdadilerde icaba göre okutturulan Rumca, Ermenice, Bulgarca'dır.

[499] Akyüz, Türk Eğitim Tarihi, s.202.

[500] Yücel, Türkiye'de Orta Öğretim, s.145.

Farisî	-	2	2	2	2	-	-	-
Türkçe	6	5	3	3	-	-	-	-
Kitabet	-	-	-	-	2	2	1	1
Usulü tahrir	-	-	-	-	-	-	1	2
Fransızca	-	-	3	3	3	3	4	4
Kavânin	-	-	-	-	-	-	1	1
İlmi servet	-	-	-	-	-	-	1	1
Hesap	2	2	2	3	2	-	-	-
Hendese	-	-	1	1	1	2	2	1
Cebir	-	-	-	-	-	2	2	-
Müsellesat	-	-	-	-	-	-	1	-
Kozmografya	-	-	-	-	-	-	-	1
Mihanik	-	-	-	-	-	-	-	1
Fizik	-	-	-	-	-	-	2	2
Kimya	-	-	-	-	-	-	2	2
Mevalid	-	-	-	-	-	-	-	4
İlmi eşya	1	1	1	-	-	-	-	-
Malûmatı ziraiye ve sıhhiye	-	-	-	2	2	2	-	-
Coğrafya	2	2	2	2	2	3	1	-
Tarihi İslâm ve Osmanî	-	2	2	-	2	2	1	1
Usulü defteri	-	-	-	-	-	1	1	-
Hüsnühat	2	1	1	1	1	1	-	-
Resim	1	1	1	1	1	1	-	-
Yekûn	19	21	23	23	23	24	24	24
Elsine	-		-	2	2	2	1	1

Zükûra Mahsus Mekâtibi Sultaniye Devrei ulâ
Haftalık tevzii dürus cetveli[501]
1338 - 1922

Esamii dürus	Birinci sene	İkinci sene	Üçüncü sene	Dördüncü sene	Beşinci sene	Altıncı sene	Yedinci sene	Sekezinci sene	Yekûn	Mülâhazat
Kur'anı Kerim	-	6	6	6	3	-	-	-	21	
Siyer ve malûmatı diniye	1	1	1	1	1	I	1	1	8	
Lisanı osmanî	20	23	11	7	6	4	4	4	79	
Hesap	3	3	3	3	3	3	2	-	20	

[501] Yücel, Türkiye'de Orta Öğretim, s.158.

Cebir	-	-	-	-	-	-	1	2	3
Hendese ve resmi hatti	-	-	-	1	2	3	2	2	10
Tarih	-	-	-	1	2	3	2	2	10
Coğrafya	-	-	-	2	2	2	2	2	10
Mevalidi selâse ve malûmatı sıhhiye	-	-	-	-	1	2	2	1	6
Fizik	-	-	-	-	-	-	2	2	4
Kimya	-	-	-	-	-	-	1	2	3
Malûmatı medeniye	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Usulü defteri	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Arabî	-	-	-	-	-	3	1	2	6
Farisi	-	-	-	-	-		1	1	2
Lisanı ecnebî (Fransızca İngilizce, Almanca	-	-	6	6	6	6	6	6	36
Hat	-	-	-	1	1	1	-	-	3
Resim	1	1	1	1	1	1	1	1	8
El işleri	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Yekûn	26	35	28	29	28	29	30	30	235
Terbiyei bedeniye	Haftada dört gün büyük yemekten evel yarım saat.								
Gına (Musiki)	Haftada dört gün büyük öğle tenefüslerinde yemekten evel yarım saat								

1924 Lise Müfredat Programı

Cumhuriyet döneminin ilk lise programı olan 1924 müfredat programında, tarih dersi üzerinde durulmuş, tarih dersi programından, saltanatla ilgili kısımlar çıkarılarak, Kurtuluş Savaşı'nın tarihi, Türkiye Devletimin kuruluşu, Sevr ve Lozan anlaşmaları, Cumhuriyetin ilânı, Hilâfetin kaldırılması gibi konular eklenmiştir.

Edebiyat şubesine, Türk Medeniyeti Tarihi dersi ve her iki şubeye içtimaiyat (sosyoloji) dersi konmuştur. Edebiyat dersi programında da özellikle edebiyat tarihi ön plana alınarak yeniden düzenlenmiştir. Sistem olarak Fransız sisteminden ayrılmış olan bu programda, müfredat ve ders kitapları açısından bir ayrılmanın söz konusu olduğu söylenemez.

Cumhuriyetin ilk lise müfredat programı şöyledir[502].

Dersler	Dördüncü sene	Beşinci sene	Altıncı Sene	
			Fen	Edebiyat

[502] Cicioğlu, Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim, s.197.

Türkçe ve edebiyat	3	3	2	5
Ecnebi lisanı	5	5	5	5
Tarih	2	1	1	1
Coğrafya	1	1	1	1
Tabiiyat	3	-	-	İki saat hayvanat ve bir saat nebatat
Arziyat	-	2	-	Yarım saat nebatat bir buçuk saat arziyat
Fizik	2	2	2	-
Cebir	3	2	1	-
Hendese ve resm-i hattı	4	3	4	-
Laboratuvar	2	1	3	2
Arabî	2	2	-	4
Farisî	1	1	-	2
Felsefe	-	2	2	4
İçtimaiyat	-	-	2	2
Mihanik	-	-	2	-
Kozmografya	-	-	2	1
Müsellesat	-	2	-	-
Kimya	2	2	2	-
Yekûn	30	30	30	30

Haftalık Ders Dağılım Cetvelleri

Kayseri Lisesi Sultaniden liseye çevrildiği 1923-1924 eğitim ve öğretim yılından, 1966 yılma kadar bünyesinde yer alan ortaokulu ile günümüze kadar haftalık ders dağılımı ve müfredat programlarında birçok değişiklik olmuştur. Bu müfredat değişikliklerinin hepsini burada vermek araştırmanın hacmini çok fazla artıracağı için tüm yılları vermek yerine belli yılların müfredatlarını örnekleme metoduyla vermekle yetineceğiz.

Aşağıdaki tablo ‘da 1937-1938’de, ortaokul ve liselerin dersleri ve haftalık saatleri görülmektedir.

GENEL ORTAOKUL VE LİSELERİN HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ[503]

DERSLER	SINIFLAR						
	Ortaokul			Lise			
				Edebiyat			Fen
	1	2	3	1	2	3	3
Türkçe	5	4	4	(bkz. Edebiyat)			
Tarih	2	2	2	2	2	3	1
Coğrafya	2	2	2	2	2	1	1
Yurt Bilgisi	-	2	2				
Matematik	5	4	4	5	4	2	8*
Fen Bilgisi ve Kimya	-	-	3	(bkz. Kimya)			
Fizik	-	3	-	2	2	1	2
Biyoloji ve Hıfzıssıhha	-	2	3	-	-	-	-
Tabiî ilimler	3	-	-	3	2	1	1
Yabancı Dil	5	4	4	5	5	5	3
Elyazısı	2	-	-	-	-	-	-
Cimnastik	1	1	1	1	1	1	1
Resim	1	1	1	-	-	-	-
Müzik	1	1	1	-	-	-	-
Askerlik (erkeklere)	-	2	2	2	2	2	2
Askerlik (kızlara)	-	1	1	1	1	1	1
Dikiş-Biçki (kızlara)	2	1	-	-	-	-	-
Ev idaresi	-	1	-	-	-	-	-
Çocuk Bakımı (kızlara)	-	-	1	-	-	-	-
Serbest saat(erkeklere)	2	-	-	-	-	-	-
Kimya	-	-	-	2	2	1	2
Kimya Laboratuvarı	-	-	-	1	1	1/2	1
Laboratuvar (kızlar için)	-	-	-	1	1	1	1
Fizik Laboratuvarı	-	-	-	1	1	1/2	1
Edebiyat	-	-	-	3	3	5	2
Filozofi ve Sosyoloji	-	-	-	-	-	7**	3***
Psikoloji	-	-	-	-	2	-	-

* Cebir 2, Geometri 2, Teorik Aritmetik 1, Müsellesat 1, Mekânik 1, Kozmografya 1 saat

* *Filozofi 3, Mantık 2, Sosyoloji 2 saat

*** Sosyoloji 2, Mantık 1 saat

[503] Akyüz, , Türk Eğitim Tarihi, s.307.

4 YILLIK LİSEDE OKUTULAN DERSLER

Liselerin dört yıla çıkarılması meselesi 1949 yılında toplanan Dördüncü Milli Eğitim Şurasında ele alınmış, birçok tartışmalar neticesinde dersler ve ders saatleri belirlenmiş, lisede eğitim öğretim süresi dört yıla çıkarılmıştır. 1954-1955 öğretim yılında yeniden üç yıla dönülmüş ve olgunluk sınavı kaldırılmıştır. 1949 yılında üç yıl olan genel liselerin 1951 yılında dört yıla çıkarılmasıyla Kayseri Lisesi'nde de eğitim öğretim 1954 yılma kadar dört yıl olarak devam etmiştir. 1957 yılında ise lise müfredatında birtakım değişikliklere gidilmekle beraber, derslerde ve konularda önemli değişiklikler yapılmamıştır. Ayrıca Şurada kararlar alan heyet Çarşamba ve Cumartesi günleri dörder, diğer günler altışar olmak üzere haftada 32 saat öğretim yapılmasına, Çarşamba günleri öğleden sonraki müddetin gezilere ve okulun kültürel faaliyetlerine ayrılmasına karar vermiştir[504]. Lise tekrar 3 sene olunca, Çarşamba günleri öğleden sonraların, tıpkı bir gelenek gibi, kültürel faaliyetlere ayrılacağını göreceğiz.

Aşağıda 1950 yılından itibaren okutulan dersler ve bu derslerin haftalık ders saatleri gösterilmektedir.

1950 Yılı Yükseköğretime Hazırlayan Lise Ders Dağılım Cetveli[505]

Dersler	Sınıf 1	Sınıf 2	Sınıf 3	Sınıf 4		Toplam	
				Fen	Edebiyat	Fen	Edebiyat
Türk Dili ve Edebiyatı	4	4	4	4	6	15	18
Felsefe	-	-	2	3	6	5	8
Tarih	2	2	2	2	2	8	8
Coğrafya	2	2	2	-	-	6	6
Matematik	5	4	4	7	2	20	15
Fizik ve Laboratuarı	-	4	4	4	1	12	9
Kimya ve Laboratuarı	4	3	3	-	-	10	10
Tabiat Bilgisi	2+1	2	2	2	2	11	11
Yabancı Dil	5	5	5	5	5	20	20
Resim	1	1	1	1	1	4	4
Müzik	1	1	1	1	1	4	4
Beden Eğitimi	1	1	1	1	1	4	4
Askerlik	1	1	1	1	1	4	4
Sanat Tarihi	-	-	-	1	1	2	2
Hafta Saatleri	29	30	32	31	29	125	123

[504] Dördüncü Milli Eğitim Şurası, 1949, s.411.
[505] Dördüncü Milli Eğitim Şurası, 1949, s.412.

1954 yılma kadar lise öğrencisinin üniversiteye gidebilmesi için; okulu bitirmesi yanında "Olgunluk Sınavı" adı verilen bir sınavı geçerek, lise bitirme diplomasına ek olarak olgunluk diplomasına da sahip olması gerekiyordu[506]. Olgunluk Sınavı'nda öğrenciler; kendi kollarıyla ilgili olarak, aşağıdaki grafikte verilen derslerden imtihana girerler ve başarılı olanlar diplomayla birlikte üniversite sınavına başvurma hakkını kazanırlardı.

Olgunluk Diploması Sınavı Dersleri[507]

FEN KOLU	**EDEBİYAT KOLU**
Türkçe-Kompozisyon	Türkçe-Kompozisyon
Matematik	Edebiyat
Tabiat Bilgisi	Tarih-Coğrafya
Fizik-Kimya	Filozofi-Sosyoloji

1957'den 1970 yılına kadar uygulanan bu program şöyledir[508]:

Lise Programına Göre Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi (1957)

Dersler	I. Sınıf	II. Sınıf		III. Sınıf	
		Fen	Edebiyat	Fen	Edebiyat
Türk Dili Ve Edebiyatı	5	4	5	5	6
Psikoloji	-	2	2	-	-
Felsefe, mantık ve Sosyoloji	-	-	-	3	6
Tarih	2	2	2	2	3
Sanat Tarihi	-	-	2	-	2
Coğrafya	2	2	2	1	2
Matematik	5	6	4	8	3
Tabiat bilgisi	3	3	2	1	-
Fizik	3	3	2	4	2
Kimya	3	3	2	3	1
Yabancı dil	5	4	5	4	5
Beden eğitimi	1	1	1	1	1
Millî savunma	1	1	1	1	1
Mecburî seçime tabi dersler	2	2	2	1	1
İhtiyarî ders: Din bilgisi	1	1	1	-	-
Toplam	33	33	33	34	32

Liselere 1963-1964 öğretim yılında imtihanla öğrenci alınmış ve bir yıl sonra bu uygulamadan vazgeçilmiştir.

[506] Osman ERGİN, Türkiye Maarif Tarihi, C.5, s.2066.
[507] Kayseri Lisesi Olgunluk Sınavı ve Olgunluk Diploması İmtihan Defterleri.

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
LİSE OLGUNLUK DİPLOMASI

DİPLOMA GENEL NUMARASI : 239

Ali Galip -Oğlu- Kızı Meliha Külahçı 24-VII-1939 tarihinde Kayseri Lisesinden liseyi bitirme diploması aldıktan sonra Kayseri Lisesinde Edebiyat Kolundan olgunluk sınavı geçirerek "Lise Olgunluk Diploması" almağa hak kazanmıştır.

25/VII/1939

Kayseri Lise Direktörü — Kayseri Lise Yar Direktörü

Adı ve soyadı	Meliha Külahçı
Babasının adı	Ali Galip
Doğduğu yer	Kayseri
Doğduğu yıl	1337
Diploma veren okul	Kayseri Lisesi
Olgunluğu bitirme ders yılı ve devresi	1938-1939 Hoziran
Mecburî hizmet müddeti	

25. TEMMUZ 1939

Form. V. 938

Fotoğraf 140: 1938-1939 Öğretim yılında Kayseri Lisesi'nden mezun olan Meliha Külahçı'ya ait Olgunluk Diploması. Annesine ait bu diplomayı kendisi de Kayseri Lisesi 1963-1964 öğretim yılı mezunu olan kızı Dr. Figen (Uğur) Sağlam Ankara'dan göndermiştir. Kendilerine teşekkür ederiz.

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
LİSEYİ BİTİRME DİPLOMASI

DİPLOMA GENEL NUMARASI : 444

Ali Galip -Oğlu- Kızı Meliha Külahçı Lisede Edebiyat, Tarih, Coğrafya Psikoloji, Filozofi-Sosyoloji, Fizik Kimya, Tabiiğ Bilgiler (Biyoloji ve Jeoloji), Matematik (Cebir, Geometri Kozmoğrafya), Yabancı Dil (Fransızca) Askerlik ve Beden Eğitimi Derslerinden sınavlar geçirerek Lisenin Edebiyat Kolundan ... derecede "Liseyi Bitirme Diploması" almağa hak kazanmıştır.

24/VII/1939

Kayseri Lise Direktörü — Kayseri Lise Yar Direktörü

Adı ve soy adı	Meliha Külahçı
Babasının adı	Ali Galip
Doğduğu yer	Kayseri
Doğduğu yıl	1337
Diploma veren okul	Kayseri Lisesi
Talebenin okul №	892
Bitirme ders yılı ve devresi	1938-1939 Hoziran
Mecburi hizmet müddeti	

Askerlik derslerine istirak etmiş tam Ehliyet namanın verdiği hakkı kazanmıştır.

Form. IV. 938

Fotoğraf 141: 1938-1939 Öğretim yılında Kayseri Lisesi'nden mezun olan Meliha Külahçı'ya ait lise bitirme diploması.

[508] Hasan Cicioğlu, , a.g.e., s.208.

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ
MAARİF VEKİLLİĞİ
LİSEYİ BİTİRME BELGESİ

BELGE GENEL NÜMARASI: 584

Şükrü Oğlu / Kızı Adil Üçok

Lisenin ilk iki sınıfı ile Fen kolunda Edebiyat, Filozofi ve Sosyoloji, Psikoloji, Tarih, Coğrafya, Matematik (Cebir, Geometri ve Astronomi), Tabiat Bilgisi (Biyoloji ve Jeoloji), Fizik, Kimya, Yabancı Dil (İngilizce), Cimnastik, Askerlik derslerinden imtihanlar geçirerek Lisenin Fen kolundan ..... derecede «Liseyi Bitirme Belgesi» almağa hak kazanmıştır.

6 / VI / 1941

Lise Müdürü

Lise Müdür Muavini

Adı ve soyadı	Adil Üçok
Babasının adı	Şükrü
Doğduğu yer	Bünyan
Doğduğu yıl	1339
Belgeyi veren okul	Kayseri Lisesi
Talebenin okul No	850
Bitirme ders yılı ve devresi	1940-1941 : Haziran
Mecburi hizmet müddeti	

FORM. XIII. 1940

Fotoğraf 142: Kayseri Lisesi mezunu Dr.Adil Üçok'un Lise Fen Kolu Diploması

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ
MAARİF VEKİLLİĞİ
DEVLET OLGUNLUK DİPLOMASI

DİPLOMA GENEL NUMARASI 372

Lütfü Oğlu / Kızı Adil Üçok

6.VI.941 Tarihinde Kayseri Lisesinden Liseyi bitirme Belgesi aldıktan sonra Kayseri Lisesinde Fen kolundan Devlet Olgunluk imtihanı geçirerek Pekiyi derecede «Devlet Olgunluk Diploması» almağa hak kazanmıştır.

3 / VII / 1941

Lise Müdürü

Lise Müdür Muavini

Adı ve soyadı	Adil Üçok
Babasının adı	Lütfü
Doğduğu yer	Bünyan
Doğduğu yıl	1339
Diploma veren okul	Kayseri Lisesi
Talebenin okul No	850
Bitirme ders yılı ve devresi	1940-1941 Haziran
Mecburi hizmet müddeti	

FORM. XV.1940

Fotoğraf 143: Kayseri Lisesi mezunu Dr.Adil Üçok'un devlet olgunluk diploması. O zamanlarda üniversite okumak isteyenler iki diploma almak zorunda idi.

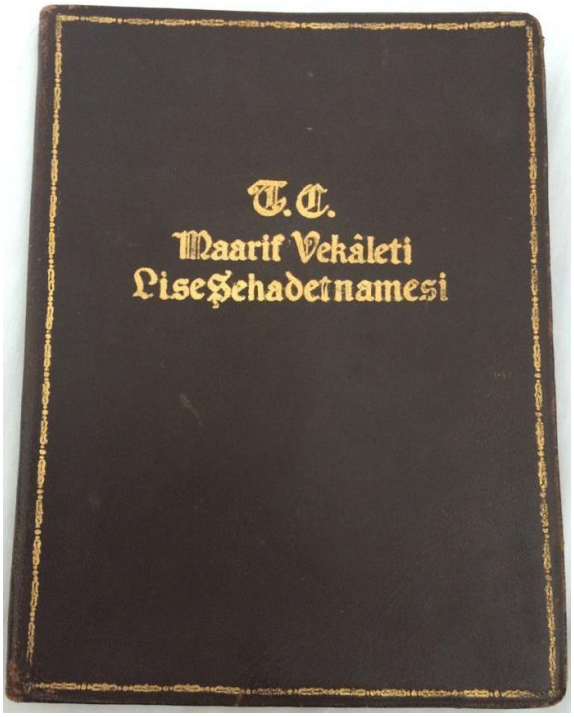

Ali Tekol'un diploması, damadı Dr.Mahmut Telcioğlu tarafından gönderilmiştir.Teşekkür ederiz.

Fotoğraf 144:1928-1929 öğretim yılında Kayseri Lisesi'nden mezun olan daha sonraki yıllarda Kayseri Lisesi Müdürlüğü de yapan Ali Tekol'ün diploma kabı ve diploması. Her şeyin değişikliğe uğradığı gibi diplomalar da değişti adeta şimdiki üniversite diploması gibi özen gösterilmiş. Özel kap ve kurdelalı.

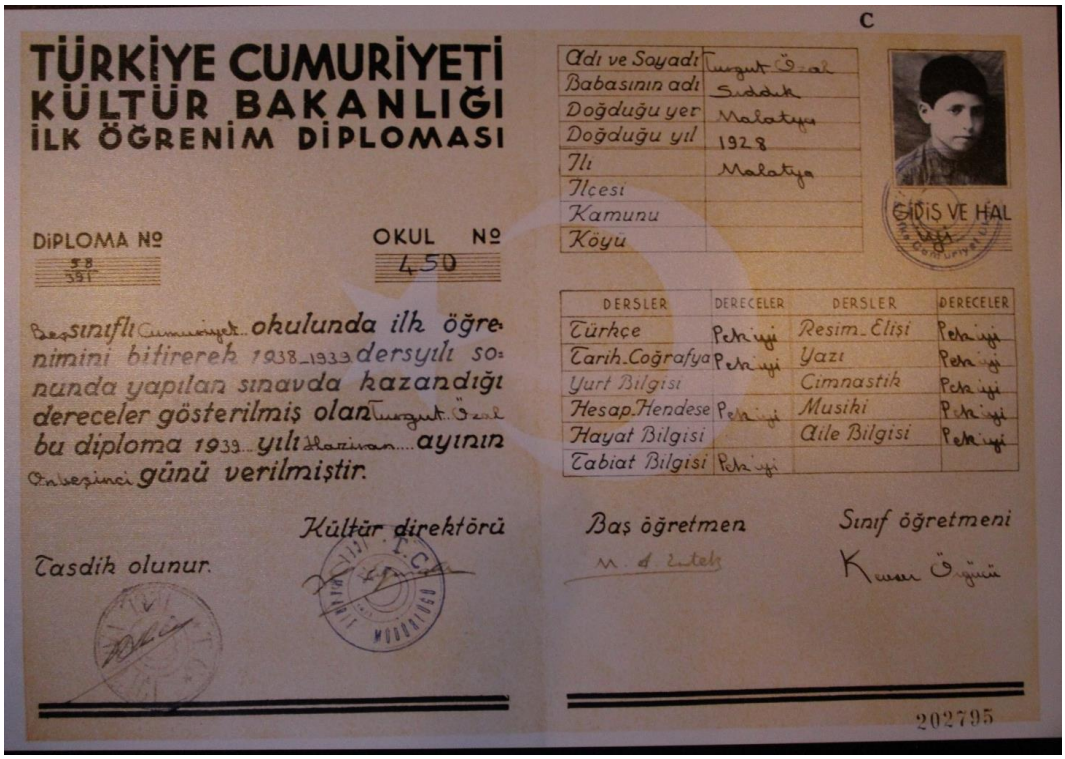

C

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İLK ÖĞRENİM DİPLOMASI

DİPLOMA Nº 58/391

OKUL Nº 450

Beş sınıflı Cumuriyet okulunda ilk öğrenimini bitirerek 1938-1939 dersyılı sonunda yapılan sınavda kazandığı dereceler gösterilmiş olan Turgut Özal bu diploma 1939 yılı Haziran ayının Onbeşinci günü verilmiştir.

Kültür direktörü

Tasdik olunur.

Adı ve Soyadı	Turgut Özal
Babasının adı	Siddik
Doğduğu yer	Malatya
Doğduğu yıl	1928
İlı	Malatya
İlçesi	
Kamunu	
Köyü	

GİDİŞ VE HAL

DERSLER	DERECELER	DERSLER	DERECELER
Türkçe	Pekiyi	Resim-Elişi	Pekiyi
Tarih-Coğrafya	Pekiyi	Yazı	Pekiyi
Yurt Bilgisi		Cimnastik	Pekiyi
Hesap-Hendese	Pekiyi	Musiki	Pekiyi
Hayat Bilgisi		Aile Bilgisi	Pekiyi
Tabiat Bilgisi	Pekiyi		

Baş öğretmen

Sınıf öğretmeni

202795

Fotoğraf 145: 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın ilkokul diploması

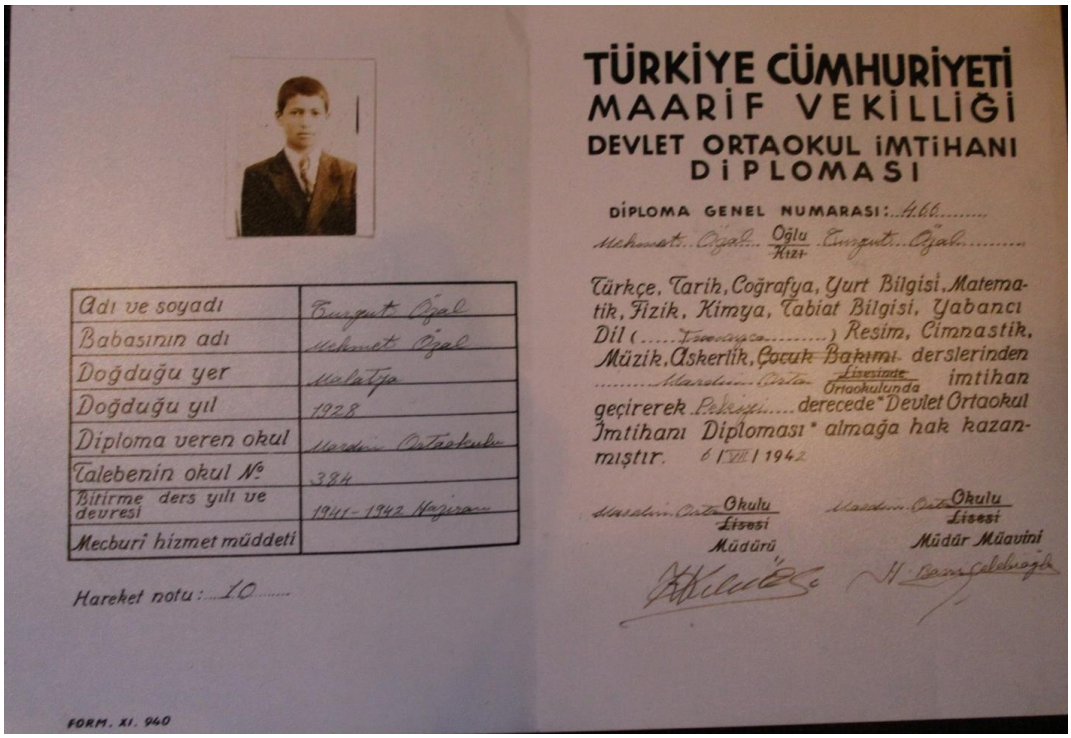

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ
MAARİF VEKİLLİĞİ
DEVLET ORTAOKUL İMTİHANI
DİPLOMASI

DİPLOMA GENEL NUMARASI: 466

Mehmet Özal Oğlu/Kızı Turgut Özal

Türkçe, Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi, Matematik, Fizik, Kimya, Tabiat Bilgisi, Yabancı Dil (Francaca) Resim, Cimnastik, Müzik, Askerlik, ~~Çocuk Bakımı~~ derslerinden Mardin Ortaokulunda Lisesinde/Ortaokulunda imtihan geçirerek Pekiyi derecede "Devlet Ortaokul İmtihanı Diploması" almağa hak kazanmıştır. 6/VII/1942

Mardin Ortaokulu/Lisesi Müdürü

Mardin Ortaokulu/Lisesi Müdür Müavini

Adı ve soyadı	Turgut Özal
Babasının adı	Mehmet Özal
Doğduğu yer	Malatya
Doğduğu yıl	1928
Diploma veren okul	Mardin Ortaokulu
Talebenin okul Nº	384
Bitirme ders yılı ve devresi	1941-1942 Haziran
Mecburi hizmet müddeti	

Hareket notu: 10

FORM. XI. 940

Fotoğraf 146: Kayseri Lisesi'nden mezun olan 8.Cumhurbaşkanı Turgut ÖZAL'ın ortaokul diploması. Her şeyin değişikliğe uğradığı gibi diplomalar da değişti. Kültür Bakanlığı ve Maarif Vekilliği'ne dikkat.

İlber Ortaylı'dan Celal Şengör açıklaması:

"Celal Şengör'ün hem Türkiye'de hem de Dünya'da bulunduğu konum tartışılmazdır." Celal Şengör, Fuat Köprülü'den sonra Rusya Bilimler Akademisi'ne seçilen ilk Türk'tür. Bu jeoloji dalındadır. Avusturya Bilim Akademisi için de aynı şey geçerlidir. Zaten jeoloji dalında Avrupa'da büyük ödül aldı (bu ödül jeoloji dalının Nobel'i demektir). Amerika Bilimler Akademisi, Avrupa Bilimler Akademisi ve Sırbistan Bilimler Akademisi üyesidir. Fransızca'yı College de France'da ders verecek kadar iyi bilir. Rusça da bilir. Dünya onu tanımasına rağmen hiçbir zaman Türkiye'yi ve Teknik Üniversite'yi bırakıp gitmeyi düşünmeyecek kadar da vatanseverdir. Türk bilim tarihini, Türkiye kütüphanelerinde, yazma eserler arasında onun kadar takip eden bir Türk doğabilimcisi tanımıyorum. Fuat Sezgin gibi aynı şekilde zamanında dışarı kovalanan bir hocayla en çok o mesai halindeydi. Kâzım Çeçen Hoca'yla en çok teşrikimesai eden profesörlerden biri. Fuat Köprülü ve Halil İnalcık Hoca'ya kasideler döşenecek kadar hayran. Celal Şengör'ün hem Türkiye'de hem de Dünya'da bulunduğu konum tartışılmazdır. Celal Şengör Türkiye'de varlığıyla övündüğüm ulusal kıymet hazinemizin en önemli simalarından biridir. Tekrar kamuoyuna duyurmak isterim. (Dünya Uygarlıkları İnternet Sitesi'nden) Prof. Dr. İhsan Ketin'in öğrencisi.

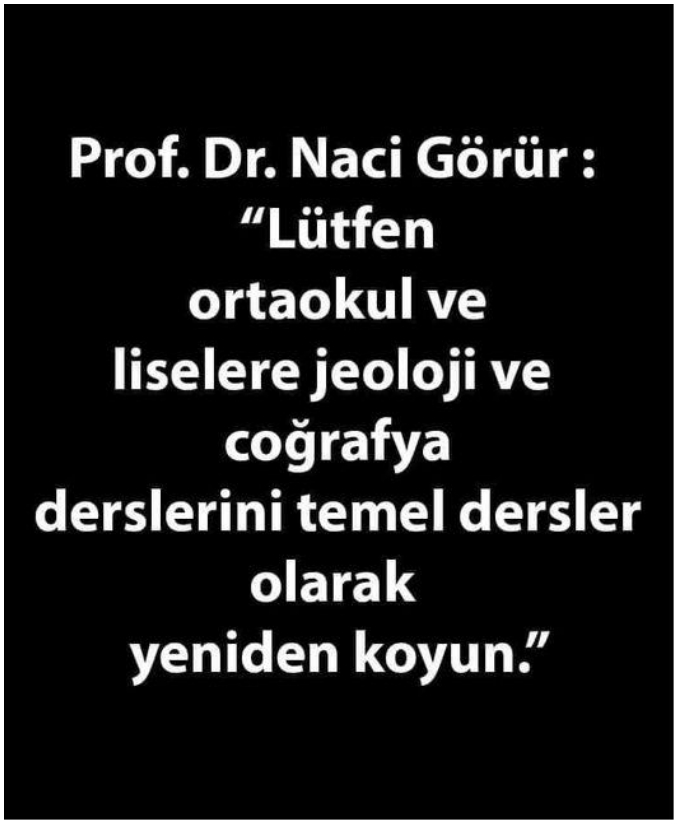

Fotoğraf 147: Eskiden Liselerde Jeoloji dersi okutulurdu.

T. C.
Kayseri İli
Merkez İlcesi Hükümet Tabibliği

RAPOR

Yukarda fotoğrafı ilişik ilimiz ...yenice... Köyünden / Mahallesinden
...Mehmet... Oğlu / Kızı ...1939... Doğumlu
...Yekta Yeloğ... nın yapılan muayenesinde sağlam olup, her türlü sari hastalıklardan salim bulunduğu görülmekle ...okula... devamında sıhhi bir mahzur olmadığını bildirir rapordur. 15 / 9 / 1954

Merkez Hükümet Tabibliği

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DAMGA PULU 15 KURUŞ
TÜRKİYE CUMHURİYETİ DAMGA PULU 15 KURUŞ

Fotoğraf 148 : Eskiden liselere kayıt yapılırken sağlık raporu istenirdi.

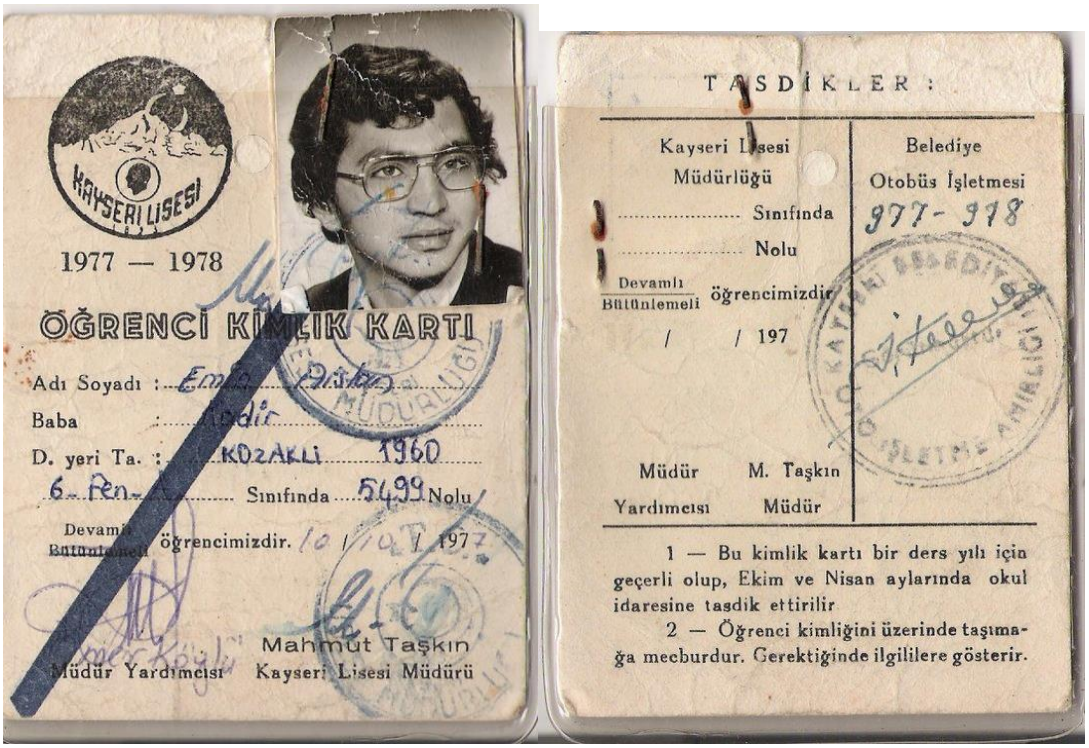

Fotoğraf 149: Bir zamanlar kullanılan öğrenci pasosu, belediyece de onaylanıp otobüse binerken indirimli biletle binilirdi.

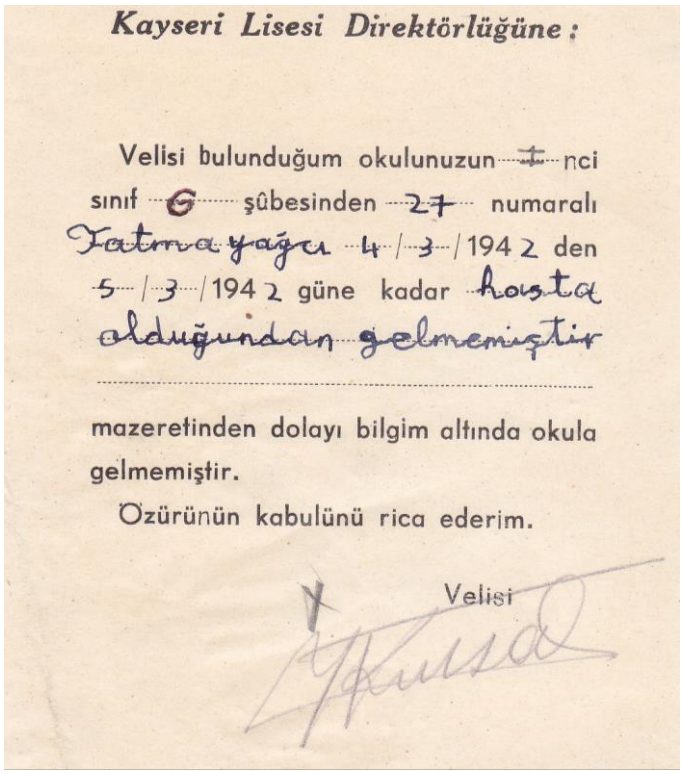

Fotoğraf 150: Kayseri Lisesi'nde 1940'lı yıllarda bugünkü gibi öğrencisinin devamsızlığını dilekçe vererek belgeleyen bir velinin dilekçesi. O zamanlar müdürlük yerine direktörlük kullanılıyordu. Zamanla birçok işlem değişse de değişmeyenler de vardır.

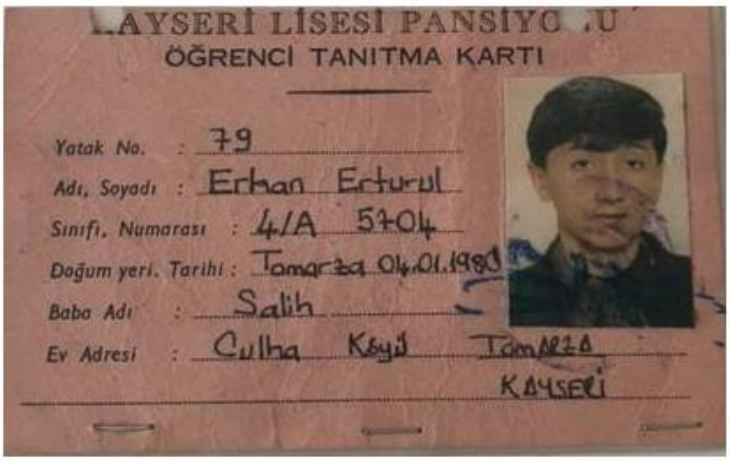

Öğrencilerimiz böyle kimlikler kullanırlardı. Bu öğrenciler neredeler, hangi makam mevkiye geldiler? Eski mezunlarımızdan Diyarbakır Valisi İhsan Dede, okulunu ziyarete geldiğinde önce pansiyonu gezmek istemişti. " Ben de pansiyonda kalarak okumuştum. Onların halini iyi bilirim. Müdür Bey TV'ları yok.(O zaman televizyon Türkiye de yeni çıkmıştı, renklisi çıkacak deniyordu.) Renkli bir televizyon alıp faturasını bana gönderiniz, ben ödeyeceğim." demiş okuluna televizyon bağışlamıştı.

1971-1972 Yılı Yükseköğretime Hazırlayan Lise Ders Programları[509]

Tüm Kollarda Ortak Okutulan Dersler Ve Ders Saatleri

DERSLER	9.Sınıf	10.Sınıf	ll.Sınıf
Türk Dili ve Edebiyatı ve Kompozisyon-I	4		
Türk Dili ve Edebiyatı ve Kompozisyon-II		4	
Türk Dili ve Edebiyatı ve Kompozisyon-III			4
Tarih I	2		
Tarih II		2	
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi			2
Matematik	4	2	
Fen-I (Fizik-Kimya)	4		
Yabancı Dil I	4		
Yabancı Dil II		4	
Yabancı Dil III			4
Coğrafya -I			
Beden Eğitimi	1	2	2
Milli Güvenlik Bilgisi	1	1	1
Seminer	1	2	2
Mantık		2	
TOPLAM	23	19	15

[509] Sekizinci Milli Eğitim Şurası, 1970, s.133-134.

Tüm Kollarda Okutulan Seçmeli Dersler Ve Ders Saatleri

DERSLER	9.Sınıf	10-Edebiyat	10-Fen	ll-Dil-Edebiyat	11-Sosyal ve Ekonomik Bilgiler	11-Matematik-Fizik	11-Tabiat Bilgileri
Seçmeli Ders (Teknik Resim-Teknoloji Uygulaması, İş İdaresi veya Ev Ekonomisi, Tarım, İkinci Yabancı Dil	4						
Müzik veya Resim	2	1	1				
Din Bilgisi	1	1	1				
Tarih III		2					
Coğrafya II		2					
İkinci Yabancı Dil veya Ekonomi-I		2		2			
Biyoloji I		4					
Türkiye Coğrafyası			2	2	2		
Matematik			4				
Kimya	-		4				
Edebiyat IV				3			
Felsefe				2			
Psikoloji				2			
Sanat Tarihi				2			
Sosyoloji				2	2		
Matematik III					4		
Ekonomi II					6		
T.C. Anayasası					1		
Sosyal ve Ekonomik Bilgiler							
Matematik IV						4	
İleri Matematik						4	
Astronomi						1	
Fizik						6	6
Biyoloji							7
Jeoloji							2
TOPLAM	30	30	30	30	30	30	30

1981-1982'de Genel Ortaokul Ve Liselerde Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi[510]

DERSLER	SINIFLAR							
	Ortaokul			Lise				
					Edebiyat Kolu		Fen	Kolu
	1	2	3	1	2	3	2	3
Türkçe	5	5	5	-	-	-	-	-
Matematik	4	4	4	5	4	2	5	7
Sosyal bilgiler	4	4	3	-	-	-	-	-
Fen bilgisi	4	4	4	-	-	-	-	-
Yabancı Dil	3	3	3	4	4	5	4	4
Resim	1	1	1	-	-	-	-	-
Müzik	1	1	1	-	-	-	-	-
Beden Eğitimi	2	2	1	2	1	1	1	1
Din Bilgisi (isteğe bağlı)[511]	1	1	1	1	1	1	1	1
Ahlâki	1	1	1	1	1	1	1	1
Seçmeli Ders[512]	4	4	4	-	-	-	-	-
T.C. İnkılâp Tarihi[513]	-	-	2	1	1	2	1	2
Türk Dili ve Edebiyatı	-	-	-	5	5	6	3	3
Psikoloji	-	-	-	-	2	-	2	-
Tarih	-	-	-	2	2	2	2	2
Sanat Tarihi	-	-	-	-	1	1	-	-
Coğrafya	-	-	-	2	2	2	2	1
Biyoloji	-	-	-	2	2	-	2	-
Fizik	-	-	-	3	2	2	3	4
Kimya	-	-	-		2	1	3	3
Milli Güvenlik	-	-	-		1	1	1	1
Turizm ve Sanat Eğt.	-	-	-	-	-	1		1
Seçmeli Ders[514]	-	-	-	2	2	2	2	2
Felsefe Grubu (Felsefe-Sosyoloji-Mantık	-	-	-	-	-	6	-	-
Sosyoloji-Mantık)[515]	-	-	-	-	-	-	-	3

[510] Akyüz,.,Türk Eğitim Tarihi, s.308.
[511] 1982 Anayasası 14. maddesinde din kültürü ve ahlâk öğretimini ilk ve orta öğretimde zorunlu hale getirmiş ve bu dersler Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi adı altında ortaokullarda (haftada) her sınıfta 2, liselerde her sınıfta 1 saat olarak okutulmaya başlanmıştır.
[512] Ortaokulda Öğrenci İş Bilgisi (El, Ev İşi) Ticaret, Yabancı Dil (pekiştirmek için) vb. derslerden ikisini seçer ve her biri haftada iki saat okutulur.
[513] Bu ders 12 Eylül 1980 harekâtından sonra programa konmuş ve Eylül 1983'ten itibaren adı T.C. inkılâp Tarihi ve Atatürkçülük olmuştur.
[514] Lisede öğrenci, Resim ve Müzik derslerinden birini seçer.
[515] Ortaokul ve liselere daha sonra Rehberlik ve Eğitici Çalışmalar konmuştur. Haftada en çok 3 saat kadar yapılan bu derste öğrenci sorunları vb. konular ele alınmakta, öğrenciler gruplandırılarak yayın, müsamere, gezi, trafik, kooperatifçilik vb. kollarda eğitilmektedir. Liselere her sınıfta 1 saat Sağlık Bilgisi dersi de konmuştur

Temmuz 1985'de, Millî Eğitim Bakanlığı, "bilimsel olarak doğrulanmadığı ve öğrencileri inançsızlığa götürdüğü" gerekçesiyle, biyoloji ders ve kitaplarındaki Darwin'in "Evrim Teorisi"nin yanında "Yaratılış İnancı"nın da yer almasını kararlaştırmıştır.

1988-1989 öğretim yılında, ortaokullarda, "Basamaklı Kur Sistemi" adıyla, yabancı dil öğretiminde değişiklik yapılmıştır. Buna göre, ortaokul 1. sınıfta yabancı dil dersi zorunlu, daha sonraki sınıflarda ve lisede isteğe bağlı olacak ve bu dersten alınan not sınıf geçmeyi etkilemeyecekti. 1989-1990 öğretim yılında bu sistem kaldırılıp yabancı dil tekrar zorunlu dersler arasına alınmıştır.

Haziran 1992'de, yaş sınırı aranmayan ve kitle iletişim araçlarıyla (TV vb..) ve genel lise programlarına göre öğretim yapacak "Açıköğretim Lisesi" kurulmuştur.

DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ

1974 yılında toplanan Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası sonunda alman kararlar gereğince[516] daha önce gösterilen derslerin çeşidinin azaltılarak ders saatleri artırılmıştır. Bu değişiklikler genelde ders içeriğinden ziyade isim değişiklikleri şeklinde olmuştur. "Tabiat Bilgisi" dersinin adı; "Biyoloji", tüm edebiyat derslerininki ise "Türk Dili ve Edebiyat" olarak birleştirilmiştir. "Din Bilgisi" dersi ile "Ahlak Bilgisi" dersleri de birleştirilmiştir.

1988 yılındaki On İkinci Milli Eğitim Şurası'nda lise müfredatı tekrar değiştirilmiştir. Buna göre; lise birinci sınıfta tüm öğrencilere ortak program uygulanacak, ikinci sınıfta öğrenciler kendi istidatları doğrultusunda Fen ve Sosyal Bilimler bölümlerinden birisini, üçüncü sınıfta ise Matematik ve Tabi Bilimler ile Sosyal Bilimler ve Edebiyat kollarından istediği birisini seçecektir[517]. **1991 yılında ise tüm genel liselerde** radikal bir değişiklik ile sınıf geçme sistemi bırakılarak yerine yeni bir sistem olan "**Ders Geçme ve Kredi Sistemi**"ne geçilmiştir. Bu sistemin esası; dersler ortak dersler ve seçmeli dersler olmak üzere ikiye ayrılmakta olup, başarılı bir öğrenciye okulu üç yıl yerine daha erken bir dönemde de bitirebilme imkânı da tanınmasıydı. Öğrencilerin ilk dönemde almak zorunda oldukları dersler; Türk Dili I, Tarih I, Matematik I, Fen Bilimleri I, Yabancı Dil I'dir. Bu derslerin amacı öğrenciye temel bilimlerin aşılanmasıdır. Bu sistemde öğrenci örneğin; "Matematik 1" dersinden başarısız olur ise ikinci dönem tekrar almakta, yine başarısız olur ise bu dersin kredi açığını başka bir seçmeli dersten kapatabilme imkânını vermekteydi. Bu durum; "Türk Dili" dersi için farklı olmaktaydı. Bu derste tüm öğrenciler başarılı olmak zorundaydı. Ortak dersler

[516] IX. Milli Eğitim Şurası, 1974, s.301.
[517] XII. Milli Eğitim Şurası, 1988, s.195.

içinde sayılan Felsefe I-II ikinci dönemden sonra alınmıştır. Seçmeli dersler isteğe bağlı olmakla birlikte alınan diğer derslerle olan bakımında paralellik göstermesi beklenir[518]. Liseyi bitirmek için en az yüz otuz iki krediyi tamamlamak zorunda olan öğrenci, bir dönem içinde en az on sekiz, en fazla otuz kredilik ders alabilirdi. Öğrenci çoğunlukla almış olduğu derslere göre alanı belirlenirdi. Toplamda almış olduğu derslerin en az üçte birine uymaz ise öğrenciye "Genel Kültür Alanı" diploması verilirdi. Liseyi bitirme alanları;

Fen Bilimleri Alanı

Sanat Alanı

Türkçe-Matematik Alanı

Genel Kültür Alanı

Sosyal Bilimler Alanı

Spor Alanı

Yabancı Dil Alanı

Ders Geçme ve Kredili Sistemine Göre Ders Programları[519]

Ortak Dersler

DERSİN ADI	HAFTALIK KREDİ SAYISI	TOPLAM KREDİ
Türk Dili I-II-III	3	9
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi I-II-III	2	6
Tarih I-II	3	6
T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük I-II	2	4
Coğrafya I-II	2	4
Felsefe I-II	2	4
Matematik I-II	4	8
Fen Bilimleri I-II	4	8
Yabancı Dil I-II	4	8
Beden Eğitimi I-II	2	4
Milli Güvenlik Bilgisi	2	2

[518] 2455 sayılı, 17 Haziran 1996 Tarihli Tebliğler Dergisi, s.282-288.

[519] 2348 sayılı, 9 Aralık Tarihli Tebliğler Dergisi, s.20 vd.

Seçmeli Dersler

DERSLER	HAFTALIK KREDİ SAYISI	TOPLAM KREDİ
Türk Dili IV-V	4	8
Edebiyat I-II-III	6	18
Edebi Sanatlar	6	6
Edebi Metinler I-II-III	6	18
Güzel Konuşma ve Yazma	6	6
Psikoloji I-II	3	6
Felsefi Metinler	4	4
Felsefe Tarihi	4	4
Türk Edebiyatı Tarihi I-II	4	8
İslam Tarihi	4	4
Osmanlı Tarihi I-II	4	8
Sosyoloji I-II	3	6
Genel Türk Tarihi I-II-III	4	12
Mantık	4	4
Sanat Tarihi	4	8
Bilim Tarihi	4	4
Türkiye Coğrafyası	6	6
Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası	4	4
Ülkeler Coğrafyası	6	6
Jeoloji	4	4
Matematik III-IV-V	6+6+8	20
Bilgisayar I-II	4	8
İleri Matematik I-II	6	12
Geometri I-II-III	4	12
Trigonometri I-II	2	4
Astronomi ve Uzay Bilimleri	6	6
İleri Fen (Fizik, Kimya, Biyoloji)	6	6
Biyoloji I-II-III	4+6+6	16
Bilim ve Teknoloji	2	2
Fizik I-II-III	6 t	18
Kimya I-II-III	4+6+6	16
Yabancı Dil III-IV-V	6+6+8	20
Takviyeli Yabancı Dil I-II-III-IV-V	2+2+4+4+6	18
İkinci Yabancı Dil I-II-III-IV-V	4+4+6+6+8	28
Beden Eğitimi III-IV	4	8
Spor I-II-III-IV	4	16

Resim I-II-III-IV-V	4	20
Müzik I-II-III-IV-V	4	20
Turizm I-II	4	8
Daktilografı I-II	4	8
Ekonomi	4	4
İşletme	4	4
Sağlık Bilgisi I-II	4	8
Çevre ve İnsan	4	4
Halk Bilimi	4	4
Hukuk Bilgisi	4	4
Trafik Bilgisi I-II-III	2	6
Kütüphanecilik I-II	2	4
Araştırma Teknikleri	2	2
İnsan İlişkileri	2	2
Hızlı Okuma Teknikleri	2	2

YENİDEN SINIF GEÇME SİSTEMİNE DÖNÜŞ

1995 yılında "Ders Geçme ve Kredi Sistemi"nden vazgeçilmesine karar verilmiş, tekrar eski sisteme yani "Sınıf Geçme Sistemi"ne geçilmiştir. 2005-2006 eğitim ve öğretim yılına kadar bu sistem uygulana gelmiştir. Bu uygulanan sınıf geçme sistemine göre öğrenciler birinci sınıfta öğrencilerin tümü ortak dersleri alırlar; ikinci sınıfta ileride ilerlemek istedikleri alana uygun kolu seçerlerdi. Bu alanlar;

Sosyal Bilimler

Sanat (Müzik)

Sanat (Resim)

Spor

Fen Bilimleri

Türkçe-Matematik

Yabancı Dil

Öğrenciler seçtikleri alana uygun olarak üst sınıflarda alan derslerini ve seçmeli dersleri alarak liseden mezun olurlar[520].

Sınavlar ve Sınıf Geçme

Kayseri Lisesi'nin kurulmuş olduğu 1893 yılından itibaren bütün Türkiye'de olduğu gibi günümüze kadar birçok farklı sınav ve sınıf geçme yöntemleri uygulanmıştır. İlk olarak;

[520] 2455 sayılı, 17 Haziran 1996 Tarihli Tebliğler Dergisi, s. 282-288.

1935 yılında çıkartılan ve 1937 yılında kısmen değişikliğe uğramış olan sınav talimatnamesine tabi olunmuştur. Bu yönetmeliğe göre; her ders yılında bir dersten iki yazılı imtihan yapılırdı, ilk yazılı Aralık ayının on dokuzu ile otuz biri arasında, ikinci yazılı Mart'ın yirmisiyle Nisan'ın biri arasında yapılmakta olup bu süre içinde ders yapılmazdı. Ders yılı sonlarında ayrıca bir de kanaat notu verilmekteydi. Kanaat notu; öğrencinin yıl içerisindeki derse katkısı ve başarısına göre verilirdi. Notlar 10 numara üzerinden verilirdi. Öğrenciler; bir dersin birinci yazılı imtihanından aldığı not bir ile ikinci yazılı imtihanda ve sözlüde aldığı not da iki ile çarpılarak çıkan sonuç beşe bölünürdü. Sonuçta çıkan rakam beş'ten aşağı düşmemeli, ayrıca sözlüden de en az dört alınmalıydı. Üç dersten yeter notu alamayanlar ikmale kalır, dört dersten yeter sonucu alamayanlar sınıfta bırakılırdı. İkmal imtihanları ertesi ders yılı başında yapılır, bu sınavda en az beş alan sınıfı geçebilirdi. Olgunluk sınavları Haziran ve Eylül ayında olmak üzere senede iki defa yapılırdı. Başarısız öğrenciler; kendi kollarıyla ilgili dört dersten tekrar ayrı ayrı yazılı ve sözlü olurlardı. İki kere girip de kazanamayan öğrenciler bir daha olgunluk sınavına başvuramazlardı[521].

1984 Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmenliği

1984 yılında yayınlanan sınıf geçme ve sınav yönetmeliğine göre notlar;

Pekiyi : Dokuz-On
İyi : Yedi-Sekiz
Orta : Beş-Altı
Zayıf : Üç-Dört
Pek Zayıf : Bir-İki
Boş : Sıfır

olarak belirtilmiştir. Öğrencilerin başarı durumları dersin özelliğine göre; sözlü, yazılı, uygulamalı sınav ve ödevler ile belirlenirdi. Yazılıların adedi dersin haftalık saatine göre belirlenir. Haftada üç ve daha fazla saati olan ders için en az üç yazılı, bir veya iki saatlik dersler içinde en az iki yazılı yapılması zaruriydi. Ayrıca öğrenciye en az bir tane sözlü notu verilmesi gerekiyordu. Bir dersin notu; iki dönem sonunda alınan notların aritmetik ortalaması alınarak belirlenirdi.

Alınan not beşin altında ise; öğrenci bütünlemeye kalırdı. Bütün derslerden başarılı olan öğrenci sınıfını direkt geçerdi. Bütünlemeye kalan öğrenciler; kaldıkları derslerden bütünleme sınavına girerlerdi. Bu sınavdan en az beş ve beşten yukarı bir not alır ise o zaman bir üst sınıfa geçerdi[522].

[521] Yücel, Türkiye 'de Ortaöğretim., s.118-120.
[522] Ortaöğretim İle İlgili Yönetmelikler, Ankara 1984, s.7 vd.

YABANCI DİL AĞIRLIKLI LİSELERE NASIL GİRİLİRDİ?

Anadolu ve Fen Liselerine giriş sınavını kazanamamış olan öğrencilerin diploma notlarına göre yerleştirildikleri lise türü. Düz liseden tek farkı ise hazırlık sınıfıyla birlikte 4 yıl eğitim vermesidir.

Yabancı Dil Ağırlıklı program uygulayan liseler; liselerin bünyesinde faaliyet gösteren ve ilköğretim sonrası bir yıl hazırlık + üç yıl öğrenim süresi olan liselerdir.

Bu liseler 1992-1993 yılında eğitim-öğretime başlamışlardır. Kimler kayıt yaptırabilir: yabancı dil ağırlıklı liseler, ön kayıtla öğrenci kabulü yapar. İlköğretim okulunu bitiren, diploma notu 4.00-5.00 arasında olan her öğrenci ön kayıt yaptırabilir. Ön kayıtlar İl Milli Eğitim Müdürlükleri'nin tespit ve ilan edecekleri merkez okullarca yapılır. Gerekli belgeler bu okullardan temin edilir. (Form dilekçe ve ön kayıt kılavuzları) Form dilekçe öğrencilerin mezun oldukları ilköğretim okullarınca doldurulup onaylandıktan sonra, diplomanın aslı ya da tasdikli sureti ile ön kayıt bürolarına teslim edilir. (İlköğretim okullarınca doldurulacak form dilekçelerde ayrıntılı not dökümü 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıfların yıl sonu başarı ortalamalarına göre yapılır.) Okulların kontenjanları ve kesin kayıt. Kayıt döneminde yabancı dil ağırlıklı liseler, İl Milli Eğitim Müdürlükleri'nin belirlediği sayıda öğrenciyi alırlar. Okulların öğrenci kontenjanları ön kayıt kılavuzlarında belirtilir. Ön kayıt yaptıran öğrenciler, notu en yüksek olandan aşağıya doğru sıralanır. Bu sıralama öğrencilerin tercih formunda yazdıkları okulların kontenjanlarına göre yapılır.

Yabancı Dil Ağırlıklı bir lisede hazırlık sınıfına kesin kayıt yaptırmaya hak kazananlar, bu okulu tercihlerinde belirten ve okul kontenjanına göre en yüksek diploma notlu öğrencilerdir. Kesin kayıt sonunda boş kontenjan bulunması durumunda, boş kontenjanlar ilan edilir. Yeniden kayıt bürolarına müracaatlar yapılır. Açık kontenjanlara kesin kayıt hakkı kazanan öğrencilerin kayıtları okulun eğitim-öğretime açıldığı ilk haftanın son günü mesai bitimine kadar yapılır. Hazırlık sınıflarında, illerde Büyükşehir belediye hudutlarındaki okullar arasında öğrenci nakli yapılmaz. Ara sınıflardaki zorunlu yapılması gereken nakiller İl Milli Eğitim Müdürlüğü onayıyla, gereken şartları taşıdıklarında ve belgelendirdiklerinde yapılır.

Hazırlık sınıflarında bir sınıfta en fazla 30 öğrenci eğitim-öğretim görür. Kayıtlarda nakil gelebilecek öğrenciler için boş kontenjan bırakılmaz. Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin hazırlık sınıflarında haftada 4 saat Türkçe, 24 saat yabancı dil (zorunlu), 2 saat resim, 2 saat müzik ve 2 saat beden eğitimi dersleri ise (toplam 6 saat seçmeli) okutulur. Hazırlık sınıfı, öğrencilerin Türkçe ve yabancı dilde; dinleme-anlama, okuma-anlama, konuşma ve yazma becerilerini kazandırmayı, güzel sanatların resim, müzik alanlarında becerilerini arttırmayı,

sportif faaliyetlere katılımlarını, fiziksel ve ruhsal gelişimlerini amaçlar. 9. Sınıfta öğrenciler yabancı dil dersini haftada sekiz saat görür. 10. Sınıfa geçen öğrenciler ilgi, yetenek ve becerilerine göre alan seçimlerini yapar. Yabancı Dil Ağırlıklı liselerde sınıf geçme not ortalaması 3.00, alan seçimlerinde ise alana etki eden derslerin ortalaması 3.50'den aşağı olamaz. Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerde öğrenciler dil alanını seçebilirler. Dil alanını seçen öğrenciler ikinci bir yabancı dil dersi görürler. Yabancı Dil Ağırlıklı Liseler; Atatürk ilke ve İnkılaplarını kendilerine rehber edinmiş, çağdaş ve medeni çizgilerde, gelişen teknolojileri izleyebilen ve kullanabilen, ana dili Türkçe ve diğer yabancı dilleri bilen öğrencileri yetiştirmeyi, ilgi, yetenek ve başarılarına göre seçecekleri yükseköğretim programlarına hazırlamayı amaçlar. Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerde eğitim-öğretim gören öğrenciler yabancı dil eğitimini haftalık ders saatlerinin programda fazla olması sebebiyle daha çabuk ve iyi öğrenebilmektedir. Liseyi dört yıl okudukları için kendilerini daha iyi tanımakta, sınıf ve rehber öğretmenlerinin denetiminde alan ve meslek seçimlerini en iyi şekilde yapabilmektedirler. Sınıf mevcutlarının az olması (30 kişi) öğrencilerin öğretmenleriyle birebir ilişki kurmalarında, derslere katılımlarında, kendilerini ifade edebilme yeteneklerinin gelişiminde, gelişen ve değişen yaşama daha iyi uyum sağlama kabiliyetlerini kazanabilmede ve sosyal yaşama daha rahat hazırlanmalarında etkili olmaktadır.

Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerde yabancı dil bölüm başkanlıkları mevcut olup, bölümle ilgili iş ve işlemleri, öğrencilerin ortak sınavlarını hazırlar. Bu sınavlar çok sorulu ve ders programını kapsamakta olup, sınıflar arasında tatlı bir rekabet oluşturmaktadır. Yabancı dil derslerinde görsel dershanelerden yararlanılmaktadır. Öğrencilerin Meslek Seçimleri Meslek seçimi, insanın gelişim yıllarında aldığı kararlar doğrultusunda oluşmaktadır. Öğrencilerin meslek seçimlerinde, rehber öğretmenler ve üniversitelerin öğretim üyelerince seminerler verilir. Bu seminerlerde öğrencinin kendisini iyi tanıması, ilgi ve yeteneklerini göz önünde bulundurması sağlanır. Seçeceği mesleğin çalışma alanları, kariyeri, iş imkânları, şart ve nitelikleri, mesleğin gelecekte geçerlilik derecesi konularında tanıtımlar yapılır. Hayallerinin mesleğinin; kendisine, özel yeteneklerine, becerilerine, mesleğin çalışma şartlarına, fiziksel yapısına uygun olup olmadığının önemi hakkında gerekli bilgiler verilir. Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerden mezun olan öğrenciler, iyi bir yabancı dil eğitimi aldıkları için, kazandıkları üniversitelerin hazırlık sınıflarında muafiyet sınavlarında başarılı olup, bir üst sınıftan eğitim-öğretimlerine devam etmektedirler. Yabancı dil ağırlıklı liselerden mezun olan öğrenciler, ÖSS sınavları sonuçlarına göre her yıl Türkiye sıralamasında yüksek derecelerde başarılar göstermektedirler.

2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren kaldırılmıştır.

2021-2022 ÖĞRETİM YILI LİSE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

Örnekleme metoduyla da olsa anlatmaya çalıştığımız gibi okullarda yüz yılı aşkın sürede uygulanan müfredat programları ve haftalık ders çizelgeleri günün ihtiyaçları da dikkate alınarak zaman zaman değişikliğe uğramıştır. Öğrencilik yıllarında okuduğunuz dersleri, uygulanan programları karşılaştırmanız ve eski günlerinizi "Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer…" diyerek hatırlamanız için bu yıl yani 2021-2022 öğretim yılında Kayseri Lisesi'nde (vb.liselerde) okutulan dersleri ve uygulanan programı veriyorum[523]:

[523] MEB, İnternet Sitesi (07.03. 2022 tarihinde alındı.)

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Sayı	**45**	**Konu: Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgelerinde Değişiklik Yapılması**
Tarih	**01/11/2021**	
Kurulda Gör. Tarihi	12/10/2021	
Önceki Kararın Tarih ve Sayısı	07/06/2021-13 19/02/2018-60 19/02/2018-59 19/02/2018-56	

Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 04/10/2021 tarihli ve E-21658195-121.01-33741962 sayılı yazısı, Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün 05/10/2021 tarihli ve E-45123216-121.01-33861388 sayılı yazısı, Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün 06/10/2021 tarihli ve E-59917357-121.01-34014296 sayılı yazısı üzerine Kurulumuzun 19/02/2018 tarihli ve 56 sayılı karar ekinde yer alan Anadolu Lisesi, Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Sosyal Bilimler Lisesi Haftalık Ders Çizelgeleri, 19/02/2018 tarihli ve 59 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaöğretim Spor Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi, 19/02/2018 tarihli ve 60 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaöğretim Güzel Sanatlar Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi (Müzik, Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Görsel Sanatlar), 07/06/2021 tarihli ve 13 sayılı kararıyla kabul edilen Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi'nde 2022-2023 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere ekli örneklerine göre değişiklik yapılması hususunu uygun görüşle arz ederiz.

Prof. Dr. Mehmet KARATAŞ
Üye

Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ
Üye

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ
Üye

Doç. Dr. Cem GENÇOĞLU
Üye

Dr. Mehmet GÜNDÜZ
Üye

Dr. Hüseyin YORULMAZ
Üye

Kâmil YEŞİL
Üye

Ercan TÜRK
Üye

Doç. Dr. Mustafa OTRAR
Üye

Dr. Hüseyin KORKUT
Üye

Prof. Dr. Cihad DEMİRLİ
Kurul Başkanı

UYGUNDUR
…/…/2021

Mahmut ÖZER
Millî Eğitim Bakanı

ANADOLU LİSESİ						
HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
DERSLER			9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI		5	5	5	5
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ		2	2	2	2
	TARİH		2	2	2	-
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK		-	-	-	2
	COĞRAFYA		2	2	-	-
	MATEMATİK		6	6	-	-
	FİZİK		2	2	-	-
	KİMYA		2	2	-	-
	BİYOLOJİ		2	2	-	-
	FELSEFE		-	2	2	-
	BİRİNCİ YABANCI DİL		4	4	4	4
	İKİNCİ YABANCI DİL		2	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR		2	2	2	2
	GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK		2	2	2	2
	SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ		1	-	-	-
SEÇMELİ DESRLER	**ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI**		**34**	**35**	**21**	**19**
	DİL VE ANLATIM	SEÇMELİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI	-	-	(3)(5)	(3)(5)
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	-	-	1	1
		OSMANLI TÜRKÇESİ (3)	2	2	2	2
		ORTAK TÜRK EDEBİYATI	-	2	2	-
	MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ	TEMEL MATEMATİK (2)	-	-	2	2
		SEÇMELİ MATEMATİK (2)	-	-	6	6
		SEÇMELİ FİZİK (2)	-	-	4	4
		SEÇMELİ KİMYA (2)	-	-	4	4
		SEÇMELİ BİYOLOJİ (2)	-	-	4	4
		ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		MATEMATİK TARİHİ VE UYGULAMALARI (3)	-	2	2	2
		FEN BİLİMLERİ TARİHİ VE UYGULAMALARI (3)	-	3	3	3
	SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH	-	-	(2)(4)	(2)(4)
		TÜRK KÜLTÜR VE MEDENİYET TARİHİ (1)	-	-	(2)(4)	(2)(4)
		İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİ (1)	2	2	2	2
		ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ	-	2	2	2
		SEÇMELİ COĞRAFYA (2)	-	-	-	(2)(4)
		PSİKOLOJİ (1)	-	-	2	2
		SOSYOLOJİ (1)	-	-	2	2
		MANTIK (1)	-	-	2	2
		BİLGİ KURAMI	(1)(2)	-	-	-
		DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	1	1	1	1
		İŞLETME (1)	-	-	2	2
		EKONOMİ (1)	-	-	2	2
		GİRİŞİMCİLİK (1)	-	-	1	1
		YÖNETİM BİLİMİ (1)	-	-	2	2
		ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER (1)	-	-	2	2

		ORTAK TÜRK TARİHİ (1)	-	2	2	-
		TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASI (1)	-	2	2	-
	DİN, AHLAK VE DEĞERLER	KUR'AN-I KERİM (4)	2	2	2	2
		PEYGAMBERİMİZİN HAYATI (4)	2	2	2	2
		TEMEL DİN BİLGİLER (2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	YABANCI DİLLER VE EDEBİYATI	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (4)	(2)(4)	(2)(4)	(2)(10)	(2)(10)
		SEÇMELİ İKİNCİ YABANCI DİL (4)	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)
		YABANCI DİLLER EDEBİYATI (4)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	SPOR VE SOSYAL ETKİNLİK	SEÇMELİ BEDEB EĞİTİMİ VE SPOR (4)	2	2	2	2
		SOSYAL ETKİNLİK (4)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	GÜZEL SANATLAR	SEÇMELİ GÖRSEL SANATLAR (4)	2	2	2	2
		SEÇMELİ MÜZİK (4)	2	2	2	2
		SANAT TARİHİ (1)	2	2	2	2
		DRAMA (1)	1	1	1	1
		MÜZE EĞİTİMİ (1)	2	2	2	2
	BİLİŞİM	BİLGİSAYAR BİLİMİ (2)	2	2	2	2
		PROJE HAZIRLAMA (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATİ SAYISI			**5**	**4**	**18**	**20**
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME			**1**	**1**	**1**	**1**
TOPLAM DERS SAATİ			**40**	**40**	**40**	**40**

ANADOLU LİSESİ							
HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ							
	DERSLER		HAZIRLIK SINIFI	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
	HAZIRLIK SINIFI TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI		4	-	-	-	-
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI		-	5	5	5	5
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ		-	2	2	2	2
	TARİH		-	2	2	2	-
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK		-	-	-	-	2
	COĞRAFYA		-	2	2	-	-
	MATEMATİK		3	6	6	-	-
	FİZİK		-	2	2	-	-
	KİMYA		-	2	2	-	-
	BİYOLOJİ		-	2	2	-	-
	FELSEFE		-	-	2	2	
	BİRİNCİ YABANCI DİL		20	4	4	4	4
	İKİNCİ YABANCI DİL		4	2	2	2	2
	BİLGİSAYAR BİLİMİ		4	2	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR		2				
	GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK		2	2	2	2	2
	SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ		-	1	-	-	-
	ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI		**39**	**34**	**35**	**21**	**19**
SEÇMELİ DESRLER	**DİL VE ANLATIM**	SEÇMELİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI	-	-	-	(3)(5)	(3)(5)
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	-	-	-	1	1
		OSMANLI TÜRKÇESİ (3)	-	2	2	2	2
		ORTAK TÜRK EDEBİYATI	-	-	2	2	-
	MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ	TEMEL MATEMATİK (2)	-	-	-	2	2
		SEÇMELİ MATEMATİK (2)	-	-	-	6	6
		SEÇMELİ FİZİK (2)	-	-	-	4	4
		SEÇMELİ KİMYA (2)	-	-	-	4	4
		SEÇMELİ BİYOLOJİ (2)	-	-	-	4	4
		ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		MATEMATİK TARİHİ VE UYGULAMALARI (3)	-	-	2	2	2
		FEN BİLİMLERİ TARİHİ VE UYGULAMALARI (3)	-	-	3	3	3
	SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH	-	-	-	(2)(4)	(2)(4)
		TÜRK KÜLTÜR VE MEDENİYET TARİHİ (1)	-	-	-	(2)(4)	(2)(4)
		İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİ (1)	-	2	2	2	2
		ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ	-	-	2	2	2
		SEÇMELİ COĞRAFYA (2)	-	-	-	-	(2)(4)
		PSİKOLOJİ (1)	-	-	-	2	2
		SOSYOLOJİ (1)	-	-	-	2	2
		MANTIK (1)	-	-	-	2	2
		BİLGİ KURAMI	-	(1)(2)	-	-	-
		DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	-	1	1	1	1
		İŞLETME (1)	-	-	-	2	2
		EKONOMİ (1)	-	-	-	2	2
		GİRİŞİMCİLİK (1)	-	-	-	1	1

		YÖNETİM BİLİMİ (1)	-	-	-	2	2
		ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER (1)	-	-	-	2	2
		ORTAK TÜRK TARİHİ (1)	-	-	2	2	-
		TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASI (1)	-	-	2	2	-
	DİN, AHLAK VE DEĞERLER	KUR'AN-I KERİM (4)	-	2	2	2	2
		PEYGAMBERİMİZİN HAYATI (4)	-	2	2	2	2
		TEMEL DİN BİLGİLER (2)	--	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	YABANCI DİLLER VE EDEBİYATI	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (4)	-	(2)(4)	(2)(4)	(2)(10)	(2)(10)
		SEÇMELİ İKİNCİ YABANCI DİL (4)	-	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)
		YABANCI DİLLER EDEBİYATI (4)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	SPOR VE SOSYAL ETKİNLİK	SEÇMELİ BEDEB EĞİTİMİ VE SPOR (4)	-	2	2	2	2
		SOSYAL ETKİNLİK (4)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	GÜZEL SANATLAR	SEÇMELİ GÖRSEL SANATLAR (4)	-	2	2	2	2
		SEÇMELİ MÜZİK (4)	-	2	2	2	2
		SANAT TARİHİ (1)	-	2	2	2	2
		DRAMA (1)	-	1	1	1	1
		MÜZE EĞİTİMİ (1)	-	2	2	2	2
	BİLİŞİM	BİLGİSAYAR BİLİMİ (2)	-	2	2	2	2
		PROJE HAZIRLAMA (1)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATİ SAYISI			**-**	**5**	**4**	**18**	**20**
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME			**1**	**1**	**1**	**1**	**1**
TOPLAM DERS SAATİ			**40**	**40**	**40**	**40**	**40**

KAYSERİ'DE EĞİTİM VE KÜLTÜR DURUMU

Kayseri eğitim ve kültür açısından köklü bir geçmişe sahiptir. Selçuklular döneminde en ileri, uygulamalı eğitim ve sağlık kurumları Kayseri'de bulunmaktaydı. Kayseri, bu tarihi özelliğine modern eğitim kurumlarıyla yeniden hayat vermekte olup şu anda okulsuz ve öğretmensiz yerleşim birimi bulunmamaktadır.

Yükseköğrenim

İlimizde 4 Üniversite bulunmakta olup üniversitelerimiz bütün süreç ve faaliyetlerini toplumun tüm kesimlerine olumlu katkıda bulunmak amacıyla sürdürmektedir.

Erciyes Üniversitesi

Üniversitede Aralık ayı itibariyle 51.068 öğrenci bulunmakta, 2.218 akademik personel ve 2.273 İdari personel (4/A), 617 Sözleşmeli Personel (4/B) ve 1.879 Sürekli İşçi (4/D) olmak üzere toplam 4.769 personel görev yapmaktadır.

FAKÜLTELER (19)	Hukuk Fakültesi
	Sağlık Bilimleri Fakültesi
	Eğitim Fakültesi
	Edebiyat Fakültesi
	Fen Fakültesi
	İ.İ.B. Fakültesi
	İlahiyat Fakültesi
	İletişim Fakültesi
	Mimarlık Fakültesi
	Mühendislik Fakültesi
	Tıp Fakültesi
	Güzel Sanatlar Fakültesi
	Eczacılık Fakültesi
	Diş Hekimliği Fakültesi
	Seyrani Ziraat Fakültesi
	Turizm Fakültesi
	Spor Bilimleri Fakültesi
	Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi
	Veteriner Fakültesi
ENSTİTÜLER (7)	Fen Bilimleri Enstitüsü
	Sağlık Bilimleri Enstitüsü
	Sosyal Bilimler Enstitüsü
	Güzel Sanatlar Enstitüsü
	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
	Gevher Nesibe Genom Ve Kök Hücre Enstitüsü
	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
YÜKSEKOKULLAR (1)	Yabancı Diller Yüksek Okulu
MESLEK YÜKSEKOKULU (2)	Halil Bayraktar Sağlık Hizmetleri MYO
	Adalet MYO

SAĞLIK BİRİMLERİ (10)	Gevher Nesibe Hastanesi (1.251 Yatak kapasitesi)
	M. Kemal DEDEMAN Hematoloji-Onkoloji Hastanesi
	Semiha- Asım KİBAR Organ Nakli ve Diyaliz Hastanesi
	Yılmaz-Mehmet ÖZTAŞKIN Kalp Hastanesi
	Fevzi MERCAN-Mustafa ERASLAN Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi
	Gülser-Dr. Mustafa GÜNDOĞDU Kapsamlı hizmet Laboratuvarı
	Şahinur DEDEMAN Kemik İliği ve Nakli Kök Hücre Tedavi Merkezi
	Nazende-Nuri ÖZKAYA Gündüz Tedavi Ünitesi
	Kanka Pediatrik Hemotoloji Onkoloji ve Kemik İliği Nakli Merkezi (2022 yılında hizmete açılması planlanmakta)
	Ağız-Diş ve Çene Cerrahisi Hastaneleri

Nuh Naci Yazgan Üniversitesi

Üniversitede toplam 2.519 öğrenci ile 111 akademik personel ve 112 idari personel bulunmaktadır.

FAKÜLTELER (8)	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
	Mühendislik Fakültesi
	Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
	Sağlık Bilimleri Fakültesi
	Fen Edebiyat Fakültesi
	Diş Hekimliği Fakültesi
	Tıp Fakültesi (Henüz öğrenci almadı)
	Hukuk Fakültesi (Henüz öğrenci almadı)
ENSTİTÜLER (3)	Sosyal Bilimler Enstitüsü
	Fen Bilimleri Enstitüsü
	Sağlık Bilimleri Enstitüsü
MESLEK YÜKSEKOKULU (1)	Henüz öğrenci almadı

Abdullah Gül Üniversitesi

Üniversitede toplam 2.944 öğrenci ile 278 akademik personel ve 173 idari personel bulunmaktadır.

FAKÜLTELER (7)	Mühendislik Fakültesi
	Mimarlik Fakültesi
	Bilgisayar Bilimleri Fakültesi
	Yaşam Ve Doğa Bilimleri Fakültesi
	Eğitim Bilimleri
	İnsan Ve Toplum Bilimleri Fakültesi
	Yönetim Bilimleri Fakültesi
ENSTİTÜLER (3)	Sosyal Bilimler Enstitüsü
	Fen Bilimleri Enstitüsü
	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
YÜKSEKOKUL (1)	Yabancı Diller Yüksekokulu

Kayseri Üniversitesi

Üniversitede toplam 12.166 öğrenci ile 223 akademik personel ve 250 idari personel bulunmaktadır.

FAKÜLTELER (5)	Uygulamalı Bilimler Fakültesi
	Develi İslami İlimler Fakültesi
	Develi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi
	Sağlık Bilimleri Fakültesi
	Mühendislik Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
MESLEK YÜKSEKOKULU (11)	Bünyan Meslek Yüksekokulu
	Develi Hüseyin Şahin Meslek Yüksekokulu
	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
	Mustafa Çıkrıkçıoğlu Meslek Yüksekokulu
	Pınarbaşı Meslek Yüksekokulu
	Safiye Çıkrıkçıoğlu Meslek Yüksekokulu
	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
	Tomarza Mustafa Akıncıoğlu Meslek Yüksekokulu
	İncesu Ayşe ve Saffet Arslan Sağlık Hizmetleri MYO
	Yahyalı Meslek Yüksekokulu
	Yeşilhisar Meslek Yüksekokulu
ENSTİTÜLER (1)	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İlk ve Ortaöğrenim

Kayseri'de

- 16 Halk Eğitim Merkezi,
- 7 Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulu,
- 3 Rehberlik ve Araştırma Merkezi,
- 1 Uygulamalı Otel,
- 1 Olgunlaşma Enstitüsü,
- 2 Üstün ve Özel Yetenekliler Kurumu,
- 369 Lojman

bulunmaktadır.

	SAYI
Anaokulu	85
Özel Kreş	49
Diyanete bağlı (4-6 Yaş) Kurslar	16
İlkokul	393
Ortaokul	346
Ortaöğretim	217

İlimizde toplam 1.106 okul bulunmakta, bu okullarımızda 13.269 derslikte toplam 314.736 öğrenci öğrenim görmekte ve 21.179 Öğretmen görev yapmaktadır.

İLİMİZDE ÖĞRETİM KURUMLARI

EĞİTİM KADEMESİ	KURUM_TÜRÜ	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı
OKULÖNCESİ	Anaokulu	85	10.390	729	504	20
	4-6 Yaş Kuran Kursları	16	5.105	428	237	
	Özel Kreşler	49	1.682	232	176	
	Anasınıfı Olan Okul	277	9370	557	419	
	OKULÖNCESİ TOPLAM	427	26.547	1.946	1.336	
İLKOKUL	İlkokul	388	98.331	5.423	5.339	23
	Özel Eğitim İlkokulu	5	192	28	96	
	İLKOKUL TOPLAM	393	98.523	5.451	5.435	
ORTAOKUL	Ortaokul	244	79.471	5.717	2.189	
	İmam Hatip Ortaokulu	91	14.443	1.057	624	
	Yatılı Bölge Ortaokulu	6	856	89	96	
	Özel Eğitim Ortaokulu	5	204	59		
	ORTAOKUL TOPLAM	346	94.974	6.922	2.909	
ORTAÖĞRETİM	Anadolu Lisesi	85	42.979	2.777	1.611	24
	Fen Lisesi	19	3.826	279	168	
	Sosyal Bilimler Lisesi	2	940	73	37	
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	40	13.762	1.245	876	
	Meslek Lisesi (Muhtelif)	64	31.967	2.426	1.120	
	Özel Eğitim Meslek Lisesi	4	473	98	45	
	Güzel Sanatlar Lisesi	1	301	38	16	
	Spor Lisesi	1	368	23	15	
	Özel Fen ve Teknoloji Lisesi	1	76	7		
	ORTAÖĞRETİM TOPLAM	217	94.692	6.966	3.888	
OKUL DIŞI KURUMLAR (Resmi)	Halk Eğitim Merkezleri Rehberlik ve Araştırma Merkezleri. Üstün veya Özel Yetenekliler, Öğretmen Evleri, Olgunlaşma Enstitüsü vb..			451	120	
Genel Toplam		1.106	314.736	21.179	13.269	24

Açıklamalar:

1-*Anasınıfı olan okul, *Anasınıfı öğretmeni ve *Anasınıfı dersliği, Okulöncesi verileri içerisinde gösterilmiş olup, mükerrerliği önlemek için toplamdan düşülmüştür.

2- İlkokul ve Ortaokullar genelde aynı binayı kullandıklarından, Bakanlığımızın uygulamaları doğrultusunda Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayıları birlikte hesaplanmıştır.

3- Öğrenci sayılarına Açık öğretim öğrencileri dâhil değildir.

İLİMİZDE OKULLAŞMA ORANLARI

EĞİTİM KADEMESİ	YAŞ GRUBU	2019-2020		2020-2021	
		KAYSERİ	TÜRKİYE	KAYSERİ	TÜRKİYE
OKULÖNCESİ	3- 5 Yaş	39,86%	41,78%	27,18%	28,35%
	4- 5 Yaş	51,78%	52,41%	35,72%	36,79%
	5 Yaş	70,86%	71,22%	54,42%	56,89%
İLKÖĞRETİM		96,05%	97,79%	94,06%	93,93%
İLKOKUL		91,92%	94,51%	93,88%	93,23%
ORTAOKUL		93,28%	96,89%	90,05%	88,85%
ORTAÖĞRETİM		84,20%	90,84%	92,88%	87,93%
GENEL ORTAÖĞRETİM		44,57%	50,26%	52,41%	51,16%
MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM		39,63%	40,58%	40,46%	36,76%

- Not: Okullaşma Oranları TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) verileridir.
- Her yıl Mart-Nisan ayları içerisinde Bakanlığımız tarafından 81 ile gönderilmektedir.
- 2021-2022 okullaşma oranları TUİK tarafından henüz açıklanmamıştır.

ÖZET KAYSERİ LİSESİ TARİHİ İÇİN BİLGİ VE BİBLİYOGRAFYA*

Özmerdivenli, Yusuf, Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli, Cilt 1,2,3 Ankara - 1997
Arslan Celil-Yıldıray Özbek, Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, C:I, Kayseri, 2008.
Çayırdağ, Mehmet, " Kayseri'de Sultan II. Abdülhamit Dönemi Bina ve Kitabeleri", 1. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyum Bildirileri (11-12 Nisan 1996) , Kayseri,2000
Erkiletlioğlu, Halit, Geniş Kayseri Tarihi, Kayseri, 2006.
Özbek, Yıldıray, "Seyfullah Efendi Konağı'ndan İdadiye: Kayseri Lisesi",Prof.Dr.
Harun Güngör Armağanı (Haz: Mustafa ARGUNŞAH- Mustafa ÜNAL), İstanbul 2010

Özbek, Yıldıray, Kayseri'de Tarihi Okul Yapıları, Kayseri 2011.
Özmerdivenli, Yusuf, "Kayseri Lisesi'nin Kayseri'nin Eğitim Öğretim Tarihindeki Yerive Önemi", Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (11-12 Nisan 1996) Kayseri 2000
Aslı Sağıroğlu ARSLAN,"Kayseri'nin İlk Modern Eğitim Yapısı: Kayseri Lisesi",EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S:36 (2014)

1893'ten beri eğitim veren Kayseri Lisesi'nin kurulması Osmanlının son dönemlerine rastlar. Ülkenin geleceğinin eğitime bağlı olduğunu düşünen II. Abdülhamit önemli merkezlere "idadi" bugünkü adıyla "lise" açılmasına karar verir. Anadolu'da lise açılmasına karar verilen şehirlerden biri de Kayseri'dir. **Kayseri Lisesi, ilk olarak bugünkü Kurşunlu Camii civarında Seyfullah Efendi Konağı'nda 13 Eylül 1893 tarihinde" DERECE-İ ULA MEKTEB-İ MÜLKİYE İDADİSİ" adıyla açılır.**

İlk yıllarda öğrenci sayısı azdır. Kayseri'de modern eğitimin temellerinin atıldığı okul büyük ilgi görür. Seyfullah Efendi Konağı'nın ihtiyaca cevap vermemesi üzerine bugünkü tarihî binasının temeli atılır ve 1903 yılında okulun ilk katının inşası tamamlanır. Osmanlının son dönemlerinde görülen neo-klasik mimarî özelliğine göre yapılan okulun ikinci katı ise 1916 yılında tamamlanır ve aynı yıl idadi olan okul, "Kayseri Sultanisi" ismini alır.

* Kayseri Lisesi İnternet Sayfası'ndan alınmıştır.

Osmanlı Devleti'nin I.Dünya Savaşı'na girmesi üzerine okulun öğrenci sayısı azalır. Savaşın sürdüğü 1915-1916 ve 1916-1917 eğitim-öğretim yıllarına ait kütük defterlerinde 10-11-12.sınıfların karşısında yer alan "Bu sene teşekkül itmemiştir" ifadesinden anlaşıldığı üzere Çanakkale Savaşı yıllarında okulumuz mezun verememiştir.

Mustafa Kemal önderliğinde İstiklal Harbi başlayınca ülkenin her köşesinde olduğu gibi Kayseri'de erkeğiyle, kadınıyla, çocuğuyla, yaşlısıyla, genciyle bu savaşta yerini alır. Kayseri Sultanisi'de bu mücadelede büyük bir göreve hazırlanır. Yunanlıların Ankara'ya kadar yaklaşması üzerine TBMM, 24 Temmuz 1921'de hükümet merkezinin Kayseri'ye taşınmasına karar verir. Kayseri Sultanisi, TBMM toplantıları için hazır duruma getirilir; Meclis'in matbaa makineleri, evrakları Kayseri Sultanisine gönderilir ve okulun içinde Meclis kürsüsü oluşturulur. Ancak Sakarya Savaşı'nın kazanılması üzerine bu karardan vazgeçilir. 1921 yılında Ankara Sultanisi de Kayseri Sultanisi ile birleştirilerek Ankara Sultanisi, Kayseri'ye taşınır.

Kayseri Sultanisi, kurtuluş mücadelesinde öğrencileriyle üzerine düşen vazifeyi yapar. Okulun son sınıf öğrencileri eğitimlerini yarıda bırakıp gönüllü olarak cepheye giderler fakat geri dönemezler. Kayseri Lisesi'nin Milli Mücadele yıllarındaki mezuniyet defterinde : "Son sınıf talebeleri Sakarya Savaşı için cephede şehit düştüğünden bu öğretim yılında okul mezun verememiştir." cümlesi yazılmıştır.

1922 yılında Kayseri Sultanisine atanıp iki sene edebiyat öğretmenliği yapan Şair Faruk Nafiz Çamlıbel, şehit olan öğrencilerin anısına Kayseri Lisesi Marşı'nı yazar.

1923 yılında Ziya Gökalp'in kanun teklifi ile "Sultani" adı liseye çevrilince Kayseri Sultanisi de Kayseri Lisesi adını alır.

Kurtuluş Savaşı zaferle sonuçlanıp Türkiye Cumhuriyeti devleti kurulunca artık bu devlet muasır medeniyetler seviyesine ulaşma yolunda ilk adımlarını atacaktır. Gazi Mustafa Kemal, eşi Latife Hanım'la tüm ülkeyi il il gezerek inkılâpları ve ilkeleri Anadolu'ya benimsetir. 13 Ekim 1924'te Kayseri'ye gelen Atatürk, eşi Latife Hanım'la Kayseri Lisesini de ziyaret eder. Düzenlenen törende Lisenin öğrencilerinden Behçet Kemal Çağlar duygulu bir konuşma yapar. Okulumuzun öğrencileri tarafından hazırlanan kurtuluş mücadelesini konu alan müsamere Ulu Önder Atatürk ve eşi Latife Hanım tarafından büyük bir heyecanla seyredilir. Bu müsamereden etkilenen Atatürk'ün gözleri yaşarır. Ulu Önder, memnuniyetinin göstergesi olarak okula yağlı boya tablosunu hediye eder.1923 yılında General Kazım Karabekir'in okulu ziyaretinde duygu ve düşüncelerini yazdığı okulun Şeref Defteri'ne

Mustafa Kemal Atatürk de lise için düşündüğü şu güzel kelimeleri yazar: "Kayseri Lisesini müdürü ile muallimleri ile bütün talebesiyle cumhuriyetin ateşli, feyizli bir ocağı bulduk." Diye yazıp Latife Hanım'la birlikte imzalarlar.

Kayseri Lisesi'nin mevcut binası yeterli olmayınca Kültür Bakanlığınca 1927 yılında okulun hemen yakınlarında bulunan Cizvit papazlarına ait iki parça bina satın alınarak Kayseri Lisesinin bünyesine katılır ve yemekhane, kütüphane, müsamere salonu şeklinde düzenlenip kullanılır.

1932-1933 ders yılında Kayseri Lisesi'nin 100'ü yatılı olmak üzere 680 öğrencisi vardır. Öğrenci sayısının artması yanında okulun sosyal imkânları da artar, kütüphanesi zenginleştirilir; Fizik-Kimya, Tabiat Bilgisi laboratuvarı malzemeleri ile diğer ders araç ve gereçleri çoğalır. Kızılay, İzci teşkilatı ve öğrenci kooperatifi kurulur.

Kayseri Lisesi, Kültür Bakanlığı'nın kararıyla 1935-1936 eğitim-öğretim yılında kız ortaokulu ile birleştirilir.

1965-1966 eğitim-öğretim yılı güz döneminden itibaren Milli Eğitim Müdürlüğünün 8 Temmuz 1966 tarihi ve 531/39 sayılı emirleri üzerine ortaokulu kısmı kaldırılarak öğrencilerin Nazmi Toker Ortaokuluna nakledilmesinden sonra öğretime yalnız lise olarak devam eder.

Kayseri Lisesi, 1959 yılında bünyesinde kurulan Akşam Lisesi ile eğitim seviyesini arttırmak isteyen yöre halkına da hizmet eder. Akşam Lisesi 1980 yılında ayrı bir müdürlük haline getirilir. Fakat 1982 yılında akşam okullarının kapatılma kararı üzerine kapatılır.

20. yüzyılın başlarında yapılan tarihî okula zaman zaman ek binalar yapılmıştır. Bunlardan hâlâ kullanılmakta olan Merkez Bankası tarafında , B Blok olarak bilinen taş bina 1956-1957 öğretim yılında, bir süre pansiyon binası ve derslik olarak kullanılan ve daha sonra yıkılarak yerine tarihî dokuya uygun yeni bina yapılan C Blok 1965-1966 öğretim yılında, spor ve konferans salonlarının bulunduğu bina ise 1976-1977 öğretim yılında hizmete girerek okul hizmet binaları artırılmıştır.

Tarihî değeri olan Liseden mezun olan insanların birçoğu, tarihe yön veren isimler oldular. 8.Cumhurbaşkanımız Merhum Turgut Özal, 11.Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah Gül Kayseri Lisesi'nden mezun olmuştur. Taner Yıldız (Milletvekil-Eski Bakan) , Hulusi Akar (Bakan), Korkut Özal (Eski Bakan), Mehmet Yazar (Eski Bakan), Sabahattin Çakmakoğlu (Eski Bakan), Sadettin Bilgiç (Eski Bakan), Osman Kavuncu (Eski Belediye Başkanı), İhsan Ketin (Bilim İnsanı), Jale Baysal (Bilim İnsanı), Göksel Arsoy (Sanatçı) gibi daha birçok devlet adamı, sanatçı ve bilim insanı okulun mezunları arasındadır.

Kayseri Lisesi kurulduğu günden beri Türk Milli Eğitiminin amaçlarına uygun Atatürk ilkeleri doğrultusunda öğrenciler yetiştirmiş ve yetiştirmeye devam etmektedir. 1994-1995 öğretim yılında bünyesinde açılan "Yabancı Dil Ağırlıklı Lise" bölümü ile de birçok başarıya imza atan Kayseri Lisesi, 2005-2006 öğretim yılında Anadolu Lisesine dönüştürülmüştür.

Kayseri Lisesi'nin A Blok olarak bilinen tarihî binası 2012 yılında MEB ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi arasında yapılan protokol gereği müze yapılmak üzere Büyükşehir Belediyesine devredilmiştir. Bu süreçte **Büyükşehir Belediyemizce, C Blok olarak bilinen ve derslik olarak kullanılan eski pansiyon binası, konferans salonu ve spor salonu yıkılarak yerine tarihî dokuya uygun 10 derslikli yeni ek bina, modern bir konferans salonu ve spor salonu yapılarak 2013 yılında hizmete açılmıştır. Tarihî binanın müzeye dönüştürülme süreci de 2016 yılında tamamlanarak "Kayseri Lisesi Millî Mücadele Müzesi" adıyla hizmet vermeye başlamıştır.**

6.BÖLÜM
KAYSERİ LİSESİ'NE HİZMET VEREN MÜDÜRLER, ÖĞRETMENLER VE DİĞER PERSONEL

KAYSERİ LİSESİNE HİZMET VEREN MÜDÜRLERİMİZ

Bütün orta dereceli okulların idari yönetmeliklerinin ortak maddelerinden birisi " Okulu müdür yönetir" hükmüdür.

İdarecilik; Kimine göre bir sanat, kimine göre bir kabiliyettir. İdarecilik eldeki imkânların amaç için en kârlı şekilde kullanmadır. İdarecilik; insanları zamanı, parayı, aracı ve emeği Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda en uygun bir şekilde kullanmaktır. Bu görev, müdürlere ve müdür yardımcılarına verilmiştir.

Her müdür bu görevi üstlendiği süre zarfında şüphesiz bir şey yapmış ve yapmaya çalışmıştır. Bunların değerlendirilmesini ve hükmü; tarihe, devirlerinde yetişen öğrencilerine bırakarak, tesbit edebildiğimiz kadarıyla müdürlerimizi isim, görev süresi ve özgeçmişleriyle sunuyoruz: Türk Tarih Kurumu kitaplığındaki 1318 tarihli Salnameden Kayseri İdadisi'nin ilk müdürünün Rasih Efendi olduğunu anlıyoruz.

Rasih Efendi
1893

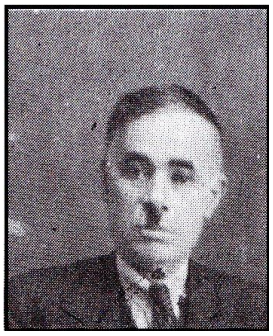

Ali Hilmi Bey
(1911)

Mustafa Bey
(1915)

M.Ali Bey
(1919)

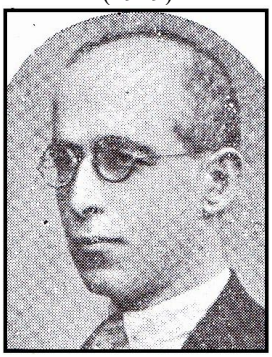

Cafer Sadık Özalp
(1920)

Mustafa Nuri Bey
(1921)

Nafi Atuf (Kansu)
(1922)

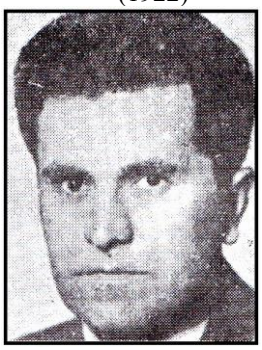

Sadık Bey
(1923-1926

Rauf Bey
(01.9.1927-23.9.1928

Ekrem Bey
30.9.1928-24.1.1931

Yunus Kazım Bey
24.1.1931-24.10.1933

Şerif Bey
(1933-1934)

İmamettin Bey
11.10.1934

Haydar N.DİKÇEOĞLU
30.09.1937-20.09.1938

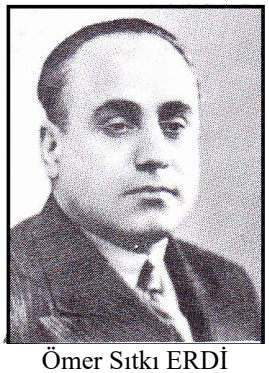

Ömer Sıtkı ERDİ
26.09.1938-19.09.1942

Mehmet ARISAN
19.09.1942-
11.09.1944

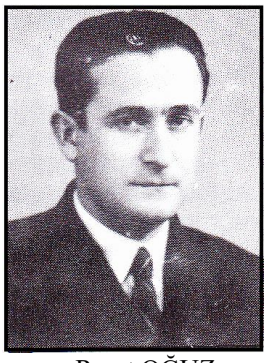

Reşat OĞUZ
19.10.1944-25.09.1947

Ali Rıfat ERGEÇE
30.10.1947-17.10.1950

Reşat ÖZBAYOĞLU
27.10.1951-13.10.1954

Şakir SOYSAL
12.10.1954-3.10.1956

Ali TEKOL
1.10.1956-16.12.1958

M.Tevfik TARHAN
16.10.1958-08.07.1961

Mehmet ATEŞOĞLU
17.09.1961-11.03.1964

Mahmut TAŞKIN
29.09.1964-19.02.1980

Mehmet YONTAR
19.02.1980-
01.10.1980

Tuncer ERTEN
01.01.1980-15.08.1985

Mehmet BEDİZ
18.08.1985-
01.08.1992

Gençosman MART
7.8.1992-15.05.1998

Yusuf ÖZMERDİVENLİ
16.05.1998-29.09.1998
Müdür Vekili

Kubilay AKYÜREK
30.09.1998-29.11.1999

Şemsettin ÖZGEDİK
30.11.1999-11.12.2000

M.Sami ERTEM
30.10.2000-30.08.2001
Müdür Vekili

Ömer GÜVEN
23.08.200131.08.2010

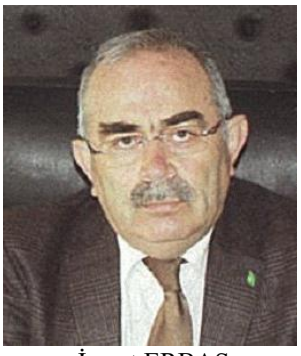

İsmet ERBAŞ
01.09.2010-11.09.2014

Nihat IŞIK
12.09.2014-31.12.2014
Müdür Vekili

A.Sait İLTER
02.01.2015-27.08.2019

Ali DURMUŞ
28.08.2019- Görevde

KAYSERİ LİSESİ'NİN EFSANE MÜDÜRLERİNDEN MEHMET ATEŞOĞLU 19.09.1961-11.03.1964

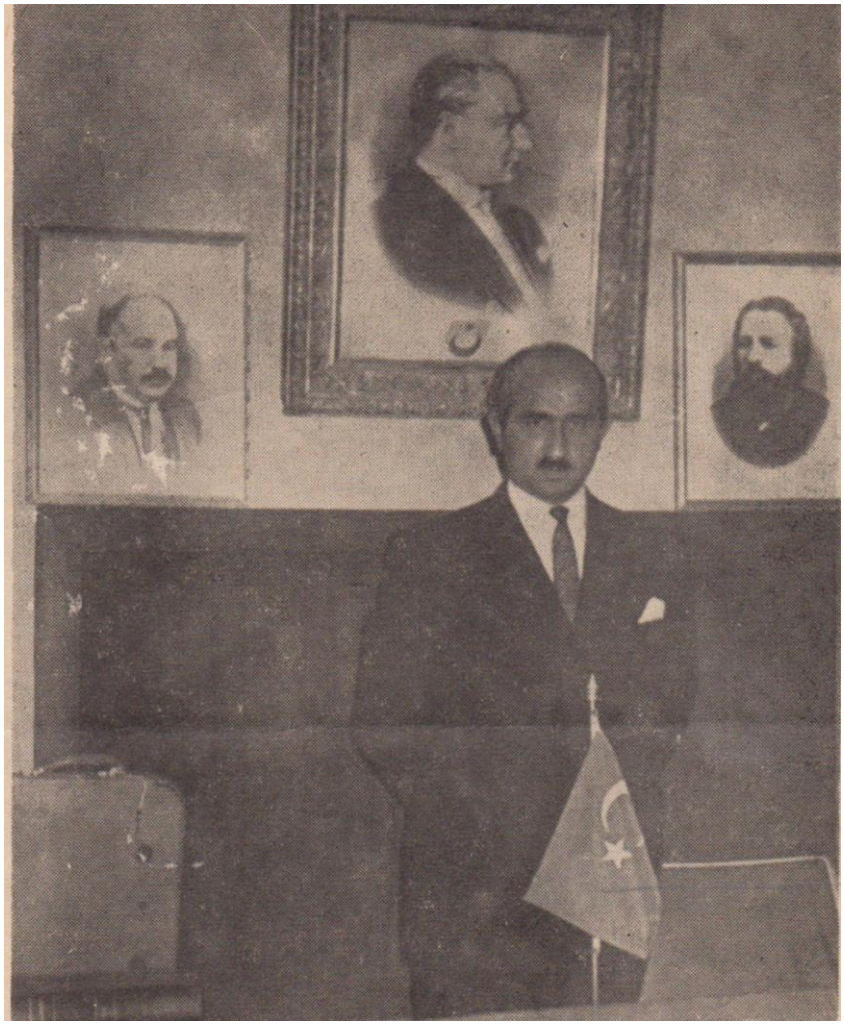

Fotoğraf 151: Mehmet Ateşoğlu Kayseri Lisesi Müdürlüğü döneminde makamında görülüyor. (Atatürk'ün sağında ve solunda Ziya Gökalp ile Namık Kemal'ın resimleri dikkat çekiyor)[524]

Eğitimci-şair, siyaset adamı. 1926, Kayseri doğumlu. İlköğrenimini Kayseri'de tamamladı. Cebeci Ortaokulu, Ankara Gazi Lisesi ve Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1953) mezunu. 1953'den itibaren edebiyat öğretmeni ve idareci olarak Afyon, Nevşehir ve Adana Liselerinde çalıştı. Kayseri Lisesi'nde (1961) Müdürlük yapan Mehmet Ateşoğlu, ateşli ve heyecanlı bir Türk Milliyetçisi olarak tanındı. Yunus Emre, Karacaoğlan, Köroğlu gibi halk aşığı ve kahramanlarını kendilerine

524 Kadir Gümüloğlu,, Ateşoğlu'nun Mücadeleleri ve Meclis Çalışmaları, Ankara 1969.

örnek alan: Fatih, Yavuz Selim ve Yıldırım Beyazıt gibi Osmanlı padişahlarına saygılı, Mehmet Akif, Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Namık Kemal gibi Türk Milliyetçiliğinin temel taşı mütefekkirlerin yolundan yürüyen, Türk Kurtuluş Savaşı'nın unutulmaz kahramanı ve Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e hayranlığı ile bilinen Mehmet ATEŞOĞLU, özellikle kahramanlıkla ilgili şiir ve koçaklamalarıyla ünlendi.

Kayseri Lisesi Müdürlüğü döneminde vatandaşlara milli duyguları aşılamak amacıyla Ulusal Bayramların kutlama törenlerindeki resmi geçitlerde, sınıfların önünde Türk Büyükleri'nin resimleri ve Türk Büyükleri'nin veciz sözlerinden oluşan pankartlar taşıtırdı. Ziya Gökalp'ın ''Türk milletindeniz, İslam ümmetindeniz, garp medeniyetindeniz.'' sözü de bunlardan birisi idi. Bu sözden dolayı hakkında soruşturma açılarak, 1964 yılında Müdürlük görevinden alınarak Adana Kız Lisesi edebiyat öğretmenliğine atandı.

1965 genel seçimlerinde Kayseri Milletvekili seçilerek bir dönem TBMM'de görev yaptı. Meclis'teki ateşli konuşmaları ve mücadeleci tavırları ile tanındı.

Milletvekilliği sona erince İstanbul'a yerleşti, yeniden mesleğine döndü. İstanbul Pertevniyal Lisesi, İstanbul İmam Hatip Okulu, Atatürk Eğitim Enstitüsünde (sonraki adıyla Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi) edebiyat dersleri vererek 1983 yılında kendi isteği ile emekli oldu. 13.Dönem Adalet Partisi (AP) Kayseri Milletvekili Mehmet Ateşoğlu, İstanbul'daki evinde 27.07.2017 günü vefat etti. 28.07.2017 Cuma günü Eskişehir'de toprağa verildi.

KAYSERİ LİSESİ'NİN EFSANE MÜDÜRLERİNDEN
MAHMUT TAŞKIN
29.09.1964-19.02.1980

Fotoğraf 152: Kayseri Lisesi'nde en uzun süre Müdürlük yapan Mahmut Taşkın eşi ve çocukları ile[525]

Mahmut Taşkın 1926 tarihinde Diyarbakır'da doğdu. İlk ve ortaokulu Diyarbakır, liseyi Antakya'da okuduktan sonra yükseköğrenimini Ankara Gazi Terbiye Almanca bölümünde tamamladı.

Askerlik görevini yedek subay olarak Yozgat ve Ankara'da 2 yıl yaptıktan sonra çeşitli illerde ilkokul öğretmenliği, Kars Lisesi'nde yöneticilik yaptı.

1955 yılında Almanya Gothe-lnstitut'da 2 yıl boyunca Almancasını pekiştirdi.

1958 yılında Kayseri Lisesi'ne atandı. 1964-1980 arası Kayseri Lisesi'nde müdür olarak görev yaptı. 1980'de atandığı MEB Talim Terbiye Belge Denklik Şubesi Müdürlüğü görevinden 1986 yılında emekli oldu. 2002'de Ankara'da vefat etti.

Bütün ömrünü ülkesine hizmetle geçirdi. Kayseri Lisesi'nde görev yaptığı yıllarda lisenin eğitim kalitesini yükseltmek ve onu marka haline getirmek için o zor yıllarda çok cefa çekti. Yaz aylarında boş duran pansiyon binasını turistlerin kaldığı otel haline çevirdi, sinema kurarak okula ek gelir elde etti.

[525] Kayseri Lisesi 126. Gurur Yılı Anı Dergisi, Kayseri, 2019, s.22.

Namuslu ve dürüst çalışmayı öyle önemsemiştir ki evine çektirdiği lisenin dâhili telefon hattını bir kere olsun şahsi işi için kullanmamıştır.

Öyle bir vatan sevgisi vardı ki, 70'li yıllarda 19 Mayıs'da Samsun'dan Ankara'ya gidecek olan bayrağın Kayseri Lisesi'nde bir gece konaklaması sırasında, bir seferinde bayrağa saldırı yapılacağı haberi alınır. Bunun üzerine boş bir gazete rulosunu eline alıp bayrak görünümü vererek evine gitmiş, olabilecek bir saldırıyı ölümü göze alarak üzerine çekmek istemiştir.

Öğretmenim ve Müdürüm rahmetli Mahmut Taşkın hakkında neler yazılsa anlatmaya sayfalar yetmez. Ankara'dan Kayseri'ye geldiğinde okuluna uğramıştı. O zaman ki müdürümüz rahmetli Mehmet Bediz Bey odasından telefonla beni arayarak Yusuf Bey Ankara'dan misafirimiz var dedi. Müdür odasına çıktım ki rahmetli Hocam ve Müdürüm Mahmut Taşkın Bey idi. Elini öptüm, sarıldık. Uzun süre sohbet ettik. Yıllık, Dergi ve Belgesel çalışmalarınızı Ankara'dan takip ediyorum, tebrik ederim dedikten sonra rahmetli Mehmet Bediz Bey'e hitaben: Müdür Bey, Yusuf Bey'in kıymetini biliniz. Benim dönemimde de böyle bir Yusuf Özmerdivenli olsaydı ben de böyle eserler çıkarılmasını, Kayseri Lisesi'ne kalıcı eserlerin kazandırılmasını sağlardım" dedi.

Oğlu ve öğrencim Cahit Taşkın'ın ta Romanya'dan Facebookta yazdığı satırları sizlerle paylaşıyorum: "Kayseri Lisesi denilince herkesin aklına okuldan mezun olmuş ünlüler geliyor. Ya okula çok hizmeti ve katkısı olanları 1964-80 arası okul müdürü olan babam rahmetli Mahmut Taşkın'ın bu liseye hizmeti çoktur. Bir tanesini anlatayım:" Okul spor ve konferans salonunun arsası salonun yapımından önce lise arsasının dışındaydı ve bir Ermeni vatandaşa aitti. Nuh deyip peygamber demeyen arsa sahibini yüksek insani vasıflarıyla ikna etmesini, Kayseri-Ankara arasında kendi cebinden harcayıp, Kayseri-Ankara arasında mekik dokuyarak Milli Eğitim Bakanlığı'ndan salonun yapımı için karar çıkarttırması, Mahmut Taşkın'ın Kayseri Lisesi'ne büyük hizmetlerinden birisidir. Reklam olmasın diye açılış bile yaptırmamıştı." diye yazmış.

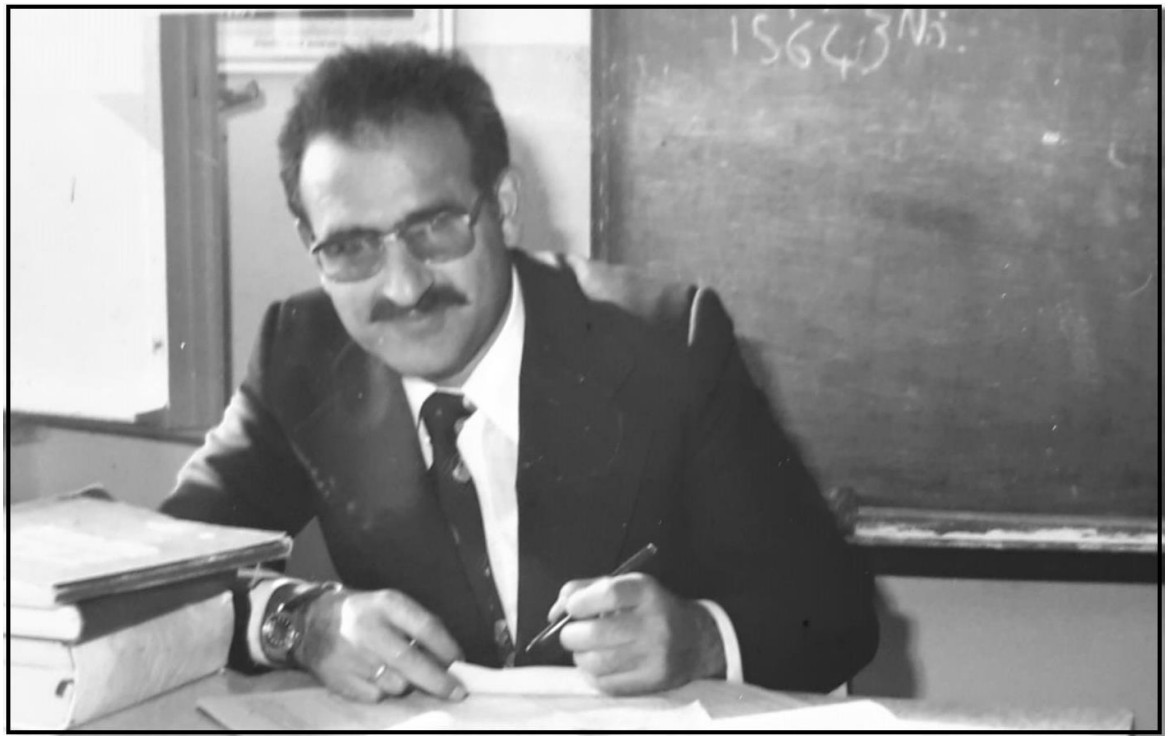

MEHMET YONTAR

19.02.1980-01.10 1980

Bünyan 1945 doğumlu olan Mehmet Yontar'ın babası marangozluk olan mesleğinden dolayı Şahin soyadı yerine Yontar soyadını alır. Öğretmenleri başarılarından dolayı ilkokuldan sonra baba mesleği yerine okumaya yönlendirirler. Kayseri Lisesi'nden mezunuyetine müteakip Ankara Üniversitesi Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olur. Sümer Lisesi Edebiyat öğretmenliğine atanır. Buradan 02.09.1977 tarihinde Kayseri Lisesi Edebiyat öğretmenliğine atanır. Edebiyat öğretmeni olarak çalışmakta iken 19.02.1980 tarihinde Kayseri Lisesi Müdürlüğüne atanır. 12 Eylül 1980 ihtilalinde Müdürlükten alınarak Behice Yazgan Kız Lisesi Edebiyat öğretmenliğine, burada 3 yıl sonra çalıştıktan sonra tekrar Kayseri Lisesi Edebiyat öğretmenliğine atanır.27.03.1996 tarihinde kendi isteği ile emekli oldu. Sağlıklı günler dilerim.

TUNCER ERTEN

01.01.1980-15.08.1985

1941 yılında Kayseri'de doğdu. İstiklâl İlkokulu'ndan sonra, Kayseri Lisesi Ortaokulu ve Kayseri Lisesi'nden mezun oldu.

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten sonra,1971 yılında Kayseri Lisesi'nde Edebiyat Öğretmeni ve Müdür Yardımcısı olarak göreve başladı. 1980 yılında Kayseri Lisesi Müdürü oldu. 1985 yılında bir grup arkadaşı ile birlikte istifa ederek, Kayseri Özel Erciyes Dersânesi'ni kurdu ve müdürlük görevini yürüttü.

10 yıl boyunca dershanecilik yaptı. 1996 yılında TED Kayseri Koleji Vakfı Okulları Genel Müdürü olarak göreve başladı.2007 yılında emekli oldu.

MEHMET BEDİZ

18.08.1985 -01.08.1992

Bünyan 1944 doğumlu olan Mehmet Bediz Kayseri İmam Hatip Lisesi'nden mezun olduktan sonra Kayseri Yüksek İslam Enstitüsüne girer. 1970 yılında mezuniyetine müteakip Samsun İmam Hatip Lisesi'ne 28.10 1970 yılında atanır. Din Bilgisi öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak çalışmakta iken askerliğini yapmak üzere ayrıldı. Piyade Asteğmen olarak askerlik görevini ifa etti. 03.11.1975 tarihinde Kayseri Lisesi'ne atandı.

Kayseri Lisesi'nde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenliği yanında muhtelif zamanlarda müdür yardımcısı ve müdür vekilliği görevlerinde bulundu. 18.08.1985-01.08.1992 tarihleri arasında Kayseri Lisesi müdürlüğü yaptı. Eylül 1992'de müdürlükten kendi isteği ile ayrıldı. Öğretmen olarak eğitime hizmetini devam ettirdi. 20.07.1999 tarihinde Kayseri Lisesi'nden emekli oldu. 2 si erkek birisi kız olmak üzere 3 çocuk sahibidir.

Mehmet Bediz 31.10.2015 tarihinde Hakkın rahmetine kavuşmuştur. Allah rahmet eylesin.

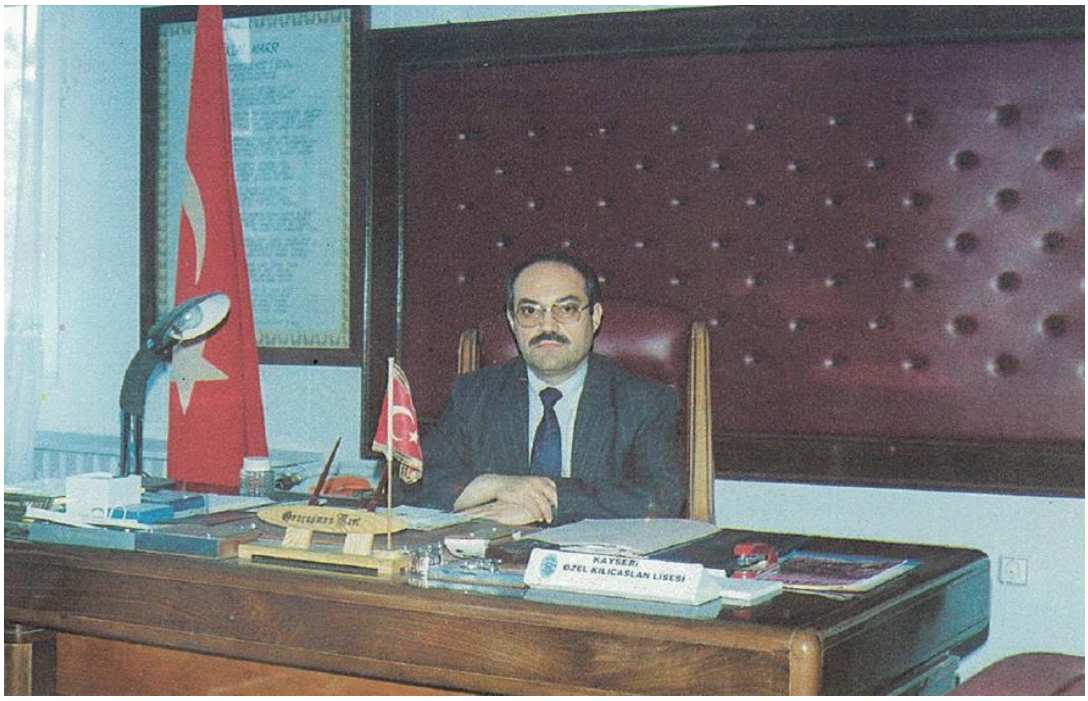

GENÇOSMAN MART

07.08.1992-15.05.1998

Gençosman Mart,1950 yılında Adana Düziçi Ellek kasabasında doğdu. ilk öğrenimini Ellek İlkokulu'nda bitirdi. Orta öğrenimini Düziçi Öğretmen Okulu ile İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Hazırlık Lisesi'nde tamamladı.

1972 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Kimya Bölümü'nü bitirdi ve Sivas Kongre Lisesi fizik öğretmenliğine atandı.1975-1976 yıllarında Sivas Atatürk Lisesi Müdürlüğü, 1976-1978 yıllarında Gaziantep Eğitim Enstitüsü fizik öğretmenliği ve başmuavinliği, 1978-1979 yıllarında Hatay Dörtyol Yakacık Lisesi ve İskenderun Endüstri Meslek Lisesi fizik öğretmenliği, 1980-1981 yıllarında Hatay Dörtyol Yakacık Lisesi Müdürlüğü görevinde bulundu.

1981 yılında Kayseri Lisesi fizik öğretmenliği'ne tayin edildi. 1985 yılında bu okulun başmuavinliği'ne, 7 Ağustos 1992 tarihinde de müdürlüğüne atandı.1998 yılında Akkışla Lisesi Müdürlüğüne atandı. Buradan istifa edip emekli oldu. Emekli olunca Özel Hisarcıklıoğlu Anadolu Lisesi müdürlüğüne atandı. İki yıl çalıştıktan sonra sağlık sorunları sebebiyle görevinden ayrıldı. Evli ve beş çocuk sahibidir. Sağlıklı ömürler dileriz.

KUBİLAY AKYÜREK

30.09.1998-29.11.1999

1956 yılında Ordu'nun Aybastı ilçesinin Sarıyer köyünde doğdu. İlköğrenimini Sarıyer köyünde tamamladı.

Ordu Hamdullah Suphi Tanrıöver Ortaokulu'ndan mezun oldu. Lise öğrenimini Ordu Lisesi'nde tamamladı.3 yıl süreyle Ordu Aybastı'nın çeşitli köylerinde sınıf öğretmenliği yaptı. Daha sonra Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Fransızca bölümünden 1978 yılında mezun olduktan sonra Nevsehir Kız İlköğretmen Lisesi'nde Fransızca öğretmeni olarak göreve başladı. 1979 yılında Ordu Aybastı Alacalar ortaokulu, sonra Aybastı Lisesi Fransızca öğretmenliğine atandı.

1981-1989 arasında da Giresun-Bulancak Ahmetli ortaokulunda, Konya Meram Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Fransızca öğretmeni olarak görev yaptı.1989 yılında Kayseri Hürriyet Teknik ve Endüstri Meslek Lisesine atandı.

1993 yılında Kayseri Aydınlıkevler Lisesi'nde müdür başyardımcılığı görevini üstlendi.30.09.1998 tarihinde Kayseri Lisesi müdürü olarak görevlendirildi. 29.11.1999 tarihinde Kayseri 75.yıl Cumhuriyet Lisesi müdürlüğüne atandı. 2006-2011 yılları

arasında Kayseri Yavuz Selim ilköğretim okulunda, 2011 -2015 yılları arsında Kayseri Behice Yazgan Kız Anadolu Lisesi'nde Fransızca öğretmenliği yaptı. 2015 'te emekliye ayrıldı. Daha sonra çeşitli özel okullarda yöneticilik yapan Kubilay Akyürek şu an Özel Kayseri Fen Bilimleri Anadolu Lisesi müdürlüğü yapmaktadır. Evli ve 1 çocuk babası olan Kubilay Akyürek'in 2 kız torunu vardır.

ÖMER GÜVEN

31.08.2001-31.08.2010

Tomarza 1955 doğumlu Ömer Güven ilkokulu Tomarza, ortaokulu Hisarcık ortaokulunda okudu. Ankara Gazi Üniversitesi Matematik Bölümünden 1977'de mezun oldu. Mezuniyetine müteakip Malatya Hekimhan Lisesi matematik öğretmenliğine atandı. 1980'de Kayseri Ağırnas Ortaokulu matematik öğretmenliğine tayin edildi. Oradan Aydınlıkevler Lisesi Müdürlüğüne atandı. 31.08.2011 tarihinde Kayseri Lisesi Müdürlüğü'ne tayin edildi. 31.08.2010 tarihinde Kayseri Lisesi Müdürlüğünden ayrıldı emekli oldu. Evli olup 3 çocuğu vardır.

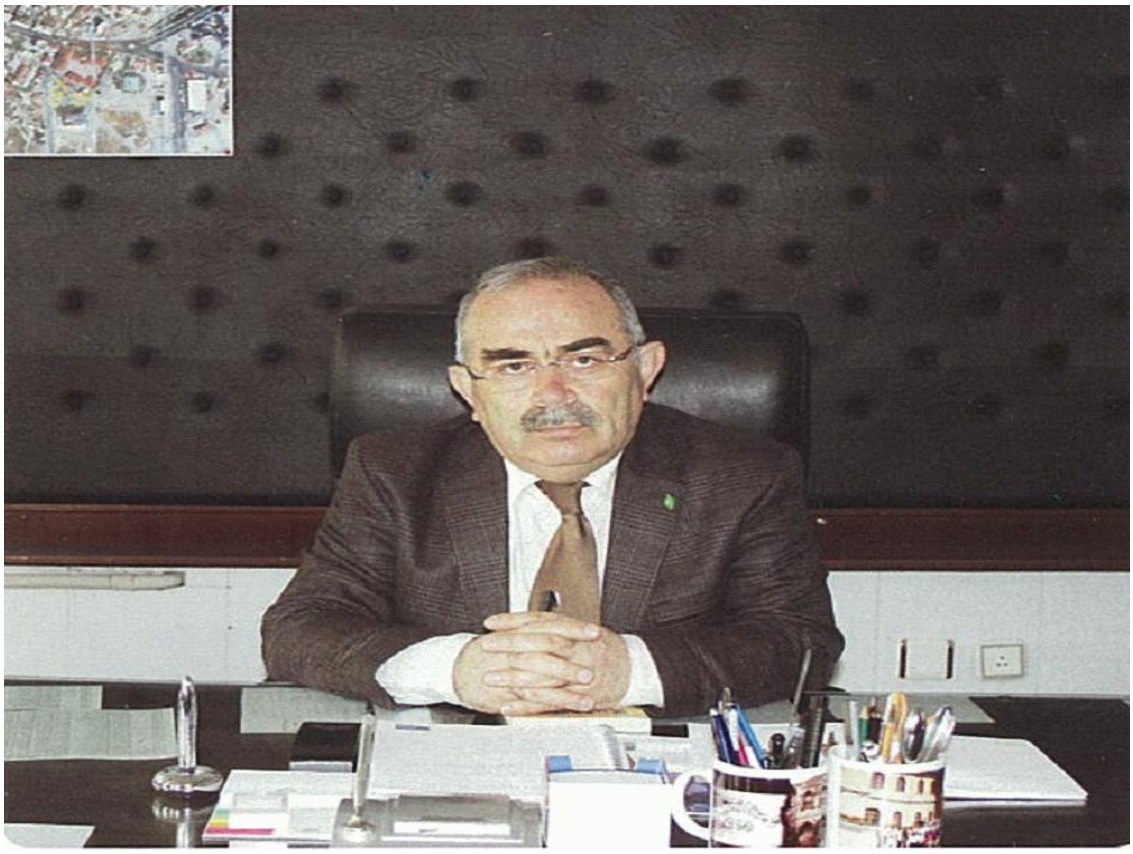

İSMET ERBAŞ

01.09.2010-11.09.2014

Yozgat-Çandır 1953 doğumluyum. Çandır ilkokulu, Çayıralan ortaokulu, Tokat Öğretmen Okulu ve Ankara Gazi Ünv. Mezunuyum. 1978 yılında evlendim. Üç kız evladım var. Görev yerlerim: Boğazlıyan Güveçli İlkokulu, Aydın Efeler Lisesi (Md. Yrd), Aydın İsmet İnönü Ortaokulu (Müdür), Konya Kadınhanı Lisesi, Konya Gazi Lisesi (Öğretmen), Balıkesir Edremit Lisesi (Müdür), Kayseri Sema Yazar Anadolu Lisesi (kurucu müdür), Kayseri Lisesi (müdür) , 2016 yılında emekli oldum. Halen Kayseri' de ikamet etmekteyim. Hobim kitap okumak ve evimde küçük bir kütüphanem var.

ALİ DURMUŞ

28.08.2019-GÖREVDE

1981 Kayseri doğumlu, ilkokulu Talas Mehmet Cemile Oğulcuklu İlkokulunda okudu. Ortaokulu Kadı Burhanettin ortaokulunda tamamladıktan sonra Kayseri Lisesi'nden mezun oldu. Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi öğretmenliği bölümünü okuyarak 2004 yılında mezun oldu. Hali hazırda Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında yüksek lisans öğrencisidir. 2004 yılında Yozgat iline Beden Eğitimi öğretmeni olarak atandı. 2012 yılında idareciliğe başladı. Sırası ile Ahi Evran Mesleki Teknik Anadolu Lisesi, Talas Lisesi, Cemil Baba ortaokulu, Kayseri öğretmen evinde idarecilik görevlerinde bulundu. 28 Ağustos 2019 tarihinden itibaren Kayseri Lisesi müdürlüğüne atanan Ali Durmuş evli ve üç çocuk babasıdır.

OKUL MÜDÜRÜMÜZ DİYOR Kİ

Değerli Kayseri Lisesi öğrencileri, bu gün sizlere okul müdürünüz olarak sesleniyorum. Sizler gibi bu sıralarda oturmuş, bu bahçede dolaşmış ve Kayseri Lisesi formasını gurur ile taşımış bir Kayseri Liseli olarak mezunu olduğum bu okulda okul müdürlüğü yapmanın haklı gururunu yaşıyorum.

Kayseri Lisesi, namı diğer Taş Mektep Sultan II. Abdulhamit Han'ın yadigârı olarak Cumhuriyetimizin temellerinde harcı bulunan en önemli eğitim kurumlarından biridir. 129 yıldır, gerek vatan savunmasında, gerek, vatanın ve milletin ilerleyip gelişmesinde önemli

rol oynayan fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller yetiştirerek bu millete hizmet etmiş bir kurumdur.

Ben de sizler gibi öğrenci iken, o dönem okul müdürümüz olan Sayın Gençosman Mart'ın İstiklal Marşı için sırada beklerken yaptığı, her konuşmanın sonun da söylediği, Müdür yardımcımız Sayın Yusuf Özmerdivenli'nin belirli günlerdeki konuşmalarında, okulun açılış ve kapanış törenlerindeki konuşmalarında söylediği **"Kayseri Liseli olmak bir ayrıcalıktır"** sözünü şimdi ben sizlere söylemek istiyorum.

Değerli Kayseri Lisesi öğrencileri yarın güzel Anadolu'ya güneşler taşıyacak olan sizlersiniz. Bu mektep, her zaman için vatana millete hayırlı, gerektiğinde vatanı savunma ve yüceltme noktasında, hiç tereddüt etmeden canını bile verecek vatan evlatları yetiştirmiştir. Kayseri Lisesi'nin üzerimize vermiş olduğu bu sorumluluğun bilincinde olmalıyız. Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacak ve Kayseri Lisesi de nice nice yüzyıllar da Anadolu'ya ışıklar saçacaktır. Bunu hiçbir zaman unutmayınız.

"Güçlüyüz, kuvvetliyiz, imanlıyız hepimiz. Yaşasın genç Türkiye, yaşasın mektebimiz."

Değerli öğretmenlerim ve sevgili öğrencilerim hepinizi muhabbetle selamlıyor sağlıklı, mutlu, huzurlu ve başarılı yarınlar diliyorum.

ALİ DURMUŞ
KAYSERİ LİSESİ MÜDÜRÜ

KAYSERİ LİSESİ'NİN UNUTULMAYAN İDARECİLERİ

Fazilet KILINÇ

Kayseri 1942 doğumlu olan Fazilet Kılınç (Efeoğlu) Kayseri Kız Ortaokulu ve Ankara Kız Lisesi'nde okumuştur. Sonra Ankara Üniversitesi Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Fransızca Bölümünden 1975 yılında mezun olmuştur.

05.03.1979 tarihinde Kayseri Kadı Burhanettin Ortaokuluna Fransızca öğretmeni olarak atanır. Oradan 30.12.1987 tarihinde Kayseri Lisesine atanır. 04.07.1994 tarihinde müdür yardımcısı olur. Kayseri Lisesi'nde çalıştığı sürece öğrenci odaklı sosyal faaliyetleri, öğrencilere olan sıcak ilgisiyle öğrencilerinin kalbinde taht kurar. Onlar tarafından çok sevilir. Öğrencilerinin hatta Kayseri Lisesi mensuplarının Fazilet Anası olur. "Mahkeme Kadıya mülk olmazmış." dedikleri gibi Kayseri Lisesi ona da mülk olmadı. 04.09. 2000 tarihinde kendi isteği ile emekli oldu. Ankara'ya yerleşti. 10.06.2012 tarihinde Hakkın rahmetine kavuştu. Allah rahmet eylesin.

Gülay BAYRAM

Bünyan 1950 doğumlu olan Gülay Bayram Bünyan Kız Ortaokulu, Kayseri Kız İlköğretmen Okulundan mezun oldu. Mezuniyetine müteakip 27.08.1968'de Yeşilhisar Kovalı Köyü ilkokul öğretmenliğine atandı. Aynı yıl içinde Bünyan Y.Doğanlar İlkokuluna tayin oldu. Necati Bey Eğitim Enstitüsünü kazanarak üniversite tahsiline başladı. 27. 07.1980'de mezun olarak Bünyan Lisesi tarih öğretmenliği'ne atandı. Oradan Bünyan Ticaret Lisesine tayin edildi.31.03.1987'de Kayseri Lisesi tarih öğretmenliğine atandı. Burada tarih öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak çalışmakta iken 04.01.1999'da müdür yardımcılığından ayrılarak öğretmen olarak devam etti. 19.07.2006 yılında Kayseri Lisesi'nden emekli oldu.

Şerife ÖZTÜRK

1961 Kayseri-Tomarza Gülveren doğumluyum. İlk, orta ve lise eğitim hayatım Alpaslan İlkokulu, Atatürk Ortaokulu ve Sümer Lisesi'nde geçti. Üniversite eğitimimi Ankara Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamladım.

Meslek hayatıma1986'da Artvin'de başladım.1990-1993 arasında da Yeşilhisar İmam Hatip Lisesi'nde görev yaptım.

1993'te Kayseri Lisesine atandım. Kayseri Lisesi'nde 2000 yılına kadar Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yaptıktan sonra 2000-2011 arasında müdür yardımcılığı görevini üstlendim.

2011'den sonra Behice Yazgan Kız Lisesi'nde pansiyon idareciliği yaptım 23.01.2015'te Melikgazi Mustafa Eminoğlu Anadolu Lisesine Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak atandım, halen bu okulda görev yapmaktayım.

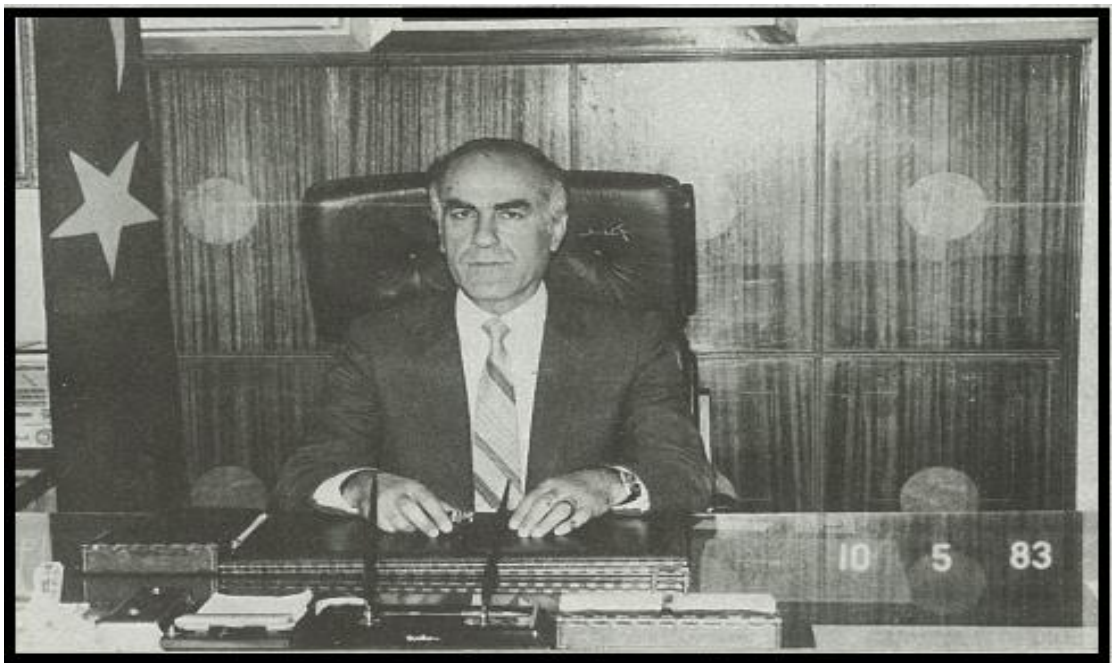

Hayri TERZİOĞLU

1934 yılında Nevşehir'in Avanos ilçesinde doğdu. İlk ve orta tahsilini Avanos'ta yaptı. Küçüklükten beri sportif oyunlara büyük bir ilgisi vardı. Futbola küçük yaşta mahalle arasında başlayarak 15 yaşında Avanos Kızılırmak Kulübü'nde oynadı. 1950'de ortaokuldan mezun olarak Balıkesir Necatibey Öğretmen Okulu'na girdi. Okulun atletizm, futbol, voleybol, basketbol ve masa tenisi takımlarında yer aldı. 1958'de Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümüne girerek 1960'da mezun oldu. Kayseri Lisesi Beden Eğitimi Öğretmenliği'ne atandı.

Aynı zamanda 10 yıl Kayseri Bölgesi Basketbol Ajanlığı yaparak basketbolun gerek okullara ve gerekse kulüplere girmesine çalıştı. Ayrıca Bölge Futbol Hakem Komitesi Üyesi Saha Komiserliği yaptı. Ayrıca beş yıl Okullar Lig Heyeti Başkanlığı yaptı.

Kayseri Lisesi'nin Efsane Beden Eğitimi Öğretmeni ve Müdür Yardımcısı Hayri Terzioğlu uzun yıllar burada görevde bulundu. Ekim 1980-Mayıs 1985 arasında Kayseri Milli Eğitim Müdürlüğü yaptı. Oradan sonra Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalıştıktan sonra emekli olmuştur.

Eski Kayseri Milli Eğitim Müdürü, Kayseri Lisesi'nde öğretmen, müdür yardımcısı ve TED Kayseri Kolejinde de öğretmen olarak görev yapan Hayri Terzioğlu 28 Temmuz 2020 de hayata gözlerini yumdu. Allah rahmet eylesin.

Babacan tavırlarıyla öğrencileri tarafından unutulmayan Terzioğlu'nun öğrencileri arasında 11. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'de bulunuyordu.

Ahmet ÇAKIR

1939 yılında Kayseri'nin merkez Obul köyünde doğdum. Başarılı bir ilkokul eğitiminden sonra (okul birincisi) büyük bir okuma aşkı ile ailemden habersiz İmam Hatip Lisesine kayıt oldum. Kayseri İmam Hatip Lisesini bitirdim.

İlk tayin yerim olan Yozgat ili Yerköy İlçesi Yamuklar (Akpınar) köyünde göreve başladım. Askerliğimi de aynı ilin Derebağ köyünde öğretmen olarak tamamladım. 1967 yılında kayseri Yüksek İslâm Enstitüsüne girdim. Yine aynı ilçeye merkez vaiz olarak atandım.

Bir yıl sonra da Kayseri Talas ilçesi İmam Hatiplik görevine başladım. 5 yıllık bir eğitimin ardından Yüksek İslam Enstitüsünü bitirip Yozgat ilinin Şefaatli ve Çayıralan İlçesi'ne atandım. Çayıralan Lisesi Müdürlüğü ve ardından Kayseri Lisesi baş muavinliği Din Kültür ve Ahlak Bilgisi öğretmenliğine devam ettim. 31 yıllık çalışma hayatımdan 1995 yılında emekliye ayrıldım. İkisi öğretmen, birisi tıp, birisi de işletme okuyan 4 evladım var. (İki kız, iki erkek)

Daha sonra özel hac şirketlerinde rehber hoca olarak çalıştım. 1997 yılında Hac ve Umre, 1999 yılında Umre kitapçığım basıldı (ihtiyaca göre özetin özeti şeklinde). Öğrencilerimin isimleri halen hafızamdadır. Görev yerlerine gider ziyaret ederim. Bu zaman zarfında gönlünü kırdığım kimselerden helallik istiyorum. Ben de tüm dostlarıma, öğrencilerime, arkadaşlarıma hakkımı helal ediyorum. Yunus'un sözüyle diyorum ki;

Biz dünyadan gider olduk

Kalanlara selam olsun

Bizim için hayır dua

Edenlere selam olsun.

Ahmet Çakır 30 Mart 2020 tarihinde Hakk'a yürümüştür. Allah rahmet eylesin. Hayat hikâyesi kendi el yazısı ile yazılmış belgeden alınmıştır.

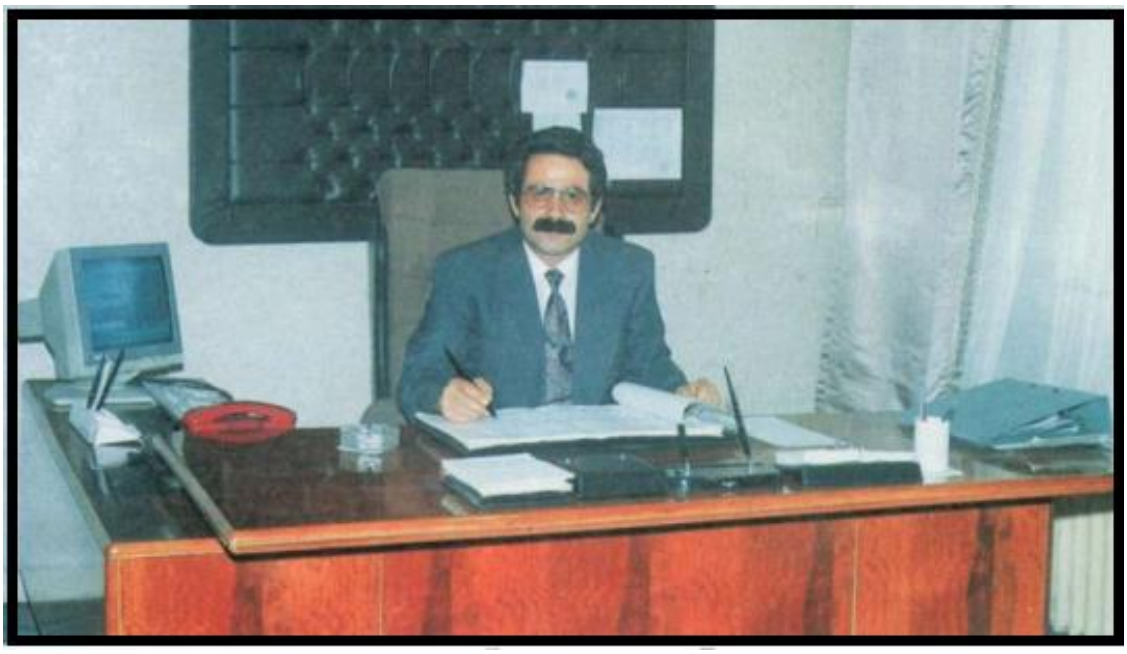

Seyit TEKİN

Bünyan 1946 doğumlu olan Seyit Tekin Gesi ortaokulundan ve Kayseri Lisesi'nden mezun olmuştur. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik-Kimya Bölümünden 1974'de mezun olmuştur. Mezuniyetine müteakip 16.05.1974 tarihinde Kayseri Lisesine atanır. 16.05.1976'de askere gider. Topçu Asteğmen olarak askerliğini tamamladıktan sonra tekrar Kayseri Lisesine atanır. Kayseri Lisesi'nde fizik öğretmenliği yanında muhtelif zamanlarda müdür ardımcılığı da yaptı. 2004 yılında Kayseri Lisesi'nden emekli oldu. 20 Ekim 2020 tarihinde Hakkın rahmetine kavuştu. Allah rahmet eylesin.

Yusuf ÖZMERDİVENLİ

İncesu 1944 doğumlu olan Yusuf Özmerdivenli, ortaokulu İncesu ortaokulunda, Liseyi Kayseri Lisesi'nde okumuştur. Yükseköğrenimini Konya Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi(Eğitim Enstitüsü) Fen Bölümünde yapmış, daha sonra Anadolu Üniversitesi Fizik bölümünde lisans tamamlamıştır. Üniversiteden mezuniyetine müteakip Kayseri Argıncık Lisesine atanmış, orada öğretmen ve müdür başyardımcısı olarak çalışmıştır. 3 yıl sonra vatani görevini yapmak üzere ayrılmıştır. Askerlik görevini yedek subay olarak 18 ay, İstanbul da tarihi Selimiye Kışlasında tamamladıktan sonra **Kayseri Lisesine atandı. Fizik öğretmeni, müdür yardımcısı ve müdür vekilliği görevlerinde bulunarak Kayseri Lisesi'nde uzun yıllar çalıştı. 27 yıl Devlet okullarındaki hizmetinden sonra 2000 yılının Temmuz ayında Kayseri Lisesi'nden emekli oldu. Eğitimden kopamadı, müteakiben 20 yıl da özel dershane ve özel lise müdürlüğü yaparak eğitim-öğretim hizmetine 47 yıl devam etti.**

Öğrenciliği ile birlikte hayatının çeyrek asrının geçtiği Kayseri Lisesi'nde, sıradan bir öğretmenlik yapmayıp; yüzlerce, binlerce öğrenci yetiştirmenin yanında, birçok kalıcı hizmet ve esere imzasını attı. Kayseri Lisesi ile özdeşleşti. Adeta döneminde bir ekol oldu. Yazı İşleri Müdürlüğünü bizzat üstlenerek 23 sayı çıkardığı Kayseri Lisesi Dergisini kurdu. Dergi Kayseri'nin en uzun ömürlü süreli yayınları arasında yerini aldı. Her biri ait oldukları yılların tarihi birer belgeseli olma niteliğini kazanmış ve her biri yaklaşık 450 şer sayfa olan: 1) A)1982 – 1983, B) 1984 – 1985, C) 1986 – 1987, D)1990 – 1991,

E)1992 – 1993, Kayseri Lisesi Yıllıkları, Yusuf Özmerdivenli tarafından çıkarılmıştır.

2) Kayseri Milli Eğitim Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünce 1985 yılında çıkarılan "Öğretmenler Günü Armağanı" ve 1986 yılında çıkarılan "Öğretmen Armağanı" isimli kitapları hazırlayan komisyonda görev almıştır.

3) Kayseri İli Milli Eğitim Müdürlüğü'nce Cumhuriyetin 75. yıldönümünde hazırlanan "Kayseri Milli Eğitim Belgeseli" isimli kitabı hazırlayan komisyonda görev almıştır.

4) Kayseri Valiliği tarafından ''Cumhuriyet'in 75. Yılında Kayseri'' isimli Pestij Kitabına katkıda bulundu.

5) Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından çıkarılan Kayseri Ansiklopedisi'nin bazı maddelerini yazdı.

6) Kayseri Lisesi bünyesinde kurulmuş olan "Kayseri Lisesi 14 Ekim Atatürk Müzesi" ve Cumhuriyetin 75. Yılında "Cumhuriyet Eğitim Müzesi"nin kuruluşunda öncülük etmiş ve kurmuştur. Çok sayıda proje ve çalışmanın içerisinde yer almıştır.

7) Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'nin kuruluşunda danışmanlık yaptı.

8) Kayseri Lisesi ile ilgili Taş Mektep isimli Ulusal Filimde danışmanlık yaptı. Hazırladığı Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli isimli kitap, baş kaynak eser olarak müzenin kuruluşunda ve filmin yapımında kullanıldı.

9) Dergi Anadolu, Yeşilay, Erciyes, Kayseri Lisesi Dergisi gibi dergilerle, mahalli gazetelerde çeşitli makale, deneme, inceleme ve araştırmaları yayınlanmıştır. Dergi Anadolu'nun başyazarı olarak yazıları her sayıda yayınlanıyor.

10) 130. Yılını idrak eden Kayseri Lisesi, Kayseri Milli Eğitimi ve Türk Milli Eğitiminde çok önemli hizmetleri olan, ülkemizde 100 yılını dolduran sayılı okullarımızdan birisidir. Kayseri Lisesi mezunları içerisinde kimi başbakan, cumhurbaşkanı olmuş, Türkiye'nin Dünya Devletleri içerisinde seçkin bir yer almasında rol oynamış, kimi milletvekili, bakan, yazar, doktor, mühendis, mimar, iş adamı, prof. öğretmen, hukukçu, sanatkâr büyük iş adamı vb.olmuş. Hülasa Kayseri Lisesinin her mezunu bir meşale olarak binlerce meşale tutuşturmuş, vatan sathını aydınlatmıştır. Böyle bir okulun tarihinina yazılmasına eserleriyle katkıda bulunmuştur.

11) Ayrıca 1920 – 1921 öğretim yılı Kayseri Lisesi Mezuniyet defterine: "Lise son sınıf talebeleri Sakarya Savaşı'na gönüllü gidip hepsi orada şehit düştüğünden mektep bu öğretim yılında mezun verememiştir." sözlerinin Kayseri Lisesi tarihine altın harflerle yazılmasına vesile olan okuldur. Bu derece öneme haiz olan Kayseri Lisesi'nin tarihini

gün ışığına çıkaran ve Kayseri Lisesini dünüyle-bugünüyle tanıtan, tarihi şanla, şerefle, gururla dolu asırlık abide olan okulu gelecek nesillere, gelecek kuşaklara tanıtmak; Kayseri Lisesi'nde bugüne kadar kimler yetişmiş, kimler bu kurumda hizmet vermiş, Kayseri Lisesine ait belge, fotoğraf, hatıra vb.bilgileri zaman selinin önünden kurtarmak amacıyla, adeta Kayseri Lisesi'nin 100 Yıllık Hafızası olan üç ciltlik 2500 sayfalık "**Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli**" ni hazırlamıştır.

12) Teknolojinin nimetlerinden faydalanarak gerek Kayseri'de,gerek yurt içinde ve yurt dışında yaşayan Kayseri Liselilerin; Kayseri Lisesine ait hiçbir yerde bulamayacağı birçok bilgiyi, belgeyi bir araya getiren **"Kayseri Lisesi ile ilgili özel web sitesi**ni" kurdu.Siz de Google'a yazıp, **www.yusufozmerdivenli.com.tr** adresi üzerinden siteye ulaşarak, birbirinden kıymetli bilgileri görebilirsiniz.

13) Başak TV, Erciyes TV, Kay TV, Elif TV, E.Ünv. Kampüs TV, Anadolu RTV, TV-1, Olay Türk TV. Televizyonlarda çeşitli proğramlara konuk olarak katılıp Kayseri Lisesi Tarihini anlattı. Bu arada izleyicilere, dinleyicilere, gençlere ve öğrencilere Eğitimle ilgili mesajlar, tiyolar, bilgiler verdi

Yusuf Özmerdivenli evli ve üç çocuk babasıdır. Büyük kızı avukat, ortanca kızı İngilizce öğretmeni ve oğlu da mimar olmuştur. Dört de torun sahibidir.

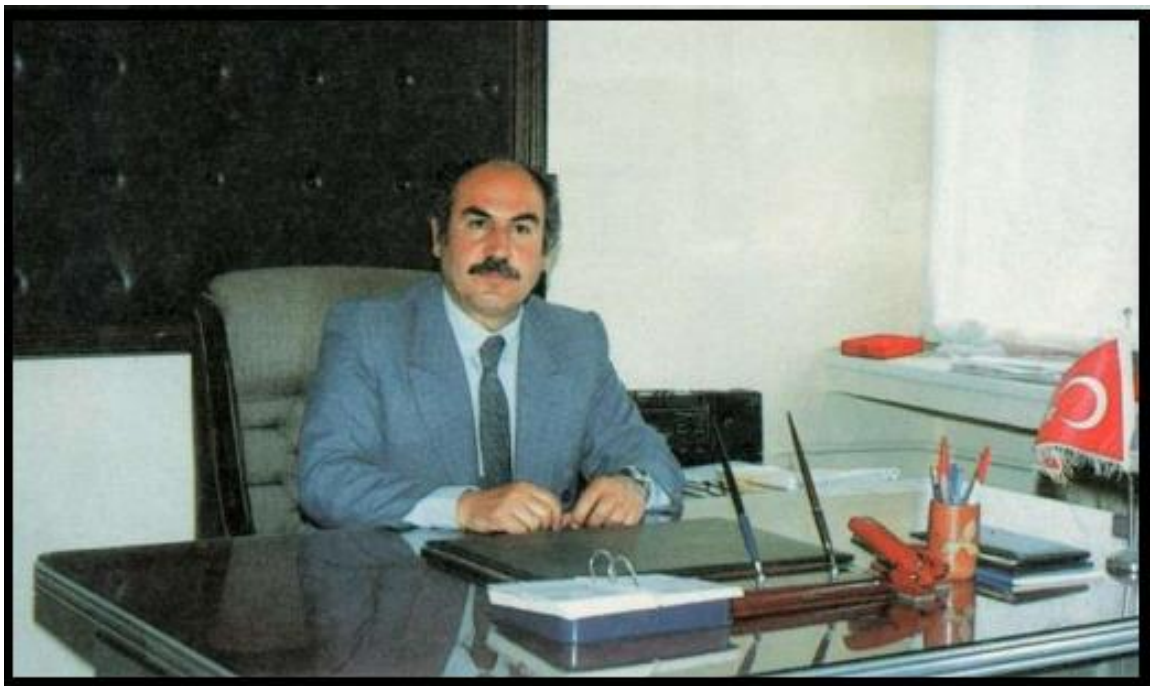

Hayrettin CENGİZ

1953 yılında Yozgat-Sorgun-Yahyalı köyünde doğdu. İlkokulu kendi köyünde, ortaokulu Sarıkaya ortaokulunda, Liseyi Boğazlıyan Lisesi'nde okudu. 1974-1975 yıllarında iki yıl vekil öğretmenlik yaptı. Üniversite sınavlarına hazırlandı. Konya Selçuk Eğitim Enstitüsüne 1976 yılında kayıt yaptırdı. 05.06.1980 tarihinde bu okulun Türkçe Bölümünden mezun oldu.

15.12.1980 tarihinde Kayseri Aydınlıkevler lisesine depo tayini olarak ataması yapıldı. 07.01.1981 tarihinde Kayseri Develi Sindelhöyük ortaokulunda Türkçe öğretmeni olarak göreve başladı. Sonra eş durumundan Kayseri Develi Merkez ortaokuluna atandı. Kayseri Bünyan Naci Baydemir İmam-Hatip Lisesi ve Yozgat Boğazlıyan Lisesi'nde görev yaptı.

16.07.1991 yılında Kayseri Lisesi'ne Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak atandı. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı lisansını 31.12.1991 tarihinde tamamladı. 1992 yılında Kayseri Lisesi'nde müdür yardımcısı oldu. 07.10.2011 yılında zorunlu yer değiştirme kararnamesi ile öğretmen ve müdür yardımcısı olarak Kocasinan Nuh Mehmet Küçükçalık Anadolu Lisesine atandı. Aynı okuldan 16.04.2015 yılında emekli oldu. Evli ve üç çocuk babasıdır.

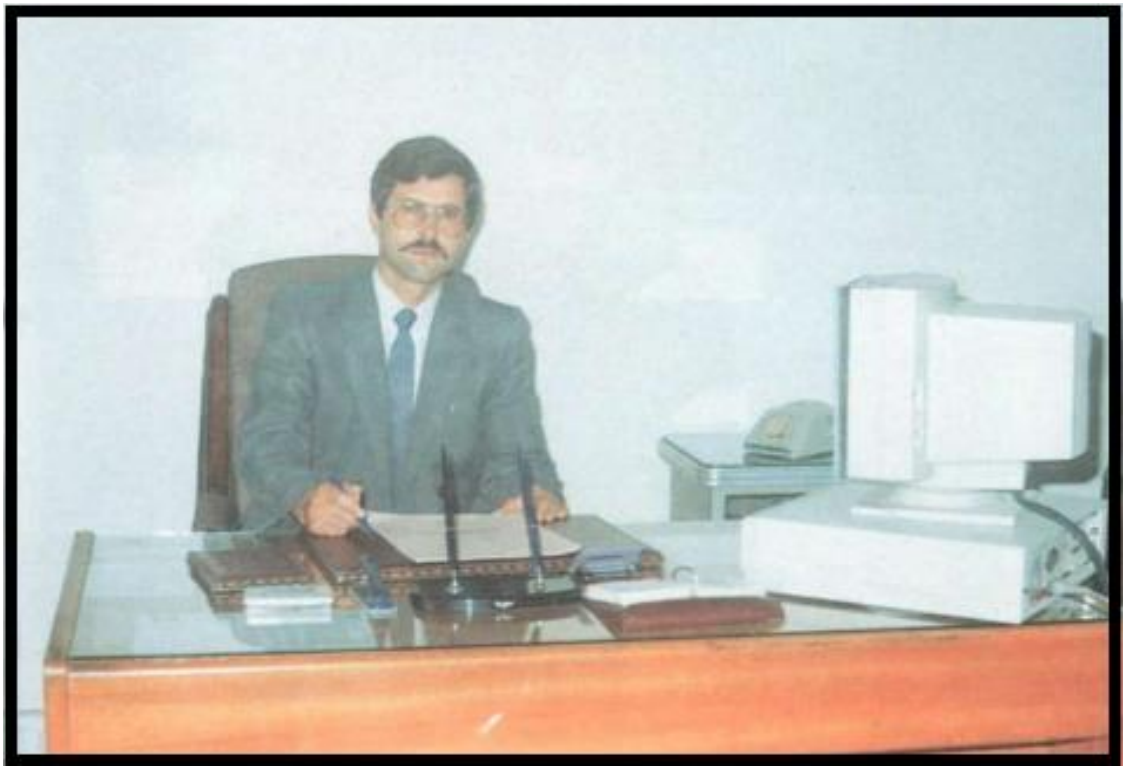

Mustafa Sami ERTEM

1954 yılında Yeşilhisar'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Yeşilhisar'da tamamladı. İstanbul Kabataş Erkek Lisesi'nde yatılı okudu ve 1972-1973 yılında mezun oldu. Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Almanca bölümünden 1975-1976 döneminde mezun oldu.

17 Ağustos 1976 senesinde Suşehri İmam Hatip Lisesi'nde göreve başladı. Daha sonra Sivas Atatürk Lisesine atandı, öğretmen ve idareci olarak görev yaptı. 22 Eylül 1978 tarihinde Yeşilhisar Lisesine alandı, öğretmen ve idareci olarak görev yaptı. Çok sayıda Hizmet İçi Eğitim kurs ve seminerlerine katıldı. 27 Eylül 1985 tarihinde Formatörlük Kursunu bitirdi. 06 Mayıs 1987 de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Almanya (Münih-Grafing)e gönderildi.26 Eylül 1994 tarihinde Kayseri Lisesine atandı.

17 yıl Kayseri Lisesi'nde çalıştı. Almanca öğretmeni, müdür yardımcısı, müdür başyardımcısı ve müdür vekili olarak görevler yaptı. 29 Eylül 1995 tarihinde Anadolu Üniversitesinden Lisans tamamlayarak mezun oldu. 24 Kasım 2006 tarihinde uzman öğretmen unvanını aldı.10 Ekim 20ll tarihinde Nuh Mehmet Baldöktü Anadolu Lisesine müdür başyardımcısı olarak atandı. 22.01.2015 tarihinde Kayseri Melikgazi Muzaffer Bezircioğlu Anadolu Lisesine atandı.

40 hizmet yılını bitirerek 20.07.2016 tarihinde kendi isteğiyle emekliye ayrılmıştır.

Fevzi AY

04.12.1953 tarihinde Kayseri ili Bünyan ilçesi Yünören köyünde dünyaya geldim. İlköğrenimimi 1965 yılında yine aynı köyde tamamladım. Orta öğrenimimi 1972 yılında Kayseri İmam-Hatip Lisesi'nde bitirdim. 1976 yılında yükseköğrenimimi Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden tamamladım. 1976-77 Öğretim yılında bir yıl Şarkışla İmam-Hatip Lisesi'nde görev yaptım. Vatani görevimi Ağustos 1977, Ocak 1979 arası 18 ay yedek subay olarak yaptım, askerlik dönüşü Mart 1979 tarihinde Kayseri Lisesi'nde göreve başladım, 19 yılı idareci olmak üzere 25 yıl görev yaptım. 15.09.2003 tarihinde emekli oldum

Mustafa Kemal KILNAMAZ

Tuzla 1962 doğumlu olan Mustafa Kemal Kılnamaz İlkokulu Ahmet Paşa ve Hacı Ali Karamercan İlkokulları'nda okuduktan sonra Kadı Burhanettin Ortaokulu'ndan ve Fevzi Çakmak Lisesi'nden 1979 yılında mezun oldu.

1984'de Balıkesir Necati Bey Eğitim Fakültesi Fizik-Kimya Bölümünden mezun oldu. 1986-1989 yılları arasında Trabzon Araklı Lisesi'nde görev yapıp; 20.10.1989 tarihinde Kayseri Şeker Lisesine atandı. 05.09.1994 tarihinde Kayseri Lisesi Fizik öğretmenliğine tayin edildi. 02.02.2009 tarihine kadar fizik öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak burada çalıştıktan sonra Mustafa Eraslan Lisesine atandı. Bu okulda da öğretmen ve idareci olarak çalıştıktan sonra 28.01.2016 tarihinde Ali Rıza Özderici Kız İmam Hatip Lisesine atandı. Halen bu okulda göreve devam etmektedir.

Nihat IŞIK

14/10/2011 Tarihinde mezunu ve mensubu olduğum Kayseri Lisesi'nde müdür başyardımcısı olarak göreve başladım. Bu görevimi 06/09/2014 tarihine kadar sürdürüp 06/09/2014-31/12/2014 tarihleri arasında kısa süre müdür vekilliği yaptım. Aynı kurumda 28/01/2015 tarihine kadar öğretmenlik yaptıktan sora görevimden ayrıldım. Halen Kadı Burhaneddin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde Okul Müdürü olarak görev yapmaktayım. Mensubu olduğum Kayseri Lisesi'nde görev yaptığım dönemlerde okulun yeni yapılan binasına taşınmasında, arşivin yerleştirilmesinde, mezunların buluşmasında. Çeşitli ulusal ve uluslararası projelerde ve akademik başarının güçlendirilmesi ile birlikte kurum kültürünün oluşmasında aktif olarak görev yaptım. Evli ve bir çocuk babasıyım.

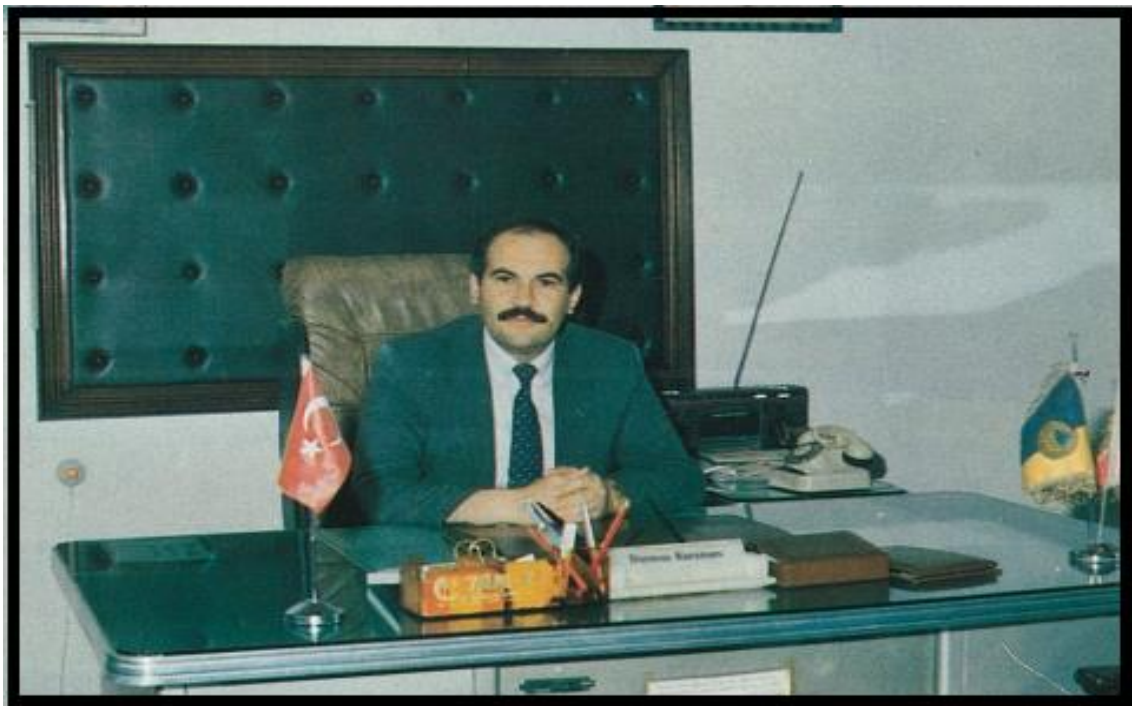

Durmuş KARAMAN

1 Mayıs 1956'da Yalvaçta doğdu. İlk, orta, lise eğitimini Isparta iline bağlı bu ilçede tamamladı. 1973-1977 döneminde Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümünden ve 1975-1977 döneminde Ankara Yüksek Öğretmen Okulundan mezun oldu. İlk görev yeri olan Van Kız Öğretmen Lisesi tarih öğretmenliğine 25 Ocak 1978'de başladı. Daha sonra 7 Şubat 1980'de Isparta Gönen Öğretmen Okulu'nda görevine devam etti.

15 Aralık 1981'de Kayseri Lisesi'nde göreve başladı. Tarih öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak görev yaptı. Bu güzide okuldaki görevi; Erciyes Üniversitesi AİİT Okutmanlığına başladığı 17 Şubat 1992 tarihine kadar devam etti. Bu Üniversitede 1992'de yüksek lisans, 1998'de doktora eğitimini tamamladı. Aynı yıl Süleyman Demirel Üniversitesi, Yalvaç Meslek Yüksek Okulunda Yrd. Doç. Dr. olarak göreve başladı. Adı geçen Üniversitenin ikiye ayrılması ile yeni kurulan Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesinde aynı göreve (2022) Dr. Öğr. Üyesi olarak devam etmektedir.

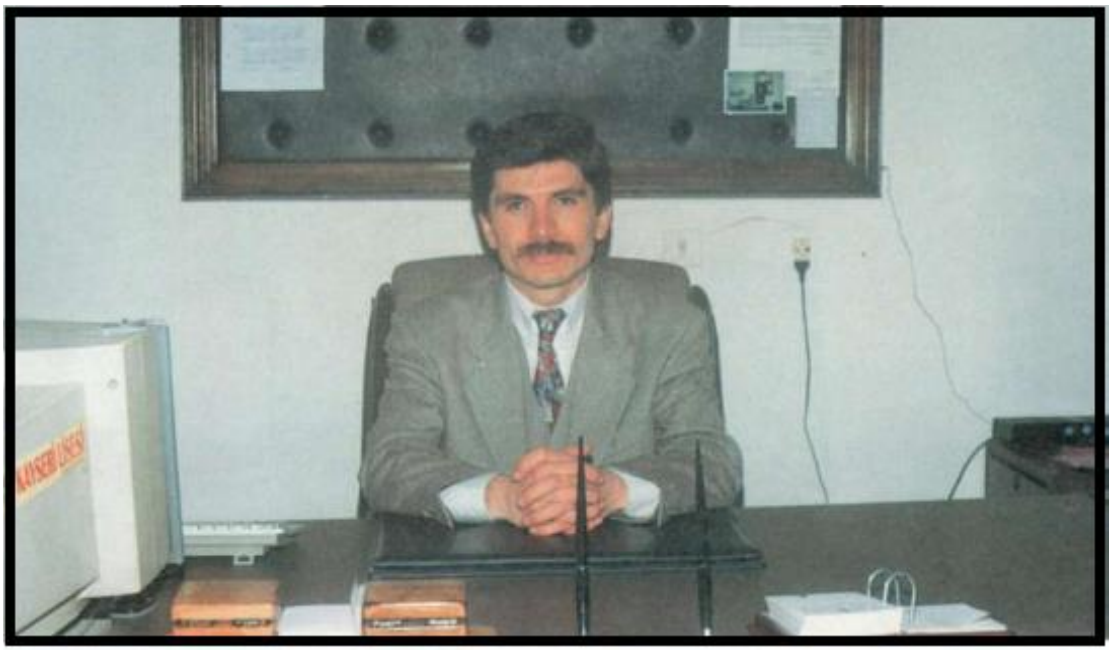

Süleyman AYDIN

Şarkışla 1969 doğumlu Süleyman Aydın ilk ve orta öğretimini kendi memleketinde okudu. Ankara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Mezuniyetine müteakip 1991'de Konya Emirgazi Gülören köyü ortaokuluna Türkçe öğretmeni, buradan Kayseri Melikgazi Milli Egemenlik ortaokulu Türkçe öğretmenliğine tayin edildi. 05.09.1994 de Kayseri Lisesi edebiyat öğretmenliğine atandı. Kayseri Lisesi edebiyat öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak görev yaptığı süre içerisinde öğretmenlik ve idari görevlerin yanında özellikle öğrencilerin sosyal ve toplumsal gelişimine, sosyal etkinliklere etki eden faaliyetlerde bulundu. Yusuf Özmerdivenli'nin çıkardığı Kayseri Lisesi dergisinin yayınımında katkıda bulundu. (1-18 sayılar).

Tiyatro faaliyetleri düzenlemek, bilgi yarışmalarına öğrencilerini hazırlamak, il çapındaki etkinliklere katılmak gibi öğrencilerin bireysel ve toplumsal gelişmelerine katkı veren iz bırakan çalışmaları oldu.1995-1996 Öğretim yılı sonunda rotasyondan doğuya tayini çıkmasından dolayı istifa ederek Kayseri Lisesi'nden ayrıldı. KEK Vakfı Özel Ufuk Lisesi'nde çalışmaya başladı.

1998-2002 yılları arasında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yeni Türk Edebiyatı programında yüksek lisansını tamamladı. Erciyes Üniversitesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak devam ediyor.

İsmail KAYA

1963 yılında Kayseri Bünyan ilçesi Sultanhanı mahallesinde doğdu. İlköğrenimini köy okulunda, orta öğrenimini Kayseri Kadı Burhanettin ortaokulunda, lise öğrenimini ise Kayseri Lisesi'nde tamamladı. Üniversite eğitimini Selçuk Üniversitesi Tarih bölümünde tamamlayarak 1986 yılında Artvin Kazım Karabekir Lisesi'nde göreve başladı. 1989 yılında Kayseri ye tayin olduktan sonra 1995 yılında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans eğitimini tamamladı. 1991 yılında mezunu olduğu Kayseri Lisesine atandı, öğretmen ve idareci olarak 2003 yılına kadar görev yaptı. Bu tarihten sonra yaklaşık 10 yıl süre ile Melikgazi Mustafa Eminoğlu Anadolu Lisesi'nde müdürlük yaptı, daha sonra Kayseri Atatürk Anadolu Lisesi'nde müdürlük görevinde bulundu. 2014 yılında Kayseri Fen Lisesi ne müdür olarak atandı, hizmet süresi içerisinde birçok seminer, kurs, ulusal ve uluslararası projelerde görev aldı. 2017 yılında Osman Ulubaş Kayseri Fen Lisesi Müdürlüğü görevine atandı ve halen bu görevini sürdürmektedir.

Ahmet KARATOPRAK

Nevşehir ili Avanos ilçesi Sarılar kasabasında 1957 yılında dünyaya geldim. İlkokulu, ortaokulu Ankara da, Liseyi Nevşehir de okudum. Üniversiteyi Ankara da okudum. 1982 yılında Kayseri ye öğretmen olarak atandım. Aydınlıkevler Lisesi, Atatürk Lisesi ve Merkez Endüstri Meslek Lisesi'nde çalıştım. 1983 yılında askerlik görevini Erzincan da yaptım. 1984 yılında evlendim.1988 yılında Kayseri Lisesi kimya öğretmenliğine atandım. 2008 yılına kadar kimya öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak Kayseri Lisesi'nde çalıştım. Meslek hayatımın en güzel günleri Kayseri Lisesi'nde geçti. 2008 yılında Kayseri Lisesi'nden ayrıldım. Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi'nde Kimya öğretmeni olarak görev yapmakta iken. 15 Temmuz 2022 tarihinde emekliye ayrıldım. Evli ve üç çocuk babasıyım.

Emrullah KARAKAYA

Sivas ili Gemerek ilçesi Öziçi köyünde 02.03.1954 tarihinde doğdum. İlkokulu Yeniçubuk Cumhuriyet İlkokulunda, ortaokul ve liseyi Gemerek'te okudum. Lisans eğitimime 1971 yılında Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Bölümünde başladım daha sonra buradan ayrılarak Isparta Eğitim Enstitüsü FKB Bölümünden mezun oldum. Anadolu Üniversitesinde Lisans eğitimimi tamamladım. Manisa, Sivas, Burdur, Bursa illerinde değişik okullarda görev yaptım.27.09.1998 de Kayseri Lisesine atandım. Kimya öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak çalıştım.15.09.1998'de Bursa'ya tayinim çıktığı için ayrıldım. 2002 yılında emekli oldum. Halen Kayseri Özel Limit, Çözüm ve Hocalara Geldik kurs merkezlerinde genel koordinatör olarak görev yapmaktayım.

İsmail ASLANTAŞ

İsmail Aslantaş, Hava İkmal (Tayyare Fabrikası) işçisi H.Ali Aslantaş ve ev kadını Hatice Aslantaş'ın beş çocuğundan ortanca olan oğlu olarak 1949 yılının 27 Mart günü Talas'ta doğmuştur.

İlkokulu Talas Merkez ilkokulunda, orta birinci sınıfı Talas Ortaokulu'nda okudu. 1961'de şehre taşınmaları nedeniyle Kayseri Lisesi ortaokuluna nakil oldum. 1963 döneminde mezun olup sınavla lise bölümüne kayıt oldu. Liseden 1966/1967 döneminde mezun oldu.

Bir yıl Ankarada İnşaat Mühendisliğinde okurken ailevi nedenlerle okuldan ayrılmak zorunda kaldı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin Coğrafya Bölümünü 1973'te bitirip bir yıl boyunca atamasını beklerken 1974'te Kadı Burhanettin ortaokulunda İngilizce derslerine girdi. 1974/75 öğretim yılında Hacılar ortaokuluna Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak atandı. 1976'da sonradan lise olan Atatürk ortaokuluna tayin oldu. Atatürk Lisesi'nde coğrafya öğretmeni, müdür yardımcısı olarak dört yıl çalıştıktan sonra Karaözü Lisesine tayin oldu. 1984/1985 Öğretim yılında Kayseri Merkez End. Mes. Lisesine, üç yıl sonra da Kayseri Lisesine tayin edildi.

Kayseri Lisesi'nde muhtelif zamanlarda coğrafya öğretmenliği yanında müdür yardımcılığı görevinde de bulundu. Şemsettin Özgedik'in görevinden alınması nedeniyle müdür vekilliği de yaptı. 26 yıl görev yaptığı öğretmenliği 2001 yılında emekli olarak sonlandırmıştır. Emekli olduktan sonra 18 yıl Kültür Dershanesinde çalıştı.

İbrahim YALTIRAKLI

Kayseri 1956 doğumlu olan İbrahim Yaltıraklı Kayseri Lisesi'nden mezun olduktan sonra Ankara 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisine girdi. Buradan 1982 de mezun oldu.

Adana Atatürk Ortaokulu Beden Eğitimi Öğretmenliği'ne atandı. Daha sonra Yozgat Beden Terbiyesi Bölge Başkanlığı'na Uzman Müdür Vekili olarak tayin edildi. 31.10.1985 tarihinde Kayseri Lisesi Beden Eğitimi Öğretmenliği'ne tayin edildi. 02.10.1990'da müdür yardımcısı oldu. Kayseri Lisesi'nin çeşitli sportif müsabakalarda başarı elde etmesine katkı sağladı.

26.02.2005'de Kayseri Lisesi Anadolu Lisesi olunca birçok öğretmenimiz gibi Koordinatör okula tayin edildi. Buradan emekli oldu.

Mehmet YAVRUCU

1946 Develi doğumluyum. İlk, orta ve lise tahsilimi Develi de tamamladım. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Grubu mezunuyum. İlk kez Kayseri Lisesi'nde göreve başladım. Başlangıç tarihim 1970-1971 öğretim yılıdır. Felsefe Sosyoloji öğretmenliği yanında müdür yardımcılığı ve müdür başyardımcılığı görevlerinde bulundum.Yetmişli-Seksenli yıllarda Kayseri Lisesi, eğitim ve öğretimde Türkiye'yi adeta sallıyordu.

Lise'nin rengârenk çiçekleri (öğrencileri) Türkiyenin en üst statüsü dâhil, çeşitli makamlarda görev almış ve oraları da renklendirip, güzelleştirmişlerdir. 1986 yılı sonunda istifa ederek, Seçkin Erciyes Dersanesinde ve akabinde Analiz Dersanesinde kurucu müdür olarak 15 yıl görev aldıktan sonra emekli oldum.

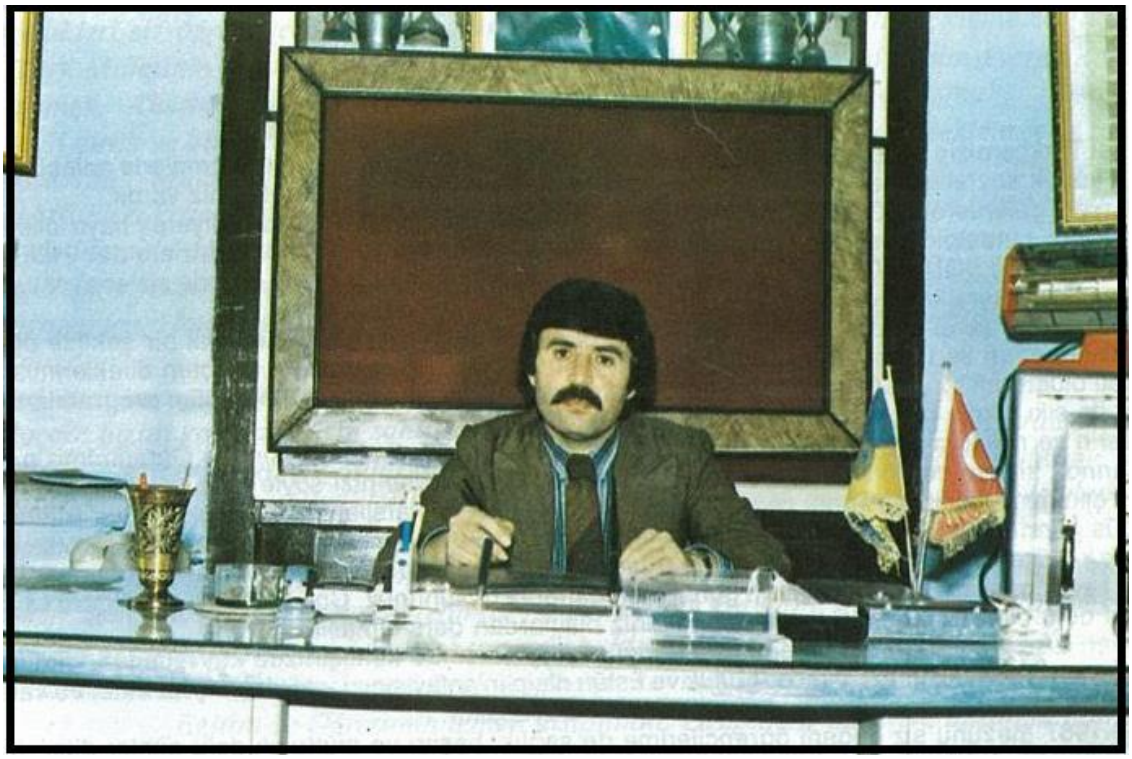

Hüseyin SAZAK

Kayseri 1951 doğumlu olan Hüseyin Sazak Nazmi Toker Ortaokulu ve Kayseri Lisesi'nden mezun oldu.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünden 1974 yılında mezun oldu. Mezuniyetine müteakip 04.10.1974'de Diyarbakır Öğretmen Okulu'na atandı. 28.10.1976'da Kayseri Öğretmen Okuluna tayin oldu. Buradan 14.03.1977'de Kayseri Eğitim Enstitüsü coğrafya öğretmenliğine atandı.

04.09.1979 tarihinde Kayseri Lisesi coğrafya öğretmenliğine tayin edildi. coğrafya öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak görev yapmakta iken 15.07.1988 tarihinde Kayseri Lisesi'ndeki görevinden istifa ederek özel dershane coğrafya öğretmenliğine geçti. Oradan emekli oldu.

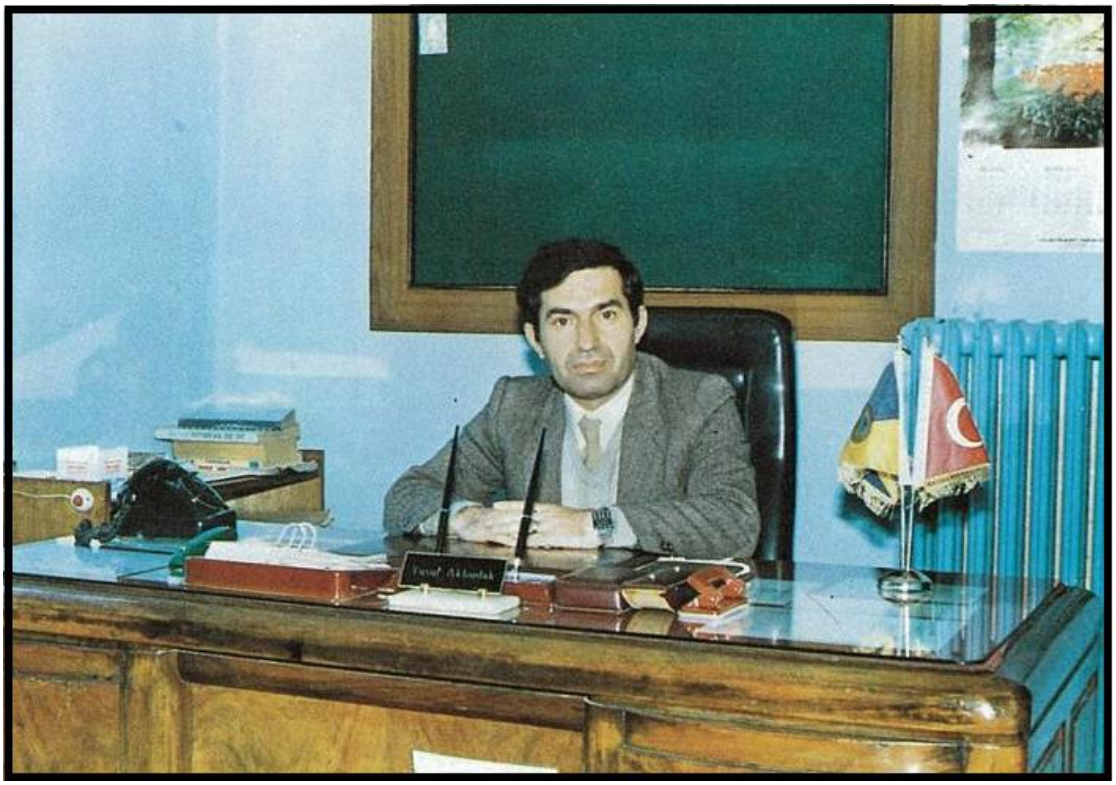

Yusuf AKBUDAK

Bünyan Akmescit 1949 doğumlu Yusuf Akbudak İlkokulu Zerezek İlkokulunda, ortaokulu Merkez Sanat okulunda okudu. Sivas Öğretmen okulunu bitirdi. Buradan İstanbul Çapa Yüksek Öğretmen Okuluna gitti. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Botanik Zooloji Bölümünde Yüksek Lisans yaptı. Mezuniyetine müteakip Artvin Ardanuç Lisesi'ne atandı. Buradan askere gitti. Askerlik dönüşü 1975 yılı Eylül ayında Kayseri Lisesi biyoloji öğretmenliğine atandı. Burada öğretmen ve müdür yardımcısı olarak çalışmakta iken 1988 yılında istifa ederek dershaneye geçti. 6 yıl çalıştı. Tekrar öğretmenliğe döndü. Sümer Lisesine atandı. 8 yıl çalıştıktan sonra 1997 yılında emekli oldu. 2018 yılına kadar çeşitli dershanelerde biyoloji öğretmeni ve idareci olarak çalıştıktan sonra tam emekli oldu.

Cavit GÜLSOY

Gürün İncesu 1952 doğumlu olup, ilk ve ortaöğrenimini Gürün de yaptı. Sivas Lisesi'nden mezun oldu. Atatürk Üniversitesi Fen Fakültesinden 1974 yılında mezun oldu. Askerlik görevini Kara Harp Okulunda yaptıktan sonra 1976 yılında Kayseri Talas Ortaokuluna atandı. Buradan 17.03.1980 tarihinde Kayseri Lisesi matematik öğretmenliğine tayin edildi. Kayseri Lisesi'nde matematik öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak çalışmakta iken 02.09.1985 tarihinde istifa ederek Erciyes Dershanesine geçen gruba katıldı. Eğitim hizmetine dershane de devam edip, 2013 yılında emekli oldu.

Ömer Avni İŞLEYİCİ

1977 yılında Konya Ereğli'de dünya'ya geldi. İlk ve orta öğrenimini Ereğli'de tamamladıktan sonra 2000 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 2000 yılında Samsun ili Salıpazarı ilçesinde sınıf öğretmeni olarak göreve başladı. Daha sonra Düzköy İlkokulunda göreve devam ederken branş değişikliği ile Terme ilçesi Evci Lisesine tarih öğretmeni olarak atandı. Ardından samsun Çarşamba Yeşilırmak Lisesi'nde müdür yardımcılığı Çarşamba Fen Lisesi'nde tarih öğretmenliği görevlerinde çalıştı. 2011 yılında Kayseri Ahmet Baldöktü Sağlık Meslek Lisesi'nde tarih öğretmenliği, Ahi Evran Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu. 05.01.2015 tarihinde Kayseri Lisesi'ne müdür yardımcısı olarak atanan Ömer Avni İşleyici halen bu görevde olup evli ve 3 çocuk babasıdır.

Mustafa KÜÇÜK

1974 yılında Kayserinin Yeşilhisar ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğretimini Yeşilhisar da tamamladı. 1997 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi bölümünden mezun oldu. 2000 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Eğitimini "Yeşilhisar Ovası ve Çevresinin İklimi" adlı Yüksek Lisans tezi ile tamamladı.

1998 yılında Yeşilhisar İmam Hatip Lisesi'nde öğretmenliğe başladı. Sırasıyla Kayseri Atatürk Kız Meslek Lisesi, Kocasinan Anadolu Lisesi, Kocasinan Ahmet Eren Anadolu Lisesi'nde görev yaptı. 2018 yılında Kayseri Lisesi'nde coğrafya öğretmeni olarak göreve başladı. 2019 yılından beri Kayseri Lisesi'nde coğrafya öğretmeni ve müdür yardımcısı olarak göreve devam etmektedir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

NOT: Müdürler ve unutulmayan idareciler bölümündeki öğretmenlerimiz özgeçmişlerini kendileri göndermiş olup, ulaşamadıklarımızın özgeçmişleri eldeki bilgi ve belgelerin ışığında tarafımızdan yazıldı.

KAYSERİ LİSESİ'NE HİZMET VEREN ÖĞRETMENLERİMİZ

Eğitim-Öğretim çalışmalarında müfredat programları, ders araç ve gereçleri gerekli olmakla beraber, asıl unsur, şüphesiz öğretmenlerdir. Bir yabancı eğitimcinin dediği gibi: "Öğretmen ne ise okul odur." Kayseri Lisesi'ni Kayseri Lisesi yapan, memleketin kaderinde söz sahibi olan binlerce kişinin yetişmesinde onun o meçhul öğretmenin alın teri vardır. Sayıları az da olsa öğretmenler vardır. Hiç iz bırakmadan unutulup gider, mesleklerine bir türlü ısınamaz, "Ne diye öğretmen oldum?" diye yıllarca ayrılacakları günün özlemi ile yaşar ve emekli olunca "Oh kurtuldum!" derler.

Yine öğretmenler vardır. Her öğrencisinin yüreğinde sımsıcak, dipdiri, taptaze, boylu boyunca uzanıp yatar, belleğinden sökülüp atılmayan, meslekleri süresince tüm sıkıntılarını, dertlerini, sınıfın dışında bırakabilen, dersleri ve öğrencilerinden başka bir şey düşünmeyen hayatlarının en büyük acısını ise emekliye ayrılırken duyan, ama yine öğrencilerinden kopamayan "tekrar dünyaya gelseydim yine öğretmen olurdum" diyebilecek kadar mesleği ile hayatlarını kaynaştıran öğretmenler... Anadolu aydınlığında emekleri büyük olan öğretmenlerimizi de anmayı "**meçhul asker**" gibi gönüllerimizde taht kurmuş bu ülkü erlerine şükranlarımızı bir kez daha dile getirmeyi bir görev sayıyoruz.

Anadolu, öğretmeni bir başka gözle görür. Onu boş tarlaya bilgi tohumlan saçan, ektiklerini karşılıksız biçen ve topluma mal eden, bu uğurda ömür harcayan, saç ağartan bir üretici olarak tanır ve saygı duyarlar. Gencecik bir öğretmene, "Ver elini öpeyim öğretmenim" diyen yaşlı Anadolu ihtiyarının yüreğindeki asıl sevgidir üstün saygıdır bu.

Öğretmeni sevmek vatanı sevmektir. Öğretmeni sevmek Atatürk'ü sevmektir. Öğretmenlik mesleğini yükseltmek vatanı yüceltmektir. Davranış mimarı, gönüller imarı, hayatın damarı, denizidir öğretmen. Parlayıp sönmeyen, doğrudan dönmeyen, maddeye kanmayan, imardır öğretmen.

Aşk dolu, sevgi dolu, yolu insanlık yolu, **gönlünde Anadolu kervanıdır öğretmen.** Türk milletinin çağdaş uygarlık düzeyine erişmesinde, ilkokuldan üniversiteye kadar kendilerine emanet edilen çocukları ve gençleri iyiye yöneltmek için özveriye katlanan öğretmenlerin katkısı büyüktür.

Bu yüce özelliğe sahip, gençliğin önderi olmak durumunda olan öğretmenin ve mesleğinin tam anlamıyla önemi ve saygınlığı belirginlik kazanmamıştır. Oysa çağdaş uygarlığa varmak, öğretmenlerin önderliğinde gerçekleşecektir.

Gelişmiş ülkelerin başarılarının temelinde bu yüce mesleğe ve öğretmene duyulan

güven ve saygı yatmaktadır. Sosyal, kültürel, ekonomik alanda gelişmiş bir toplum oluşturmanın yolu, eğitime verilen değerde bulunmaktadır.

Bir heykeltıraş, mermere en güzel biçimi, vermeye çalışırken yaratıcılığın verdiği hazzı tadar. Öğretmen ise, dimağ adı verilen eşsiz bilgisayarın sonsuzluğa, bilginin ve sanatın sihrini katarak yeni bir duygu ve düşünce evreni yaratır. Bu düşünce evreni içinde sevgi tomurcukları yeşermiştir. O, insana olan sevgiyi Yunus Emre olgusundan almıştır.

Öğretmen, doğruyu, güzeli, iyiyi bilip bunu insanlığa bahşederken, bu uğurda tükenip fizik olarak sonlanır. Fakat bilir ki;

Kurtuluş Savaşımızın muzaffer Başkomutanı eşsiz devlet adamı Büyük ATATÜRK, Cumhuriyeti kurduktan sonra, memleketimizin hızla kalkınması ve aydınlatılması için eğitim ve öğretime büyük önem vermiş bunun için de öğretmenlere güvenmiş. Daha Cumhuriyet'in ilk yıllarında öğretmenlere şöyle seslenmiştir:

Yeni nesli Cumhuriyet'in fedakâr öğretmenleri ve eğitimcileri, sizler yetiştireceksiniz. Yeni nesil sizin eseriniz olacak.

O'nu harf inkılâbından sonra köyden kente, okuma-yazma seferberliği açtığı yıllarda bir başöğretmen olarak, elinde beyaz tebeşir, kara tahtanın önünde milletimize alfabeyi öğrettiği günleri, her öğretmen heyecanla yaşar bugün...

Büyük Atatürk'ün sonsuz umut beslediği, yücelttiği, yücelere çıkarttığı öğretmenler...

Ne mutlu, ilmi kendisine mürşit olarak kabul eden ve bunlara layık olan öğretmenlere...

Kayseri Lisesi'nde hizmet vermek bahtiyarlığına erişen gelmiş geçmiş bütün öğretmenlerden hakkın rahmetine kavuşanlara, Allah'tan rahmet, yaşayan emeklilere sağlık, uzun ömür; halen görevli olanlara da sağlık ve başarılar dolu günler dilerim.

Ten fanidir can ölmez
Çünkü gitti geri gelmez
Ölür ise ten ölür
Canlar ölesi değil,
Öğretmen hep yapıcıdır. Evreni bir bahçe,
insanı bir çiçek misali özenle yetiştirmeğe
çalışır,
Hani toprağa bir tohum düşerde,
Yaprak yaprak, dal dal yeşerir,
Çiçek açar ya,
İşte
Bende yetişir çiçeklerin en güzeli,
Bende yetişir meyvelerin en lezizi,
Ben; insanlığın, kültürün, becerinin odağı
Ahlakın, iyiliğin, ilmin, irfanın beşiği,
Geleceğin güzelliklerini yaratan ben,
Cehaletin kuraklığında çölleşen
İnsanlara.
Tertemiz sular gibi
Can veren, hayat veren,
Bende yetişir.
Bende yetişti Mustafa Kemal,

Bende yetişecek Mustafa Kemal'ler
Toplumda barışan sembolüdür öğretmen.
Ben gelmedim kavga için
Benim işim sevgi için
Gönüller dost evi için
Gönüller yapmaya geldim.
Toplumda sevginin rehberidir öğretmen.
Kor ataşlar küle döner
Kara diken güle döner
Altın tasta bala döner
Zehir, sevgiyle sevgiyle
Öğrencilerini hoşgörü ve özenle
Kırmamaya çalışır bilir ki;
Yunus Emre der hoca
Gerekse var bin hacca
Hepsinden eyice
Bir gönüle girmektir

ZİLLER ÇALACAK

Zil çalacak... Siz derslere gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak, ziller çalacak benim için,
Duyacağım evlerden, kırlardan, denizlerden;
Ta içimden birisi gidecek uça ese...
Ama ben, ben artık gidemeyeceğim.

Zil çalacak... Siz geminize, treninize gireceksiniz bir bir,
Zil çalacak, ziller çalacak benim için,
Duyacağım iskelelerden, istasyonlardan bütün;
Ta içimden birisi koşacak ardınızdan...
Ama ben, ben artık gelemeyeceğim.

Sonra bir gün zil çalacak yine,
Hiçkimseler, kimsecikler duymayacak...
Ne sınıflar, ne iskeleler, ne istasyonlar, ne siz...
Ta içimden birisi kalacak oralarda...
Ben gideceğim.

Zeki Ömer DEFNE

ÖĞRETMEN

Gerçekten ışıksın, gerçekten nursun
Gönülde saltanat, kalpte gurursun
Milletin bahtında milli şuursun
Bayraklar açılan vatan gibisin...

Tetikte parmaksın, süngüde hamle
Zaferler sağlayan sensin kalemle
Fatih'i Yavuz'u Gazi Kemal'le
Tarihler yaratan cihan gibisin...

Yıldızlı geceler senin göğsünde
Görevin aşkındır, yaşar gönlünde
Niceler açıldı gül gül ömründe
Mahlassız bir şiir, destan gibisin...

Göklere yücelen başlarda varsın
Yurt, sevgi, sonunda, aşklarda varsın
Her ocak kabında aşklarda varsın
İlâhi, inayet, ihsan gibisin...

Eserin meydanda, rüyada değil
Her işin gerçekte, riyada değil
Desen de "ben benim, ziyade değil"
İsimsiz mezarda bir şan gibisin.

Her zora müşkile ilk sen koşarsın
Hamları, çiğleri olgun yaparsın
Alnında kaderin açık yaşarsın
Kıtlığa bereket, burhan gibisin

Ne madde ne mevki yönün olamaz "
Alayiş, gösteriş ünün olamaz"
"Ben Türküm" denmeyen günün olamaz
Türklüğü yaşatan iman gibisin

Yoklukta varlığı yaratan sensin
Bozları ak güle donatan sensin
Şu cumhur, şu paşa, şu başkan sensin
Güneşler doğuran bir tan gibisin

En uzak, en bucak senin mekânın
Olmazı oldurmak işin imkânın
Fedakâr hadimi sensin vatanın
Gayenin kolunda kalkan gibisin...

Ağlarken gülersin, güldürmek için
Ağrıyı sızıyı dindirmek için
Milleti boylayıp yüceltmek için
Dilleten dillenmez lisan gibisin...

Cihana neştersin, yaraya deva
Başında vatanın bir kara sevda
Bozdağ'ın şiiri bir anı-vefa
Gözlere bağ olan bostan gibisin...

Kamil BOZDAĞ

ÖĞRETMEN

Öğretmen;
Kaderi destan destan okunur onun.
Yüce fikirlerinde...
Fikirler alevlenir, alevler iman olur sesinde.
İnsanlığın bekası, gönüllerin huzuru,
Ulusun mutluluğu, gülen gözlerin nuru,
Hep onun sayesinde...
Öğretmen...
Umudu ve güveni, bu çileli milletin
Sınırsız feragatin, misilsiz faziletin
En kutsal çabasının,
Tanrısal kişiliği
Onun feragatinde ve onun gayesinde gizlenir
Onun, ruh gergefinde, duygular ipekleşir,
Sevgiler filizlenir.
Adı?
Adı; "Meçhul kahraman"dır...
Konusu: Ruhtur insandır.
Yükü: Milli heyecandır.
Gönül meyvesi irfandır.
O candır, Canandır... Sultandır.
Tüm tarih, tüm vatandır o.
İlâhi vekar vardır, edep vardır, ar vardır...
Sabrı dağlar kadardır bitmeyen çilesinde.
Azmetmek onun şevki, sevmek onun işidir.
O, gönül ülkesinin sönmeyen güneşidir.
Öğretmen...
Feragat onun feyzinin,
Maneviyat, Kemal'inin cevheridir.
O, gönüller serdarı,
O serdarlar eridir.
O, her çeşit çileden
Her tesirden beridir.
"İlerici" "gerici" bilmem "neci" olamaz.
Gerçekçi her öğretmen;
Ahlâkın mihveridir.
Türk tarihi ve kültürü,
Emeğinde yeşerir...
İş şevki, görev aşkı,
Açık alanında onun
Bakar, bakar ürperir.
Vecdinin ölçüsü yok, feragat imbiğinde,
Millet-Vatan aşkıyla şahlanır doludizgin
Ve... Damla damla erir.
Ruhundaki mihrakın ışıldayan cevheri
Ve alnında açılan fazilet çiçekleri
Yeşerir salkım salkım,
Ölümsüz meyva verir.
Eflatun'un Tanrısal gergefi onda işler.
Maddeler revnak bulur, mana sonsuz genişler
Bilgi, aşk ipliğine takılır inci inci...
Kökleşir selvi selvi onda insan bilinci.
Yedi veren sihrinin gücü onda gizlidir.
On kollu şamdan gibi her göğe ışık saçar.
Kapanan her kapıyı, onun nefesi açar.
Ölümsüz sultanların, eğilmez hür başların
Zaferlerle bezenen tacı onda gizlidir.
Ey gerinin, kötünün, cehaletin düşmanı;
Ey hidâyet ışığının aşınmaz burcu;
Ey ruh gergefi manâ mimari;
Ey doğrunun, güzelin, gerçeğin yarı.
Sakın ecrinle taşan
Ve ilahlaşan
O asil gönlün acınmasın kaderine...

Sen “Sus” demesini bilirsin kederine.
Biliyorum... Yolların dikenli,
Uzun ne çare dayanmak,
Senin ezeli hasletindir.
Ey sabırda; Eyyub
Ey bilgide; Platon
Ey duyguda; Itri
Ey cezbede; Mevlana
Ey sevgide; Yunus
Ey sanatta; Sinan
Ey cephede; Yıldırım
Ey zaferde; Fatih
Ve kuvvette;
Koca Türk’ün yüce temsilcisi.
Ey kutsal devrimler önderi
Ey Mustafa Kemal’ler yaratıcısı.
Ve Allah’ın alnından öptüğü insan.
Sen...Evet...Sen...
Bir Cihansın.
Dileriz ki varlığın,
Mukaddes idealin
Üstümüzde, bir güneş haşmetiyle
Tutuşsun
Ve: Haşre kadar yansın.

RIZA ÜMİT

ÖĞRETMENLERİ ANLATMAYA SAYFALAR YETMEZ…

Ulu Önder M. Kemal Atatürk'ün "**Öğretmenler; Yeni nesli, Cumhuriyetin fedakâr öğretmen ve eğitimcilerini, sizler yetiştireceksiniz ve yeni nesil, sizin eseriniz olacaktır**. **Eserinin üzerinde imzası olmayan yegane sanatkar öğretmendir.** Hz. Ali'nin ''**Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum**'' sözleriyle önemini belirttikleri Öğretmenleri anlatmaya sayfalar yetmez. Kelimeler kifayetsiz kalır. Birkaç şiir vb.alıntıdan sonra bu bölümü Kayseri **Sultanisi (Kayseri Lisesi) müdürlerinden Nafi Atuf Kansu'nun oğlu, ünlü şair Ceyhun Atuf Kansu'nun ''Dünyanın Bütün Çiçekleri '' isimli meşhur şiiri ile bitirmek istiyorum:**

Şefik öğretmenin o duygu yüklü son sözlerini, acı olayı duyan Ceyhun Atuf Kansu çok duygulanır. Aslında bir hekim olan ve meslek yaşamı boyunca Anadolu'nun en ücra köşelerini dolaşan Ceyhun Atuf Kansu, öylesine duygulanır ki bir anda dökülür kaleminden bu eşsiz mısralar…

Aradan yıllar geçer ve "Dünyanın Bütün Çiçekleri" bu kez Selda Bağcan'ın sesi ve müziğiyle işler yüreklerimize…

Şefik öğretmenin anısını, idealistliğini ölümsüzleştirmek için "Dünyanın Bütün Çiçekleri" adlı o duygulu, anlamlı şiirini kaleme alır.

Bu şiir, ünlü şair tarafından 1950 yılında kaleme alınmıştır, öğretmen Şefik Sınığ, yıllar boyu yaşasın diye... Gerçekten de, "Dünyanın Bütün Çiçekleri" şiiri, yıllar boyu bir türkü gibi söylenip durdu. Daha çağlar boyu söylenip duracak. Anadolu'nun her köşesinde bir fısıltı gibi, Şefik öğretmen, dünyanın bütün çiçeklerini, köy çocuklarını çağıracak. Kaderleri ona benzeyen, yalnızlıkta açan, kimsenin bilmediği o köy çocuklarını... Onlara son bir ders vermek için... Son şarkısını söylemek için...

Öğretmen Şefik Sınığ, bu şiirle ölümsüzleşmiştir.

"**DÜNYANIN BÜTÜN ÇİÇEKLERİ**…

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum
Bütün çiçekleri getirin buraya,
Öğrencilerimi getirin, getirin buraya,
Kaya diplerinde açmış çiğdemlere benzer
Bütün köy çocuklarını getirin buraya,
Son bir ders vereceğim onlara,
Son şarkımı söyleyeceğim,
Getirin getirin…ve sonra öleceğim.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Kır ve dağ çiçeklerini istiyorum,
Kaderleri bana benzeyen,
Yalnızlıkta açarlar, kimse bilmez onları,
Geniş ovalarda kaybolur kokuları…
Yurdumun sevgili ve adsız çiçekleri,
Hepinizi hepinizi istiyorum, gelin görün beni,
Toprağı nasıl örterseniz öylece örtün beni.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Afyon ovasında açan haşhaş çiçeklerini
Bacımın suladığı fesleğenleri,
Köy çiçeklerinin hepsini, hepsini,
Avluların pembe entarili hatmisini,
Çoban yastığını, peygamber çiçeğini de unutmayın.
Aman Isparta güllerini de unutmayın
Hepsini, hepsini bir anda koklamak istiyorum.
Getirin, dünyanın bütün çiçeklerini istiyorum.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum.
Ben köy öğretmeniyim, bir bahçıvanım,
Ben bir bahçe suluyordum, gönlümden,
Kimse bilmez, kimse anlamaz dilimden,
Ne güller fışkırır çilelerimden,
Kandır, hayattır, emektir, benim güllerim,
Korkmadım, korkmuyorum ölümden,
Siz çiçek getirin yalnız, çiçek getirin.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Baharda Polatlı kırlarında açan,
Güz geldi mi Kopdağına göçen,
Yörükler yaylasında Toroslarda eğleşen.
Muş ovasından, Ağrı eteğinden,

Gücenmesin bütün yurt bahçelerinden
Çiçek getirin, çiçek getirin, örtün beni,
Eğin türkülerinin içine gömün beni.
Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,

En güzellerini saymadım çiçeklerin,
Çocukları, öğrencilerimi istiyorum.
Yalnız ve çileli hayatımın çiçeklerini,
Köy okullarında açan, gizli ve sessiz,
O bakımsız, ama kokusu eşsiz çiçek.
Kimse bilmeyecek, seni beni kimse bilmeyecek,
Seni beni yalnızlık örtecek, yalnızlık örtecek.
Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,

Ben mezarsız yaşamayı diliyorum,
Ölmemek istiyorum, yaşamak istiyorum.
Yetiştirdiğim bahçe yarıda kalmasın,
Tarümar olmasın istiyorum, perişan olmasın,
Beni bilse bilse çiçekler bilir, dostlarım,
Niçin yaşadığımı ben onlara söyledim,
Çiçeklerde açar benim gizli arzularım.
Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,

Okulun duvarı çöktü altında kaldım,
Ama ben dünya üstündeyim, toprakta,
Yaz kış bir şey söyleyen sonsuz toprakta,
Çile çektim, yalnız kaldım, ama yaşadım,
Yurdumun çiçeklenmesi için daima, yaşadım,
Bilir bunu bahçeler, kayalar, köyler bilir.
Şimdi sustum, örtün beni, yatırın buraya,
Dünyanın bütün çiçeklerini getirin buraya.

Ceyhun Atuf Kansu

YA ÖĞRETMENLİĞE NE DERSİNİZ?

A, işte o, mesleklerin en az kazanç getireni fakat insanı en çok mükafatlandıranıdır. Eğer onu sevmiyorsan asla girmeğe cür'et etme. Büyük ekseriyetle ne servet ne de şöhret vaat eder fakat sırf kendi hatırı için onu sevenlere insanlığın asalet unvanını bahşeder. Meçhul öğretmenim önünde saygıyla eğiliyorum.

Meşhur pedagoglar yeni eğitim sistemleri kurarlar fakat bunları çocuklara nakleden, yol gösteren meçhul öğretmendir. Karanlıkta yaşar ve güçlüklere gönül rızasıyla katlanır. Onun kapısı önünde arabalar beklemez, mızıkalar çalmaz, madalyalar verilmez. O, karanlıkların hududunda nöbet bekleyerek cehalet ve cinnetlerin siperlerine hücum eder. Vazifesinde sabırlıdır, uyuşuklara hareket, uysallara cesaret, muvazenesizlere istikamet verir. Öğrenme aşkını ve ruhundaki hazinelerini öğrencileriyle paylaşır. Gelecek yıllarda, bizzat kendi yollarını da aydınlatarak ona haz verecek olan pek çok meşaleler ateşler. Onun mükâfatı budur.

Hanry Van Dyke

526

[526] Tedrisat Mecmuası, Yeni Seri Say-:3, Ankara-1935.

KAYSERİ İDADİSİ, (KAYSERİ SULTANİSİ) KAYSERİ LİSESİ'NE HİZMET VEREN ÖĞRETMENLERLE İLGİLİ AÇIKLAMA

Öğretmenler Bölümü "Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli" hazırlanırken Kayseri İdadisi, Kayseri Sultanisi ve Kayseri Lisesi sicil defterleri esas alınarak hazırlanmıştır. Maalesef o dönemlerde de bir vesikalık fotoğrafını ilgili memura teslim etmekte ihmalkâr davranan öğretmenlerimiz olmuş, dolayısıyla fotoğraf bölümü boş kaldığından bilgilerini fotoğrafsız olarak hazırlamıştım. Ayrıca kadrolu olmayan, dışarıdan ücretli derslere giren öğretmenler için ayrı sicil defteri tutulmayıp ücretleri bordrolarda imza karşılığı ödendiğinden onların da uzun yıllar saklama zorunluluğu olmadığından, birçok öğretmenimizin bilgisine ulaşamamıştım. Mesela benim Kayseri Lisesi'nde öğrenciliğimde Şeker Fabrikası Müdürü Hüseyin Birkan, şimdi Kayseri'ye birçok okul ve hayır işleri yaptıran Avukat Mehmet Altun Beyler derslerimize girmişti.

Kitabımızda bütün öğretmenleri fotoğraf ve künye bilgileriyle yayınlamak sayfa sayımızı zorlayacağı için Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli'nden örnekleme metodu ile eskilerden ve yenilerden 2-3 sayfa aldık. Branş'tan sonra ki tarih Kayseri Lisesi'nde göreve başladığı ve Kayseri Lisesi'nden ayrıldığı tarihi göstermektedir. Diğer bilgileri fotoğrafsız olarak vereceğiz[527]. Kuruluşundan 1996 yılına kadar bütün öğretmenlerin fotoğraflı, detaylı bilgilerini ''Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli'' isimli eserimizin 1.Cildinde bulabilirsiniz. Bazı öğretmenler askere gidiş, tayinin çıkması gibi nedenlerle ayrılmış, daha sonra tekrar Kayseri Lisesi'nde görev yapmış olabiliyor.

Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli Kitabı 1997 yılında basıldı. 1996 yılına kadar Kayseri Lisesi'nde görev yapan bütün öğretmenleri bu kitaba da aldım. 1996'dan 2022 yılına kadar görev yapanları da ilave etmek istedim. Bunun için Kayseri Lisesi sicil defterini inceledim. 2002 yılına kadar olanları ilave ettim. 2002'den itibaren okullarda sicil defteri tutulma işlemi kaldırılmıştır. Okuldan bilgi alınamıyor. İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ve Melikgazi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gittim. Kayseri Lisesi'nden emekli olanlarla, Kayseri Lisesi'nde çalışırken istifa edip ayrılmış olanların bilgilerine ulaşabiliyoruz. Kayseri Lisesi'nden başka okullara atananların bilgilerine, Milli eğitimde de ulaşılamıyor. Ancak gittiği okullardan bilgi alınabiliyor. Kimin hangi okula gittiğini bilemediğimiz için 2002'den sonra çalışan öğretmenlerimiz de eksik olanlar olabilir.

[527] Özmerdivenli Yusuf, Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli, C.1, Ankara 1997.

Mahmur Nedim Bey (Aytaç)
Malatya-1300
Riyaziye
18.112.1332
08.04.1946

Fazlı Bey
Bozok-1307
U.Tabiye
01.09.1331
25.09.1926

Mustafa Bey
Kayseri-1310
Hüsn-ü Hat
01.12.1329

Faruk Nafiz Bey (Çamlıbel)
İstanbul-1893
Edebiyat
1922-1924

Miyaszade Nuh Naci Bey
Kayseri-1876
Arabi
1915-1935

Rasih Bey
Niş-1287
Tarih
15.09.1338
21.09.1926

Abdullah Bey
Kastamonu-1303
Fizik
25.12.1336
18.05.1935

H.İbrahim Güver
Kayseri-1299
Kimya
15.03.1326
25.12.1931

Yahya Saim Bey
İstanbul-1310
Felsefe ve Ed.
10.09.1340
30.10.1929

Mehmet Murat Bey
Fatsa-1302
Coğrafya
16.11.1338
13.09.1927

Cemil Bey
Sivas-1298
Fransızca
22.09.1334
06.09.1929

Bekir Sıtkı Bey
Kayseri-1315
İlk Kısım
06.12.1325
01.09.1926

Kazım Bey
Bursa-1320
Felsefe
26.12.1928
01.09.1930

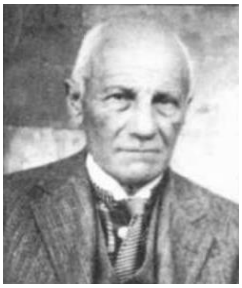

Vehbi Bey
Yozgat-1307
Türkçe
10.12.1928
03.12.1929

M.Faik Bey
Beypazarı-1323
Musiki
26.09.1929
19.09.1933

Eşref Bey
Filibe-1306
Tabiye
06.02.1930
02.10.1934

Salih Bey
Trablusgarp-1903
Tabiye
12.09.1930
15.15.1932

Kemalettin Bey
(Karamete)
Kayseri-1324
Fransızca
01.10.1929
03.07.1952

Fazıl Bey
Urfa-1319
Edebiyat
01.04.1930
01.07.1932

Nikson
Amerika-1890
İngilizce
1928-1933

Settar Bey
Silistre-1293
Tarih-Coğrafya
01.09.1334
01.09.1934

Hulusi Bey
İstanbul-1306
Tarih
03.02.1931
05.04.1932

Melahat Erkmen
Soma-1334
Beden Terbiye
29.09.1939
22.10.1947

Nilüfer Hun
İstanbul-1917
İngilizce
01.12.1939
01.10.1940

F.Nurdan Avcı
Kayseri-1953
Kimya
03.11.1978
18.11.1985

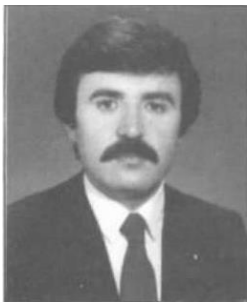

Hüseyin Sazak
Kayseri-1951
Coğrafya
28.10.1976
15.07.1988

Aliye Oral (Tepe)
Mardin-1952
Fransızca
13.11.1979
01.09.1983

Ali Özgür
Tomarza-1946
Kimya
30.11.1979
30.09.1985

Rasim Göksoy
Pınarbaşı-1942
Matematik
10.03.1980
15.01.1996

Yusuf Özmerdivenli
İncesu-1944
Fizik
26.02.1980

Mustafa İlhan
Yeşilhisar-1945
Tarih
14.10.1975
30.06.1992

Cavit Gülsoy
İncesu-1952
Matematik
17.03.1980
02.09.1985

Müjgan Orhan
Malatya-1948
Kimya
23.05.1980
16.11.1989

Süfyan Koçer
Pınarbaşı-1948
Fen Bilgisi
23.05.1980
18.06.1990

Hatice Çakmak (Soyata)
Talas-1954
Edebiyat
09.04.1980
02.07.1991

Yusuf Altuner
Kayseri-1954
Tarih
19.03.1980
15.05.1993

KAYSERİ LİSESİ ÖĞRETMENLERİ

S.NO	ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE YILI	BRANŞI	GÖREVE BAŞLAMA TARİHİ	GÖREVDEN AYRILIŞ TARİHİ
1.	Mahmut Nedim Bey (Aytaç)	Malatya-1300	Riyaziye	18.12.1332	08.04.1946
2.	Fazlı Bey	Bozok-1307	U. Tabiye	01.09.1331	25.09.1926
3.	Mustafa Bey	Kayseri -1310	Hüsn-ü Hat	01.12.1329	
4.	Faruk Nafiz Bey (Çamlıbel)	İstanbul-1893	Edebiyat	1922	1924
5.	Miyaszade Nuh Naci Bey	Kayseri-1876	Arabi	1925	1925
6.	Rasih Bey	Niş-1287	Tarih	15.09.1338	21.09.1926
7.	Abdullah Bey	Kastamonu-1303	Fizik	25.12.1336	18.05.1935
8.	H. İbrahim Güver	Kayseri-1299	Kimya	15.03.1326	25.12.1931
9.	Yahya Saim Bey	İstanbul-1310	Felsefe ve Edebiyat	01.09.1340	30.10.1929
10.	Necmettin Bey	Kayseri-1303	Hukuk-Felsefe-İktisat	04.10.1338	01.07.1926
11.	Mehmet Murat Bey	Fatsa-1302	Coğrafya	16.11.1338	13.09.1927
12.	Hacı Bekir Bey	Kayseri-1276	Din Dersleri	05.12.1324	01.03.1926
13.	Nimet Nuri Bey	Kayseri-1318	Tarih	19.11.1926	02.09.1930
14.	H. Mehmet Şükrü Bey	Dersadet-1305	Arapça	22.09.1339	01.09.1927
15.	Ahmet Remzi Bey (Akyürek)	Kayseri-1287	Arapça ve Farsça	07.10.1313	13.03.1928
16.	Cemil Bey	Sivas-1298	Fransızca	22.09.1334	06.09.1929
17.	Hami Bey	İstanbul-1300	Resim	01.09.1349	28.12.1927
18.	Mustafa Nuri Bey	Gesi-1309	İlk Kısım	18.09.1336	01.09.1926
19.	İzzet Bey	Manastır-1318	Bedeni Terbiye	26.09.1338	28.08.1931
20.	Bekir Sıtkı Bey	Kayseri-1315	İlk Kısım	06.12.1325	01.09.1926
21.	Ali Ali Bey	Sivas-1296	Türkçe	27.09.1334	23.09.1928
22.	Mehmet Zeki Bey	Erzurum	Tarih	15.02.1331	01.09.1926
23.	Ahmet Cevdet Bey	Kayseri-1310	Almanca	23.11.1328	07.10.1946
24.	Ahmet Şükrü Bey	Sungurlu-1314	Tabiat Bilgisi	01.09.1926	11.04.1927
25.	Behçet Bey	Kayseri-1303	Tabiat Bilgisi	21.03.1340	01.06.1932
26	Şahin Bey	Batum-1291	Din Dersi	08.07.1926	01.09.1929
27.	Şadan Bey	İstanbul-1312	Müzik	01.09.1926	06.09.1929
28.	Halis Zeki Bey	Kayseri-1299	Türkçe	01.06.1927	27.09.1927
29.	Rauf Bey	Girit-1312	Coğrafya	01.09.1927	27.09.1928
30.	Ali Haydar Bey	Girit-1926	Riyaziye	07.09.1928	01.09.1929
31.	Saibe Nazif Hanım	İstanbul-1321	Resim	12.02.1928	01.09.1930
32.	Hüsnü Uluğ Bey	Erzurum-103	Riyaziye	28.09.1926	02.12.1928
33.	İbrahim Ertuğrul Bey	Kırcaali-1320	Türkçe	27.09.1928	30.01.1933
34.	Yunus Kazım Bey	Musul-1319	Felsefe	17.09.1928	21.04.1931
35.	Mustafa Niyazi Bey	Minlik-1319	Tabiye	01.12.1927	15.07.1929
36.	Yusuf Kemal Bey	Priştine-1313	Türkçe	12.04.1928	08.10.1931

37.	Kazım Bey	Bursa-1320	Felsefe	26.12.1928	01.09.1930
38.	Vehbi Bey	Yozgat-1307	Türkçe	10.12.1928	03.12.1929
39.	M. Faik Bey	Beypazarı-1323	Musiki	26.09.1929	19.09.1933
40.	Ekrem Bey	İstanbul-1308	Coğrafya	30.09.1928	24.01.1931
41.	Eşref Bey	Filibe-1306	Tabiye	06.02.1930	02.10.1934
42.	Salih Bey	Trablusgarp-1903	Tabiye	12.09.1930	15.05.1932
43.	Kemalettin Bey(Karamete)	Kayseri-1324	Fransızca	01.10.1929	03.07.1952
44.	Fazıl Bey	Urfa-1319	Edebiyat	01.04.1930	01.07.1932
45.	Nikson Amerika	Amerika-1890	İngilizce	1928	1933
46.	Settar Bey	Silistre-1293	Tarih-Coğrafya	01.09.1334	01.09.1934
47.	Seyfettin Bey	Kayseri-1323	Tarih	15.05.1931	01.09.1934
48.	Hulusi Bey	İstanbul-1306	Tarih	03.02.1931	04.04.1932
49.	Aziz Bey	Elaziz-1317	Beden Terbiyesi	30.09.1931	02.11.1932
50.	Halil Bey	İstanbul-1322	Resim	31.01.1931	21.10.1933
51.	Ruksan Hanım	Paris-1321	Fransızca	08.11.1930	01.07.1932
52.	M. Tekin Bey	Osmaniye-1326	Riyaziye	23.03.1932	Okunamadı
53.	Ömer Lütfi Bey	Usturunca-1906	Almanca	01.09.1932	28.10.1932
54.	Kemal Emin Bey	Edirne-1307	Fransızca	28.08.1932	24.02.1933
55.	Şeref Bey	Erzurum-1328	İngilizce	28.10.1320	-
56.	Hikmet Bey	İstanbul-1324	Musiki	28.10.1930	11.09.1933
57.	Cevdet Kudret(Solok)	İstanbul-1908	Edebiyat	17.04.1934	01.10.1938
58.	Abdulbaki Gölpınarlı	İstanbul-1900	Edebiyat	30.1.1933	02.09.1933
59.	Şadi Bey	İstanbul-1319	Tabiye	01.09.1932	-
60.	Cafer Sadık Özalp	Üsküp-1295	Riyaziye	23.09.1337	14.08.1935
61.	Salih Bey	Trablusgarp-1903	Tabiye	12.09.1930	19.11.1935
62.	Settar Tür	Silistre-1293	Tarih-Coğrafya	02.09.1930	22.04.1939
63.	Seyfettin Bey	Kayseri-1329	Tarih	05.05.1931	17.11.1935
64.	Halil Usta Dikmen	İstanbul-1322	Resim	31.01.1931	20.10.1933
65.	İbrahim Tekin	Osmaniye-1326	Riyaziye	23.03.1932	07.09.1936
66.	Ömer Lütfi Baykoca	Ustrumca-1906	Almanca	01.09.1932	29.09.1939
67.	Şeref	Erzurum-1328	İngilizce	28.10.1933	11.10.1942
68.	Hikmet Bora	İsyanbul-1324	Musiki	28.09.1933	20.10.1948
69.	Sadi Önder	İstanbul-1319	Tabiye	01.09.1932	20.09.1942
70.	Muharrem Naci İnan	İstanbul-1318	Felsefe	28.12.1939	22.06.1951
71.	İmamettin Bey	Kazan-315	Tabiye	11.10.1934	10.09.1937
72.	Mehmet Naim Arda	Edirne-1315	Türkçe	01.09.1933	06.02.1938
73.	İ. Hakkı Yüzbaşıoğlu	Malatya-1328	Tarih-Coğrafya	29.08.1934	23.09.1938
74.	M. Fuat Tüzün	Tikveş-1301	Tarih	01.09.1933	30.09.1936
75.	Rıza Nadir Ülkü	Gümüş-1319	Beden Terbiyesi	16.05.1935	30.09.1936
76.	Neyyir Şadan	Serez-1326	Türkçe	30.08.1935	15.09.1945
77.	Takihe Odman	Bursa-1322	Edebiyat	30.09.1935	30.09.1936

78.	Hüseyin Hüsnü Aktan	Mardin-1214	Tabiye	09.11.1935	22.09.1943
79.	Behlül Toygar	İstanbul-1908	İngilizce	15.05.1935	18.10.1935
80.	Ali Tekol	Kayseri-1325	Fizik	18.11.1935	16.11.1948
81.	Güzide Kıvane	İstanbul-1318	Biçki-Dikiş	22.11.1931	31.03.1944
82.	Nevzat Yücel	İstanbul-1327	Beden Eğitimi	31.10.1936	03.11.1945
83.	Sıdıka Sayın	Çorum-1324	Tarih	12.10.1936	01.10.1937
84.	Nuh Tilev	Kayseri-1332	Tabiye-Riyaziye	26.11.1936	11.02.1937
86.	Nazlı H. Gaspıralı	İstanbul-1320	Türkçe	01.09.1933	27.03.1941
87	Lamia Sırmalı	Medine-1332	Riyaziye	11.01.1937	08.04.1937
88.	Fahri Uzun	Maraş-1312	Resim	31.11.1936	01.11.1937
89.	Yusuf Ziya Öner	Antalya-1302	Riyaziye	11.10.1937	01.05.1939
90.	Ahmet M. Erdemir	Edirne-1316	Türkçe	30.09.1937	26.09.1938
91	Şükrü Baykal	Talas-1324	Tabiye-Fizik	30.09.1937	15.03.1972
92.	Hayri Özdemir	Nevşehir-1327	Türkçe	30.09.1937	22.09.1942
93.	Naime Savaşçin	İstanbul-1326	Tarih	30.09.1937	01.10.1938
94.	M. Sacit Bahçeevli	Ermenak-1331	Riyaziye	07.12.1937	06.11.1940
95.	Rabia L. Akdora	Samsun-1327	Türkçe	23.12.1937	01.19.1938
96.	Nuri Olcay	Kartal-1325	Tarih-Coğrafya	15.01.1938	22.09.1949
97.	Ali Rıza Türker	Kayseri-1292	Riyaziye	01.11.1937	01.02.1940
98.	Mehmet Ötüken	İstanbul-1328	Coğrafya	30.09.1937	01.10.1942
99.	Ekrem Erkmen	Taşkent-1326	Edebiyat	08.10.1938	09.10.1944
100.	Şefik Türker	Gaziantep-1328	Tarih-Coğrafya	31.08.1938	9.10.1944
101.	Ömer Sıtkı Erdi	İstanbul-1315	Tabiye	29.09.1938	19.09.1942
102.	Edip Ertürk	Ürgüp-1322	Tarih-Coğrafya	30.09.1938	15.10.1950
103.	Zeki Piran	Diyarbakır-1330	Riyaziye	31.10.1938	19.09.1944
104.	Mustafa Dülgeroğlu(Pişkin)	Kayseri-1335	Türkçe	08.11.1938	12.01.1950
105.	Mustafa Ejder	Kayseri-1334	Tabiye	22.10.1938	10.07.1939
106.	Nuri Tanıola	Edremit-1332	Fransızca	04.11.1938	28.07.1939
107.	Halit Doral	Trabzon-1320	Resim	29.01.1939	11.10.1940
108.	Sadriye Gökdel	İstanbul-1330	Coğrafya	27.10.1938	06.12.1940
109.	Kemal Dağlıoğlu	Maraş-1326	Türkçe	25.09.1939	01.07.1943
110.	Lütfi Ertek	Nevşehir-1327	Riyaziye	30.09.1939	23.10.1945
111.	Melahat Erkmen	Soma-1334	Beden Terbiye	29.09.1939	22.10.1947
112.	Enver Koray	Akçaşehir-1329	Tarih	30.11.1939	10.10.1940
113.	Sabahattin Aka	Kayseri-1335	Almanca	01.10.1939	13.09.1940
114.	Nilüfer Hun	İstanbul-1917	İngilizce	01.12.1939	01.10.1940
115.	H. Hüseyin Taylan	Uluborlu-1331	Riyaziye	25.12.1939	15.10.1948
116.	Rezan Kayder	İstanbul-1336	Fransızca	16.10.1939	09.09.1940
117.	Müşkiye Söyke	Gelibolu-1330	Fransızca	20.10.1939	09.09.1940
118.	Galip Güneri	GErbaa-1550	Türkçe	29.09.1939	05.08.1946
119.	Sait Atsal	Halfeti-1326	Tabiye	29.09.1939	16.10.1940

120.	Sabri Ozanoğlu	Zora-1331	Tarih-Coğrafya	09.12.1939	02.11.1943
121.	Nihal Özsan	İstanbul-1331	Tarih-Coğrafya	11.10.1939	25.10.1950
122.	Sabahattin Aklar	İstanbul-1302	Almanca	02.10.1941	18.07.1945
123.	Nezahat Bilginer	İstanbul-1332	İngilizce	28.09.1940	16.03.1942
124.	Behzat Kaynar	İstanbul-1336	Fransızca	30.09.1940	02.09.1942
125.	Ali Yavuz Konnulu	Kıbrıs-1331	Tarih	18.05.1940	22.08.1945
126.	S. Pakize Amil	İstanbul-1332	Tarih	25.09.1940	25.09.1941
127.	Melahat Kale	İstanbul-1333	Fransızca	31.03.1941	02.10.1944
128.	Meliha Erkman	Samsun-1332	Tarih-Coğrafya	14.02.1941	24.09.1941
129.	Ziyanur Işıksal Karaisalı	Karaisalı-1330	Tabiye	30.07.1941	05.10.1950
130.	Şerif Baykurt	Kırklareli-1335	Resim	31.07.1941	01.11.1941
131.	Sebahat Özülü(Ayral)	Erzurum-1332	Türkçe	30.09.1941	04.11.1944
132.	Muharrem Barut	Manyas-1329	Türkçe	26.11.1941	12.10.1950
133.	Mahmut Toğay	Konya-1331	Matematik	29.11.1941	03.02.1947
134.	Muhyittin Sarısözen	Sivas-1332	Tarih	06.11.1941	06.10.1944
135.	Ahsen Dokaoğlu	İstanbul-1336	Türkçe	26.03.1942	16.01.1952
136.	Muzaffer Bingöl	İstanbul-1333	Matematik	13.01.1941	01.09.1942
137.	Fatma Evrenasoğlu	İstanbul-1332	Tabiye	06.05.1942	05.03.1952
138.	Veli Akay	Adilcevaz-1325	Coğrafya	28.04.1941	23.11.1951
139.	Lamia Çataloğlu		İngilizce	01.10.1942	04.10.1944
140.	Mete Bayrak		Fransızca	01.10.1942	31.12.1942
141.	Mustafa Turna	Çankırı-1330	Tarih	31.12.1942	09.05.1944
142.	Selahattin Taran		Resim	01.10.1942	01.11.1942
143.	Mehmet Arısan	Üsküdar-1326	Coğrafya	19.09.1942	11.09.1944
144.	Müeyyet Özer	İstanbul-1326	Tabiye	14.10.1943	29.11.1947
145.	Şemsettin Akdağ	Akdağ-1327	Tarih-Coğrafya	02.06.1944	09.10.1946
146.	Latif Baykal	Kayseri-1321	Tarih	30.09.1943	30.06.1965
147.	Rükzan Kazancıoğlu	İstanbul-1919	İngilizce	28.10.1943	04.10.1944
148.	Mustafa Raşit Baner	Seydişehir-1305	Tabiye	11.10.1943	19.09.1950
149.	Rıfat Sözmen	Karaman-1334	Edebiyat	30.11.1943	28.04.1944
150.	Kemal Noyan	Niğde-1330	Matematik	28.04.1941	04.10.1943
151.	Mahmut Hisar	Gargara-1334	Tarih	29.05.1944	02.10.1945
152.	Cevdet Çitoğlu	Kayseri-1310	Almanca	31.05.1944	07.10.1946
153.	S. Suat Onay	İstanbul-1331	Türkçe	18.10.1944	30.10.1946
154.	Reşat Oğuz	Antalya-1324	Edebiyat	19.10.1944	02.06.1947
155.	Saime Afederak	İstanbul-1333	Biçki-Dikiş	20.11.1944	30.10.1946
156.	Remzi Alper	Malatya-1338	Tarih	23.10.1944	09.10.1946
157.	Semra Saydanbey	Malatya-1336	İngilizce	20.10.1944	19.09.1946
158.	İffet Ercan	İstanbul-1936	Edebiyat	20.12.1944	25.06.1945
159.	Müyesser Ulusoy	Isparta-1329	Tarih	20.10.1944	15.09.1945
160.	Nezihe Arat	Balıkesir-1329	Tarih-Coğrafya	18.12.1944	23.11.1960

161.	Emine Arkoyun	İstanbul-1332	Kimya	18.10.1943	11.09.1946
162.	Servet Delidoruk	Bünyan-1334	Türkçe	02.12.1944	26.10.1945
163.	İsmet Rıza Ercan	Şarkışla-1925	Matematik	16.11.1944	01.09.1945
164	Zekiye Karabelli	Adana-1337	Matematik	16.11.1944	06.10.1946
165.	Selahattin Sarıgöl	Ankara-1333	İngilizce	31.08.1945	01.12.1949
166.	Hüseyin Arıtürk	Mersin-1331	Edebiyat	30.09.1945	26.10.1949
167.	Cemal Tiftik	Develi-1338	Tarih	09.11.1946	28.09.1949
168.	Faruk Caner	Bergama-1331	Tarih	26.10.1945	03.02.1950
169.	Kemal Ülkücü	Beypazarı-1327	Türkçe	22.10.1945	02.11.1950
170.	Hasan R. Göçmengil	İncesu-1336	Matematik	24.10.1945	12.01.1950
171.	İzzet Deliçay	Amasya-1324	Edebiyat	19.11.1945	21.06.1947
172.	M. Handan Deliçay	İstanbul-1332	Tabiye	28.12.1945	21.06.1947
173.	Edibe Özuysal	Ankara-1336	Fransızca	01.10.1945	30.07.1946
174.	Nimet T. Ulutuğ	Semerkant-1910	Türkçe	31.11.1945	07.10.1947
175.	Niyazi Kaplangı	İzmir-1332	Beden Eğitimi	31.08.1945	29.05.1947
176.	Ali Sofulalıoğlu	Kayseri-1332	Matematik	31.01.1946	02.10.1946
177.	Şükrü Tahirgil	Elbistan-1337	Müzik	30.03.1946	30.08.1963
178.	Nazım Cem Bayraktar	Talas-1337	Tabiye-Kimya	30.09.1946	04.10.1950
179.	Salih Çağlar	Kayseri-1925	Almanca	31.10.1946	04.10.1948
180.	Nazmiye Soykut	Kayseri-1340	Matematik	17.10.1946	04.10.1948
181.	Bedia Kılıç	Menemen	Matematik	17.10.1946	01.12.1949
182.	Rahmi Taşçıoğlu	Hasköy-1334	Felsefe	27.11.1646	02.09.1951
183.	Adile İzgi	Asana-1338	Biçki-Dikiş	30.11.1946	31.03.1951
184.	Namık Özgür	Bafra-1336	Fransızca	08.12.1946	31.01.1950
185.	Orhan S. Etken	İstanbul-1339	İngilizce	08.04.1947	04.10.1950
186.	Arif Akşehirlioğlu	İstanbul	Çocuk Bakımı	16.12.1946	01.09.1947
187.	Mevlüt Gölgelioğlu	Silifke-1339	Beden Eğitimi	29.04.1947	09.12.1968
188.	Saide Kadıpaşaoğlu	İstanbul-1336	Fransızca	01.02.1950	01.10.1950
189.	Muhlise İnal	İncesu-1927	Matematik	30.08.1947	30.01.1952
190.	Ali Rıfat Ergece	Pranada-1329	Coğrafya	20.10.1947	17.10.1950
191.	Saadet Ergeçe	Şam-1330	Coğrafya	22.10.1947	17.10.1950
192.	Ayfar Canıtez	Antalya-1933	Almanca	20.07.1955	01.10.1955
193.	Nevin Özkut	1926	Edebiyat	13.12.1947	28.01.1950
194.	Yekta Topsal	1322	Askerlik	20.08.1946	01.07.1948
195.	Selva İltuk	Mudanya-1928	Tabiye	20.12.1947	01.10.1948
196.	Mehmet Salih San	Muş-1335	Resim	31.12.1945	01.10.1949
197.	Aliye Görer	Sivrihisar-1926	Almanca	30.03.1948	05.08.1951
198.	Halime Manavlar	Şummu-1341	Beden Eğitimi	01.10.1948	29.09.1950
199.	Adil Tol	Silifke-1331	Tarih	18.10.1948	08.03.1952
200.	Rauf Subaşı		Askerlik	01.10.1948	01.07.1950
201.	Mübeccel Tamgaç	Küre-1338	Tarih-Coğrafya	18.10.1948	01.10.1949
202.	Talat Güvenç	Aksaray-1325	Türkçe	28.10.1948	01.11.1952
203.	Behiye Güvenç	Samsun	Fizik-Kimya	28.10.1948	12.01.1950
204.	Nuri Ersoy	Akdağmadeni-1341	Matematik	26.10.1948	30.09.1950

205.	Mediha Sipahi	Vezirköprü-1341	Fizik	28.12.1948	15.08.1951
206.	Melika Erik	Isparta-1341	Matematik	01.11.1948	01.10.1949
207.	Serap Yalçın	Seydişehir-1927	Felsefe	28.01.1949	22.01.1951
208.	Ahmet Gizer	İstanbul-1933	Almanca	17.10.1949	22.10.1952
209.	Necdet Gençkol	Antalya-1927	Almanca	09.11.1949	03.11.1952
210.	Nihat Çetin	Hacıköy	Edebiyat	27.09.1949	30.04.1951
211.	İhsan Aysu	İstanbul-1926	İngilizce	21.11.1949	28.02.1951
212.	Yusuf Ziya Uğurcu	Avanos-1329	Matematik	01.11.1949	15.04.1950
213.	Kenan Doğan	Ürgüp-1341	Kimya	06.3.1950	03.11.1952
214.	Hikmet Tanju	Ankara-1330	Felsefe	22.10.1949	13.10.1950
215.	Nurullah Berberoğlu	Kayseri-1336	Tarih	01.10.1949	01.12.1950
216.	Nazmiye Toğan	Köstence-1326	Tarih	26.10.1949	26.10.1950
217.	İsmail Canatar	Develi-1337	Resim	17.10.1948	01.10.1950
218.	Nuri Ersoy	A.Madeni	Matematik	26.10.1948	24.10.1955
219.	Reşat Özbayoğlu	Bursa-1326	Matematik	27.10.1950	13.10.1956
220.	Semiha Özbayoğlu	Ürgüp-1328	Fizik-Kimya	31.10.1950	15.10.1956
221.	Nükhet İşgüven	Ankara-1341	İngilizce	05.10.1950	01.09.1953
222.	Süleyha Tercan	Tokat-1341	Fizik-Kimya	05.10.1950	31.10.1954
223.	Yıldız Önbilgin	Nevşehir-1926	Fransızca	22.10.1950	27.09.1958
224.	Semiha Sungur	İstanbul-1920	Beden Eğitimi	23.10.1950	05.08.1952
225.	Münire Gülbaş	Kalecik-1336	Fizik	19.10.1950	15.08.1951
226.	Rıfat Doğutan	Gürün-1321	Edebiyat	28.09.1948	19.09.1951
227.	Zeki Arman	Kütahya-1321	Askerlik	02.10.1950	01.05.1952
228.	Ruhi Çağlar		Askerlik	02.10.1950	27.07.1952
229.	Meliha Torkak	İstanbul	Almanca	17.11.1950	15.08.1951
230.	Hayriye Kutlu	Trabzon-1336	Coğrafya	28.12.1952	01.07.1954
231.	Nezahat Öge	İstanbul-1334	Biçki-Dikiş	28.12.1950	02.10.1951
232.	Sait Dağdeviren	Edirne-1326	Tabiye	11.04.1951	03.01.1953
233.	Mualla Ezer	Tekirdağ-1340	Tabiye	29.08.1951	15.12.1959
234.	Necla N. Vergün	Bursa-1930	İngilizce	28.09.1951	12.10.1956
235.	Muzaffer P. Kurşun	Lapseki-1334	Felsefe	28.08.1951	02.10.1952
236.	Emine Akmandor	Bolu-1331	Fizik	29.09.1951	14.07.1959
237.	Mehmet Durulgin	Şebinkarahisar-1333	Edebiyat	25.10.1951	08.11.1958
238.	Nadire Öngör	Balıkesir-1329	Matematik	28.10.1951	3.07.1952
239.	Faruk Yüce	Manisa-1335	Tarih	12.03.1950	12.03.1953
240.	Orhan Ural	Erzurum-1340	Edebiyat	21.01.1952	28.02.1953
241.	İslam Kutlay	Kars-1337	Askerlik	01.05.1952	28.02.1953
242.	Abdurrahman Çaycı	Bitlis-1927	Tarih	30.04.1952	14.06.1954
243.	Hatice Kuşçuoğlu	İstanbul- 1929	Fransızca	05.07.1952	01.09.1953
244.	Sevimcan Serteren	Ankara- 1929	Fransızca	05.07.1952	01.10.1953
245.	Adile Tahirgil	Adana- 1338	Biçki-Dikiş	30.11.1946	10.01.1955
246.	Nevin Çetin	Akşehir- 1926	Edebiyat	13.12.1947	15.09.1955
247.	Nazmi Karaaslan	Turgutlu – 1337	Matematik	26.06.1947	22.08.1963
248.	Muhlise Karaaslan	İncesu- 1927	Matematik	30.08.1947	22.08.1963
249.	Veli Akay	Adilcevaz- 1325	Coğrafya	28.04.1941	03.09.1954

250.	Naci İnan	İstanbul- 1318	Felsefe	28.12.1933	17.10.1960
251.	Bedriye Adıgün	Urfa - 1338	Edebiyat	31.07.1952	20.10.1971
252.	Meliha Tektaş	İstanbul- 1337	Tarih	25.08.1952	02,01.1957
253.	Perihan Serez	Ermenek – 1336	Tabiye	25.08.1952	18.10.1954
254.	Akif Tütenek	Diyarbakır- 1326	Tarih	28.08.1952	06.12.1958
255.	Nejat Tuna		Askerlik	01.10.1952	01.10,1953
256.	H.Cahit Tezer	İstanbul- 1331	Beden Eğitimi	25.08.1952	12.10.1954
257.	Saffet Tezer	Kocaeli – 1337	Beden Eğitimi	25.08.1952	05.12.1954
258.	Rasim Erdem	Kırşehir – 1335	Tabiye	19.09.1952	05.12.1954
259.	Kemal Yükselengil	Bursa – 1338	Resim	01.03.1953	31.01,1956
260.	Füruzan Gülenç	Samsun – 1926	Almanca	24.11,1952	30.08,1955
261.	İhsan Ezar	Antakya - 1337	Fransızca	27.08,1951	15.12.1959
262.	Sebahat Dökümcü	Edirne – 1930	Ev İşleri	01.10,1953	28.02.1954
263.	Melek Sevüktekin	Bursa – 1929	Ev İşleri	16.07.1951	28.12.1954
264.	Sabri Özdemir	istanbul- 1930	Fen Grubu	15.02.1952	20.09.1956
265.	Ali Kurt	Kaymaklı – 1930	İş Atölyesi	27.07.1953	04.11.1953
266.	Haşim Nehir	Saray – 1926	İş Atölyesi	26.02.1954	02.11.1954
267.	Ahmet İneköy	Kayseri-1341	Toplu Dersler	31.08.1953	20.10.1961
268.	Adnan Çalışkan	Bursa-1927	Toplu Dersler	01.05.1953	02.11.1954
269.	Celal Bensoy	İncesu-1326	Beden Eğitimi	16.07.1953	21.01.1970
270.	Cebbar Ertürk	Azerbaycan-1331	Tabiye	01.01.1953	28.09.1959
271.	Ahmet Kayalıdere	İstanbul-1926	Müzik	06.03.1953	30.10.1958
272.	Mevlüt Dilsiz	G.Hacıköy-1928	Resim	06.03.1928	21.10.1960
273.	Selahattin Mısırlı	İstanbul-1931	Fen Grubu	30.04.1954	12.12.1958
274.	Yahya Ezici	Mersi-1338	İngilizce	30.04.1954	01.11.1957
275.	Mehmer E. Arısoy	Niğde-1927	Toplu Dersler	12.09.1954	19.01.1960
276.	Nuri Çetinalp	Boğazlıyan-1323	Coğrafya	30.09.1955	01.03.1963
277.	Şakir Soykal	İzmir-1335	Tabiye	12.10.1954	26.09.1960
278.	Kadriye Ezer	Antakya-1341	Edebiyat	28.10.1954	22.08.1960
279.	Şerif Halit İpekten	Saray-1926	Edebiyat	30.10.1954	01.10.1955
280.	Najdet Karman	Ankara-1928	Tarih	24.11.1954	13.11.1963
281.	Fuat Tolgay	Kayseri-1927	Fizik	16.11.1954	10.10.1955
282.	Muammer Gürdal	Akşehir-1934	Fen Grubu	20.07.1955	04.01.1956
283.	Mahmut H. Taşkın	Diyarbakır-1926	Almanca	26.09.1955	19.02.1980
284.	Neriman Türkata	İstanbul-1930	Resim	31.11.1955	3.11.1958
285.	Muzaffer Özdem	Kırşehir-1331	Resim İş	01.10.1955	28.11.1960
286.	Akay Dağlı	Azerbaycan-1324	Edebiyat	30.09.1955	01.08.1957
287.	Remzi Alper	Malatya-1338	Tarih	23.10.1944	30.01.1965
288.	Ahmet C. Çitoğlu	Kayseri-1310	Almanca	01.09.1926	01.07.1959
289.	Meral Atak	İstanbul-1930	Tarih	30.04.1956	05.11.1959
290.	Raziye Atasu	Ardahan-1932	İngilizce	25.07.1956	22.02.1966
291.	Mürüvvet Mordan	Bolu-1933	Müzik	24.07.1956	23.07.1959
292.	Arif Erginbaş	Karaman-1333	Fransızca	25.11.1956	26.12.1960
293.	Veli Soysaldı	Arapsun-1335	Matematik	12.10.1956	15.11.1960
294.	Mecdude Kargıcıoğlu	İstanbul-1928	Edebiyat	23.08.1956	22.09.1963

295.	Ahmet Kargıcıoğlu	Tokat-1926	Matematik	26.04.1956	22.09.1963
296.	Selahattin Aydemir	Sivas-1927	Resim	26.04.1956	01.05.1957
297.	Hayri Akış	Asana-1931	Beden Eğitimi	01.05.1957	04.10.1971
298.	Muazzez Akşehirlioğlu	Simav-1926	Tarih – Coğrafya	29.03.1957	16.12.1960
299.	Hilmi Kurtoğlu	Develi-1930	Matematik	24.05.1957	11.07.1970
300.	Tansu Eset	Sivas-1935	İngilizce	29.08.1957	27.05.1958
301.	M. Ali Güneş	Hacılar-1944	Edebiyat	27.03.1969	13.10.1971
302.	Adnan Şahik Oral	Sinop-1926	Coğrafya	29.01.1959	30.12.1959
303.	Ahsen Başkal	Nazilli-1341	Tabiat Bilgisi	31.01.1961	22.10.1963
304.	Artemiz Arsoy	Yerkesik-1940	Matematik	28.11.1963	17.10.1964
305.	Ayşe Düştegör	Aydın-1941	Fizik	19.08.1963	17.10.1964
306.	Ayşe Özön	İzmit-1941	Tabiat	24.11.1964	29.11.1965
307.	A.Edip Yüceer	Çerkes-1331	Felsefe	11.11.1963	10.12.1964
308.	İbrahim A. Ertuna	İstanbul-1332	Tarih – Coğrafya	0304.1963	25.09.1967
309.	Ali Çakmak	Manisa-1934	İngilizce	29.08.1966	01.12.1968
310.	Ali Osman Koçyiğit	Kayseri-1938	İngilizce	30.03.1966	14.10.1968
311.	Ali Kızıltepe	İnvirlik-1942	Fizik – Matematik	28.06.1967	21.09.1968
312.	Ayvaz Gökdemir	Gaziantep-1942	Edebiyat	30.11.1965	21.09.1968
313.	Ayşe Nuran Ararat	İzmir-1943	Tabiye	15.11.1965	01.12.1968
314.	Aydın Kılıçaslan	Kayseri-1930	Coğrafya	26.10.1960	01.10.1970
315.	Ahmet Ç. Ertürk	Uluborlu-1946	Fransızca	15.10.1969	04.01.1971
316.	Ayhan Yüksel	Uşak-1946	Tabiye	18.10.1969	19.06.1972
317.	Abdurrahman Akgün	Efkere-1938	Resim – İş	28.07.1959	25.09.1972
318.	Arif Ceylan	Sivas-1947	Biyoloji	16.11.1972	09.02.1973
319.	Nejdet Yünlü	İzmir-1950	Kimya	01.03.1973	18.03.1974
320.	Ahmet Karapınar	Tomarza-1945	Fizik – Matematik	27.01.1973	17.10.1977
321.	Birol Özcan	Kepez-1944	İngilizce	13.03.1971	25.12.1971
322.	Belma Peynircioğlu	Balıkesir-1928	Tarih	19.11.1957	07.10.1963
323.	Baki Dereli	Çal-1932	Fransızca	03.11.1959	14.11.1960
324.	Bahri Aslandoğan	Yunakdere-1937	Fen	25.09.1960	25.09.1961
325.	Beşir Sağlam	Çankırı-1933	23.03.1964	23.03.1964	20.01.1968
326.	Bekir Özgen	İncesu-1937	İngilizce	25.03.1963	13.10.1970
327.	Bilge Erkal	Lapseki-1942	Tarih	18.09.1973	18.03.1975
328.	Birnur Günce	Tokat-1952	Resim	27.08.1973	28.12.1976
329.	Canan Çaz	İstanbul-1950	Beden Eğitimi	07.04.1971	30.10.1971
330.	Cenanettin Merki	Denizli-1926	Tarih	17.08.1966	31.07.1969
331.	Dünya Öztürk	Yozgat-1930	Fen	28.07.1960	25.09.1961
332.	Emin Deniz	Çalkacı-1949	Felsefe	06.01.1975	02.11.1975
333.	Ergin Erk	İstanbul-1943	Edebiyat	31.10.1967	16.09.1969
334.	Ethem Loğoğlu	Kadirli-1330	Edebiyat	25.09.1960	20.09.1965
335.	Filiz Durucan	Bor-1947	Matematik	26.08.1968	01.12.1968
336.	Fethi Baygın	Zile-1939	Edebiyat	01.04.1963	13.10.1970

337.	Fatma Özkazman	Ereğli-1943	Fransızca	26.04.1969	20.09.1972
338.	Fethi Soykan	Kayseri-1941	Edebiyat	27.03.1968	15.04.1996
339.	F. Selvi Şahan	Çanakkale-1948	Felsefe	25.12.1971	15.05.1972
340.	Fehmi Helvacı	Ermenek-1939	Fen Bilgisi	24.07.1961	13.12.1964
341.	Güner Türker	Kayseri-1939	Edebiyat	29.09.1939	01.10.1963
342.	Günsel Özen	Suşehri-1936	İngilizce	13.01.1958	31.10.1958
343.	Hulusi Yağmur	Tomarza-1933	Coğrafya	05.11.1962	26.10.1964
344.	Hayriye Ayken	Varna-1929	Ev İşleri	28.10.1964	31.05.1966
345.	Hüseyin Metin	Nallıhan-1936	Edebiyat	10.03.1961	27.09.1968
346.	Halil Öklü	Niğde-1935	Fransızca	27.09.1961	16.10.1968
347.	Hidayet Öztekin	Göksun-1941	Matematik	31.10.1967	30.09.1971
348.	Halil Uslu	Çayıralan-1937	Edebiyat	30.05.1967	26.09.1968
349.	Hidayet Durucan	Konya-1945	Edebiyat	26.08.1968	01.12.1968
350.	Haydar Dikmen	Elmapınar-1941	Fen Bilgisi	18.11.1967	01.12.1968
351.	Hülya Köksaldı	Çankırı-1947	Tarih	30.05.1970	10.12.1973
352.	H. İbrahim Konak	Kayseri-1941	Biyoloji	15.12.1972	18.11.1975
353.	Halit Kamaşak	Kayseri-1946	Kimya	10.12.1975	01.11.1976
354.	Faruk Karaca	Taraklı-1949	Fen Bilgisi	15.02.1973	23.12.1975
355.	Güleksan Dayıgürepik	Mersin-1937	İngilizce	26.09.1966	26.09.1968
356.	Gülçin Şuşut	Çankırı-1940	Edebiyat	25.07.1967	01.12.1968
357.	Işık Baykal	Ankara-1939	İngilizce	30.12.1960	30.11.1962
358.	İsmail Öcal	Kaynarca-1934	İngilizce	06.11.1961	01.03.1962
359.	İdil Can Mamaş	İnegöl-1935	Edebiyat	29.11.1965	25.10.1967
360.	İsmet İçöz	Hallaçlar-1941	Resim	16.09.1965	27.07.1968
361.	Kemal Ataseven	Bucak-1940	Fizik	30.06.1967	12.10.1971
362.	Kadim Yerimözü	Gemerek-1933	Edebiyat	25.08.1960	25.02.1964
363.	M.Tevfik Tarhan	Sivas-1339	Coğrafya	16.12.1958	08.07.1961
364.	Mesut Ayken	Pazar-1341	Müzik	28.10.1964	04.10.1971
365.	M.Asım Yurdakul	Ürgüp-1338	Resim	24.11.1958	05.01.1962
366.	Mübahat Şölen	Eskişehir-1341	Tabiat	01.11.1959	13.09.1964
367.	Mehmet Ateşoğlu	Kayseri-1926	Edebiyat	06.11.1960	11.03.1964
368.	Mustafa Teksoy	Zile-1339	Fen Bilgisi	01.03.1961	01.09.1962
369.	Mehmet Sergin	İzmir-1332	Felsefe	16.09.1959	22.05.1963
370.	Mustafa Yolcu	Kayseri-1940	Matematik	30.09.1970	01.03.1972
371.	Mücevher Yılmazel	Balıkesir-1941	Felsefe	31.03.1965	28.08.1967
372.	Bedia M.Dinçer	Mardin-1340	Müzik	03.10.1966	20.02.1968
373.	Müslüm Öztürk	Uzunkilise-1338	Fen	31.03.1966	01.12.1968
374.	M.Tomris Arıcan	Rize-1942	Edebiyat	30.11.1964	01.12.1968
375.	Mehmety Alagöz	Davulga-1942	Matematik	20.08.1965	21.09.1968
376.	Mehmet Koçan	Mastavra-1942	Matematik	31.12.1964	01.12.1968
377.	Melahat Öğel	Uşak-1940	Edebiyat	28.10.1966	01.12.1968
378.	Mustafa Cemiloğlu	İncesu-1948	Almanca	30.12.1967	08.01.1980
379.	Meral Bahçeci	Kırşehir-1944	Sanat Tarihi	23.10.1967	01.12.1968
380.	Memnune Tuvay [Yalçın]	Asapazarı-1936	Felsefe	04.03.1966	20.08.1992
381.	Mehmet Şahan	Hassa-1945	Felsefe	28.02.1972	21.09.1973

382.	Mehmet Altun	Kayseri-1942	Edebiyat	31.03.1970	12.10.1973
383.	Mediha Ertan	İzmir-1337	Tabiat	30.07.1973	01.02.1975
384.	Mehmet Aşlamacı	Koşukavak-1946	Fizik	30.11.1971	16.09.1974
385.	Mehmet Kayhan	Sarız-1931	Psikoloji	28.09.1973	14.04.1975
386.	Muazzez Toganaş	İstanbul-1340	Edebiyat	30.11.1970	31.11.1975
387.	Nejdet Öncül	K.maraş-1931	İngilizce	24.10.1960	21.10.1965
388.	Nail Bozel	Çorum-1940	İngilizce	30.06.1961	01.01.1962
389.	Nebi Kaçan	Bulgaristan-1936	Fransızca	31.03.1962	30.09.1965
390.	Nuri Orbay	Kırşehir-1927	Tarih-Coğrafya	02.11.1964	01.09.1966
391.	Nurgül Baycan	Göğnük-1944	Kimya-Fizik	28.10.1965	15.07.1968
392.	Nejat Sav	Düzce-1938	Tarih	29.02.1968	01.12.1968
393.	Nevcihan Çeyrekli	Rodos-1944	Tabiat	22.09.1966	01.10.1969
394.	Nermin Belirgen (Kurtoğlu)	Kayseri-1947	İngilizce	30.11..1967	22.03.1984
395.	Necmiye Özköse	Nizip-1946	Matematik-Fizik	30.11.1971	05.09.1974
396.	Namık Yücesan	Bafra-1947	Tarih	13.11.1972	02.10.1975
397.	Nuri İnan	Ermenek-1947	Tarih	10.02.1975	10.05.1976
398.	Naci Kuşçulu	Kayseri-1949	Kimya	06.01.1976	01.04.1977
399.	Ömer K. Şölen	İstanbul-1340	Beden Eğitimi	01.11.1959	17.11.1962
400.	Özdemir Akgün	Çiçekdağ-1933	Kimya	31.10.1961	16.11.1965
401.	Özen Gürakan	Fethiye-1934	Resim	06.11.1967	09.11.1968
402.	Özden Başkan (Sarıhan)	Arapkir-1943	Edebiyat	08.10.1966	01.12.1968
403.	Orhan Aydın	Mersin-1942	Felsefe	22.12.1969	19.01.1971
404.	Özdemir Başdemir	Yozgat-1933	İngilizce	30.07.1958	01.10.1971
405.	Osman Kılıç	Elbaşı-1940	Fransızca	31.05.1972	01.04.1977
406.	Perihan Coşkun (Köseoğlu)	Dinar-1939	Coğrafya	21.01.1966	04.10.1974
407.	Rıdvan Sözüçok	Kandıra-1946	Fizik-Kimya	26.08.1968	25.08.1972
408.	Rıfat Akpınar	Yıldızeli-1943	İngilizce	29.11.1969	04.11.1975
409.	Şükrü Karataş	Harmancık-1946	Kimya	30.11.1970	12.11.1971
410.	Şükran Güney	Sinop-1931	Biyoloji	27.01.1958	14.07.1967
411.	Salim Aydın	Ordu-1938	Coğrafya	27.03.1969	25.09.1971
412.	Sevgi Tok	İncesu-1942	Edebiyat	31.03.1964	16.10.1971
413.	Süheyla S. Ünen	Elazığ-1340	Coğrafya	03.03.1958	27.09.1963
414.	Sevim Özel (Saraç)	Söke-1336	Müzik	28.07.1959	04.01.1960
415.	Saadettin Ergeneci	Sivas-1932	Fen-Matematik	26.08.1960	26.10.1964
416.	Sibel Sunay	Uşak-1939	Edebiyat	30.03.1963	-
417.	Semiha Pamukel	Kırkağaç-1941	Matematik	30.04.1965	07.10.1967
418. 419.	Seval Baştanoğlu	Denizli-1943	İngilizce	07.03.1966	31.10.1966
420.	Selma Suna (Özbay)	Turgutlu-1928	Fransızca	17.10.1964	30.07.1968
421.	Suna Boğ	M.Adası-1936	Coğrafya	17.10.1966	27.09.1968
422.	Sevgi Gökdemir	Uzunköprü-1944	Edebiyat	15.12.1944	31.07.1968

423.	Semiha Öztürk	Osmaniye-1943	Tarih	29.04.1968	01.12.1968
424.	Sabahat Karakılınç	İspir-1926	Din Bilgisi	15.07.1968	01.12.1968
425.	Sabahattin Yüksel	Erzincan-1944	Tarih	31.10.1967	01.10.1969
426.	Sabahat Güntay	Erkilet-1940	Edebiyat	25.11.1970	25.07.1983
427.	Saliha Işıl Soyer	Babaeski-1943	Tarih	13.04.1970	26.11.1972
428.	S. Yavuz Çetin	İnegöl-1947	Fizik	28.09.1972	01.11.1975
429.	Şelale Ural	Mandıra-1940	Edebiyat	26.09.1962	11.10.1965
430.	Tansu Köktürk	Bozdoğan-1945	İngilizce	30.09.1968	28.08.1972
431.	Tarhan Çırban	Denizli-1938	Coğrafya	11.09.1964	30.08.1971
432.	Ülker Dadak	Suşehri-1940	Edebiyat	26.04.1960	05.11.1962
433.	Ülkü Turan	Kırkağaç-1944	Fizik-Matematik	20.08.1965	03.10.1967
434.	Utku Gürbüz	Buca-1945	Matematik	29.03.1967	16.01.1968
435.	Recep Veyseloğlu	Antakya-1935	İngilizce	28.02.1960	01.09.1960
436.	Ramazan Manav	Kaman-1940	Tarih	30.11.1966	24.09.1970
437.	Ümran Hasşerbetçi	İstanbul-1947	Edebiyat	22.03.1971	02.12.1980
438.	Ülker Karakış	Bozdoğan-1940	İngilizce	22.03.1971	02.12.1980
439.	Yüksel Gülen	Kaşan-1937	Müzik	11.08.1960	17.09.1963
440.	Yunus Emre Özulu	Kayseri-1929	Edebiyat	31.10.1960	06.10.1965
441.	Yıldız Cankurul	Manisa-1936	İngilizce	30.09.1961	01.01.1962
442.	Yüce Ünal (Gündüz)	Kayseri-1938	Edebiyat	30.11.1963	19.10.1965
443.	Yaşar Bektiner	Samsun-1931	Fransızca	02.11.1958	08.10.1961
444.	Yurdakul Coşkun	Niğde-1941	Matematik	19.01.1965	29.06.1972
445.	Yalçın Belirgen	Kayseri-1943	Almanca	31.12.1970	14.10.1974
446.	Yaşar Şahin	Talas-1942	Tarih	29.11.1969	13.10.1971
447.	Yılmaz Tuğrul	Bünyan-1940	Fransızca	01.12.1973	09.10.1975
448.	Yusuf Saygı	Ördekli-1954	Tarih	29.12.1975	05.05.1980
449.	Veysel Kartal	Ayrancı-1946	Tabiat	26.08.1968	25.07.1969
450.	Ziynet V.(Boymur)	Ayvacık-1935	Beden Eğitimi	11.04.1972	03.09.1973
451.	Ahmet Eşel	Talas-1929	Fen-Matematik	22.04.1972	08.07.1980
452.	Ali İ.Yükselbaba	Nevşehir-1945	İngilizce	27.11.1968	08.05.1978
453.	Atilla Akçalı	Kayseri-1951	Müzik	04.09.1979	17.09.1980
454.	A.Cabir Duran	Boğazlıyan-1940	Tarih	01.10.1974	10.03.1980
455.	Adnan Kirişçi	Kayseri-1957	İngilizce	21.02.1980	11.06.1980
456.	Bedri Balcıoğlu	Develi-1941	Edebiyat	27.03.1969	28.05.1978
457.	Cengiz Derman	Kayseri-1943	Biyoloji	29.11.1969	21.06.1990
458.	Cemal Şengün	Malatya-1954	Edebiyat	01.03.1979	12.10.1981
459.	Ergün Ömem	Kayseri-1935	Matematik	30.04.1961	12.07.1979
460.	Faize Keçeçigil (Sümengen)	Tormarza-1953	İngilizce	01.03.1979	12.10.1981
461.	F.Kaya Caner	B.Toraman-1945	Edebiyat	28.10.1970	01.10.1978
462.	Ferda Aykan	Salihli-1954	Felsefe	27.04.1977	24.10.1978
463.	Gülderen Caner (Düvencioğlu)	Gezi-1943	Matematik	28.01.1967	06.02.1980
464.	Hakkı Tanrıverdi	Yıldırım-1954	Tarih	01.06.1977	16.08.1979

465.	Hüseyin Akpınar	Sarız-1950	Felsefe	13.11.1972	12.02.1979
466.	Hasan Basınoğlu	Kırşehir-1942	Matematik-Fizik	04.12.1975	25.08.1978
467.	Hacı Zaralı	Sarız-1950	Matematik	22.05.1978	24.07.1988
468.	Hüseyin Kılıç	Artmak-1944	Edebiyat	02.04.1971	10.03.1980
469.	Halit Sungur	Talas-1948	Biyoloji	05.08.1971	01.10.1980
470.	Hayri Terzioğlu	Avanos-1934	Beden Eğitimi	30.06.1961	01.10.1980
471.	Hatice Köker (Arıkan)	Erkilet-1954	Matematik	03.01.1978	01.10.1981
472.	Hüseyin Akın	Antalya-1957	Fransızca	16.01.1981	01.10.1981
473.	İsmet Helvacı	Kayseri-1949	Müzik	04.09.1974	01.09.1981
474.	Kenan Ardıç	İncesu-1946	İngilizce	30.04.1974	12.02.1979
475.	Kadir Özdamarlar	Develi-1948	Edebiyat	19.01.1973	12.02.1979
476.	Mustafa Yaşar	Bünyan-1938	Coğrafya	30.09.1968	19.06.1978
477.	Mustafa Vurdum	Pınarbaşı-1949	Matematik	25.10.1971	03.04.1978
478.	D.Mehmet Ateş	Zara-1947	Beden Eğitimi	25.09.1973	17.04.1978
479.	N.Mehtap İnce	Güzelbahçe-1958	Beden Eğitimi	07.03.1979	25.12.1980
480.	Mümin Akıllıoğlu	Kayseri-1949	Beden Eğitimi	20.10.1978	05.04.1980
481.	Mehmet Tunç	Sarız-1946	Fizik	05.11.1973	06.03.1980
482.	M.Necdet Özsoy	Yahyalı-1946	Fizik-Matematik	09.12.1972	01.10.1989
483.	Mustafa Ertaş	Kayseri-1954	İngilizce	20.03.1980	01.09.1981
484.	Melahat Canbulut	Çerkez-1954	Matematik	03.03.1980	16.05.1980
485.	Mefkule Kılıçaslan	Denizli-1933	Coğrafya	10.02.1961	06.10.1980
486.	Mustafa Erdoğmuş	Talas-1948	Matematik	17.11.1972	16.04.1993
487.	Mehmet Emin Aydınlı	Kayseri-1953	Matematik	11.03.1980	01.10.1980
488.	Mehmet Yontar	Bünyan-1947	Edebiyat	02.09.1977	27.03.1996
489.	Mustafa Eminel	Kayseri-1954	Almanca	11.04.1980	01.05.1981
490.	Nefise Karasu	İskeçe-1942	Matematik	24.11.1964	16.10.1979
491.	Nesrin Balcıoğlu	Ceyhan-1946	Edebiyat	27.09.1973	25.12.1978
492.	Nail Demirci	Kayseri-1949	Fizik-Matematik	17.01.1977	17.10.1978
493.	Nazmiye Tunç	Ulukışla-1951	Matematik	30.11.1979	13.03.1980
494.	Osman Yüksel	Ürgüp-1946	Din Bilgisi	25.09.1970	29.09.1978
495.	Osman Özdemir	Sarız-1951	Sosyal Bilgiler	21.02.1980	01.10.1980
496.	Osman Ünal	Üsküb-1941	Almanca	31.07.1968	22.08.1991
497.	Ömer Yılmaz	Büyükkışla-1949	Matematik	12.10.1977	02.09.1985
498.	Rahim Demirbaş	Ereğli-1940	Matematik	15.08.1978	14.03.1980
499.	Suna Şahin	Niksar-1951	Fransızca	19.11.1978	19.07.1979
500.	Selen Özsoy (Ula)	Kayseri-1952	İngilizce	03.11.1972	15.02.1980
501.	Semra Kumral	Mürefte-1957	Biyoloji	25.02.1981	01.10.1981
502.	Selma Göksu (Oğuz)	Polatlı-1951	Matematik-Fizik	08.05.1974	01.03.1982
503.	Şenol Terzioğlu	Bor-1943	Kimya	01.11.1966	16.10.1979
504.	Turgut Koçer	Bünyan-1951	İngilizce	14.07.1980	01.09.1981
505.	Tuncel Erten	Kayseri-1941	Edebiyat	10.12.1971	02.09.1985
506.	Nurşen Özdamar	Asana-1941	Resim	24.07.1960	25.01.1993

507.	Oğuz Güler	Gemerek-1937	Resim	28.07.1959	13.03.1985
508.	Ömer Köylü	Sarıkaya-1945	Fizik	05.01.1970	18.12.1989
509.	F. Gülcan Kolukısa	Nevşehir-1947	Sanat Tarihi	31.12.1969	2912.1987
510.	Neşe Seyhan	Kayseri-1948	İngilizce	31.10.1970	17.09.1984
511.	Mehmet Yavrucu	Develi-1946	Felsefe	17.01.1972	01.10.1985
512.	Ayşe Korulan (Al)	Vakfıkebir-1949	Edebiyat	25.10.1972	11.02.1985
513.	Seyit Tekin	Bünyan-1946	Fizik	16.05.1974	04.01.1999
514.	Mehmet Bediz	Bünyan-1944	Din Bilgisi	03.11.1975	20.07.1999
515.	Yusuf Akbudak	Bünyan-1949	Biyoloji	03.11.1975	24.07.1988
516.	Nurettin İnanç	Ocaklı-1949	Matematik	06.11.1975	17.09.1984
517.	Ahmet Çakır	Kayseri-1939	Din Bilgisi	12.07.1976	18.07.1994
518.	Nurhayat Akkaş	Düzce-1951	Kimya	29.11.1977	15.09.1992
519.	Mustafa Parlak	Talas-1943	Edebiyat	10.08.1978	06.04.1988
520.	F. Nurdan Avcı	Kayseri-1953	Kimya	03.11.1978	18.11.1985
521.	Hüseyin Sazak	Kayseri-1951	Coğrafya	28.10.1976	15.07.1988
522.	Aliye Oral (Tepe)	Mardin-1952	Fransızca	13.11.1979	01.09.1983
523.	Ali Özgür	Tomarza-1946	Kimya	30.11.1979	30.09.1985
524.	Rasim Göksoy	Pınarbaşı-1942	Matematik	10.03.1980	15.01.1996
525.	Yusuf Özmerdivenli	İncesu-1944	Fizik	26.02.1980	18.07.2000
526.	Mustafa İlhan	Yeşilhisar-1645	Tarih	14.10.1975	30.06.1992
527.	Cavit Gülsoy	İncesu-1952	Matematik	17.03.1980	02.09.1985
528.	Müjgan Orhan	Malatya-1948	Kimya	23.05.1980	16.11.1989
529.	Süfyan Koçer	Pınarbaşı-1948	Fen Bilgisi	23.05.1890	18.06.1990
530.	Hatice Çakmak (Soyata)	Talas-1954	Edebiyat	09.04.1980	02.07.1991
531.	Yusuf Altuner	Kayseri-1954	Tarih	19.03.1980	15.05.1993
532.	A.Ziya Yağan	Pınarbaşı-1956	Beden Eğitimi	08.04.1980	09.08.1985
533.	Ali Kılınç	Erkilet-1952	Matematik	10.10.1980	18.06.1990
534.	Ali Menekşe	Travşin-1948	Felsefe	10.10.1980	-
535.	Gazi Bekar	Kayseri-1945	Matematik	01.09.1978	16.05.1994
536.	Hayrullah Okyay	Horsa-1937	Din Bilgisi	16.10.1978	16.08.1994
537.	Osman Oskay	Talas-1939	Coğrafya	20.10.1979	04.02.1994
538.	Yavuz Şahin	Talas-1946	Coğrafya	13.01.1976	16.07.1996
539.	Ziynet Ersoy	Tefenni-1955	Matematik	13.10.1980	02.12.1982
540.	Naim Bolat	Kayseri-1947	Tarih	24.11.1980	-
541.	Gençosman Mart	Ellek-1950	Fizik	20.01.1981	-
542.	Münevver Utku (İşler)	Niğde-1958	Müzik	19.01.1981	16.10.1981
543.	Necah Oruç	Samandağ-1953	Almanca	22.01.1981	17.09.1986
544.	Sevinç Teker (Alemdar)	Hayrabolu-1957	Edebiyat	08.12.1980	10.12.1982
545.	Ufuk Gürsoy (Erel)	Niğde-1960	Fransızca	05.01.1981	20.07.1987
546.	Osman Samsun	Samsun-1959	Biyoloji	1.12.1980	31.08.1982
547.	Sema Özbay	Banaz-1960	Beden Eğitimi	20.01.1981	01.09.1986
548.	Güneş Aktopuk	Eğridir-1958	İngilizce	05.01.1981	03.10.1984
549.	Dursun Akar	Pınarbaşı-1945	Matematik	16.09.1981	18.06.1990
550.	Şahin Yılmaz	Kayseri-1952	İngilizce	06.11.1979	20.07.2001

551.	İbrahim Doğan	Kayseri-1952	Edebiyat	04.08.1980	16.08.2000
552.	Müzeyyen Gönüllü	Alacahöyük-1946	Felsefe	04.05.1981	18.08.1983
553.	Ali Vanlı	Kayseri-1951	Fizik	05.08.1981	21.08.2003
554.	A.Gönül Gürelli (Er)	Aydın-1958	İngilizce	12.10.1981	27.09.1993
555.	Durmuş Karaman	Yalvaç-1956	Tarih	16.11.1981	17.02.1992
556.	F. Gülsüm Özdemir (Arıkan)	Mucur-1958	Biyoloji	16.12.1981	16.02.2005
557.	Z. Ayşe Karalar	İzmir-1957	Tarih	18.12.1981	17.08.1990
558.	Binali Oltan	Erzurum-1953	Matematik	02.12.1981	25.06.1990
559.	Hayrettin Karagül	İstanbul-1946	Müzik	04.08.1981	18.09.1984
560.	Abdulrezzak Karaköse	Kayseri-1948	Din Bilgisi	16.10.1981	16.05.1994
561.	Fevzi Ay	Bünyan-1953	Din Bilgisi	13.03.1979	-
562.	Selçuk Kök	Kayseri-1953	Felsefe	23.10.1978	15.07.1987
563.	İsmail Yılmaz	Kumluca-1956	Matematik	13.10.1981	07.11.1983
564.	Serpil Aktaş	Tavşanlı-1960	İngilizce	08.03.1983	13.09.1983
565.	Mehmet Berber	Seydişehir-1949	Rehberlik	16.04.1982	15.05.1986
566.	Ahmet Koncan	Kayseri-1949	Beden Eğitimi	28.01.1983	22.01.1986
567.	Dursun Boztosun	Palas-1950	Edebiyat	01.07.1983	24.07.1988
568.	Tülay Yalçınkaya	Erzurum-1954	İngilizce	15.08.1983	18.09.1989
569.	Yılmaz Çalışkan	Pınarbaşı-1950	Biyoloji	16.09.1983	18.06.1990
570.	Nurcan Çalışkan (Ergen)	-	Fizik	06.12.1983	03.03.1986
571.	Hacer Koç	Manavgat-1960	Kimya	16.12.1983	14.11.1986
572.	Nuran Uyumaz	Nazilli-1961	Sanat Tarihi	19.12.1983	03.08.1992
573.	Mahmut Yaşar	Bor-1956	Fizik	22.12.1983	22.06.1960
574.	Gülden Can	Nazilli-1954	Biyoloji	09.03.1984	26.09.1988
575.	Lütfiye Ardahan	Malatya-1946	Matematik	14.09.1984	31.01.1992
576.	Ferhat Memiş	Kayseri-1951	Tarih	15.10.1984	18.06.1990
577.	Mustafa Yılmaz	Sarıoğlan-1951	Matematik	02.10.1984	20.07.2001
578.	Hikmet Tarkay	Pınarbaşı-1942	Matematik	15.10.1984	18.06.1990
579.	Ahmet Layık	Biga-1958	İngilizce	25.10.1984	18.02.1986
580.	F. Zehra Türkan	İshaklı-1956	Matematik	24.10.1984	25.11.1985
581.	Yüksel Poyraz	Kındırak-1947	Edebiyat	23.12.1984	15.09.1992
582.	Alemdar Yusufbeyoğlu	Yeşilşhisar-1946	Matematik	20.02.1985	09.07.1990
583.	Nihat Turan	Denizli-1957	Biyoloji	06.06.1985	25.05.1989
584.	Süleyman Kılıcı	Sarız-1943	Matematik	-	19.10.1992
585.	Zülal Bulut	Tire-1959	Beden Eğitimi	16.10.1985	06.09.1991
586.	İbrahim Yaltıraklı	Kayseri-1956	Beden Eğitimi	31.10.1985	-
587.	Mehmet Arda	Tomarza-1947	Matematik	14.11.1985	07.06.1990
588.	Bekir Çınar	İncesu-1955	Fen Bilgisi	16.11.1985	16.06.1986
589.	Mustafa Pala	Bünyan-1959	Tarih	24.04.1986	25.10.1990
590.	Asım Erkan	Hacılar-1952	Coğrafya	11.04.1986	-
591.	Necati Kuzudişli	Ceyhan-1937	Edebiyat	01.07.1986	01.03.1993
592.	Hale Arık	Ereğli-1959	İngilizce	18.07.1986	26.09.1988
593.	Suat Lezgioğlu	Erzurum-1957	Müzik	01.10.1986	18.10.1987

594.	Mustafa Maden	Yeşilhisar-1947	Coğrafya	02.01.1987	29.07.1997
595.	H.Meral Güneş	Bünyan-1962	Edebiyat	20.03.1987	16.07.2008
596.	Gülay Bayram	Bünyan-1950	Sosyal Bilimler	31.03.1987	19.07.2006
597.	İsmet Akdağ	Çukur-1949	Sosyal Bilimler	01.07.1987	19.10.1990
598.	Ömer Şafak	Develi-1961	Almanca	03.07.1987	17.03.1993
599.	Bekir Atik	İncesu-1955	Kimya	01.07.1987	22.06.1990
600.	Nuh Çakır	Talas-1952	Matematik	01.07.1987	22.06.1989
601.	İsmail Aslantaş	Kayseri-1949	Coğrafya	01.07.1987	-
602.	Serap Çelik	Süleoğlu-1964	Biyoloji	03.08.1987	30.10.1989
603.	Mustafa Karpuzoğlu	Develi-1950	Edebiyat	10.07.1987	18.06.1990
604.	Ömer Türkoğlu	Isparta-1956	Sosyal Bilgiler	30.10.1987	18.11.1991
605.	Ülker Özdemir	Menemen-1955	Fizik	20.11.1987	27.09.1988
606.	H. Naran Devetaşı (Afacan)	Aşkale-1964	İngilizce	03.12.1987	15.09.1992
607.	Selahattin Şıvgın	Kayseri-1940	Almanca	26.11.1987	22.07.1994
608.	Yusuf Koçyiğit	Bünyan-1959	Fizik	05.10.1987	20.06.1990
609.	Mehmet Erol	Kayseri-1953	Matematik	22.12.1987	-
610.	Hüseyin Özyalçın	Ürgüp-1954	Matematik	05.10.1987	16.08.2000
611.	Baki Akpınar	Sarız-1953	Matematik	15.12.1987	01.06.1990
612.	Kemal Gökşen	Karamanlı-1946	Matematik	05.10.1987	04.04.1994
613.	Canser Ökten	Acıpayam-1960	Resim-İş	29.12.1987	19.07.1999
614.	Mustafa Velibeyoğlu	Erkilet-1952	Din Bilgisi	25.12.1987	19.07.2000
615.	Ahmet Ayer	Kayseri-1956	Resim-İş	29.12.1987	02.09.1991
616.	Fazilet Kılınç	Kayseri-1942	Fransızca	30.12.1987	04.09.2000
617.	Tevfik F. Tüzüngüven	Van-1944	Fransızca	11.01.1988	20.07.1999
618.	Esma Eraslan	Bünyan-1965	Kimya	15.03.1988	16.09.1991
619.	Murat Durdu	Pınarbaşı-1950	Edebiyat	06.05.1988	11.04.1990
620.	Fatma Karadeli	Kars-1952	Matematik	15.09.1988	25.08.1994
621.	Tural Özdemir	Kayseri-1954	Tarih	16.09.1988	23.03.1990
622.	R. Gaye Öktem	Burdur-1956	Sosyal Bilgiler	22.08.1988	16.09.1994
623.	Leman Karasu	Turgutlu-1960	Edebiyat	10.10.1988	18.09.1995
624.	Emrullah Karakaya	Gemerek-1954	Fen Bilgisi	27.09.1988	15.09.1995
625.	M. Selim Şahin	Erzurum-1954	Fen Bilgisi	27.09.1988	17.08.1994
626.	İlyas Yılmaz	Kilis-1964	Kimya	20.11.1988	22.06.1990
627.	Suat Kaplan	Trabzon-1954	Beden Eğitimi	12.10.1988	02.04.1992
628.	Oya Akpınar	Pilomer-1942	Edebiyat	15.08.1988	15.09.1989
629.	Serap Topbaş	Turhal-1959	Edebiyat	17.10.1988	16.08.1989
630.	İlker Akagündüz	Tepeköy-1959	Beden Eğitimi	19.10.1988	15.09.1992
631.	Emel Ömer Yücel	İncesu-1957	Matematik	21.11.1988	20.02.1990
632.	Ahmet Karatoprak	Avanos-1957	Fen Bilgisi	25.11.1988	-
633.	Erol Arkalı	Sarız-1954	Matematik	30.12.1988	16.09.1998
634.	Nilgün Aydoğan	Erzurum-1952	Biyoloji	02.03.1989	22.07.1999
635.	Ömer Sarıoğlu	Kayseri-1949	Beden Eğitimi	16.05.1989	31.08.1992
636.	Fatma Gürses	Bor-1947	Kimya	29.06.1989	30.09.1993

637.	Necdet Gökkaya	Evciler-1954	Rehber	24.02.1989	22.10.1990
638.	Talip Öccü	Uzunlu-1950	Matematik	03.08.1989	-
639.	Bendegül Keşap	Trabzon-1964	Fizik	04.08.1989	19.09.1991
640.	Mustafa Dikmen	Kayseri-1955	Fizik	15.09.1989	28.05.1993
641.	O. Ayhan Mutlu	Bünyan-1950	Matematik	15.09.1989	16.08.1999
642.	Abdulcelil Can	Yahyalı-1952	Edebiyat	15.09.1989	08.01.1990
643.	Mediha Emre	Kayseri-1953	Resim-İş	15.09.1989	15.08.1998
644.	Celal Celasın Başkan	Kağızman-1950	Matematik	15.09.1989	09.03.1998
645.	Ülkü Oğuz	Bektaşlı-1961	Psikoloji	15.09.1989	Görevde
646.	Zümrüt Elkoca	Ankara-1967	Müzik	29.11.1989	07.03.1991
647.	Halil Külcü	Arahçak-1956	Matematik	06.12.1989	06.01.1995
648.	Hacı Lüy	Kırıkkale-1955	Biyoloji	02.02.1990	15.08.1990
649.	Asım Ünal	Antalya-1957	İngilizce	22.06.1990	21.06.1991
650.	F. Mürşide Dörtkardeşler	Gönen-1958	Matematik	04.09.1990	04.09.1995
651.	Nurdan Kıraç	Kırşehir-1968	Tarih	24.09.1990	25.08.1995
652.	Ahmet Selçuk Özen	Konya-1963	Biyoloji	26.09.1990	24.08.1993
653.	Akay Salar	Güzelyurt-1963	Biyoloji	06.10.1990	17.11.2000
654.	İbrahim Tokat	Boğazlıyan-1956	Fizik	01.10.1990	30.09.1998
655.	Ayten Togral	Beylikova-1954	Biyoloji	15.10.1990	19.07.1995
656.	Mehmet Şanal	Toprakkale-1956	Edebiyat	16.10.1990	17.02.1992
657.	Selma Nevin Sunar	Hatay-1961	İngilizce	06.12.1990	05.07.1993
658.	S. Berrin Sertkaya Ünal	Tarsus-1966	Kimya	29.01.1991	17.02.1992
659.	Münevver Haykır	Turhal-1964	Edebiyat	11.02.1991	24.08.1992
660.	M. Raif Kascı	Kayseri-1953	Müzik	03.03.1991	30.09.1992
661.	Mehmet Bugday	Boğazlıyan-1949	Din Bilgisi	27.06.1991	08.02.2000
662.	Hayrettin Cengiz	Sarıkaya-1953	Edebiyat	16.07.1991	-
663.	Nilgün Yağız	Hilvan-1962	Kimya	23.08.1991	29.08.2000
664.	Hayriye Türkmen	Kayseri-1966	Kimya	17.09.1991	-
665.	Nimet Yakut	Kayseri-1968	Edebiyat	19.09.1991	21.03.2008
666.	Mürüvvet Doğan	İstanbul-1964	İngilizce	10.10.1991	22.01.1993
667.	Nalan Bal	Çankırı-1963	Edebiyat	27.09.1991	23.10.1996
668.	Gülden Onbaşılı	Ayvalık-1960	Beden Eğitimi	15.10.1991	15.10.1992
669.	Selma Büyükbaş	Boğazlıyan-1969	Edebiyat	18.06.1992	28.03.1994
670.	Celil Pehlivanlıoğlu	Ürgüp-1952	Tarih	17.08.1992	-
671.	İsmet Bozkurt	Adıyaman-1947	Rehber	29.07.1992	17.10.1994
672.	İsmail Kaya	Kayseri-1993	Tarih	20.07.1992	08.08.2003
673.	Devlet Deveci	Kayseri-1993	Tarih	21.09.1992	15.09.1996
674.	Şerife Öztürk	Tomarza-1961	Edebiyat	29.09.1993	02.02.2000
675.	Deniz Gügebakan	Pervari-1970	Kimya	01.10.1993	05.09.1997
676.	Hayriye Coşkun	Kayseri-1966	Kimya	05.10.1993	-
677.	Kadriye Dinçer	Bünyan-1968	Kimya	27.10.1993	15.02.2008
678.	İdris Talip	Bünyan-1948	Matematik	01.11.1993	17.07.1996
679.	Cengiz Eke	Adana-1968	Beden Eğitimi	09.02.1994	18.08.1998
680.	Oya Özcan	Kastamonu-1955	Müzik	17.02.1994	18.08.1998

681.	Fatma Deliceoğlu	Keskin-1971	Edebiyat	14.04.1994	-
682.	Mevlüt Demirözü	Konya-1962	Tarih	02.08.1994	06.01.1995
683.	Ruhittin Soyakça	Boğazlıyan-1957	İngilizce	06.09.1994	-
684.	Rezzan Soyakça	Erbaa-1959	Edebiyat	06.09.1994	01.12.2003
685.	Süleyman Aydın	Şarkışla-1969	Edebiyat	05.09.1994	07.09.2003
686.	Güngör Akın	Kelkit-1955	İngilizce	21.09.1994	08.06.2000
687.	Mustafa Adıbelli	Kepiç-1953	Coğrafya	15.09.1994	-
688.	Cavit Bal	Anamur-1955	Matematik	15.09.1994	06.10.1997
689.	M. Kemal İnceoğlu	Darsiyak-1960	Biyoloji	15.09.1994	16.09.1996
690.	Necmi Gökduman	Paşalı-1960	Biyoloji	15.09.1994	16.09.1996
691.	M. Kemal Kılnamaz	Tuzla-1962	Fizik	05.09.1994	02.02.2009
692.	İsmet Kolukısa	Sarız-1952	Edebiyat	05.09.1994	06.02.1995
693.	A.Kevser Kumsel	Ankara-1996	Fizik	09.09.1994	07.10.1996
694.	Nurettin Şahan	Kızılhan-1956	Almanca	18.08.1994	16.01.1995
695.	M. Sami Ertem	Yeşilhisar-1954	Almanca	26.09.1994	30.10.2000
696.	Orhan Timur	Kayseri-1959	Sanat Tarihi	06.09.1994	-
697.	Sibel Bakır	Büyükkışla-1968	Kimya	12.09.1994	-
698.	Atilla Özdemir	Sarız-1964	Din Kültürü	30.09.1994	15.09.1997
699.	Osman Görgüz	Kayseri-1947	Rehberlik	02.01.1995	-
700.	Işılay Cingöz	Bandırma-1971	Edebiyat	04.04.1995	29.09.2006
701.	Meltem Akkan	Çorlu-1973	Tarih	31.08.1995	07.09.2006
702.	Serap Çelik	Balıkesir-1960	Felsefe	08.09.1995	13.09.2001
703.	Gonca Türker	Ankara-1970	İngilizce	12.09.1995	13.10.1997
704.	Sibel Özdolap	Kozaklı-1972	Müzik	05.09.1995	28.09.1998
705.	Abdullah Ekşi	Osmaniye-1964	Tarih	07.09.1995	04.09.1996
706.	Erol Ünal	Kozaklı-1960	Matematik	06.09.1995	16.12.2002
707.	Neslihan Cengiz	Adana-1975	Felsefe	11.09.1995	16.09.1996
708.	Makbule Eldeniz	Pazarcık-1968	İngilizce	14.09.1995	15.09.2000
709.	Sertaç Boztaş	Sarıkamış-1972	Beden Eğitimi	14.09.1995	14.10.1996
710.	Hacı Ali Azgın	Kayseri-1967	Edebiyat	22.07.1996	27.06.2006
711.	Murat Tanrıverdi	Bektaşlı-1963	Tarih	26.08.1996	30.09.1996
712.	Abdullah Ayçetin	Kermelik-1953	Tarih	02.07.1996	-
713.	Kudret Kutlu	Ankara-1952	Tarih	13.09.1996	17.08.2000
714.	Y. Mahmut Sürmeli	Yahyalı-1969	Edebiyat	17.09.1996	04.10.1996
715.	Bekir Erdoğan	Sarıkaya-1965	Biyoloji	20.09.1996	16.07.2008
716.	Yusuf Telis	C.Karaboğaz-1956	İngilizce	11.08.1996	17.07.2006
717.	Sedat Karakoç	Alabaç-1969	Edebiyat	12.10.1996	-
718.	Nursun Alkan	Zile-1974	Edebiyat	11.12.1996	23.08.1999
719.	Derya Canbazoğlu	Kayseri-1973	Fizik	24.01.1997	01.09.1999
720.	Nurettin Altıparmak	Pınarbaşı-1949	Coğrafya	20.11.1997	16.08.2000
721.	Yusuf Ünsal	Sarıoğlan-1965	İngilizce	29.12.1997	24.09.2000
722.	Sevinç Memiş (Tunç)	Arapgir-1975	Felsefe	23.03.1998	30.07.1999
723.	Rahşan Aydın	Mersin-1975	İngilizce	23.03.1998	26.09.2002
724.	Edibe Banu (Çapan) Oktay	Çorum-1975	Resim	26.03.1998	27.08.2001

725.	Hatice Yaray	Sivas-1975	Felsefe	31.03.1998	31.03.2008
726.	Özlem Aktaş	Ankara-1973	İngilizce	03.09.1998	15.08.2005
727.	Salim Aydın	Pınarbaşı-1958	Matematik	18.09.1998	01.12.2005
728.	Cemal Çevik	Sarız-1968	Matematik	01.10.1998	12.02.2008
729.	Şaban Eroğlu	Boğazlıyan-1956	Matematik	21.09.1998	21.07.2002
730.	Ebru Ürkmez (Uzer)	Maraş-1975	Müzik	28.09.1998	15.09.2000
731.	Nihat Dede	Antakya-1968	Beden Eğitimi	02.11.1998	01.03.2000
732.	Buket Ulu	Kayseri-1968	Biyoloji	16.09.1999	13.04.2008
733.	Burçin İçellioğlu	Kayseri-1975	Müzik	07.10.1999	20.03.2002
734.	H.Duygu Tüle	Tokat-1977	Felsefe	08.10.1999	14.09.2004
735.	Şemsettin Kaya	Sivas-1968	Felsefe	06.10.1999	07.09.2006
736.	Özge Can	Çandır-1976	Edebiyat	08.10.1999	10.10.2005
737.	Ali Akveran	Ankara-1973	Beden Eğitimi	12.10.1999	02.11.2001
738.	T.Fikret Kaynar	Gemerek-1966	Matematik	26.03.1999	26.03.2008
739.	Belgin Akyol	Milas-1958	Edebiyat	27.10.1999	31.07.2001
740.	Şemsettin Özgedik	Yozgat-1952	Müdür	30.11.1999	11.12.2000
741.	Serkan Aksoy	Sinop-1976	İngilizce	17.01.2000	16.07.2007
742.	Banu Oğuz	Aksaray-1976	Beden Eğitimi	28.03.2000	13.10.2005
743.	Figen Oğuzmert (Kargı)	Kayseri-1976	İngilizce	12.09.2000	15.03.2002
744.	Fulya Gören	Ankara-1973	Coğrafya	18.09.2001	01.04.2002
745.	Elvan Doğan	Saimbeyli-1974	Edebiyat	20.09.2000	24.03.2008
746.	Veli Kartal	Kayseri-1977	Matematik	27.09.2000	27.09.2005
747	Olgun Yılmaz	Trabzon-1972	İngilizce	28.09.2000	27.09.2001
748.	Nermin Çerci	Kayseri-1974	Beden eğitimi	22.09.2000	24.03.2007
749.	Zeki karakaş	Çorum-1958	Din Kül.ve Ah.Bil.	22.09.2000	15.04.2002
750.	Veli Birol	Tokmak - 1948	Edebiyat	18.09.2000	27.06.2003
751.	Feray Kaya	Kayseri - 1970	Edebiyat	14.09.1999	26.08.2002
752	Aretettin Taşçı	Y.kızılçevlik - 1957	Beden eğitimi	18.08.2000	28.03.2008
753.	Mahmut Alidağı	Kayseri -1967	Din kül.ve ah.bil	25.09.2000	12.11.2001
754.	Handan Soykök	Konya - 1976	Edebiyat	06.10.2000	15.09.2008
755.	Bilgehan Eravşar	Tomarza - 1970	Matematik	28.09.2000	05.09.2007
756.	Betül Kuşoğlu(Bekarer)	Kayseri - 1969	Kimya	28.09.1999	18.10.2000
757.	Nejmi Bozkurt	Tomarza - 1962	Fizik	18.09.2000	09.06.2008
758.	Erdal Erdoğan	Hacı bektaş - 1959	Matematik	18.09.2000	05.03.2003
759.	İbrahim Bozkurt	Büyükkışla - 1967	Fizik	18.09.2000	25.01.2007
760.	Aydın Kalkan	Kuşcu - 1961	Din kül.ve ah.bil	30.06.2000	30.06.2004
761.	Ahmet Özer	Develi - 1961	Din kül.ve ah.bil	22.09.2000	30.09.2003
762.	Serap Polat	Kayseri - 1970	Edebiyat	03.04.2000	20.11.2001
763.	A.Emin Sevin	Kayseri - 1963	Din kül.ve ah.bil	25.09.2000	18.03.2002

764.	Mustafa Kuşoğlu	Kayseri - 1967	Fizik	28.09.2000	26.10.2001
765.	Elife Sayın	Bünyan - 1977	Matematik	12.10.2000	14.07.2008
766.	Yasemin Talip	Akçaabat - 1976	Resim	21.02.2001	08.10.2002
767.	Nuket Özdağ	Elazığ - 1972	Coğrafya	16.04.2001	15.02.2008
768.	Safet Öztürk	Gemerek - 1966	Coğrafya	19.06.2001	24.07.2006
769.	Arzu Basat	Kayseri -1973	Fizik	29.06.2001	25.01.2007
770.	Fuat Kesen	Malatya - 1975	Matematik	10.08.2001	16.08.2001
771	Semra Soyak	Ankara - 1967	Matematik	02.08.2001	27.02.2002
772.	Alper Doğan	Gürün - 1972	Edebiyat	02.09.2001	06.09.2006
773.	Mustafa Karaçavuş	Kayseri - 1973	Resim	05.09.2001	11.09.2006
774.	Ömer Güven	Tomarza - 1955	Müdür	01.01.2001	01.09.2010
775.	Kani Çınar	Kayseri - 1968	Edebiyat	04.09.2001	10.09.2006
776.	Aygül özden	İzmit - 1970	Müzik	03.09.2001	08.04.2006
777.	Halil Fikri Ulusoy	Dinar - 1968	Rehber	28.09.2001	04.04.2008
778.	Elif Tırtır	Develi - 1980	Rehber	19.09.2001	12.10.2005
779.	Gülay Akbıyık	Kayseri - 1978	İngilizce	19.09.2001	19.09.2006
780.	Ülkü Bakır	Tomarza - 1974	Matematik	04.09.2001	23.11.2007
781.	Mükerrem Erdoğan	Kayseri - 1954	Matematik	06.09.2001	09.07.2009
782.	Raşit Özsoy	Üskübü - 1955	Matematik	08.10.2001	27.09.2007
783.	Erdoğan Özdemir	Tomarza - 1951	Almanca	21.09.2001	
784.	Rezan Eroğlu	Malatya - 1966	Biyoloji	18.09.2001	15.02.2008
785.	Sultan Biçkioğlu	Bahçe - 1970	Biyoloji	10.09.2001	18.12.2002
786.	Mustafa Altıntop	Kayseri - 1965	Matematik	28.09.2001	25.01.2007
787.	Zeynep Bozdeveci	Denizli - 1973	Sosyal bilgiler	15.11.2001	15.02.2002
788.	Yakup Şahin	Sarıkaya - 1956	Matematik	15.11.2001	20.02.2002
789.	Nihal Özdemir	Bolu - 1977	Ev ekonomisi	16.11.2001	
790.	Hafize Altıntaş	Karaağaç - 1979	Ev ekonomisi	14.11.2001	26.02.2022
791.	H.Aslı Özbebit	Kemalpaşa - 1973	Müzik	21.09.2001	20.06.2006
792.	Selda Atalay Deniz	Erfelek - 1974	Koordinatör	30.11.2001	26.02.2002
793.	Fatma Gül Arık	Gündoğmuş - 1970	Koordinatör	30.11.2001	26.02.2002
794.	Bekir Özdemir	Kayseri -1950	Koordinatör	30.11.2001	19.02.2002
795.	Nadiye Cesur Köprülü	Yozgat -1975	Koordinatör	30.11.2001	26.02.2002
796.	Ali Kılıç	Mimarsinan -1968	Fizik	30.11.2001	13.08.2007
797.	Serkan Seyit Seyitoğlu	Ankara - 1973	Koordinatör	13.09.2001	01.09.2002
798.	Saliha Filik	Kayseri -1978	Koordinatör	19.12.2001	26.02.2002
799.	Eyyüp Yıldız	Bahçe - 1970	Biyoloji	09.09.2001	11.10.2005
800.	N.Parlak Umut	Çayıralan - 1979	Resim	19.10.2001	24.07.2002
801.	Vildanlı Şanlı	Pınarbaşı - 1973	Biyoloji	04.01.2002	25.01.2007
802.	Bengü Saraç	Kayseri - 1976	Matematik	28.12.2001	26.02.2002
803.	Alparslan Güngör	Sızır - 1965	Fizik	08.02.2002	07.11.2007
804.	Nurten Kulahçı Korkmaz	Kayseri - 1969	İngilizce	01.03.2002	25.09.2006
805.	İbrahim Kaya	Gürün - 1970	Matematik	18.02.2002	17.07.2007
806.	Ezhar İpek	1973	İngilizce	04.09.2001	03.05.2006
807.	Salih Rüştü Başkırt	Kars - 1955	Matematik	23.08.2002	15.07.2008

808.	Vedat Ali Tok	B.Karamanlı	Edebiyat	27.08.2002	01.01.2008
809.	Ömer Açıkalın	Kayseri - 1963	Coğrafya	02.09.2002	06.10.2008
810.	Hasan Gürpınar	Tomarza - 1954	Resim	16.08.2002	19.07.2006
811.	Adnan Üstünel	Kayseri - 1973	Beden Eğitimi	19.08.2002	26.06.2005
812.	İsmail Karakuş	Sarız - 1976	Rehber	28.08.2002	30.06.2006
813.	Mehmet Tokmak	Pınarbaşı - 1978	Edebiyat	15.11.2002	25.07.2006
814.	Orhan Kaya	Gezi - 1965		25.07.2002	22.05.2006
815.	Mahmut Tozal	İstanbul - 1968	İngilizce	21.08.2002	26.06.2006
816.	Vildan Dursun	Kayseri - 1976	İngilizce	16.12.2002	18.09.2007
817.	Songül Akkaya	Elazığ - 1977	Matematik	09.01.2002	29.09.2007
818.	Ebru Akdoğan	Sarız - 1973	Felsefe	29.11.2002	15.07.2008
819.	Serkan Arık	Bünyan - 1976	Edebiyat	26.08.2003	19.09.2006
820.	Semra Meral	Zile - 1954	Edebiyat	30.04.2003	
821.	İmran Gözükara	Elbistan - 1971	Edebiyat	09.09.2003	06.09.2006
822.	Ahmet İlhan	Kayseri - 1953	Din kül.ve Ah.Bil	15.09.2003	
823.	Dilek Aksoy	Bünyan - 1972	Tarih	14.05.2003	17.02.2005
824.	Nihat Aktürk	Kuşçu - 1971	Fizik	17.10.2003	07.09.2007
825.	Zülküf Arslan	Maden - 1972	Tarih	09.10.2003	14.10.2007
846.	Ramazan Akagündüz	Tomarza - 1971	Tarih	15.09.2003	16.07.2007
827.	S.Selim Aygün	Kayseri - 1975	İngilizce	29.08.2003	09.06.2006
828.	M.Ali Şahin	Yeşilyurt - 1976	Müzik	20.02.2004	16.07.2008
829.	Tuncay Demiralp	Kayseri - 1975	Felsefe	15.03.2004	05.10.2007
830.	Subeyda Özmen	Şarkışla - 1972	Edebiyat	01.07.2004	19.09.2006
831.	Seda Çelebi	Ankara - 1982	İngilizce	13.09.2004	13.02.2006
832.	Emine Yanar	Yahyalı - 1983	Bilgisayar	10.09.2004	15.02.2008
833.	Nimet Han	Adapazarı - 1971	Kimya	09.09.2004	04.10.2005
834.	Nesrin Bucaklı	Kırıkhan - 1965	İngilizce	20.09.2004	23.01.2006
835.	Dilek Beşdok	Kangal - 1975	Rehber	16.09.2004	17.07.2007
836.	Nursel Gökbelen	Kayseri - 1964	Tarih	15.09.2004	12.10.2007
837.	Nurdan Algur	Kayseri - 1969	Matematik	13.09.2004	01.01.2008
838.	Şükrü Eroğlu	Sulusaray - 1971	İngilizce	29.06.2004	10.09.2012
839.	Önder Koraklı	Sivas - 1971	Tarih	27.09.2004	07.09.2006
840.	Aşkın Bektaş	Gemerek - 1971	Tarih	29.09.2004	05.09.2005
841.	Alper Tanrıkulu	Kayseri - 1980	Beden eğitimi	10.09.2005	16.06.2020
842.	Mustafa Ulutaş			10.10.2005	26.03.2011
843.	Salih Ataoğlu	Kayseri - 1974	Edebiyat	10.10.2005	Görevde
844.	Aslıhan Herdem Sert		Matematik	11.10.2005	26.06.2007
845.	Erdem Eker		İngilizce	12.10.2005	29.09.2008
846.	İlhan Sünbül			11.10.2005	15.09.2008
847.	Ali Osman Karabulut			17.10.2005	15.09.2008
848.	Nurhan Polat			14.10.2005	09.09.2008
849.	Vehbi Kıvanç			21.10.2005	11.09.2012
850.	Erdal Çelik		Tarih	19.09.2006	26.03.2010
851.	Yunus Özsarı			29.09.2006	06.10.2008

852.	Serap Erciyes	Afşin - 1978	İngilizce	19.09.2006	Görevde
853.	Serap Mısırlıoğlu			05.10.2006	15.03.2010
854.	Fatma Sarı	İncesu - 1967	Almanca	25.09.2006	Görevde
855.	Ömer Aydemir			22.09.2006	21.03.2012
856.	Metin Tosun	Gölhisar - 1974	Edebiyat	26.09.2006	Görevde
857.	Ali Tek		Matematik	05.07.2007	29.09.2011
858.	S.Mete Nayman		Coğrafya	05.07.2007	19.09.2008
859.	Selami Duran		Felsefe	11.07.2007	19.03.2010
860.	Hicran Doğan		Matematik	30.07.2007	13.10.2008
861.	Bahattin Üresin	Tufanbeyli - 1972	Edebiyat	27.07.2007	Görevde
862.	Gazi Akkaş		Biyoloji	08.08.2007	25.03.2011
863.	Nazmiye Atilla	Kayseri - 1971	Kimya	08.08.2007	Görevde
864.	Mehmet Bayram	Kayseri - 1972	Edebiyat	11.07.2007	Görevde
865.	Hurisel Ibakaraman		İngilizce	10.07.2007	10.09.2012
866.	Sinan Daşkın	Pınarbaşı - 1975	Matematik	20.08.2007	Görevde
867.	Alaaddin Özdemir		İngilizce	20.09.2007	13.06.2011
868.	Özcan Kar	İçel - 1975	Matematik	29.09.2007	Görevde
869.	Ercan Sungur	Boğazlayan - 1973	Coğrafya	13.08.2007	Görevde
870.	Meliha Çadır	Pınarbaşı - 1970	Felsefe	23.07.2007	Görevde
871.	Kubilay Alper	Kayseri - 1972	Tarih	29.06.2007	Görevde
872.	Zehra Erkiletlioğlu		Resim	12.11.2007	12.11.2012
873.	Kemal Koçhan		Fizik	23.07.2007	25.03.2010
874.	Mustafa Kuruşçu		İngilizce	02.07.2007	25.09.2009
875.	Adem Gülhan		Din Kül.ve Ah.Bil	17.07.2007	25.03.2010
876.	Fatih Kılıç		Matematik	10.07.2007	19.09.2009
877.	Hüseyin Çarkıt		Almanca	04.04.2008	21.07.2012
878.	İlker Eroğlu	Bünyan - 1978	Matematik	04.09.2008	Görevde
879.	Şener Tunç		Almanca	12.19.2008	11.01.2013
880.	Mehmet Benk		Matematik	12.09.2008	28.09.2013
881.	Arslan Arslan		Rehber	15.09.2008	21.06.2011
882.	Tülay Erciyes		Kimya	08.09.2008	14.08.2014
883.	Safure Aramaz		Edebiyat	15.09.2008	27.08.2012
884.	Mehmet Altıngöz		Bilgisayar	15.09.2008	21.10.2011
885.	Işıl Değirmenci(Ercan)	İzmir - 1980	İngilizce	26.09.2008	Görevde
886.	Mehmet Yılmaz		Müzik	28.03.2008	19.06.2009
887.	Yüksel Tanç			11.04.2008	06.07.2012
888.	Salih Dindar	Seydişehir - 1976	Fizik	25.09.2008	Görevde
889.	Gürhan Özcan		Coğrafya	05.09.2008	09.09.2009
890.	Halil Kumbasar		Edebiyat	12.09.2008	12.09.2011
891.	Naci Gökşen		Matematik	18.07.2008	19.09.2012
892.	Tülün İyigün		Edebiyat	01.04.2008	03.08.2019
893.	Okan Celal Güngör		Edebiyat	12.09.2008	
894.	İbrahim Mazlum	Kayseri - 1972	Edebiyat	11.03.2009	Görevde
895.	Cahit Azcabay		Matematik	29.09.2009	25.07.2013

896.	Hayriye Çiğdem Altunbağ	Kayseri - 1970	İngilizce	25.09.2009	Görevde
897.	Günay Özcan	Arapkir - 1973	Biyoloji	04.12.2009	Görevde
898.	Umut Öcal			03.12.2009	03.12.2011
899.	Ahmet Oğuz		Din Kül. ve Ah.Bil	06.03.2009	25.11.2010
900.	Hüseyin Aldanmaz	İncesu - 1978	Matematik	29.07.2010	Görevde
901.	Ömer Cemal Eler	Bünyan - 1970	Fizik	11.09.2010	Görevde
902.	Neriman Martı Emel		İngilizce	01.07.2010	12.09.2012
903.	İsmet Erbaş		Müdür	01.09.2010	
904.	Emrah Fidan		Müzik	25.03.2010	21.11.2012
905.	Hakan Seyitoğlu		Coğrafya	24.09.2010	17.10.2011
906.	Çiğdem Karakuzu	İskenderun - 1966	İngilizce	02.09.2010	Görevde
907.	Serdar Şen		Tarih	27.07.2010	31.01.2011
908.	Yaşar Üçok			22.10.2010	03.02.2011
909.	Ömer Savaş İlhan		Matematik	17.06.2011	28.09.2013
910.	Nihat Işık		Kimya	14.10.2011	
911.	Hakkı Esat Ertaş		Müdür yardımcısı	10.10.2011	
912.	Mustafa Tosun		Müdür yardımcısı	17.10.2011	06.08.2013
913.	Elif Şimşek			20.06.2011	28.01.2012
914.	Fatih Özbacak	Kayseri - 1973	Fizik	25.01.2013	Görevde
915.	Hasan Erdoğan		Coğrafya	23.08.2012	
916.	Adnan Üstünel	01.07.1973	Beden Eğitimi	17.19.1996	Görevde
917.	Ali Durmuş	06.01.1981	Beden Eğitimi	09.09.2004	Görevde
918.	Ali Soyçopur	10.12.1978	Türk Dili ve Edebiyatı	14.10.1999	Görevde
919.	Ayfer Sarıkaya	01.06.1982	Müzik	07.09.2006	Görevde
920.	Ayşe Koçak	15.10.1965	Tarih	01.12.1987	Görevde
921.	Bahattin Üresin	16.03.1972	Türk Dili ve Edebiyatı	25.09.1995	Görevde
922.	Çiğdem Karakuzu	01.05.1966	İngilizce	27.12.1990	Görevde
923.	Ercan Sungur	25.03.1973	Coğrafya	10.09.1996	Görevde
924.	Esra Sarıyer	13.01.1988	İngilizce	20.03.2016	Görevde
925.	Fadime Bayram	12.07.1974	Kimya/Kimya Teknolojisi	30.03.1998	Görevde
926.	Fatih Özbacak	06.09.1973	Fizik	26.03.1998	Görevde
927.	Fatma Arslan	01.09.1968	Matematik	10.01.1995	Görevde
928.	Fatma Sarı	10.08.1967	Almanca	08.09.1994	Görevde
929.	Fatma Yılmaz	01.07.1973	Tarih	17.09.1996	Görevde
930.	Günay Özcan	09.03.1973	Biyoloji	17.09.1996	Görevde
931.	Hatice Harmancı	12.12.1964	Din Kült. ve Ahl.Bil.	04.01.1993	Görevde
932.	Hayriye Çiğdem Altunbağ	22.11.1970	İngilizce	25.09.2002	Görevde

933.	Hüseyin Aldanmaz	10.06.1978	Matematik	25.09.2000	Görevde
934.	Işıl Değirmenci	27.09.1980	İngilizce	26.09.2002	Görevde
935.	İbrahim Mazlum	12.03.1978	Türk Dili ve Edebiyatı	09.09.1994	Görevde
936.	İlker Eroğlu	01.01.1978	Matematik	25.09.2002	Görevde
937.	Kubilay Alper	15.08.1972	Tarih	08.01.1993	Görevde
938.	Mehmet Bayram	17.10.1972	Türk Dili ve Edebiyatı	07.10.1999	Görevde
939.	Mehmet Özdemir	20.04.1971		16.08.1993	Görevde
940.	Meliha Yalçın	02.03.1970	Felsefe	05.10.1993	Görevde
941.	Metin Tosun	06.09.1974	Türk Dili ve Edebiyatı	04.11.1997	Görevde
942.	Murat Çalışkan	15.02.1977	Kimya/Kimya Teknolojisi	01.09.2016	Görevde
943.	Murat Uluocak	18.07.1980	Müzik	01.02.2013	Görevde
944.	Mustafa Benk	06.01.1977	Matematik	28.09.1998	Görevde
945.	Mustafa Küçük	01.12.1974	Coğrafya	29.09.1998	Görevde
946.	Nazmiye Atilla	01.09.1971	Kimya/Kimya Teknolojisi	29.09.1995	Görevde
947.	Nurgül Türk Özsoy	17.01.1983	Beden Eğitimi	05.09.2011	Görevde
948.	Osman Yılmaz	10.01.1986	Matematik	11.09.2012	Görevde
949.	Ömer İçoğlu	24.09.1977	Rehberlik	31.10.2000	Görevde
950.	Ömer Avni İşleyici	04.09.1970	Tarih	11.09.1995	Görevde
951.	Ömer Cemal Eler	22.01.1971	Fizik	22.09.2014	Görevde
952.	Özcan Kar	09.09.1975	Matematik	29.09.1998	Görevde
953.	Salih Ataoğlu	15.10.1974	Türk Dili ve Edebiyatı	19.03.1998	Görevde
954.	Salih Dindar	24.07.1976	Fizik	31.10.1997	Görevde
955.	Serap Erciyes	27.03.1978	İngilizce	24.09.2001	Görevde
956.	Sevgi Karabıyık	25.11.1978	Fizik	23.12.2010	Görevde
957.	Sinan Daşkın	28.10.1975	Matematik	17.09.1996	Görevde
958.	Sonay Ayyıldız	01.04.1969	Biyoloji	11.08.1995	Görevde
959.	Tarık Eroğlu	29.05.1977	Biyoloji	20.08.2003	Görevde
960.	Zeynep Özmercan	28.03.1971	Din Kült. ve Ahl.Bil.	14.09.1995	Görevde
961.	Zühal Akduran	25.03.1976	Matematik	30.09.1998	Görevde
962.	Mevlüt Soylu	1955	Beden Eğitimi		Emekli oldu
963.	Mustafa Karakaya	1957	Din Kült. ve Ahl.Bil.		Emekli oldu
964.	Mustafa Sarıkaya	1963	Din Kült. ve Ahl.Bil.		Emekli oldu
965.	Okan Celal Güngör	1980	Türk Dili ve Edebiyatı		Nakil
966.	Hayri Altun	1978	Rehberlik-Psikolojik Danışmalık	18.07.2022	Görevde

OKUL DIŞINDAN MUHTELİF ZAMANLARDA DERSE GİREN BAZI ÖĞRETMENLER

S.N.	ADI SOYADI	BRANŞI	GÖREVE BAŞLAMA TARİHİ	GÖREVDEN AYRILIŞ TARİHİ
1.	İbrahim Hakkı Göver			
2.	Mehmet Altun			
3.	Hüseyin Birkan			
4.	Alim Gerçel	Fizik	01.02.1980	30.06.1981
5.	Rasim Pehlivanoğlu			
6.	İhsan Gökbelen			
7	İrfan Tekiner	Biyoloji	01.10.1980	30.05.1990
8.	Mehmet Velibaşoğlu			
9.	Osman Erköse			
10.	Ahmet Kekeç			
11.	İlyas Özer			
12.	Ünal Erkilet			
13.	Neriman Pezük			
14.	Esef Özkan			
15.	Fatma Karabulut			
16.	Nermin Varinli			
17.	Hülya Kayan			
18.	Dilek Genç			
19.	Ferhat Karaaslan			
20.	Şaban Buyantemur			
21.	Hatice Koç			
22.	Mustafa Saçmacı			
23.	Yakup Kocatürk			
24.	Sedat Özgüdenli			
25.	Servet Bakırcı			
26.	Mehmet Şahin			
27.	Ömer Karakuş			
28.	Ahmet Kökrek			

KAYSERİ LİSESİNE HİZMET VEREN MEMURLARIMIZ VE HİZMETLİLERİMİZ

S.NO	ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE YILI	BRANŞI	GÖREVE BAŞLAMA TARİHİ	GÖREVDEN AYRILIŞ TARİHİ
1.	Naci Bey	Kayseri-1292	Alet ve Kütüphane M.	28.03.1913	14.09.1929
2.	Ömer Makbul Bey	İstanbul-1314	Katip ve Hesap M.	29.12.1918	15.09.1921
3.	Naci Baysal	Erzurum-1313	Anbar M.	11.11.1924	01.01.1941
4.	Ahmet Bey	Zara-1316	Kütüphane M.	21.12.1928	01.06.1932
5.	Hulusi Bey	Isparta-1927	Anbar M.	29.01.1929	20.12.1930
6.	Mehmet Bey (Kılıçaslan)	Talas-1313	Mübaya M.	01.06.1930	15.07.1962
7	Avni Bey	Tirebolu-1315	Kütüphane M.	24.01.1931	25.01.1931
8.	M. Lütfü Karakoç	Kayseri-1315	Kitaplık M.	27.09.1933	21.06.1946
9.	Nasuhi Kılıçoğlu	İstanbul-1911	Kütüphane M.	14.03.1934	06.08.1936
10.	Macit İltaş	İstanbul-1318	Katip ve Hesap M.	04.12.1934	16.11.1964
11.	Arif Ergel	Manastır-1329	Kütüphane M.	31.10.1938	30.09.1939
12.	Mustafa Çit	Kayseri-1338	Kütüphane M.	19.11.1940	01.03.1943
13.	Mustafa Giygioğlu	Kayseri-1312	Ders Aletleri M.	01.02.1942	19.08.1940
14.	Mustafa Gürgüoğlu	Kayseri-1312	Ders Aletleri M.	01.02.1943	30.11.1957
15.	Hilmi Akdoğan	İskece-1314	Katip ve Hesap M.	08.01.1945	12.10.1946
16.	Ali Şişli	Kayseri-1330	Hesap M.	30.11.1946	12.01.1953
17.	Selahattin Karabulut	Kayseri-1932	Santral M.	30.08.1957	02.05.1985
18.	Mehmet Setenci	Kayseri-1919	Ders Aletleri M.	09.07.1958	12.04.1982
19.	Ali Kılıç	Başhoroz-1933	Kütp. Ve Hesap M.	04.02.1959	22.04.1980
20.	Emine Doğan	Boğazlıyan	Kitaplık M.	25.12.1959	12.08.1977
21.	Ahmet Turan Topçu	Şarkışla-1936	Pansiyon M.	27.08.1936	05.01.1984
22.	Hacı Murat	Çiftlik-1930	Ayniyat Mutemedi	29.08.1962	30.06.1967
23.	Avni Yalçın	Kayseri-1942	Daktilo M.	17.12.1965	14.02.1985
24.	Meryem Kılıç	Avanos-1935	Daktilo M.	26.11.1966	07.08.1986
25.	Mehmet Soykarafakılı		Ayniyat Mutemedi	09.11.1966	05.12.1980
26.	Ömer Arslan	Kayseri-1954	Muhasebe M.	08.12.1978	-
27.	Emine Özsoy (Deveci)	Felahiye-1959	Pansiyon M.		02.06.1980
28.	Fatma Tufanoğlu (Seyhan)	Talas-1961			04.06.1980
29.	Yüksel Atacık	Kayseri-1939		15.10.1980	01.05.1985
30.	Süleyman Yılmaz	Kayseri-1960	Teknisyen	01.12.1982	-
31.	Münire Yaldız	Nizip-1947		20.01.1983	12.12.1984

32.	Hasan Nebioğlu	Develi-1941		07.12.1983	12.03.1985
33.	Yaşar Genç	Kayseri-1960		20.12.1983	-
34.	Fatma Tufan (Börekçi)	Kayseri-1962		30.12.1983	-
35.	Ayçan Karaca	Yozgat-1962		02.03.1987	01.12.1989
36.	İzhan Şengil	Pınarbaşı-1959		20.09.1993	30.12.1993
37.	Ayşe Ünal	Ankara-1954		02.11.1993	05.02.1996
38.	Aziz Yıldız	1959	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni		Emekli oldu
39.	Nihat Can	1987	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni		Görevde
40.	Ömer Arslan	1954	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni		Emekli oldu
41.	Sevgi Yencilek	1965	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni		Emekli oldu
	Orhan Katı	1953	Bekçi		Emekli oldu

KAYSERİ LİSESİNE HİZMET VEREN HİZMETLİLERİMİZ

S.NO	ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE YILI	GÖREVE BAŞLAMA TARİHİ	GÖREVDEN AYRILIŞ TARİHİ
1.	Ramazan Çalışkan	Ağrı-1930	10.03.1958	03.08.1983
2.	Durmuş Aba	Erkilet-1936	07.06.1967	14.04.1987
3.	Ahmet Üstün	Çayıralan-1340	30.11.1970	04.12.1985
4.	Vahdi Akın	Akin-1944	20.03.1968	25.04.1994
5.	Duran Çalışkan	S.Kaya-1926	15.10.1968	16.05.1984
6.	Halil Doğan	Sarız-1941	01.03.1966	25.04.1994
7	Mustafa Keser	Hacılar-1937	02.11.1959	17.08.1982
8.	Mehmet Sarıgül	Sarıoğlan-1929	23.10.1965	19.02.1988
9.	Ramazan Çalışkan	S.kaya-1933	12.09.1969	20.09.1991
10.	Mehmet Ayaz	Elana-1931	10.10.1969	27.06.1995
11.	Selver Yedidağ	Gezi-1930	08.04.1970	22.09.1992
12.	Osman Göktaş	Erdemli-1927	30.04.1970	17.02.1988
13.	Ali Köybaşı	Kayseri-1948	07.10.1970	02.09.1985
14.	Hasan Gümüş	Sarız-1946	08.01.1976	16.01.1996
15.	Ali Gürdal	Göksun-1953	10.03.1975	-
16.	Mehmet Varol	Saimbeyli-1954	12.12.1954	02.05.1986
17.	Mehmet Arslan	Kayseri-1947	23.12.1276	-
18.	Ahmet Aksakoğlu	Sarız 1949	12.01.1976	-

19.	Sinan Şahin	Bünyan-1953	31.10.1980	-
20.	Dursun Aykar	Yozgat-1941	15.10.1982	22.10.1991
21.	İbrahim Yılmaz	Kayseri-1951	11.01.1980	15.05.1986
22.	Mehmet Kök	Kayseri-1956	12.12.1983	02.09.1995
23.	Süleyman Türkmen	Erciyes-1958	22.12.1983	-
24.	Mehmet Gündüz	Tormarza-1931	18.12.1958	04.12.1985
25.	Yusuf Özocak	Tormarza-1956	17.01.1985	29.02.1989
26.	Mustafa Arslan	Akin-1952	12.12.1985	-
27.	Muharrem Tek	Develi-1961	18.06.1986	-
28.	Turgay Şahin	Gemerek-1958	18.06.1986	02.10.1989
29.	Mustafa Özkaya	Eğim-1957	18.06.1986	-
30.	Şaban Karakuş	Ağrı-1955	24.09.1987	-
31.	Murat Kalender	Gemerek-1960	23.01.1989	-
32.	İbrahim Yücel	Felahiye-1962	06.04.1989	18.06.1991
33.	Yıldız Makul	Gaziantep-1947	16.12.1992	-
34.	Ömer Kılıç	Bünyan-1965	15.06.1995	-
35.	Halit Mutlu	1970	20.10.95	Görevde
36.	Mehmet Özdemir	1971		Görevde
37.	Şaban Karakuş	1955		Emekli oldu
38.	Mükremin Doğan	1961		Emekli oldu

UNUTULMAYAN, İZ BIRAKAN ÖĞRETMENLER

Eğitim Öğretim çalışmalarında müfredat programları, ders araç ve gereçleri gerekli olmakla beraber asıl unsur şüphesiz öğretmenlerdir. Bir yabancı eğitimcinin dediği gibi: "Öğretmen ne ise okul odur." Kayseri Lisesini Kayseri Lisesi yapan, memleketin kaderinde söz sahibi olan binlerce kişinin yetişmesinde onun o meçhul öğretmenin alın teri vardır. Sayıları az da olsa öğretmenler vardır. Hiç iz bırakmadan unutulup gider; mesleklerine bir türlü ısınamaz. "Ne diye öğretmen oldum" diye yıllarca emekli olacakları günün özlemi ile yaşar ve emekli olunca "Oh kurtuldum" derler...

Yine öğretmenler vardır... Her öğrencinin yüreğinde sımsıcak, dipdiri, taptaze boylu boyunca uzanıp yatar, belleğinden sökülüp atılmayan, meslekleri süresince tüm sıkıntılarını, dertlerini, sınıfın dışında bırakabilen, dersleri ve öğrencilerinden başka bir şey düşünmeyen hayatlarının en büyük acısını ise emekliye ayrılırken duyan ama yine öğrencilerinden kopamayan "tekrar dünyaya gelseydim yine öğretmen olurdum" diyebilecek kadar mesleği ile hayatlarını kaynaştıran öğretmenler...

Eski kayıt ve yayınları incelediğimizde bazı öğretmenlerimiz yazdığı kültürel yayın, ders ve yardımcı kitaplarıyla Türkiye'nin diğer okullarındaki öğrencilerin yetişmesine de katkıda bulunmuşlardır. Her biri kendi dalında, branşında ayrı bir kıymet olan yüzlerce öğretmenimizden bazılarını örnekleme metoduyla şöyle sıralayabiliriz:

Ahmet Hilmi Kalaç 1900'lü yıllarda Kayseri İdadisinde öğretmenlik yapmanın yanında 8 dönem de milletvekilliği yapmıştır. Fizikçi Abdullah Bey Atatürk'ün takdirini kazanmıştır. Faruk Nafiz Çamlıbel birçok eserinin yanında Kayseri Lisesi Marşı'nı da yazmıştır. Ahmet Remzi Akyürek, Cevdet Kudret Solok, Abdülbaki Gölpınarlı, Muharrem Barut, müdürlük yapan Ali Tekol, Cabbar Ertürk, Mahmut Taşkın, Mehmet Ateşoğlu, Ayvaz Gökdemir ve daha niceleri…

İnsanoğlu doğar, yaşar vefatıyla aramızdan ayrılır. Bu süre içinde sadece nefes alıp verir, yer içer, geriye bir şey bırakmaz. Bu isimler belirli bir süre sonra unutulur gider.

Bazı isimlerse, dünyaya ayak basar basmaz, çığlıklarıyla, nağmeleriyle varlıklarını hissettirmeye başlarlar. Yazarlarımız, şairlerimiz, araştırmacılarımız da böyledir.

Bazı insanlar var ki bu dünyadan çekip gitseler bile hala bizimle birlikteler, onlar bedenleri ile olmasalar bile eserleriyle, isimleriyle aramızda yaşarlar. Mevlana'nın dediği gibi "İnsan odur ki, bırakır bir eser, eser bırakmayanın yerinde yeller eser."

Muharrem Barut Öğretmenim! Kayseri Lisesine atanmasaydın , "Selam Kayseriliye" kitabını yazıp yayımlamasaydın biz nereden tanıyacaktık seni. Ağlaya ağlaya geldiğin Kayseri'den ağlaya ağlaya ayrılmıştın." İlk öğretmenlik görevime, mutlu bir rastlantı olduğunu sonradan fark ettiğim Kayseri de, Kayseri Lisesi'nde başlamıştım. Öteden beri Kayserililer üstüne işite geldiğim, zeka, kurnazlık temelleri üzerine kurulu, birçok fıkra ve hikayelerin etkisiyle-herhalde kendimi de yeteri kadar zeki, yetenekli bulmamaktan ötürü olacak- ayak sürüyerek, ağlaya ağlaya varmış, inmiştim Kayseri'ye. Kısa zamanda, yörenin doğal, çekici görünümüne kaptırmıştım gönlümü. Yüzlerinden, gözlerinden Kayserililik okunan, her sözlerinde espriler kıvılcımlanan insanlarına ısınmam da güç olmamıştı. Çok geçmeden sırsıklam âşık olmuştum Erciyes'e de. Diz dize, göz göze ve de el ele, vuslatın tadını çıkarmıştık 9 yıl.

Kayseri Lisesi'nde hizmet vermek bahtiyarlığına erişen gelmiş geçmiş bütün öğretmenlerden hakkın rahmetine kavuşanlara, Allahtan rahmet, yaşayan emeklilere sağlık, uzun ömür; halen görevli olanlara sağlık başarı dolu günler dilerim.

Kayseri Lisesi'nde iki Yıl Edebiyat Öğretmenliği Yapan ve Kayseri Lisesi Marşını Yazan Faruk Nafiz Çamlıbel (1893-1973)

Yirminci yüzyıl Türk şiirinin en güçlü hece şairi İstanbul da doğdu. Orman Nezareti memurlarından Süleyman Nafiz Bey'in oğludur. Orta öğrenimini Bakırköy Rüştiyesiyle Hadika-i Meşveret idadisinde yaptıktan sonra Tıp Fakültesinde okudu! Mizacına uymayan bu yükseköğrenimi yarıda bırakarak öğretmenliğe girdi (1922). Kayseri (1922-1924), Ankara (1924-1932) ve İstanbul (1932-1946) liselerinde arasız edebiyat öğretmenliği yaptı. Bir yandan da "Hayat" ve kendi çıkardığı "Anayurt" dergilerini idare ediyor, şiirler yazıyordu. "Çamdeviren", "Deli Ozan" takma adıyla yazılan mizahi şiirler de onundur. İstanbul milletvekili seçildi (1946); milletvekilliği 27 Mayıs 1960'ta son bulunca tekrar yazı hayatına girdi. Dinlenme gezisine çıktığı Samsun vapurunda bir kalp krizi sonucunda öldü (8 Kasım 1973), İstanbul da Zincirlikuyu aile kabristanında toprağa verildi.

Ben ninemden muhabbet, dedemden kin almışım,
Çini bir kâse kadar başkadır içim, dışım;
Elini öpmek için yalvarsa da bakışım,
Isır diye tepinir, gözlerimin bebeği.

Faruk Nafiz, 1908'le 1923 yılları arasında gelişen, Milli Edebiyat adını alan akımının ileri gelen şairlerindendir. "Hecenin Beş Şairi" olarak isim yapan Enis Behiç Koryürek, Orhan Seyfi Orhon, Halit Fahri Ozansoy, Yusuf Ziya Ortaç'tan kurulu topluluğun edebiyat tarihimize geçen en önemli şairi odur. Şiirleri, çoğunlukla aşk, memleket ve düşünce temalarını işler. İlk şiirleri aruzladır; bunlarda Yahya Kemal'in etkisinde kalır. Gerçek kişiliğini hece'yle yazdığı şiirlerde daha kuvvetle görüyoruz. İstanbul dan ayrılmadan önceki şiirlerinde romantik yanı yüklü olurken, Anadolu'yu gördükten sonra gerçekçi duygusallıkla gözlemlerini işler. Halkın yaşantılarından çıkardığı konuları halkın söyleyiş ve nazım biçimleriyle dile getirir. Başa bir dörtlüğünü aldığımız "Sanat" adlı şiiri, memleketçi şiirimizin ilk bilinçli bildirisi sayılabilir. Batı etkilerine kapalı, halk şiirimize açık bir tutum içerisindedir. Hecenin en güçlü şiirlerini, halk şairlerimizin geleneklerinden faydalanarak, özentisiz, yalın bir dille söyler.

Son şanslı macerasını tarihe anlatın:
Zincir içinde bağlı duran kahraman atın
Gittikçe yükselen başı Allah'a kalkıyor,
Asrın baş eğdi sandığı at şaha kalkıyor,

Faruk Nafiz Çamlıbel; fıkra, piyes, roman türlerinde de eserler vermiştir; fakat en

verimli ve güçlü yanı şairliğidir. Şiir kitapları şöyle sıralanabilir: Şarkın Sultanları (aruzla 1918), Gönülden Gönüle (aruzla, 1919), Dinle Neyden (heceyle, 1919), Çoban Çeşmesi (heceyle, 1926), Suda Halkalar (aruzla, 1928), Bir Ömür Böyle Geçti (seçme şiirler, 1933), Elimle Seçtiklerim (1934), Akarsu (1937), Tatlı Sert (mizah şiirleri, 1938), Akıncı Türküleri (epik-didaktik şiirler, 1938), Heyecan ve Sükûn (seçme şiirler, 1959), Tiyatro eserleri; Anadolu'nun köklü dertlerinden olan ağa zorbalıklarını anlatan Canavar (heceyle manzum dram, üç perde, 1924), Atatürk'e övgü teması üzerine kurulu Kahraman (heceyle manzum, dram, üç perde, 1932). Türklerin ana yurdu Orta Asya'da geçen Destansal dram akın (Hece ile manzum, üç perde 1932, Özyurt (hece ile manzum, dram üç perde 1932). Şairin bunlardan başka Yayla Kartalı (mensur, üç perde, 1945) dramı; Yıldız Yağmuru 1936) roman; Dev Aynası komedi, İlk Göz Ağrısı adında bir de adaptasyon oyunu vardır. Zindan Duvarları (şiirler, 1962); Han Duvarları (şiirler, 1969).

Faruk Nafiz Çamlıbel'in Kayseri Lisesi öğretmenliğine atanması, görevine gelirken yaptığı yolculuk Türk Edebiyatına Han Duvarları şiirini kazandırmıştır. Ayrıca tarihi Kayseri Lisesi'nde öğretmenlik yaptığı dönemlerde "**Kayseri Lisesi Marşı'**nı" yazmak da kendilerine nasip olmuştur

Fotoğraf 151: Faruk Nafiz Çamlıbel Kayseri Lisesi'nde

1922 Yılında Kayseri Lisesinin edebiyat öğretmenliğine atanan Faruk Nafiz ÇAMLIBEL Kayseri Lisesi Marşı'nı yazmıştır. O yıllarda Kayseri Lisesi önünde çekilmiş ve "Pek aziz kardeşim Mustafa Nuri Efendi'ye… Faruk Nafiz." diye yazıp imzalamış oldukları bir resmi. Sobada yakılmakdan kurtardığım bu resim Türkiyede ilk defa Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli ve Kayseri Lisesi Dergisi'nde yayınlanmıştır. (Yusuf Özmerdivenli'nin arşivinden alınmıştır.)

Fotoğraf 152: Faruk Nafiz Çamlıbel Çalışma Masasında

Faruk Nafiz Çamlıbel (İstanbul, 18 Mayıs 1898-Fethiye/Kaş arası, 8 Kasım 1973)'in Ankara günlerinden. Fotoğraf, 30 Kasım 1929 tarihi düşülerek, "Mukadder Hanım'a, Samimiyetle" denilerek imzalanmış. Dıranas'ın şiirine "iş yok" diyen şair, bu söze üzülen öğrencisinin dediğine göre, Ankara sokaklarında bir "yarı şiir ilâhı gibi" gezinirmiş. Bayanlar da kendisine hayran! Faruk Nafiz Hoca, 1931'de muallime Azize Hanım'la Ankara'da evlenecek, bir yıl sonra da İstanbul'a gidecektir. Kabataşlı bir yazar Çamlıbel, öğrencilerine 'zor' yolu ile değil de 'gönül' yolu ile ders çalıştıran hocaların başında gelirdi. (...) hocamızın en az notu, zaten geçerli not olan 5'ten başlıyordu!.." der. (Sermet Sami Uysal, Eşlerine Göre Ediplerimiz, İstanbul, 2004, s. 89)

Kayseri Lisesi Türkçe Öğretmeni Faruk Nafiz Manzum Piyes Canavar'ı Kayseri'de Yazdı

Faruk Nafiz (Çamlıbel), Anadolu'yu Millî Mücadele döneminin zor şartlarında tanımış edebî simalardan birisi olup Kayseri ve çevresi de bu sürecin önemli yerlerinden birisi olmuştur. Onun hem edebî kişiliği, hem de meslekî hayatı açısından Kayseri'de geçirdiği iki yılın büyük bir önemi bulunmaktadır. Kayser'deki öğretmenliğinde Kayserili şair Behçet Kemal Çağlar da onun öğrencisi olmuş ve ikisi 1933'te Onuncu Yıl Marşı'nın sözlerini yazmışlardır. Faruk Nâfiz için Kayseri ve çevresi "İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık" olmuş, birçok şiirinin ve ilhamının ilk mekânı bulunmuştur

Kayseri de yazdığı şiirlerinde genellikle aşk temasını işlemekle birlikte, hayatında dönüm noktası olan Canavar adlı yaklaşık 400 beyitlik manzum piyesle Ankara Hükûmeti nezdindeki güvensizlik sorununu aşmış ve adeta ödüllendirilip Ankara'ya alınarak birkaç göreve birden atanmıştır.

Faruk Nafiz'in edebî kişiliği ile meslekî hayatının temellerinin Kayseri'de atıldığını

söylemek pek yanlış olmaz. Ulukışla-Kayseri arasında at arabasıyla yaptığı uzun yolculuğun Anadolu'ya ait ilk izlenimlerinin oluşmasında önemli bir rolü bulunmuş ve Han Duvarları adlı meşhur şiirde bunun önemli örnekleri yer almıştır. Birçok şiir kitabı basılan; mizah dergilerinde yüzlerce mizahî şiir yazan Faruk Nafiz, Kayseri'de bir de manzum piyes yazmıştır. 1922 yılının soğuk bir mart sabahında gittiği Kayseri'de geçen iki yıllık öğretmenliğinde daha başka şiirler ve "Kayseri Lisesi Marşı"nı da yazmış, 24 yaşında genç bir öğretmen olarak başladığı öğretmenliğinde aşk ve ayrılık heyecanıyla kaynamış, Anadolu ve Anadolu insanına dair izlenimlerini anlatmıştır.

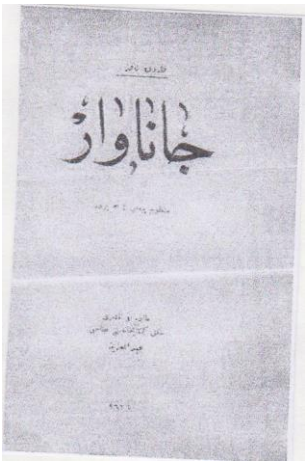

MANZUM PIYES CANAVAR

Faruk Nafiz, Kayseri'de geçen öğretmenlik günlerinde memleket edebiyatının ilk ürünlerinden sayılan Canavar adlı manzum bir piyes yazmış ve bu piyeste Osmanlı'nın son dönemlerinde köylünün devlet adına vergi alan mültezim ve mütesellim gibi kesimden çektiği eziyetleri anlatmıştır. Dört yüz küsur mısralık bu piyesin bir bölümü 1925'te Millî Mecmua'da, tümü ise Türk Yurdu dergisinde üç perdelik bir oyun olarak neşredilmiş, 1926'da kitap olarak basılmıştı[528].

FARUK NAFİZ ÇAMLIBEL'İN ÖĞRENCİ YETİŞTİRME SIRRI

Kabataşlı bir yazar ''Çamlıbel, öğrencilerine 'zor' yolu ile değil de 'gönül' yolu ile ders çalıştıran hocaların başında gelirdi''dediği gibi her gittiği lisede öğrencilerini keşfedip yönlendirir, yetiştirirdi. Kayseri Lisesi'nde Behçet Kemal Çağlar'ı yetiştirdiği gibi, Kabataş Lisesi'nde de ünlü Karikatürist Nehar Tüblek'i keşfedip yetiştirmiş. Nehar Tüblek diyor ki:''Kabataş Lisesi'ne 1939 yılında girdim. Pek çok anılarım var. Tatlı ve acı. Hocalarımın hepsini sever sayardım.1943 yılının Haziran ayında karikatür denemelerine başladım. Bütün yaz çizdim durdm. Eylul ayında ilk karikatürüm Amcabey Dergisi'nde yayınlandı. Bir iki hafta sonra okul açıldı. Her hafta bir karikatürüm yayınlanıyordu. İşte Edebiyat –C öğrencisi olduğum o dönemde edebiyat öğretmenim Faruk Nafiz Çamlıbel benim karikatürlerimi görünce bana ilgisi daha da arttı. Derslerimle beraber bana karikatür dersi vermeye başladı.''Karikatür çirkinlik değildir. Sen bize çizgilerinle bir katili bile sevdireceksin.'' Dedi. Çizdiğim karikatür eskizlerine en acımasız tenkitlerde bulunurdu. Eğer ben bugün karikatür çiziyorsam. Faruk Nafiz Çamlıbel hocamın ilgisidir. Nur içinde yatsın, mekânı cennet olsun.''[529]

[528] Prof.Dr.Muhittin Eliaçık, K.B.Ş.B., Şehir Dergisi, 2021, S. 39, s.47.
[529] Kabataş Erkek Lisesi Yıllığı'ndaki anısından.

KAYSERİ LİSESİ MARŞI

Kayseri Lisesi'nin Nura koşan gençleri
Güzel Anadolu'ya güneşler taşıyacak
Bu mefkure oldukça azmimizin rehberi
Cehalet boğulacak ilm-ü fen yaşayacak

Güçlüyüz, kuvvetliyiz, îmânlıyız hepimiz
Yaşasın genç Türkiye, yaşasın mektebimiz

Asrımızda teceddüt nâmına her ne varsa
Biz ona varacağız bir hamlede, bir hızla
Hangi bir mâni bizi bu yolda karşılarsa
And içtik yıkacağız mîlli irfanımızla

Güçlüyüz, kuvvetliyiz, îmânlıyız hepimiz.
Yaşasın genç Türkiye, Yaşasın mektebimiz.

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL

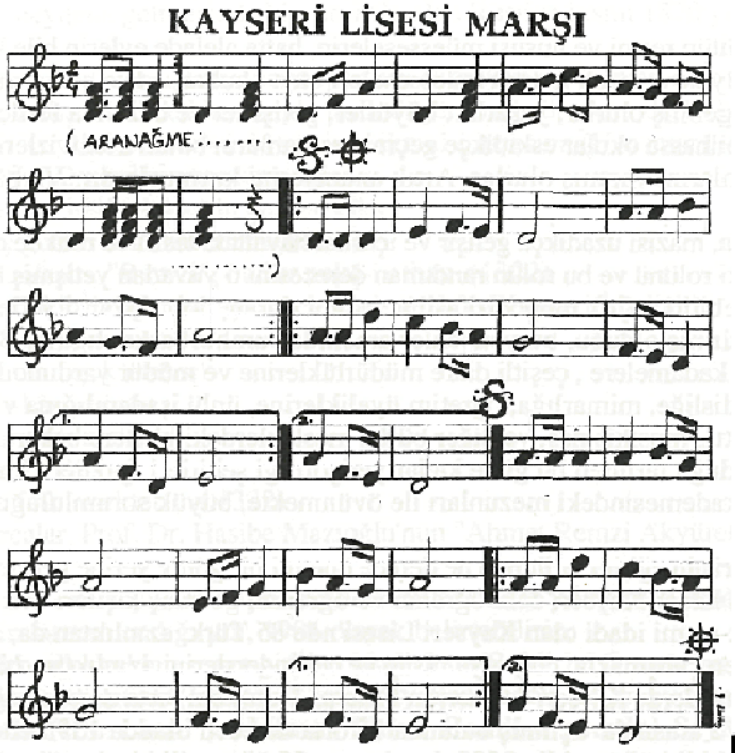

Not: Kayseri Lisesi Marşı'nın notaları müzik öğretmeni Suat Lezgioğlu tarafından yazılmıştır.

Fotoğraf 153: Faruk Nafiz Çamlıbel Kayseri Lisesi Bahçesi'nde

1922 yılında Kayseri Lisesinin edebiyat öğretmenliğine atanan Faruk Nafiz Çamlıbel "Kayseri Lisesi Marşı'nı yazmıştır. O yıllarda Kayseri Lisesi önünde çekilmiş ve "Pek aziz kardeşin Mustafa Nuri Efendiye … Faruk Nafiz." diye yazıp imzalamış oldukları bir resmi. Sobada yakılmakdan kurtardığım bu resim Türkiyede ilk defa Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli ve Kayseri Lisesi Dergisi'nde yayınlanmıştır. (Yusuf Özmerdivenli'nin arşivinden alınmıştır.)

KAYSERİ LİSESİ MARŞI'NIN BESTESİNİ KİM YAPTI

Kayseri Lisesi ile ilgili en çok karşılaştığım sorulardan birisi de: ''Hocam siz Kayseri Lisesinin Tarihini yazdınız. Kayseri Lisesi Marşı'nı yazan Faruk Nafiz Çamlıbel hakkında detaylı bilgileri yazılarınızdan öğrendik. Ayrıca Kayseri Lisesi Marşı'nın Notasını Müzik Öğretmenimiz Suat Lezgioğlu'nun yazdığını sizin eserlerinizden öğrendik. Fakat Kayseri Lisesi Marşı'nın Bestesi'ni kim yaptı? Hiçbir yazınızda rastlamadık.'' şeklinde idi. Bütün araştırma ve soruşturmalarıma rağmen bu konuda yeterli bilgi edinmemiştim. Taki Sayın Mustafa Şahankaya'nın''Benim Adım Talas'' kitabı yayınlanıncaya kadar. [530]

Kayseri Lisesi Marşı'nın Bestecisi Necdet Eren Kimdir?

Necdet Eren 1908 yılında İstanbul'da doğmuştur. 1933 yılında Kayserideki Tayyare Fabrikası'na Uzman Usta olarak girmiştir. Fabrikada uçaklar üzerinde büyük bilgisi bulunan arkadaşı Nuri Demirağ ile beraber görev yapmıştır. Bu dönemde Necdet Bey Osmanlıca, Arapça ve teknik terim İngilizceyi çok iyi bilmekteydi. Tayyare Fabrikasında Uzman Usta

[530] Mustafa Şahankaya, Benim Adım Talas, s 347 Talas Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri 2022,

görevi dışında, müziğe ve notaları ilgisi büyüktü. Kayseri Lisesine 1922 yılında Edebiyat Öğretmeni olarak atanan Faruk Nafiz Çamlıbel'in yazdığı Kayseri Lisesi Marşı'nın bestesini de Necdet Eren yapmıştır. Talaslı Ahmet Gazi Ayhan'a Emin Aldemir'e ve Orkestra Şefi Hikmet Şimşek'e nota dersleri vermiştir. Hikmet Şimşek 28.10.1930 tarihinde Kayseri Lisesine Müzik Öğretmeni olarak atanmış, bu sayede Hikmet Şimşek konservatuara; Ahmet Gazi Ayhan ve Emin Aldemir'de Radyoevi'ne girmiştir. Hava Kuvvetleri Hava İkmal Bando Takımı'nı yetiştirmiş, Bando takımında trompet çalmış ve orkestra şefliği yapmıştır. Tayyare Fabrikası'nda 33 yıl görev yapmış, beyefendi bir insandı. Tabiatı çok sevdiği için 1952 yılında Talas'a yerleşti. Emekli olunca da boş durmadı insanlara faydalı olmak için çeşitli sosyal etkinliklerde bulundu. 1955 yıllında Talas Gençlik Spor Kulübü'nün Başkanı olmuştur. Başkan olduktan sonra kulübe gelir sağlamak amacı ile Tayyare Fabrikası işçileri aylıklarından 50 kuruş bağışta bulunmuşlardı. Kurban derileri toplatılarak sağlanan gelirle Talas Ortaokulu'nun temeli atılmıştır. Sporun bilhassa, yalnız top oynamak olmaması; birbirine bağlı, etrafına ışık saçan kültürlü, sosyal yönlerini geliştirecek gençler yetiştirmesi için çalışmıştır. Talas Gençlik Kulübüne gelir sağlamak için çeşitli kurslar verdirdi. Kulüp binası olarak kullanılan Tablakaya Mahallesi'ndeki Eski Talas Belediye Binasında; *İstiklal Uğruna, Alpaslan, Diyet, Bir İlan Hatası,Satılmış Ağa, Bir Okul Yapıyoruz* piyeslerini sahneye koydu.Halk Sinema filmleri gibi piyesleri beklerdi. Necdet Eren Başkan'ın tüm bu gayretleri ile kulüp birçok başarılara imza atmıştır. Halk arasında sevilen sayılan bir insandı. 6 Ocak 1977 de vefat ettiğinde tüm fabrika arkadaşları, sporcuları, halk onu son yolculuğuna uğurlamak için hazır bulundu. Allah rahmet eylesin, mekânı Cennet olsun…

Facebook sayfasında; yetiştirdiği öğrencilerinin hakkında onlarca yazdıklarından birisi olan, Yaşar Şahin'in duygularını belirttiği yazısını da sizlerle paylaşıyorum: Allah Rahmet eylesin, mekânı cennet olsun. Talas Gençlik Kulüp Başkanı olarak iz bırakan bir insan. Özellikle piyes yazıp oynatarak da kültürel etkinliklere katkıda bulundu. Ruhu şad olsun. Döneminde Talas Gençlik de oynamış olmanın gururunu taşıyorum.

CUMHURİYETİN 10. YIL MARŞI

Güftesi : Faruk Nafiz ÇAMLIBEL Behçet Kemal ÇAĞLAR

Bestesi : Cemal Reşit

Çıktık açık alınla on yılda her savaştan;
On yılda on beş milyon genç yarattık her yaştan;
Başta bütün dünyanın saydığı başkumandan,
Demir ağlarla ördük anayurdu dört baştan.

Türk'üz: Cumhuriyet'in göğsümüz tunç siperi;
Türk'e durmak yaraşmaz, Türk önde, Türk ileri!

Bir hızda kötülüğü, geriliği boğarız
Karanlığın üstüne güneş gibi doğarız.
Türk'üz, bütün başlardan üstün olan başlarız;
Tarihten önce vardık, tarihten sonra varız.

Türk'üz: Cumhuriyet'in göğsümüz tunç siperi;
Türk'e durmak yaraşmaz, Türk önde, Türk ileri!

Çizerek kanımızla öz yurdun hartasını,
Dindirdik memleketin yıllar süren yasını;
Bütünledik her yönden istiklâl kavgasını...
Bütün dünya öğrendi Türklüğü saymasını!

Türk'üz: Cumhuriyet'in göğsümüz tunç siperi;
Türk'e durmak yaraşmaz, Türk önde, Türk ileri!

Örnektir milletlere açtığımız yeni iz;
İmtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz:
Uyduk görüşte bilgi, gidişte ülküye biz.
Tersine dönse dünya yolumuzdan dönmeyiz.

Türk'üz: Cumhuriyet'in göğsümüz tunç siperi;
Türk'e durmak yaraşmaz, Türk önde, Türk ileri!

Reşat Nuri Güntekin'in Anadolu Notları adlı eserinden:

Otoray Yolculuğu ; Niğde-Kayseri

Niğde'ye yaklaşıyorduk.

Yanımda oturan bir Niğdeli, şehrin eteğini saran ağaç kümeleri arasında pek iyi seçemediğim bir noktayı işaret etti:

- Faruk Nafiz'in hanı, dedi.

Büyük şairin han sahibi olduğu günleri de inşallah görürüz, fakat yol arkadaşımın bana gösterdiği bina, sadece Faruk Nafiz'in unutulmaz **Han Duvarları** şiirinde tasvir ettiği han idi.

Kıyafetinden anlaşıldığına göre Niğdeli arkadaş bir esnaf yahut işçi idi. Böyle olmakla beraber Han Duvarları'nı ve Faruk Nafiz'i biliyordu. Daha garibi trende ilk gördüğü bir yabancının bu şiiri, şiirde tasvir edilen hanı ve Faruk Nafiz'i tanımamasını kabul etmiyor, ateş ve su nevinden herkesçe malum şeylerden bahseder gibi iki kelime ile bana maksadını anlattığına inanıyordu.

Güzel şiirin kudreti. İyi yazılmış bir manzum hikâyeye koskoca bir hanı, koynundaki tapu senedine rağmen asıl sahibinin elinden alıyor, Faruk Nafiz'e mal ediyordu.

Mamafih, arabamızda ayakta duran ve bizi dinleyen uzun boylu bir sakallının "Yok, yahu... O han falanındır." diye öteki mal sahibinin hakkını da zıyândan kurtardığını itirafa mecburum.

Niğde ile Kayseri arasındaki yolu, Faruk Nafiz'in İstiklâl muharebesi senelerinde kona göçe üç günde aştığı o uzun mesafeyi, ben, bugün otoray denen yeni icat bir alet içinde, âdeta uçarak geçiyorum.

Akşamın beş buçuğunda daha Niğde istasyonunda kahve içiyordum. Sokak fenerleri yanarken Kayseri'de olacağım. Bisikletin ilk icadı zamanlarında ona verilen "Şeytan Arabası" ismini bu otoraya saklamak lâzımmış! Fakat ikisi arasında âdeta nalınlı adam ile patenli adam farkı var. Otobüsün mütemadiyen taşla, toprakla boğuşmasına mukabil otoray, cilâlı çelik raylar üstünde yağ gibi kayıyor.

Ulukışla ile Kayseri arasında günde iki sefer yapan bu arabaların, birinci ve ikinci sınıf yolcuları için, şoförün arkasında dört maroken koltuğu, camekânlı bir kapı ile buradan ayrılan geri tarafında da demokratlara mahsus, yirmi otuz kişilik kanepesi var.

Bazı şakacı yolcular lüks kısma Lordlar Kamarası, ötekine Avam Kamarası adını takmışlar. Bu otoray, yolları âdeta çocuk oyuncağına çevirmiş. Meselâ, Kayserililer bizim Ada vapurları biletinden daha ucuz bir para ile günübirliğine Bor bahçelerinde eğlenmeğe gidiyorlar.

Şoför, daha doğrusu makinistin bana anlattığına göre Adana ve Kayseri'de oturan iki

akraba, meselâ bir ana kız, pazar sabahları bulundukları yerden hareket ediyor, öğleyin Ulukışla'da birleşiyorlar akşama doğru yine evlerine dönüyorlarmış.

Bu seyahat, artık yolculuktan usandığım bir zamana rastlamış olmakla beraber beni atlıkarıncaya binmiş bir bayram çocuğu gibi eğlendiriyordu. Otoray, son derece munis bir dekor arasından akıp giderken kâh makinistin omuz başından önümüzdeki yola, kâh arkaya geçerek akşam ışıklarıyla sararıp kızaran ovalara bakıyordum.

Yeni bir icat yalnız manzaraları ve hayatı değiştirmekle kalmıyor; duygularımıza, dünyayı görüş tarzımıza da tesir ediyor.

Yolculukta akşam, insanın gayriihtiyarî garipsediği, kendini karanlık düşüncelere bıraktığı saattir. Halkın akşam garipliği terkibiyle anlattığı bu duyguda kendimizi uçsuz, bucaksız mesafeler arasında kaybolmuş hissetmemizi, arkada bıraktığımız uzağı bir daha görmek şüphesinin, öndeki uzağa yetişememek korkusunun elbette bir payı vardır. Mesafelere hâkim olmak emniyeti işte bu şüphe ve korku mefhumunu kaldırıyor, insana bu geniş ovalarda kendi mahallesinde, evinin bahçesinde, dolaşmak hissini veriyor.

Faruk Nafiz: "**Dönmeyen yolculara ağlayan yaslı yolları**" diye anlattığı bu yolu, vaktiyle bir yaylının şiltesine uzanarak, "kendini tekerleğin sesine kaptırarak" geçmiş olmasaydı da benim bindiğim otoray içinde tayyarede gibi geçseydi bu acı gurbet şiirini bilmem yazabilir miydi? Yeni edebiyatlarda romantik hüzün ve spleen'in gide gide kaybolmasında bu yeni icatların da bir tesiri olsa gerekir

Kayseri Lisesi Edebiyat öğretmenliği Faruk Nafiz Çamlıbel'in hayatında dönüm noktası teşkil eder. Şaire çok şeyler kazandırır. İstanbul'dan Ankara'dan kopup Anadolu'yu tanıma fırsatı verir. Anadolu'yu en güzel anlatan eserlerini yazmasına vesile olur. Meşhur Kayseri Lisesi Marşı'nı yazar. Bu arada Anadolu insanı ile Kayserililerle unutulmaz dostluk bağları kurar. Bu duyguyu da "BENİM NAMZETLİĞİM" isimli şiirinde dile getirir.

BENİM NAMZETLİĞİM

Seçilmek istemem öte beriden,
Ayrılsa cismimde kemik deriden,
Yine ayrılmam ben Kayseri'den,
Bunu böyle bilsin Türk'ün ricali!

Olmaz Kayseri'nin hiç vefasızı,
Beni tanır cümle kızanı, kızı,
Az mı yedim sizin pastırmanızı?
Az mı karıştırdım kaymağa balı?

İzimi bıraktım karda, karada,
Şiir karaladım ara sıra da,
İki yıl hocalık ettim orada,
Hem de yetiştirdim Behçet Kemal'i! [531]

Tarihi Kayseri Lisesi, cumhuriyet döneminin iki büyük şairini öğretmen ve öğrenci buluşturdu.

Ünlü şair Behçet Kemal Çağlar, aslen Kayseri'nin Büyük Bürüngüz köyündendir ve 1922-1924 yılları arasında Kayseri Lisesi'nde Faruk Nafiz Çamlıbel'in talebesi olmuştur. Faruk Nafiz Çamlıbel'in Kayseri'ye dair hatıraları çoktur. Bu hatıraları okumak isteyenler, Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli'ne bakabilirler. Biz, Kayseri Lisesi Marşı'nın sözlerini ünlü şairin kaleme aldığını belirtmekle yetinelim.

Behçet Kemal Çağlar "Hal Tercümesi" isimli şiirinde çocukluğunun geçtiği yılları ve Bürüngüz'ü şöyle anlatıyor[532];

Yalınayak basardım yaz-kış toprağa
Odun toplamaya giderdim dağa
Ata üzengisiz binmekti derdim
Bazlamaya çaman sürer yerdim de yerdim

Bezir yağı idi yanan lambada
Yıldız saya saya uyurdum damda
Yufka pişirmeye firez yolardım
Yazları üst daldan kiraz yolardım

Yonca otlatırdım sarı tosuna
Bayılırdım yanık un kokusuna
Güzün değirmende nöbet beklerken
Büyük anam "yasin", babam "Türküm ben"

Ezberletirdi kışın her gece
Anam başucuma gelir gizlice
"Keloğlan masalı" söyler giderdi
Nutuk söylemekti hocamın derdi

Amcamın yanında askerdim dimdik
Yazın köylü, kışın şehirli idik
Mektepte leyliydim, bir uzun kıştı
Kitaplar okudum, aklım karıştı

Dünya güzelini düşümde gördüm
"Maden Mektebi"ne zorla giderken
Sonra Avrupa'yı dolaştım ben
Çeşit çeşit süsler, keyifler gördüm

Yine de gözümde tüterdi yurdum
Gurbette vatanı yaman özledim
Yine acıkınca çamanı özledim
Yine yıkanmaya aradım dere

Bildim, çabalamam benim boş yere
Ben ki hep bu dağın taşın çocuğu
Yüz yıl geçse on beş yaşın çocuğu

[531] Özmerdivenli, Kayseri Lisesi Dergisi, Mart 1997, Sayı: 10.
[532] Kayseri Lisesi, 126 Gurur Yılı Dergisi, 2019, s. 94.

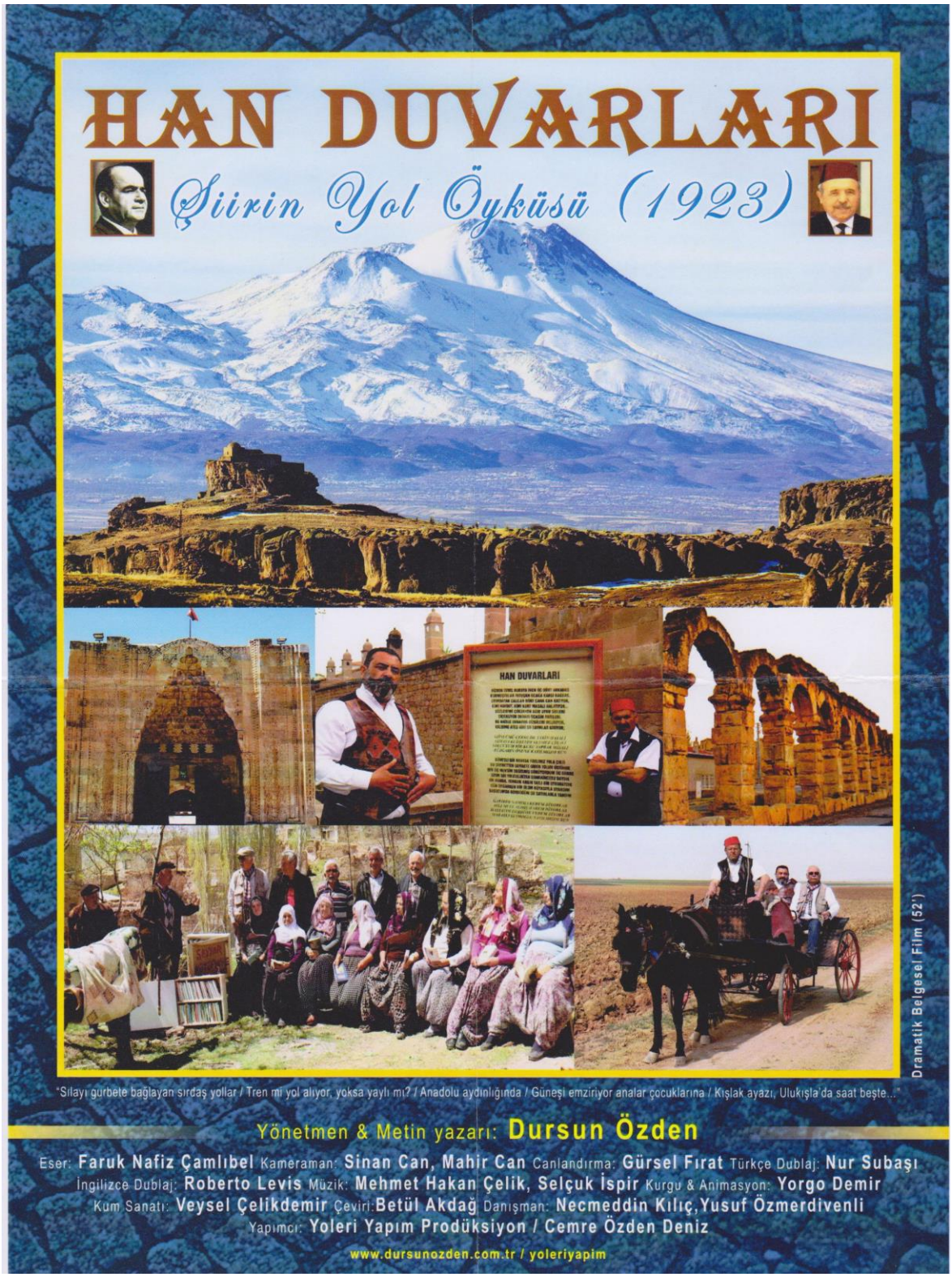

Fotoğraf 154: Han Duvarları Filminin Afişi

Faruk Nafiz Çamlıbel'in Kayseri Lisesi'ne atandığında İstanbul'dan Kayseri'ye gelişi Dursun Özden tarafından Kültür Bakanlığı adına Belgesel Film yapılmıştır. Bu filmin afişi görülmektedir.

Vefa örneği; filme katkısından dolayı Yusuf Özmerdivenli'nin afişe fesli remini koyup danışman olarak ismini zikretmişlerdir.

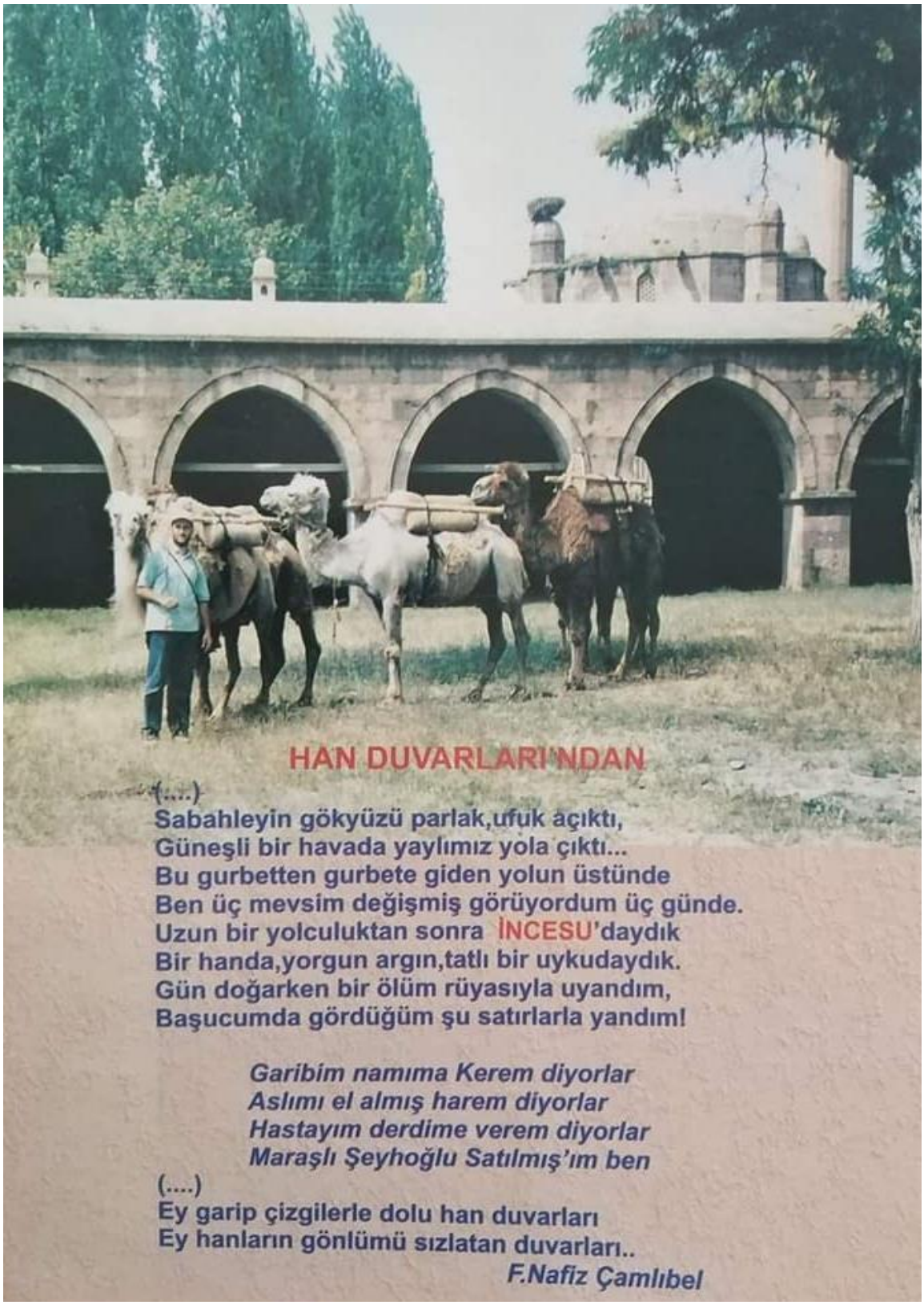

Fotoğraf 155: Faruk Nafiz Çamlıbel'in Han Duvarları şiirinin İncesu ile ilgili bölümü ve İncesu Kervansarayı

Kayseri Lisesi Öğretmenlerinden;

Cevdet Kudret (Solok)

(1907 - 1992)

Fotoğraf 156: Cevdet Kudretin Kayseri Lisesi'nde öğretmenlik yaptığı dönemlerde Kayseri Lisesi'nin bahçesinde çekilmiş ve arkasına 1.5.1935 çarşamba diye tarih düşülmüş bir resmi...

Bu resim Sayın Kazım Yedekçioğlu'nun albümünden alınmıştır. Kendilerine teşekkür ederiz

Şair ve yazar. 1907, İstanbul doğumlu. Davutpaşa Ortaokulu, İstiklâl Lisesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1933) mezunu. Kayseri Lisesi'nde ve Ankara'daki çeşitli liselerde Ankara Devlet Konservatuarında edebiyat öğretmenliği (1934-1945) yaptı. Türkiye Ansiklopedisi'nde görevlendirildi (1945-1950). Ankara ve İstanbul'da serbest avukat, Türk Dil Kurumu'nda redaktör, Bilgi Yayınevi'nde danışman olarak çalıştı. Gelişim Yayınları'nın çıkardığı Büyük Larousse Ansiklopedisi'nde görev aldı. Yedi Meşale şairlerinden olan Kudret'in şiirleri Meşale ve Servet-i Fünun dergilerinde çıkmıştı. Sonraki yıllarda hikâye, roman, tiyatro türlerinde eserler, değişik imzalarla ders ve yardımcı kitaplar, edebiyat araştırmaları yayımladı. Ortaoyunu adlı monografisiyle Türk Dil Kurumu 1974 Bilim Ödülü'nü kazandı.

ŞİİR: Birinci Perde (1929), ROMAN:Sınıf Arkadaşları (1943), Havada Bulut Yok (1958), Karıncayı Tanırsınız (ilk iki roman, bu eserle birlikte Süleyman'ın Dünyası genel başlığı ile yayımlandı, 1976), OYUN: Tersine Akan Nehir (1929), Rüya içinde Rüya (1930), Danyal ve Sara (1931), Kurtlar (1933), Hamle Et, Yaşayan Ölüler, İstanbul Şehir Tiyatrolarında sahnelenmiş olan bu oyunların bir bölümü Varlık, Gündüz, Ağaç dergilerinde

tefrika edildi, HİKAYE: Sokak (1974), DENEME-İNCELEME: Türk Hikaye ve Roman Antolojisi (1945, bu eser Türk Edebiyatı'nda Hikaye ve Roman 1859-1959) adıyla iki cilt halinde yeniden basıldı. Birinci cilt Tanzimat'tan Meşrutiyete kadar/1859-1910 (1965), ikinci cilt: Meşrutiyet'ten Cumhuriyete Kadar/1911-1922 (1967), Dilleri Var Bizim Dile Benzemez (1966), Karagöz (3 cilt, 1968-1970), Ortaoyunu (monografi (2 cilt), 1973-1975) Abdülhamit Devri'nde Sansür (İnceleme, 1977), Bir Bakıma (Denemeler, 1977). Örnekleriyle Edebiyat Bilgileri (2 cilt, 1980), Benim Oğlum Bina Okur (1983), Dede Korkut Hikayeleri (1986). 1991'de Türk Dil Kurumu ödülünü de kazanmıştır[533].

Cevdet Kudret Kayseri Lisesi'nde.

1934 senesinde Kayseri Lisesi' ne atanan bir öğretmenin kaleminden.

"Tren, Kayseri' ye gece saat onda girdi. İstasyonun bütün ışıkları yanmıştı; epeyce kalabalık vardı; bu durgun Anadolu şehri için trenin gelip gitmesi önemli bir olaydı. Süleyman bavulunu aldı, şehre giren yabancıların kim olduklarını öğrenmek göreviyle istasyon yapısının kapısında bekleyen polis memuruna kimliğini bildirdi, sonra yapının arkasındaki küçük meydanda fenerlerini yakıp yan yana sıralanmış arabalardan birine bindi:

-İstanbul Oteli'ne, dedi.

Şehrin bu en ünlü otelinin adını daha İstanbul' dayken duymuştu.

Araba, bir süre, demiryolu memurları için ayrılmış evlerin bahçeleri önünden gitti, sonra sağa saptı, iki yanı ağaçlı, karanlık bir yola daldı. Beş on dakika sonra otele vardı."

Güzel kitaplar, güzel mekânlar..

İki güzel kitap, Kayseri Lisesi'nde başlayan iki güzel hikâye. Cevdet Bey ve İhsan Hanım'ın güzel hikâyeleri. Kayseri Lisesi'ne atanan Cevdet Kudret'in 1958 yılında yayımlanmış Havada Bulut Yok romanı. Roman Kayseri'de geçiyor. Süleyman Kayseri'ye atanmış genç bir edebiyat öğretmenidir. Kayseri Lisesi'nde göreve başlamasıyla roman başlıyor. Romanda Süleyman'ın Kayseri'deki hayatı, gözlemleri, mücadelesi ve Kayseri'deki hayat anlatılıyor. İhsan Hanım'ın anıları ise bir başka… Kayseri Lisesi'nde, lisenin önündeki süs havuzunun başında Cevdet Bey'in, İhsan Hanım'a sorduğu bir soruyla başlayan hikâye. "İhsan benimle çalışır mısın?" Bu iki kitabı okuyup, Kayseri Lisesi'ni tekrar ziyaret edip, bu iki güzel kitapta geçen anıları, olayları tekrar zihnimde canlandırmak bambaşka hissettirdi. Kitabın son sayfasında yer alan yazıyla cümlelerimi bitirmek istiyorum:

[533] Özmerdivenli, Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli..

İHSAN'A

Süleyman'ı sevdiğin, bir yandan da beceriksizliklerine kızdığın için, onun dünyasını sana armağan ediyorum[534].

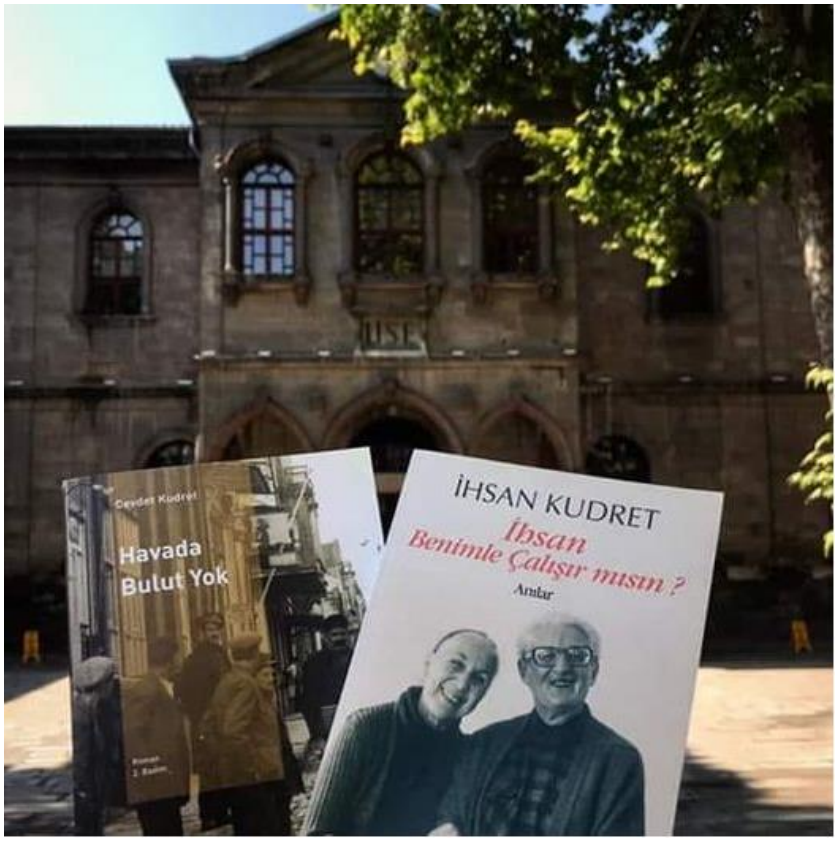

Fotoğraf 157: Cevdet Kudret'in Kayseri'yi ve Kayseri Lisesi'ni anlatan iki kitabı

Cevdet Kudret-Kayseri Halkevi

Ziya Müezzinoğlu anlatıyor;

" Lise yıllarında, öğretim dışındaki boş zamanlarımızda en çok ziyaret ettiğimiz yerlerden biri "Halkevi " idi. Kayseri Halkevi, Kayseri Lisesi'ne yakın sayılacak bir yerdeydi. Eski bir kilise binası onarılarak Halkevi'ne dönüştürülmüştü.

O yıllarda Halkevi çok faal durumdaydı. Burada tiyatrolar oynanıyor, konserler, konferanslar veriliyor, resim sergileri açılıyor ve hepsinden önemlisi de halk ve özellikle gençler bunlara büyük ilgi gösteriyordu.

Halkevi'ni her yönüyle çok sevmiştik; ama zaman zaman tuhaf şeylerde oluyordu. Okul dışı serbest saatlerin birinde, Halkevi'nden okula dönerken yolda karşılaştığımız iki kişi bize yaklaştılar:

[534] Ali Peker , İnternet Facebook sayfası, C.Kudret, "Havada Bulut Yok".

-Merhaba çocuklar, nasılsınız?

-Merhaba.

- Ne var ne yok?

-Halkevi'nden geliyoruz.

-Hocalarınız nasıl?

-İyiler.

-Cevdet Kudret nasıl bir hoca?

Konuşma buraya gelince, adı solcuya çıkmış olan Cevdet Öğretmen hakkında ağzımızı aramak istediklerini anladık. Hüseyin Neziroğlu, sözünü sakınmayan bir arkadaşımızdı:

-Hadi oradan; "Hocamız hakkında ağzımızdan laf almaya kalkıyorsunuz; beceriksiz polisler" deyiverdi. Onlar da ayrılıp gittiler."

Kaynak: İki Türkiye /Ziya Müezzinoğlu.

Kayseri Lisesi' ndeki Edebiyat Öğretmenlerimizden: Cevdet Kudret Solok

"Türkçe öğretmenimiz Nazlı Handan Gaspıralı'yı da saygıyla anarım. İlk edebiyat öğretmenimiz Fakihe Odman, aynı zamanda romanıyla anılan bir yazardı.

Ondan sonraki edebiyat öğretmenimiz CEVDET KUDRET SOLOK sıradan bir öğretmen değil, ciddi bir araştırmacı ve yazardı. O dönemde halk edebiyatını, Yunus Emre'yi Cevdet Öğretmen bize tanıtmış ve sevdirmişti. Hakkındaki haksız iftiralar nedeniyle görevinden istifa eden, soyadını değiştiren hocamız, güç koşullar altında çalışmalarına devam etti ve bir süre sonra edebiyat dünyamızda yazar ve şair olarak seçkin bir yer aldı. Öyle ki yetmiş beş yaşını aldığı zaman "Dünyadan gider olduk kalanlara selam olsun" diye yazan Yedi Meşale'nin son şairi Kudret Hoca bu dünyadan göçtüğü zaman, İlhan Selçuk, Cumhuriyet gazetesindeki köşesinde, değerini yeterince duyuramadığımız bir yazarımızı yitirdiğimiz yazıyor; hakkındaki iftiraları hatırlatarak "Zamane cinleri kambur üstüne kamburu Cevdet Kudret' in üstüne vurmak istediler; ama o dimdik yaşadı!" diyordu. Kıymetli kızı Ayşe Kudret ile onu son yolculuğuna uğurlarken, içim minnet ve şükran doluydu; çünkü Cevdet Kudret Hoca öğretmenlikten sonraki yaşamıyla da bize örnek olmuştu." Ziya Müezzinoğlu /Anılar[535].

[535] Ali Peker, Facebook sayfası, "İki Türkiye ve Anılar, Ziya Müezzinoğlu.

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer…
Fotoğraf 158: Cevdet Kudret Kayseri Lisesi'nde çalıştığı yıllarda okulun önünde öğretmen arkadaşları ve öğrencilerle.

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.
Fotoğraf 159: Okulun önündeki havuz başında Cevdet Kudret öğrencileri ve bazı öğretmenlerle.

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer…
Fotoğraf 160: Kayseri Lisesi öğretmeni Cevdet Kudret öğrencileri ile birlikte.

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer…
Fotoğraf 161: Cevdet ve İhsan Kudret nikâhtan sonra

Batuhan Yüksel'in Arşivinden 'nden alınmıştır.

Cevdet Kudret

Turgut Özakman, edebiyat dersinde, Cevdet Kudret'in kitaplarını okuduklarını söylüyor. Ama bu kitaplar "fasikül'ler olarak yayımlanırmış ilk başlarda. "

Süleyman Cevdet Kudret ("Solok" soyadını "Kudret" olarak sonradan değiştirmişti.), İstanbul'da 7 Şubat 1907'de doğdu, İstanbul İstiklal Lisesini ve Hukuk Fakültesini bitirdi. 1934'te Kayseri Lisesi'nde başladığı edebiyat öğretmenliğine ; Ankara Devlet Konservatuarında devam etti. 1945-1950 yıllan arasında Atatürk Lisesi'nde öğretmen olarak görev yaparken Türk Ansiklopedisi'nde edebiyat müşaviriydi. 1950'de Demokrat Parti iktidarının ilk aylarında ortaokul öğretmeni olarak Bitlis'e atandı. Atatürk Lisesinin sosyoloji öğretmeni Adnan Cemgil'e çamaşır, kurabiye götüren, hatır soran meslektaşı Cevdet Kudret, 1960 yılındaki ihtilalden sonra Millî Eğitim Bakanı olan bir arkadaşına yazdığı mektupta başına gelenleri şöyle özetlemiş:

"Kore Savaşının başladığı, bizim de savaşa katıldığımıza 1 yıl, Türkiye'de bir 'Barış Sevenler Cemiyeti' kurulmuştu, biliyorsun. Kurucular tevkif edilerek Ankara'da askerî hapishaneye kapatılmış, ayrıca askerî mahkemeye verilmişlerdi. Atatürk Lisesi'nden tanıdığım bir öğretmen arkadaş da bunlar arasında imiş. Biz o yaz çoluk çocuk İstanbul'da idik. Dönüşte, o arkadaşın karısı, yanında üç ve beş yaşlarında iki çocuğu ile, gözyaşları içinde istasyona geldi, elindeki bir çamaşırın paketiyle bir kurabiye paketini Ankara'ya kocasına götürmemi istedi. Aldım, ertesi gün Ankara'da askerî hapishaneye gittim, nöbetçi subayının yanında paketleri teslim ettim, hatırını sordum, geçmiş olsunu dedim, ayrıldım. Bu arada, nöbetçi subaylığınca, adım, işim vesaire kaydedildi. Bir ay sonra da benim Bitlis'e nakil kararnamem çıktı[536].

Bitlis'e atandığında öğretmenlikten istifa edip avukatlığa başladı. Ama bu mesleği sevmedi, bıraktı. O tarihten sonra Türk Dil Kurumu'nda redaktörlük yaptı. Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın-Yayın Yüksek Okulu'nda öğretim görevlisi oldu.

Servet-i Fünun, Meşale, Yeditepe dergilerinde yayımlanan şiirleriyle dikkat çeken Cevdet Kudret, "Yedi Meşale" topluluğu içerisindeydi. Hikâye, roman, oyun yazdı. Bir kısmı takma adla yayımlanan araştırma, inceleme, tanıtma, el kitapları vardır. Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman, Ortaoyunu, Karagöz gibi kapsamlı incelemeleri önemlidir.

---

[536] BedrettinTuncel'e Mektuplar. (Hazırlayanh: Alpay Kabacalı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1995, s.77.

Cevdet Kudret, öğretici ve kapsamlı edebiyat ders kitapları yazdı. Ama adı siyaset adamına, bürokrata ters mi geliyordu, korku mu yaratıyordu nedir, hoca, adını değil de Abdurrahman Nisari takma adını -akrabasının adıydı- kullanmış kitapların üzerinde. Sonra Tevfik İleri'nin zamanında bu kitaplar, ders kitapları listesinden çıkarıldı. Cevdet Kudret, 10 Temmuz 1992'de İstanbul'da öldü.

Abdulbaki Gölpınarlı

(D. 12 Ocak 1900, İstanbul - Ö. 25 Ağustos 1982, İstanbul).

Abdulbaki Gölpınarlı'nın ataları Kafkas kökenli Vubh veya Ubıhlardır. Gazeteci olan babası Ahmed Agâh Efendi, Mevlevî idi. Gelenbevi İdâdîsinin son sınıfındayken babasını kaybetti. Tahsiline ara vererek çalışmaya başladı. İstanbul Vezneciler'de kitapçılıkla uğraştı. Çorum'un Alaca ilçesindeki Menbâ-i İrfân İptidâî Mektebinde öğretmenlik ve idarecilik yaptı. 1922'de İstanbul'a döndü, sınavla son sınıfına girdiği İstanbul Erkek Muallim Mektebini, ardından da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü, Profesör Köprülüzade Mehmet Fuat Bey'in nezaretinde hazırladığı Melâmilik ve Melâmiler adlı mezuniyet tezi ile bitirdi (1930).

Edebiyat öğretmeni olarak Konya, Kayseri, Balıkesir, Kastamonu Liseleriyle İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nde çalıştı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Farsça okutmanlığı yaptı. Doktorasını verdikten sonra aynı fakültede Metinler Şerhi okuttu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde İslam-Türk Tasavvuf Tarihi ve Edebiyatı dersleri verdi. 1945'te Türk Ceza Kanunu'nun 142. maddesine aykırı davrandığı iddiasıyla tutuklandı; 10 ay hapis yattıktan sonra beraat etti ve yeniden görevine döndü. 1949'da kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Şarkiyat biliminin önde gelen adlarından biri olan; Divan şiiri, tasavvuf, tasavvuf şiiri, tarikatlar ve mezhepler üzerine yaptığı kapsamlı çalışmalarla tanınan, İlahiyat ve edebiyat tarihçisi-yazar Abdülbaki Gölpınarlı 25 Ağustos 1982'de İstanbul'da vefat etti.

Fotoğraf 162: Abdülbaaki Gölpınarlı

Fotoğraf 163: Atatürk'ün Kayseri Lisesi Öğretmeni Abdulbaki Gölpınarlı'ya yazdırıp İlkmekteplerde ve Köy Mekteplerinde okuttuğu Cumhuriyet Çocuğu'nun Din Dersleri Kitabı.

Kayseri Lisesi öğretmenlerinden Abdulbaki Gölpınarlı görev yaparken sadece sınıfta dersini anlatmakla yetinmeyip, "söz uçar, yazı kalır" vecisenin gereğini yerine getirip, basın yoluyla da öğrencilerine faydalı olmaya çalışıyordu. "Kayseri Lisesi Mecmuası"nda öğrencilerine yazdığı "Talebeme" isimli makalesi:

TALEBEME

Abdülbaki Gölpınarlı

Edebiyat Muallimi

Mekteplerde mecmuacılığın; talebenin çalışmasına, fikirce ilerlemesine ve bilhassa edebiyat dersinin kolaylaşmasına mühim tesirleri vardır. Hele memleketimizin muhtelif yerlerindeki liselerin böyle mecmualar çıkarıp mübadelerle de bulunması; gerek terbiye, gerek tedrisat birliğini korumak cihetinden yalnız talebeye faydalı olmakla kalmaz; muallimlere de yol gösterir. Hatta mektepler arasında - ifrata varılmamak şartile - bir rakabette meydana getirebilir ki; bundan herhalde müsbet bir surette istifade etmek mümkündür.

Memleketimizin bazı liselerinde olduğu gibi , mektebimiz de iki aydan beri bir mecmua çıkarılıyor. Bunu Kayseri'ye geldiğim vakit memnuniyetle gördüm. Yalnız mekteplerde mecmuacılık, talebe arasında her nasılsa bazı defa yanlış anlaşılıyor. Hemen her talebe mecmuaya yazı yazabileceğini, yazdığı yazıların mutlaka neşredilebilecek derecede mükemmel olduğunu zannediyor Bu zan daha ileriye de varıyor. " Edebiyat dersinin gayesi şâir ve edip yetiştirmektir gibi çok yanlış bir kanaati doğuruyor. İşte ben, bu musahabemde, mecmuamızda bana da bir köşe veren kıymetli arkadaşlarıma teşekkür ettikten sonra evvelâ Kayseri Lisesi talebesini, sonra bütün memleket liselerinde Türkçe ve edebiyat okuyan ve bu küçücük mecmuayı okuyacak olan aziz okuyucularımı muhatap sayarak bu nokta etrafında düşünecek ve düşündüreceğim. Aziz meslektaşlarım hoş görsünler; hiçbir mektebin hocası, daima ve münhasıran o mektebin hocası değildir. Bir mektebin hocası, nihayet her mektebin hocası demektir. Onun için musahabemde talebemi, sonrada bütün Türk talebesini muhatabım saymaktayım.

Hakikaten çok yakın zamanlara kadar, memleketimizde çok iyi şiir yazan şâirlerin çok iyi edebiyat bildikleri, edebiyat okuyanın da; nihayet güzel şiir yazabileceği umumî bir kanaat halinde idi. Fakat bu gün hepimiz biliyoruz ki her ilimde olduğu gibi edebiyatın da iki cephesi vardır: Bunlardan biri şairlik, ediplik: diğeri şâirler ve ediplerin hayatlarını kimlerin tesirleri altında kaldıklarını, zamanlarına ne dereceye kadar tercüman olabildiklerini, mukallitlikten kurtulup kurtulamadıklarını, cemiyet üzerinde ne dereceye kadar bir tesir yapabildiklerini, his

ve fikirlerindeki samimiyetin ve doğruluğun derecesini tetkiktir, İşte edebiyatçı, bu ikinci kısım tetkikçilerdir. Şu halde şâir ve edipler; Edebiyatçılara materyal hazırlıyorlar. Edebiyatçılar da onları tetkik ediyorlar. Bilhassa bu tetkik işi; içtimiyat, ruhiyat, felsefe ve tarih ile çok sıkı bir surette alâkadardır.

Bu günün mektep sıralarında, yarının edebiyatına yeni bir ruh verecek, yeni ve canlı bir ifade ve benliğimizi ve belki asrın benliğini sarsacak kudretlerin bulunmadığını, bulunmayacağını iddia etmiyoruz. Böyle bir iddia, pek bedbincesine verilmiş bir hüküm olur. Yalnız şu muhakkaktır ki, edebiyat tedrisat ile şâir ve edip yetiştirmek istemiyoruz. Zaten istesek te olmaz. O, bir zaman işidir. Hangi şâir vardır ki ilk yazdığı eserleri bilâhare beğenebilsin? Ve yine hangi şâir vardır ki hiç duymadan, okumadan şiir yazmağa kalksın? Artık şiirin evvelâ Adem Peygamber tarafından oğlunun ölümü üzerine söylendiği, şâirin gördüğü ve duyduğu şeylerden, yahut yalnız şâirleri okşıyan bir periden ilham aldığı hakkındaki çocukça efsanelere inanamayız. Şâir, bildiği kadar söyler. Şâir; bilgisi ne kadar genişse, bilgisini ne kadar hazmetmişse, ibdaile bu bilgiyi ne kadar tasarruf edebilirse o kadar muvaffak olur. Şu halde mektepte edebiyat derslerde, çocuğun bedîî zevki terbiye edilir; muhayyilesi genişler millî ve umumî kültürü kuvvetlenirse; kabiliyeti varsa yarının büyük bir şâiri olması da muhal deyildir. Ancak bilmeliyiz ki edebiyat derslerinde gaye, bedîî zevkin terbiyesi, muhayyilenin genişlemesi, millî ve umumî kültürün kuvvetlenmesi, fikri hayatımızdaki inkişafın anlaşılması, hülâsa bir sözle çocukta tetkik ve intikat kabiliyetinin uyandırılmasıdır.

Bu sözler üzerine artık aziz talebem anlamıştır ki bu gayeye erişmek için yazmak değil, evvelâ okumak lâzımdır. Hocalarının tavsiyesiyle şairlerden ziyade üstat ediplerimizin yazılarını okumak ve onların üslûplarını benimsemek lâzımdır. Şahsî üslûp, ancak böyle elde edilebilir. Yoksa elimize kalemi alır almaz orijinal yazı yazmağa niyet edersek garip ve gülünç oluruz. Hele okumadan yazmağa kalkarsak, her yazdığımız birbirinin aynı olur. Okuyanı da - şayet bulunursa - bıktırırız.

Artık Yunus'un bile ümmî olduğuna inanan kalmadı. Yunus "Ümmiyim." derken ancak ilimle elde edilen tasavvufî bir telâkkiyi söylüyor. Halk şâirleri bile saz kahvelerinde, müşaaralar, sohbetler neticesinde temin edilmiş bir edebiyatın mazmunlarını öğreniyorlar da o suretle şiir söyleyebiliyorlar ki bu bir öğrenmeden başka bir şey değildir. Halk edebiyatından başka edebiyata malik olmayan bir milletin edebiyatta epeyce geri kalacağı bahsini bir tarafa bırakalım; halk şâirleri bile öğrenmeden yazamıyorlar[537].

[537] Kayseri Lise Mecmuası, 28 Şubat 1933, Sayı:3, s.2.

Kayseri Lisesi Kimya Öğretmeni

İbrahim Hakkı Göver'in Biyografisi

(1884-1942)

Eczacı İbrahim Hakkı Göver 1884 yılında İzmir'de dünyaya geldi. 1904 yılında Darül Fünun'dan (İstanbul Üniversitesi) ispençiyari icazetnamesi (eczacı diploması) alarak eczacılık bölümünden mezun oldu. Mezuniyeti sonrası eczacı olarak Osmanlı vilayetlerinden Arabistan'da görev aldı. Ancak görev yaptığı sırada çıkan Arap isyanı nedeniyle bir süre burada esir kaldı. Daha sonra ülkesine iade edilen İbrahim Hakkı Göver, memleketi olan Kayseri'ye geldi ve burada önce Belediye Eczanesini daha sonra Şifa Eczanesini alarak kendi mesleğini icra etti. Eczacı Halil Tekiner'in Kayseri Eczacılık Tarihi adlı çalışmasında yaptığı tespite göre İbrahim Hakkı Göver Kayseri'de görev yapan ilk eczacılar arasındadır(Tekiner, 2005:69).

İbrahim Hakkı Göver, eczacılık mesleğini icra etmesinin yanı sıra mesleğine duyulan ihtiyaç nedeniyle Kayseri Lisesi'nde 1924' den 1942 yılına kadar dışarıdan kimya derslerine de girmiştir. Atatürk Kayseri Lisesi'ne yaptığı ziyaretlerden birinde İbrahim Hakkı Göver'in dersine de girmiş ve hocalığını takdirle karşılamıştır. İbrahim Hakkı Göver, geçirdiği zatürre hastalığı nedeniyle 1942 yılında genç denilebilecek bir yaşta (58 yaşında) Kayseri'de vefat etmiştir[538].

Fotoğraf 164: İbrahim Hakkı Göver, Kayseri Lisesi'nde Atatürk ve beraberindeki heyetle birlikte (1930)

[538] Bu bilgiler, Abdullah Gül Üniversitesi Öğretim Üyesi, Torunu Hakan Göver tarafından gönderilmiştir. Kendilerine teşekkür ederiz

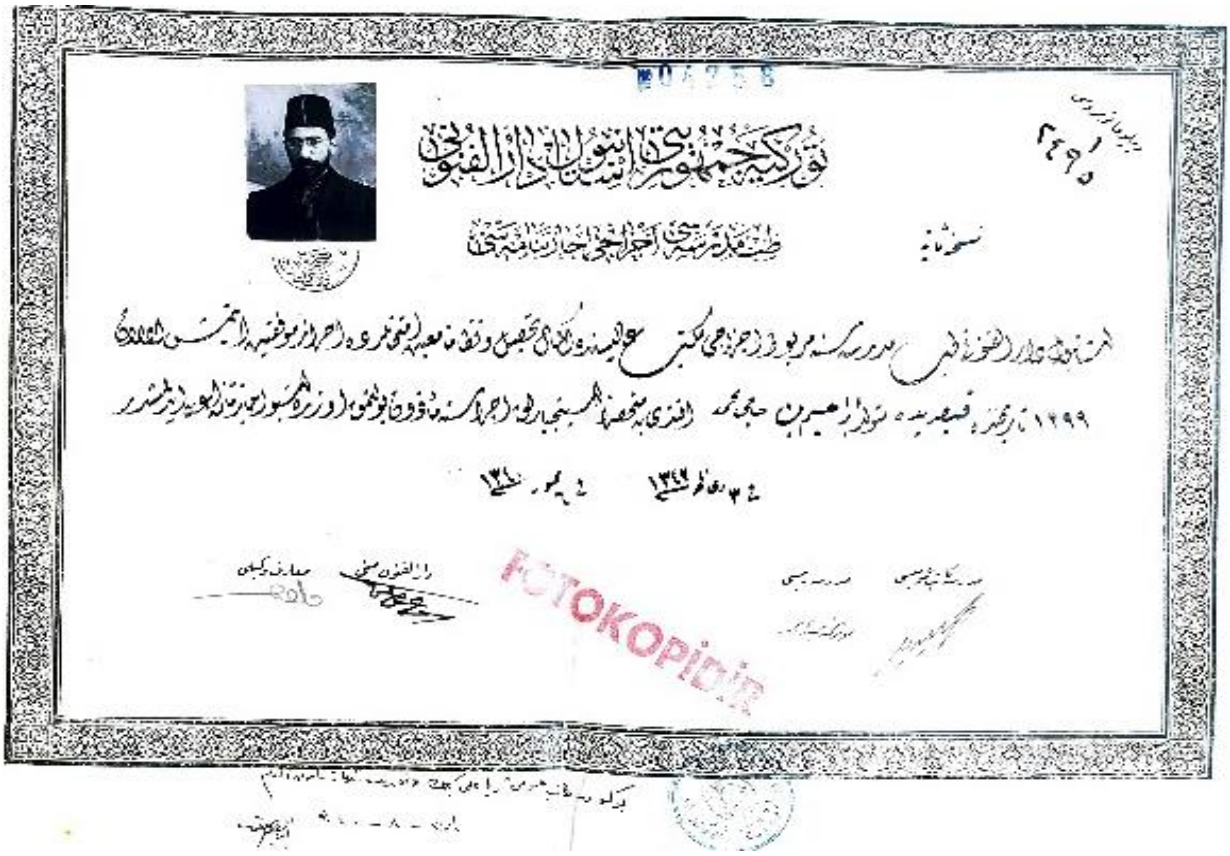

Fotoğraf 165: İbrahim Hakkı Göver'in Eczacılık Diploması

OSMANLI İMPARATORLUĞU
İSTANBUL DARÜLFÜNUNU
TIP MEDRESESİ

ECZACI İCAZETNAMESİ

DİPLOMA NUMARASI
2495 1

İstanbul Darülfünunu Tıp Medresesi'ne merbut (bağlı) Eczacı Mektep Alisinde ikmal-i tahsil ve nizamen muayyen imtihanlarda muvafakıyyet göstermiş olan Rumi 1299 (Miladi 1884) tarihinde Kayseri de mütevellid (doğmuş) Hacı Mehmed'in oğlu İbrahim Efendi'ye (160) İşpençiyarlık (Eczacılık) icrasına mezun (izinli) bulunmak üzere işbu icazetname (diploma) verilmiştir.

Fakülte'ye kayıt tarihi: Rumi 1317 (Miladi 1902)
Mezun olduğu tarih: Rumi 1319 (Miladi 1904)

Medrese (Fakülte) Genel Katibi: imza
Medrese Reisi (Dekan): imza
Darülfünun Müdürü (Rektör): imza
Maarif Vekili (Milli Eğitim Bakanı): imza
(Okulun mührü)

"Diploma'nın Türkçe Çevirisi Halil Tekiner'in Eczacılık tarihi Kitabı'ndan alınmıştır. Kayseri Eczacılık Tarihi, Ankara 2005.

Kayseri Lisesi Kimya Öğretmeni Ecz.Özdemir Akgün

15 Mart 1933 tarihinde Kırsehir-Çicek dağında Adiviye Hanım ve başöğretmen Abdullah Oğuz Bey'in oğlu olarak doğan Ozdemir Akgün ilkokulu, Sivas Kızılırmak İlkokulu'nda, ortaokul ve liseyi Kayseri Lisesi'nde okumuştur. 1953 Haziran döneminde Kayseri Lisesi Fen Kolu'ndan Devlet Bitirme ve Devlet Olgunluk Sınavlarından "pekiyi" derece ve birincilikle mezun olmuştur. 1958 yılında İstanbul Üniversitesi Eczacı Okulu'ndan mezun olan Akgün, üniversite yıllarında İstanbul Akşemseddin İlkokulu'nda da derse girmiştir. Şubat 1959'da Kayseri Millet Cad. No: 2-A'da (187) sahibi ve mesul müdürü olduğu Akgün Eczanesi'ni açmış (188), 1967 yılında itimat Ecza Deposu'na, aynı yıl Liba Laboratuarı'nda (daha sonra yönetim kurulu üyeliği ve murakıp üyeliği de yapmıştır.), 1968de İltaş İlaç Fabrikası'na, 1969'da ise Testaş AŞ'ye ortak olarak iştirak etmiştir. Üniversite yıllarında başladığı öğretmenliğe 1958-65 yılları arasında da devam etmiş, Kayseri Lisesi'nde kimya dersine girmiştir. Tam 40 yıl eczane eczacılığı yaptıktan sonra eczanesini 1 Ocak 1999'da kapatmıştır.

1 Şubat 1962'de Muteber Çelik'le evlenmiş, bu evliliğinden Oğuz Akgün (1962), Çağatay Akgün (1965) ve Adiviye Akgün (Özipek) (1969) isimlerinde üç çocuğu olmuştur. Oğullarından Oğuz Akgün fizik mühendisi, Çağatay Akgün ise eczacı olup Bünyan-Yeni Eczane'nin sahibidir. Kızı Adiviye Ozipek de eczacı olup Ankara'da Özipek Eczanesi'nin sahibidir.[539]

Muharrem Barut
(1923-1978)

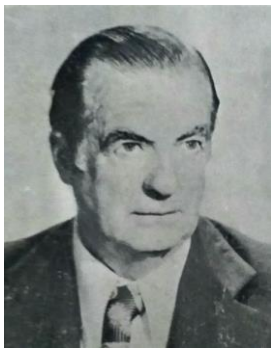

1329 yılında, Manyas'ın Mürvetler köyünde doğdum. Üç erkek kardeşin ilkiyim. Dünyaya, kardeşlerimden önce gelişim, işime yaradı. Birden fazla erkek çocuğu olan ailelerin, okul çağındaki bir çocuklarını, Savaştepe Yatılı İlkokulu'na alıyorlardı. Ben de o talihlilerdenim. İlkokulu bitirince, Balıkesir Necati Bey ilk öğretmen okuluymuş, kısmet. Sonra da, Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü Edebiyat bölümü...

1939-1941 yılları arası, Bulgar hududunda yedek subaylık... Terhisten sonra Kayseri Lisesi'ne atanma... Orada evlendim. Bir oğlum, bir kızım var. O nedenle, meslek hayatımın,

ilk göz ağrısıdır Kayseri. Öğretmenliğin yanısıra, hareketli bir Dağcılık ve Kayakçılık Kulübü Başkanlığı... Dokuz yıl sürdü, bu mutlu, hızlı yaşantı. Sonra, Gediz Ortaokulu'na transfer. Orada da, bir dokuz yıl yenecek ekmeğimiz, içecek suyumuz varmış.

1958 de, Eskişehir Lisesi, son durak... Buradan ayrılacağız, emeklilik denen ıskartaya herhalde...

Gezi yazılarımda, doğaya olan tutkumu dile getirmeyi, anılarımda, olayların sıcak havasını yansıtmayı, manzume ve dörtlüklerimde, toplumda izlediğim aksaklıkları taşlamayı amaçlarım. Anlatımda, konuların, buruk kekreliğini, tiplerin çirkin sevimsizliklerini, mizahla mayalayıp yumuşatmağa çalışırım.

Ağlaya Ağlaya Gittiğim Kayseri'den Ağlaya Ağlaya Ayrılmıştım

İlk öğretmenlik görevime, mutlu bir rastlantı olduğunu sonradan fark ettiğim, Kayseri'de başlamıştım.

Öteden beri, Kayserililer üstüne işite geldiğim, zekâ, şeytanlık temelleri üzerine kurulu, birçok fıkra ve hikâyelerin etkisiyle - herhalde kendimi de yeteri kadar zeki, yetenekli bulmamaktan ötürü olacak- ayak sürüyerek, ağlıya ağlıya, varmış inmiştim Kayseri'ye,

Kısa zamanda yörenin, doğal, çekici görünümüne kaptırmıştım gönlümü. Yüzlerinden gözlerinden, Kayserililik okunan, her sözlerinde, espriler kıvılcımlanan insanlarına, ısınmam da güç olmamıştı. Çok geçmeden sırsıklam, âşık olmuştum Erciyes'e de. Diz dize, göz göze ve de el ele, vuslatın tadını çıkarmıştık on yıl.

Sonra kara kediler girmişti aramıza. Ayırmışlardı bizi birbirimizden. Biz inmiştik kerevetten, onlar ermişti murada.

Gel gör ki ayrılmakla, ne edinilen bunca eş dost, ne de ilk göz ağrısı Erciyes unutuluyor. Ne zaman uykuya varsam, ya nefîs takım yemeklerin sıralandığı sini başında, ya da Erciyes'in dik doruğunda buluyorum kendimi.

Aziz Kayserililer, taşına toprağına kurban olduğum Kayseri, canım sevgilim Erciyes, ne kadar uzağınızda olsam da, her zaman hayalimin, can evimin konuğusunuz. Kanımda, kıvıl kıvıl sevginiz.

Kalbimi, bölük pürçük ettim gelişigüzel, serpiştirdim bu kitapçığın sahifelerine. Diyemediklerim, dediklerimden daha da çok, daha da sımsıcak şeyler.

Selâm Kayseri'ye, Selâm Kayseriliye, Selâm Erciyes'e...

Sözün kestirme doğrusu, Kayserililere, Tanrı'nın en büyük bağışıdır, bir yüceliktir Kayserililik. Kayseri, Kayserili olmayanlar için bir okuldur. Bir kimse, Kayseri de çok şey

---

[539] Halil Tekiner, Kayseri Eczacılık Tarihi,Ankara 2005.

öğrenir, olgunlaşır, pişer.

Bu okulun da, resmî öğretim - eğitim okulları gibi iki kapısı vardır: Ön kapı, arka kapı. Mesele, ön kapıyı doğrultmadadır. Kayseri okulundan, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullar gibi torpille, kopyayla, bir yolu yordamı bulunmak suretiyle mezun olunmaz. Hele pekiyi dereceyle diploma almak herkesin harcı değildir. Belgelenen de olur, tastikname alan da olur, Yalnız, Kayseri okulundan alınan belge veya tastikname, öbür okulların verdikleri yaldızlı diplomalardan daha ağır basar, daha geçerlidir. Çerçevelenip, duvarlara asılmaz ama, yaşam boyunca karşılaşılacak zorlukları yendirici, başarıya, kestirme yoldan erdirici bir niteliği vardır, Kayseri diplomasının.

«Ne mutlu Kayseriliyim diyene» diye, kesecektim sözü. Ama, onlar böyle demezler. Parmağım gözüne, gibisine lâf etmez Kayserili. Mutluluk, sözcüğüne çiğnetmez alçak gönüllülüğü.

Çaman sürülmüş gibi al al yanaklı, kundak bebelerinden, saçı başı ağarmış Hacı emmilerin arasındaki boşluğu dolduran, tüm Kayserililere gönüller dolusu selâm[540].

NOT: Muharrem Barut'un öğrencisi Asım Yahyabeyoğlu'nun anısını 2. Cilt 564. Sayfada ANILARIN İÇİNDEN BÖLÜMÜNDE okuyabilirsiniz.

Fotoğraf 166: Muharrem Barut Kayseri Lises'nde Öğretmenlik yaptığı yıllarda

[540] Barut, Muharrem, Selam Kayseriliye, Eskişehir 1976.

MUHARREM BARUT'UN KİTAPLARI

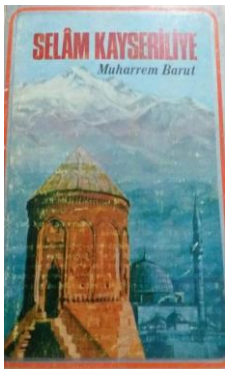

Uluslararası Dağcılık ve Tırmanış Dergisi
Bir Dağcı ve Kayakçının Notları
Yazarlar: Mehmet YILDIZ, Özbay GÜVEN .
Cilt 1, Sayı 1 , 2018 , Sayfalar 54 - 56

Konular: Spor Bilimleri

Anahtar Kelimeler: Dağcılık, Kayak, Kayseri

Özet: Muharrem Barut'un, Güven Basım ve Yayınevi tarafından yayınlanmış "Bir Dağcı ve Kayakçının Notları" isimli kitabı, 112 sayfadan oluşmakta ve İstanbul, 1951 tarihini taşımaktadır. Kitabın kapağı, kroki ve resimleri Muharrem Barut'un öğrencisi dağcı ve kayakçı Tahir Molu tarafından çizilmiştir. Kitap beş ana bölümün içerisine kurgulanmış toplam 28 alt bölümden oluşmaktadır. Yazar, kitabın bölümlerini birbirinden bağımsız planlarken alt bölümleri ise ait olduğu ana başlıklara uygun olacak şekilde oluşturmuştur. Muharrem Barut kitabında pek çok edebi sanatı ustalıkla kullanırken bu durumun yazarın Türkçe öğretmeni olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Tahir Molu tarafından yapılan çizim ve karalamalar kitaba özgün bir çizgi katmıştır.

Latif Baykal

(1904-1987)

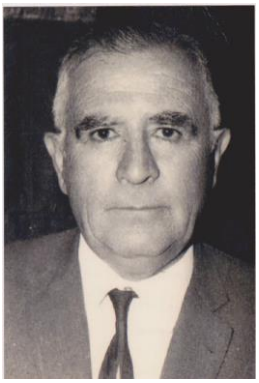

1904 yılında Kayseri-Talas'ta doğdu. Ailesine halef hocalar derler. İlköğrenimini Talas'ta orta öğrenimini Sivas Öğretmen Okulu'nda yatılı olarak tamamladı. 1928 yılında mezun oldu. Mezuniyetine müteakip Nevşehir ve Kayseri de ilkokul öğretmenliği yaptı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'ni kazanarak 1940 yılında mezun oldu. Gaziantep Lisesi Tarih Öğretmenliği'ne tayin edildi. 30.09.1943 yılında Kayseri Lisesi Tarih öğretmenliği'ne atandı.

1950 yılına kadar aynı göreve devam etti. 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın da öğretmenliğini yaptı. Müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu. Kayseri Halkevi tarafından yayınlanan Erciyes Dergisi'nde yazılar yazarak basın yayın yoluyla da hizmetler verdi. 1950 yılından itibaren Malatya ve Tarsus Lisesi Tarih öğretmenliklerinde bulundu 08.09.1960 tarihinde tekrar Kayseri Lisesi Tarih Öğretmenliği'ne atandı. Kayseri'ye üniversite kurulması fikrini ortaya atanlardan olup Talas Belediye otobüs ücretine üniversite katkı payı alınmasını teklif etmiştir. 1965 yılına kadar Kayseri Lisesi'ndeki görevine devam etti. 1965 yılında Ankara Lisesi'ne atandı. 1969 yılında emekli oldu. Bir erkek (doktor) 3 kız (üçü de öğretmen) çocuk babası idi. 1987 yılında vefat etmiştir.

Şükrü Baykal

(1908-1978)

1908 Yılında Kayseri-Talas'ta doğdu. Ailesine "Halef Hocalar" derler. Orta öğrenimini Konya öğretmen okulunda yatılı okuyarak tamamladı. 1929 yılında mezun oldu. Diyarbakır Kulp Kazan İlkokulunda göreve başladı. Daha sonra Kayseri'de çeşitli ilkokullarda görev yaptı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü kazandı. 1937 yılında mezun oldu. Mezuniyetine müteakip Kayseri Lisesi'ne atandı. Emekli olduğu 1974 yılına kadar hep Kayseri Lisesi'nde görev yaptı. Bu yıllarda Kayseri Lisesi'nde okuyan 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal dâhil ünlü, ünsüz yüzlerce, binlerce kişinin öğretmenliğini yaptı. İkisi mühendis 2 erkek; birisi öğretmen diğeri mimar 2 kız çocuk sahibi olup 1978 yılında vefat etmiştir

Hayrı Akış

(1931 -)

1931 yılında Adana'da doğdum. Beş yaşında Kayseri'ye babamın tayini nedeniyle geldik. İlk, orta ve lise tahsilim Kayseri'de geçti. Spora sekiz yaşında iken Çayırspor'da başladım. Ortaokul öğrencisi iken Fener Gençlik Kulübü ve Lise'nin özel maçlarında oynadım.

Lise sınıflarında iken resmi okul maçları ve Erciyes Gençlik Kulübü'nde liseyi bitirdikten sonra spora aşırı tutkum nedeniyle Gazi Eğitim Enstitüsünün beden eğitimi bölümüne girip 1954 yılında mezun oldum, ilk öğretmenliğim Sivas Lisesi'nde başladı. Bursa Askeri Lisesi'nde, Sürt Lisesi'nde ve 1957'de de mezun olduğum Kayseri Lisesi'ne geldim. Tabii 1971 senesine kadar on dört yıl sürdü.

Bu devrede Okullar Lig Heyeti'nin üyesi, Bölge Sportif Oyunlar ajanı, yedi yıl futbol

ajanlığı, bir ara beden terbiyesi bölge müdürlüğü görevinde bulundum. Kayseri Lisesi'nde uzun yıllar beden eğitimi öğretmenliği ve müdür yardımcısı olarak görev yapmıştır. Ankara Gazi Lisesi Müdürlüğüne atanmış, oradan emekli olmuştur.

Mevlüt Gölgelioğlu

(1918-)

1918 yılında Silifke'de doğan Mevlüt Gölgelioğlu, lise tahsilini Adana Lisesi'nde, yüksek tahsilini de Ankara G. E. Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü'nde tamamlamıştır. Evli ve üç çocuk babasıdır. 1946 yılında askerlik dönüşü Kayseri Lisesi ve Talas Amerikan Koleji Beden Eğitimi Öğretmenliği'ne atanmıştır.

1956-1960 yılları arasında kadrosu Kayseri Lisesi'nde kalması kaydıyle Kıbrıs'taki Türk okullarında dört yıl görev almıştır. Orada Türk toplumuna büyük hizmet vermiştir. 1946-1971 yıllarına kadar 25 yıl Kayseri ve Kayseri gençliğine spor ve eğitim alanlarında şu hizmetlerde bulunmuştur: Fahri olarak Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğünde, aralıksız Bölge Danışma Kurulu, Ceza Heyeti, Hakem Komitesi Başkan ve üyeliklerinde, Milli Eğitim Müdürlüğü adına okullar lig heyeti başkanlıklarında. Bu fahri görevler yanında, Nazmi Toker Ortaokulu ile Sümer Lisesi'nin ilk idareci ve kurucularındandır.

Kayseri'deki son görevi Sümer Ortaokulu beden eğitimi öğretmeni iken, Ankara Güven Ortaokulu Müdürlüğü'ne atanmıştır. Halen bu okulun Beden Eğitimi Öğretmeni ve Müdürü'dür. Oradan emekli olmuştur[541].

Yunus Emre Ozulu

(1930-2013)

1930 Kayseri Çakalız mahallesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kayseri'de tamamladı. Kayseri Lisesi'nden sonra, İstanbul Edebiyat Fakültesi Türkoloji bölümünden mezun oldu.

Sırasıyla, Kayseri Lisesi (1960- 65), Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi (1965-69), Ankara Gazi Lisesi (1969-75), İstanbul Kadıköy Kız Lisesi (1975-79) İstanbul Kadıköy Anadolu Liseleri'nde müdürlük yaptı 1982'de emekli oldu. Kayseri Lisesi'nde müdür

[541] Özmerdivenli, Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli, C.2, Ankara 1977.

yardımcılığı diğer liselerde müdürlük yaptı.

Kayseri Lisesi Müdür Yardımcılığı döneminde sıradan bir öğretmenlik yapmadı. Sosyal ve kültürel etkinliklerde görev aldı. KAYSERİ LİSESİ MEHTER TAKIMI'nı kurarak Kayserililere mehter kültürünü tanıttı.

Özellikle Kayseri ile ilgili, hemen hemen her dernekte çalıştı. Küçük yaştan beri ney üfler. Epeyce neyzen yetiştirmiştir. Halen İstanbul'da oturmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Kayseriliyi tanımak, onunla iş yapmak için, her şeyden önce, onun ne dediğini anlamak lazım. "**Şu bizim Kayseri**": Bu zeki, çalışkan, becerikli, sevimli insanların; zengin dilini, yemeklerini, fıkralarını; belki de başarılarının bir nedeni olan oyunlarını anlatıyor. Kitapta, bu yaratıcı olduğu kadar renkli insanlar diyarının kapısını aralayacak bir dolu "Kıssadan hisse" hatta biraz da köklerimizi bulacaksınız

İletişimin artması ile "Bileşik kaplar kanunu" globalleşmeye yol açıyor. Globalleşme yeknesaklığa neden oluyor.

Hâlbuki Anadolu'nun dünya mozayiğinde önemli bir yeri ve rengi var. Anadolu'da da özellikle Kayseri'nin, insanıyla, yemeğiyle, diliyle, oyunlarıyla çok özel bir rengi var.

Bu renk yeknesaklaşan dünya ile kaybolmasın unutulmasın istiyoruz.

"**Şu Bizim Kayseri**"de bu rengi yakalamaya çalıştık. Bu kitap ilk haliyle 1973 'de "**Kayserim**" adı altında yayımlandı. Çok ilgi gördü ve nüshaları tükendi. Elinizdeki kitap Kayserim'in genişletilmiş güncelleştirilmiş halidir.

Toplumları milli değerleri ayakta tutar. Atalarımız; kültür hazinelerimizi bizlere ulaştırmışlardır. Bu kültürü günün gençleri öğrenmeye korumaya ve geliştirmeye önem vermelidir. Ayrıca, konuşulan her kelime kültür lügatimize girmelidir. Çünkü bu kelimeler kültürümüzü belirlemeye yarayan belgelerdir.

Halk dili bizi halka yaklaştıran, halk sevgisini gençliğe ileten belki-de en iyi vasıtadır. Düşünceleri anlatmak için deyim ve kelimeler kullanılır, hatta yetmezse yeni kelimeler icat edilir.

Binlerce yıllık köklü bir dilimiz var. Yeni yaşayış tarzları, yeni sanayi kültürü, halk kültürümüzü unutturuyor. Ancak halk kültürümüzü ayakta tutmak için halkın dilini, deyimlerini, mahalli oyunlarım, bildiğimiz kadarıyla gençlerimize nakletmeyi manevi bir görev saymalıyız[542].

[542] Yunus Emre Özulu, Şu Bizim Kayseri, İstanbul 2000.

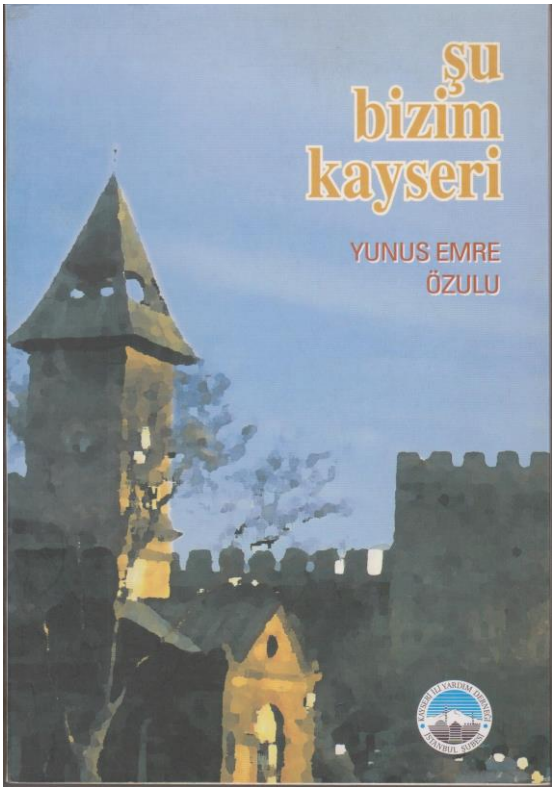

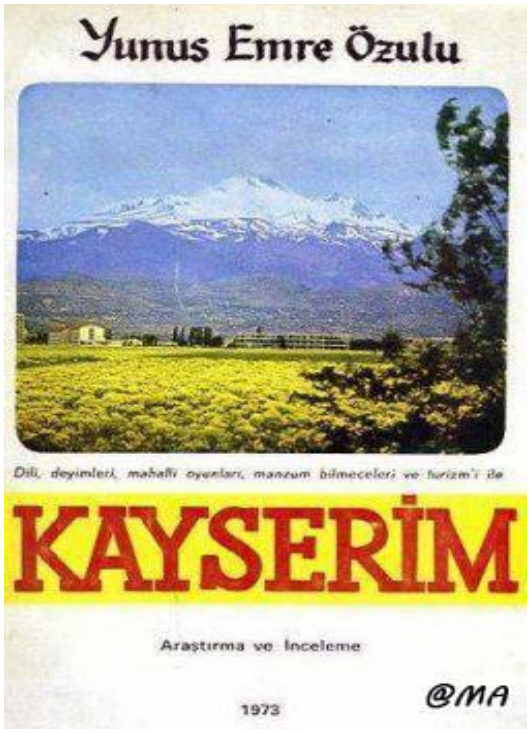

Yunus Emre Özulu'nun Kayseri'yi Kayserilileri ve Kayseri Kültürünü anlatan kitapları.

Kayseri'ye Sevdalı Yunus Emre Özulu Hocam

M.Orhan Cebeci

07 Ekim 2014

Merhum Yunus Emre Özulu Hoca'mı evinde vefatından bir ay önce ziyaret etmiştik. Kayseri'de yüzlerce öğrenci yetiştiren değerli hocamın Kayseri sevdasını sağlığında birlikte olduğumuz zamanlarda şahit oldum.

Kayserim adlı araştırma ve inceleme kitabında Kayseri'nin tarihinden coğrafi yapısına, turizmine, türkülerinden yöresel oyunlarına, deyimlerden, atasözlerine, Kayseri ağzı sözcüklerden, manzum bilmecelere kadar milli hisle dil arasındaki zengin bağlarımızı yazmış. Zengin kaynaklara sahip milletimizin kültürüne katkıda bulunmak maksadıyla kaleme aldığı eseri gençliğe armağan etmiş.

O aynı zamanda bir neyzendi. Ziyaretimizde bize kavalıyla "Gesi Bağları" türküsünü çalarak mini bir konser vermişti. Hocamdan dinlediğim son türkü oldu. Özulu Hocam, 25.12.2103 günü İstanbul'da Hakka yürüdü. Ruhu şad, makamı cennet olsun.

Samsun Gemisinde Kayserililer Gecesi

21 Ocak 1990 günü Şehir Hatları Genel Müdürü hemşerimiz Muzaffer Akkaya'nın (Sanatçı Deniz Akkaya'nın babası) yardım ve destekleriyle Eminönü'nde Sepetçiler Kasrı

önünde demirli Samsun Gemisi'nde Kayseri İli Yardım Derneği İstanbul Şubesi tarafından "Kayserililer gecesi" düzenlenir. Muzaffer Akkaya merhum Özulu hocamın çok sevdiği bir öğrencisidir. Kayseri İli Yardım Derneğimizin on yıl başkanlığını yapan, Kayseri Lisesi'nin Edebiyat Hocası, müdürü Yunus Emre Özulu Hoca'mın vefatından sonra kitapları arasında bana tesadüfen ulaşan konuşmasını virgülüne dokunmadan ilk kez Kayseri Gündem gazetesi okurları için paylaşıyorum.

Değerli Hemşehrilerimiz ve Kayserili dostlarımız.

Bir arada bulunma çağrımızı nezaketle kabul ederek gecemizi şereflendirdiğinize teşekkür eder, hoş geldiniz derim.

Türkiye'mizin kendine has espri ve özellikleriyle müstesna beldesi Anadolu'nun sanayi, ticaret, kültür merkezi olan ve her an burnumuzda tüten Kayserimize layık olmak ve siz değerli hemşerilerimizi bir arada görmek, tanışmak, bizleri birleştirici örf ve adetlerimizi yâd etmek için bu tür toplantıları sizlere sunuyoruz.

Birbirimizle karşılaştıkça görüşmemekten yakınarak gönül birliğinde olduğumuzu söyleyerek işi bitirelim, lütfen. Çağımız insanının görevleri düne göre bugün çok değişmiştir. Yurdun gelişmesi, halkın çağdaş seviyeye ulaşması sadece devlet eliyle mümkün olmayacağı artık anlaşılmıştır.

Bugün imkânlarına ve yaşayışlarına özendiğimiz milletler çok öncelerden bu gerçeği anlamış ve toplumu kalkındırmak için her alanda çeşitli dernekler kurarak gayelerine ulaşmışlardır. Artık herkes kendi özel çalışmalarının yanında, toplumda sosyal dayanışmaya katkıda bulunmak, çaba sarf etmek için zaman ve imkân ayırması zorunluluğu vardır. Günlük işlerin esaretinden zaman zaman kurtulup sevgi ve fedakârlık servetinden biraz masraf edelim, dostlukları perçinleyelim.

Durmayalım Düşeriz, Oturmayalım Çökeriz

Hoşgörü ile birbirimize yaklaşarak görüş alışverişinde bulunalım ki hakkını vazifesi ile ölçen insanlar olmaya çalışalım. Durmayalım düşeriz, oturmayalım çökeriz. Sloganındaki gibi sık sık bir araya gelerek, saflarımızı çeşitli sebeplerle sıklaştıralım. Güzel Kayserimizin sazını, sözünü, türkülerini Abdullah Satoğlu'nun dilinden;

Talas bahçesinde, Gesi Bağında
Burcu burcu kokan gülün olayım.
Tekir Yaylasında, Ali Dağında
Küfül küfül esen gülün olayım.

Erciyes şiirlerini Gesi Bağlarında sanki anne kız konuşmalarından;

Saç üstünde fısır fısır bazlama

Gidiyom anacım beni gözleme

Gelirim ciğerim gelmez belleme…

Gibi türküleri dinleyenlerim bir arada… Geleneksel hayatımızı, duygularımızı, sevgilerimizi paylaşmak ve yaşamak ne güzeldir. Sevinçler bölündükçe, bölüşüldükçe büyür, diğer şeyler bölündükçe küçülür. Dostlarla zamanları değerlendirmek sevgi bağlarını artırır elbet.

Büyükannelerimizin masalları ile yetişme devri gerilerde kaldı. Dünü bugüne, bu günü yarınlara çağdaş yaşayışla ulaştırmak için kamu yararına hadim olan derneğimiz hemşerilerimizle omuz omuza hizmet vermek arzusundadır. Yanlışsız insan olmaz elbette… İyinin iyisi vardır. Sizlerin ilgisiyle daha iyiye, daha güzele ulaşacağımıza inanıyoruz.

Nuh Naci Yazgan'ı Rahmetle Anıyorum

Kayserilileri bir çatı altında toplama imkânını ilk olarak sağlayan merhum Nuh Naci Yazgan'a ve derneklerimize hizmeti geçmiş ve aramızdan ayrılanlara Allah'tan rahmet, yaşayanlara şükranlarımızla sağlıklı ve mutlu uzun ömürler dileriz.

Kadın var arpa unu aş yapar,

Kadın var baklavayı taş yapar.

Beytini hatırlayarak bize aş yapan, mantı yapan hanım kardeşlerimizi aramızda, hizmet kervanımızda görmek ve kadınlar kolumuzun temelini atmak istiyoruz.

Sevgi ve saygı bağlarıyla güçlenerek nice geleneksel gecelerde buluşmak ümidi ile hepinize iyi eğlenceler diler saygılarımızı sunarız.

Unutulmaz Lise Müdürü Ali Tekol

(1911-1991)

İmparatorluğun en bunalımlı zamanında (1911) Kayseri'de doğdu. Babası medrese öğrencisi Süleyman Efendi annesi Kayseri'nin ilk Türk kadın halı ustası Hava Hanımdı. 1914'te seferberlik ilan edilince babası Irak cephesine gönderilir. Kısa bir süre sonra da ölüm haberi gelir. Böylece Ali üç yaşında yetim kalır. Babası cephede değil de hastanede öldü diye şehit maaşı bağlanmaz. Babaannesi yüzbaşı torunu olduğu için maaşı vardır ama onun da ölümüyle bu maaşı alamaz hale gelirler. Annesi halı dokuyarak ailesini kıt kanaat da olsa geçindirir. Onun için Ali Tekol kızların meslek sahibi olmasına çok önem verir "Dünya'nın bin bir iki hali vardır" derdi.

Küçük yaşta başladığı tahsil hayatında çok başarılı oldu. Parasızlık yüzünden satın alamadığı kitaplarını arkadaşlarının kitaplarından kopya ederek sokak lambasının ışığında ders çalışıyordu. 1928 yılında Kayseri lisesini birincilikle bitirdi. O yıl harf inkılâbı yapılmış Arap harflerinden Latin harflerine geçilmişti. "Biz Fransızca bildiğimiz için yeni yazıyı hocalarımızdan daha iyi yazıyorduk" derdi. Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Fakültesi) giriş sınavını kazandığı halde okula girmemiş, ailesine yük olmamak için yatılı olan yüksek öğretmen okulunun fizik- kimya bölümünü tercih etmişti. Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmen yetiştirilmesine çok önem veriliyordu. En iyi öğrenciler öğretmen okullarına alınıyor en iyi hocalardan ders görüyorlardı. Okulu bitirince Samsun Lisesi'ne fizik öğretmeni olarak atandı (1932). Daha sonra Kayseri Lisesi'ne tayin edildi. Kayseri Lisesi'nde fizik öğretmeni iken fizik laboratuarında kulaklıklı radyo yapıp Mustafa Kemal ATATÜRK'ün Kayseri Lisesini ziyaretinde dinletti ve Atatürk'ün takdirini kazandı. Kahramanmaraş, Gaziantep ve Kayseri' de lise müdürlükleri yaptı. Elazığ Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi ve Adana Mühendislik Yüksek Okulunda Fizik öğretim görevlisi [olarak çalıştı. Elazığ DMM. Akademisindeyken öğrenciler için fizik kitapları yazdı (Isı, Optik, Mekânik, 1972).

Mesleğine âşık otoriter bir öğretmendi. Kırk üç yıl çok severek öğretmenlik yaptı. "Yeniden dünya'ya gelsem yine öğretmen olurum" derdi. Önemli hastalıklar bile onu mesleğinden kısa bir süre de olsa koparamamıştı. Kahramanmaraş'ta lise müdürlüğü sırasında bacağında kan çıbanı çıktı. Mikroplar ana damara geçerek ağır bir flebite (damar iltihabı) sebep oldular. Üç ay kesin yatak istirahatı verildi. Tuvalete bile kalkamıyordu. Bu durumdayken onu en çok üzen öğrencilerinin dersten geri kalmasıydı. Şöyle bir çözüm buldu: yatağını lojmandaki evinin salonuna taşıttı. Salon dershane haline getirildi. Üç ay fizik dersini yataktan verdi. Bu çalışmalar semeresini gösterdi. Yetiştirdiği öğrencilerden on dördü Avrupa müsabaka sınavlarını kazandılar. Memlekete çok hizmet eden bu kişiler onu hiç unutmadılar her yerde ve her zaman saygıyla andılar.

Öğretmen olan kızı Gülten Özpamukçu anlatıyor:

"Babamla bir yıl aynı okulda - kız ilk öğretmen okulu- görev yapma bahtiyarlığına eriştim. Başka öğretmenler teneffüsü uzatma bahaneleri yaratırken babam saatini elinde tutar, zilden iki dakika önce öğretmenler odasından ayrılırdı. Öğretmen zil çaldığı anda sınıfta olmalıdır" derdi. Lise müdürlüğü görevi sırasında fizik eğitimini halka indirmek, onlara fiziği sevdirmek için Fenni Okuma Dizisi adı altında kitaplar yayınladı (Suni yağmur, Atom, Duyulmayan Sesler). Müdür olduğu yıllarda öğrencilerini okul dışında da takip eder, öğrencilerin gittiğini duyduğu kıraathaneleri bile muavin arkadaşlarıyla dolaşarak oralardan

öğrencileri uzaklaştırırdı. Okulda disipline ve düzene çok önem verir, öğrencilerin kıyafetlerini bizzat denetlerdi.

Müdürlükten ayrıldıktan sonra özel dersler de verdiği oluyordu. Fakat prensip olarak kendi öğrencilerine hatta okulunun öğrencilerine ders vermezdi. Özel dersler için mutlaka beyanname doldurur maliyeye vergisini kuruşu kuruşuna verirdi. Adana' da bir evi vardı. Kayseri'ye taşındıktan sonra bunu kiraya verdi. Kiracı yıllarca kirayı artırmaya yanaşmadı. Hatta "Ali Tekol vergi kaçırıyor." diye maliyeye şikâyet etti. Hâlbuki Ali Bey vergi konusunda o kadar hassastı ki muhasebecinin: "Hocam, bu kadarcık şeyin vergisi ne olacak, masrafı vergisinden daha fazla tutar" diyerek engellemeye çalışmasına rağmen O: "Hayır, devletin bir kuruşu bile benim cebime haksız giremez, sen hesapla da gönderelim" demiş. Geçmiş gün on beş liralık vergi için on altı liralık masraf yaparak onu göndermiş. Tahkikat için gelen müfettişler bunu görünce ona teşekkür etmişler.

O her yaptığı işte en iyiyi hedefleyen örnek bir insandı. Belbaşı'nda bir bağı vardı. Oraları kıraç bağlardır. İçme suyu kar kuyularından sağlanır. Ali Bey büyük bir mahzen yaptırarak kar ve yağmur sularını topladı, kıraç bağda sulu ziraati gerçekleştirdi. Aile ekonomisine çok önem verir bağcılığını bu yönden de değerlendirirdi. Koyun, kuzu, malta keçisi, inek besler bağına yonca, arpa da ekerek onların yem ihtiyacını da karşılardı.

Belbaşının yolu toprak idi. Sabah akşam tenteli kamyonlar birer ikişer sefer yapardı. Muhitin ileri gelenleri ile Sakar ve Belbaşı Bağları Güzelleştirme Cemiyetini kurdu. Önce yol yapımıyla başladılar. Bağcılardan para toplayarak yolun bir bölümünü parke yapmayı başardılar.

Meslektaşlarının "Öğretmen maaşlarıyla geçinemiyoruz" diye şikâyet etiği o devirde dört çocuğuna yüksek tahsil yaptırdı. Çocukları: Gönül Tekol ilkokul öğretmeni, Gülten Özpamukçu edebiyat öğretmeni, Yalçın Tekol eczacı- ilaçbilim profesörü, Gülçin Telcioğlu göz doktoru olmuşlardır. Çalışkan insanları çok sever. "Tembellik, başkalarına yük olmak namussuzluktur" derdi.

Ali TEKOL aynı zamanda çok yardım sever bir insandı. Çalışkan ama muhtaç öğrencilere kendi cebinden maddi imkân da sağlar ama bunu ailesinden bile gizlerdi. Kayseri Devlet Hastanesine EEG ünitesi bağışladı. Böylece o zamana kadar Kayseri Devlet Hastanesinde yapılamayan elektroensefolografi çalışmaları da yapılır hale geldi ve Kayseri Devlet Hastanesi İç Anadolu bölgesinin bir ihtiyacına daha cevap vermiş oldu.

Emekli olduktan sonra fizik dersini öğrenciye sevdirmek ve bu konuda onları çalışmaya teşvik etmek için, lise öğrencileri arasında Ali Tekol Fizik Ödülü yarışması düzenledi. Bu yarışmanın sorularını bizzat hazırlar ve yarışmaya bizzat nezaret ederdi.

Kayserimizin değerlerinden Turan Feyzioğlu (eski başbakan yardımcısı), Ziya Müezzinoğlu (eski maliye bakanı), Naci Kınacıoğlu (Erciyes üni. eski Rektörü), Mehmet Niyazioglu (eski orman bakanı), **Turgut Özal** (8. Cumhurbaşkanı) öğrencilerindendir. Turgut Özal Erciyes Üniversitesinde yaptığı konuşmasında: " Biz bu günlere değerli hocalarımızın sayesinde geldik. Kayseri Lisesi'nden Matematikçi Nedim Bey ve Fizikçi Ali Tekol'u anmadan geçemeyeceğim" demiştir.

O çok iyi bir baba idi. Çocuklarına nasihatten çok yaşantısıyla örnek olmayı seçmişti. Hiçbir kötü alışkanlığı yoktu. Gerçek anlamda İslamı yaşayan ileri fikirli bir dindardı. Kız çocuklarının okutulmadığı devirde o kızlarını yatılı okula, yurda göndererek okutmuş, bu yönden de çevresine örnek olmuştu. Meslektaşı Kazım Yedekçioğlu onun için şöyle diyor: "Öğretmen Ali Tekol bir burçtu, bir kutuptu. Onun ölümüyle maarif kalesinin bir burcu daha yıkılmıştır, diyebilirim. Fizik öğretmeni olarak gerçek bir otoriteydi." Lüksten gösterişten uzak bir hayat yaşadı.. Büyük kızı yatılı Adana İlköğretim okulunu kazanınca hep akrabaları karşı çıktılar: "Kız evladı elin memleketine yatılı gider mi?" diye. Fakat o kimseyi dinlemedi, kızını okuttu. Ona engel olmaya çalışanlar da sonraki yıllarda onu örnek alarak kızlarını yurtlarda okuttular. Türkçeye çok önem verirdi. Çocuklarının isimlerini Türkçe isim koyduğu gibi çevresine de bu yönde teşvik ederdi. Müdür olduğu lisede öğrenci olan kızı ve oğlunu, ablalarının danslı düğününe -yönetmeliğe aykırı olduğu için- götürmemişti. Altmışlı yaşlarında şeker hastalığına yakalandı. Perhizine tam uyarak ve bedenen çalışarak, düzenli yürüyüşler yaparak hiç ilaç almadan şeker seviyesini normal sınırlarda tutabildi.

"Vakit nakittir." sözünü hep hatırlar ve hatırlatır zamanın boşa geçirilmesinden nefret ederdi. "Dost ahbap ziyaretlerinde minder çürütmeyin iki saatten fazla oturmayın" der, kendisi de buna uyardı. Güçlü bir adalet duygusu vardı. Hak etmeyene kesinlikle not vermez bu konuda hatır gönül dinlemezdi. Gaziantep'te müdür iken Vali'nin oğlu bir dersten kopya çekerken yakalanmış. Disiplin kuruluna sevk edilmiş. Bir muavin başkanlığında toplanan kurul, gence ceza vermekte tereddüt ediyor. Konu müdür Ali Tekol'a aksettirilince disiplin kuruna gider: "Burada Vali'nin çocuğu veya Cumhurbaşkanı'nın oğlu olabilir. Yönetmelik bu konuda ne diyorsa o uygulanır" demiş, Vali ile arasının bozulmasını göze almıştır. Partizan yönetimlerin baskılarına karşı durduğu gibi maddi hediyelere de kesinlikle karşıydı. Kayseri'de müdürken zamanın iktidar partisi il başkanının oğlu bir bayan öğretmene küfür etmiş. Öğretmen şikâyet ediyor. "Ali Tekol çocuğun okuldan uzaklaştırılıp Niğde'ye sürülmesine sebep oldu." diye parti yöneticileri onunla uğraşmaya başlıyorlar. Neticede müdürlükten istifa edip Ticaret Lisesi'ne öğretmen olarak geçiyor. Bir yakın komşusu oğlunu dersten geçirsin diye seccade getirmiş, onu kovmuş. Altmış yaşından sonra ehliyet alarak

arabasını kullandı. Başkalarının "Unumuzu eledik, eleğimizi astık." diye her şeyden vazgeçip rahat oturmayı tercih ettiği yaşlarda Linguafon' un Fransızca programını alarak lise yıllarında öğrendiği Fransızcasını ilerletti. Fransız klasiklerini asıllarından okurdu, ilkokul 4. Sınıfta Arapça, Farsça, üniversite yıllarında Almanca öğrenmişti. Arapça, Farsça, Fransızcayı bu dillerden şiirler okuyacak, açıklayacak kadar iyi bilirdi. Fen adamı olmasına rağmen edebiyatı çok sever ve yaşardı. Namık Kemal, Tevfik Fikret, Nedim, Baki, Mithat Cemal, Yahya Kemal den ezbere şiirler okurdu. Kayseri devlet hastanesi EEG ünitesinin açılış töreninde yaptığı konuşma hala hatırlardadır. Dört dilden örnekler taşıyan muhteşem bir konuşmaydı.

Şehrimize hizmet veren bu kişilerin isimleri şehrin sokak ve caddelerine verilmelidir. Ali TEKOL 26 Aralık 1991 tarihinde pankreas kanserinden vefat etti.

Aile Bilgisi:

1938 yılında Jandarma Yüzbaşısı Mehmet Cavcav'ın büyük kızı Fehime Hanımla evlendi. Dört çocuğu oldu. Büyük kızı Gönül (merhume); Sabih Çağlar ile evlendi. Oğuz (merhum), Çiğdem, Mine isimli çocukları oldu. Ortanca kızı Gülten Avukat Yılmaz Özpamukçu ile evlendi. Mehmet, Ümit ve Alp isimli çocukları oldu. Oğlu Yalçın Serpil Çıldıroğlu (merhume) ile evlendi. Yüce ve Onur (merhum) isimli çocukları oldu. Sonra Tuğba Güneri ile evlendi. Ali Yankı isimli oğlu oldu. Küçük kızı Gülçin, Doktor Mahmut Telcioğlu ile evlendi. Burak ve Murat isimli çocukları oldu[543].

Mehmet Ateşoğlu

(1926- 2017)

Eğitimci-şair, siyaset adamı. 1926 Kayseri doğumlu. İlköğrenimini Kayseri'de tamamladı. Cebeci Ortaokulu, Ankara Gazi Lisesi ve Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1953) mezunu. 1953'den itibaren edebiyat öğretmeni ve idareci olarak Afyon, Nevşehir ve Adana Liselerinde çalıştı. Kayseri Lisesi'nde (1961) Müdürlük yapan Mehmet Ateşoğlu, ateşli ve heyecanlı bir Türk milliyetçisi olarak tanındı. Yunus Emre, Karacaoğlan, Köroğlu gibi halk aşığı ve kahramanlarını kendilerine örnek alan, Fatih, Yavuz Selim ve Yıldırım Beyazıt gibi Osmanlı padişahlarına saygılı, Mehmet Akif, Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Namık Kemal gibi Türk Milliyetçiliğinin temel taşı mütefekkirlerin yolundan yürüyen, Türk Kurtuluş

[543] Sıvacı, Ahmet, Kayseri'de İz Bırakanlar, Kayseri 2010, s.211.

Savaşı'nın unutulmaz kahramanı ve Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e hayranlığı ile bilinen Mehmet Ateşoğlu, özellikle kahramanlıkla ilgili şiir ve koçaklamalarıyla ünlendi.

Kayseri Lisesi Müdürlüğü döneminde vatandaşlara milli duyguları aşılamak amacıyla ulusal bayramların kutlama törenlerindeki resmi geçitlerde, sınıfların önünde Türk büyüklerinin resimleri ve Türk büyüklerinin veciz sözlerinden oluşan pankartlar taşıtırdı. **Ziya Gökalp'ın ''Türk milletindeniz, İslam ümmetindeniz, Garp medeniyetindeniz.''** sözü de bunlardan birisi idi. Bu sözden dolayı hakkında soruşturma açılarak, 1964 yılında müdürlükten alınarak Adana Kız Lisesi Edebiyat Öğretmenliğine atandı.

1965 genel seçimlerinde Kayseri milletvekili seçilerek bir dönem TBMM'de görev yaptı. Meclis'teki ateşli konuşmaları ve mücadeleci tavırları ile tanındı.

Milletvekilliği sona erince İstanbul'a yerleşti, yeniden mesleğine döndü. İstanbul Pertevniyal Lisesi, İstanbul İmam Hatip Okulu, Atatürk Eğitim Enstitüsü'nde (sonraki adıyla Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi) edebiyat dersleri vererek 1983 yılında kendi isteği ile emekli oldu. **13.Dönem Adalet Partisi (AP) Kayseri Milletvekili Mehmet Ateşoğlu, İstanbul'daki evinde 27.07.2017 günü vefat etti. 28.07.2017 Cuma günü Eskişehir'de toprağa verildi.**

İlk şiiri 1950 yılında Orkun dergisinde, sonraki yıllarda Serdengeçti, Oğuz, Aras, Gurbet, Erciyes, Türkeli ve Türk Edebiyatı dergilerinde yayımlandı. Şair olarak adından hamasî şiirleri ile söz ettirdi. 1951'de Türk Milliyetçiler Derneğinin yayın organı Mefkûre dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 1993 yılında Atsız'la ilgili bir broşürü basılmış, şiirlerini 2005 yılı sonuna kadar kitaplaştırmamıştır. Mücadele ve Meclis Çalışmaları (1969) adlı bir kitabı vardır.

"Ateşoğlu, ateş oğlu değil, ateşin ta kendisidir." (Arif Nihat Asya)

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Şairleri - Başlangıçtan Bugüne kadar (1962), Ferit Ragıp Tuncor / Mehmet Ateşoğlu (Yeni Defne, sayı: 181, Nisan 1997), Fahri Ersavaş/Tanzimat'tan Bu Yana Hamasî Türk Şiiri Antolojisi (gen. 2. bas., 1997, s.487), TDOE-TDE Ansiklopedisi 2 (2002), Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).Yusuf Özmerdivenli/Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli Cilt 1, 2, 3. Ankara 1997, Kayseri Lisesi'nin Efene Müdürü Mehmet Ateşoğlu, Dergi Anadolu Eylül-Ekim 2018, sayı 41.

Kayseri Lisesi'nin Efsane Müdürü: Öğretmenim, Müdürüm Mehmet Ateşoğlu

Yusuf Özmerdivenli*

Ateşoğlu der meydanda
Belli olur er meydanda
Dövüşürüz her meydanda
Türklük için ölürüz hey…

Asrımızın büyük şair ve edibi, büyük milliyetçi, mütefekkir üstat Arif Nihat Asya, vesile düştükçe Ateşoğlu için der ki: '(**Ateşoğlu, Ateşoğlu değil, ateşin ta kendisidir.)**

Ateşoğlu'nu üstat Arif Nihat Asya'nın bu veciz sözü kadar, güzel ve tam anlatan ve tarif eden bir söz daha yoktur.

Çünkü Ateşoğlu, milletvekilliğinden önceki mücadele hayatında ve milletvekilliği esnasındaki meclis hayatında, büyük dava ve iman yolunda, Hak ve hakikat uğrunda müthiş çalışmaları ve mücadeleleriyle **ateşin ta kendisi** olduğunu ispatlamıştır.

Hatta öyle ki artık Ateşoğlu ismi, yalnız Kayseri'ye değil, bütün Türkiye'ye mal olmuş, şöhretli ve ünlü bir isim haline gelmiştir

Değerli Hocam, Kıymetli Müdürüm. Sana yüce Rabbimden rahmet diliyorum. Ailene, dostlarına, ilim, irfan aşıladığın yüzlerce, binlerce öğrencilerine, arkadaşlarına sabr-ı cemil niyaz ediyorum. Mekânın cennet olsun. Nur içinde yat.

Müdürüm Mehmet Ateşoğlu ile ilk tanışmamız

Kayseri Lisesi'ne rahmetli babamla, okula kayıt için geldiğimizde kayıt odasından:

Bizi, Müdür Bey'den havale yaptırıp geliniz diyerek müdüre gönderdiler.

Kapıyı vurup müdür odasına girdiğimizde sonradan adının Mehmet Ateşoğlu olduğunu öğrendiğim, müdürümüz Mehmet Ateşoğlu makamında oturuyor, makam odasındaki Atatürk resminin sağında Ziya Gökalp, solunda Namık Kemal'in resimleri dikkatimi çekmişti. Odasındaki 3-4 kişilik bir gruba yüksek perdeden hitap ediyor, bağırıp çağırıyor: "Olmaz böyle şey. Yaptığınız Kayseri Lisesi'ne yakışmaz. Sizi disipline sevkedeceğim. Çıkın, velileriniz gelsin. Sonucuna katlanacaksınız…" gibi söylemlere şahit olmuştuk. Ama ben ilk günde karşılaştığım olay üzerine, ne kadar öfkeli, azametli, sinirli müdür diye düşünmüş ve korkmuştum.

Okullar açıldı. Dersler başladı. Aynı müdür edebiyat derslerimize geldi.

Ancak onun derslerdeki sevimli ve sempatik tavrı, ders esnasında aşılamaya çalıştığı milli manevi duygular beni oldukça rahatlatmıştı. İlk günkü korkudan çekingenlikten eser

*Kayseri Lisesi Müdür Yardımcısı ve Fizik Öğretmeni, Dergi Anadolu Eylül-Ekim 2018, Sayı:41.

kalmamıştı. Karşımdaki insan Kayseri'nin medarı iftiharı, Kayseri Lisesi'nin öğretmenliğini ve müdürlüğünü yapıyor. Kayseri Lisesi'ni daha ileri seviyelere götürmeye çalışıyordu. Uygulamalarıyla icraatlarıyla milli, manevi değerlerle donatılmış binlerce insan yetiştirmek için gayret eden bir başöğretmendi.

Derslerinde bir vesile ile milli, manevi duyguları aşılamaya çalışırdı. Belirli günlerde Kayseri Lisesi gençlerine milli şuur ve ülkü, milli ruh ve iman, kısaca milliyetçilik aşkı vermek için, yaklaşık 20 dalda faaliyet ve uygulamalar yaptırmıştı. Bunlar: Kayseri Lisesi'nin mehter takımı, bando, boru trompet takımlarının çalışmaları, Türk büyüklerini anma günleri, mehmetçik ve kahramanlık günleri, büyük geçit törenleri, edebiyat günleri, sınıf günleri, milli oyun şenlikleri, spor çalışma ve yarışmaları, tiyatro oyunları, münazaralar, sergiler, müzik çalışmaları lise dergisi, sınıf ve okul gazeteleri; müdürün, milli ruhu telkin tebliğleri ve konuşmaları, öğretmenlerin milli ruhu telkin çalışmaları, mikrofon, hoparlör ve teypten milli marşlar, mehter havaları, serhat türküleri yayını gibİ etkinliklerle öğrenci yetiştirirdi. O zamanlar Cumhuriyet Meydanı'nda kutlanılan milli bayramlarda, törenlerde resmigeçitlerde protokolün önünden sınıfça geçerdik. Her sınıfımızın önündeki iki arkadaşımız Atatürk, Ziya Gökalp, Namık Kemal, M.Akif Ersoy gibi Türk büyüklerinin büyük boy yağlı boya resimlerini, bazı sınıflar yine Türk büyüklerinin veciz sözlerini içeren pankartları (dövizleri) taşırdı. Kayseri Lisesi'nde okurken okul Müdürümüz Mehmet Ateşoğlu'nun önderliğinde Yunus Emre Özulu, Ayvaz Gökdemir… vb.Türkçü milliyetçi öğretmenlerin fikirleri ve çalışmaları dönemin öğrencilerini çok etkilemiştir. Fikir ve hareket adamlığında bu dönem öğretmenlerimizin etkileri çoktur. Bu sayede Samiha Ayverdi, Arif Nihat Asya, Necip Fazıl, Ziya Gökalp, Namık Kemal, Nihal Atsız… Vb.nin tüm kitaplarından faydalanılmış, Kayseri gençliğinin nazarında üstad Necip Fazıl'ın yeri apayrıdır. Hocalarımız çok okurdu ve okuturdu. Allah var, biz de daha lise birinci sınıftan itibaren onların teşviki ile okumaya başlamıştık. Okumayı ve okunanı analiz etmeyi onların metotlarından öğrendiğimizi belirtmeliyim. Bir Cumhuriyet Bayramı kutlaması esnasında Ziya Gökalp'ın ''Türk Milletindeniz, İslam Ümmetindeniz, Garp Medeniyetindeniz" sözü tek pankarta sığmadığı için üçe böldürmüştü. Art niyetli bir gazeteci sadece "İslam Ümmetindeniz" dövizinin resmini çekip gazetesine göndermiş. Gazetede tarihi Kayseri Lisesi'nde ümmetçilik, gericilik propagandası yapılıyor diye manşet haber yapmış ve bu haber üzerine soruşturma açılmış, Kayseri Lisesi Müdürlüğü görevinden alınarak Adana Kız Lisesi Edebiyat öğretmenliğine atanmıştı. Kayserili sevenleri ve öğrencilerinden oluşan kalabalık bir grup tarafından istasyona kadar yolcu edip Çukurova motorlu treni ile Adana'ya uğurlamıştık.

Daha sonra Adalet Partisi tarafından milletvekili adayı olarak gösterildi. Bu dönemdeki

kulis çalışmalarını o zamanın İpek Palas Oteli'nde kalarak yürütüyordu. Tesadüf ben tatillerde bu otelde kâtiplik yapıyordum. Bu vesile ile hocam ile daha yakından ilgilenmek ve hizmet etmek fırsatını elde etmiştim. Bu dönemdeki sohbetlerinde de bulunarak ilham almak şansını elde etmiştim.

13. Dönem Kayseri Milletvekili olarak Ankara'ya TBMM'ye gitti. Buradaki çalışmaları, cesurca mücadelesi başlı başına bir yazı konusudur. Ancak birisini nakletmeden geçemeyeceğim:

ATEŞOĞLU'NUN, LİSELERE VE LİSE DENGİ BÜTÜN OKULLARA DİN DERSLERİNİN ZORUNLU OLMASI İÇİN, MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA VERDİĞİ BİRİNCİ, İKİNCİ, ÜÇÜNCÜ, DÖRDÜNCÜ, BEŞİNCİ MUHTIRALAR:

Ateşoğlu 15 Ocak 1967 tarihinden 13 Haziran 1967 tarihine kadar, yalnız Din Dersleri hususunda, Milli Eğitim Bakanlığına beş adet muhtıra vermiştir:

Bütün bu muhtıralardaki ana gerekçe, ana sebep, ana fikir şudur:

"Türkiye'de kırk yıldan beri, Türklük ve İslamlık ruhunu, milliyetçilik imanını yok etmek için, bütün dehşet ve şiddetiyle devam ettirilen (Kültür İhtilali) ve manevi zelzele Türk milletinin milli varlığını ve imanını tehlikeye düşürmüştür.

Bundan dolayıdır ki, bu memlekette, kültür ihtilaline ve manevi zelzeleye karşı, milli imanı kuvvetlendirmek mecburiyeti doğmuştur.

Bugün Türkiye'de hüküm süren manevi ve ahlaki çöküntü, ancak iman kudretiyle durdurulabilir.

Bu da, ancak okullarda, Türk çocuklarının kuvvetli bir din dersi almasıyla mümkündür.''

Ateşoğlu, bu esastan hareket ederek, muhtıralarında, neden din dersi koymak lazım geldiğini bütün gerçekleri ve cepheleriyle ele almış ve işlemiştir.

Ateşoğlu'nun verdiği dört muhtıra, din dersleri hususunda, memlekette bir fikir ve zemin hazırlamakla beraber, kesin, kati bir netice alınamıyordu.

Bunun üzerine, Ateşoğlu, 271 milletvekilinin imzaladığı meşhur muhtırayı kaleme aldı ve ondan sonra kati neticeli taarruza geçti.

Böylece, Liselere ve lise dengi bütün okullara din dersleri kondu.

Bu muhtıra büyük bir Parlamento- Meclis Zaferi olmuştur.

Bütün hayatını ülkesinin milli bağımsızlığına adayan eğitim dehasının bütün Türkiye'ye verdiği mesaj Türk düşmanlarına korku salmıştır. Bugün onun başlattığı din dersleri mücadelesi devam etmektedir.

Ben yılların bedenen yıpratıp da ruhen gençleştirdiği bir insan tanıdım. Bu insanı çok yaşlandığı halde zamanı gelince meyve vermesini unutmayan ağaçlara benzetirim. Hayat bu kadar uğraşıp didinmeye değer mi bilmem… Fakat yanlış da düşünebilirim. Çünkü sizlere tanıtmaya çalıştığım okul müdürüm ve öğretmenim rahmetli Mehmet Ateşoğlu'nun çalışma

azmine bakılırsa hayat daha pek çok şeylere değer. Yeter ki insanlar bunu anlayabilsinler. Ben okul müdürümüzü sınırlı sayfalarda tüm yönleriyle tanıtmayacağım. Zaten kelimeler düşündüklerimizi ifade etmeye yetmez. Talebeleri olmamız sıfatıyla kendilerini her bakımdan taklit etmeye çalıştık. Her hareketinden bir şeyler kaptık. Bizim için üstün bir rehberdi.

İşte size gerçek bir samimi itiraf. Türkiye'de bu gibi şevkle çalışan insanlar var oldukça istikbale ümitle bakabiliriz. Çünkü önümüzde canlı bir örnek vardır. Faaliyetleri yaşayarak görüyoruz. Gönül isterdi ki müdürümüzün ve O'nun gibi mesleği uğrunda her fedakârlığa katlanan insanların; bir yazarın dediği gibi 'Yıllar saçlarını ağartarak değil de, okşayarak gelip geçseydi.'

Mehmet Ateşoğlu güçlü bir hafızaya ve kıvrak bir zekâya sahipti. Kalemini çok iyi kullanırdı. Hoş görülü saygılı ve babacan tavırlı, neşe dolu bir insandı. Hayatında korkunun ve korkaklığın yeri yoktu. İnandıklarını hiç çekinmeden ve kimseye hatır etmeden yazardı, söylerdi. İslam, millet ve Türkiye düşmanlarının korkulu rüyasıydı.

O, bir derya idi. Düşüncelerinin zerresi bile insana renk ve güç veriyordu.

O, her yaptığı işte en iyiyi hedefleyen örnek bir insandı.

O, mesleğine âşık otoriter bir öğretmendi. 30 yıl severek öğretmenlik yaptı.'Yeniden dünyaya gelsem yine öğretmen olurdum.' Derdi. Yetiştirdiği öğrencilerinden memlekete çok hizmet eden kişiler, O'nu hiç unutmadılar. Her yerde her zaman saygıyla andılar.

O, çalışkan insanları çok sever.'Tembellik, başkalarına yük olmak, namussuzluktur.' derdi.

O, vakit nakittir sözünü hep hatırlar ve hatırlatır, zamanın boşa geçirilmesinden nefret ederdi.

O, özellikle Erciyes Dağı'na hayran, adeta âşıktı. Erciyes, Kayseri'ye hakim bir dağdır. Kayserilinin ruhunda farkında olmadan çocukluğundan büyüyene kadar Erciyes'in büyük bir tesiri vardır. Aynen Mehmet Ateşoğlu'nda olduğu gibi. Kayseri Lisesi'ndeki çalışmalarında ondan ilham alır. Erciyes Dağı, dağların padişahı derdi. Hatta daha da ileri giderek yıllar önce, herkesten evvel Menderes'in Yassıada'dan getirilmesini düşünmüş, hatta Erciyes'e getirilmesini teklif etmişti:

ATEŞOĞLU'NUN, MİLLETİMİZİN BÜYÜK EVLADI MERHUM MENDERES'İN NAAŞININ KAYSERİ'DE ERCİYES DAĞI'NA GÖMÜLMESİ İÇİN MENDERES AİLESİNE GÖNDERDİĞİ MEKTUP

Ateşoğlu, gazetelere akseden 3 Ekim 1967 tarihli bir mektubunda:

İlim ve iman şehri olan Kayseri'nin, Anadolu'nun coğrafi, milli, dini, siyasi ikdisadi, fikri bakımlardan Anadolu'nun merkezi olduğunu; Menderes Merhumun Kayseri'yi ve Kayserilileri çok sevdiğini, dağlar padişahı Erciyes'ten daha yüce ve daha mükemmel kabir olmayacağını ve Menderes'in Kayseri'ye gömülmekle ruhunun şad olacağını ifade etmiştir.

Kayseri Lisesi 100.yıl Şeref Belgeseli'nde Mehmet Ateşoğlu

Kayseri Lisesi 100.Yıl Şeref Belgeseli'ni hazırlarken çok yönlü araştırma ve yazışmalar

yapmıştım. Bu vesile ile müdürüm ve öğretmenim Mehmet Ateşoğlu'na mektup yazıp anılarını yazmasının yanında fotoğraf ve belgelerde göndermesini rica etmiştim. **Gönderdiklerinin arasında "KAYSERİ LİSESİ MARŞI" isimli şiiri de vardı. Şiir çok hoşuma gitmişti. Kayseri Lisesi'nin sayfalar dolusu yazılarla anlatılamayacak özelliğini bir şiirle çok güzel anlatmıştı. Ancak kendilerini aradım: Hocam, Faruk Nafiz Çamlıbel'in yazdığı Kayseri Lisesi Marşı ile karışmaması için müsadenizle sizinkinin adını "KAYSERİ LİSESİ 90. YIL MARŞI" olarak değiştirmek istiyorum dedim. İyi düşünmüşsünüz, uygundur dedi.** Bu şiirini adı geçen belgeselin 1. Cildin 172. Sayfasında yayınladım. Önemine binaen bu yazımın sonuna da ekledim. Diğer anılarını da 2. Cildin 1194…1203. Sayfalarında yayınladım. Bazı resimleri de 3. Cildin 1879, 1892, 1893 ve 1894. sayfalarında yayınlamıştım.

Rahmetli Hocamızın o günleri adeta yeniden yaşarcasına bana gönderdiği ve özenle yazdığı Kayseri Lisesi Hatıraları' nın ana başlıklarını yazmakla yetineceğim.

1. Erciyes, hem Kayseri'nin hem de Kayseri Lisesi'nin sembolü ve milli armasıdır.
2. Erciyes'in Kayseri Lisesi üzerindeki müthiş etkisi
3. Kayseri Lisesi'nin armasındaki tarihine ve dünyaya hükmeden üç kudret: Türk, Kılıç, Kalem
4. Kayseri Lisesi Milli Armasının ilham kaynağı.
5. Lisemizdeki (Mehmetçiğin Künyesi) Levhası
6. Kayseri Lisesi'ndeki Gece Sohbetleri ve Köroğlu-Ateşoğlu levhası'nın doğuşu.
7. Köroğlu'na kalmayan dünya Ateşoğlu'na mı kalacak.

Rahmetli hocamız bana gönderdiği anılarından 7. sininin son bölümü:

Velhasıl,

Bu dünya, Veli'ye kalmadı.

Bu dünya, Ali'ye kalmadı.

Bu dünya, deliye kalmadı.

Bu dünya kimseye kalmadı.

Bir gün Kayseri'de bir mezar başında, şöyle bir yazıyı okursun taşında;

''Köroğlu'na kalmayan dünya, Ateşoğlu'na da kalmadı…''

Diyerek anılarını bitirmişti. Ancak Eskişehir'deki mezara kısmet oldu. Ailesi bu isteğini inşallah yerine getirir. Mezar taşına yazdırır.

Mehmet Ateşoğlu hocamızı anlatmaya sayfalar ve kelimeler yetmez. Vefatından sonra ertesi günlerde sevenleri duygularını basında aşağıdaki ifadelerle dile getiriyorlardı:

O, bir vatanseverdi. O, bir hümanistti. O, affetmesini de bilirdi.
O, insanı insan olarak görür, sosyal durumuna göre kıymet biçmezdi.
O, inancı güçlü bir dindardı. O, çağdaştı. O, örf adet ve geleneklerine bağlıydı.
O, temiz giyinmeyi bilirdi ve çevresinin de böyle olmasını isterdi. O, adil bir insandı[544],[545].

[544] Yusuf Ömerdivenli, Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli, C.2, Ankara 1977.
[545] Kadir Gümüloğlu, Ateşoğlu'nun Mücadeleleri ve Meclis Çalışmaları, Ankara 1969.

Kayseri Lisesi Doksanıncı Yıl Marşı

İmanın güneşleri, parıldar yüzümüzde
Zekanın şimşekleri, ışıldar gözümüzde,
Ataların ruhları, şahlanır önümüzde,
Türküz, Milliyetçilik, Türk'ün ana ilkesi,
Yaşa, milli ruhunla ey Kayseri Lisesi

Erciyes'ten ders aldık, eğilmeyiz cihanda,
Şahlanır kudretimiz, asil kanda, imanda,
Erciyes hocamızdır, ulu hikmet var onda.
Şanlı Erciyes Dağı, ülkümüzün simgesi,
Yaşa, milli ülkünle, ey Kayseri Lisesi

Dünyayı aydınlatır tarihimizin nuru,
Göğsümüzü kabartır, Türk olmanın gururu,
İmanımızdan getir, Türk'ün milli şuuru.
İmanla yoğrulmuştur, Türklüğün seciyesi,
Yaşa, o imanla, ey Kayseri Lisesi.

Yüreğimizde yanar, ilim, iman ateşi,
Bayrağımızda parlar büyük Türklük güneşi,
İşte tarih, işte dünya! var mı Türk'ün bir eşi?
Türklükle kurulmuştur, bu dünyanın dengesi,
Yaşa, o Türklüğü'nle, ey Kayseri Lisesi.

Erciyes'e benzeriz, başımızda dumanlar,
İçimizde şahlanır, yanardağlar, Volkanlar,
Türklük'teki esrarı, Türk olmayan ne anlar?
Milli bir arma yaptık, o şanlı Erciyes'i,
Yaşa, Erciyesi'nle, ey Kayseri Lisesi.

Bayrağımız semadan, ay alır, yıldız alır,
Yüreğimiz imandan, kuvvet alır, hız alır,
Gönlümüz, ülkü adlı, bir ilahi kız alır.
Türk'ün Erciyes gibi, bitmez aşkı, çilesi,
Yaşa, milli aşkınla, ey Kayseri Lisesi

Lise Mehter Takımı, ruhumuzu yoğurur,
Lise Bando Takımı, gönlümüzü coşturur,
Ataları andıkça, şahlanır milli şuur.
Ruhlarda Volkan otur, vatan aşk hevesi,
Yaşa, o Mehterinle, ey Kayseri Lisesi.

Ataların ruhları, ruhumuzda dirilir,
Dostlarımız sevinir, düşmanımız yerinir,
Ülkümüzde, Türklüğün geleceği görünür.
Bizlere kuvvet verir, tarihimizin sesi,
Yaşa, o tarihinle, ey Kayseri Lisesi.

Lisemizden mezunlar, kız, erkek, nice erler,
Türk toplumu içinde, kendini gösterirler,
Her alanda yaratır, başarılar, zaferler,
Bu güzel yurt, bizlere, Atalar hediyesi,
Yaşa, atalarınla ey Kayseri Lisesi.

Erkek bozkurt olur da dişi bozkurt olmaz mı?
Erkek yiğit otur da bacı yiğit olmaz mı?
Erkek şehit otur da bacı şehit olmaz mı?
Kadın, erkek Türk'tür değişmez Türk töresi,
Yaşa, milli törenle, ey Kayseri Lisesi.

Hak yolunda yürümek, bize büyük şan otur,
Her işte rehberimiz, ülkü ve iman otur,
Türk, elbet böyle kalmaz, şahlanır, zaman olur
Türklüğün şahlanışı, tarihin zelzelesi,
Yaşa, o heybetinle, ey Kayseri Lisesi.

Ateşoğlu, gün doğdu, Türk artık uyanıyor,
Yüreklerde, yurt için, yanardağlar yanıyor,
Müjde, ey Vatan müjde, bir gençlik şahlanıyo
Milliyetçi Gençliktir, Türklüğün güvencesi,
Yaşa o gençlerinle, ey Kayseri Lisesi.

Mehmet ATEŞOĞLU

Edebiyatçı Ayvaz

Adı "komando"ya çıkmıştı ama bu yakıştırma doğru değildir. "Komando" kelimesinin çağrıştırdığı eylemciliği hiçbir zaman benimsememiş, onun hayatına damgasını vuran, eğitim ve edebiyat olmuştur.

Merhum Gökdemir'in, eşi Sevgi Hanım'la birlikte yazdığı üç ciltlik "Yardımcı Edebiyat Kitabı" çok değerli bir kaynaktır.

12 ciltlik Yeni Türk Ansiklopedisi"nin editörlüğünü Gökdemir yapmış ve Türk Ocağı Ödülü kazanmıştır.

Tercüman'da tefrika edilen "Edebiyatımızda Portreler" dizisi kitap olarak yayımlanmıştır. Değerli tarihçi Yılmaz Öztuna ile Ayvaz Gökdemir'in birlikte yazdıkları "Türkiye'de Askeri Müdahaleler" adlı kitap hem araştırma hem analiz olarak mükemmeldir.

Aziz dostum Ayvaz Gökdemir'i rahmet, saygı ve hüzünle anıyorum. Tabutunun başında hissettim ki, ölüm artık bizim kuşağımızın da kapısını çalıyor...

Bîçare gönüller; ne giden son gemidir bu
Hicranlı hayâtın ne de son matemidir bu[546]

Kayseri Lisesi'nden bir Ayvaz Gökdemir geçti.

Öğretmenim Ayvaz Gökdemir*

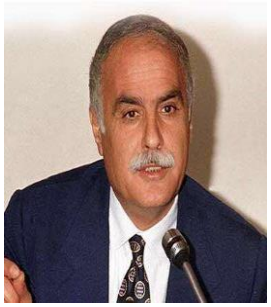

19 Nisan 2008 günü herkes tarafından çok sevilen sayılan değerli hocam Ayvaz Gökdemir'i kaybettik. ATO Konferans salonundaki Türk Ocakları Genel Merkezi 37. olağan Genel Kurulu'na katılan Gökdemir, toplantının öğleden sonraki bölümünde rahatsızlandı. İlk müdahalesi salonda bulunan hekimlerce yapılan Gökdemir, özel MESA Hastanesi'ne kaldırıldı. Ancak kalp krizi geçirdiği belirtilen Gökdemir kurtarılamadı.

Adı şaibelere bulaşmayan bir Türk milliyetçisi idi. Katıksız vatan, millet sevdalısıydı. Sevdalısı olduğu Türk Ocakları Genel Kurulundaki ölümü dahi bu aşkın son noktasıydı. "Her canlı ölümü tadacaktır." Kuralı gereği o da hayatının en verimli çağında aramızdan ayrıldı. Değerli hocam rahat uyu. Her halinle örnek olduğun, yetiştirdiğin gençlik ve ardından gelecek kuşaklar, yolunda yürüyecek. Sevenlerin seni her zaman kalbinde yaşatacak. Yerinde rahat uyu. Mekânın cennet olsun.

---

[546] Taha Akyol, Milliyet Gazetesi, 24.04.2008.
* Yusuf Özmerdivenli, Dergi Anadolu, Haziran-Temmuz 2008, s.40.

Ayvaz Gökdemir 1942 yılında Gaziantep'te doğdu. Babası Süleyman Bey, annesi Emine Hanım, ilköğrenimini Gaziantep Bostancı İlkokulu'nda, ortaöğrenimini Düziçi Öğretmen Okulu'nda tamamladı. Ankara Yüksek Öğretmen Okulu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Fakülteden mezuniyetine müteakip ilk görev olarak Kayseri Lisesi'ne atandı. 30.11.1965 günü Kayseri Lisesi'nde göreve başladı. Böylece ben ve onlarca Kayseri Liseli Ayvaz Hoca'nın öğrencisi olmak onur ve şerefini yaşadık. Eşi Sevgi Gökdemir hocamız ile de o yıl evlendiler. 3 çocukları var. Vatani görevini yapmak üzere 21.09.1968 günü çok sevdiği Kayseri Lisesi ve öğrencilerinden ayrılarak askere gitmişti.

Askerlik dönüşü çeşitli okullarda öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Öğretmen Okulları Genel Müdürü ve Özel Yükseliş Koleji Genel Koordinatörü oldu. TBMM'de 19. dönem Gaziantep, 20. dönem Kayseri ve 21. dönem Erzurum milletvekilliği yaptı. 53. Cumhuriyet Hükümetinde Devlet Bakanlığı görevinde bulundu.

Siyasi çevrelerde "Komando Ayvaz" olarak anılmıştır.

30.11.1965 tarihinde Kayseri Lisesi edebiyat öğretmenliğine atanmasıyla ilk tanışmamız gerçekleşmişti. Aramıza yeni katılmıştı. Üzerimizde bıraktığı ilk intiba çok çok olumlu idi. Fakülteden yeni mezun olmuş enerjik, çalışkan, kendisini toplum hizmetine adamış, öğrencilerini vatana, millete ve insanlığa faydalı kişiler olarak yetiştirmeyi kendisine düstur edinmiş, arkasında unutulmaz hizmet ve izler bırakmaya namzet bir öğretmen izlemini üzerimizde bırakmıştı. O zamanın Kayseri Lisesi öğrencileri olarak; okulumuza yeni atanmış olan öğretmenimiz davranışlarıyla, yaşantılarıyla, fikir ve görüşleriyle, inanç ve azmiyle gerçek bir vatansever kişiliği ile bizleri etkiliyordu. O yıllarda Kıbrıs adeta kaynayan bir kazan idi. Yurdun çeşitli yerlerinde olduğu gibi Kayseri'de de miting yapılmıştı. Cumhuriyet meydanını hınca hınç dolduran yediden yetmişe on binlerce Kayseriliye hitabeden hatiplerden biri de Kayseri Lisesi'ne yeni atanmış, dersimize giren Ayvaz Gökdemir Hocamızdı. Ayvaz Hoca konuştukça; milliyetçilik, vatan, millet sevgisi kıvılcımını ateşliyor, konuşması sık sık alkışlarla kesiliyordu. O günkü mitingde Cumhuriyet Meydanı alkışlarla inlemişti.

Tahsil hayatımız bitince geri dönüp baktığımızda ilminden irfanından istifade ettiğimiz idealist ve vatanperver öğretmenler öylesine etkili, ibretli ve örnek hizmetler sunmuşlar ki, bu davranışlar karşısında duygulanmamak elde değildir. İnsanları eğitmek ve topluma şekil vermek gibi çok önemli ve ayrıcalıklı bir görevi üstlenmiş insanlardan bu beklenir.

Ayvaz hocamız bize yaptığı uygulamayla hizmet eğitimini adeta beynimize nakşediyordu. Tabi ki biz de kendi öğrencilerimize yapalım diye...

O benim hocamdı. Her şeyi ondan öğreniyordum. Bana unutulmaz hayat dersleri

veriyordu. Sınıfta ders işlerken her vesile ile bize mesajlar veriyordu: "Papağan gibi birkaç konuyu ezberleyip sınıf geçmekle kendinizi yetiştirmiş olamazsınız. Bol bol kitap, gazete ve dergi okuyun. Konferanslara gidin. Sohbetlere katılın..." derdi. Bu nasihatların ürünü olarak, var olan kitap okuma sevgim ve hızım daha da artmıştı. Ayrıca konferansları da kaçırmamaya gayret ediyordum. Kayseri Kültür Derneği'nde Mehmet Akif'i anlatan bir konferans vardı. Derneğin koltuk ve sandalyeleri dolmuş ben dâhil birçok kişi de ayakta dinliyorduk. Omuzuma dokunan oldu. Döndüm baktım Ayvaz Hoca idi. "Aferin, aferin böyle devam et."diyerek taltif etti.

Kayseri Lisesi'nde edebiyat derslerimize girerek öğretmenimiz oldu. Bitmez bir çalışma gücü vardı, bir çalışkanlık anıtı idi. Derslerinin dışında sosyal faaliyetlerde, konferanslarda, açıkoturum, şiir dinletisi Türk büyüklerini anma günü vb.faaliyetler arasında bütün gün koştururdu. Her yerde hazır olurdu. Ne zaman dinlenirdi, ne zaman uyurdu akıl erdiremezdik. Üstelik çok iyi öğretmendi. Derslerinde bir an bile dalmanın olanağı yoktu, öğrencinin ilgisini ve dikkatini sürekli ayakta tutmayı bilirdi. Derslerini günlük yaşamın örneklerine dayalı tartışmalı hareketli biçime sokardı. Köyden gelmiş, durgun köy çocuklarını bile konuşturmak, düşündürmek, inandığını savunur duruma getirmek için uğraşırdı. Her birimize ayrı önem verirdi. Bize arkadaşlar diye hitap ederdi. Bizlere karşı en ufak kötü söz çıkmazdı ağzından. Bu nedenle görülmemiş bir saygı toplardı. "Yerine göre pamuk kadar yumuşak, yerine göre çelik kadar sert olan, ağzından kötü söz çıkmayan Ayvaz Hoca; yıllar sonra konu vatan, millet olunca yüz seksen derece değişecek, milletvekilliği döneminde Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye'yi ziyaret eden, adeta iç işlerimize karışmaya yeltenen üç kadın parlamenteri için tazminat ödemeyi de göze alarak kötü söz sarfedecektir." Şaşılacak şey, onun kurduğu disiplini çoğu öğretmende görmedim. Bunu kendiliğinden yaratırdı. İyi yetişmiş ciddi ve tutarlı kişiliği bizde derin bir saygı uyandırırdı. Bilgiliydi, etkili konuşurdu ve özellikle çalışkandı.

Okulumuzda onu sevmeyen, saymayan yoktu. Ona adeta bir abi yakınlığı duyardık. Tecrübesi, bilgisi, çalışkanlığı ve özellikle de hoşgörüsü adeta Eyüp sabrı gibi sabrı ile okulun sembol hocası durumunda idi. Bir gün Kayseri Lisesi 6 Fen-A sınıfında edebiyat dersinde iken konusunu tam hatırlayamadığım bir tartışma oldu. Şimdi doktor olan arkadaşım Nuri Yüksel o konuya, karşı görüş bildirdi. Hocanın söyledikleri haklı olmasına rağmen Nuri arkadaşımız ileri-geri konuşmasına devam etti. Biz adeta nefeslerimizi tutmuş Ayvaz Hoca Nuri arkadaşımızı dövecek, sille tokat girecek, arkadaşımız da karşılık verirse sınıfta kavga çıkar diye korkuyla bekliyorduk. Ancak böyle olmadı. Öğretmen kürsüsünden inerek Nuri'nin yanına vardı, "Sen küçüksün, gençsin, anlamamış olabilirsin. Sonra bu konuyu düşün,

gerekirse tekrar tartışalım." dedi. Arkadaşımız sonra olayı kavradı. Ayvaz Hoca'dan özür diledi. Hocanın sabırlı hareketi sayesinde olay tatlıya bağlanmış oldu.

Öğretmenin Eyüp Sabrı kadar sabırlı olmasının nimetini ben de meslek hayatımda çok gördüm. Bizim zamanımızda öğretmenliği seçenlerin üniversite giriş sınavı iki aşamalı olurdu. Yani üniversite sınavını kazananlar, bir de mülakata tabi tutulurdu. Ben de Konya Selçuk Eğitim Fakültesi'ni kazandım. Mülakata davet edildim. 50 kişi alınacak fakat 500 kişi davet etmişlerdi Bir iki gün heyecanla, acaba zor mu, kolay mı soracaklar merakı ile bekledim. Nihayet sıra geldi. Mülakat sınavına girdim. Tabi sınav komisyon üyelerinin önünde dosyamız mevcut. Yusuf Özmerdivenli Kayseri Lisesi mezunu, Kayserili, aldığı puan belli. Bana ilk soru olarak: "Yusuf, Kayserililer anasını boyar, babasına satarmış doğru mu?" dediler. Bunun üzerine gayet sakin, hiç bozuntuya vermeden: "Her bölgenin her muhitin kendisine has bir takım fıkraları olur. Karadenizlilerin Temel fıkrası olduğu gibi Kayseri ile ilgili de böyle bir fıkra söylenir, dedim. Buna benzer soru ve sohbetlerden sonra sınav salonundan çıktım. Sonuçlar ilan edildiğinde kazanmıştım. Kaydımı yaptırdım. Üniversite açıldığında bana bu soruyu soran öğretim üyesi dersimize geliyordu. Haftalar ilerledikten sonra hocamız olmasından cesaret alarak: "Hocam biz mülakat sınavında heyecanla, günlerce zor mu soru soracaklar, kolay mı soracaklar diye sabırsızlıkla bekledik. Sonunda eften püften sorularla geçiştirildik. Biz normal bilgi sorusu bekliyorduk öyle olmadı." demiştim. O üniversite hocam: "Yusuf sen yanlış düşünüyorsun. Biz bu sınavda bilgi ölçmüyoruz. Zaten devlet üniversite giriş sınavında bilginizi ölçmüş ve kazanmışsınız. Biz bu aşamada yarının öğretmenleri olacak siz gençlerin fiziki durumunu, Türkçeyi konuşma yeteneğini, toplum karşısında konuşma yeteneğini, konuya hâkimiyetini, hitabet gücünü, hepsinden önemlisi sabrınızı ölçüyoruz, öğretmen Eyüp gibi sabırlı olmalıdır. Yarın yurdun muhtelif köşelerinde öğretmen olarak dağılacaksınız. Oralarda bin bir çeşit öğrenciyle karşılaşacaksınız. Onlara karşı davranışlarınız hakkında bilgi ediniyoruz. Sana sorduğumuz Kayseri fıkrası ile ilgili soruyu, sen sabırla, sakince cevaplandırdın. Parlasaydın, "Olur mu öyle şey, insan annesini boyayıp babasına satar mı?" gibi cevap verseydin kaybetmiştin." dedi. Bu olayın ve Ayvaz Hoca'nın sabırlı davranışının ne kadar önemli olduğunu, meslek hayatımda ben de çok olaylarda şahit oldum. Öğretmenin gerçekten "Eyüp sabrı gibi sabırlı" olmasının önemli olduğuna hak verdim.

Öğretmenlik, sürekli ve etkili bir iz bırakmaktır öğrencide. Ayvaz Gökdemir, bir öğretmen için gerekli olan, örneğin göreve, öğretmenliğe bağlılık, özveri, sevgi, insanlık, çağdaşlık vatan millet sevgi ve övgüsü gibi nice sayılmaz niteliklere sahipti. Önemli olan bunlar değil. Onu tanımak için onun gerçek özelliği, kişiliği öğrencileri üzerindeki etkisidir.

Ondan bir parça var yetiştirdiği tüm öğrencilerinde, örneğin bende. İşte gerçek öğretmenlik bu. Ayvaz Gökdemir gerçekten öğrencilerini etkileyen, olumlu kişilikler meydana getiren bir eğitimciydi ve tüm öğrencilerinde "Ayvaz Gökdemir damgası" vardı.

Yıllar geçtikden ve öğretmenliğin ne olduğunu, öğretmenlerin, öğrencileri için nasıl bir özveri kaynağı olduklarını yaşayarak öğrendikten sonra, her öğretmenimde ayrı bir değer buluyorum. Hiç kuşkusuz benim yetişmemde her birinin bir yönden etkisi bulunduğu bir gerçek. Onun için bana emek verenlerin hepsini daima sevgi, saygıyla, ölenleri rahmetle anıyorum. Yaşamlarının en verimli yıllarını benim için harcayan bu saygı değer kişilerden bir bölüğü var ki, onları her zaman hatırlarım. Mesleği kutsal olarak benimsemiş, bizlere de benimsetmişlerdi. Sabırlıydılar, hoşgörülü, ciddi, sevecen, çocuk ve genç ruhundan anlayan, kendi çocukluklarını unutmamış kişilerdi. İnsan yetiştirmenin ince bir sanat olduğu gerçeğini davranışlarıyla kanıtlamışlardı. Kelimenin tam anlamıyla öğretmendiler. Onları sever sayardık. Varlıklarından kıvanç duyardık, her biri bizlere değişik açılardan birer güzel örnekti. Rahmetli Ayvaz Gökdemir de bunlardan biridir. Ayvaz Gökdemir, her şeyden önce çok temiz düzenli giyinirdi. Giyiminde esas olan, yenilikten çok temizlik, özen ve uyumdu. Ayakkabıları her zaman pırıl pırıl olur, gıcır gıcır da ses çıkarırdı. Onun ayakkabılarını tozlu ve çamurlu gören hiç olmamıştır.

Sınıfa her derse koltuğunun altında birçok kitap, dergi ve malzemeyle gelirdi. Temiz, okunaklı ve özenli el yazısıyla tahtaya önce dersin planını, dersle ilgili başlıca kaynakları yazardı, bu kaynakları bize gösterir, derse ondan sonra başlardı. Böylece bizi yalnızca ders kitabı ile sınırlı kalmaktan kurtarırdı. Bize daima "Okuyun" derdi. "Hikâye, roman, piyes, şiir, hatıra, seyahat notu... ne bulursanız okuyun." Kitap tanıtmak ve okumak üzere seçeceğimiz kitaplara kılavuzluk etmek için bizi, sınıfça okulun kütüphanesine götürdü. O zamanlar Kayseri'de büyük kütüphane olan İl halk kütüphanesine üye olmamızı öğütlerdi. Kitap konusu açıldığında bu havadan cesaret alarak bir arkadaşımız: "Hocam okuyun diyorsunuz. Biz zaten okuyoruz. Edebiyat kitabından başka tarih, coğrafya, kimya, matematik... bunlar yetmez mi?" dedi. Ayvaz Bey ise: "Yetmez. Saydığım edebi eserler size hayatı ve insanları öğretir. Bunları öğretirken sizi, vakalar, insanlar içinde yaşatarak zevk ve heyecan da verir. Anlama kabiliyetini artırır. Görüş ufkunuzu genişletir. Kelime haznenizi zenginleştirir. Dünyaya bakış açısını olgunlaştırır. Okuma hızını yükseltir. Ders kitaplarında bir takım bilgiler var ama bunlar yoktur." dedi.

"Hayat ve insan!..." karanlık ve gizem dolu iki kavramdı o yaşlarda bizim için. Bunları bize edebi eserler öğretecekti. Edebiyat eserlerine ne büyük övgü! Bu eserlere bizi yöneltmek için ne güzel hedef seçiş. Ayvaz Hoca bize ve okuma alışkanlığını işte böyle kuvvetli bir itiş

ve yönlendirme ile kazandırdı. Bu kadar sevdiği ve bizlere sevdirdiği kitap okuma alışkanlığına eserleriyle de katkıda bulunmak için: Eşi Sevgi Gökdemir ile "Yunus Emre Güldestesi" isimli Kültür Bakanlığı özel baskısı kitabı hazırladılar. "Türk Kimliği" isimli kitap yazdı. Liseler için eşi ile edebiyat yardımcı kitapları hazırladı.

Öğretmen cemiyet binasının en büyük işçisi, en büyük kurucusudur. Bu binaya konulan bütün taşlar, ilk önce onun elinden geçer ve duvara girmeden önce son şeklini onun elinde alır. Sağlam bina yapmak istiyorsak iyi usta aramalıyız. Bir memlekette de iyi nesil elde edilmek isteniyorsa iyi öğretmen yetiştirmek lazımdır. Bu amacı gerçekleştirmek için de Öğretmen Okulları Genel Müdürü olmuştu. Bu görevi esnasında da mümkün olduğu kadarıyla amacını gerçekleştirmeye çalışmıştı.

Sevgili öğretmenim, bana öğrencilik yıllarımda, meslek hayatımda bitmez tükenmez bir sevgi kaynağı ve güvenilir bir rehber oldun. Adını her anışta bir gül oldu gökyüzü. Toprağın bol, benzerin çok olsun. Ölünceye kadar anını saygıyla anmak boynumun borcu olsun sevgili öğretmenim.

Merhuma Allah'tan rahmet, kederli ailesine, milli eğitim camiasına, sevenlerine sabır ve başsağlığı dilerim[547].

Kayseri Lisesi'nde 38 Yıl ; Nurşen Özdamar

Ankara'da okulumu bitirir bitirmez kur'a çekildi. 1960 temmuz ayında Kayseri Lisesi'ne kur'a sonucu atandım. Memur olan babamla Türkiye'nin her tarafını gezdim. En son görev yeri İstanbul'da idi. Adana'da memuriyet yaparken ben doğmuşum. Annem ve babamla ilk defa Kayseri'ye gelip, Turist Otel'e yerleştik.

Şehir bomboştu meğer herkes bağdaymış. Otelde tercümanlık yapan Nurettin Hasşerbetçi bizi alarak Kayseri Lisesi'ne götürdü. Şimdiki müze olan binaya girdiğimiz zaman kanımız dondu. Çok yüksek tavanları olan eski bir bina idi. Müdür muavini Mahmut Taşkın'ın odasına dik bir merdivenden çıktık, tanıştık. Öğretmen olarak atandığımı söyleyince: "Pek de küçükmüşsün. Hayırlı olsun deyip, bir kâğıt imzalattı. Cebinden para çıkartıp, "Bugün pazar. İlk maaşına karşılık bunu al otel masraflı olur. Evinize dönün, okul açıldığında gelirsiniz." dedi. Evimize döndük.

Okul açıldığında Kayseri'ye döndüm. Okula gittim. Uzun boylu bir bey kürsüye çıktı. Konuşma yaptı. Müdür Tevfik Tarhan. Erzurum Üniversitesi Coğrafya Kürsüsüne atanmış, gidiyormuş. Öğrencilere baktım koca koca adamlardı çoğu.

[547] Özmerdivenli Yusuf, Degi Anadolu, Haziran-Temmuz 2008, sayı:40, s.44.

Elime bir program verdiler. 4-C sınıfına derse girmek için sınıfın kapısını açtım. Kürsüde iri yarı bir bey oturuyordu. "Afedersiniz hocam, benim dersim zannetmiştim" dedim. Kapıyı kapatıp yürüdüm. Kürsüde oturan şahıs arkamdan koştu: "Hocam yanlış gelmediniz, ben sınıf mümessiliyim. Dersiniz bize" dedi. Sonradan öğrendim ki mümessil **"Neni"** lakaplı Mehmet Okuöcal. Mehmet Kayseri'deki sanat hareketlerinin bir numaralı adamıydı. Konser, tiyatro, konferans gibi sanat etkinliklerini Kayseri'ye getiren kişiydi. Büyük Sinema'da her film değiştiğinde benim yerim Neni tarafından ayrılmış oluyordu.

Eski müdürlerimizden Mehmet Ateşoğlu'nu Büyük Sinema'da bir konferans da tanıdım. Çok dolu aynı zamanda enteresan bir adamdı. Girişteki bahçeye bir havuz ve kamelya yaptırmıştı. Kamelyaya mini bir de Erciyes yaptırmış, Erciyes aşığı idi. Ders dışı zamanlarda orada oturulup sohbet edilirdi

Gelelim 17 yıla yakın müdürlüğümüzü yapan rahmetli Mahmut Taşkın'a. Mahmut Bey ve karısı Müzeyyen Hanım dünya tatlısıydılar. İkisi erkek biri kız üç çocuğu vardı. Müdür yardımcısı, arkadaşları, program yapılacağı zaman evlerine göndermez, herkesin gönlüne göre programı yapmak için sabahlardı. Açık ders saati kalsın istemezdi. Ek branşım edebiyat olduğu için edebiyat bölümü kızlarının beden eğitimi dersini bana verirdi. Resim ve sanat tarihi ile beraber hiç boş dersim kalmazdı. "Gençken çalışılır" derdi. Hatta öğretmenler kuruluna çoğu zaman onun adına başkanlık ederdim. Çok zeki adamdı. Öğrencilerin menfaati için kimsenin bana hayır demeyeceğini biliyordu.

Öğretmenler odasına girmeye korkuyordum. Hepsi olgun insanlardı. Hepsinin öğrenciler tarafından takılmış lakapları vardı. Sıfırcı Ahmet matematik öğretmeni, Hazreti Yumruk beden eğitim öğretmeni Ömer Şölen, Solak Mahmut Almanca öğretmeni Mahmut Taşkın, Lala Paşa Tarih öğretmeni Latif Başkal, Şükrücük fizik öğretmeni Şükrü Başkal, Bakkal Bekir fizik öğretmeni, Mehterci Ed. Öğretmeni Yunus Emre Özulu, Teneke Bedriye Ed. Öğretmeni Bedriye Adıgün, benim adımı merak ediyorsanız Çolpan İlhan...

Bir Remzi beyimiz vardı ki çok kibardı. Akış ağabeyim (Hayri Akış) ve Aydın ağabeyim beni öz kardeşleri gibi korurdu. Ben her şeyi, hayatı, Mefkûre (Kılıçarslan) Hanım'dan öğrendim. Mubahat Şölen (biyoloji) Şükran Güney ve Mevcude Hanım'ın notunun çok kıt olduğu söylenirdi. Bir de "İlahe"miz vardı. Nefise Aktan (matematik öğr.) Şenol Terzioğlu da çok iyi bir kimya öğretmeniydi. Mevlüt Gölgelioğlu, Hayri Terzioğlu beden eğitimi öğretmenleriydi. Sayamadığım daha çok var elbette.

Öğretmenliğin yanında, Müze Müdürü Halit Dural'ın başkanlığında Güzel Sanatlar Tiyatro Kurma ve Yaşatma Derneği'nde çalışıyordum. Akşam Lisesi'nde derse giriyordum. Müdür Hilmi Kurtoğlu'nu nasıl kırabilirdim. **Damla, Varlık, Dost Adam ve Filiz**

dergilerinde şiir ve yazılarım yayınlanıyordu

Kayseri Lisesi'ne yeni geldiğim yıllarda, öğrencilere kravat ve şapka mecburiyeti vardı. Müdür yardımcıları kapıda bekler şapkasız ve kravatsızları okula almazlardı. İçeri giren öğrencilerden bazıları şapkasını dışarıdaki arkadaşına atar o da şapkayı takıp içeriye girerdi. İdare bunu anladı. Dersin ortasında sınıfa girilir. Herkes şapkasını alsın denilir, şapkasız girmiş olanlar açığa çıkardı. Müdür muavinleri öğrencileri kahvehanelerden toplayıp okula getirirlerdi. Sık sık sınıflarda arama yapılıp bulunan sigaralara el konulurdu.

Öğrencim, Yusuf Özmerdivenli daha sonra öğretmen ve müdür yardımcısı olarak okulumuza atandı. Kayseri Lisesi Yıllıklarını, Kayseri Lisesi Dergisini, Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli'ni büyük fedakârlık ve gayretle çıkardı. Bu sayede geçmişle bağlarımız kuvvetlendi. Kayseri Lisesi'nin bugün bilinen tarihinin açığa çıkmasını sağladı.

Kayseri'de öğretmenliğim 38 yıl sürdü. Öğrencilerim beni çok sevdi ben de onları.

Herkesin çocukları sayılıdır, benimse binlerce. Ne mutlu bana.

Birgün ölsem bile öğrencilerim, unutmayacağım hiçbirinizi. Yağmur olup üstünüze yağacağım, rüzgâr olup eseceğim saçlarınızda. Bahar gelende bir de bakacaksınız ki bir demet çiçeğim avuçlarınızda[548].

[548] Kayseri Lisesi 126. Kuruluş Yılı Anı Dergisi.

Fotoğraf 167: Nurşen Özdamar Hocamız Kayseri Lisesi'ne atandığı ilk yıllarda okulun bahçesinde öğrencileri ile.

Nurşen Özdamar Hocamız Kayseri Lisesi'nde 38 yıl hizmet vererek ünlü, ünsüz yüzlerce kişinin öğretmeni olmuştur. Öğretmenlerin öğretmeni Hocamıza sağlık, mutluluk huzur dolu nice nice yıllar dileriz.

Öğretmenlerin Öğretmeni: Nurşen Özdamar

Yusuf Özmerdivenli

"Yaşamak, öğretmenlerini onurlandıran toplumların hakkıdır." İnsan kişiliğinin oluşması ve gelişmesinde öğretmenlerin kuşkusuz büyük katkıları vardır. Her öğrenci tıpkı bir bal arısı gibi değişik öğretmenlerden değişik birçok bilgiler, görüşler ve değişik davranış özellikleri alır. Bu alınan değerleri de zamanla iç dünyasında bütünleştirerek kendine göre bir benlik kazanır. Bu arada kimi öğretmen de yalnızca bağlı olduğu mesleğin kavram olarak tek kutsallığıyla ayakta kalabilen bir sis perdesi ardından hatırlanır.

Hemen herkesin olduğu gibi benim yetişmemde de derin izler ve unutulmaz etkiler bırakan birçok öğretmenim oldu.

Bunların başında Kayseri Lisesi'ne mührünü basmış abide öğretmenlerden birisi olan Nurşen Özdamar Hanımefendi gelir. "1943 yılının sıcacık bir sabahında Adana'da dünyaya gelmişim. Belki de bu yüzden insanlara daima iyimser ve sıcacık baktım, her zaman... 24 Temmuz 1960 günü çiçeği burnunda, çocuk denecek yaşta, Kayseri Lisesi'ne öğretmen olarak atandım... " diyen hocamızı ben de 1967 yılında mezunu olduğum Kayseri Lisesi'nde tanıdım. Lise ikinci sınıftayım. Öğretim yılının ilk resim dersi başlıyor. O yıl kendisiyle tanıştığımız Hocamız Nurşen Hanım, ilk derse girdiğimizde değişik tipte bir öğretmen karşısında bulunduğumuzu hemen anladık. Gencecik bir hanım. Önceki tipte olarak son derece zarif ve güzel 1960'lar Kayseri'si için, şık denecek kadar özenli giyiniyor. Ama son derece "resmi" bir giyim. Fropan ya da özentili hiç bir yanı yok. Bu halinden dolayı da o zamanki meşhur artistlerinden birisine benzetildiğini bu gün gibi hatırlıyorum.

Günler, haftalar, yıllar geçtikçe muhterem hocamızı daha iyi tanımaya başlamıştım. Otorite ile sevgiyi, öğretmenlikle eğitimciliği, disiplinle hoşgörüyü, bilgiyle anlayışı bağdaştırmış, büyük öğretmenlerden birisiydi. Örnek, idealist yapıcılığı ve hayat problemlerini teşhiste engin bir görüşü olduğu için hemen her liseli genç tarafından başvurulan, fikir danışılan ve güvenilir bir rehber durumunda idi.

Nurşen Hocanın Kayserili olmamasına rağmen en az bizim kadar Kayserilidir. Adeta Kayseri Lisesi'ne aşıktı. Lisemizde başlamış olduğu görevi sürekli olarak 31 yıl sürdürme başarısını göstermiş ve erişilmesi güç rekor kırmıştır. Dile kolay 48 yıllık ömrün 31 yılını tam anlamıyla idealist ölçüler içerisinde Kayseri Lisesi'nde Türk gençliğine adamak gerçekten

takdire değer.

Kayserili olup da, hele hele Kayseri Lisesi'nden mezun olup da hangi milletvekili, hangi bakan, hangi ünlü Profesör, hangi aydın, hangi ünlü iş adamı.. Nurşen Hoca Hanımı tanımaz?

Bu hatırlama ve tanıma, derin bir saygı ve bağlılığın eseridir. Bir ferdin tanınmış olmasının asgari şartı, ya takdir edilmiş olmak, ya da lanetlenmiş olmaktır. Ancak büyük bir gururla itiraf edebiliriz ki, Nurşen Özdamar Hocamızın şöhreti, üstün takdir ve engin saygının belirtisidir.

Türk Milli Eğitim camiasına 32 yıllık hizmetinin 31 yılını aynı okulda yani Kayseri Lisesi'inde kendi çapında bu derece sevgi ve saygı toplamış bir eğitimciye ya çok nadir rastlanabilir, ya da hiç rastlanmaz. (1994 yılında emekliye ayrılmıştır.)

1980 yılında Kayseri Lisesi'nde başlamış olduğum öğretmen ve idarecilik görevinde eski öğretmenimle meslektaş olmuştum. Yıllar, Nurşen öğretmende bir şey değiştirmemişti. Çünkü o eşsiz ve eksiksiz bir öğretmendi. Zamanın yıpratamadığı hocamıza daha nice mutlu ve sağlık dolu uzun yıllar dilerim[549].

BÜTÜN TÜRKÜYE'DE OKUTULAN ALFABE'NİN YAZARI

Kayseri Lisesi Öğretmeni Ahmet Hilmi Güçlü

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer…
Fotoğraf 168: Yazdığı ALFABE ile yıllarca Türk çocuklarına okuma-yazmayı öğreten Ahmet Hilmi Güçlü görülüyor

[549] Özmerdivenli Yusuf, 1990-1991 Kayseri Lisesi Yıllığı.

. Bazı öğretmenler gibi Ahmet Hilmi'de Güçlü'de dışarıdan ücretli olarak Kayseri Lisesi orta kısmında öğretmenlik yapmıştır.

Resimde soldan sağa (Oturanlar): I) Ahmet Hilmi Güçlü 2) Şevket Bay (Kayseri İlköğretim Müfettişi) 3) Fahrettin Nakipoğlu (Etiler İlkokulu Müdürü) Soldan Sağa (Ayaktakiler): 4) Şaban Karslıoğlu (Ahmet Paşa İlkokulu Müdürü) 5) Ahmet Nail Bıçaker (İncesu Şeyh Şaban Köyü İlkokulu Müdürü)

Bu resim sayın Ömer Güçlü'nün arşivinden alınmıştır. Kendilerine teşekkür ederiz.

Ahmet Hilmi Güçlü

1899'da Kayseri'de doğmuş, ilk tahsilini Fevziye İlkokulu'nda yapmıştır. 1918'de İstanbul Öğretmen Okulundan mezun olmuştur.

İlk olarak Dar-ül Edeb İlkokulu'na atanan Ahmet Hilmi Güçlü, bu okulun müdürlüğünü de yaptı. 1921 yılında İlköğretim Müfettişi oldu. Daha sonra İstiklal İlkokulu. Cumhuriyet İlkokulu. Bozatlıpaşa İlkokulunda çalıştı. Kayseri Lisesi ortaokul bölümünde derslere girdi. 41 yıl hizmetten sonra 1959'da emekli oldu. 1976 yılında vefat etti.

Kayserimizin yetiştirdiği güzide öğretmenlerimizden biri olan Ahmet Hilmi Güçlü, ilk alfabe yazarıdır. Yazmış olduğu alfabe 20 milyon baskı yapmış ve Türk çocuklarına okuma-yazma imkanı sağlamıştır[550].

ESERLERİ:

1-Alfabe (Arap harfleriyle) 1922

2-Tetkikti ve Tenrinli Türkçe Gramer 1932

3-Alfabe 1944

4-Halk Ordu Alfabesi

5-Yetişkinler Alfabesi, Öğretim Kılavuzu 1963

1928 de Latin alfabesine geçilmesinden bu yana ülkemizde birçok alfabe hazırlanmışsa da en çok tutulan ve okunan Alfabeyi Kayseri Merkez Bozatlıpaşa İlkokulu Başöğretmeni(müdürü) Ahmet Hilmi Güçlü yazmıştır.

Ahmet Hilmi Bey'in Milli Eğitim Bakanlığınca 1942 de kabul edilen alfabesi çok baskı yapmış yıllarca okutulmuştur.

Bilindiği gibi Tanzimattan sonra ilk Türkçe Alfabe olan NUHBET -ÜL EFTAL ide yine Kayserili Tabib Kaymakam Rüştü Bey yazmıştır.

[550] Özmerdivenli, Yusuf, Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref belgeseli, C.1., s.171, Ankara 1997.

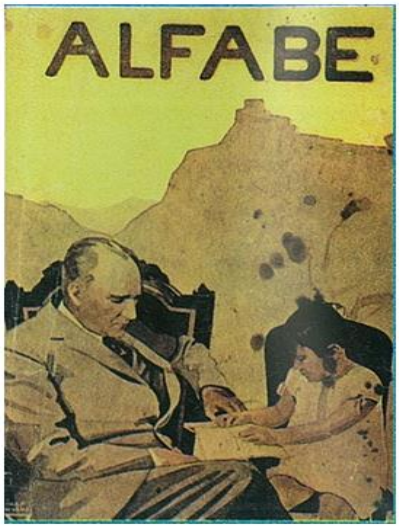

Yıllar kayıp gidiyor. Yaşananlar bir hatıra olarak kalıyor. Kayseri Lisesi öğretmeninin yazdığı 1942 yılından sonra uzun yıllar okutulan Alfabeden örnek sayfalar. Yıllarca Türkiye'de okutulmuş. Binlerce kişinin ilim irfan sahibi olmasına katkıda bulunmuştur.

ÖĞRETMENİM AVUKAT MEHMET ALTUN*

Yusuf ÖZMERDİVENLİ

Öğretmen, cemiyet binasının en büyük işçisi, en büyük kurucusudur. Bu binaya konulan bütün taşlar, ilk önce onun elinden geçer ve duvara girmeden evvel son şeklini onun elinde alır. Sağlam bina yapmak istiyorsak iyi usta aramalıyız. Bu memlekette de iyi bir nesil elde edilmek isteniyorsa iyi öğretmen yetiştirmek lazımdır.

Eğitim-Öğretim çalışmalarında, ders araç ve gereçleri gerekli olmakla beraber, asıl unsur şüphesiz öğretmendir. Bir yabancı eğitimcinin dediği gibi: "Öğretmen ne ise okul odur." **Kayseri Lisesi'ni Kayseri Lisesi yapan, memleketin kaderinde söz sahibi olan binlerce kişinin yetişmesinde onun o meçhul öğretmenin alın teri vardır.**

İşte eğitimde bu derece önemli olan öğretmen için; öğretmen sayısı yeterli olmadığında bütün Türkiye'de olduğu gibi (Kayseri İdadisi, Kayseri Sultanisi) Kayseri Lisesi'nde de dışarıdan ücretli giren kariyer sahibi öğretmenlerle ihtiyaç karşılanmıştır. Ancak kadrolu öğretmenler gibi sicil defteri tutulmadığı için tamamını tespit edemedik. İlk dönemlerdekilerden bazıları ile ilgili bilgileri eserlerinden, bazılarını da değişik kaynaklardan elde ettik. İlk dönemlerde dışarıdan derse girenlerden bazıları: Ahmet Hilmi Kalaç –mebus-, İbrahim Hakkı Göver –eczacı-, Miyaszade Nuh Naci Bey –müftü-, Nikson -Talas Amerikan Koleji öğretmeni-, Ahmet Hilmi Güçlü -Alfabe Yazarı- vb..

Benim Kayseri Lisesi'nde okuduğum 1960'lı yıllarda da aynı şekilde dışarıdan derse giren öğretmenlerimiz vardı. Bunlardan bazıları: Özdemir Akgün –eczacı-, Hüseyin Birkan -Şeker Fabrikası Müdürü-, Mehmet Ergül -emekli subay-, Mehmet Çanakçıoğlu -emekli subay-, Ali Demir -Sümer Bez Fabrikası'nda mühendis-, Mehmet Altun –avukat-vb..

Bunlardan kendi mezunu olduğu Kayseri Lisesi'nde öğretmenlik yapma şansına erişen Mehmet Altun, avukatlık mesleğini icra etmesine rağmen iki yıl dersimize girmişti. Bu bakımdan yakınan tanıma, ilminden irfanından istifade etme fırsatını elde etmiştim.

---

* Dergi Anadolu 2023 Sayı 77

Fotoğraf 169: Av. Mehmet Altun Kayseri Lisesi'nde okuduğu yıllarda… Türkiye'nin ünlü avukatlarından olup, çok para kazanıp, bunu da yurdun çeşitli köşesine eğitim kurumları, yurtlar, camiler yaptırarak en büyük hayırseverlerden birisi olacağını düşünmüş müydü?

Öğretmenlik, öğrencide sürekli ve etkili iz bırakmaktır, Mehmet Altun bir öğretmen için gerekli olan; örneğin göreve, öğretmenliğe bağlılık, özveri, çalışkanlık, insanlık, çağdaşlık; vatan, millet sevgi ve övgüsü gibi nice özelliklere, niteliklere sahipti. Onu tanımak için onun gerçek özelliği kişiliği, öğrencileri üzerindeki etkisidir. Ondan bir parça yetiştirdiği tüm öğrencilerinde var.

Fotoğraf 170: Türkan -Soysal- Altun Lisede okuduğu yıllarda… Türkiye'nin en büyük hayırseveri ile evlenip ona her konuda destek olduğu gibi, hayır işleri yapmasını da teşvik ederek destek olacağını düşünmüş müydü?

Öğretmen mimar gibidir. Mimar, yaptığı binayı sağlam temeller üzerinde kurmuşsa o bina depremlere ve her türlü afete karşı dayanıklı olur. Aksi halde basit sarsıntılar bile onu yerle bir eder. Bu sebeple öğretmen kendisine emanet edilen çocuklara güçlü bir irade kazandıracaktır. Bu sayede öğrencileri, hayatın zorlukları karşısında pes etmeyecek, önlerine çıkan engelleri kolaylıkla aşacaktır.

Hem tarih, hem de milleti onu bu hizmetleri dolayısıyla hayırla yâd edecektir.

"Öğrenci bir emanettir, onu sevgiyle şefkatle ve merhametle koruyun." diyen eğitimciler, çok büyük bir gerçeği işaret etmişlerdir.

Öğrenci bir gelecektir. Hayatını, hayatına feda eden, onun için yaşayan anne ve babanın geleceğidir. Bu fedakâr insanların emanetini sevgiyle korumak, sevgiyle büyütmek kadar önemli bir görev var mı?

Öğrenci bir gelecektir. Vatan ve milleti sevgi, fedakârlık, yardımlaşma ve dayanışma ruhu almış insanlar sayesinde ayakta durmaktadır. Bir öğrenciyi sevgiyle büyütmek vatanı sevgiyle korumak demektir. Bir öğrencinin heder olması, vatan için ihanet demektir.

Tahsil hayatımız bitince geri dönüp baktığımızda ilminden, irfanından istifade ettiğimiz idealist ve vatanperver öğretmenler öylesine etkili, ibretli ve örnek hizmetler sunmuşlardır ki, bu davranışlar karşısında duygulanmamak elde değildir. İnsanları eğitmek ve topluma şekil vermek gibi çok önemli ve ayrıcalıklı bir görevi üstlenmiş insanlardan bu beklenir.

Mehmet Altun hocamızın asıl mesleği avukat olmasına rağmen üzerimizde bıraktığı intiba çok çok olumlu idi. 21 yaşında İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olmuş, enerjik, çalışkan, kendisini toplum hizmetine adamış: öğrencilerini vatana, millete ve insanlığa faydalı kişiler olarak yetiştirmeyi kendisine düstur edinmiş, gelecekte arkasında unutulmaz hizmet ve izler bırakmaya namzet bir kişi izlemini üzerimizde bırakmıştı.

Bazı hocalarımdan olduğu gibi Mehmet Hocam'dan da çok şey öğreniyordum, bana unutulmaz hayat dersleri veriyordu. Sınıfta ders işlerken her vesile ile bize mesajlar, tüyolar veriyordu. Azmin elinden bir şey kurtulmaz. Kendisinin ne yokluklar, mahrumiyetler içinde bu günlere ulaştığını anlatıyor, gayretimizi, çalışma azmimizi kamçılıyordu.

Ders anlatılırken konuların arasında öğüt verici mesajlar anekdotlar serpiştirirdi. Ders konusu unutulsa bile o misaller, anekdotlar unutulmuyordu. Bugün bile hatırladığım, örnek aldığım anekdotları var. Sınıfta ders işlerken her vesile ile bize tüyolar, mesajlar veriyordu: "Papağan gibi birkaç konuyu ezberleyip sınıf geçmekle kendinizi yetiştirmiş olamazsınız. Bol bol kitap, gazete ve dergi okuyun. Konferanslara gidin. Sohbetlere katılın…" derdi. Hocalarımın bu nasihatlerinin ürünü olarak, var olan kitap okuma sevgim ve kitap alma alışkanlığım daha da artmıştı. Bu sayede sigaraya para vermek yerine kitap alarak 10 000

ciltlik bir kütüphanenin sahibi oldum.

Sevgili öğretmenim bana öğrencilik yıllarımda meslek hayatımda bitmez tükenmez bir sevgi kaynağı ve güvenilir bir rehber oldunuz. Allah mutluluğunuzu daim eylesin. Sağlıkla daha nice hayır eserleri kazandırmanızı nasip etsin.

HAYIRSEVER MEHMET ALTUN

Kayseri Lisesi iki cumhurbaşkanı, üç başbakan; yüzlerce, binlerce dünyaca ünlü, bilim adamı, profesör, hukukçu, ünlü iş adamı, sanatçı, şair, âlim, edip, musikinaş ve diğer çeşitli mesleklerde önemli kişiler yetiştirmenin yanında Türkiye'nin en büyük hayırseverini de yetiştirmiştir.

Fotoğraf 171: **Yıllar sonra Mehmet ALTUN ve Türkan ALTUN…**

En iyi hizmet, eğitime yapılan yatırımdır prensibinden hareketle hayır işlerinin sayısı yıllar geçtikçe arttı.

Onu yıllardır tanıyan eski bir dostunun Av. Mehmet Altun için: "**Onu birkaç kelimeyle ifade etmek mümkün değil! Onun hayatı filim gibi başlı başına bir hikâye!**" dediği gibi gerçekten Av. Mehmet Altun'un hayat hikâyesi filmlere konu olacak türden…

Kayseri başta olmak üzere 9 ilde 20 okul ve 20 bin kişilik cami yaptıracak olan hayırsever Mehmet Altun'u herkes konuşuyor.

Hayırsever Mehmet Altun, İstanbul Sultanbeyli'deki bugünkü rayiç bedelle 3 milyar TL (yüz milyon dolar) değerindeki arsasını, 9 ilde okul ve cami yapılması için Milli Emlak Genel Müdürlüğü'ne bağışladı. Ortak protokol imzalandı.

Protokol kapsamında, İstanbul, Kayseri, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa ve Yozgat başta olmak üzere ihtiyacı bulunan yerlere 20 okul ile Kayseri Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi'nde bir cami yapılacak.

Altun'un seneler içindeki birikimini, toplumla paylaşmak, topluma borcunu ödemek ve Allah rızasını kazanmak için Milli Emlak Genel Müdürlüğü'ne bağışladığını dile getiren Mehmet Özhaseki; "Değerli eşinin de rızasıyla burada Mehmet ve Türkan Altun isimlerinin okulların birçoğuna veya istediklerine verileceği bir hayır silsilesi imza altına alınmış oldu." ifadesini kullandı.

Hayırsever Mehmet Altun ise malın sahibi olmadıklarını, dünyanın fani ve gelip geçici kendilerinin de burada misafir olduğunu belirterek, "**Bu okullarda belki geleceğin cumhurbaşkanı yetişecek.**" dedi.

Türkan Altun-Avukat Mehmet Altun Anadolu Lisesi'nin açılışında konuşan Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Fatma Şahin: Bir avukatın 20 okul ve bir cami yaptırmak üzere devletle protokolde bulunmuş olmasının olağanüstü bir iş oluğunu dile getirerek bu okulda okuyan her bir çocuğun medeniyet kodlarıyla birlikte vicdanı ve merhameti öğreneceğini ve geleceğin valisi, belediye başkanı, milletvekili, cumhurbaşkanı olacağını dile getirdi.

Aynı protokolun kapsamında Kayseri Melikgazi ilçesine, Kayseri'de havacılık sektörünü yeniden canlandıracak, sektöre kalifiye eleman yetiştirecek "Mehmet Altun Havacılık ve Uzay Bilimleri Lisesi'nin" temeli 18 Ağustos 2023 tarihinde atıldı.

Temel atma töreninde konuşan Melikgazi Belediye Başkanı Doç.Dr. Mustafa Palancıoğlu; "Kayseri'de Havacılık sektörünü yeniden canlandıracak, şehir açısından son derece önemli bir yatırım. Kayseri'de tayyare fabrikası cumhuriyetin ilk dönemlerinde kurulmuş ve 1950 yılına kadar burada uçak üretimi devam etmiş. Daha sonrasında Marshall yardımıyla maalesef uçak üretimi durdurulmuş ve burası Hava İkmal Bakım ve Onarım Merkezine dönüşmüş. İşte havacılık tarihine kaldığımız yerden tekrar devam etmek üzere biz de Av.Mehmet Altun Havacılık ve Uzay Bilimleri Lisesi'ni Kayseri Melikgazi'ye kazandırıyoruz. Erciyes Üniversitemizin karşısına, Millet Bahçemizin köşesine 25 bin metrekarelik alanda Türkiye'nin en büyük modern havacılık liselerinden birini yapacağız. Temelini attığımız okulumuzu iki senede tamamlayacağız. Yapılacak lisenin hayırlı olmasını dilerim" dedi.(AA.)

Bu okul, ulusal ve uluslararası standartlarda eğitim sunmayı hedefleyerek geleceğin havacılık ve uzay alanında uzman bireylerini yetiştirecek.

Okulun dikkat çeken özellikleri arasında İngilizce hazırlık sınıfı, %1'lik dilimden seçilecek öğrenciler, fen lisesi müfredatı programı ve öğrencilere burs imkânı sağlaması bulunuyor.

AVUKAT MEHMET ALTUN DİYOR Kİ;

* Doğru her zaman muvaffak olur. En büyük anahtar doğruluktur.

* Bu dünyayı kazanmayan ahireti kazanamaz.

* Bir şeyde başarılı olmanın şartı çalışmak ve yaptığın işi sevmektir.

* Dünyada iki şeye aşık oldum. Eşim ve mesleğim.

* Daha ortaokul sıralarında iken tanıdığımız Av. Süleyman Sağlam abim beni yönlendirdi. Sen Avukat ol. İyi bir avukat olursun diyerek teşvik etti. Azmimi kamçıladı.

* Duygularımın kaynağını Kur'an'da buldum. Keşke daha önce bulsaydım.

* Geri kalmışlığımızın tek sebebi, Kur'an'ı öğrenip ona göre amel etmeyişimizdir. Kur'an-ı Kerim hayat kitabıdır. Örnek aldığım kaynak Kur'an-ı Kerim'dir.

* Önce Allah'ın Resulünü öğrendim. Eğer Müslümanlar peygamberimizi öğrenip onun tavsiyelerine, Kur'an'ın emirlerine harfiyen uysa dünyadaki 8 milyar insan Müslüman olur.

* İstanbul Hukuk'da okurken de hiç geç kalmadım. Süleymaniye'de 7-8 arkadaşıma sabah namazını kıldırdıktan sonra kampüste en önde yerimize erkenden otururduk.

* Mesleğime âşık olduğum için hiç dava kaybetmedim. Müvekkillerime hiç yalan söylemedim. Haklıysa, doğruysa davasını aldım. Kına gibi un ettim. Doğru her zaman muvaffak olur.

* Çok kitap alırım, çok kitap okurum. Mesleğimle ilgili kitaplar yazdım. 1 milyon 20 bin kitaplık kütüphanem oldu.

* En büyük eksiklerimizden birisi okumuyoruz. Eğer çok okuyarak, çalışarak yüksek teknolojiye sahip olmazsak geri kalmışlıktan kurtulamayız.

* Atatürk ile ilgili de çok kitap okudum. Enine boyuna inceledim. Atatürk'ün bu milleti hangi çizgiden, hangi çizgiye getirmek için ömrünü harcadığını gördüm. O da imkânsızlıklar içinde okullarda okumasına rağmen kendini geliştirmiş. Dünya lideri olmuştur.

* Her gittiği yerde söyledikleri bir prensip, bir düstur olmuş. Hukuk fakültesine gittiğinde konuşmasında "**Adalet Mülkün temeli"** demiş.

*Çalışanları teşvik için : "**Çalışmadan öğrenmeden, yorulmadan rahat yaşamanın yollarını aramayı alışkanlık haline getirmiş milletler evvela haysiyetlerini, sonra hürriyetlerini ve daha sonra da istikballerini kaybetmeye mahkûmdurlar."** demiş.

* Ayrıca **"Vatanını en çok seven, vatana en iyi hizmet edendir."**diyerek vatana hizmetin önemini vurgulamış, Atatürk'le ilgili de çok okuyup onu ve prensiplerini iyi öğrenmeliyiz.

* Ülkemizin en önemli hukukçularından biri, en büyük hayırseverlerinden birisi olmanın gurur ve mutluluğunu yaşıyorum.

Duygularımın kaynağını Kur'an'da buldum. Allah bu duygunun kaynağını bana 70 yaşında öğretti. Dizimi kırdım Kur'an'ı ve peygamberimizi öğrendim. Kur'an ve peygamberimizin icraatı beni bu yardımlara koşturdu.

* Bunca hayırların yanında "Mehmet Altun Hayata Destek Vakfını" kurdum. Şimdiye kadar 2000 civarında öğrenciye de burs desteği sağladık. Allah ömür verdiği sürece de hayır işlerine devam edeceğim.

AVUKAT MEHMET ALTUN'U TANIMAK

Av. Gökhan TAHTALI

Avukat Mehmet Altun 05.04.1940 yılında, Kayseri merkeze bağlı Kemer mahallesinde (Kemer köyü) kendi anlatımıyla küçük bir ahırda dünyaya gelmiştir.

Dünyanın en sıkıntılı yıllarına rastlayan, ikinci dünya harbi içerisinde hayata gelmesi bir başka ayrıcalıktır. Türkiye her ne kadar ikinci dünya harbine katılmamışsa da harbin bütün ağırlıklarını omuzlarında taşıyan ülke olmuştur.

Doğduğu yer, 60-100 haneli bir köydü. Bu yoksul köyde Mehmet Altun'un babası Halil Altun bir köy katibi, annesi Nezaket Hanım ise ev hanımıydı. Genç yaşta kardeşi Zübeyir Altun'u köy doktorunun - sahte doktor olduğu sonradan öğrenilmiştir - yaptığı uydurma ot ilaçları kullanması sebebi ile kaybedince ağır bir acıyı genç yaşta tatmıştır. Köyleri okuma ve yazmanın tam yoksulu bir köy idi, yılların geçtiğini kuzular söylüyordu.

İlk okul çağlarında, aynı köyden çok fakir rahmetli Ali Taştekin'in oğlu merhum cennet mekân Hidayet Taştekin, Türkiye'nin kurtuluşunun temel taşlarından biri olan Köy Enstitüsünü - Pazarören ilköğretim okulu - bitirip köylerine öğretmen olarak atanmıştır. Elektriği, suyu, yolu olmayan dünyayı görmemiş, cehaletin kol gezdiği bu köye hocaları Hidayet Taştekin kendi tabirleriyle bir güneş gibi, ay gibi teneffüs ettiği hava gibi kendisini bu köyde hissettirmiştir.

Köyün aydınlatma aracı bezir çırası ve gaz lambası idi. Köyde giyilen en modern ayakkabı 2 gün dayanabilen, sığır derisinden yapılan çarık idi. Birkaç kişide soğuk kuyu lastiği vardı. Okulları toprak yapımı iki odadan ibaretti. Gecenin karanlığı ile gündüzün güneşini görmekten başka dünya ile ilişkisi olmayan ve yuvarlak topun, Hz. Ali'nin kafası kabul edildiği cehalet küpü, yoksul, fakir bir köyde büyüdü.

Kendi tabirleri ile ikinci Atatürk olarak tarif ettiği Hidayet Taştekin, ilmin manevi mutluluğunu, maddi varlığını öğrencilerine tattırmış ve yaşattırmıştır. Hocaları Hidayet Taştekin en büyük devrimcilerden birisi, çok büyük bir vatanseverdi. O, bütün öğrencilerine orta ve lise ayarında eğitim yaptırıyor ve sporun bütün dallarını öğrencilerine yaşatıyordu. Bu

öğrencilerin dört saat uyuması kâfi idi.

Hidayet Bey, temizlik nedir, tırnak kesme, diş fırçalama, temiz çamaşır ve giysiyi üzerinde taşıma, yaşamını ve ruhunu 1945 – 1950 yılları arasında öğrencilerine öğretmiş ve yaşatmıştır.

Bütün öğrencilerinin mutlaka okumalarını istemiş ve bilhassa öğrencisi Mehmet Altun' dan çok şeyler beklediğini her zaman açıklamış ve izah etmiştir. Hidayet Hoca, öğrencilerine büyük Osmanlı imparatorluğunu, daha sonra çöküş devrine müteakip Cumhuriyetimizin banisi, milletimizin kurtarıcısı ve bir daha eşi gelmeyecek devrimci ve devrimler yaratan aziz Mustafa Kemal Atatürk'ü Kanunileri, Fatihlileri, Osmangazileri öğrencilerine öğretmiştir. 10-11 yaşlarında annesini kaybeden daha sonrada babasını kaybeden Mehmet Altun hocasından çok şey alarak, öğrenerek ağır fakirlik içerisinde eğitim ve öğretimine devam etmiştir.

Hidayet Hoca öyle bir yol açmıştır ki Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin hiçbir köyüne nasip olmayacak eğitim yolu başlatmıştır. Bu bağlamda tarih de eşine rastlanmayacak derecede geri kalmış bu küçük köyden daha sonra, muhtarın beyanıyla; 85-90 Tıp doktoru devamla hakim, savcı, avukat, hukukçu, öğretmen; Ortadoğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi gibi sayılı ve takdire şayan üniversitelerden, eğitimin diğer bütün dallarından 300 -350 üniversite mezunu kişinin bugün için mezun olmasını sağlamıştır. Dünya tarihinde bize göre görülmemiş bir olay, gerçek bir vakadır.

EĞİTİM VE ÖĞRENİM

Mehmet Altun 1958-1959 öğretim yılında Kayseri Lisesi'nden mezun olmuştur. Ortaöğretim süresince Mehmet Altun da bir nevi büyük bir devrimcidir . Çünkü annesi yok, babası yok, fakirlik diz boyu ve bu koşullarda Kayseri'nin o tarihlerde en büyük zengin ve tanınmış iş adamı Mehmet Susal'ın kızına ders verirken aşık olmuş, onda karşılığını görerek okullarında çok üstün başarılar sağlamıştır.

Mehmet Altun bütün bu olumsuzluklara rağmen inançlı birisi idi. Fakirliğin bütün derecelerini tada tada hayata tutunmaya ve çalışmak suretiyle hayatla alay etmeye devam etmiştir. Annesi merhume Nezaket Hanım bir bodrumda tek odalı havasız bir yerde 4 çocuğunu ve bunlardan birisi olan Mehmet Altun'u okutmak için bir bakkaldan karne ile aldığı 2 kilo toz şekeri bir başka bakkala, yalın ayak, sıcak asfalta bastığında ayakları yanarak götürüp satmak suretiyle kazandığı 3-5 kuruşla 3 çocuğunu ve bilhassa Avukat Mehmet Altun'un okuması için hayatını yollara sermiştir.

Annesinin genç yaşta ölümüyle, Avukat Mehmet Altun daha sonra hâkim olan abisi

Nurettin Altun ile 6 metrekarelik toprak ve beton oda da şilte ve hasır üzerinde yine çalışma azmi ve hocası cennet mekân, Hidayet Taştekin'den aldığı manevi ve mahşeri destek ile başarıyla ortaöğretimini tamamlayıp istediği fakülteye girebilecek durumda olmasına rağmen annesinin vasiyeti üzerine İstanbul Hukuk Fakültesi'ne kayıt olmuştur.

Anmadan geçemeyeceğim, rahmetli Nuh Naci Yazgan adındaki hayırsever bir Kayserili -Adana da fabrikalar kuran - iş adamının yurtlarında, eğitimini tamamlayarak hayata adım atmıştır.

Hukuk fakültesini bitirdiği yaz, stajını yapmak için; Türkiye'nin medarı iftiharı hocaların hocası Ordinaryüs Prof. Halil Aslanlı'nın tavsiye mektubuyla Almanya Berlin'de kara ticaret Profesörü olan ve Türkiye'mizde hocalık yapmış Prof. Hirsch'e gitmiştir.

O tarihe kadar bir nevi kafatasçı, kızıl elmacı Türklük şuuru ve gururu ile o tarihe kadar gelen Mehmet Altun, geldiği Almanya'da ölüp ölüp dirilmiştir. İkinci dünya harbinin 1 metrekare alanına 500 mermi isabet eden Alman milletinin, çalışmasını görüp, onların arasına katıldıktan sonra, düşüncelerinin kimyası bozulmuştur.

Kendi ifadesi ile Mehmet Altun, Bu nasıl milliyetçilik, benim milliyetçiliğim bir nevi Truva atı demiş, gerçekçi olmayıp kağıt üzerinde milliyetçilik olduğunu anlayıp bütün düşüncelerini bir kaba saklayıp denize atmıştır. Kendisi gerçekçi, samimi, milliyetçiliğin ne ve nasıl olduğunu anlayıp üzülerek, ağlayarak ülkesine dönmüştür. Çünkü gerçek milliyetçiliğin Almanlar ve daha sonra gittiği Japonya'da ki Japonlar tarafından yaşanarak hayata geçirildiğini görmüştür.

Şöyle ki ; 1962- 1963 yıllarında doğu ve batı Almanya vardı . 60 milyon Batı Almanya milletinin sabah saat 04:30 da ayakta olduğunu, çalışma azim ve hırsının, yılları hiçe saydığını, insanların birbirlerine karşı nasıl davrandığını, iş ahlaklarını hak ve hukuk anlayışlarını, kendilerine verilen görevi en üst seviyede ve en iyi şekilde başarıp yaptıklarını, kanunlara ivazsız ve garazsız uyduklarını, doğayı ve yaşamı sevdiklerini, iki cihan harbinin kirli izlerini kazıyıp attıklarını görüp kendi milliyetçiliğinden utanıp ülkesine dönmüştür.

Mehmet Altun Kayseri'de avukatlığa başlamıştır. Kendisi 21 yaşında İstanbul Hukuk Fakültesi'ni başarı ile bitirmiş, mesleki kariyerinde oldukça başarılı bir avukat olmuştur. İki şeye aşık olmuş: birisi çok kıymetli faziletli en büyük destekçisi 65 yıllık eşi Türkan Altun, diğeri ise çok sevdiği halen de devam ettiği avukatlık mesleğidir. Fiili avukatlığı esnasında çok geniş çevre edinmiş ülkenin en etkin ve en yetişkin hukukçularıyla dostluk kurmuş, bu aşamada altı adet de, Yargıtay Daire Başkanı arkadaşlarıyla birlikte, mahkemelerde uygulanan mesleki kitaplar yazmıştır. -Türk Hukukunda Rehin, Kamulaştırmasız El Atma, Kıymetli Evrak vs. - kitaplarını yazmıştır. Mehmet Altun çok iddialı bir avukattır, onun için 3

saat kısa 5 saat uzun uykusu vardır. En çok sevdiği şey eşi, işi ve okumaktır. 60 yılı aşkın süre de avukat Mehmet Altun oldukça yüksek paralar kazanmıştır. Bilhassa 18-20 yıllık avukatlık süreci Kayseri'de geçmiştir. Davasını aldığı müvekkillerine: Siz gidin evinizde rahat uyuyun." demesini bilerek bu uzun avukatlık zaman dilimi içerisinde hiçbir dava kaybetmemiş, istisna olarak kaybettiği birkaç dava olmuşsa da müvekkiline bu dava kaybedilir verme demesine rağmen, müvekkillerinin isteği sonucu olmuştur.

Mehmet Altun bütün kazancını gayrimenkule yatırmıştır. 100 liraya aldığı gayrimenkul zamanla 1 milyon lira etmiştir. Zaman ilerledikçe, geçte olsa yüce yaratanın kendisine her zaman destek verdiğini görerek bilhassa akrabalarına ve yetimlere belirtilen zekat ölçüsünü çok çok aşarak ve **infakın ruhuna erişerek, erişip dağıttıkça dağıtmıştır, verdikçe vermiştir** .

Öncelikle hem kendi adına Mehmet Altun erkek öğrenci yurdu ve Türkan Altun kız öğrenci yurdu yapmıştır.

Sayısı binleri bulan öğrencilere burs vermiş halen de burs vermeye devam ettiği 70 öğrencisi vardır. - bütün öğrencileri tıp öğrencileridir, birkaç hukuk ve mühendis de vardır. -

Okul hayır yapımına başlaması 2013 yılındadır. 29 Ekim 2013 Salı günü Cumhuriyet Bayramımızın coşkusu arasında lapa lapa kar yağarken TV da ayakları çıplak okulun kapısı kırık, öğrencilerin okula girip çıktıklarını görmüş. Hayat arkadaşı can yoldaşı eşi Türkan Hanım: "Mehmet hiç üzülme, kalk gidelim, buraya bir okul yapalım." demesiyle yollara düşüp Hakkari Çalışlar köyü olduğunu öğrendikleri bu yere kar kış fırtına demeden gitmişler ve orada **Hakkari Yüksekova ilköğretim okulunu** yapmayı başarmışlardır. Bu olay hayrına okullar yapma fitilini ateşlemiştir.

İstanbul'a döndüklerinde eğitime gönül verip doğduğu şehir Kayseri de 24 derslik " Mehmet Altun – Türkan Altun " adına ilköğretim okulu yaparak yoluna devam etmiştir. Daha sonra da " çok geri kalmış eğitimi ve öğretimi kendisine göre başarılı olmayan **Mısır – Kahire deki El Ezher dini ihtisas okulunu** geride bırakacak vasıf ve nitelikte güzel İlçemiz Talas yolu üzerinde **Kayseri Yüksek Dini İhtisas Eğitim Merkezini** - şimdi burası akademi olmuştur- yapmıştır. Hızını alamamış İstanbul Basınköy de evinin yanında kurdukları bir birim ile Basınköy Camisini (Osmanlı ve Selçuklu mimarisi tarzında) yakın arkadaşı İbrahim Sevinç, Yaşar ve Doçent Dr. Tahsin Erdinç Bey'in manevi destekleriyle yapmayı başarmıştır.

Mehmet Altun eğitim gönüllüsü olmaya devam edip Yozgat – Boğazlıyan da 170 kız öğrenci kapasiteli 5 yıldızlı en konforlu, **merhume annesi Nezaket Altun adına, Nezaket Altun kız öğrenci yurdu yapmıştır.**

Mehmet Altun vefada örnek ve emsalsiz bir karaktere sahip avukattır. Çünkü ilköğretim

hocası **merhum Hidayet Taştekin adına da doğduğu köyde Türkiye Cumhuriyeti Kayseri Valiliği Hidayet Taştekin Eğitim ve Kültür Sitesini hocasının anısına yapmıştır.**

Bugünkü rayiç bedeli 3 milyar TL (bu paranın telaffuzu da hesaplaması da zor, kazanması çok daha zor) dolar bazında söylemek gerekirse bugünkü an itibariyle 100 milyon dolar değerindeki, İstanbul Sultanbeyli merkez ilçede şehrin göbeğinde bulunan 100 bin metre kare arsasını (50 yılda biriktirdiği bedelle aldığı) Milli Eğitim Bakanlığı'na Köy ve Şehircilik İklim Değişikliği Bakanlığı'na devretmiştir. Hükümet demiştir ki biz bu parayı sana eğer anlaşmasaydın 20 yılda ancak öderdik demiştir.

Mehmet ALTUN inandığı yüce dinine ahiret hayatına ve infak etmenin kendisinde yarattığı büyük huzura dayanarak hanımının desteği ile bu arsasını vermiştir. Bu arsa karşılığında Talas, Melikgazi, Kocasinan İlçelerinde 15 okul (24-32 derslik) ayrıca Kayseri merkezde OSB bölgesinde (Kayseri Orta Sanayi Bölgesinde) de bir fakülte, bir lise, bir ilk basamak okulunu sanayici ve iş adamlarına kazandırmak için devlet anlaşmasını yapmış, yine hızını alamayan Mehmet Altun geri kalan okullarını Malatya, Diyarbakır, Gaziantep, Şanlı-urfa, Yozgat, Sarıkaya da yaptırmayı kabul etmiştir. Bu okullarda hemen hemen bitmek üzeredir.

İnfak ve yardıma doymayan Mehmet Altun Yozgat da, Kayseri'de, Edirne'de evi olmayan tam mağdur ailelere ev yaptırıp vermiştir. Göz ve kalp hastalarına çok büyük destek vermiş evlenme çağlarına gelen birçok ailenin kız ve erkek çocuğuna evlenme imkânı sağlamıştır.

İkinci bir camii mabedini de Kayseri'de Talas yolu üzerinde 10 bin kişilik Mescid-i Nebevi'nin bir küçüğünü temelini atarak devletle yapma anlaşmasını sağlamıştır.

Av. Mehmet Altun 70 yaşından sonra Kuranı Kerim'in mealen tamamını, satır satır okuyarak anlayarak Türkiye'de meal anlamıyla Kuran-ı Kerim'i bilen ve öğrenen sayısız insanlardan birisidir. Kuran aşkı ile Allah'ın övdüğü kendisiyle beraber ona iman etmenin emirlerini açıkladığı Hz. Muhammed Mustafa'yı öğrenmiş, gerçek anlamda bu iki varlığın gösterdiği manevi ışıkta dünya ile birlikte ahirete yürekten inanıp inancını ameline döken hukukçu olarak da yoluna devam etmiştir.

Mehmet Altun infakta, Kuran-ı Kerim'de belirtilen Vakıa suresindeki "***Hayırda yarışanlar…"*** ayetini yürekten benimsemiş ve bu yarışın bayrağını Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bu yana hiçbir iş adamının (istisnasız) yapamadığı mal ve parasını vererek (vergi karşılığı değil) yoluna devam etmiştir. Ve bu heyecanı halen de üzerinde taşımaktadır, Allah ondan razı olsun daha da orta çaplı yaptıklarını söylemekte utanmaktadır.

Bu avukat üstadımızın örnek olarak hepimizin yolunu açacağını inanıyor hem bu dünyada hem de ahirette Allah'a yakın bir kul olarak varlığını sürdürmesini temenni ediyoruz.

Yukarıdaki anlatımlarım değerli büyüğüm Sayın Av. Mehmet Altun'un, sohbetlerimizde bana anlattıklarıyla sizlere aktarımımdır. **Bilgi ve tecrübesinden, eşsiz ahlak anlayışından faydalanarak yaptığımız sohbetlerin herkese nasip olmasını, faydalı olmasını dilerim.** 83 yaşında olmasına rağmen çoğumuzun uzun diye okumaktan yorulduğu şiirleri, ezberinden ve müthiş şiir okumak yeteneğinden dinlemek farklı bir ayrıcalıktır.

NOT: Kayseri 'de avukatlık yaparken çok iftiralara uğramış, çok taş atmışlar ama güneşi balçıkla sıvamak mümkün olmadığından bilhassa Allah'ın kitabında buyurduğu Nas suresinde "Yarabbi cinlerden ve insanın şeytanından sana sığınırım" ifadesi ile anlatılan Kayseri'deki bazı kirli ve kötü meslektaşlarının iftirasına maruz kalmış ama Kayseri Baro tespit tutanaklarında ve arşivinde, mesleğine ve şerefine şeref katan avukat diye kendisi hakkında Avukat Baro Başkanı Merhum Ömer Gözübüyük ve Cennet mekân Baki Köse'nin raporları mevcuttur.

AVUKAT MEHMET ALTUN TARFINDAN YAPILAN HAYIR ESERLERDEN BAZILARININ GÖRSELLERİ

Fotoğraf 172: Hakkari-Yüksekova İlköğretim Okulu öğrencileri Av. Mehmet Altun'la Anıtkabiri ziyaret etmişlerdir. Daha sonra Çanakkale ve başka illere de giderek gezilerine devam ettiler.

HİDAYET TAŞTEKİN KÜLTÜR MERKEZİ KAYSERİ
T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
HİDAYET TAŞTEKİN EĞİTİM VE
KÜLTÜR MERKEZİ
İŞ BU
HİDAYET TAŞTEKİN
EĞİTİM VE KÜLTÜR MERKEZİ
HOCASININ, ANISINA,
ÖĞRENCİSİ AV. MEHMET ALTUN
TARAFINDAN YAPTIRILMIŞTIR.
2018 YILI

BASINKÖY CAMİİ
Şuan ki Basınköy Camii'nin bulunduğu yerler ve çevresi 1987 yılı ve öncesi boş ekin tarlalarından ibaretti.
Av.Mehmet Altun 1980 Yılında Basınköy'e geldiğinde etrafında bu eksikliğin zorluğunu yaşadığı ve çevresindeki dostlarının da bu zorluklar içinde olduğunu gördü ,Bu eseri dostlarının manevi gayreti ve önderliğinde 1987 yılında ve aynı dönemde Bakırköy Belediye Başkanı olan Sayın ve çok kıymetli insan Naci Ekşi nin bir hafta içerisinde imardan ve Belediye meclisinden geçirerek camiye tahsis ettiği arsa üzerinde inşaata başlamışlardır.
Av. Mehmet Altun'un Eseri

GAZİANTEP - ŞAHİNBEY
TÜRKAN ALTUN - AVUKAT MEHMET ALTUN
ANADOLU LİSESİ

T.C. YOZGAT BOĞAZLIYAN
NEZAKET ALTUN
KIZ ÖĞRENCİ YURDU
YOZGAT-BOĞAZLIYAN
ÇİÇEK M.T.A.L. NEZAKET ALTUN KIZ ÖĞRENCİ YUR
YOZGAT BOĞAZLIYAN
NEZAKET ALTUN ÖĞRENCİ YURDU
Sayın Mehmet Altun yurdunun her köşesinde bir eğitim yuvası yapmayı amaç edinmiştir ,bu çerçeve de Kayseri'ye komşu geri kalmış Yozgat İlinin Boğazlıyan İlçesinde kız öğrencilerinin çok mağdur ve kötü yerlerde tahsillerini devam ettirdiklerini Sayın Belediye Başkanı Hamdi Erdal beyde öğrenmiş , Bunun üzerine Mehmet Altun Bogazlıyan İlçesinde çok küçük yaşta kaybettiği annesini Nezaket Altun anısına ve adına Kız Öğrenci Yurdu yapmaya karar vermiştir.Merhume Nezaket Altun gece gündüz demeden çocuklarının okuması ve tahsil yapmaları için ömrünü feda etmiştir. Onun adının anıldığı ve Mehmet ALTUN tarafından anıldığı zaman annesinin yalın ayak beyaz bir çar(baş örtüsü) ile bir bakkaldan iki kilo toz şeker alıp başka bir şekerciye satarak Mehmet ALTUN ve diğer üç kardeşinin tahsil hayatlarını yapmalarına ömür vermiştir.Çocuklarının düzgün yurtlarda okuyarak yüksek tahsillerini bitirmeleri onun en büyük ideali ve düşüncesi idi. Bu sebepten Mehmet ALTUN'un Aziz dostu ve hayır sever kardeşi Yüksek mimar Ersoy Daştan'a çok modern bir kız öğrenci yurdu projesi çizdirmiştir.Devamla yurdu temelinden teslimine kadar takip etmiş kontrol etmiş ve Milli Eğitim Bakanlığına, bu modern yurdun teslimini sağlamıştır. Kız öğrenciler de huzur ile eğitimine devam etmektedirler. Bu yurdun yaşatılmasına aydın yurt seven öğrencilerin yetişmesine yardımcı olan herkese teşekkürlerimizi bir borç biliriz.

AV. MEHMET ALTUN
KAYSERİ
DİNİ YÜKSEK İHTİSAS MERK

KAYSERİ
TÜRKAN ALTUN MEHMET ALTUN İLKÖĞRETİM OKULU KAYSERİ
TÜRKAN & Av. MEHMET ALTUN
İLKÖĞRETİM OKULU
Türkan Altun ve Mehmet Altun eğitime gönül vermiş,bir ailedir,ömürleri boyunca da eğitimde kendi güçleri dahilinde emeklerini ve varlıklarını vermekten geri kalmayacak bir insanlardır.
Bu sefer, Hakkari Yüksekova okulu yapımından sonra gerek Türkan Altun gerekse Mehmet Altun doğup büyüdükleri şehri unutmamışlardır, burada nufusu en kalabalık semtler den olan Melikgazi ilçesinin Yıldırım Beyazıt Mahallesinde büyüklüğü 24 derslik olmasına rağmen halen faal olarak 12 derslik eğitim ve öğretim yaptığı bu 5 katlı muhteşem okulu yapmışlardır.
Daha önce deneme tedrisat yapılan okul 15 Eylül 2018 tarihinde resmen açılarak eğitime başlamıştır. Kırsal kesimden gelen ailelerin toplandığı bölge de onların çocuklarına en iyi ve en modern eğitim verilmesini sağlamışlardır. Cenabı hak bu okulda vatanına ve milletine iyi insanların çıkmasını nasip eylesin.

Fotoğraf 173: Erciyes Üniversitesi'nin karşısında, Millet Bahçesi'nin bitişiğinde yapımına başlanan ''Mehmet Altun Havacılık ve Uzay Bilimleri Lisesi…

AVUKAT MEHMET ALTUN TARAFINDAN YAPILAN ESERLERİN LİSTESİ

1. Mehmet Altun Erkek Öğrenci Yurdu.

2. Türkan Altun Kız Öğrenci Yurdu.

(her iki yurt 700 öğrenci kapasiteli)

3. Hakkari Yüksekova Mehmet Altun İlköğretim Okulu,

4. Hidayet Taştekin Eğitim ve Kültür Sitesi.

5. Yozgat Boğazlıyan 160 – 170 Öğrencili Nezaket Altun Kız Öğrenci Yurdu

6. Türkan Altun – Mehmet Altun İlköğretim Okulu

7. Kayseri Yüksek Dini İhtisas Eğitim ve Kültür Akademisi

8. 150 öğrenci kapasiteli akademiye bitişik yurt

9. Kocasinan ilçesinde anaokulu , ilkokul ortaokul ve lise

10. Melikgazi ilçesinde anaokulu, ilkokul , ortaokul

11. Lise (Havacılık ve Uzay Bilimleri Teknoloji Lisesi)

12. Talas Mevlana mahallesinde Mehmet Altun – Türkan Altun Eğitim Ve Kültür Kampüsü. Ayrıca anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise.

13. Rehabilitasyon okulu merkezi

14. Kayseri OSB bölgesinde mühendislik fakültesi

15. Teknik Bilim ve Öğretim Lisesi

16. " İlk ve ortaokulu kapsayan bilim sanayi eğitimli " ilk ve ortaokul

17. Kayseri Yıldırım Beyazıt mahallesinde Mehmet Altun – Türkan Altun ilköğretim okulu.

18. Kuranı Kerimin bilimsel okunuşunun öğretilmesi için eğitim yeri

19. Malatya, Diyarbakır ,Şanlıurfa , Gaziantep,Yozgat ve İstanbul'da ortaöğretim okulları , ilkokul , ortaokul , lise ve anaokulları.

C. Bunların dışında Yozgat, Kayseri ve Edirne de hiç evleri olmayan oldukça mağdur ailelere yaptırdığı ev ve daireler

D. Açıklamak istemem ama oldukça fazla evlilik çağında ki öksüz, yetim kız ve erkeklerin evlendirme görevini yapmıştır.

E. Avukatlığının başlangıcından bugüne denk asgari 1500–2000 öğrenciyi şahıs olarak " vakıf değil " burs vermiştir, halende 70 öğrencisi şahsından burs almaktadır. Yalnız bu bursun yüzde 90 tıp öğrencisidir.

F. Avukat Mehmet Altun zekatı fıkıh ilminin açıkladığı asgari 3-4 katı infa etmektedir. Akrabaya, yoksula, komşuya, yolcuya yardımda her zaman yarış halindedir.

KAYSERİ LİSESİ ÖĞRETMENLERİ ALBÜMÜ'NDEN

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer

Fotoğraf 174: Hey gidi günler hey (1930'lu yıllarda) Kayseri Lisesi öğrencileri okulun önünde Öğretmenleri ile bir hatıra resmi çektirmişler.

Solda sandalyede oturan Fransızca muallimi rahmetli Kemâlettin Karamete önünde yerde oturan Eski Belediye Başkanlarından rahmetli Osman Kavuncu'dur. Kim demiş çocuk küçük şeydir diye, belki de en büyük şeydir.

Bu resim Sayın Feyzi Mengü Karamete'nin albümünden alınmıştır. Kendilerine teşekkür ederiz.

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.

Fotoğraf 175: Cumhuriyet İlk Mektebi 1923 Oturanlardan 5. sırada İlk Alfabe Yazarı Ahmet Hilmi Güçlü Kayseri Lisesi Öğretmeni

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.

Fotoğraf 176: Kayseri Lisesi eğilim öğretiminin yanında sosyal faaliyetleri de ihmal etmiyor. 06.05.1934 günü Kayseri Lisesi öğretmen ve öğrencilerinin Karpuzatan gezisi hatırası olarak çektirdikleri bir resim

Soldan sağa; Türkçe Muallimi Naim Bey. Riyaziye Muallimi Tekin Bey. Müdür Şerif Bey. Tarih: Settar Bey. Fransızca Kemalettin Karamete Bey. Edebiyat: Cevdet Kudret Bey. İngilizce: Kemal Bey, Tarih: Seyfi Bey, B.Terbiyesi: Aziz Bey. İngilizce: Şeref Bey

Oturanlar Soldan sağa; Kâtip Naci Bey. Almanca: Ömer Lütfü Bey. Felsefe: Naci Bey. Tabiiye Sadi Bey. Tabiiye: B.M Salih Bey. Tabiiye: Eşref Bey.

Geziye gelmeyenler; Fizik: M Abdullah Bey. Kimya M İbrahim Bey. Riyaziye: Nedim Bey, Riyaziye: Cafer Bey. Almanca Cevdet Bey, Resim: Kasım Bey. Türkçe: Nazlı Hanım. Askeri ders: Hamit Bey

Bu resim Sayın Feyzi Mengü Karamete'nin albümünden alınmıştır. Kendilerine Teşekkür ederiz

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.

Fotoğraf 177: Bu fotoğrafın değeri ne ile ölçülebilir ki? 1958-1959 Öğretim Yılında görev yapan Öğretmenlerimiz. Şu asalete bakınız sanki üniversite hocaları. Yakışanı giymiş kadınlar ve e rkekler. Asalet, zerafet ve de mütevazı bir yaşam. Tanınabilenler sol baştan 1. sırada Mahmut Taşkın, orta sıra sağ baştan 1. Cevdet Çitoğlu, 3. Cebbar Ertürk (Azerbeycanlı), 3. Sıra sağdan 3. Mevlut Gölgelioğlu…

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.

Fotoğraf 178: Şu asalete bakınız, sanki üniversite hocaları. Kayseri Lisesi'ne hizmet veren 1950'li yıllarda çalışan bu öğretmenlerimizi keşke bilebilsek. Yakınlarından hayatta olanlar var belki…

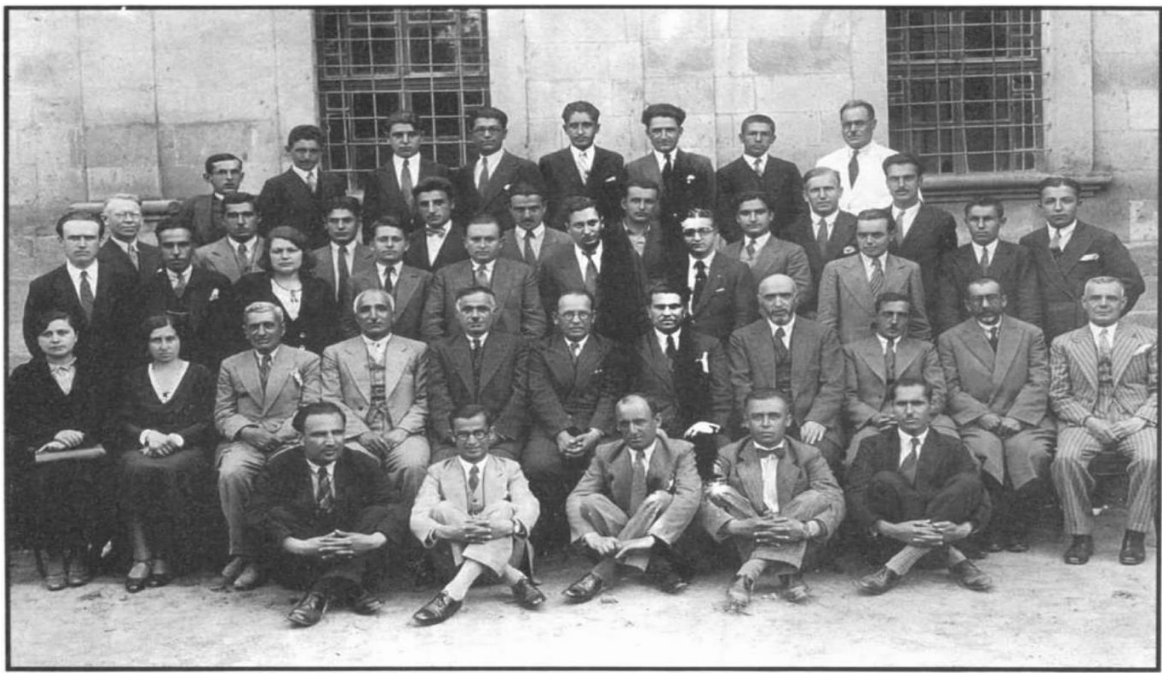

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.
Fotoğraf 179: 1930'lu yıllara ait resimde Kayseri Lisesi öğretmenlerini toplu halde görüyoruz.

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.

Fotoğraf 180: 1930'lu yıllara ait resimde Kayseri Lisesi öğretmenlerini toplu halde görüyoruz

SOLDAN SAĞA OTURANLAR: 1-M.Nedim Aytaç, 2- …… ….., 3-Kemalettin Karamete, 4-…… …… 5- Ömer Sıtkı Erdi, 6-……. ……. 7- Hüsnü Aktan

AYAKTAKİLER : 1- ….. ……, 2-Halit Doral, 3- ……. …… 4- Ekrem …… 5- Şerif …….. 6- Şükrü Baykal 7-……. ……. 8-…….. ……., 9-Mustafa Dülgeroğlu (Pişkin)

AYAKTAKİLER 2.SIRA: 1- Hikmet ……., 2- …….. ……., 3- …….. ……. 4- …….. ……..

Belki büyük çoğunluğu hakkın rahmetine kavuşmuş okulumuz öğretmenleri 1938-1942 yıllarında müdürlük yapan Ömer Sıtkı Erdi ile beraber. Bu resim okulumuzda yıllarca Fizik Öğretmenliği yapan rahmetli Şükrü Baykal (Resimde müdürün arkasına 2. Sırada)'ın kerimelere Birant Mehmet (Baykal) tarafından hediye edilmiştir. Kendilerine teşekkür eder, merhuma rahmetler dileriz. Kayseri Lisesi mensuplarından ellerinde bulunan okulla ilgili tarihi değerdeki yazı, resim, vb. vesikaların yayın hayatına kazandırılmasına yardımcı olmalarını rica ediyoruz. Resimde diğer öğretmenlerden Alfabe yazası Ahmet Hilmi Güçlü, Şükrü Baykal, Ahmet Çitoğlu, Kemalettin Karamete tanınabilenlerden.

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.
Fotoğraf 181: 1930'lu yıllarda Kayseri Lisesi öğretmenleri ve öğrencilerinin okulun önünde çekilmiş resimleri. Nevzat Yücel (Havuz kenarında oturan) Kemalettin Karamete, Ahmet Cevdet Çitoğlu ve Ali Tekol (Ayaktakilerden soldan 5.) tanınanlardan bazıları. Soldan Sağa 1. sıra 2. Kimya öğretmeni Eczacı İbrahim Hakkı Göver.

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer...

1930'lu yıllara ait bir resim. Kemalettin Karamete, Hüsnü Aktan, Nevzat Yücel, H.İbrahim Güver ... gibi hatırlanabilen öğretmenler ve arka planda öğrenciler

Fotoğraf 182: 1930'lu yıllarda Kayseri Liseesi öğretmenleri ve öğrencileri.

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer...

1947-1948 Öğretim Yılı Kayseri Lisesi öğretmenleri

Soldan sağa 1. sıra (Oturanlar) 1) Şükrü Baykal (Fizik-Tabiye). 2) M. İltaş (ing.). 3) Ziya Ver (Tabiye), 4) Sadet Ergeçe (Coğ.). 5) Ali Rıfat Ergeçe (Coğ.) 6) Beria .....(Tabiye). 7) Nihal Özgan (Coğ.). 8) Nazmiye (Mat.) 9) Naci İnan (Fel.)

Soldan sağa 2. sıra (ayaktakiler) 10) Nimet ..... (Alm.) 11) Ahsen Dokaoğlu (Türkçe). 12) Nevin Çetin (Edebiyat). 13) Neziha Aral (Coğ.). 14) Muhlise ..... (Mat.) 15) Refia (Mat.) 16) Muharrem Barut (Türkçe) 17) Hüseyin (Edb.) 18) Mustafa Dilgeroğlu (Piskin) (Türkçe)

Soldan Sağa 3. sıra (Ayaktakiler) 18) Namık ..... (Fransa). 19) Nazım ..... (Kimya). 20) ..... 21) Kemaleltin Karamete (Fransızca). 22) Rasit..... (Tabiye) 23) Hikmet Bora (Müzik). 24) Hasan (Mat.)

(Ayaktakiler) 25) Refik ..... (Mat.). 25) Mevlüt Gölgelioğlu (Jimlastik). 26) Nazmi Karaaslan (Mat). 27) Selahaltin Sangül (İng.). 28) Orhan ..... (İng). 29)Rahmi Taşçıoğlu (Fel.) 30) Kemal Ülkücü (Türkçe) 31) Salih.....(Resim).

Fotoğraf 183: Kayseri Lisesi 1947-1948 öğretim yılı öğretmenleri

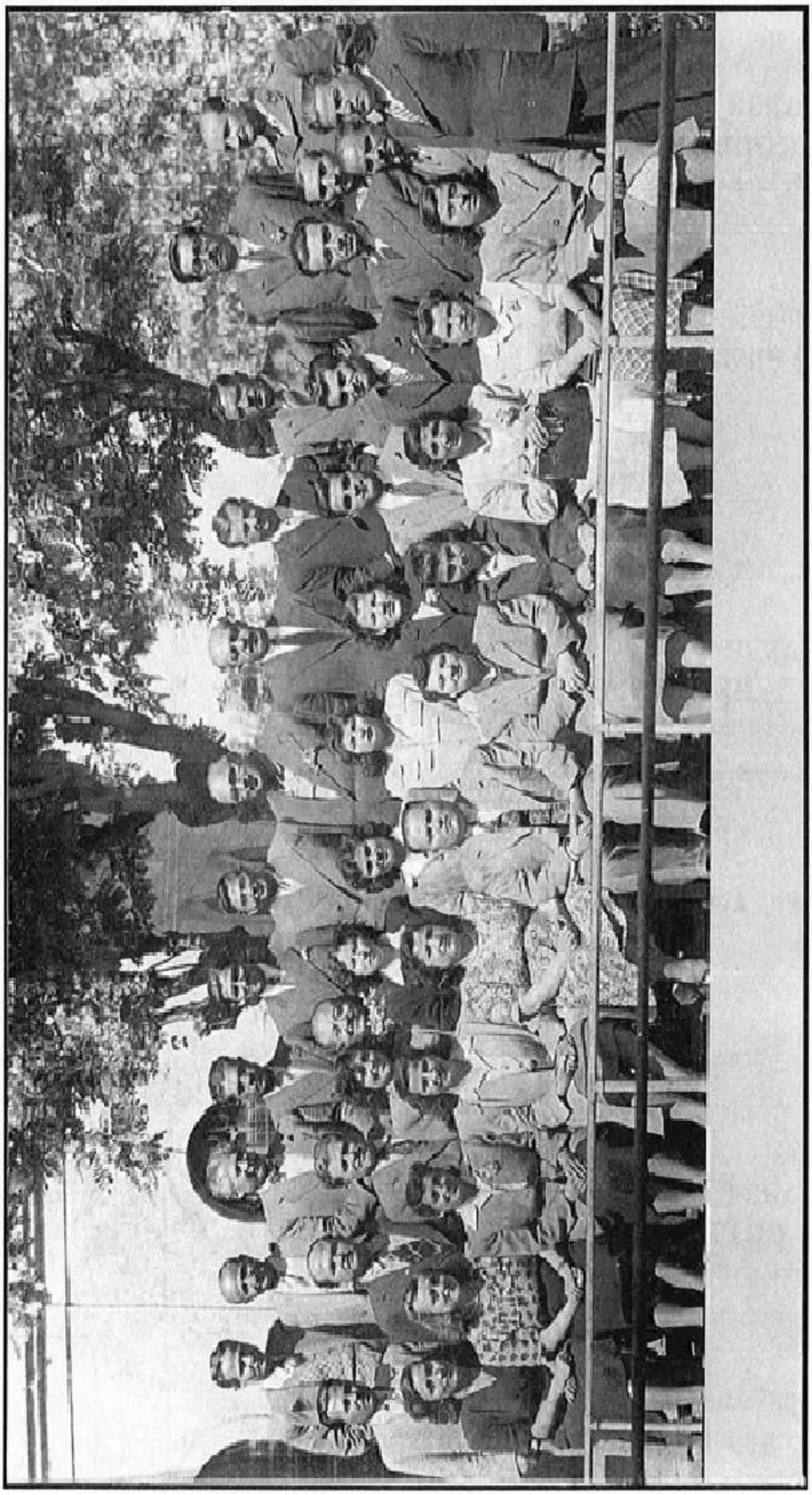

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer...

1948-1949 Öğretim Yılı Kayseri Lisesi Öğretmenleri

Keşke bilebilseydik. Sadece resminden tanıdığımız Müdür Ali Rıfat Ergece(Ortada). Bir dönemin mimarları, yüzlerce öğrenciye ilim irfan verdiler. Yaşayan var mı bilmiyoruz? Şu asalete bakın.

Fotoğraf 184: Kayseri Lisesi 1949-1950 öğretim yılı öğretmenleri

Fotoğraf 167: Kayseri Lisesi 1947-1948 Öğretim Yılı Öğretmenleri

Fotoğraf 185: Kayseri Lisesi 1950-1951 öğretim yılı öğretmenleri

1956 - 1957 ÖĞRETİM YILI ÖĞRETMENLERİ
ÖN SIRA SOLDAN SAĞA (Oturanlar) 1-……, 2-……, 3-Ed.Öğr. Kadriye Ezer. 4-……,5-……,6- Tarih Ö.Mezihe Arat.,7- Felsefe Öğr. Serap Yalçın, 8- Okul Müd. Ali Tekol, 9- Almanca Öğr. Ahmet Çitoğlu, 10- Fizik Öğr. Şükrü Baykal, 11- Felsefe Öğr. Naci İnan, 12- Matematik Öğr. Ziya Uğurlu.
ARKA 1.SIRA (Soldan Sağa) 13- Almanca Öğr.Mahmut Taşkın. 14- A.Fikri. 15- Türkçe Öğr. Kazım Yedekçioğlu, 16- Tabiiye Öğr. Celihar Ertürk, 17- Edebiyat Öğr. Adıgün Zaimoğlu. 18-……19- Türkçe Öğr. Galip Güneri, 20-……21- Matematik Öğr. Muhlise Karaaslan. 22- Matematik Öğr. Nazmi Karaaslan. 23- Tarih Öğr.Remzi ……, 24-……
ARKA 2.SIRA (Soldan Sağa) 26- Kimya (Yard.Öğr.) Hüsnü……27-……, 28- Müzik Öğr.……, 9- Türkçe Yard Öğr. Yusuf Batur (O), 30- Almanca Öğr.İhsan
Ezer, 31- Tabiiye Muafla Ezer, 32- Müzik Öğr.Şaban Soyat, 33- Müzik Öğr. Şükrü Tahirgil, 34- 35- Türkçe Öğr. Mustafa Üner, 36- Türkçe Öğr. Abdurrahman Yazgan,
37-Türkçe Öğr. Hasan Gönenç 38-Türkçe Öğr Nafiz Soysal
ARKA 3.SIRA (Soldan Sağa) 39- Kimya Öğr. Mustafa Özbakır. 40-…… 41- Beden Öğr. Hayri Alkış, 42-Askerlik Öğr. Şükrü Cenanoğlu, 43-……,44- Almanca Öğr. Ahmet Gezer. 45-……, 46- Mehmet Karakoç, 47-……,48- Matematik Öğr. Nusrettin Kaplanoğlu. 49-……, 50 Tarih Öğr. Akif Tütenk. 51-Fahri Nakipoğlu

Fotoğraf 186: Kayseri Lisesi 1956-1957 öğretim yılı öğretmenleri

Geçmiş zaman olur ki hayeli cihan değer.. Kayseri Lisesi 1961-1962 Öğretim Yılı Öğretmenleri

1) Hayri Akış 2) Ahmet Kargıcı 3) Mevcude Kargıcı 4) Güner Cetiner 5) Ülkü Karakuş 6) Şükran Güney 7) Bedriye Adıgün 8) Raziye Atasu, 9) Mehmet Ateşoğlu (Müdür) 10) Yüksel ……., 11) Selma Peynircioğlu, 12) Mefkure Kılıçaslan, 13) Şelale Ural, 14) Sibel Sunay, 15) Aysen ……., 16) Sevinç ……. 17) Nursen Özdamar 18) Mustafa Özbakır 19) Hilmi Kurtoğlu 20) Hulusi Yağmur, 21) Adnan Ertuna 22) Ahmet Topçuoğlu 23) Necdet Öncül 24) Fethi Baygın 25) ……. 26) Remzi Alper , 27) ……., 28) Latif Baykal, 29) Nuri Mihçıyazgan 30), Mehmet Çanakçıoğlu 31) ……., 32) ……., 33) ……., 34) Bekir Oğuz 35) Behiç ……., 36) ……., 37) ……., 38) ……., 39) Ergün Önem, 40) Abdurrahman Akgün, 41) Nebi Kaçan 42) Fehmi Helvacıoğlu 43) Naim Besel , 44) ……., 45) ……., 46) ……., 47) AydınKılınçaslan, 48) Halil Kerman 49) Şükrü Baykal, 50) Sadettin Ergeneci, 51) Özdemir Akgün 52) ……., 53) Hayri Terzioğlu, 54) Ali Güney 55) Tacettin Karslı 56) ……., 57) ……., 58) ……., 59 Halil Öktü, 60) ……., 61) Mevlut Gölgelioğlu, 62) Ahmet Gizer, 63) Özdemir Başdemir, 64) Yunus Emre Özulu. 65) Nazmi Karaaslan.

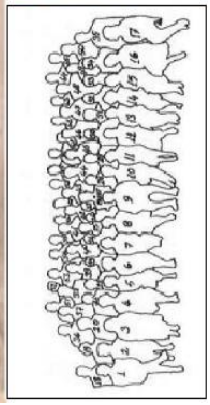

Fotoğraf 187: Kayseri Lisesi 1961-1962 öğretim yılı öğretmenleri

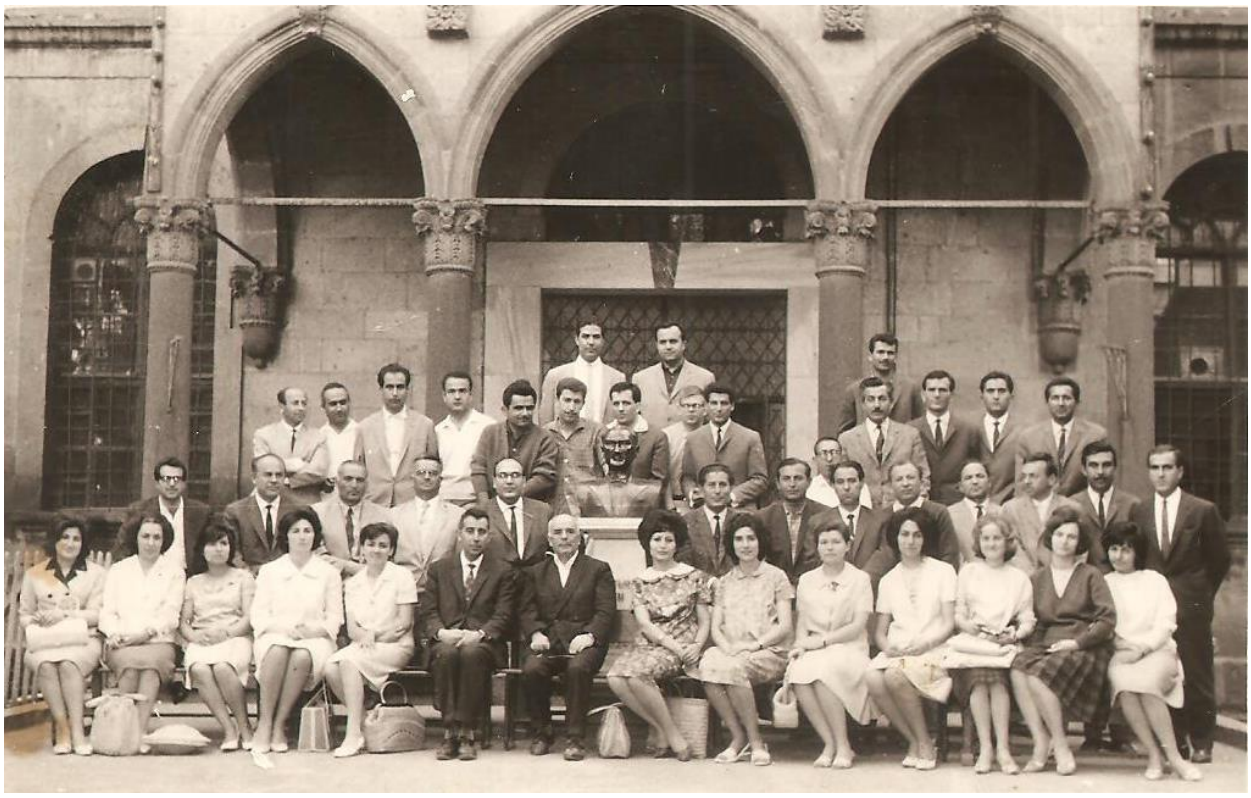

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer…
Fotoğraf 188: 1960'lı yıllarda Kayseri Lisesi Öğretmenleri

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.

Fotoğraf 189: Kayseri Lisesi 1966-1967 öğretim yılı öğretmen kadrosu

KAYSERİ LİSESİ'NDE 1960-1970 YILLARI ARASINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİMİZ: 51 YIL ÖNCE MEZUN OLDUĞUMUZ LİSEMİZİN (1960-1970 DÖNEMİ) ÖĞRETMENLERİNİ BİR KEZ DAHA ANALIM İSTEDİM.

Kimi öğretmenler farklı yıllarda ek branşındaki derslere girmişlerdir.

Mehmet Ateşoğlu--Okul Müdürü
Mahmut Taskın-- Okul Müdürü
Halil öklü—B. mua. Fransızca
Aydın Kılıcaslan-- B Mua. Coğrafya
Abdurrahman Akgun-- Resim, S.Tarihi
Mevlüt Gölgeli--Md Muav.Beden
Özdemır Başdemır-- Md.Yard. İngilizce
Adnan Ertuna—Tarih
Ahmet Gizer—Almanca
Ali Kızıltepe Fizik
Ayvaz Gökdemir—Edebiyat
Bedriye Adıgün—Edebıyat
Bekir Bakkal-- Cebır Geo
Bekir Özgen—İngilizce
Beşir Sağlam—Tarih
Celalettın Merkı—Tarıh
Cengiz (Denizlili)—İngilizce
Cevdet Basım-- Sosyal B
Dogan Persentili—Kımya
Ergin Önem-- Cebir
Fahri Çanakçıoğlu- Matematık
Fethi Baygın—Edebiyat
Fethi Soykan—Edebiyat
Gülderen Düvencioğlu—Cebir
Güleksan Dayı Gürepik—ıng.
Hayrı Akış -- Beden Eğ
Hayrı Terzioglu-- Beden Eğ
Hıdayet Bey-- Cebır, Geo
Hilmi Kurtoğlu-- Cebır ,Geo
Hüseyin Seven—Fizik
İbrahim Güven Alb—Askerlik
İdil Can Mamaş—Edebıyat
İsmet İçöz—Resim
Kemal Ataseven—Fızık
Latif baykal--. Tarıh
Lütfullah Teoman—Kimya
M.Oztekın Cebır—Astronomı
Mefkure Kılıcaslan—Cografya
Mehmet (Şeker)—Fizik
Mehmet Alagöz—Fizik
Mehmet Koçan—Matematik
Melahat Ögen—Edebıyat
Memnune Tovay-- Felsefe, Mantık
Mesut Ayken—Müzık
Mr. Lorner – ingilizce
Mr. Pawzich—ingilizce
Müslim Öztürk—Cebir
Mustafa Vurdum—Coğrafya
Naci Akçal—Kimya
Nefise Aktan-- Cebır Geo
Nermın Kurtoglu—Ingılızce
Nevcihan Çeyrekli—Bıoloji
Nurgül Baycan—Kımya
Nuri Orbay—Coğrafya
Nursen Özdamar-- Resim,S Tarıhı
Osman Kocyıgıt—Ingilizce
Osman Ünal—Almanca
Ömer Küçük Alb Askerlık
Ömer Şölen Beden
Perıhan Coskun—Cografya
Ramazan Manav—Tarıh
Razıye Atasu İng Veya Fr
Remzı Baykal Tarıh
Rıdvan Sözüçok—Fizik
Saadettin Ergeneci-- Cebır Geo
Sebahattin Bey—Tarih
Semiha Pamukel-- Cebir Geo
Şenol Terzioğlu—Kimya
Seval (Denizlili-)—İngılizce
Sevgi gökdemir--. Edebiyat
Sevgi Tok Çırpan—Edebiyat
Şükran Güney Biyoloji
Şükrü Baykal—Fizik
Süleyman Sağlam—Fizik
Tanju...bey—ingilizce
Tansug Gokturk- - Ingilizce
Tarhan Çırpan—Tarıh
Tomris Arıca—Edebiyat
Ülkü Turan—Fizik
Vildan Hıncal—Askerlık
Yurdakul Çoşkun.. Cebir
Özdemir Akgün Kimya
Yunus Emre Özulu Edebiyat

Hayatta olanlara sağlıklı ve huzurlu bir ömür, kaybettiğimiz rahmetli hocalarımıza da Allah'tan rahmet dileriz. Nur içinde uyusunlar.
(İbrahim Kozanoğlu'nun internet sayfasından alınmıştır.)

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer…

Fotoğraf 190: Kimler geldi geçti? 1960-1970 arası, Kayseri Lisesi öğretmenleri. Resme bakınca hatırlayacaksınız.

Fotoğraf 191: Adliye çalışanları Seminer sonrası Kayseri Lisesi bahçesinde toplu halde (Necmeddin Fevzioğlu Arşivi'nden)

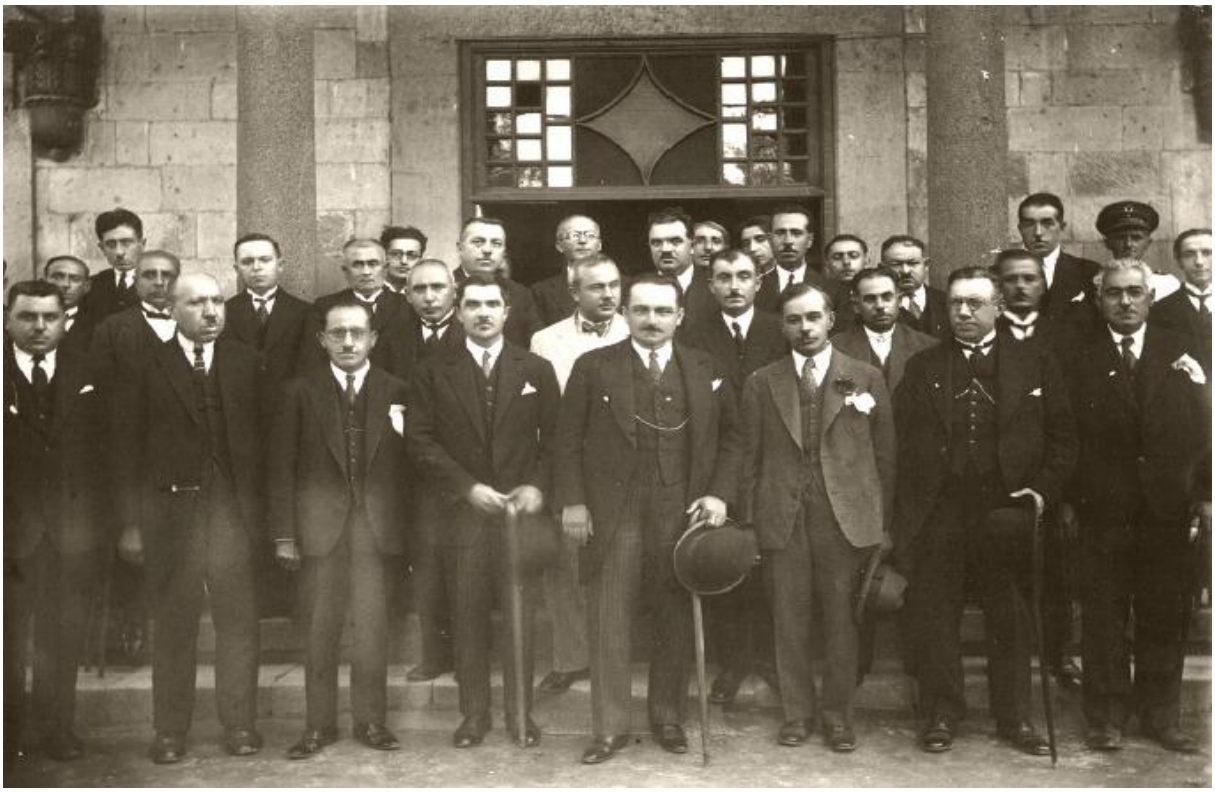

Fotoğraf 192: Kayseri Adliye çalışanları Kayseri Lisesi'nde hakimler, savcılar, mübaşirler ve diğerleri bir Seminer sonrası toplu halde (1928 veya 1929) Foto Zafer . Necmeddin Fevzioğlu Arşivi'nden alınmıştır.

Fotoğraf 193: Kayseri Türk Ocağı Heyeti (Himaye-i Eftal Cemiyeti) Topluca Kayseri Lisesi'ni ziyaret ediyorlar.(Foto Zafer) 1928-1931 (Arkada Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Bayrağı bulunmaktadır.)
Nart Noyan'ın arşivinden alınmıştır.

Fotoğraf 194: Milli Eğitim Bakanı Esad Bey ve beraberindeki heyetin Kayseri Lisesi'ni ziyareti. MEB.Esad Bey, Abdurrahman Nafiz Paşa, Vali Fuat Bey, Belediye Reisi ?, Necmeddin Bey, Turan Fevzioğlu. (Foto Zafer) Necmeddin Fevzioğlu Arşivi'nden alınmıştır.

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer…

Kayseri Lisesi öğretmen ve öğrencilerden bir grup.1935-1939 yıllarına ait. Öğretmenlerden tanınabilenler: Nevzat Yücel, H. Hüsnü Aktan ve Kemalettin Karamete. Öğrenciler kimler, hangi makam mevkiye geldiler, yaşayanlar var mı? O zamanki asalete bakınız. (Ali Tuzcu'nun arşivinden alınmıştır.)

KAYSERİ LİSESİ 1971- 1972 ÖĞRETİM YILI ÖĞRETMENLERİ

1) Gülderen Caner, 2) Perihan Coşkun. 3- Işıl .....4) Muazzez Toğanaş. 5) Nermin Belirgin (Kurtoğlu). 6) Fatma Özkarma. 7) Nurşen Özdamar. 8) Mahmut Taşkın (Md.), 9- Ayşe Korulan. 10- Necmiye Özköse, 11) Ziynet Özköse. 12- Neşe Seyhan. 13- F.Gülcan Kolukısa. 14) Hülya ..... 15) Ergin Önem. 16- İhsan Gökbelen. 17- .... 18- Mustafa Vurdum. 19- Ömer Köylü. 20- İsmail Kök. 21- Halit Sungur. 22- Oğuz Güler, 23- Mehmet Altun. 24- İbrahim Konak. 25- A.İhsan Yükselbaba. 26- Ahmet Topçuoğlu. 27- Ahmet Aşiamacı. 28- F.Kaya Caner. 29- Osman Ünal. 30- Osman Kılınç. 31- Alb.Mustafa Keşten. 32- .....33- Ahmet Eşel. 34- Yurdakul Coşkun. 35- Selahattin Güntay. 36- Fethi Soykan. 37- Hüseyin Kılıç. 38- ..... 39- Tuncer Özkardeşler. 40- Şadan Ozandaç. 41- Tuncer Erten. 42- Mustafa Yaşar. 43- Tansu Köktürk. 44- Hayri Terzioğlu. 45- Avni Yalçın. 46- ..... 47- Yalçın Belirgen. 48- Mehmet Yavrucu. 49- Aylan Yüksel, 50- Rıdvan Sözüçok. 51- Rıfat Akpınar, 52- Osman Yüksel. 53- Muammer Kademoğlu. 54-..... 55- Abdurrahman Akgün. 56- Abdullah Karaosmanoğlu

Fotoğraf 195: Kayseri Lisesi 1971-1972 öğretim yılı öğretmenleri

Fotoğraf 196: Kayseri Lisesi 1972-1973 öğretim yılı öğretmenleri

1981-1982 Öğretim Yılı Kayseri Lisesi Öğretmenleri

1) Nurhayat Akkaş. 2) Münevver İşler. 3) H. Ufuk Gürsoy. 4) Sevinç Alemdar. 5) Ayşe Korulan, 6) F. Gülcan Kolukısa, 7) Hatice Çakmak. 8) Neşe Seyhan. 9) Tuncer Erten. 10) Müjgan Orhan, 11) F. Nurdan Avcı. 12) Göntül Gürellier, 13) Gülsüm Arıkan. 14) Z. Ayşe Karalar. 15) Nazmiye Tunç, 16) Müzeyyen Gönüllü. 17) Ziynet Ersoy. 18) Ali Aksöyek, 19) Lütfiye Karahan. 20) Necati Oruç, 21) Mehmet Yavrucu. 22) Osman Oskay. 23) Yusuf Akbudak. 24) Yusuf Özmerdivenli. 25) Seyit Tekin, 26) Ömer Köylü. 27) Dursun Akar. 28) Nurettin İnanç. 29) Ahmet Çakır, 30) Mustafa Erdoğmuş. 31) Aliye Teper. 32) Sema Özbay. 33) Meral Sayın. 34) Mehmet Şahin. 35) Hayrettin Karagül. 36) Selahattin Güntay, 37) Mustafa İlhan. 38) Gazi Bekar. 39) İbrahim Doğan. 40) Abdurrezzak Karaköse. 41) Oğuz Güler. 42) Süfyan Köçer. 43) Şahin Yılmaz, 44) Binali Oltan. 45) İsmail Yılmaz, 46) A. Ziya Yağan. 47) Ali Vanlı. 48) Yavuz Şahin. 49) Fevzi Ay, 50) Mustafa Parlak. 51) Hayrullah Okyay. 52) Durmuş Karaman, 53) Cavit Gülsoy. 54) Ömer Yılmaz. 55) Hüseyin Sazak. 56) Naim Polat. 57) Yusuf Altuner. 58) Ali Özgür. 59) Mehmet Bediz. 60) Ali Kılınç. 61) Gençosman Mart. 62) Mehmet Berber.

Fotoğraf 197: Kayseri Lisesi 1981-1982 öğretim yılı öğretmenleri

Fotoğraf 198: Kayseri Lisesi 1982-1983 öğretim yılı öğretmenleri

Fotoğraf 199: Kayseri Lisesi 1984-1985 öğretim yılı öğretmenleri

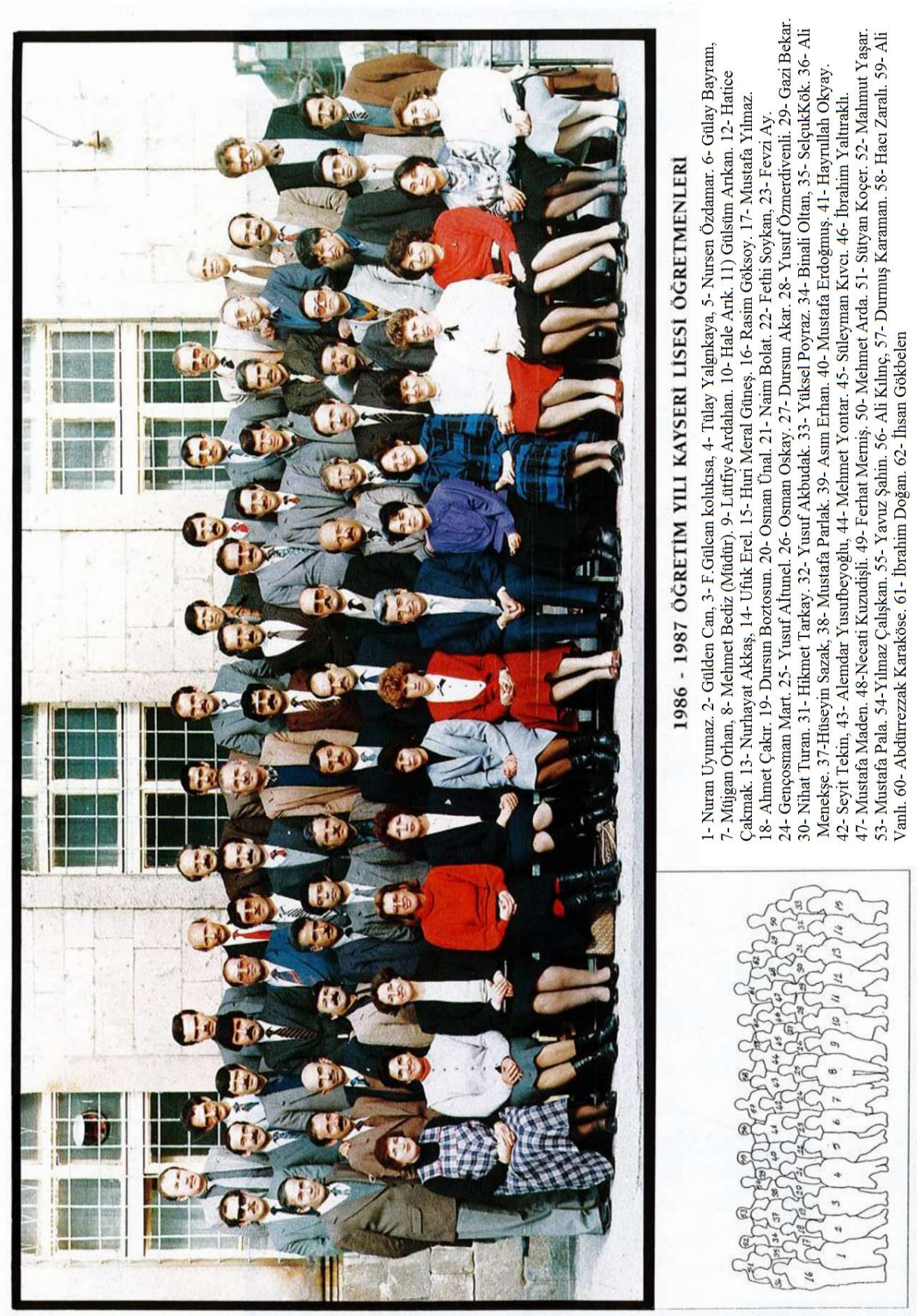

1986 - 1987 ÖĞRETİM YILI KAYSERİ LİSESİ ÖĞRETMENLERİ

1- Nuran Uyumaz. 2- Gülden Can, 3- F.Gülcan kolukısa, 4- Tülay Yalgnkaya, 5- Nursen Özdamar. 6- Gülay Bayram, 7- Müjgan Orhan, 8- Mehmet Bediz (Müdür). 9- Lütfiye Ardahan. 10- Hale Arık. 11) Gülsüm Arıkan. 12- Hatice Çakmak. 13- Nurhayat Akkaş, 14- Ufuk Erel. 15- Huri Meral Güneş. 16- Rasim Göksoy. 17- Mustafa Yılmaz. 18- Ahmet Çakır. 19- Dursun Boztosun. 20- Osman Ünal. 21- Naim Bolat. 22- Fethi Soykan, 23- Fevzi Ay. 24- Gençosman Mart. 25- Yusuf Altunel. 26- Osman Oskay. 27- Dursun Akar. 28- Yusuf Özmerdivenli. 29- Gazi Bekar. 30- Nihat Turan. 31- Hikmet Tarkay. 32- Yusuf Akbudak. 33- Yüksel Poyraz. 34- Binali Oltan, 35- SelçukKök. 36- Ali Menekşe. 37-Hüseyin Sazak, 38- Mustafa Parlak. 39- Asım Erhan. 40- Mustafa Erdoğmuş. 41- Hayrullah Okyay. 42- Seyit Tekin, 43- Alemdar Yusufbeyoğlu, 44- Mehmet Yontar. 45- Süleyman Kıvcı. 46- İbrahim Yalturaklı. 47- Mustafa Maden. 48-Necati Kuzudişli. 49- Ferhat Mernış. 50- Mehmet Arda. 51- Sütyan Koçer. 52- Mahmut Yaşar. 53- Mustafa Pala. 54-Yılmaz Çalışkan. 55- Yavuz Şahin. 56- Ali Kılınç. 57- Durmuş Karaman. 58- Hacı Zaralı. 59- Ali Vanlı. 60- Abdürrezzak Karaköse. 61- İbrahim Doğan. 62- İhsan Gökbelen

Fotoğraf 200: Kayseri Lisesi 1986-1987 öğretim yılı öğretmenleri

1990 - 1991 ÖĞRETİM YILI KAYSERİ LİSESİ ÖĞRETMENLERİ

1- Hatice Çakmak, 2- Gülsüm Arıkan. 3- Ayten Toğral, 4- Fatma Gürses. 5- Lütfiye Ardahan. 6- Mehmet Bediz (Müdür) 7- Nursen Özdamar, 8- Nuran Uyumaz. 9- Fazilet Kiline, 10- Huri Meral Güneş. 11- R.Gaye Ökten. 12- Ülkü Oğuz. 13- Nuran Devedaşı. 14- Leman Karasu. 15- Zuhal Bulut. 16- Nilgün Aydoğan. 17- A.Selçuk Özen. 18- Fadime Karadeli. 19- Esma Eraslan. 20- Münevver Asarkaya. 21- Bendegül Kesap. 22- Müşide Dörtkardeşler. 23- Nurdan Kıraç. 24- Ahmet Çakır. 25- Ali Menekşe. 26- Gençosman Mart. 27- Yusuf Özmerdivenli. 28- Selim Şahin. 29- Ahmet Karatoprak. 30- Mehmet Erol. 31- Halil Külcü. 32- Memnune Tuvay. 33- S.Neyin Sunar. 34- Mediha Emre. 35- Gönül Gürellier. 36- Seyit Tekin. 37- Mustafa Erdoğmuş. 38- İlker Akagündüz. 39- Ömer Türkoğlu. 40- Fikret Tüzüngüven. 41- Mustafa Velibeyoğlu. 42- Akay Salar. 43- CCelasin Başkan. 44- Süleyman Kıvcı. 45- Mustafa Maden. 46- İbrahim Tokat. 47- Mustafa Dikmen. 48- Necati Kuzudisli. 49- İsmail Aslantaş. 50- Fevzi Ay. 51- Ömer Sağıroğlu. 52- Ali Vanlı. 53- Osman Ünal. 54- Fethi Soykan. 55- Ali Vanlı. 56- Raif Kasacı. 57- Mehmet Sanal. 58- İbrahim Yalturaklı. 59-Mustafa İlhan. 60- Durmuş Karaman, 61- Ahmet Ayer, 62- Yavuz Şahin. 63- Naim Bolat. 64- Hayrullah Okyay. 65-Erol Arkalı. 66- Talip Öccü, 67- Hüseyin Özyalçın, 68- Ayhan Mutlu. 69- Mustafa Yılmaz. 70- Abdürrezzak Karaköse. 71- Asım Erkan, 72- Rasim Göksoy. 73- Kemal Gökşen. 74- Durmuş Karaman

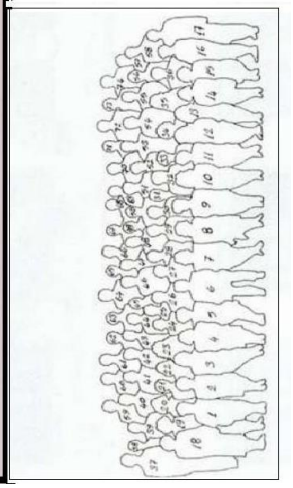

Fotoğraf 201: Kayseri Lisesi 1990-1991 öğretim yılı öğretmenleri

KAYSERİ LİSESİ 1991-1992 ÖĞRETİM YILI ÖĞRETMENLERİ

1) Nalân Bal. 2) Nurden Kıraç. 3) Naran Devedaşı, 4) Nilgün Aydoğan. 5) Mürşide Dörtkardeşler, 6) Mediha Emre. 7) Fadime Karadeli. 8) Gençosman Mart (Müd). 9) Nurşen Özdamar.10) Gülsüm Arıkan. 11) H. Meral Güneş. 12) Ülkü Oğuz. 13) Sei-ma Büyükbaş. 14) Nimet Yakut. 15) Gönül Gürellier, 16) Gülden Onbaşıh, 17) Leman Karasu. 18) F. Fikret Tüzüngüven. 19) Osman Oskay. 20) Erol Arkalı, 21) Seyit Tekin. 22) Fevzi Ay, 23) Mehmet Erol. 24) Yusuf Özmerdivenli. 25) Canser Ökten. 26) Nilgün Yağız. 27) Yüksel Poyraz. 28) Hayriye Türkmen. 29) Fatma Gürses. 30) Ayten Toğral. 31) Gaye Ökten. 32) Mehmet Yontar. 33) Selma S. Sunar. 34) Ali Vanlı. 35) Mürüvet Doğan. 36) Ayhan Mutlu, 37) Hayrullah Okyay. 38) Ömer Şafak. 39) Emrullah Karakaya. 40) Kemal Gökşen. 41) Mustafa Erdoğmuş. 42) Asım Erkan, 43) Ahmet Çakır. 44) Fethi Soykan, 45) Ali Menekşe, 46) Mehmet Buğday, 47) İlker Akagündüz. 48) Naim Bolat. 49) Hayrettin Cengiz. 50) Hüseyin Özyalçın. 51) Akay Salar. 52) Halil Külcü. 53) İsmail Kaya. 54) İlyas Gökhan. 55) Mustafa Dikmen. 56) Mustafa Velibeyoğlu. 57) Selim Şahin. 58) İbrahim Tokat, 59) İsmail Aslantaş. 60) Ahmet Karatoprak. 61) İsmet Bozkurt. 62) Yusuf Altuner, 63) Talip Öccü. 64) Mustafa Yılmaz. 65) Celasin Başkan. 66) Necati Kuzudişli. 67) Suat Kaplan. 68) İbrahim Yaltıraklı, 69) Celil Pehlivanoğlu.

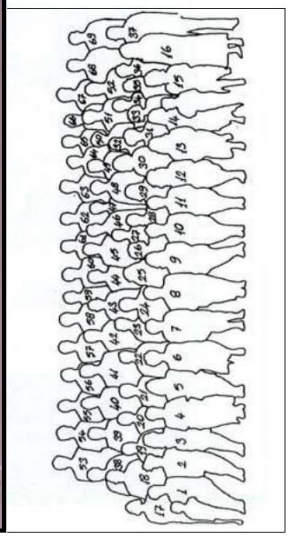

Fotoğraf 202: Kayseri Lisesi 1991-1992 öğretim yılı öğretmenleri

1992-1993 ÖĞRETİM YILI KAYSERİ LİSESİ ÖĞRETMENLERİ

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer...

1) Gülay Bayram. 2) Ayten Toğral 3) Nilgün Yağız. 4) Nuran Uyumaz. 5) Canser Ökten. 6) Hayriye Türkmen. 7) H. Meral Güneş. 8) Ülkü Oğuz. 9) Gençosman Mart (Müdür). 10) Fatma Gürses. 11) Fadime Karadeli. 12) Mediha Emre. 13) Müşide Dörtkardeşler. 14) Gaye Ökten. 15) Leman Karasu. 16) Nurdan Kıraç. 17) Nâlân Bal. 18) Nilgün Aydoğan. 19) Figen Köseahmetoğlu. 20) Gülsüm Arıkan. 21) Fazilet Kılınç. 22) Ümran Sönmez. 23) Hülya Kayan. 24) Rasim Göksoy. 25) Yusuf Özmerdivenli. 26) İsmet Bozkurt. 27) Fethi Soykan. 28) Ali Menekşe. 29) Hayrullah Okyay. 30) Erol Arkalı. 31) Halil Külcü. 32) İsmail Aslantaş. 33) Osman Oskay. 34) Akay Salar. 35) Ahmet Çakır. 36) Devlet Deveci. 37) Mehmet Erol. 38) Abdürrezak Karaköse, 39) Mehmet Yontar. 40) Emrullah Karakaya. 41) Mustafa Yılmaz. 42) Talip Öccü. 43) Hüseyin Özyalcın. 44) Mustafa Maden. 45) Yavuz Şahin. 46) Celasin Başkan. 47) İbrahim Tokat. 48) İbrahim Yalıtraklı. 49) Yakup Kocatürk. 50) Şener Polat. 51) İlyas Gökhan. 52) İsmail Kaya. 53) Ahmet Karakoprak. 54) Selim Şahin. 55) Mehmet Buğday. 56) Celil Pehlivanoğlu. 57) Asım Erkan. 58) Ali Vanlı. 59) Hayrettin Cengiz. 60) Kemal Gökşen. 61) Fevzi Ay. 62) Mustafa Velibeyoğlu. 63) T. Fikret Tüzüngüven. 64) Ayhan Mutlu

Fotoğraf 203: Kayseri Lisesi 1992-1993 öğretim yılı öğretmenleri

KAYSERİ LİSESİ 1994-1995 ÖĞRETİM YILI ÖĞRETMENLERİ

1) Sevil Dursun, 2) Nâlân Bal. 3) Kevser Kumsel. 4) Rezan Soyakça. 5) Gülay Bayram. 6) Gencosman Mart (Müdür). 7) Fazilet Kılınç. 8) Oya Özcan. 9) Mediha Emre. 10) Dilek Gene. 11) Nilgün Yağız. 12) Kadriye Dincer. 13) Ahmet Karatoprak. 14) Devlet Deveci. 15) Sibel Bakır. 16) Gülsüm Arıkan. 17) Canser Ökten. 18) H. Meral Güneş. 19) Ülkü Oğuz. 20) Şerife Öztürk. 21) Fatma Dileceoğlu. 22) Leman Karasu, 23) Nurdan Kıraç, 24) Hanife Demir. 25) Deniz Göğebakan. 26) Serpil Ozşerbetçi 27) Nimet Yakut. 28) Fikret Tüzüngüven 29) Akay Salar. 30) Ali Vanlı. 31) Mustafa Adıbelli, 32) Fevzi Ay, 33) Mehmet Erol. 34) Emrullah Karakaya, 35) Yusuf Özmerdivenli. 36) Hüseyin Özyalçın. 37) Mustafa Velibeyoğlu. 38) Celil Pehliva-noğlu 39) Mehmet Buğday, 40) Mustafa Maden. 41) Ruhittin Soyakça. 42) İlyas Özer. 43) Yavuz Şahin. 44) İbrahim Doğan. 45) İsmail Kaya. 46) Cavit Bal. 47) Süleyman Aydın. 48) İbrahim Tokat. 49) Necmi Gökduman. 50) M. Kamal İnceoğlu, 51) Osman Görgüz. 52) İbrahim Yaltırakh. 53) Ferhat Karaaslan. 54) Hayrettin Cengiz. 55) Seyit Tekin 56) M. Kemal Kılınamaz 57) Şahin Yılmaz 58) Abdullah Ayçetin 59) İsmail Aslantas

Fotoğraf 204: Kayseri Lisesi 1994-1995 öğretim yılı öğretmenleri

KAYSERİ LİSESİ'NDEN MEZUN OLUP 1982-1983 ÖĞRETİM YILINDA KAYSERİ LİSESİ'NDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİMİZ

Soldan Sağa: 1. sıradakiler: Neşe Seyhan (İngilizce), Tuncer Erten (Okul Müdürü, Edebiyat), Meral Sayın (Edebiyat)
2. sıradakiler: Mustafa İlhan (Tarih), Şahin Yılmaz (İngilizce), Seyit Tekin (Fizik), Gazi Bekar (Maternatik), Dursun Akar (Matematik), Osman Oskay (Coğrafya), Yusuf Özmerdivenli (Fizik), Mustafa Parlak (Edebiyat), Rasim Göksoy (Matematik),
3. Sıradakiler: Yavuz Şahin (Coğrafya), Ali Vanlı (Fizik), Ali Menekşe (Felaefa) Mustafa Erdoğmuş (Matematik), Ali Özgür (Kimya), Selahattin Güntay (Edebiyat), Naim Bolat (Tarih), Ari Kılınç (Matematik)
4. Sıradakiler: A. Ziya Yağan (Beden Eğitimi), Hüseyin Sazak (Coğrafya). Süfyan Koçer (Fizik), Yusuf Altunel (Tarih), Ahmet Koncan (Beden Eğitimi).

Fotoğraf 205: Kayseri Lisesi'nden mezun olup, 1982-1983 öğretim yılında Kayseri Lisesi'nde görev yapan öğretmenler. O sene çıkardığım yıllık için özel çekilen bu resim karesinden maalesef bazı arkadaşlarımız eksildi. Hakkın rahmetine kavuşanlara Allah'tan rahmet, yaşayanlara sağlık ve mutluluk dolu günler dilerim.

Fotoğraf 206: Kayseri Lisesi'nden mezun olup 1990'lı yıllarda Kayseri Lisesi'nde görev yapan öğretmenlerimiz

Sağdan Sola Oturanlar: 1) Fikret Tüzüngüven, 2) Mustafa Erdoğmuş, 3) Yusuf Özmerdivenli, 4) Mustafa İlhan 5) Ali Menekşe, 6) Fethi Soykan, 7) Osman Ünal, 8) Rasim Göksoy

Soldan Sağa Ayaktakiler 1. Sıra: 1) Süleyman Kıvcı, 2) Mehmet Yontar, 3) Talip Öccü, 4) İsmail Aslantaş, 5) Ömer Emel Yüce

Soldan Sağa Ayaktakiler 2. Sıra: 1) Yavuz Şahin 2) İbrahim Yaltıraklı, 3) Naim Bolat, 4) Ömer Sağıroğlu, 5) Ali Vanlı, 6) Selahattin Şıvgın.

Kayseri Lisesi'nden mezun olup, 1990-1991 öğretim yılında Kayseri Lisesi'nde görev yapan öğretmenler. O sene çıkardığım yıllık için özel çekilen bu resim karesinden maalesef bazı arkadaşlarımız eksildi. Hakkın rahmetine kavuşanlara Allah'tan rahmet, yaşayanlara sağlık ve mutluluk dolu günler dilerim.

Fotoğraf 207: Kayseri Lisesi 2006-2007 öğretim yılı öğretmenleri. Müdür Ömer Güven dönemi

Fotoğraf 208: Kayseri Lisesi 2012-2013 öğretim yılı öğretmenleri. Müdür İsmet Erbaş dönemi

KAYSERİ LİSESİ 2021-2022 ÖĞRETMENLERİ (Müdür Ali Durmuş dönemi)

Sağ merdiven: Murat Çalışkan,Fatma Arslan, Nurgül Türk Özsoy, İbrahim Mazlum, Bahattin Üresin, Salih Ataoğlu, Özcan Kar, H.Cigdem Altunbağ, Murat Uluocak, Mustafa Benk,. Mehmet Bayram, Ömer İçoğlu, Fatih Özbacak, Salih Dindar, Ercan Sungur, Hüseyin Aldanmaz. **Orta :** Ali Durmuş, Ömer Avni İşleyici, Mustafa Küçük. **Sol merdiven:** Zeynep Özmercan, Işıl Değirmenci, Zühal Akduran, Esra Sarıyer, Ayfer Sarıkaya, Sonay Ayyıldız, Serap Erciyes, Sevgi Karabıyık, Fatma Sarı, Fatma Yılmaz, Meliha Yalçın, Nazmiye Atilla, Çiğdem Karakuzu, Tarık Eroğlu, Günay Özcan, Fadime Bayram, Ali Soyçopur, Kubilay Alper, İlker Eroğlu

Fotoğraf 209: 2021-2022 öğretim yılı öğretmenleri.